

T.C.
AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

TÜRKİYE AİLE YAPISI ARAŞTIRMASI, 2016

KÜNYE

T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Türkiye Aile Yapısı Araştırması, 2016

Proje Yürütücüsü

Dr. Yasemin Esen

Proje Koordinatörü

Derya Gümüş

Proje İzleme ve Değerlendirme Grubu

Ercan Üçpınar, Nuray Şehitoğlu, Dursun Ayan,
Neriman Kaya, Tuğba Şahin, Ömer Faruk Danış,
Emre Tefvik Çampınarı, Zeynep Bayrak,
Didem Turğut, Reyhan Sarıkoç, Başak Polat Olgun,
Tuğçe Demir

Redaksiyon

Meryem Gökyar, Nuray Şehitoğlu

Tasarım ve Uygulama

Türkiye Diyanet Vakfı

Kapak Fotoğrafı

Shutterstock.com

Araştırma ve Politika Serisi 66, Ankara

Birinci Baskı, 2019, Ankara

ISBN: 978-605-7888-04-4

Baskı ve Cilt

Ostim OSB Mahallesi 1256 Cadde
No: 11 06370 Yenimahalle / ANKARA
Tel: 0312 354 91 31 (pbx) • Faks: 0312 354 91 32
e-posta: bilgi@tdv.com.tr

İletişim

T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
Eskişehir Yolu Söğütözü Mah. 2177. Sok.
No. 10/A 24. Kat Çankaya/ANKARA
T: +9 0312 705 5513 • F: +9 0312 705 5599
www.aile.gov.tr • arsopol@gov.tr

©2019 Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır. T.C. Aile,
Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının izni olmaksızın
tamamı veya herhangi bir bölümü herhangi bir biçimde
veya yöntemde, elektronik, mekanik, fotokopi, kayıt
olarak çoğaltılamaz. Kitapta yer alan görüşlerin tüm
sorumluluğu yazarlarına aittir.

ÖN SÖZ

Aile, Türk toplumunun sadece yapısal olarak değil aynı zamanda anlayış olarak da temelini teşkil eder. Sadece toplumsal hayatın başladığı en küçük yaşam birimi ya da refah rejimlerinin temelini teşkil eden dayanışma birimi de değildir. Aile, aynı zamanda içine doğduğumuz güzellik, kültürümüzün, milli bilincimizin doğduğu ve yeniden üretildiği yerdir. Fakat tüm bunların ötesinde, aile, bilim ve politika için bir başlangıç noktasıdır. Toplumunu anlamak ve toplum için politika üretmek aileyi anlamak ile başlar.

Sosyal politikanın hedef grubu ve öncelikleri açısından bakıldığında Türk ailesini anlamak acil bir zorunluluktur. Çünkü aile sadece toplumsal, milli realiteyi, kültürü ve güzelliği değil, beşeri kalkınmanın eksikliğini, yoksulluğu ve kırılabilirliği de yeniden üretir. Örneğin ebeveynlerin maddi yetersizlikleri, sorunları ve kamu hizmetlerine erişememeleri çocuk yoksulluğunu doğurmakta; yeteri kadar sağlıklı gelişemeyen, eğitim alamayan çocuklar toplum vicdanını yaralamanın ötesinde, ülkemizin genç kuşaklarını ve geleceğini tehlikeye atabilmektedir. Aynı şekilde yoksulluk ve kamu hizmetlerine erişememe durumu yaşlıların, kadınların, ebeveynlerin yaşam kalitelerini ve statülerini olumsuz etkileyerek toplumdaki güvenlik duygusunu ve birliğini sarsar. Tüm bunların önüne geçmek için öncelikle aileyi anlamak gereklidir. Bunun yanında, Türk ailesinin yapısı, yaşantısı, kültürü de içinde yaşadığımız çağdaki hızlı ekonomik ve sosyal değişime ayak uydurarak dönüşmektedir. Dinamik bir yapı olarak aileyi kavramadan dahası bu değişimi anlamadan aileler için politika üretmek ve sorunlarına eğilmek mümkün değildir.

Türkiye 2000’li yıllarla birlikte sosyal politikada önemli gelişmeler kaydetmiş; beşeri kalkınmışlık düzeyini yükseltmiş, yoksulluğu ve eşitsizliği önemli oranda düşürmüştü ve tüm bunları sosyal politikayı öncelikli kamu politikası haline getirerek başarmıştır. Bu durumu yükselen sosyal harcama miktarlarında da görmek mümkündür. Ancak, ülke olarak başarımızın arkasında devlet

ve vatandaş ilişkilerinin gelişmesi ve politikacıların, bürokratların, tüm kamu sektörünün ülkemiz insanını anlama çabası yatmaktadır. Batı ülkelerinde temel kamu politikası yaklaşımı olmaya başlayan “verilere dayalı politika” düşüncesi, ülkemizde yıllardır benimsediğimiz bir temel anlayış haline gelmiştir. Bu anlayışı desteklemek üzere kamu sektöründe gerçekleştirilen, kalitesi zamanla da yükselen araştırma ve veri toplama faaliyetleri ile hazırlık aşamasındaki her türlü bilimsel çalışmanın bu açıdan hayati bir yararı bulunmaktadır.

İlki 2006 yılında Bakanlığımız tarafından yapılan ve beş yılda bir tekrarlanarak süreklilik kazanan “Türkiye Aile Yapısı Araştırması” ilk yapıldığı günden bu yana akademik çevrelerde referans alınan, aile politikaları için kaynak ve rehberlik özelliği gösteren önemli bir çalışma geleneği haline gelmiştir. Yayına hazırlanmış olan Türkiye Aile Yapısı Araştırması 2016 (TAYA-2016) da hane halkı özellikleri, eğitim, evlilik, çocuğa bakış, boşanma, sosyal algılar, aile, akrabalık ve komşuluk ilişkileri ile yaşlılık konusunda önemli veriler sağlayan bölümler içeriyor. Organize bir emek mahsulü olan bu çalışma, sosyo-demografik bilimsel veriler ortaya koymanın yanında eğitim politikası ile çocuklara, yaşlılara, ailelere yönelik diğer sosyal politikalar gibi kamu politikası alanlarında ve özellikle ailelere sunulacak sosyal hizmetlerin tasarımında ışık tutacak çok önemli bir bilgi kaynağı oluşturmaktadır.

Bu değerli çalışmanın akademisyenler, sivil toplum kuruluşları, kamu sektörü ile politika tasarımında ve hizmet sunumundaki tüm paydaşlarımız için yararlı olmaya devam etmesini diler, emeği geçen mesai arkadaşlarıma ve projede görev alan kişilere teşekkür ederim.

Zehra Zümrüt SELÇUK
Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanı

SUNUŞ

Üretilen sosyal politikaların doğru kurgulanması ve faydalı çıktılar elde edilmesi için sosyal araştırmalar özel bir önem taşımaktadır. Hem politikaların belirlenmesinde ve uygulanmasında hem hizmet modellerinin tasarlanmasında ve temel amaçlara ulaşılmasında araştırma ve veri toplama faaliyetleri olmazsa olmaz yol göstericidir.

Aile Yapısı Araştırmaları ekonomik, siyasi ve sosyal değişimden fazlasıyla etkilenen ve değişen; bu değişim esansında yapısı, anlayışı, öncelikleri ve temel sorunları da farklılaşan ailelerimizi anlamaya çalışmak amacıyla ilk olarak 2006 yılında gerçekteştirilmiştir. Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 1989 yılında, selefi Aile Araştırma Kurumunun kurulmasıyla başlayan tarihinde, bu amaçla çok sayıda yayın, etkinlik ve “Aile Őuraları” gerçekteştirmiştir. Diğer taraftan Aile Yapısı Araştırması bu birikimin ürünlerinden olan bir bilimsel çalışma olarak sosyoloji, psikoloji, sosyal politika gibi farklı disiplinlerden akademik çalışmalara ve politika belirleme süreçlerine yön vermiştir.

Türkiye Aile Yapısı Araştırması 2016 Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) ve (mülga) Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı iş birliği ile tasarlanmış ve TÜİK tarafından Haziran-Eylül 2016 tarihlerinde gerçekteştirilmiştir. Araştırmada; ülkemizdeki hane halkının sosyoekonomik özelliklerini, fertlerin eğitim geçmişini ve evliliğe dair yargıları, çocuk sahibi olma ve çocuk eğitimi konusundaki eğilimlerini, boşanma nedenlerini, cinsiyetle ilgili rolleri ve algılarını, aile ilişkilerini, akrabalık ve komşuluk ilişkilerini, yaşlılığa dair beklentileri ve tercihlerini ortaya koyan bölümler bulunmaktadır. Araştırma tüm coğrafi bölgeleri kapsayacak şekilde tasarlanmıştır.

Demografi ve sosyal politika alanında, aile konusunda büyük örnekleme sahip araştırmaların yapılması; büyük bütçeleri, titiz çalışmaları ve kurumsal deneyimi gerektirmektedir. Bu yüzden tek başına bilim insanlarının ve araştırmacılarından

oluşan küçük grupların bu türden araştırmaları gerçekteştirmesi mümkün olamamaktadır. Ancak, büyük ve orta ölçekli veri setlerinin eksikliği ise ülkemizde özellikle bu alanda gerçekteştirilen çalışmalar için önemli bir sorundur. Türk Aile Yapısı Araştırması'nın büyük örnekleme elde edilen verilerin güvenliği açasından bir avantaj oluşturmakta; araştırmanın kapsayıcılığı ise, pek çok disiplin kapsamında gerçekteştirilecek bilimsel çalışmalar için faydalı bir kaynak teşkil etmesini sağlamaktadır.

Öte yandan, aile politikaları hem toplumsal yapımıza uygun değerler çerçevesinde aile yapısını korumak ve refahını arttırmak hem de ailelerin gücünü ve sorun çözüme kabiliyetini geliştirmek amacıyla gerçekteştirilmektedir. Aile politikalarının ve aileye yönelik sosyal hizmetlerin Anadolu insanının sorunlarını, kültürünü, eğilimlerini, değer yargılarını ve Türk aile yapısını bilmeden üretilmesi ve sağlıklı bir şekilde uygulanabilmesi mümkün değildir. Diğer taraftan, Türkiye Aile Yapısı Araştırması politika ve hizmet modeli üretme süreçlerine girdi teşkil edecek demografik, sosyal ve kültürel bilginin elde edilmesini de sağlamaktadır.

Türkiye Aile Yapısı Araştırması 2016'da emeği geçen çalışma arkadaşlarıma ve Türkiye İstatistik Kurumuna teşekkür eder, gelecek yıllarda tekrarlanacak olan araştırmaların, bilimsel çalışmaların ve aileyle ilgili alanlarda çalışan uzmanların ve meslek personelinin bilgi ihtiyaçlarını karşılama kapasitesinin artarak devam etmesini dilerim.

Ali ÇEVİK

Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürü

TEŞEKKÜR

Modern çağda yaşanan değişimlerle birlikte hane içi iletişim başta olmak üzere ailenin dinamik yapısı değişmekte ve yeniden şekillenmektedir. Bu sebeple ailenin dinamik yapısını anlamak ve bu yapının yıllar içinde nasıl değiştiğini ve şekillendiğini bilmek çağdaş hizmet sunumunu sağlamak açısından önemlidir. Ailelerin yaşam biçimlerini, yapısını, aile hayatına ilişkin pek çok olgu ve kavramı tespit eden ve Türkiye temsili örnekleme sahip olan Türkiye Aile Yapısı Araştırması periyodik olarak tekrarlanarak kamu kurum ve kuruluşlar başta olmak üzere diğer paydaşlara aile ile ilgili ihtiyaç duydukları bilimsel verileri sağlamaktadır. Bu bağlamda bu çalışmaya emeği geçen herkese teşekkürü bir borç biliyoruz.

Bu önemli çalışma Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün değerli yöneticileri, uzmanları ve personeli tarafından başlatılmıştır. Soru hazırlama, literatür tarama ve rapor yazımı aşamalarında yer alan tüm çalışanlara,

Örneklemin belirlenmesini, zorlu saha uygulama süreçlerinin başarıyla nihayetlenmesini sağlayan ve araştırmanın tüm hazırlık aşamalarında yer alarak deneyimleriyle bu araştırmanın

veri kalitesini ve güvenilirliğini en üst noktaya taşıyan Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı çalışanlarına,

Araştırmanın bütçesini sağlayarak sosyal araştırmalara katkı veren T. C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı çalışanlarına,

Araştırma raporunun hazırlanmasında emeği geçen Genel Müdürlüğümüz çalışanları Derya GÜMÜŞ, Ercan ÜÇPINAR, Didem TURĞUT, Tuğçe DEMİR, Neriman KAYA, Tuğba ŞAHİN, Ömer Faruk DANIŞ, Meryem GÖKYAR, Başak POLAT OLGUN, Reyhan SARIKOÇ, Nuray ŞEHİTOĞLU ve Dursun AYAN'a teşekkür ediyoruz.

Dr. Yasemin ESEN
Sosyal Araştırma ve Politika Geliştirme
Daire Başkanlığı

İÇİNDEKİLER

1. TANIMLAYICI ÇERÇEVE	2
1.1. Konu ve Amaç.....	2
1.2. Literatür	2
1.3. Araştırma Tasarımı.....	4
1.3.1. Veri Toplama Araçları.....	4
1.3.2. Örneklem	5
1.3.3. Uygulama.....	6
1.3.4. Tanım ve Kavramlar.....	6
1.3.5. Ağırlıklandırma	7
1.3.6. Veri Setinde Üretilen Değişkenler	7
2. HANEHALKI ÖZELLİKLERİ	12
2.1. Hanehalkı Nüfusunun Özellikleri	12
2.1.1. Hanehalkı Tipleri	12
2.2. Oturulan Konut.....	14
2.2.1. Konut Türü.....	15
2.2.2. Oda Sayısı.....	16
2.2.3. Isıtma Sistemi.....	17
2.2.4. Konuttaki Çocuğa ve Yaşlıya Ait Oda	17
2.2.5. Konutun Mülkiyet Durumu.....	20
2.2.6. Oturulan Konut Dışında Diğer Konut Kullanımı	20
2.3. Hanehalkının Ekonomik Durumu.....	21
2.3.1. Hanelerin Eşya Sahipliliği	21
2.3.2. Hanelerin Yardım Alma Durumu ve Yardım Aldıkları Kurum ve Kişiler.....	23
2.3.3. Hanelerin Borç veya Kredi Alma Durumu.....	24
2.3.4. Hanelerin Tasarruf Durumu	29
2.4. Yaşanılan Yerleşim Yeri ve Süresi.....	31
2.4.1. 15 Yaşına Kadar Yaşanılan Yerleşim Yeri	31
2.4.2. Oturulan İldeki Yaşama Süresi	33
3. EVLİLİK	38
3.1. İlk Evlenme Yaşı.....	38
3.2. Uygun Görülen Evlenme Yaşı	41
3.3. Evlilik Sayısı.....	45
3.4. Eş ile Tanışma Şekli.....	47
3.5. Evlilik Kararı	47
3.6. Nikâh Türü	50

3.7. Başlık Parası	51
3.8. Akraba Evliliği	52
3.9. Akraba Evliliğini Uygun Bulma	53
3.10. Evlenirken Yapılan Törenler/Merasimler.....	57
3.11. Evlenilecek Kişide Aranılan Sosyal Özellikler.....	59
3.12. Evlenilecek Kişide Aranılan Kişilik Özellikleri	63

4. BOŞANMA 70

4.1. Evliliğin Durumu	70
4.2. Boşanma Nedeni	71
4.3. Boşanmaya Gerekçe Oluşturabilecek Durumlar	72
4.4. Nafaka Alıp/Verme	74

5. AİLE İÇİ İLİŞKİLER 78

5.1. Hanehalkı Üyelerinin Bir Araya Geldikleri Zamanlar	78
5.2. Hanehalkı Üyelerinin Birlikte Yaptıkları Faaliyetler	81
5.3. Evdeki İşlerden Sorumlu Kişiler	83
5.4. Hanede Çocukların Gündüz Bakımı.....	84
5.5. Hanede Çocukların Anaokuluna Gitme Durumu	87
5.6. Hanede Bakıma Muhtaç Engelli Bakımı	87
5.7. Hanede Bakıma Muhtaç Hasta Bakımı	88
5.8. Hanede Karar Alıcı	89
5.9. Eşler Arasında Sorun Yaşanan Konular	91
5.10. Eşler Arasında Anlaşmazlık Olduğu Durumlarda Eşlerinin Verdiği Tepkiler.....	94
5.11. Eşler Arasında Anlaşmazlık Olduğunda Dışarıdan Destek Alınan Kurum veya Kişiler	99

6. AKRABALIK İLİŞKİLERİ 104

6.1. Akrabalarla Oturma Mesafesi	104
6.2. Akrabalar ile Yüz Yüze Görüşme Sıklığı.....	108

7. AİLEDE ÇOCUK VE ÇOCUĞA YAKLAŞIM 116

7.1. Sahip Olunan Çocuk Sayısı	116
7.2. İstenen Çocuk Sayısı	116
7.3. İstenen Çocuğun Cinsiyeti	119
7.4. Evlat Edinilen Çocuk	120
7.5. Doğal Yöntemlerle Çocuğu Olmayan Çiftlerin Çözümüne İlişkin Algıları	121
7.6. Çocuk ile İlgili Algılar	123
7.7. Anne Baba ile Çocuk Arasında Sorun Yaşanan Konular.....	125
7.8. Çocuğa Verilen Cezalar.....	126
7.9. Çocuğa Ceza Verme Nedenleri	131
7.10. Çocuk ile Sorun Yaşandığında Destek Alınan Kişiler	134

8. AİLE VE TOPLUM HAYATINA İLİŞKİN ALGILAR	140
8.1. Evlilik, Nikâhsız Birlikte Yaşama ve Evlilik Dışı Çocuk Sahibi Olmaya Bakış	140
8.2. Kadınların Çalışmasına Yaklaşım	142
8.3. Bireylerin Aileleri ve Kendileri ile İlgili Mutluluk Algısı	145
8.4. Dini Bilgilere İlişkin Bilgi Kaynakları ve Dini İnancın Gündelik Yaşamdaki Belirleyiciliği.....	148
9. SOSYAL VE KÜLTÜREL FAALİYETLER	156
9.1. Akraba, Arkadaş veya Yakınları Ziyarete Gitme	156
9.2. Aile Üyelerine ve Yakınlarına Hediye Verme	159
9.3. Kitap Okuma	161
9.4. Gazete Okuma	162
9.5. Sinema ve Tiyatroya Gitme	163
9.6. Restoran, Lokanta, Pastane, Kafe vb. Yerlere Gitme	166
9.7. Lokal, Kulüp, Dernek vb. Yerlere Gitme	168
9.8. Bar, Gece Kulübü vb. Yerlere Gitme	168
9.9. Kiraathane/ Kahvehaneye Gitme	171
9.10. Spor Yapma	171
9.11. Dikiş, Marangozluk, Tamirat vb. El İşleri Yapma.....	174
9.12. TV/VCD/DVD Seyretme	176
9.13. Spor Müسابakalarını İzleme	176
9.14. Evde Kağıt, Okey, Tavla, Bilgisayar Oyunu vb. Oyunlar Oynama	179
9.15. Sigara Kullanımı	179
9.16. Alkol Kullanımı	181
9.17. İnternet Kullanımı	184
9.18. Televizyon İzleme	184
9.19. Tatile Çıkma	188
10. YAŞLILIK	194
10.1. Sürekli Bakıma Muhtaç Yaşlı Bulunan Haneler.....	194
10.2. Yaşlı Bireylerin İstihdam Durumu	195
10.3. Yaşlı Bireylerin Sıklıkla/Her Zaman Yaptığı Ev İçi ve Ev Dışı Faaliyetler.....	198
10.4. Yaşlılık Dönemiyle İlgili Yaşam Tercihleri	201
10.5. Huzurevini Tercih Nedenleri	204
10.6. Yaşlıların Çocuklarıyla Aynı Evde Yaşama Nedeni	207
10.7. Yaşlıların Çocuklarıyla Ayrı Evde Yaşama Nedeni ve Ziyaret Edilme Durumları.....	209
11. SONUÇ	218

TABLolar

2. HANEHALKI ÖZELLİKLERİ	12
Tablo 1. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Hane Büyüklüğü.....	12
Tablo 2. Hanede Yaşayan Birey Sayısı.....	12
Tablo 3. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge ve SES'e Göre 3'ü Hanehalkı Tipi.....	13
Tablo 4. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge ve SES'e Göre 8'li Hanehalkı Tipi.....	14
Tablo 5. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Oturulan Konutun Türü.....	15
Tablo 6. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Oturulan Konutun Oda Sayısı	16
Tablo 7. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Oturulan Konutun Isıtma Sistemi	18
Tablo 8. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Oturulan Konutta Çocuk Odasının Bulunma Durumu	19
Tablo 9. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Oturulan Konutta Yaşlı İçin Oda Bulunma Durumu	19
Tablo 10. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Oturulan Konutun Mülkiyet Durumu	20
Tablo 11. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Oturulan Konut Dışında Diğer Konut Kullanımı	21
Tablo 12. Türkiye Geneline Göre Hanelerin Sahip Olduğu Eşyalar	21
Tablo 13. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Hanelerin Sahip Olduğu Eşyalar (En Çok Kullanılan Yedi Eşya)	22
Tablo 14. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Hanelerin Yardım Alma Durumu.....	23
Tablo 15. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Hanelerin Yardım Aldığı Kurum veya Kişiler.....	24
Tablo 16. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Hanelerin Borç veya Kredi Alma Durumu.....	25
Tablo 17. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Hanelerin Borç veya Kredi Alma Nedeni	26
Tablo 18. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Hanelerin Borç veya Kredi Aldığı Kurum ve Kişiler	27
Tablo 19. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Hanelerin Borç veya Kredi Almak İçin Tercih Edeceği Kurum veya Kişiler	28
Tablo 20. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Medeni Durum, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi Büyüklüğü ve SES'e Göre Hanelerin Tasarruf Yapma Durumu.....	29
Tablo 21. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Hanelerin Tasarruf Tercihleri.....	30
Tablo 22. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre 15 Yaşına Kadar Yaşanılan Yerleşim Alanı	32
Tablo 23. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Oturulan İlerdeki Yaşama Süresi.....	34
3. EVLİLİK	38
Tablo 24. Türkiye Geneli ve Cinsiyete Göre İlk Evlenme Yaşı.....	38
Tablo 25. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Erkek İçin İlk Evlenme Yaşı	39
Tablo 26. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Kadın İçin İlk Evlenme Yaşı.....	40
Tablo 27. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Kadın İçin Uygun Görülen İlk Evlenme Yaşı.....	42
Tablo 28. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Erkek İçin Uygun Görülen İlk Evlenme Yaşı	44
Tablo 29. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Evlilik Sayısı.....	45

Tablo 30. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Eş ile Tanışma Şekli.....	46
Tablo 31. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Evlilik Kararı	49
Tablo 32. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Nikâh Türü...	50
Tablo 33. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Başlık Parası	51
Tablo34. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Akraba Evliliği	52
Tablo 35. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Eş İle Akrabalık Derecesi	54
Tablo 36. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Akraba Evliliğini Uygun Bulma.....	55
Tablo 37. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Akraba Evliliğini Uygun Bulma Nedeni.....	56
Tablo 38. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Evlenirken Yapılan Törenler...	58
Tablo 39. Türkiye Genelinde Erkeklerle Göre Evlenilecek Kişide Aranan Sosyal Özellikler	59
Tablo 40. Türkiye Genelinde Kadınlara Göre Evlenilecek Kişide Aranan Sosyal Özellikler.....	59
Tablo 41. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Erkekler İçin Evlenilecek Kişide Aranan Sosyal Özellikler (Çok Önemli & Önemli).....	61
Tablo 42. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Kadınlar İçin Evlenilecek Kişide Aranan Sosyal Özellikler (Önemli& Çok Önemli).....	62
Tablo 43. Türkiye Genelinde Erkeklerle Göre Evlenilecek Kişide Aranan Kişilik Özellikleri	63
Tablo 44. Türkiye Genelinde Kadınlara Göre Evlenilecek Kişide Aranan Kişilik Özellikleri (Önemli & Çok Önemli).....	63
Tablo 45. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Erkekler İçin Evlenilecek Kişide Aranan Kişilik Özellikleri (Önemli & Çok Önemli).....	65
Tablo 46. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Kadınlar İçin Evlenilecek Kişide Aranan Kişilik Özellikleri (Önemli & Çok Önemli).....	66

4. BOŞANMA 70

Tablo 47. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Evliliğin Durumu	70
Tablo 48. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Evliliğin Durumu	70
Tablo 49. Türkiye Geneli ve Cinsiyete Göre Boşanma Nedeni.....	71
Tablo 50. Türkiye Geneline Göre Boşanmaya Gerekçe Oluşturabilecek Durumlar	72
Tablo 51. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Boşanmaya Gerekçe Oluşturabilecek Durumlar (İlk 10 Durum).....	73
Tablo 52. Türkiye Geneli ve Cinsiyete Göre Boşanma Sonucu Nafaka Kararı	74
Tablo 53. Türkiye Geneli ve Cinsiyete Göre Boşanma Sonucu Nafakayı Düzenli Alıp Verme	75

5. AİLE İÇİ İLİŞKİLER 78

Tablo 54. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Hanehalkı Üyelerinin Hafta içi Sabah Kahvaltısı, Öğle Yemeği ve Akşam Yemeğinde Bir Araya Gelme Sıklıkları	79
Tablo 55. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Hanehalkı Üyelerinin Haftasonu Sabah Kahvaltısı, Öğle Yemeği ve Akşam Yemeğinde Bir Araya Gelme Sıklıkları	80
Tablo 56. Türkiye Geneli Hanehalkı Üyelerinin Birlikte Yaptıkları Faaliyetler	81
Tablo 57. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Hanehalkı Üyelerinin Birlikte	

Yaptıkları Faaliyetler (Bazen&Sıklıkla).....	82
Tablo 58. Türkiye Geneli Hanedeki İşlerden Sorumlu Kişiler.....	83
Tablo.59. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı tipi ve SES'e Göre Hanede Kadının Sorumlu Olduğu İşler.....	85
Tablo 60. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Hanedeki Küçük Çocukların Gündüz Bakımı	86
Tablo 61. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Anaokuluna Devam Etme.....	87
Tablo 62. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi Ve SES'e Göre Bakıma Muhtaç Engelli Bulunan Haneler	88
Tablo 63. Türkiye Geneli ve Hanehalkı Tipine Göre Bakıma Muhtaç Engellilerin Bakımı	88
Tablo 64. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Bakıma Muhtaç Hasta Bulunan Haneler.....	89
Tablo 65. Türkiye Geneli ve Hanehalkı Tipine Göre Bakıma Muhtaç Hastaların Bakımı	89
Tablo 66. Türkiye Genelinde Hanede Karar Alıcı	89
Tablo 67. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Hanede Erkeğin Karar Alıcı Olduğu Konular	90
Tablo 68. Türkiye Genelinde Eşler Arasında Sorun Yaşanan Konular	91
Tablo 69. Türkiye Geneli, Üç büyük il, Bölge, Hanehalkı tipi ,SES Cinsiyet, Yaş ve Öğrenin Durumuna göre Eşler Arasında Sorun Yaşanan Konular (Bazen & Sıklıkla & Her zaman)	92
Tablo 70. Türkiye GenelindeEşler Arasında Anlaşmazlık Olduğunda Kadınlara Göre Eşlerinin Verdiği Tepkiler	94
Tablo 71. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e göre Eşler Arasında Anlaşmazlık Olduğunda Kadınlara Göre Eşlerinin Verdiği Tepkiler (Bazen & sıklıkla & Her zaman).....	95
Tablo 72. Eşler Arasında Anlaşmazlık Olduğunda Erkeklerin Verdiği Tepkiler.....	96
Tablo 73. Türkiye Genelinde Eşler Arasında Anlaşmazlık Olduğunda Erkeklerle Göre Eşlerinin Verdiği Tepkiler	96
Tablo 74. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e göre Eşler Arasında Anlaşmazlık Olduğunda Erkeklerle Göre Eşlerinin Verdiği Tepkiler (Bazen & Sıklıkla & Her zaman)	98
Tablo 75. Eşler arasında anlaşmazlık olduğunda kadınların verdiği tepkiler	99
Tablo 76. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Eşler Arasında Anlaşmazlık Olduğunda Destek Alınan Kurum veya Kişiler	100

6. AKRABALIK İLİŞKİLERİ

104

Tablo 77. Türkiye Genelinde Ailelerin Akrabalarıyla Oturma Mesafesi.....	104
Tablo 78. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Ailelerin Akrabalarıyla Oturma Mesafesi (Aynı Evde)	105
Tablo 79. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Ailelerin Akrabalarıyla Oturma Mesafesi (Başka ilde)	107
Tablo 80. Akrabalar İle Yüzyüze Görüşme Sıklığı.....	108
Tablo 81. Akrabalar İle Görüşme Sıklığı (Her Gün & Haftada Birkaç Kez).....	110

7. AİLEDE ÇOCUK VE ÇOCUĞA YAKLAŞIM

116

Tablo 82. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Sahip Olunan Çocuk Sayısı... 117	117
Tablo 83. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre İstenen Çocuk Sayısı.....	118
Tablo 84. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre İstenen Çocuğun Cinsiyeti	120
Tablo 85. Türkiye Geneline Göre Evlat Edinilen Çocuğu Olanlar	121
Tablo 86. Türkiye Geneline Göre Evlat Edinmeyi İsteme	121
Tablo 87. Türkiye Geneline Göre Koruyucu Aile Olma İsteği	121

Tablo 88. Türkiye Geneline Göre Doğal Yöntemlerle Çocuğu Olmayan Çiftlerin Çözümüne İlişkin Algıları	121
Tablo 89. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Doğal Yöntemlerle Çocuğu Olmayan Çiftlerin Çözümüne İlişkin Algıları (Evet)	122
Tablo 90. Türkiye Genelinde Çocuk İle İlgili Algılar	123
Tablo 91. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Çocuk ile ilgili Algılar (Katılıyorum & Kesinlikle Katılıyorum)	124
Tablo 92. Türkiye Genelinde Anne-Baba ile Çocuk Arasında Sorun Yaşanan Konular (Evet)	126
Tablo 94. Türkiye Genelinde Anne ve Babaların Son Bir Yıl İçinde Çocuğuna Verdiği Cezalar	127
Tablo 93. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Anne Baba ve Çocuklar Arasında Sorun Yaşanan Konular (Evet)	128
Tablo 95. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Son Bir Yıl İçinde Babaların Çocuklarına Verdikleri Cezalar (Evet)	130
Tablo 96. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Son Bir Yıl İçinde Annelerin Çocuklarına Verdikleri Cezalar (Evet)	132
Tablo 97. Türkiye Genelinde Çocuğa Ceza Verme Nedeni	134
Tablo 98. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Çocuğa Ceza Verme Nedeni (İlk 5 Neden)	135
Tablo 99. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Çocuk İle Sorun Yaşandığında Destek Alınan Kişiler	137

8. AİLE VE TOPLUM HAYATINA İLİŞKİN ALGILAR 140

Tablo 100. Evlilik, Nikâhsız Birlikte Yaşama ve Evlilik Dışı Çocuk Sahibi Olmaya Bakış	140
Tablo 101. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Yaş, Cinsiyet, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Evlilik, Nikâhsız Birlikte Yaşama ve Evlilik Dışı Çocuk Sahibi Olmaya Bakış (Katılıyorum & Kesinlikle Katılıyorum)	141
Tablo 102. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Kadının Çalışmasına Yaklaşım	142
Tablo 103. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Kadınların Çalışmasını Uygun Bulmama Nedenleri	144
Tablo 104. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Aileleri ile İlgili Mutluluk Algısı	146
Tablo 105. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Kendileri ile İlgili Mutluluk Algısı	147
Tablo 106. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Dini Bilgilere İlişkin Bilgi Kaynakları	149
Tablo 107. Dini İnançın Gündelik Yaşamdaki Belirleyiciliği	150
Tablo 108. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Dini İnançın Gündelik Yaşamdaki Belirleyiciliği (Belirleyici & Çok Belirleyici)	151

9. SOSYAL VE KÜLTÜREL FAALİYETLER

156

Tablo 109. Türkiye Genelinde Akraba, Arkadaş veya Yakınları Ziyarete Gitme	156
Tablo 110. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Akraba, Arkadaş veya Yakınları Ziyarete Gitme (Sıklıkla& Her zaman)	157
Tablo 111. Türkiye Genelinde Aile Üyelerine ve Yakınlara Hediye Verme	159
Tablo 112. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Aile Üyelerine ve Yakınlara Hediye Verme (Evet)	160
Tablo 113. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Kitap Okuma	162
Tablo 114. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Gazete Okuma	164
Tablo 115. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Sinema ve Tiyatroya Gitme	165
Tablo 116. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Restoran, Lokanta, Pastane, Kafe gibi Yerlere Gitme	167
Tablo 117. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Lokal, Kulüp ve Dernek gibi Yerlere Gitme	169
Tablo 118. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Bar, Gece Kulübü vb. Yerlere Gitme	170
Tablo 119. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Kiraathane/Kahvehane vb. Yerlere Gitme	172
Tablo 120. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Spor Yapma	173
Tablo 121. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Dikiş, Marangozluk, Tamirat gibi El işleri Yapma	175
Tablo 122. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre TV/VCD/DVD Seyretme	177
Tablo 123. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Spor Müسابakalarını İzleme	178
Tablo 124. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Evde Kâğıt, Okey, Tavla, Bilgisayar Oyunu vb. Oyunlar Oynama.....	180
Tablo 125. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Sigara Kullanımı	182
Tablo 126. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Alkol Kullanımı.....	183
Tablo 127. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre İnternet Bağlantısı Bulunan Haneler	184
Tablo 128. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Televizyon İzleme	185
Tablo 129. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Günlük Televizyon İzleme Süresi.....	186
Tablo 130. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Bireylerin Televizyon İzleme Tercihi.....	187
Tablo 131. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Televizyon Yayınları İle İlgili Resmi Kuruma Şikâyet Etme Durumu	188
Tablo 132. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Tatile Çıkma.....	190

10. YAŞLILIK	194
Tablo 133. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Bakıma Muhtaç Yaşlı Bulunan Haneler	194
Tablo 134. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölgeye Göre Bakıma Muhtaç Yaşlıların Bakımını En Fazla Yapan Kişiler	196
Tablo 135. Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Bakıma Muhtaç Yaşlıların Bakımını En Fazla Yapan Kişiler	196
Tablo 136. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Yaşlı Bireylerin İstihdam Durumu	198
Tablo 137. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Yaşlı Bireylerin İstihdam Durumu	198
Tablo 138. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Yaşlı Bireylerin Sıklıkla/Her Zaman Yaptığı Ev İçi ve Dışı Faaliyetler	199
Tablo 139. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Yaşlı Bireylerin Sıklıkla/Her Zaman Yaptığı Ev İçi ve Dışı Faaliyetler	200
Tablo 140. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Yaşlılık Dönemleriyle İlgili Yaşam Tercihleri	202
Tablo 141. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Yaşlılık Dönemleriyle İlgili Yaşam Tercihleri ...	203
Tablo 142. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Huzurevi Tercih Nedeni	205
Tablo 143. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Huzurevi Tercih Nedeni	206
Tablo 144. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Yaşlıların Çocuklarıyla Aynı Evde Yaşama Nedeni	207
Tablo 145. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Yaşlıların Çocuklarıyla Aynı Evde Yaşama Nedeni	209
Tablo 146. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Yaşlıların Çocuklarıyla Aynı Evde Yaşama Nedeni	210
Tablo 147. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Yaşlıların Çocuklarıyla Aynı Evde Yaşama Nedeni	211
Tablo 148. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Yaşlıları Çocuklarının Dışında En Çok Ziyaret Edenler	212
Tablo 149. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Yaşlıları Çocuklarının Dışında En Çok Ziyaret Edenler	213
11. SONUÇ	218

KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği
ADNKS	Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
ASAGEM	T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü
ASPB	T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
DPT	Devlet Planlama Teşkilatı
HÜNEE	Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü
İBBS	Türkiye İstatistik Bölge Birimleri Sınıflandırması
SES	Sosyoekonomik Statü
TAYA	Türkiye Aile Yapısı Araştırması
TNSA	Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması
TOKİ	Toplu Konut İdaresi
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
UAVT	Ulusal Adres Veri Tabanı

1. BÖLÜM
TANIMLAYICI ÇERÇEVE

- 1.1. *Konu ve Amaç*
- 1.2. *Literatür*
- 1.3. *Araştırma Tasarımı*
- 1.3.1. *Veri Toplama Araçları*
- 1.3.2. *Örnekleme*
- 1.3.3. *Uygulama*
- 1.3.4. *Tanım ve Kavramlar*
- 1.3.5. *Ağırlıklandırma*
- 1.3.6. *Veri Setinde Üretilen Değişkenler*

1. TANIMLAYICI ÇERÇEVE

1.1. Konu ve Amaç

Çok yaygın ve genel kabul görmüş bir ifadeyle; “Aile toplum hayatının en temel kurumudur.”. Bu yaygın kabulün ötesinde aile kurumunun ne olduğunu, toplum hayatındaki yerini ve önemini anlamaya ilişkin bilimsel veriler bu alanda geliştirilecek politikalar için de önemlidir. Aile kurumuna ilişkin literatürdeki bilgilerin bir kısmı tarih ve kültürden gelirken bir kısmı da günceli aramakta, verilerini bugün yaşanan hayattan sağlamaktadır. Tarih ve kültür kaynaklı bilgiler daha çok kavramlar, olgular, metinler, belgeler ve yorumlar şeklindeyken, güncelin tablosu ise daha çok olguların günümüzdeki karşılıklarını arayan nitel ve nicel araştırmalara dayanmaktadır. Bu bilginin ışığında, aile gerçeğini anlayabilir, açıklayabilir ve ailelerinin ihtiyaçlarına uygun toplumsal düzenlemeler yapabiliriz. Türk aile yapısına ilişkin, Türkiye’yi temsil edecek betimsel ve genel bir tablo çizerek, kanıta dayalı politika yapımına katkı sağlamasını umut ettiğimiz bu çalışma ise nicel verilere, olguların sayılarıyla ve tablolarla ifadelerine dayanmaktadır. Bir başka ifade ile, Türkiye Aile Yapısı Araştırması (TAYA) dizisi aileyle ilgili olgu ve kavramların niceliğini dikkate alan bir araştırma geleneği olarak aileleri gündelik hayatlarında irdelemektedir. Mülga ASPB bugüne kadar yapılan TAYA araştırmaları hem bir araştırma tarihini somutlaştırmakta hem de kendi içinde bir düşünsel sürekliliği sağlanmaktadır. Böylece, aile yapısı üzerine yapılan bu araştırmalar Türkiye’deki bilimsel araştırmalar içinde yerini alırken, sonuçları itibarıyla de devletin aile merkezli politikalar oluşturmaya veri sağlamaktadır.

Toplum bilimleri geleneğinde sıklıkla gündeme getirilen değişim kavramı aslında bir tür karşılaştırmayı da içerir. Karşılaştırılan yapıların insan zihninde kalmayıp bilimsel araştırma teknikleriyle belirlenerek kendini göstermesi ve fikir yürütmelerin bu açık bilgi üzerinden yapılması değişime ilişkin bilginin nesnelliğini de olumlu yönde etkileyecektir. İşte, TAYA çalışmaları belirli aralıklarla tekrarlanan bilimsel bir araştırma

serisi oluşturarak, Türk aile yapısında meydana gelen değişimleri de açıklamanın nesnel tabanını hazırlamaktadır. Böylece, aileye yönelik politikaların spekülasyonlardan, kişisel algılardan ve tercihlerden uzak somut veriler temelinde yapılması imkânı doğmaktadır.

Mülga ASPB tarafından yapılan TAYA 2006, TAYA 2011 ve TAYA 2016, Resmi İstatistik Programı’nda (RİP) yer almaktadır. TAYA’nın amacı, aile yapısını, bireylerin aile ortamındaki yaşam biçimlerini ve aile hayatına ilişkin değer yargılarını tespit etmektir. Bu doğrultuda güncel olarak hane halkı özellikleri, evlilik, aile ve akrabalık içi ilişkileri, çocuklara, yaşlı bireylere ve diğer toplumsal konulara dair uygulamaları ve değerleri ile aile sorunları hakkındaki bilgilerin toplanması, bunların çeşitli değişkenler açısından analiz edilmesi ve zaman içindeki değişimlerinin belirlenebilmesine imkân sağlayacak verilerin elde edilmesi hedeflenmiştir.

1.2. Literatür

Bir analiz birimi olarak aile; evlilik, boşanma, çocuk yetiştirme, yaşlılık, aile içi akrabalık, komşuluk ilişkileri, hukuki kabulleniş gibi pek çok başka konu ile de ilişkilidir. Bu nedenle aile ile ilgili çalışmalar genellikle sosyoloji, tarih, hukuk, ekonomi, psikoloji ve antropoloji gibi beşerî bilimler ve sosyal politika, tıp, eğitim gibi uygulama alanlarının ilgisi dahilinde şekillenmiştir. Toplum bilimlerinde kullanılan bilimsel yöntem ve araştırma teknikleri açısından aileye yönelik çalışmalarda iki temel yaklaşım bulunmaktadır. Bunlardan ilki bireyi ve aileyi makro düzeyde değerlendiren nicel araştırma teknikleri kullanılarak ulusal örneklem üzerinden yapılan makro sosyolojik araştırmalardır. İkincisi ise özellikle 1980’den bu yana daha çok ilgi gören ve mikro düzeyde aile içi ilişkilere yoğunlaşan nitel araştırmalardır. Her iki araştırma yaklaşımı da sorduğu araştırma sorusu ve amacına göre büyük öneme ve değere sahiptir. Türkiye’deki temsiliyeti de sağlayarak çizilecek bir genel resim ihtiyacına binaen oluşturulmuş bu çalışmamızda ise, nicel yöntem kullanıldığından, aile

konusundaki nicel araştırmalara yoğunlaşmak daha yerinde olacaktır.

Aile araştırmaları hangi bilim ve uygulama üzerinden yapılırsa yapılsın, genel bir resim çıkartmak istediğinde (makro düzeyde); matematik ve onun özel bir kullanımı olan istatistiğin sağladığı hesaplama, toplama, ayırıştırma, sınıflandırma, çözümlenme ve nicelik olarak ifade etme imkânlarını kullanmak zorunda kalmıştır. Nicel bilimsel yöntemin kullanımı, aile araştırmalarına güvenilir nesnel kavramlar ve bunlara dayalı zihinsel inşa ürünü yapılar ortaya koyma imkânı sağlamaktadır. Bu durum ailenin kültür ve tarihi ile ilgili birikimlerle buluşarak yeni yorumları ortaya çıkarmaktadır. Aile kavramını ve kurumunu anlamlandıran bilginin kavramlara ve niceliklere dayalı örüntüsü bu şekilde olacaktır.

Türkiye’deki nicel verilere dayalı aile araştırmaları için üç temel veri kaynağı bulunmaktadır. Bunlardan ilki kaynağı nüfus, adres, sağlık, adalet, sosyal güvenlik gibi çeşitli sistemlerden derlenen kayıtlardır. İkincisi Türkiye’de 1927-2000 yılları arasında yapılan beş yılda bir tekrarlanan Genel Nüfus Sayımlarıdır. 2000’den sonra bu sayımlar ADNKS üzerinden yapılmıştır. Her hanede yaşıyan bireylerin temel demografik bilgilerini toplamak amaçlıdır. Üçüncü veri kaynağı ise temsiliyet sağlayacak şekilde tasarlanan ve belirli aralıklarla tekrarlanan ulusal örneklemleri araştırmalarıdır.

ADNKS, sağlık istatistikleri, adalet istatistikleri gibi belirli aralıklarda güncellenerek yayınlanan kayıt sistemleri hanelerde birçok konuda güncel veriyi sağlamaktadır. Buna rağmen, hane içi ilişkiler, bireylerin ailede çeşitli konulara ilişkin algıları ve ailenin yıllar içerisindeki değişim ve dönüşümü hakkında yeterince bilgi sahibi olmayı sağlamadığı için belirli bir araştırma sorusu etrafında şekillenen ulusal araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Daha önce de belirtildiği üzere, bu ihtiyaca binaen mülga ASPB tarafından her beş yılda bir Resmi RİP kapsamında TAYA gerçekleştirilmektedir.

Türkiye aile araştırmaları geleneğinde ise doğrudan aile yapısını değerlendirmek amacıyla yapılmasa da aileye ilişkin bazı bilgiler Avarız Defterlerinde, Mufassal Defterlerde, Temettuat Defterleri, İcmal Defterleri gibi kayıtlarda yer almaktadır. Bu defterler; nüfus-asker-vergi, nüfus-toprak-aile, çiftlik-nüfus-üretim bağlamında düşünülse de dönemin aile yapılarına ilişkin bazı çıkarımlarda bulunma imkânı da sağlamaktadır. Bireyleri görünüm ve yaşlarına dair bazı bilgiler de bu defterlerde yer almaktadır.

Tarihimizde, II. Mahmut zamanında ilk kez yapılmak istenen 1828-1829 nüfus sayımı savaş nedeniyle ertelenmiş ve 1830-1831 Nüfus Sayımında hanelere göre erkek nüfus dikkate alınmıştır. Sayımlarda zamanla kadın ve erkeklerin birlikte sayılmaları, derlenen bilgilerin zenginleşmesi aile yapısı üzerine yapılacak çalışmalara bir taban hazırlamıştır. Osmanlı modernleşme dönemi ve Türkiye Cumhuriyeti döneminde nüfus sayımı ile ilgili kamu kurumları kurulmuştur. Ancak bir aile yapısı araştırması, nüfus sayımlarından farklı olarak aile yapısına ilişkin özelleşmiş sorular ve araştırma gündemini içermekte; dolayısıyla farklı bir kurgu ve farklı verilere ihtiyaç duymaktadır.

Aile Araştırmaları bağlamındaki ilk ulusal araştırma Serim Timur tarafından hazırlanıp 1972 yılında HÜNEE tarafından yayımlanmıştır. İkinci araştırma 1992’de Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) tarafından yayımlanmıştır. Bu çalışmaların yanı sıra HÜNEE’nin Sağlık Bakanlığıyla birlikte belli aralıklarla gerçekleştirdiği (1968-2013) nüfus ve sağlık araştırmaları düşünülebilir. Bir kurum tarafından düzenli ve sürekli olarak yapılan aile yapısı araştırmalarının ilki ise Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü (ASAGEM) tarafından 2006 yılında gerçekleştirilen TAYA 2006’dır. İkinci araştırma ASAGEM’i bünyesine alarak kurulan ASPB tarafından beş yıl sonra (TAYA 2011) olarak yapılmıştır. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Aile Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü marifetiyle yayına hazırlanan elinizdeki TAYA 2016 Raporu resmi istatistik kapsamında

yürütülen üçüncü aile yapısı araştırmasının bulgularını özetlemektedir.

Aile yapısı araştırmalarında farklı ülkelerin ulusal istatistik kurumları ve uluslararası kuruluşlar tarafından desteklenen ve aile yapısını farklı açılardan ele alan National Survey of Family Growth (NSFG), Gender and Generations Survey (GGS), RAND Family Life Surveys gibi araştırmalar listelenebilir. US-CDC (United States Center for Disease Control and Prevention/Amerikan Federal Hastalık Kontrolü ve Önlenmesi Merkezi) tarafından yapılan Ulusal Aile Araştırması (NSFG) içerik olarak aile içi ilişkiler, doğurganlık, aile planlaması, evlilik ve boşanma gibi alanlara yönelik sorular ile Amerikan ailelerin genel profilini çıkarmaktadır. Bu araştırmada toplanan veriler evlilik, boşanma, doğurganlık, üreme sağlığı, anne ve bebek sağlığı ve aile yaşamını incelemek üzere sosyoloji, demografi ve ekonomi gibi çeşitli disiplinlerde akademik amaçla kullanıldığı gibi, US HHS (United States Health and Human Services/Sağlık ve İnsan Hizmetleri Dairesi) tarafından da Amerikan Hükümeti sosyal politikaları ve çeşitli programlar için yol gösterici olarak da kullanılmaktadır. AWA (Age Well Accounts), AGENTA (Ageing Europe-An Application of National Transfer Accounts for Explaining and Projecting Trends in Public Finances), EURREP (Fertility and Reproduction in the 21th Century Europe) yapılan çalışmalar arasında öne çıkmaktadır. Örneğin, AB tarafından desteklenen AGENTA araştırması vergiler ve kamu harcamalı açısından geleceğe yönelik tahminlerle toplum refahını hedeflenmektedir. Bir diğer ifadeyle Avrupa nüfusunun giderek yaşlanması, aile yapısı araştırmalarında yaşlılık bazlı çalışmalarda ve politika oluşturma gayretlerinde yoğunlaşmaya neden olmuştur. Avrupa dışında da RAND Cooperation tarafından Malezya ve Endonezya gibi ülkelerde aile özelliklerine dair detaylı veri toplanmaktadır.

İlgili ülkelerde kanıta dayalı politika geliştirme için bahsi geçen bu araştırmaların önemli olduğu bilinmektedir. Ülkemizde de Türkiye Nüfus ve

Sağlık Araştırması (TNSA) TAYA gibi ülke temsilietli araştırmaların benzer şekilde halkın aile yapısına uygun sosyal politikaların geliştirilmesi için önemli ipuçları taşıdığı düşünülebilir. Dolayısıyla, aileye yönelik hem ulusal hem de uluslararası düzeyde yapılan büyük ölçekli araştırmalar ile elde edilen bilgiler ülkemizde politika yapım süreçlerinde önemli veri kaynakları olarak değerlendirileceklerdir.

1.3. Araştırma Tasarımı

TAYA 2016'nın araştırma tasarımı; mülga ASPB Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü (ATHGM) tarafından nicel bir araştırma olarak belirlenmiş; örneklem tasarımı ve saha uygulaması Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından; basım, veri kontrol, betimsel analizler ve rapor yazımı ise ATHGM Sosyal Araştırma ve Politika Geliştirme Dairesi personeli tarafından gerçekleştirilmiştir.

1.3.1. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın hazırlık çalışmaları, 2015 yılı Haziran ayında başlatılmıştır. TAYA 2011 araştırmasında kullanılan soru kâğıdı o dönemdeki isimleriyle ASPB, TÜİK, Kalkınma Bakanlığı uzmanları ve akademisyenlerin ortak çalışmasıyla gözden geçirilmiş ve 2016 yılında kullanılmak üzere hazırlanmıştır. Gözden geçirilmiş soru kâğıdının ön-test uygulaması Nisan 2016 tarihinde Ankara'nın üç farklı semtinde; test uygulaması Mayıs 2016 tarihinde İBBS 2 düzeyinde 26 bölgede gerçekleştirildikten sonra soru kâğıdı ve saha uygulama kılavuzları nihai hale getirilmiştir. Araştırmanın ön-test ve test çalışmaları ATHGM ve TÜİK personeliyle ortaklaşa gerçekleştirilmiştir. Soru kâğıdı, hanelerdeki 15 yaş ve üstü tüm bireylere uygulanacak şekilde kapalı uçlu sorulardan oluşturulmuştur. Araştırmanın saha uygulamasında, "hane halkı soru kâğıdı" ve "birey soru kâğıdı" olmak üzere iki ayrı soru kâğıdı ve hanedeki tüm bireylerin temel demografik bilgilerinin tutulduğu "hane fert listesi" kullanılmıştır.

Hane fert listesi, haneye ilgili soruları cevaplayabilecek 18 yaş ve üstündeki "referans kişi"den;

hanedeki tüm bireylere ve haneye ilişkin alınan demografik bilgilerin (hanede yaşayan tüm bireylerin cinsiyeti, yaşı, eğitim ve medeni durumları, sağlık durumları ile hane reisine yakınlıklarının) alındığı formdur.

Hanehalkı soru kâğıdı ise yine referans kişi tarafından cevaplanması beklenen, hane halkının temel özelliklerini, oturlan konutla ve eşya sahipliğiyle ilgili bilgilerini, ailelerin gelir durumunu, aile içi sosyalleşmeyi, çocuk ve yaşlı bakımını, ev işlerinin paylaşımını, ailede temel konulardaki karar alma süreçlerini, borç alma ve tasarruf konularını içeren soru kâğıdıdır. Çalışmamızdaki hane bilgilerini ve hane ağırlıklarını türetmedeki temel form olarak kabul edilir.

Birey soru kâğıdı ise ziyaret esnasında hanede bulunan 15 ve üstü yaşta hane üyesi bireylere uygulanan soru kâğıdıdır ve bireyin bizzat kendi ile ilgili bilgileri almayı amaçlamaktadır. Hanehalkı ve birey soru kâğıtlarındaki soru maddeleri ise olgusal veriler ve algılar olmak üzere iki grupta toplanabilir: Birinci gruptaki olgusal veriler yaş, cinsiyet, meslek, medeni durum gibi bireye ilişkin somut/gözlenebilir bir özelliği tespit etmeye yönelik iken; diğer grup ise boşanma nedenleri, yaşlılık sürecine ilişkin beklentileri gibi bireyin bir durum ve olay karşısındaki algısını ölçmeye yönelik algısal sorulardan oluşmaktadır.

1.3.2. Örneklem

TAYA 2016'da kullanılan örneklemin çerçevesi Şubat 2016 tarihli Ulusal Adres Veri Tabanı (UAVT)'dir. 2016 yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Verileri temel alınarak TÜİK tarafından yapılmıştır. Araştırmanın evreni Türkiye Cumhuriyeti sınırları içindeki yerleşim yerlerinde bulunan hane halklarıdır. Örneklem, çok aşamalı, tabakalı ve tesadüfî örneklem tekniğine göre belirlenmiştir. Araştırma örneklemini bölgeler arası farklılıkları ortaya koyacak şekilde oluşturulmuştur. Bu amaçla örneklem hacmi dağıtımı İBBS 1. Düzey (12 bölge) toplamları ve üç büyük il (İstanbul, Ankara, İzmir) düzeyinde karekök dağıtımı kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

İstanbul tek başına bir Düzey-1 bölgesi olduğundan, bu işlem 14 tasarım tabakası üzerinden gerçekleştirilmiştir.

Örneklem tasarımında kurumsal nüfus olarak tanımlanan okul, yurt, otel, çocuk yuvası, huzurevi, hastane ve hapishanelerde barınan ve askerlik görevini yapan bireyler bu çalışmada kapsam dışı bırakılmıştır. Nihai örnekleme birimi, hanehalkı ve seçilen hane-halklarındaki 15 üstü yaşta tüm bireylerdir. Örneklem hacmi, üç büyük ilde ve İBBS Düzey 1'de Türkiye tahmini verecek şekilde ve ikame prensibi uygulanmadan 20.580 hane olarak hesaplanmıştır.

İBBS ise –bölgelerin sosyoekonomik analizlerinin yapılması ve AB üyesi ülkeler ile karşılaştırılabilir veriler üretilmesi amacıyla– AB bölgesel sınıflandırması olan Nomenclature of Units for Territorial Statistics (NUTS) ölçütüne göre tanımlanmıştır. Ekonomik, sosyal, kültürel ve coğrafi yönlerden benzer illerin, nüfus büyüklüğü de dikkate alınarak, gruplanması sonucu 12 birim 1. düzeyde bölge birimleri olarak tanımlanmıştır. Buna göre bölgeler ve kapsadıkları iller şöyledir: *İstanbul*=İstanbul; *Batı Marmara*=Balıkesir, Çanakkale, Edirne, Kırklareli, Tekirdağ; *Ege*=Afyon, Aydın, Denizli, İzmir, Kütahya, Manisa, Muğla, Uşak; *Doğu Marmara*=Bursa, Eskişehir, Bilecik, Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu, Yalova; *Batı Anadolu*=Ankara, Konya, Karaman; *Akdeniz*=Adana, Antalya, Burdur, Hatay, Isparta, Mersin (İçel), Kahramanmaraş, Osmaniye; *Orta Anadolu*=Kırıkkale, Aksaray, Niğde, Nevşehir, Kırşehir, Kayseri, Sivas, Yozgat; *Batı Karadeniz*=Zonguldak, Karabük, Bartın, Kastamonu, Çankırı, Sinop, Samsun, Tokat, Çorum, Amasya; *Doğu Karadeniz*=Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane; *Kuzeydoğu Anadolu*=Erzurum, Erzincan, Bayburt, Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan; *Ortadoğu Anadolu*=Malatya, Elazığ, Bingöl, Tunceli, Van, Muş, Bitlis, Hakkâri; *Güneydoğu Anadolu*=Gaziantep, Adıyaman, Kilis, Şanlıurfa, Diyarbakır, Mardin, Batman, Şırnak, Siirt.

1.3.3. Uygulama

Araştırmanın saha uygulaması ve denetimi TÜİK tarafından Haziran-Eylül 2016 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. İkişer kişilik anketör ekipleri ile Türkiye genelinde 17.239 hanede 15 ve üzeri yaştaki 35.475 bireye tablet bilgisayarlar kullanılarak yüz yüze görüşme tekniğiyle anket uygulanmıştır. Cevaplayıcıların diğer hanehalkı üyelerinden etkilenmemesi için görüşmeler, birbir gerçeğeştirmiştir.

Ziyaretlerde, hanehalkındaki 15 ve daha üzeri yaştaki fertlerin tamamına anket uygulanmıştır. Evde bulunamayan hanehalkı fertleri için randevu alınıp hanedeki tüm fertlerle görüşülene kadar ziyaretler sürdürülmüştür. Örneklem tasarımı gereği çalışma kapsamında ele alınmayan ve kurumsal nüfus olarak tanımlanan bireylerle görüşülmemiştir.

1.3.4. Tanım ve Kavramlar

Hanehalkı: Aralarında akrabalık bağı bulunsun veya bulunmasın aynı konutta yaşayan, temel ihtiyaçlarını birlikte karşılayan, hanehalkı hizmet ve yönetimine katılan bir veya birden fazla kişiden oluşan birimdir.

Birey: 15 ve üstü yaştaki hanehalkı üyesi olup, birey soru kâğıdının kendisiyle yüz yüze görüşme yoluyla uygulandığı kişidir.

Referans Kişi: Hane halkının sosyo-ekonomik durumu ve hanede yaşayan tüm fertlerin kişisel özellikleri hakkında bilgiye sahip 18 yaş üstü hanehalkı üyesidir.

Hanehalkı Ferdi: Hanehalkını meydana getiren ve yaş sınırı olmayan hane üyesidir.

Komşuluk: Evleri yakın olan, ikamet yerine bağlı olarak aynı mahallede müstakil birimler halinde yan yana ve/veya aynı binada müstakil birimler halinde birlikte yaşayan farklı hanelerin içinde bulunduğu sosyal ilişkidir.

Çekirdek Aile: Karı-koca veya anne ve baba ile evlenmemiş çocuk/lardan oluşan aile tipidir.

• **Çocuksuz Çekirdek Aile (yaş <45):** 45 yaşından küçük karıkocadan oluşan çocuksuz aile tipidir.

• **Çocuksuz Çekirdek Aile (yaş ≥45):** 45 yaşından büyük karıkocadan oluşan çocuksuz aile tipidir.

• **Çocuklu Çekirdek Aile (1 çocuk/2 çocuk/3 çocuk ve üzeri):** Anne ve baba ile evlenmemiş 1, 2 veya 3 ve üzeri çocuk/lardan oluşan aile tipidir.

Geniş Aile: Hanede karı-koca veya anne ve baba ile evlenmemiş çocuklardan başka, akrabaların da yaşadığı aile tipidir. Çekirdek aileye bir akrabasının eklenmesi geniş aile tanımı için yeterli olacağı gibi birden çok akraba ailesinin bir arada yaşadığı haneler de bu gruba girmektedir.

• **Geçici Geniş Aile:** Evli çocuğun hane reisi olduğu geniş ailelerdir. Bu hanelerde hane reisinin anne ve/veya babasının veya diğer akrabalarının zamanla haneden ayrılacakları ve ailenin çekirdek haline dönüşeceği varsayılmaktadır.

• **Ataerkil Geniş Aile:** Bu aile tipinde hanehalkı reisi ve eşiyle birlikte, onların evli çocukları ve/ya evli kardeşleri (kayınbirader, baldız) aynı hanede yaşamaktadır. Üst kuşağın hane reisi olduğu bu hanelerde evli çocuklar ve diğer akrabalar hane halkı reisine tabidir.

Dağılmış Aile: Evli eşlerin bulunmadığı hane tiplerini tanımlamak için kullanılan bir terimdir. Yalnız yaşayanlar, tek ebeveynli aileler, bir arada oturan akrabalar, hatta akraba olmayanların oluşturduğu hanelerdir.

• **Tek Kişilik Hane:** Yalnız yaşayanların oluşturduğu hanelerdir.

• **Tek Ebeveynli Aile:** Tek ebeveyn ile evlenmemiş çocuk/lardan oluşan aileler bu gruptadır. Ebeveynlerin boşanmaları, bir arada oturmamaları ya da birinin ölmesi sonucu oluşan hanelerdir.

• **Diğer Dağılmış Aile:** Ebeveyn-çocuk ilişkisi olmayan, diğer akrabaların oluşturduğu hanelerdir [(anneanne-torun/lar, iki kardeş, teyze, yeğen/ler vb.).

• **Akraba Olmayan Hane:** Aralarında akrabalık ilişkisi olmayan kişilerin bir arada yaşadığı hanelerdir.

İstatistiki yorumlamalarımızda, 3'lü ve 8'li hane halkı tipine ek olarak 13'lü bir sınıflandırma da yapılmıştır. 13'lü hane halkı tipinde çekirdek ailede ebeveynin yaşı ve çocuk sayısı dikkate alınarak hesaplanmıştır. Kitap yazılırken hane halkı aile tipi için üçlü grupta tasnif edilen çekirdek aile, geniş aile ve dağılmış aile temel alınmıştır.

Eğitim Durumu: Eğitim sınıflaması için en son mezun olduğu okul bilgisi alınmıştır. Eğitim sınıflaması için Uluslararası Standart Eğitim Sınıflaması/International Standard Classification of Education (ISCED, 2011) kullanılmıştır. Kitap yazılırken, eğitim durumu en son bitirdiği okul bilgisi üzerinden alınmış ve 5 grupta tasnif edilen “Bir Okul Bitirmedir”, “İlkokul”, “İlköğretim/Ortaokul”, “Lise”, “Üniversite ve üzeri” şeklinde ele alınmıştır.

İşteki Durum: İstihdam edilenlerin işteki durumlarını sınıflandırmak için Uluslararası İşteki Durum Sınıflaması/International Classification Standard of Employee (ICSE, 1993) kullanılmıştır.

Medeni Durum: Medeni durum 5 ana grupta değerlendirilmiştir. Bunlar; “Hiç evlenmedi”, “Evlili (resmi nikâhlı, dini nikâhlı, birlikte yaşıyor)”, “Ayrı Yaşıyor”, “Eşi Öldü” ve “Boşandı” şeklindedir.

1.3.5. Ağırlıklandırma

TAYA’da ağırlıklandırma 12 bölge ve İzmir ile Ankara illerindeki hanelerin temsiliyetini sağlayacak şekilde, TÜİK’ten alınan, kentte ve kırsalda yaklaşık 100 adresi kapsayacak şekilde 2.058 küme (blok) 20.580 hanenin adreslerinden oluşturulan bir örneklem üzerinden hesaplanmıştır.

Nihai olarak ulaşılmaması gereken 16.000 haneye cevapsızlık oranları da eklenerek, 20.580 hane seçilmiş ve alan çalışması sonunda 17.239 haneye görüşülmüştür. Bu 17.239 hane üzerinden (F2) için cevapsızlık düzeltmeleri yapılmıştır. Çalışmada hiç ulaşılamayan kümeler için (İBBS Düzey 1) bölgelerindeki kümelerin homojen olduğu varsayımından hareketle (F1) düzeltmeleri yapılmıştır. Düzeltilmiş (F1) ve (F2) düzeltmelerinden yararlanarak (F0) değerleri hesaplanmış ve Türkiye’deki yaklaşık hane sayılarına ulaşılmıştır. Hesaplanan hane sayıları, daha sonra TÜİK’in 2016 yıl ortası hane sayısı tahminlerindeki dağılıma göre ölçümlendirilerek (kalibre) haneler ağırlıklandırılmıştır. “Hane Ağırlık”ları referans alınarak ve TÜİK’in 2016 yıl ortası nüfus tahmini gözetilerek bölgelerdeki cinsiyet dağılımına göre 15 yaş altı bireyler için “Fert Ağırlık” ve 15 yaş üstü için bireyler için “Birey Ağırlık” değerleri üretilmiştir.

1.3.6. Veri Setinde Üretilen Değişkenler

Hane, Birey ve Fert Faktör Baz Değişkenleri: Veri setinde istatistiksel analizler (ANOVA, t-test, chi-square test vb.) yapılabilmesi için hane, birey ve fert faktör bazları üretilmiştir.

Hane Faktörü Baz: Hane Faktörü değişkeni toplam değerinin örneklem sayısına eşitleyecek şekilde 0,00077521739836249700 rakamıyla çarpılması şeklinde oluşturulmuştur.

Fert Faktörü Baz: Fert Faktörü değişkeni toplam değerinin örneklem sayısına eşitleyecek şekilde 0,000606824648518015 rakamıyla çarpılması şeklinde oluşturulmuştur.

Birey Faktörü Baz: Birey Faktörü değişkeni toplam değerinin örneklem sayısına eşitleyecek şekilde 0,000603383981472616 rakamıyla çarpılması şeklinde oluşturulmuştur.

SES Değişkeni: Hanelerin sosyoekonomik statülerinin tanımlanması için Sibel Kalaycıoğlu, Kezban Çelik, Ümit Çelen ve Sinan Türkyılmaz’ın hazırladığı ve *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*’nde (Cilt:13, Sayı: 1 – Bahar 2010)

yayımlanan “Temsili Bir Örneklemde SES Ölçüm Aracı Geliştirilmesi: Ankara Kent Merkezi Örneği” adlı çalışma dikkate alınmıştır. SES sınıflandırması yapmak amacıyla: en son mezun olduğu okul, kişi başı gelir, oturulan konutun mülkiyet durumu, evin ısıtma sistemi, otomobil sahipliği, hanede bulaşık makinesi, ikinci televizyon ve DVD sahipliği, evde internet bağlantısı değişkenleri kullanılmıştır. Her bir değişken için bir puanlama oluşturulmuş ve buna göre haneler için en üst, üst, üst orta, alt orta ve en alt olmak üzere 5’li SES grubu tanımlanmıştır.

Önemli Not: Kitaptaki tablolarda tek cevap alınan sorularda rakamların yuvarlanmasından dolayı; bazı sorularda ise birden fazla cevap alınmasından dolayı oranların toplamı %100’ü vermeyebilir. Çalışmanın Türkiye toplamı sonuçlarındaki hata payı, %95 anlamlılık seviyesinde fert için %0,5, birey için %0,6, hane için %0,9’dur.

2. BÖLÜM

HANEHALKI ÖZELLİKLERİ

- 2.1. Hanehalkı Nüfusunun Özellikleri ●
 - 2.1.1. Hanehalkı Tipleri ●
- 2.2. OTURULAN KONUT ●
 - 2.2.1. Konut Türü ●
 - 2.2.2. Oda Sayısı ●
 - 2.2.3. Isıtma Sistemi ●
 - 2.2.4. Konuttaki Çocuğa ve Yaşlıya Ait Oda ●
 - 2.2.5. Konutun Mülkiyet Durumu ●
 - 2.2.6. Oturulan Konut Dışında Diğer Konut Kullanımı ●
- 2.3. HANEHALKININ EKONOMİK DURUMU ●
 - 2.3.1. Hanelerin Eşya Sahipliliği ●
 - 2.3.2. Hanelerin Yardım Alma Durumu ve Yardım Aldıkları Kurum ve Kişiler ●
 - 2.3.3. Hanelerin Borç veya Kredi Alma Durumu ●
 - 2.3.4. Hanelerin Tasarruf Durumu ●
- 2.4. YAŞANILAN YERLEŞİM YERİ VE SÜRESİ ●
 - 2.4.1. 15 Yaşına Kadar Yaşanılan Yerleşim Yeri ●
 - 2.4.2. Oturulan İldeki Yaşama Süresi ●

2. HANEHALKI ÖZELLİKLERİ

Bu bölümde, TAYA kapsamında yer alan hanehalklarının nüfus özellikleri ve hanelerin ekonomik durumuna yer verilmiştir. Bu kapsamda, hanede yaşayan kişi sayısı, hanehalkı tipi, oturulan konutun özellikleri, hanelerin temel ihtiyaçlarını karşılayıp karşılayamadıkları, bireylerin gayrimenkul sahipliği, hanelerin borç alma ve tasarruf davranışları incelenmiştir.

Tablo 1. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Hane Büyüklüğü

	Kişi
Türkiye	3,47
ÜÇ BÜYÜK İL	
İstanbul	3,36
Ankara	3,30
İzmir	2,93
BÖLGE	
İstanbul	3,36
Batı Marmara	2,92
Doğu Marmara	3,28
Ege	2,90
Akdeniz	3,38
Batı Anadolu	3,41
Orta Anadolu	3,73
Batı Karadeniz	3,36
Doğu Karadeniz	3,40
Kuzeydoğu Anadolu	4,36
Ortadoğu Anadolu	4,58
Güneydoğu Anadolu	4,91
HANEHALKI TİPİ	
Çekirdek	3,61
Geniş	5,73
Dağılmış	1,58
SOSYOEKONOMİK STATÜ	
En üst grup	2,28
Üst grup	3,00
Üst orta grup	3,65
Alt orta grup	3,72
En alt grup	3,50

2.1. Hanehalkı Nüfusunun Özellikleri

Araştırma verilerine göre hanehalkı nüfusunun özellikleri Tablo 1’de özetlenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, Türkiye’de ortalama hane büyüklüğü 3,5 kişidir. Bölgeler karşılaştırıldığında, en yüksek hane büyüklüğünün Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde 4,9 kişi; en düşük hane büyüklüğünün ise Ege Bölgesi’nde 2,9 kişi olduğu görülmektedir. Hanehalkı tipine göre hane büyüklüğünün “geniş aile”lerde ortalama 5,7 kişi; çekirdek ailelerde ortalama 3,6 kişi; dağılmış ailelerde ise ortalama 1,6 kişi olduğu görülmektedir. SES düzeyine göre hane büyüklüğü incelendiğinde ters orantı görülmektedir. En alt SES düzeyindeki hanelerde 3,5 kişi olan hane büyüklüğü, en üst SES düzeyinde 2,3 kişiye düşmektedir.

Tablo 2’de görüldüğü üzere ülke genelindeki hanelerin %14’ünde 1 kişi, %20’sinde 2 kişi, %20’sinde 3 kişi, %21’inde 4 kişi yaşamaktadır. 7 ve daha fazla bireyden oluşan hanelerin oranı yaklaşık %5’dir. Hanelerin yarısından fazlasının (%54), 3 ve daha az sayıda kişiden oluştuğu görülmektedir.

Tablo 2. Hanede Yaşayan Birey Sayısı

Hanede yaşayan birey sayısı	%
1	14,2
2	20,1
3	19,7
4	20,8
5	11,2
6	8,5
7	3,1
8	1,3
9 ve üzeri	1,0

2.1.1. Hanehalkı Tipleri

Tablo 3’te özetlendiği üzere, Türkiye’deki en yaygın hanehalkı tipi çekirdek ailedir (%65). Ülkemizde geniş ailelerin oranı %14; dağılmış ailelerin oranı ise %21’dir. Hanehalkı tipleri bölgeler bazında incelendiğinde; çekirdek ailelerin sırasıyla Güneydoğu Anadolu (%70), Doğu

Marmara (%68), Akdeniz (%67), Batı Anadolu (%67) ve İstanbul (%65) bölgeleri Türkiye ortalamasının (%65) üzerinde olduğu görülmektedir. Geniş aileler değerlendirildiğinde; geniş aile görülme oranının en düşük olduğu bölgelerin Ege (%10) ve İstanbul (%10); en yüksek görülme oranının bulunduğu bölgeler ise Kuzeydoğu Anadolu (%24) ve Ortadoğu Anadolu (%24) olarak karşımıza çıkmaktadır. Dağılmış aileler ise %27 oran ile Ege bölgesinde en sık, %10 oran ile Güneydoğu bölgesinde en seyrek görülmektedir.

Çekirdek ailelerin en sık görüldüğü SES grubu ise % 69 ile üst orta gruptur. Üst orta gruptan aşağıya ve yukarıya gidildikçe çekirdek aile görülme oranları düşmektedir. En seyrek görüldüğü SES grubu en alt grup (%54); ikinci en seyrek görüldüğü SES grubu ise %62 ile en üst gruptur.

Üst orta grup, dağılmış ailelerin dağılımında ise en düşük oranı (%16) vermekte; en üst ve en alt gruba doğru gidildikçe bu oranlar artmaktadır. En üst grup haneler %35; en alt grup haneler ise %31 oranında dağılmış aile tipine karşılık gelmektedir. Geniş ailelerin en sık görüldüğü grup ise alt-orta SES grubu olup (%18); en üst ve en alt SES gruplarına gittikçe bu oran düşmektedir. En seyrek geniş aile görülme oranı, %3 ile en üst ve %8 ile üst SES grubudur.

Hanehalkı tiplerine daha detaylı baktığımızda; Tablo 4'te görüldüğü üzere, çocuklu çekirdek ailelerin oranı (%49) çocuksuz çekirdek ailelere (%16) göre daha yüksektir. Bölgeler bazında en yüksek çocuksuz çekirdek aile görülme oranı Batı Marmara'da (%24); en düşük görülme oranları ise Ortadoğu Anadolu (%9) ve Güneydoğu

Tablo 3. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge ve SES'e Göre 3'lü Hanehalkı Tipi

	Çekirdek	Geniş	Dağılmış
Türkiye	64,7	14,0	21,3
ÜÇ BÜYÜK İL			
İstanbul	65,0	10,2	24,8
Ankara	67,1	11,5	21,4
İzmir	62,6	9,1	28,2
BÖLGE			
İstanbul	65,0	10,2	24,8
Batı Marmara	64,1	11,1	24,8
Doğu Marmara	68,1	13,6	18,3
Ege	63,0	9,6	27,4
Akdeniz	67,2	10,6	22,1
Batı Anadolu	66,5	13,6	19,8
Orta Anadolu	63,2	20,6	16,2
Batı Karadeniz	54,5	22,9	22,5
Doğu Karadeniz	60,6	19,9	19,5
Kuzeydoğu Anadolu	61,0	23,5	15,5
Ortadoğu Anadolu	60,1	24,2	15,7
Güneydoğu Anadolu	70,3	19,8	9,9
SOSYOEKONOMİK STATÜ			
En üst grup	62,2	2,5	35,3
Üst grup	67,7	7,6	24,7
Üst orta grup	69,2	14,7	16,2
Alt orta grup	63,5	18,2	18,3
En alt grup	54,3	14,3	31,4

* Tabloda rakamların yuvarlanmasından dolayı oranların toplamı %100'ü vermeyebilir.

Tablo 4. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge ve SES'e Göre 8'li Hanehalkı Tipi

	Çocuksuz çekirdek	Çocuklu çekirdek	Ataerkil geniş	Geçici geniş	Tek kişilik	Tek ebeveynli	Diğer dağılmış	Akraba olmayan
Türkiye	16,2	48,5	7,8	6,2	14,2	3,6	2,9	0,6
ÜÇ BÜYÜK İL								
İstanbul	13,2	51,8	5,2	5,0	14,7	4,2	4,3	1,5
Ankara	15,5	51,6	7,3	4,3	13,1	4,4	3,4	0,5
İzmir	17,6	45,0	5,1	4,0	19,6	3,9	4,0	0,8
BÖLGE								
İstanbul	13,2	51,8	5,2	5,0	14,7	4,2	4,3	1,5
Batı Marmara	24,3	39,7	6,4	4,7	17,7	2,8	3,3	0,4
Doğu Marmara	18,5	49,6	6,8	6,8	12,3	3,7	2,1	0,2
Ege	20,9	42,1	5,1	4,6	20,4	3,4	3,2	0,4
Akdeniz	16,0	51,2	5,3	5,3	14,3	4,2	3,2	0,4
Batı Anadolu	15,7	50,9	9,1	4,6	12,5	4,0	3,0	0,3
Orta Anadolu	15,8	47,4	12,8	7,7	11,4	2,9	1,6	0,4
Batı Karadeniz	19,4	35,1	12,8	10,1	17,3	2,7	2,2	0,3
Doğu Karadeniz	19,8	40,8	7,7	12,3	13,9	2,9	2,5	0,1
Kuzeydoğu Anadolu	11,7	49,3	13,2	10,4	8,4	3,8	2,7	0,7
Ortadoğu Anadolu	8,5	51,6	14,3	9,9	10,0	3,7	1,7	0,2
Güneydoğu Anadolu	8,5	61,8	13,1	6,7	5,5	3,0	1,2	0,3
SOSYOEKONOMİK STATÜ								
En üst grup	30,0	32,2	1,0	1,4	26,3	4,7	2,2	2,1
Üst grup	15,5	52,2	3,9	3,7	16,3	3,8	3,1	1,5
Üst orta grup	13,8	55,4	8,1	6,6	8,3	4,0	3,3	0,5
Alt orta grup	16,6	47,0	10,2	8,0	12,0	3,3	2,8	0,2
En alt grup	16,1	38,1	8,5	5,8	26,2	2,8	2,4	0,0

* Tabloda rakamların yuvarlanmasından dolayı oranların toplamı %100'ü vermeyebilir.

(%9)'da karşımıza çıkmaktadır. Çocuklu çekirdek ailelerin oranının en yüksek olduğu bölge Güneydoğu Anadolu Bölgesi (%62); en düşük olduğu bölge ise Batı Karadeniz'dir (%35). Sosyo-ekonomik statü açısından en belirgin bulgu ise en üst grupta en yüksek çocuksuz çekirdek aile oranının (%30) görülmesidir ve bu oran aynı gruptaki çocuklu çekirdek aile oranına (%32) yakındır.

Türkiye genelinde; ataerkil geniş ailelerin oranı (%8), geçici geniş ailelerden (%6) nispeten daha yüksektir. Sadece Doğu Karadeniz'de geçici geniş ailelerin oranı (%12) ataerkil geniş ailelerin oranından (%8) yüksektir.

Türkiye genelinde tek kişilik hanelerin oranı %14, tek ebeveynli hanelerin oranı %4 ve diğer dağılmış hanelerin oranı %3'tür. Tek başına yaşayan kişilerden oluşan hanelerin üst orta SES grubunda %8; en alt ve en üst SES gruplarında ise %26 olduğu görülmektedir. Bölge düzeyinde incelendiğinde ise Güneydoğu Anadolu'da en düşük (%6); Ege Bölgesinde ise en yüksek (%20) değerini almaktadır.

2.2. Oturulan Konut

Bu bölümde, oturulan konut türü, mülkiyet durumu, yaşanan konut dışında yazlık, köy evi gibi yerlerde ikamet edilip edilmediği, oda sayısı, hanede yaşayan çocuk ve yaşlılar için ayrı oda

bulunup bulunmadığı, ısıtma sistemi gibi bilgilere yer verilmiştir.

2.2.1. Konut Türü

Türkiye’de hanelerin yarısından fazlası (%60) apartman dairesinde ve %27’si müstakil konutta ikamet etmektedir. Hanelerin yaklaşık %3’ü ikiz ya da sıralı evlerde yaşamaktadır (Tablo 5).

Oturulan konut türü üç büyük il arasında değerlendirildiğinde, İstanbul ve Ankara’daki ailelerin %91’inin apartman dairesinde ikamet ettiği, İzmir’de ise bu oranın daha düşük olduğu (%67)

anlaşılmaktadır. Diğer iki büyük ilden farklı olarak, İzmir’de müstakil konutta (%32) yaşayanların oranı daha yüksektir.

Apartment dairesinde ikamet eden hanelerin oranının en yüksek olduğu bölgeler İstanbul (%91) ve Batı Anadolu’dur (%80). Akdeniz, Batı Karadeniz, Kuzeydoğu, Ortadoğu ve Güneydoğu Anadolu dışındaki tüm bölgelerde apartman dairesi, en yüksek oranda ikamet edilen konut türüdür. Buna karşılık Akdeniz’de (%55), Ortadoğu Anadolu’da (%54) ve Batı Karadeniz’de (%54)

Tablo 5. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES’e Göre Oturulan Konutun Türü

	Müstakil konut	İkiz ya da sıralı ev	Apartment (10 daireden az)	Apartment (10 ve daha fazla)
Türkiye	36,9	2,8	28,5	31,7
ÜÇ BÜYÜK İL				
İstanbul	8,3	0,7	44,1	46,9
Ankara	9,2	0,2	19,1	71,5
İzmir	32,4	0,3	32,7	34,6
BÖLGE				
İstanbul	8,3	0,7	44,1	46,9
Batı Marmara	44,4	1,0	29,3	25,2
Doğu Marmara	36,2	9,5	31,9	22,3
Ege	47,1	0,7	31,0	21,2
Akdeniz	54,6	0,7	22,2	22,4
Batı Anadolu	19,8	0,3	21,5	58,4
Orta Anadolu	40,1	0,4	22,3	37,2
Batı Karadeniz	53,7	1,2	23,9	21,2
Doğu Karadeniz	47,0	0,7	27,9	24,4
Kuzeydoğu Anadolu	50,9	3,6	20,5	25,0
Ortadoğu Anadolu	53,7	2,0	21,6	22,7
Güneydoğu Anadolu	46,3	15,5	11,6	26,6
HANEHALKI TİPİ				
Çekirdek	33,0	3,1	30,5	33,4
Geniş	51,5	3,6	21,3	23,6
Dağılmış	39,2	1,4	27,1	32,2
SOSYOEKONOMİK STATÜ				
En üst grup	7,6	0,8	23,5	68,2
Üst grup	10,7	1,1	31,2	57,0
Üst orta grup	50,2	3,9	27,4	18,5
Alt orta grup	75,9	4,6	14,3	5,2
En alt grup	25,9	2,1	34,8	37,2

ise müstakil konutta ikamet edenler daha yüksek orandadır.

Müstakil konutta oturan geniş aile oranı (%51) diğer hanehalkı tiplerine kıyasla (dağılmış ailelerde %39, çekirdek ailelerde %33) daha yüksektir. Çekirdek (%64) ve dağılmış ailelerin (%60) yarısından fazlası apartman dairesinde ikamet etmektedir.

Oturulan konut türü SES bazında da farklılaşmaktadır. Alt orta SES grubundaki hanelerin

%19'u apartmanda, %76'sı ise müstakil konutta otururken, en üst SES'te apartman dairesinin oranı %92 ve müstakil konutların oranı ise %8'dir.

2.2.2. Oda Sayısı

Araştırma kapsamında hanelere halihazırda oturlan konutta salon dahil kaç oda olduğu sorulmuştur. Türkiye genelindeki en yaygın konut büyüklüğü %46 oranla dört odalı (3+1) konutlardır. Onu %38 ile toplam üç odalı konutlar izlemektedir (Tablo 6).

Tablo 6. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Oturulan Konutun Oda Sayısı

	1	2	3	4	5	6	7+
Türkiye	1,0	7,6	38,4	46,0	5,7	0,9	0,5
ÜÇ BÜYÜK İL							
İstanbul	0,6	8,2	48,4	37,8	3,8	0,8	0,3
Ankara	0,2	3,3	16,4	70,1	7,9	1,4	0,9
İzmir	1,7	7,5	38,2	48,1	3,1	0,9	0,6
BÖLGE							
İstanbul	0,6	8,2	48,4	37,8	3,8	0,8	0,3
Batı Marmara	0,9	6,5	43,2	43,7	5,3	0,3	0,2
Doğu Marmara	0,1	4,0	39,4	47,9	6,2	1,7	0,7
Ege	2,0	9,5	40,6	43,4	3,7	0,5	0,3
Akdeniz	1,2	9,2	42,8	42,4	3,9	0,3	0,2
Batı Anadolu	0,2	3,4	19,9	65,1	9,2	1,2	1,0
Orta Anadolu	1,1	4,5	25,3	58,4	8,7	0,9	1,1
Batı Karadeniz	0,3	5,7	36,5	45,5	8,4	2,5	1,2
Doğu Karadeniz	1,0	5,2	34,0	49,7	8,3	1,3	0,5
Kuzeydoğu Anadolu	1,3	11,0	34,5	46,8	6,2	0,2	0,0
Ortadoğu Anadolu	0,6	3,9	26,4	59,6	8,9	0,5	0,2
Güneydoğu Anadolu	3,1	15,1	38,7	36,8	5,8	0,3	0,2
HANEHALKI TİPİ							
Çekirdek	0,4	6,1	38,2	48,6	5,4	0,8	0,4
Geniş	0,3	4,2	32,7	50,4	9,8	1,6	1,0
Dağılmış	3,3	14,3	42,8	34,9	3,8	0,5	0,3
SOSYOEKONOMİK STATÜ							
En üst grup	0,5	4,0	21,6	57,7	11,9	3,1	1,2
Üst grup	0,3	3,0	27,8	58,8	8,4	1,2	0,5
Üst orta grup	0,2	4,1	36,1	52,1	5,9	0,8	0,8
Alt orta grup	0,9	8,4	45,5	40,3	4,3	0,6	0,1
En alt grup	4,7	21,5	46,5	24,3	2,7	0,2	0,1

Üç büyük ilde de Türkiye genelinde olduğu gibi toplam üç veya dört odalı konutlarda oturulmaktadır. Ancak İstanbul'da ağırlıklı olarak üç odalı konutta (%48) ikamet edilirken, Ankara'da dört odalı konutların oranı yüksektir (%70). İki odalı konut oranının Ankara'da (%3) daha düşük olduğu göze çarpmaktadır.

Bölgelerin tümünde üç veya dört odalı evler yaygındır. İki odalı evlerin en yaygın olduğu bölge Güneydoğu Anadolu (%15)'dur. Bunu Kuzeydoğu Anadolu (%11) izlemektedir. Bölgeler arasında göze çarpan diğer bir farklılık ise, beş oda ve üzeri evlerin Batı Karadeniz (%12), Batı Anadolu (%11), Orta Anadolu (%11), Doğu Karadeniz (%10) ve Ortadoğu Anadolu'da (%10) daha yüksek oranda olmasıdır. Tek odalı evlerin en yoğun olduğu bölge ise %3 oranla Güneydoğu Anadolu olarak gözlenmektedir.

Beklendiği üzere büyük evlerde ikamet eden geniş aile oranı diğer hanehalkı tiplerine kıyasla yüksektir. Örneğin beş odalı ve daha büyük konutlarda oturan geniş aile oranı %12 iken, bu oran çekirdek ailelerde %7, dağılmış ailelerde %5'tir. Buna karşılık, tek odalı (%3) ve iki odalı konutlarda oturan dağılmış aile oranı (%14) da diğer hanehalkı tiplerine kıyasla daha yüksektir.

SES grubuna göre değerlendirildiğinde, en üst SES grubunda dört odalı evlerde ikamet edenlerin oranı %58'dir. En alt SES grubundakilerin %46'sı üç odalı evlerde ikamet etmektedir.

2.2.3. Isıtma Sistemi

Hanelere konut ısıtma sisteminin ne olduğu sorulmuş ve cevaplar Tablo 7'de gösterilmiştir. Seçeneklerde yer alan "bina içi kalorifer sistemi" ve "kat kaloriferi (kombi vb.)" seçenekleri birleştirilmiş ve kalorifer sistemi olarak yorumlanmıştır.

Türkiye'deki hanelerin %47'si kalorifer sistemiyle ısınmaktadır. Bunu %40 ile odun/kömür sobası ve %5 ile klima kullanan haneler takip etmektedir.

Üç büyük il değerlendirildiğinde İstanbul (%81) ve Ankara'da (%82) kalorifer sistemi kullanımı İzmir'e (%38) göre çok daha yaygınken, İzmir'de soba (%36) ve klima (%16) ile ısınmaktadır. Elektrikli ısıtıcı kullanımının en yüksek olduğu il ise %7 ile İzmir'dir.

Kalorifer İstanbul (%81) ve Doğu Marmara'da (%61) en yaygın kullanılan ısıtma sistemidir. Batı Marmara'da en sık kullanılan ısıtma sistemleri, odun/kömür sobası(%47) ve kalorifer sistemidir (%46). İstanbul'da ise odun/kömür sobası kullanımı diğer bölgelere göre oldukça düşüktür (%8). Doğalgaz sobası kullanımı Doğu Marmara (%8) ve İstanbul'da (%7) diğer bölgelerden daha yüksektir. Klima kullanımı ise Akdeniz bölgesi (%21) ve Ege Bölgesinde (%11) diğer bölgelere göre daha yaygındır. Elektrikli ısıtıcı kullanımında da ilk sırada (%10) Akdeniz bölgesi yer almaktadır.

Oturulan konutun ısıtma sistemi, hanehalkı tipine göre farklılaşmaktadır. Geniş ailelerin yaşadığı konutlarda odun/kömür sobası kullanımı (%56) diğer hanehalkı tiplerine kıyasla (dağılmış ailelerde %40, çekirdek ailelerde %37) daha yüksektir.

Sosyo-ekonomik statü (SES) ayrımında da önemli farklılaşmalar gözlenmektedir. En alt SES hanelerinin %89'u odun kömür sobası ile ısınırken, alt orta SES'te bu oran %60'a, üst orta SES'te %25'e, üst SES'te %7'ye, en üst SES'te %1'e inmektedir. En üst SES'te hanelerin %84'ü ve üst SES'teki hanelerin %77'si ise kalorifer sistemi kullanmaktadır. En üst SES'te ikinci en yaygın ısınma sistemi %7 ile uzaktan ısıtmalı merkezi kalorifer sistemi olarak gözlenmektedir.

2.2.4. Konuttaki Çocuğa ve Yaşlıya Ait Oda

17 ve daha küçük yaşta çocuğu olan hanelerde çocukları için ayrı oda olup olmadığı sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya verilen cevaplar Tablo 8'de gösterilmektedir. Birden fazla çocuk olan hanelerde sadece bir çocuğa ait oda bulunsa veya bütün çocuklar aynı odada kalsa bile, o hanede çocuklar için ayrı bir oda var kabul edilmiştir.

Tablo 7. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Oturulan Konutun Isıtma Sistemi

	Uzaktan ısıtmalı merkezi kalorifer sistemi	Bina içi kalorifer sistemi	Kat kaloriferi sistemi (kombi vb.)	Doğalgaz sobası	Odun/kömürSobası	Klima	Elektrikli ısıtıcı	Diğer
Türkiye	2,3	9,7	37,3	3,2	39,7	4,6	3,2	0,0
ÜÇ BÜYÜK İL								
İstanbul	2,1	8,6	72,7	7,5	7,8	0,2	2,5	0,0
Ankara	6,5	11,8	70,2	1,6	10,0	0,0	0,7	0,0
İzmir	0,7	9,4	28,6	1,8	36,5	16,5	7,4	0,0
BÖLGE								
İstanbul	2,1	8,6	72,7	7,5	7,8	0,2	2,5	0,0
Batı Marmara	3,8	10,1	35,6	1,3	47,2	1,8	2,5	0,1
Doğu Marmara	1,7	6,1	55,4	8,3	28,8	0,2	1,1	0,0
Ege	2,3	9,1	22,6	1,0	50,3	10,6	5,4	0,1
Akdeniz	0,4	2,3	7,7	2,2	62,3	21,2	9,6	0,0
Batı Anadolu	6,1	15,2	57,8	1,2	19,8	0,1	0,9	0,0
Orta Anadolu	1,5	21,2	32,3	0,3	45,0	0,0	0,0	0,0
Batı Karadeniz	1,6	10,2	28,8	1,2	58,9	0,8	1,2	0,0
Doğu Karadeniz	2,9	15,7	12,8	0,1	68,0	0,8	1,7	0,0
Kuzeydoğu Anadolu	2,9	18,4	21,4	0,6	56,6	0,0	1,1	0,0
Ortadoğu Anadolu	3,1	18,4	18,9	2,2	57,6	0,0	1,7	0,0
Güneydoğu Anadolu	1,3	10,1	20,8	2,5	63,9	0,7	1,3	0,0
HANEHALKI TİPİ								
Çekirdek	2,4	10,6	40,9	3,4	37,5	4,9	2,3	0,0
Geniş	1,6	6,6	31,0	2,7	55,8	2,5	1,4	0,0
Dağılmış	2,6	9,9	33,9	3,2	39,7	5,4	7,1	0,1
SOSYOEKONOMİK STATÜ								
En üst grup	7,1	30,7	53,1	1,3	1,4	5,4	2,5	0,0
Üst grup	5,7	17,1	59,5	2,3	6,7	8,9	3,0	0,0
Üst orta grup	2,2	11,8	50,3	3,3	25,2	6,0	3,5	0,1
Alt orta grup	0,8	4,4	26,2	4,4	59,6	2,9	3,4	0,0
En alt grup	0,3	1,2	4,6	2,4	89,1	0,7	2,3	0,0

Türkiye genelinde 17 yaş ve daha küçük yaşta çocuğu olan hanelerin %53'ünde çocukların yatması için ayrı bir oda bulunmaktadır.

Hanedeki çocuklar için ayrı bir oda bulunan hanelerin oranı İzmir'de %64 iken bu oran İstanbul (%57) ve Ankara'da (%55) daha düşüktür. Bölgeler açısından sonuçlar incelendiğinde ise çocuklar için ayrı bir odaya sahip olan hanelerin Doğu Karadeniz'de %68, Doğu Marmara'da %60 ve Ege'de %58 ile daha yüksek olduğu

görülmektedir. Kuzeydoğu Anadolu (%40) ve Güneydoğu Anadolu'da (%30) ise çocuklara ait bir oda bulunan hane oranı daha düşüktür.

Geniş ailelerde çocuklar için ayrı bir odası olan hane oranı (%34), diğer hanehalkı tiplerine kıyasla (dağılmış ailelerde %61, çekirdek ailelerde %59) daha düşüktür. SES yükseldikçe çocuklar için ayrı oda bulunan hane oranı yükselmektedir.

Tablo 8. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Oturulan Konutta Çocuk Odasının Bulunma Durumu

	Var	Yok
Türkiye	53,3	46,7
ÜÇ BÜYÜK İL		
İstanbul	56,9	43,1
Ankara	55,3	44,7
İzmir	64,5	35,5
BÖLGE		
İstanbul	56,9	43,1
Batı Marmara	56,7	43,3
Doğu Marmara	60,5	69,5
Ege	58,4	41,6
Akdeniz	53,2	46,8
Batı Anadolu	58,4	41,6
Orta Anadolu	48,6	51,4
Batı Karadeniz	54,7	45,3
Doğu Karadeniz	67,9	32,1
Kuzeydoğu Anadolu	40,2	59,8
Ortadoğu Anadolu	55,3	44,7
Güneydoğu Anadolu	30,5	69,5
HANEHALKI TİPİ		
Çekirdek	58,6	41,4
Geniş	34,0	66,0
Dağılmış	60,9	39,1
SOSYOEKONOMİK STATÜ		
En üst grup	95,0	5,0
Üst grup	79,2	20,8
Üst orta grup	62,9	37,1
Alt orta grup	45,2	54,8
En alt grup	22,3	77,7

En üst SES'te hanelerin %95'inde, en alt SES'te ise hanelerin sadece %22'sinde çocuklar için ayrı bir oda vardır.

Araştırma kapsamında, hane reisi olmayan 60 yaş ve üzeri kişilerin bulunduğu hanelerde, evlerinde yaşlılar (60 yaş ve üzeri bireyler) için ayrı bir oda olup olmadığı sorulmuştur. Bu soruya verilen cevaplar Tablo 9'da gösterilmektedir.

Türkiye genelinde hanelerin %55'inde yaşlılar için ayrı bir oda bulunmaktadır. Üç büyük il

Tablo 9. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Oturulan Konutta Yaşlı İçin Oda Bulunma Durumu

	Var	Yok
Türkiye	54,9	45,1
ÜÇ BÜYÜK İL		
İstanbul	57,2	42,8
Ankara	63,3	36,7
İzmir	42,8	57,2
BÖLGE		
İstanbul	57,2	42,8
Batı Marmara	52,3	47,7
Doğu Marmara	53,6	46,4
Ege	49,0	51,0
Akdeniz	49,0	51,0
Batı Anadolu	69,4	30,6
Orta Anadolu	54,7	45,3
Batı Karadeniz	76,9	23,1
Doğu Karadeniz	71,5	28,5
Kuzeydoğu Anadolu	61,2	38,8
Ortadoğu Anadolu	54,0	46,0
Güneydoğu Anadolu	27,7	72,3
HANEHALKI TİPİ		
Çekirdek	42,2	57,8
Geniş	57,3	42,7
Dağılmış	63,8	36,2
SOSYOEKONOMİK STATÜ		
En üst grup	67,0	33,0
Üst grup	60,3	39,7
Üst orta grup	58,3	41,7
Alt orta grup	52,9	47,1
En alt grup	45,4	54,6

arasında, yaşlılar için ayrı bir oda bulunan hanelerin en düşük olduğu il İzmir'dir (%43). Bu oran Ankara'da %63 ve İstanbul'da %57'dir. Bölgelere bakıldığında, yaşlılar için ayrı bir oda bulunan hane Batı Karadeniz (%77) ve Doğu Karadeniz (%71) ve Batı Anadolu'da (%69) daha yüksektir. Yaşlılar için ayrı bir oda bulunan hane oranının en düşük olduğu bölge Güneydoğu Anadolu'dur (%28).

Hanehalkı tipine göre yaşlılar için ayrı bir oda bulunma durumuna bakıldığında en yüksek oran

%64 ile dağılmış ailelerdir. Bu oran geniş ailelerde %57 ve çekirdek ailelerde de %42'dir.

En üst SES'teki hanelerin %67'sinde yaşlılar için ayrı bir oda vardır. Buna karşılık en alt SES'te bu oran %45'e düşmektedir.

2.2.5. Konutun Mülkiyet Durumu

Tablo 10. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Oturulan Konutun Mülkiyet Durumu

	Ev sahibi	Kiracı	Lojman	Ev sahibi değil ama kira ödemiyor
Türkiye	60,4	26,4	1,5	11,7
ÜÇ BÜYÜK İL				
İstanbul	50,7	38,2	0,8	10,3
Ankara	58,0	31,0	1,7	9,3
İzmir	53,2	29,5	2,2	15,1
BÖLGE				
İstanbul	50,7	38,2	0,8	10,3
Batı Marmara	58,8	21,9	1,2	18,1
Doğu Marmara	60,5	24,6	1,5	13,4
Ege	59,8	25,1	1,8	13,4
Akdeniz	61,0	24,7	0,8	13,5
Batı Anadolu	59,0	29,5	1,4	10,0
Orta Anadolu	66,4	22,0	1,8	9,8
Batı Karadeniz	68,6	20,0	2,0	9,4
Doğu Karadeniz	68,2	18,7	2,0	11,2
Kuzeydoğu Anadolu	69,9	18,1	3,0	8,9
Ortadoğu Anadolu	68,2	18,9	5,7	7,2
Güneydoğu Anadolu	68,1	19,8	1,4	10,7
HANEHALKI TİPİ				
Çekirdek	59,6	26,3	1,9	12,2
Geniş	75,1	17,3	0,5	7,1
Dağılmış	53,1	32,5	1,2	13,2
SOSTOEKONOMİK STATÜ				
En üst grup	62,5	30,3	2,6	4,6
Üst grup	64,0	27,2	2,5	6,3
Üst orta grup	62,6	25,6	2,0	9,8
Alt orta grup	57,7	27,0	1,0	14,3
En alt grup	57,2	23,4	0,1	19,3

Hanelere oturdukları konutun mülkiyet durumu sorulmuştur. Tablo 10'da görülebileceği üzere, Türkiye'deki hanelerin %60'ı hanehalkı fertlerinden birine aittir. Diğer taraftan kiracı olanların oranı Türkiye genelinde %26'dır.

Üç büyük ilde, oturlan konutların mülkiyet durumu birbirine benzerdir. Bölgeler arasında, kiracı olan hanelerin oranının en yüksek olduğu yer İstanbul'dur (%38). İkamet ettiği evin sahibi olmayan ancak kira da ödemeyen hanelerin oranı Batı Marmara'da en yüksek (%18), Ortadoğu Anadolu'da ise en düşüktür (%7).

Hanehalkı tipine göre değerlendirildiğinde, kiracı oranının en yüksek olduğu hanelerin başında, %32 ile dağılmış aileler gelmektedir. Çekirdek ailelerin %26'sı, geniş ailelerin ise %17'si kiracıdır. Geniş ailelerin yaşadığı hanelerin büyük bir bölümünde (%75) konut hanehalkı fertlerinden birine aittir.

Oturulan konutun mülkiyet durumu SES gruplarında benzerlik göstermektedir. Üst SES grubunda ve alt orta SES grubunda kiracı hanelerin oranı birbirine çok yakındır (%27). En büyük farklılık ev sahibi olmayan ancak kira da ödemeyen hane oranında gözlenmektedir. Bu oran en alt SES grubunda %19 iken en üst SES grubunda bu oran %5'e düşmektedir.

2.2.6. Oturulan Konut Dışında Diğer Konut Kullanımı

Hanelere yılın belirli zamanlarında asıl konutları dışında oturdukları yazlık, bağ evi, köy evi, yayla evi gibi konutları kullanıp kullanmadıkları sorulmuştur. Türkiye genelinde hanelerin %12'si, asıl konutları dışında başka bir konutu yılın belli zamanlarında tatil veya ziyaret amacı ile kullandıklarını ifade etmiştir. (Tablo 11).

Üç büyük il içinde de, oturlanın dışında diğer bir konut kullanımı İstanbul'da en yüksektir (%17). Bu oran Ankara ve İzmir için %14'tür. Bölgelere bakıldığında Doğu Karadeniz (%29) ve İstanbul'da (%17) ikinci konut kullanımı yaygındır. İkinci konut kullanımı Ortadoğu Anadolu

Tablo 11. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Oturulan Konut Dışında Diğer Konut Kullanımı

	Evet	Hayır
Türkiye	12,1	87,9
ÜÇ BÜYÜK İL		
İstanbul	17,1	82,3
Ankara	13,6	86,4
İzmir	13,6	86,4
BÖLGE		
İstanbul	17,1	82,3
Batı Marmara	9,4	90,6
Doğu Marmara	11,7	88,3
Ege	9,4	90,6
Akdeniz	10,3	89,7
Batı Anadolu	13,6	86,4
Orta Anadolu	9,0	91,0
Batı Karadeniz	12,8	87,2
Doğu Karadeniz	29,1	70,9
Kuzeydoğu Anadolu	7,2	92,8
Ortadoğu Anadolu	7,7	92,3
Güneydoğu Anadolu	3,6	96,4
HANEHALKI TİPİ		
Çekirdek	12,1	87,9
Geniş	12,6	87,4
Dağılmış	11,6	88,4
SOSYOEKONOMİK STATÜ		
En üst grup	22,6	77,4
Üst grup	18,7	81,3
Üst orta grup	13,3	86,7
Alt orta grup	9,0	91,0
En alt grup	3,9	96,1

(%8) ile Kuzeydoğu Anadolu'da (%7) daha düşük oranlardadır.

Hanehalkı tipine göre farklılaşma bulunmamaktadır. SES yükseldikçe yılın belli zamanlarında yazlık, köy evi gibi başka yerde uzun süreli ikamet edenlerin oranı yükselmektedir. Üst SES'te hanelerin %27'si yılın belli zamanlarında başka bir konutu kullanırken, bu oran en alt SES'te %4'tür.

2.3. Hanehalkının Ekonomik Durumu

Bu bölümde hane halkının ekonomik imkânları eşya sahipliği, gelir ve gider düzeyleri ile borç veya yardım alıp almadıkları ve tasarruf yapıp yapmadıkları incelenmiştir.

2.3.1. Hanelerin Eşya Sahipliliği

Hanenin refah düzeyi hakkında fikir edinmek için bazı eşyalara sahip olup olunmadığı sorulmuştur. Hanehalkı eşya sahipliği tablosunda hanelerin sahip olduğu eşyalar görülmektedir. En yüksek oranda sahip olunan eşyalar sırasıyla buzdolabı (%99), çamaşır makinesi (%97), cep telefonu (%96), elektrik süpürgesi (%91) ve ütüdür (%91). En düşük oranda sahip olunan eşyalar ise çöp öğütücüsü (%1), taksi/minibüs/otobüs (%2), çamaşır kurutma makinesi (%3) traktör (%6), motosiklet (%8) ve ev spor aletleridir.

Tablo 12. Türkiye Geneline Göre Hanelerin Sahip Olduğu Eşyalar

	Var	Yok
Buzdolabı	98,9	1,1
Çamaşır makinesi	96,9	3,1
Cep telefonu	96,4	3,6
Elektrik süpürgesi	91,0	9,2
Ütü	90,8	63,5
Uydu yayını	90,4	9,0
Gazlı/elektrikli fırın	83,4	16,6
Bulaşık makinesi	66,5	9,6
Mutfak robotu /mikser/blender	58,6	77,4
Dizüstü/Masaüstü bilgisayar/tablet	50,9	33,5
Özel araba	42,8	41,4
Birden fazla televizyon	36,5	79,2
Mikrodalga fırın	25,1	80,2
Telefon	22,6	57,2
Klima	21,6	49,1
Video kamera/Fotoğraf makinesi	20,8	74,9
DVD/VCD çalar	19,8	78,4
Ödemeli TV yayınları	16,3	83,7
Ev spor aletleri	9,0	91,0
Motosiklet	7,6	93,8
Traktör	6,2	92,4
Çamaşır kurutma makinesi	3,5	96,5
Taksi/minibüs/otobüs	2,3	97,7
Çöp öğütücüsü	0,6	99,4

(%9). Sabit telefonu olanlar (%23) hanede cep telefonu olanlardan (%96) çok daha azdır (Tablo 12).

Türkiye genelinde en çok sahip olunan yedi ürünün demografik özelliklere göre dağılımı Tablo13'te gösterilmiştir. Buna göre buzdolabı sahipliği gruplara göre önemli bir farklılık göstermemektedir.

Üç büyük il arasında, en büyük farklılaşma uydu yayını ve gazlı/elektrikli fırın sahipliğindedir. Uydu yayını (%90) ve elektrikli/gazlı fırın

(%91) sahibi olan hanelerin oranı Ankara'da daha yüksektir.

Bölgeler incelendiğinde, cep telefonu sahibi olanların en düşük olduğu bölge Ege'dir (%81). Uydu yayını sahibi olanlar en az (%82) İstanbul'dadır. Gazlı/elektrikli fırını olan hanelerin en düşük olduğu bölge de Doğu Karadeniz'dir (%63). Hanelerinde ütü sahibi olanların en düşük olduğu bölge ise Güneydoğu Anadolu'dur (%71).

İncelenen bu yedi ürüne en az sahip olanlar dağılmış ailelerdir. Cep telefonu sahipliğinde

Tablo 13. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Hanelerin Sahip Olduğu Eşyalar (En Çok Kullanılan Yedi Eşya)

	Buzdolabı	Çamaşır makinesi	Cep telefonu	Elektrik süpürgesi	Ütü	Uydu yayını	Gazlı/elektrikli fırın
Türkiye	98,9	96,9	96,4	91,0	90,8	90,4	83,4
ÜÇ BÜYÜK İL							
İstanbul	99,9	98,8	94,1	97,2	96,0	82,1	89,5
Ankara	100,0	98,4	95,2	95,8	94,9	89,7	91,3
İzmir	98,1	94,3	87,5	87,6	84,8	86,6	80,5
BÖLGE							
İstanbul	99,9	98,8	94,1	97,2	96,0	82,1	89,5
Batı Marmara	96,8	91,1	84,2	74,3	76,4	91,3	75,1
Doğu Marmara	99,2	97,4	90,7	92,8	91,2	93,0	85,2
Ege	97,1	92,3	81,3	80,2	78,3	86,1	72,1
Akdeniz	98,5	94,1	88,7	80,7	74,1	93,2	71,3
Batı Anadolu	99,6	92,9	94,1	92,7	89,9	87,0	87,7
Orta Anadolu	97,7	92,9	86,0	86,2	78,4	91,9	75,2
Batı Karadeniz	98,2	93,8	90,1	85,4	81,6	94,6	73,2
Doğu Karadeniz	98,8	96,5	90,9	85,5	79,6	90,2	62,8
Kuzeydoğu Anadolu	94,9	93,1	91,7	78,9	73,4	91,8	68,2
Ortadoğu Anadolu	97,8	91,4	90,2	79,6	83,1	83,6	77,2
Güneydoğu Anadolu	97,7	92,7	93,0	75,2	71,2	92,1	64,6
HANEHALKI TİPİ							
Çekirdek	99,5	97,9	95,1	90,1	88,3	92,0	82,4
Geniş	99,7	98,6	99,0	89,6	90,3	92,6	83,4
Dağılmış	96,1	88,6	75,4	76,6	70,6	83,4	66,3
SOSYOEKONOMİK STATÜ							
En üst grup	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	81,6	99,2
Üst grup	100,0	99,8	99,3	99,5	100,0	87,4	98,5
Üst orta grup	99,9	99,5	97,5	97,8	97,9	92,7	92,3
Alt orta grup	99,4	96,2	89,8	87,6	84,2	93,2	74,7
En alt grup	93,1	81,8	66,2	52,2	43,2	79,9	41,6

hanehalkı tipine göre farklılaşma en yüksektir. Geniş ailelerde (%99) ve çekirdek ailelerde (%95) oldukça yüksek olan cep telefonu sahipliği, dağılmış ailelerde %75'tir.

SES yükseldikçe bu yedi ürüne sahip olanların oranı yükselmektedir. Farklılaşmanın en yüksek olduğu ürünler ise gazlı/elektrikli fırın ve üttür. En üst SES grubundaki hanelerin %100'ü üttü ve %99'u gazlı elektrikli fırına sahipken, en alt ses grubunda bu oranlar sırasıyla %43 ve %42'dir. Cep telefonu ve elektrik süpürgesi olan

Tablo 14. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Hanelerin Yardım Alma Durumu

	Evet	Hayır
Türkiye	11,5	88,5
ÜÇ BÜYÜK İL		
İstanbul	7,6	92,4
Ankara	13,3	86,7
İzmir	11,2	88,8
BÖLGE		
İstanbul	7,6	92,4
Batı Marmara	11,2	88,8
Doğu Marmara	7,1	92,9
Ege	9,9	90,1
Akdeniz	14,9	85,1
Batı Anadolu	12,1	87,9
Orta Anadolu	11,4	88,6
Batı Karadeniz	11,9	88,1
Doğu Karadeniz	6,8	93,2
Kuzeydoğu Anadolu	22,3	77,7
Ortadoğu Anadolu	26,1	73,9
Güneydoğu Anadolu	16,0	84,0
HANEHALKI TİPİ		
Çekirdek	9,4	90,6
Geniş	12,6	87,4
Dağılmış	17,1	82,9
SOSYOEKONOMİK STATÜ		
En üst grup	2,9	97,1
Üst grup	4,7	95,3
Üst orta grup	6,2	93,8
Alt orta grup	12,9	87,1
En alt grup	33,3	66,7

hanelerde keskin farklılaşmalar vardır. En üst SES grubundaki hanelerin tamamı (%100) cep telefonu ve elektrik süpürgesi sahibidir. En alt SES grubunda ise cep telefonu sahipliği %66, elektrik süpürgesi sahipliği ise %52'dir.

2.3.2. Hanelerin Yardım Alma Durumu ve Yardım Aldıkları Kurum ve Kişiler

Hanehalkının son bir yıl içerisinde hanenin geçimine katkı niteliği taşıyan ayni ya da nakdi herhangi bir yardım alıp almadığı sorulmuştur. Türkiye genelinde yardım almış hanelerin oranı %12'dir (Tablo 14).

Üç büyük il içinde, Ankara'da yardım almış hanelerin oranı (%13); İzmir (%11) ve İstanbul'dan (%8) daha yüksektir. Son bir yıl içinde yardım alanların en yüksek olduğu bölge %26 ile Ortadoğu Anadolu, en düşük olduğu bölge ise %7 ile Doğu Karadeniz'dir.

Hanehalkı tipi açısından değerlendirildiğinde, dağılmış aileler %17 oranı ile en çok yardım alan hanehalkı tipidir. Bu oran geniş ailelerde %13 ve çekirdek ailelerde %9'dur. SES düştükçe yardım alan hanelerin oranının arttığı tespit edilmiştir. En alt SES'te yer alanların yardım alma oranı %33 iken, bu oran en üst SES'te %3'e düşmektedir.

Son bir yıl içerisinde yardım almış olanlara, yardım aldıkları kurum veya kişilerin hangileri olduğu sorulmuştur. Türkiye genelinde en çok yardım alınan kurum %39 ile Devlet (Valilik, Kaymakamlık, SYDV, Müftülük vb.), en çok yardım alınan kişiler ise %34 ile anne/baba/evlat/kardeşlerdir (Tablo 15).

Belediyelerden yardım alanların oranı üç büyük ilde farklılık göstermektedir. Belediyelerden yardım alanların oranı Ankara'da %56, İstanbul'da %24 ve İzmir'de %8'dir. Anne/baba/evlat/kardeşten yardım alanların oranı İstanbul'da %54, İzmir'de %49 ve Ankara'da %23'tür. Üç büyük il arasında, diğer akrabalarından yardım almanın en yaygın olduğu il İzmir'dir (%10). Aynı oran Ankara'da %7 ve İstanbul'da %4'tür.

Tablo 15. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Hanelerin Yardım Aldığı Kurum veya Kişiler

	Devlet (Valilik, Kaymakamlık, SYDV,Müftülük vb.)	Belediye	Özel vakıf veya dernek, kurum veya kuruluşlar	Anne/baba/evlat/kardeş	Diğer akraba/gönüllü kişiler	Diğer
Türkiye	39,2	15,5	2,8	34,1	8,0	0,4
ÜÇ BÜYÜK İL						
İstanbul	12,6	24,3	5,0	53,9	4,2	0,0
Ankara	11,0	55,9	0,2	23,3	6,9	2,6
İzmir	31,3	7,7	1,4	49,5	9,8	0,4
BÖLGE						
İstanbul	12,6	24,3	5,0	53,9	4,2	0,0
Batı Marmara	32,8	2,9	2,5	46,1	15,7	0,0
Doğu Marmara	22,1	12,3	6,1	39,7	18,7	1,2
Ege	30,1	13,2	2,1	47,3	7,2	0,2
Akdeniz	40,1	15,3	4,9	32,4	7,1	0,2
Batı Anadolu	16,7	46,4	1,0	26,1	7,8	2,0
Orta Anadolu	26,8	4,3	1,1	55,7	12,1	0,0
Batı Karadeniz	39,6	9,9	0,7	40,4	9,5	0,0
Doğu Karadeniz	48,9	9,1	4,0	26,7	11,4	0,0
Kuzeydoğu Anadolu	84,7	1,2	0,3	7,3	4,4	2,1
Ortadoğu Anadolu	80,2	6,3	0,3	8,9	4,3	0,0
Güneydoğu Anadolu	71,4	7,1	2,1	13,5	5,9	0,0
HANEHALKI TİPİ						
Çekirdek	39,8	18,7	3,3	33,1	4,8	0,2
Geniş	62,5	15,4	3,3	12,3	6,5	0,0
Dağılmış	27,6	10,5	1,7	45,7	13,6	0,9
SOSYOEKONOMİK STATÜ						
En üst grup	0,0	1,8	5,1	88,7	4,4	0,0
Üst grup	0,8	0,0	0,0	89,0	7,7	2,4
Üst orta grup	13,1	13,8	5,8	57,4	9,2	0,6
Alt orta grup	39,1	20,3	2,7	30,3	7,2	0,4
En alt grup	58,5	13,6	2,0	17,6	8,2	0,1

Yardım alınan kurumlar bölgelere göre incelendiğinde Devletten yardım alanların en yüksek olduğu bölge Kuzeydoğu Anadolu'dur (%85). Belediyeden yardım alanların en yüksek olduğu bölge Batı Anadolu (%46)'dur. Anne/baba/evlat kardeşten yardım alanların oranı Orta Anadolu'da (%56) en yüksek düzeydedir.

Devletten yardım alanların oranı (%62) geniş ailelerde, anne/baba/evlat/kardeşten yardım alanların oranı (%46) ise dağılmış ailelerde diğer hanehalkı tiplerine nazaran daha yüksektir.

SES'e göre yardım alma durumu incelendiğinde üst SES grubundakiler en çok anne/baba/evlat/kardeşten yardım alırken (%89), en alt SES grubundakiler (%58) en çok Devlet'ten yardım almaktadır.

2.3.3. Hanelerin Borç veya Kredi Alma Durumu

Hanelere son bir yıl içerisinde borç veya kredi alıp almadıkları sorulmuştur. Türkiye genelinde son bir yıl içinde borç veya kredi alanların oranı %33'tür. (Tablo 16).

Üç büyük il değerlendirildiğinde, aralarında fazla fark görülmemekle birlikte, borç veya kredi alanların en yüksek olduğu il Ankara'dır (%39). Bölgeler arasında fazla farklılık görülmemekle beraber, borç veya kredi alma oranının en yüksek olduğu bölgeler %41 ile Doğu Marmara, %37 ile Batı Marmara ve %36 ile Batı Anadolu'dur. Borç veya kredi alanların oranı %27 ile Güneydoğu Anadolu bölgesinde en düşük düzeydedir.

Dağılmış ailelerde borç/kredi alma oranı (%23) diğer hanehalkı tiplerine kıyasla daha düşüktür.

Tablo 16. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Hanelerin Borç veya Kredi Alma Durumu

	Evet	Hayır
Türkiye	33,2	66,8
ÜÇ BÜYÜK İL		
İstanbul	34,8	65,2
Ankara	38,6	61,4
İzmir	33,7	66,3
BÖLGE		
İstanbul	34,8	65,2
Batı Marmara	37,1	62,9
Doğu Marmara	40,6	59,4
Ege	31,7	68,3
Akdeniz	31,0	69,0
Batı Anadolu	36,1	63,9
Orta Anadolu	32,4	67,6
Batı Karadeniz	31,4	68,6
Doğu Karadeniz	28,0	72,0
Kuzeydoğu Anadolu	28,7	71,3
Ortadoğu Anadolu	29,6	70,4
Güneydoğu Anadolu	26,9	73,1
HANEHALKI TİPİ		
Çekirdek	35,8	64,2
Geniş	37,3	62,7
Dağılmış	22,6	77,4
SOSYOEKONOMİK STATÜ		
En üst grup	36,6	63,4
Üst grup	42,7	57,3
Üst orta grup	38,7	61,3
Alt orta grup	29,5	70,5
En alt grup	15,7	84,3

SES açısından bakıldığında en alt SES grubunda borç veya kredi aldığını ifade edenlerin oranı %16, en üst SES'te %37 ve üst orta SES'te ise %39'dur. En yüksek borç/kredi alma oranı %43 ile üst SES'e mensup hanelerdedir.

Son bir yıl içinde borç veya kredi alanlara, ne tür bir ihtiyaç için borç veya kredi aldıkları sorulmuştur. Borçluların %22'si kredi kartı borcunu ödemek amacıyla borç veya kredi aldığını ifade etmiştir. Bunu %16 ile özel araba/otomobil almak ve %15 ile ev almak amacı izlemektedir (Tablo 17).

Türkiye geneline benzer bir şekilde üç büyük ilde haneler en çok kredi kartı borcunu ödemek amacıyla kredi almaktadır. Bu oran İstanbul'da %31, İzmir'de %27 ve Ankara'da %22'dir. Ev almak için borç veya kredi alma oranında Ankara (%21) ilk sıradadır. Özel araba/otomobil almak için borçlananların oranı üç ilde de benzerdir. En yüksek oran Ankara'da gözlenmektedir (%18).

Tüm bölgelerde en yüksek oranda kredi kartı borcu ödemek için borç alınmaktadır. Ancak ev almak için borçlananların oranı Güneydoğu Anadolu (%19) ve Ortadoğu Anadolu'da (%17) ve Orta Anadolu'da (%14) kredi kartı borcunu ödemek için borçlananların oranından yüksektir. Doğu Karadeniz'de (%15) ticari borçları kapatmak için borç alanların oranı, diğer bölgelere kıyasla daha yüksektir. Düşün yapmak için borçlananlar bölgeler arasında benzerse de en yüksek oran Batı Karadeniz ve Ege'dir (%10).

Borç veya kredi alma sebepleri, hanehalkı tipine göre önemli bir farklılaşma göstermemektedir. Dağılmış aileler daha çok (%27) kredi kartı borcunu ödemek için borçlanmaktadır. Bu oran çekirdek ailelerde %22 ve geniş ailelerde %18'dir. Geniş ailelerde ticari borç kapamak için borçlananların oranı diğer aile tiplerine göre daha yüksektir (%13).

En üst SES grubundaki hanelerde özel araba almak (%29) ve ev almak (%21) için, üst orta SES (%25) ve alt orta SES (%23) grubundaki

Tablo 17. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Hanelerin Borç veya Kredi Alma Nedeni

	Ev satın almak	Özel araba otomobil satın almak	Eğitim	Kredi kartı borcunu ödemek	Traktör/ sulama sistemi/hayvan satın almak	Tarlar/ arazi satın almak	Ticari borçları kapatmak	Tatil amaçlı	Düğün yapmak için	Tedavi/sağlık masrafları için	Diğer
Türkiye	14,9	16,5	4,3	22,3	3,1	1,8	10,7	0,7	7,3	4,2	14,3
ÜÇ BÜYÜK İL											
İstanbul	14,2	17,4	4,9	31,4	0,2	0,9	7,7	1,3	5,8	4,9	11,3
Ankara	21,2	18,1	5,1	21,9	2,1	0,4	7,2	1,0	4,5	4,1	14,5
İzmir	12,4	16,7	5,0	27,5	2,0	2,8	7,2	1,6	9,3	3,3	12,1
BÖLGE											
İstanbul	14,2	17,4	4,9	31,4	0,2	0,9	7,7	1,3	5,8	4,9	11,3
Batı Marmara	13,3	16,7	4,1	25,3	8,6	2,7	11,2	1,1	6,5	2,7	7,9
Doğu Marmara	17,1	18,5	2,6	19,7	2,2	1,4	13,2	0,1	9,1	3,1	13,1
Ege	14,5	15,0	5,5	21,5	3,8	2,3	12,0	0,8	9,6	3,7	11,1
Akdeniz	11,3	17,2	4,3	23,1	1,0	1,9	10,3	0,3	6,8	5,7	18,2
Batı Anadolu	18,7	17,2	4,2	20,1	3,6	1,2	8,6	1,0	5,4	3,7	16,3
Orta Anadolu	14,5	20,9	3,9	12,1	7,0	3,3	10,1	0,5	7,6	2,3	17,9
Batı Karadeniz	11,8	12,8	2,8	19,4	7,5	2,8	11,8	0,4	10,0	5,9	14,7
Doğu Karadeniz	14,8	15,6	2,6	19,1	1,3	1,3	14,7	0,0	6,7	4,0	19,8
Kuzeydoğu Anadolu	10,9	15,9	1,1	14,8	9,1	3,7	9,3	1,0	7,7	4,3	22,3
Ortadoğu Anadolu	17,4	18,1	5,5	13,1	5,4	1,1	13,0	0,0	8,5	3,1	14,7
Güneydoğu Anadolu	19,2	10,5	5,1	17,2	2,5	2,1	13,5	0,0	5,8	4,7	19,4
HANEHALKI TİPİ											
Çekirdek	15,7	18,0	4,5	22,2	2,5	1,8	10,4	0,6	7,4	3,8	13,1
Geniş	13,8	13,1	2,0	18,3	7,3	2,1	13,1	0,2	10,8	4,6	14,6
Dağılım	12,3	13,0	5,4	26,9	1,6	1,3	9,6	1,4	3,2	5,6	19,8
SOSYOEKONOMİK STATÜ											
En üst grup	21,3	28,7	7,4	15,2	0,0	2,3	7,0	1,1	5,1	3,3	8,7
Üst grup	18,2	23,6	4,2	20,2	1,2	1,9	8,8	1,9	6,8	1,8	11,5
Üst orta grup	15,8	17,4	4,3	24,6	2,5	1,6	11,2	0,2	7,8	3,1	11,6
Alt orta grup	11,5	10,1	3,9	23,1	5,6	2,0	12,1	0,2	7,6	5,9	18,1
En alt grup	8,2	4,6	2,4	17,7	5,7	1,3	11,7	0,6	7,7	11,5	28,5

hanelerde ise kredi kartı borcunu ödemek amacıyla borç/kredi alanların oranı diğer SES gruplarına kıyasla yüksektir. SES sınıfı düştükçe ticari borçlarını kapatmak için borçlananların oranı artmaktadır.

Borç veya kredi alan hanelere bu borcu kimden veya hangi kurumdan aldıkları sorulmuştur. Borç veya kredi alınan kurumlar içinde ilk sırada %84 ile bankalar gelmektedir. Bunu %4 ile diğer akrabalar ve arkadaşlar izlemektedir. En düşük oranlar %0,1 ile tefeci ve %0,3 ile 18 yaş üzeri çocuklardır (Tablo 18).

Üç büyük ilde bankalardan borç/kredi alanların oranı yüksek olsa da bu oranın en düşük olduğu il Ankara'dır (%83). Buna karşılık arkadaşlardan borç alanların (%5) Ankara'da daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

Güneydoğu Anadolu Bölgesi, bankadan kredi alanların (%61) en düşük ve arkadaşlardan borç alanların (%12) en yüksek olduğu bölgedir. Diğer akrabalarından borç alanlar Ortadoğu Anadolu'da (%12) ilk sırada yer almaktadır.

Tablo 18. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Hanelerin Borç veya Kredi Aldığı Kurum ve Kişiler

	Anne/ baba (Evin büyükleri)	Kardeşler	18 yaş üzeri çocuklar	Diğer akrabalar	Arkadaşlar	Komşular	Banka	Tefeci	Diğer
Türkiye	2,7	3,4	0,3	3,7	4,5	0,8	83,8	0,1	0,8
ÜÇ BÜYÜK İL									
İstanbul	3,0	3,5	0,4	4,1	3,4	0,6	84,4	0,0	0,6
Ankara	3,9	2,7	0,0	3,4	4,6	1,0	83,4	0,0	1,0
İzmir	2,5	1,9	0,0	2,3	4,1	1,0	87,4	0,0	0,7
BÖLGE									
İstanbul	3,0	3,5	0,4	4,1	3,4	0,6	84,4	0,0	0,6
Batı Marmara	1,3	0,9	0,3	1,3	2,1	1,1	91,2	0,0	1,8
Doğu Marmara	2,3	1,0	0,1	1,8	2,6	0,4	91,8	0,0	0,1
Ege	1,8	2,1	0,3	1,9	3,4	0,4	89,4	0,0	0,6
Akdeniz	2,0	5,0	0,3	2,9	6,1	0,8	82,0	0,0	0,8
Batı Anadolu	3,7	3,3	0,1	4,2	5,0	1,0	81,3	0,0	1,4
Orta Anadolu	1,2	1,0	0,1	2,1	1,5	0,0	93,3	0,0	0,9
Batı Karadeniz	2,1	2,5	0,4	4,0	2,5	1,3	86,8	0,0	0,3
Doğu Karadeniz	4,8	2,0	1,3	3,8	6,0	2,0	79,2	0,0	0,9
Kuzeydoğu Anadolu	3,0	4,5	0,8	5,1	8,6	0,9	76,2	0,0	1,0
Ortadoğu Anadolu	2,0	8,3	0,5	11,6	5,6	3,1	67,6	0,1	1,3
Güneydoğu Anadolu	6,2	9,5	0,0	8,1	12,5	0,5	61,1	0,9	1,3
HANEHALKI TİPİ									
Çekirdek	3,1	3,6	0,2	3,8	4,4	0,7	83,4	0,1	0,8
Geniş	1,4	2,0	0,3	4,9	4,0	0,8	85,4	0,0	1,2
Dağılmış	2,1	4,1	0,5	2,1	5,4	1,3	84,1	0,0	0,4
SOSYOEKONOMİK STATÜ									
En üst grup	3,2	0,7	0,2	0,4	0,8	0,0	93,7	0,0	1,0
Üst grup	2,3	3,0	0,0	1,9	2,7	0,1	89,0	0,0	0,9
Üst orta grup	2,3	2,9	0,1	3,2	3,8	0,4	86,6	0,0	0,5
Alt orta grup	3,0	3,9	0,6	4,8	6,3	1,6	78,7	0,0	1,1
En alt grup	5,0	8,3	0,3	9,9	8,4	1,3	65,5	1,0	0,3

Hane tiplerine göre incelendiğinde tüm hane tipleri en fazla bankalara borçlanmaktadır. Bankadan borç/kredi alma eğilimi sosyoekonomik statü düştükçe azalmaktadır. En üst SES’te olanların %94’ü bankadan borç alırken, bu oran en alt SES’te %65’tir. Buna karşılık en alt SES grubunda diğer akrabalarından (%10), arkadaşlarından (%8), kardeşlerinden (%8) ve anne/babasından (%5) borç alanların oranının yüksek olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan tüm hanelere borç almaları gerekirse kimlerden almayı tercih edecekleri sorusu yöneltilmiş ve bu hipotetik senaryodaki öncelikli üç seçeneği belirtmeleri istenmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 19’da özetlenmektedir. Borç alınması gerektiğinde en çok tercih edileceği belirtilen kurumun bankalar olduğu (%23) görülmüştür. Bunu %21 ile kardeşler ve %19 ile anne baba/evin büyükleri takip etmektedir.

Üç büyük ilde bankadan borç almayı tercih edenler (İstanbul %25, Ankara %26, İzmir

Tablo 19. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES’e Göre Hanelerin Borç veya Kredi Almak İçin Tercih Edeceği Kurum veya Kişiler

	Anne/ baba (Evin büyükleri)	Kardeşler	18 yaş üzeri çocuklar	Diğer akrabalar	Arkadaşlar	Komşular	Banka	Tefeci	Diğer
Türkiye	18,6	21,4	5,2	14,0	12,1	4,7	23,1	0,1	0,1
ÜÇ BÜYÜK İL									
İstanbul	21,8	21,3	3,5	13,6	11,0	3,0	24,7	0,3	0,7
Ankara	20,2	18,1	5,9	11,3	12,5	5,9	26,0	0,0	0,1
İzmir	23,0	22,0	3,2	11,7	9,7	3,3	26,6	0,0	0,6
BÖLGE									
İstanbul	21,8	21,3	3,5	13,6	11,0	3,0	24,7	0,3	0,7
Batı Marmara	17,9	18,0	3,5	13,5	13,3	4,0	25,8	0,1	3,8
Doğu Marmara	17,6	19,7	4,2	16,7	12,2	3,8	25,1	0,0	0,7
Ege	18,9	19,5	8,3	13,8	8,5	4,4	26,3	0,0	0,3
Akdeniz	15,7	22,6	6,5	12,5	14,0	5,4	20,5	0,2	2,7
Batı Anadolu	18,8	19,0	6,2	12,5	12,9	5,2	25,2	0,0	0,1
Orta Anadolu	20,5	21,6	5,0	12,5	9,6	5,7	23,6	0,2	1,3
Batı Karadeniz	15,1	18,3	5,5	14,3	15,3	7,5	24,0	0,0	0,1
Doğu Karadeniz	16,5	21,3	5,6	16,4	11,2	6,3	22,4	0,1	0,1
Kuzeydoğu Anadolu	16,7	26,0	4,4	16,5	8,9	5,7	21,5	0,0	0,3
Ortadoğu Anadolu	17,6	24,3	3,2	16,1	14,7	7,8	16,4	0,0	0,0
Güneydoğu Anadolu	19,7	26,9	4,4	14,1	13,5	4,7	16,2	0,4	0,1
HANEHALKI TİPİ									
Çekirdek	20,3	21,9	4,6	13,5	11,4	3,7	23,6	0,1	0,9
Geniş	13,1	21,8	4,0	17,5	13,8	6,9	22,3	0,1	0,6
Dağılmış	16,0	19,0	8,4	13,3	13,4	7,0	21,5	0,2	1,2
SOSYOEKONOMİK STATÜ									
En üst grup	26,5	21,0	1,8	7,5	12,4	1,2	29,0	0,1	0,6
Üst grup	22,9	21,3	4,1	10,0	11,9	1,5	27,4	0,0	1,0
Üst orta grup	19,8	20,3	4,5	14,1	11,4	3,2	25,4	0,2	1,2
Alt orta grup	15,8	22,1	5,7	15,6	12,5	6,4	21,1	0,1	0,7
En alt grup	13,7	22,5	8,9	17,4	12,9	10,0	13,6	0,3	0,8

%27), Türkiye ortalamasından (%23) yüksektir. Bu sonuçlar bölgelere göre incelenmiş ve farklılıklar görülmüştür. Türkiye genelinde kardeşlerden borç almayı tercih edenlerin oranı %21 iken, bu oran Kuzeydoğu Anadolu bölgesinde %26 ve Güneydoğu Anadolu'da %27'dir. Bankalardan borç/kredi almayı tercih edenlerin oranı ise Ege'de ve Batı Marmara'da daha yüksek (%26), Güneydoğu Anadolu ve Ortadoğu Anadolu'da ise daha düşüktür (%16).

18 yaş ve üzeri çocuklarından borç/kredi almayı tercih edenler dağılmış ailelerde daha fazladır (%8). Geniş ailelerde diğer akrabalarından borç almayı tercih edenlerin oranı daha yüksektir (%17). Kardeşlerden borç almak diğer borç alma kaynaklarına göre her üç hane tipinde de yüksektir. Bu oran sırasıyla çekirdek ve geniş ailelerde %22 ve dağılmış ailelerde %19'dur.

SES yükseldikçe anne babasından/aile büyükelinden ve bankalardan borç/kredi almayı tercih edenlerin oranının yükselmekte, komşularından ve diğer akrabalarından borç almayı tercih edenlerin oranının ise azalmaktadır. Bankadan borç/kredi almayı tercih edenlerin oranı SES'e göre farklılaşmanın en yüksek olduğu durumdur. En üst SES grubunun %29'u bankadan borç/kredi almayı tercih ettiğini belirtirken bu oran alt SES grubunda %14'e düşmektedir.

2.3.4. Hanelerin Tasarruf Durumu

Hanelerde tasarruf yapılıp yapılmadığı sorulmuştur. Türkiye genelinde tasarruf yapılan hanelerin oranı %12'dir. Bu oran üç büyük ilde yakın olmakla birlikte tasarruf yapma oranı en yüksek Ankara'dadır (%15). Bölgeler bazında değerlendirildiğinde hanede tasarruf yapılma oranlarında farklılıklar gözlenmektedir. Batı Anadolu (%16), Ege (%15) ve İstanbul (%14) bölgeleri en çok tasarruf yapılan üç bölgedir. Hanede tasarruf yapılma oranı en düşük olan bölge ise Güneydoğu Anadolu'dur (%8) (Tablo 20).

Hanehalkı sorumlusunun medeni durumu göz önünde bulundurulduğunda hiç evlenmemiş hanehalkı sorumluların hanesinde tasarruf oranı

Tablo 20. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Medeni Durum, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi Büyüklüğü ve SES'e Göre Hanelerin Tasarruf Yapma Durumu

	Evet
Türkiye	12,3
ÜÇ BÜYÜK İL	
İstanbul	13,6
Ankara	15,3
İzmir	13,8
BÖLGE	
İstanbul	13,6
Batı Marmara	11,9
Doğu Marmara	10,7
Ege	15,0
Akdeniz	10,2
Batı Anadolu	15,8
Orta Anadolu	11,9
Batı Karadeniz	12,9
Doğu Karadeniz	10,9
Kuzeydoğu Anadolu	9,0
Ortadoğu Anadolu	11,1
Güneydoğu Anadolu	7,7
MEDENİ DURUM	
Hiç evlenmedi	19,8
Evli	11,8
Ayrı yaşıyor	1,9
Boşandı	11,8
Eşi öldü	8,7
ÖĞRENİM DURUMU	
Bir okul bitirmedi	4,6
İlkokul	7,2
İlköğretim/ortaokul	9,5
Lise	14,3
Üniversite/lisansüstü	28,3
HANEHALKI TİPİ	
Çekirdek	12,8
Geniş	7,7
Dağılmış	14,0
HANEHALKI BÜYÜKLÜĞÜ	
1	15,2
2	14,1
3	14,8
4	12,1
5	9,1
6	6,6
7	6,4
8	6,2
9	2,4
10 ve üzeri	7,1
SOSYOEKONOMİK STATÜ	
En üst grup	42,0
Üst grup	24,5
Üst orta grup	11,6
Alt orta grup	6,1
En alt grup	2,2

%20'dir. Evli veya boşanmış hanehalkı sorumlularının hanelerinde tasarruf oranı eşit olup %12'dir. Öğrenim durumuna göre bakıldığında hanehalkı sorumlusunun öğrenim düzeyi arttıkça hanede tasarruf oranı da artmaktadır. Herhangi

bir okul bitirmemiş hanehalkı sorumlularında hanede tasarruf oranı %5 iken üniversite/lisansüstü mezunlarda %28'dir.

Tablo 21. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Hanelerin Tasarruf Tercihleri

	Gayri menkul (ev, arsa, tarla vb.)	Konut kooperatifi	Altın	Döviz	Banka hesabı	Hisse senedi	Tahvil, bono	Fon katılım belgesi	İşe yapılan yatırımlar	Fazl ile borç verme	Bireysel emeklilik	Diğer
Türkiye	12,9	1,1	14,3	6,4	45,0	1,3	0,5	0,6	5,1	0,2	7,8	4,5
ÜÇ BÜYÜK İL												
İstanbul	11,6	0,9	13,0	11,6	39,7	2,0	1,7	1,8	5,1	0,0	11,2	1,3
Ankara	21,4	1,2	11,5	9,7	37,7	0,8	0,5	0,6	4,5	0,0	8,6	3,3
İzmir	7,3	0,0	6,6	4,7	60,0	1,4	0,0	0,4	4,0	0,0	13,8	1,7
BÖLGE												
İstanbul	11,6	0,9	13,0	11,6	39,7	2,0	1,7	1,8	5,1	0,0	11,2	1,3
Batı Marmara	9,7	0,0	14,0	0,7	44,9	0,0	0,0	0,0	11,7	0,9	7,2	10,7
Doğu Marmara	6,5	0,8	19,5	2,6	43,0	4,3	0,6	0,4	3,9	0,0	7,5	11,1
Ege	9,8	0,0	10,8	2,8	60,6	0,7	0,0	0,2	3,4	0,3	9,3	2,1
Akdeniz	10,5	2,5	14,9	3,3	46,2	0,3	0,0	0,0	6,9	1,2	6,5	7,6
Batı Anadolu	19,0	2,3	14,3	9,3	37,7	0,6	0,5	0,7	4,3	0,0	7,7	3,7
Orta Anadolu	21,4	1,3	11,3	5,5	44,5	1,7	0,0	0,0	2,1	0,0	1,7	10,5
Batı Karadeniz	16,9	0,9	21,2	3,7	37,9	0,5	0,0	0,0	3,9	0,0	7,9	7,0
Doğu Karadeniz	15,5	0,0	17,3	3,0	50,2	0,0	0,0	1,2	8,4	0,0	2,9	1,5
Kuzeydoğu Anadolu	8,2	0,0	26,0	11,1	29,5	0,0	0,0	0,6	12,2	0,0	3,1	9,3
Ortadoğu Anadolu	15,1	1,3	8,3	11,3	53,7	0,0	0,0	0,0	2,7	0,0	5,2	2,5
Güneydoğu Anadolu	21,7	3,3	16,8	6,4	39,0	2,8	0,0	0,0	8,4	0,0	0,0	1,6
ÖĞRENİM DURUMU												
Bir okul bitirmedi	9,7	0,0	13,9	6,9	49,5	0,0	0,0	0,0	3,7	1,1	0,0	15,2
İlkokul	16,5	1,2	15,9	4,3	46,3	0,3	0,0	0,0	6,4	0,0	2,0	7,1
İlköğretim/ortaokul	13,1	1,0	18,8	3,8	43,3	1,1	0,5	0,0	8,7	0,0	4,1	5,5
Lise	12,5	0,2	17,6	6,0	38,9	0,4	0,9	0,3	7,4	0,7	9,4	5,6
Üniversite/lisansüstü	11,6	1,7	11,3	8,1	46,9	2,3	0,7	1,2	3,1	0,1	11,3	1,7
HANEHALKI TİPİ												
Çekirdek	14,4	1,4	14,5	5,7	44,0	1,2	0,5	0,6	5,4	0,3	7,5	4,5
Geniş	19,4	2,3	16,6	6,2	42,3	0,4	0,2	0,0	7,0	0,0	2,1	3,6
Dağılmış	6,7	0,0	13,0	8,6	49,0	1,8	0,6	0,8	3,7	0,2	10,7	4,9
SOSYOEKONOMİK STATÜ												
En üst grup	12,6	1,0	9,0	7,9	45,0	3,2	1,4	2,4	5,5	0,0	11,5	0,6
Üst grup	13,0	1,3	13,8	7,5	45,3	1,2	0,6	0,1	4,0	0,1	11,5	1,5
Üst orta grup	12,6	1,6	17,2	5,1	45,2	0,6	0,0	0,1	6,1	0,1	4,8	6,7
Alt orta grup	15,2	0,5	17,7	4,9	43,1	0,0	0,0	0,2	5,4	1,0	0,5	11,6
En alt grup	1,8	0,0	18,4	1,9	54,2	0,0	0,0	0,0	3,3	0,0	3,0	17,3

Dağılmış ailelerde tasarruf oranı (%14), diğer hanehalkı tiplerine kıyasla daha yüksektir. Hanehalkı büyüklüğü arttıkça hanede tasarruf oranı da azalmaktadır. En düşük oran (%2) 9 fertli hane halklarında iken; en yüksek tasarruf oranı %15 ile tek bireyden oluşan hanelerde dir. Hanelerin SES'i arttıkça hanede tasarruf oranı ciddi oranda artmaktadır. En üst SES'te hanede tasarruf oranı %42 iken en alt SES'te bu oran %2'ye düşmektedir.

Hanede tasarruf yapıldığını ifade eden hanehalkı sorumlularına ne tür bir tasarruf yapıldığı sorulmuştur. Türkiye genelinde en yaygın tasarruf türü banka hesabı (%45); en yaygın ikinci tasarruf türü ise geleneksel bir tasarruf türü olan altındır (%14). Bireysel emeklilik olarak tasarruf yapılan hanelerin oranı ise %8'dir (Tablo 21).

Üç büyük il değerlendirildiğinde; hanede yapılan tasarruf türü benzer oranlarda dağılmaktadır. Türkiye genelinde olduğu gibi üç ilde de (İzmir %60, İstanbul %40, Ankara %38) en yüksek orana sahip tasarruf türü banka hesabıdır. Üç büyük il içerisinde, altın tasarrufu yapılan hanelerin en yüksek olduğu il İstanbul (%13); en düşük olduğu il ise İzmir'dir (%7). Gayrimenkul tasarrufu yapılan hanelerin en yüksek olduğu il Ankara'dır (%21) ve Türkiye ortalamasının (%13) oldukça üzerindedir. Bireysel emeklilik şeklinde tasarruf yapılan hanelerin en yüksek olduğu il ise %14 ile İzmir'dir.

Bölgeler bazında hanelerin tasarruf türleri incelendiğinde banka hesabı tasarrufunda Ege (%61), altın ve işe yapılan tasarruflarda Kuzeydoğu Anadolu (%26, %12) ve gayrimenkul tasarrufunda Güneydoğu Anadolu (%22) bölgeleri ilk sıralarda yer almaktadır. Hanehalkı sorumlularının öğrenim durumuna göre tasarruf türü incelendiğinde banka hesabı her grupta en yüksek orandadır. Diğer taraftan ikinci tasarruf aracı olarak altını belirtenlerin oranı ilköğretim mezunlarında %19 ve lise mezunlarında %18'dir.

Tüm hanehalkı tiplerinde, Türkiye genelinde olduğu gibi, en çok tercih edilen tasarruf türü

banka hesabıdır. Geniş ve çekirdek aileler ikinci olarak gayrimenkul tasarrufu yaparken (%19, %14); dağılmış aileler ikinci tasarruf türü olarak altını tercih etmektedir. SES göz önüne alındığında gayrimenkul tasarrufunu en çok yapan alt orta grup olurken %15; altın tasarrufunu yapan haneler, SES düzeyi azaldıkça artmıştır. Nitekim en üst SES'te altın tasarrufu oranı %9 iken en alt SES'te bu oran %18'e çıkmaktadır.

2.4. Yaşanılan Yerleşim Yeri ve Süresi

Bu bölümde aile bireylerinin 15 yaşına kadar nerede yaşadıklarına ve buldukları ilde kaç yıldır oturduklarına dair veriler yer almaktadır.

2.4.1. 15 Yaşına Kadar Yaşanılan Yerleşim Yeri

Araştırmaya katılan bireylere 15 yaşına kadar yaşadıkları yerleşim alanı sorulmuştur. Buna göre, Türkiye genelinde bireylerin tamamına yakını (%98) 15 yaşına kadar yurtiçinde yaşamıştır. Bireylerin %36'sı 15 yaşına kadar il merkezlerinde yaşamıştır. Bucak veya köyde yaşamış olanların oranı %36, ilçe merkezinde yaşamış olanların oranı ise %27'dir. Üç büyük ilde ise 15 yaşına kadar il merkezinde yaşayanların oranı Ankara'da %55, İstanbul'da %47 ve İzmir'de %35'tir (Tablo 22).

Bölgelere göre bakıldığında 15 yaşına kadar il merkezinde yaşayanların en yüksek olduğu yer %48 ile Batı Anadolu ve %47 ile İstanbul bölgesidir. Bucak/köy diyenlerin en yüksek olduğu yer %58 ile Doğu Karadeniz ve %54 ile Batı Marmara ve Batı Karadeniz'dir. İlçe merkezinde yaşayanların en yüksek olduğu bölge %35 ile Doğu Marmara ve %31 ile Ege bölgesidir.

15 yaşına kadar yaşanılan yer açısından kadınlarla erkekler arasında büyük bir farklılaşma görülmemektedir. Görüşülen kişilerin yaşı arttıkça il ve ilçe merkezinde yaşayanların oranı azalmaktadır. 18-24 yaş arasındakilerin %47'si, 65 yaş üstünün %19'u il merkezinde yaşamıştır. İleri yaşlardaki bireyler arasında 15 yaşına kadar bucak veya köyde yaşayanların oranının daha yüksektir. 18-24 yaş arasındaki bireylerin %21'i

Tablo 22. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre 15 Yaşına Kadar Yaşanılan Yerleşim Alanı

	İl merkezi	İlçe merkezi	Bucak veya köy	Yurtdışı
Türkiye	35,6	26,7	36,2	1,5
ÜÇ BÜYÜK İL				
İstanbul	47,2	29,3	20,8	2,7
Ankara	55,1	23,1	20,5	1,3
İzmir	35,2	33,9	28,0	2,9
BÖLGE				
İstanbul	47,2	29,3	20,8	2,7
Batı Marmara	16,6	27,6	54,1	1,7
Doğu Marmara	28,7	35,5	32,5	3,4
Ege	26,8	30,6	40,9	1,7
Akdeniz	31,7	28,8	38,4	1,2
Batı Anadolu	48,4	22,1	28,5	1,0
Orta Anadolu	35,6	18,7	45,0	0,7
Batı Karadeniz	21,2	24,5	54,0	0,3
Doğu Karadeniz	19,6	22,4	57,7	0,3
Kuzeydoğu Anadolu	31,7	23,9	44,1	0,3
Ortadoğu Anadolu	42,2	17,1	40,6	0,0
Güneydoğu Anadolu	44,9	19,5	35,2	0,3
CİNSİYET				
Erkek	36,4	27,5	34,7	1,3
Kadın	34,8	25,9	37,7	1,7
YAŞ				
15-17	48,0	31,5	20,2	0,3
18-24	46,9	30,9	21,3	1,0
25-34	43,4	30,3	25,0	1,3
35-44	35,2	27,0	36,3	1,5
45-54	29,5	24,3	44,3	1,9
55-64	26,1	22,3	49,8	1,8
65+	18,9	19,3	59,5	2,3
ÖĞRENİM DURUMU				
Bir okul bitirmede	19,6	18,4	61,1	0,8
İlkokul	24,6	22,0	52,5	0,9
İlköğretim/ortaokul	41,9	28,7	27,3	2,1
Lise	46,0	34,5	17,2	2,4
Üniversite/lisansüstü	52,5	32,4	13,5	1,6
MEDENİ DURUM				
Hiç evlenmedi	49,1	31,1	19,0	0,8
Evli	30,7	25,3	42,2	1,8
Ayrı yaşıyor	36,0	27,0	34,6	2,4
Eşi öldü	19,5	18,6	59,8	2,0
Boşandı	47,5	30,4	21,0	1,1
HANEHALKI TİPİ				
Çekirdek	37,5	28,6	32,7	1,2
Geniş	28,5	20,2	49,1	2,1
Dağılmış	37,9	28,2	31,9	2,0
SOSYOEKONOMİK STATÜ				
En üst grup	59,8	31,1	7,0	2,2
Üst grup	50,7	31,3	15,9	2,1
Üst orta grup	38,0	28,7	31,3	2,0
Alt orta grup	27,2	24,2	47,7	0,9
En alt grup	20,0	18,6	60,7	0,6

15 yaşına kadar bucak veya köyde yaşamışken bu oran 65 yaş üstünde %59'dur.

Öğrenim düzeyi arttıkça 15 yaşına kadar il ve ilçe merkezinde yaşayanların oranı artmakta, bucak veya köyde yaşamış olanların oranı ise azalmaktadır. Herhangi bir okul bitirmeyenler arasında 15 yaşına kadar il merkezinde yaşamış olanların oranı %20, ilçe merkezinde yaşamış olanların oranı %18'dir. Üniversite/lisansüstü mezunlarında il merkezi %52 ve ilçe merkezi %32'dir.

Medeni duruma göre değerlendirildiğinde, 15 yaşına kadar il merkezinde yaşamış olan bireylerin boşanmış ve hiç evlenmemiş olanlar bakımından (%47, %49); bucak veya köyde yaşamış olanların ise eşi ölmüş olanlar bakımından (%60) daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

Geniş ailelere mensup bireylerin yaklaşık yarısı (%49) 15 yaşına kadar bucak veya köyde yaşamıştır. Çekirdek ve dağılmış aile bireylerinde il ve ilçe merkezlerinde yaşayanların oranı yüksektir. Çekirdek ailelere mensup bireylerin %37'si ve dağılmış ailelere mensup bireylerin %38'i 15 yaşına kadar il merkezinde yaşamıştır.

SES yükseldikçe 15 yaşına kadar il merkezinde yaşamış olanların oranı yükselmekte, buna karşılık bucak veya köyde yaşamış olanların oranının düşmektedir. En alt SES'de yer alan bireylerin %61'i 15 yaşına kadar bucak/köyde yaşamıştır. En üst SES grubundaki bireylerin ise %60'ı 15 yaşına kadar il merkezinde yaşamıştır.

2.4.2. Oturulan İlerde Yaşama Süresi

Araştırmada bireylere oturdukları ilde yaşama süreleri sorulmuştur. Bireylerin %27'si 31 ve üzeri yıldır aynı ilde yaşamaktadır. Bireylerin %25'i 11-20 yıldır bulunduğu ilde yaşarken, %19'u en fazla 5 yıldır aynı ilde bulunmaktadır (Tablo 23).

Üç büyük ilde, 31 ve üzeri yıldır aynı ilde yaşayanların oranının en yüksek olduğu il İzmir'dir (%23). Bu oran Ankara'da %15, İstanbul'da ise

%13'tür. Sonuçlar bölge temelinde incelendiğinde Batı Marmara bölgesinde yaşayanların %38'inin 31 ve üzeri yıldır aynı ilde yaşadıkları belirlenmiştir. 31 ve üzeri yıldan beri aynı ilde yaşamakta olanların en yüksek olduğu diğer iki bölge, Doğu Karadeniz (%35) ve Orta Anadolu'dur (%34).

Bulunduğu ilde 0-5 yıldır yaşayanların oranının 18-24 (%25) ve 25-34 (%34) yaş grubunda daha yüksek olduğu göze çarpmaktadır. 31 ve üzeri yıldan beri aynı ilde yaşayanların oranı 65 yaş ve üzeri yaş grubunda (%66) daha yüksektir. 11-20 yıldan beri aynı ilde oturanların oranı hiç evlenmemiş olanlar bakımından daha yüksektir (%43).

Öğrenim durumu yükseldikçe 31 ve üzeri yıldan beri aynı ilde oturanların oranı azalmakta, bulunduğu ilde 0-5 ve 6-10 yıllar arası oturanların oranı ise artmaktadır. Herhangi bir okul bitirmemiş olanların %48'i 31 ve üzeri yıldan beri aynı ilde oturduğunu ifade ederken bu oran üniversite/lisansüstü mezunlarında %12'ye düşmektedir.

Bulunduğu ilde 0-5 yıl gibi kısa bir süredir yaşamakta olan bireylerin oranı dağılmış ailelere mensup olanlarda daha yüksektir (%25). Diğer taraftan 31 ve üzeri yıldan beri aynı ilde yaşayanların oranı yine dağılmış ailelerde en yüksektir (%34).

SES düştükçe, 31 ve üzeri yıldan beri aynı ilde yaşayanların oranı artmaktadır. Örneğin en üst SES grubunda, 31 ve üzeri yıldan beri aynı ilde yaşayanların oranı %19 iken, aynı oran en alt SES'te %43'e yükselmektedir.

Tablo 23. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Oturulan İlerdeki Yaşama Süresi

	0-5 yıl	6-10 yıl	11-20 yıl	21-30	31+ yıl
Türkiye	19,5	11,5	24,8	17,7	26,6
ÜÇ BÜYÜK İL					
İstanbul	25,6	14,3	28,4	18,7	13,0
Ankara	28,5	18,3	24,7	13,1	15,4
İzmir	23,6	11,8	22,9	18,2	23,5
BÖLGE					
İstanbul	25,6	14,3	28,4	18,7	13,0
Batı Marmara	16,0	9,3	20,5	16,2	37,9
Doğu Marmara	24,2	12,5	25,2	16,7	21,4
Ege	16,4	10,0	22,9	16,6	34,1
Akdeniz	15,5	10,2	24,4	17,7	32,1
Batı Anadolu	25,3	16,6	24,3	14,7	19,2
Orta Anadolu	15,4	10,2	24,7	15,9	33,8
Batı Karadeniz	16,7	10,3	21,9	16,4	34,6
Doğu Karadeniz	15,4	8,9	21,7	19,0	35,0
Kuzeydoğu Anadolu	15,2	10,8	26,7	13,6	33,6
Ortadoğu Anadolu	17,7	8,8	23,1	21,3	29,1
Güneydoğu Anadolu	14,1	7,6	25,9	22,4	29,9
CİNSİYET					
Erkek	19,3	11,2	24,8	18,0	26,7
Kadın	19,6	11,8	24,8	17,4	26,5
YAŞ GRUBU					
15-17	13,9	8,5	77,6	-	-
18-24	25,3	9,9	40,5	24,3	-
25-34	34,1	17,8	14,9	23,6	9,6
35-44	20,5	14,5	23,9	13,8	27,2
45-54	12,6	9,0	20,4	21,6	36,4
55-64	9,1	7,6	15,4	16,7	51,1
65+	6,7	5,5	10,6	11,2	66,0
ÖĞRENİM DURUMU					
Bir okul bitirmede	12,3	7,6	16,3	15,7	48,1
İlkokul	13,6	10,8	19,4	16,5	39,6
İlköğretim/ortaokul	19,1	11,5	41,9	16,1	11,4
Lise	22,2	13,2	28,5	20,0	16,1
Üniversite/lisansüstü	35,4	14,5	17,2	21,1	11,8
MEDENİ DURUM					
Hiç evlenmedi	18,7	9,9	43,3	21,6	6,5
Evli	20,4	12,5	18,5	16,7	31,9
Ayrı yaşıyor	28,2	19,0	12,3	16,2	24,2
Eşi öldü	9,0	5,4	12,0	11,0	62,6
Boşandı	26,2	14,8	15,5	14,3	29,3
HANEHALKI TİPİ					
Çekirdek	19,5	12,0	26,4	18,2	23,9
Geniş	16,2	9,9	25,7	17,7	30,6
Dağılmış	25,3	11,8	14,4	14,6	33,9
En üst grup	30,7	14,2	24,1	17,3	13,7
SOSYOEKONOMİK STATÜ					
Üst grup	25,6	13,1	23,1	19,0	19,2
Üst orta grup	19,5	12,1	27,5	19,0	21,9
Alt orta grup	16,3	10,4	24,7	16,7	32,0
En alt grup	15,1	9,3	18,3	14,4	42,8

3. BÖLÜM
EVLİLİK

- 3.1. İlk Evlenme Yaşı
- 3.2. Uygun Görülen Evlenme Yaşı
- 3.3. Evlilik Sayısı
- 3.4. Eş ile Tanışma Şekli
- 3.5. Evlilik Kararı
- 3.6. Nikâh Türü
- 3.7. Başlık Parası
- 3.8. Akraba Evliliği
- 3.9. Akraba Evliliğini Uygun Bulma
- 3.10. Evlenirken Yapılan Törenler/Merasimler
- 3.11. Evlenilecek Kişide Aranan Sosyal Özellikler
- 3.12. Evlenilecek Kişide Aranan Kişilik Özellikleri

3. EVLİLİK

Bu araştırmada ilk evlenme yaşı ile uygun bulunan evlenme yaşından, evlenilen kişi ile nasıl tanışıldığına; evlenme kararının nasıl verildiğinden, evlilik bağının hangi nikâh ile kurulduğuna, evlenme esnasında yapılan törenlere, başlık verilip verilmediğine; evlenilen kişi ile akraba olup olunmadığından akraba evliliğine nasıl bakıldığına ve evlenilecek kişide aranan özelliklere kadar çeşitli detaylarıyla evlilik olgusu irdelenmiştir.

3.1. İlk Evlenme Yaşı

Evlilik deneyimi yaşamış olan tüm bireylere, yaş grupları dikkate alınmadan, ilk evlenme yaşları sorulmuştur. Tablo 24'te gösterildiği üzere; Türkiye'de ilk evliliklerin yarısından fazlasının (%54) 18-24 yaş aralığında gerçekleştiği tespit edilmiştir. Türkiye genelinde görüşülen, evlilik deneyimi yaşamış tüm yaşlardan insanlar arasında 18 yaşından küçük yaşta evlenmiş olanların oranı %18'dir. İlk evliliğini 35 yaş ve üstünde gerçekleştirmiş olanların oranı ise oldukça seyrek görünmektedir (%1).

Tablo 24. Türkiye Genel ve Cinsiyete Göre İlk Evlenme Yaşı

	17 yaş ve altı	18-24	25-29	30-34	35+
Türkiye	17,9	54,4	21,2	5,1	1,4
Erkek	5,6	51,3	32,7	8,3	2,1
Kadın	28,2	57,1	11,5	2,4	0,7

İlk evlenme yaşlarının cinsiyete göre ayrımında ise; hem kadın (%51) hem de erkeklerin (%57) çoğunun ilk evliliklerini 18-24 yaş aralığında yaptığı; ikinci en yoğun evlenilmiş yaş grubunun ise erkekler için 25-29 yaş aralığı (%33); kadınlar için ise 17 yaş ve altı (%28) olduğu görülmektedir. 17 yaş altı evlilikleri değerlendirirken, bu sorunun tüm yaş gruplarındaki katılımcılara, hayatları boyunca evlilik deneyimi yaşamış olmaları koşuluyla, sorulduğu göz önüne alınmalıdır (Tablo24).

Tablo 25 ve Tablo 26'da görüldüğü üzere, kadın ve erkeklerin evlilik yaşları üç büyük il, bölge,

yaş, öğrenim durumu, hanehalkı tipi ve SES özelinde incelenmiştir. Üç büyük il karşılaştırıldığında, İstanbul'da erkeklerin yaptığı 30 yaş üstü evliliklerin (%15); diğer iki büyük ilden daha yüksek; 18-24 yaş arasındaki evliliklerin ise (%45) diğer iki büyük ilden düşük olduğu görülmüştür. 25-29 yaş aralığında evlenen erkeklerin oranı Ankara (%35), İstanbul (%36) ve İzmir (%37); Türkiye ortalamasının (%33) üzerindedir. 45 yaş üstü evli erkeklerin yarısından fazlasının ilk evliliklerini 18-24 yaş aralığında yaptıkları; 25-34 yaş arasındaki evli erkeklerde ise bu oranın %41'e indiği gözlemlenmektedir (Tablo 25).

Batı bölgelerinden Doğu bölgelerine doğru gidildikçe, 17 yaş ve altı evlilik yapanların oranı artmaktadır. 17 yaş ve öncesinde evlenen kadınların oranı Batı Marmara'da %26 iken bu oran Kuzeydoğu Anadolu'da %37'ye yükselmektedir (Tablo 25). 17 yaş ve altında evlenen erkeklerin oranı Akdeniz'de %4, Batı Karadeniz'de %10'dur. 17 yaş ve öncesinde evlenenlerin oranı 65 yaş ve üzeri olanlar arasında daha yüksektir. Bu oran kadınlarda %47, erkeklerde ise %11'dir (Tablo 25).

Öğrenim durumu yükseldikçe erkeklerde ve kadınlarda erken yaşta evlenenlerin oranı düşmektedir. Herhangi bir okul bitirmemiş erkeklerin %17'si, kadınların %47'si 17 yaş ve altında evlenmiştir. Üniversite/lisansüstü mezunu kadınların 17 yaş ve altında evlenenleri oranı %1'dir. Bu kadınların %47'si 18-24 yaş arasında, %42'si ise 25-29 yaş aralığında evlenmiştir (Tablo 26). Erkeklerde öğrenim durumu yükseldikçe 25-29 ve 30-34 yaş aralığında evlenenlerin oranı yükselmektedir. Herhangi bir okul bitirmemiş erkeklerin %18'i 25-29, %4'ü 30-34 yaş aralığında evlenmiştir. Bu oranlar üniversite/lisansüstü mezunu erkeklerde 25-29 yaş aralığı için %52, 30-34 yaş aralığı için %20'dir (Tablo 25).

Sosyoekonomik (SES) statü yükseldikçe, kadınlarda daha belirgin olmak üzere, evlilik yaşı da yükselmektedir. En üst SES grubundaki kadınlarda 18 yaşından önce evlenenlerin oranı %4

Tablo 25. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Erkek İçin İlk Evlenme Yaşı

	17 yaş ve altı	18 - 24	25 - 29	30 - 34	35+
Türkiye	5,6	51,3	32,7	8,3	2,1
ÜÇ BÜYÜK İL					
İstanbul	4,1	44,7	36,0	11,8	3,5
Ankara	4,8	49,6	35,2	8,5	1,9
İzmir	3,6	47,0	37,1	10,1	2,2
BÖLGE					
İstanbul	4,1	44,7	36,0	11,8	3,5
Batı Marmara	5,9	53,4	29,3	9,2	2,2
Doğu Marmara	4,8	51,3	35,7	6,7	1,5
Ege	4,7	52,8	33,0	8,2	1,3
Akdeniz	4,1	48,0	34,0	10,6	3,3
Batı Anadolu	5,6	53,4	32,2	7,2	1,6
Orta Anadolu	7,2	54,4	31,6	5,8	1,0
Batı Karadeniz	9,5	56,0	28,4	4,9	1,3
Doğu Karadeniz	9,4	52,7	30,9	5,4	1,5
Kuzeydoğu Anadolu	6,4	51,0	33,8	7,6	1,1
Ortadoğu Anadolu	6,1	54,0	29,7	7,9	2,4
Güneydoğu Anadolu	8,0	58,1	27,5	4,8	1,5
YAŞ					
15-24	4,0	96,0	0,0	0,0	0,0
25-34	1,6	40,6	49,4	8,3	0,0
35-44	3,1	47,7	33,1	12,7	3,4
45-54	6,0	53,9	31,4	6,4	2,4
55-64	8,2	56,2	27,0	6,6	2,1
65+	11,3	57,8	22,8	5,9	2,1
ÖĞRENİM DURUMU					
Bir okul bitirmede	16,8	59,8	17,9	3,8	1,8
İlkokul	8,4	61,4	24,5	4,6	1,1
İlköğretim/ortaokul	2,8	57,6	31,3	6,3	2,1
Lise	1,3	45,6	41,2	9,6	2,3
Üniversite/lisansüstü	0,5	22,9	52,2	19,8	4,5
HANEHALKI TİPİ					
Çekirdek	4,2	49,8	35,2	8,8	1,9
Geniş	10,3	57,7	24,9	5,2	1,8
Dağılmış	4,1	45,2	31,8	13,8	5,1
SOSYOEKONOMİK STATÜ					
En üst grup	0,5	21,2	47,1	25,1	6,1
Üst grup	1,7	35,3	45,5	14,3	3,2
Üst orta grup	4,3	53,5	33,2	7,2	1,8
Alt orta grup	8,7	57,9	27,0	5,0	1,4
En alt grup	8,0	59,8	24,4	6,1	1,7

Tablo 26. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Kadın İçin İlk Evlenme Yaşı

	17 yaş ve altı	18 - 24	25 - 29	30 - 34	35+
Türkiye	28,2	57,1	11,5	2,4	0,7
ÜÇ BÜYÜK İL					
İstanbul	22,5	57,4	15,3	3,9	0,9
Ankara	25,2	57,6	13,3	2,8	1,1
İzmir	22,9	60,3	13,6	2,5	0,7
BÖLGE					
İstanbul	22,5	57,4	15,3	3,9	0,9
Batı Marmara	25,8	60,5	11,6	1,5	0,7
Doğu Marmara	24,2	62,3	11,0	1,8	0,8
Ege	27,3	58,1	12,0	1,9	0,7
Akdeniz	26,8	56,7	12,3	3,0	1,1
Batı Anadolu	27,0	57,9	12,0	2,2	1,0
Orta Anadolu	33,7	56,6	7,3	1,9	0,6
Batı Karadeniz	33,3	56,0	9,0	1,2	0,4
Doğu Karadeniz	30,1	56,3	11,0	2,2	0,4
Kuzeydoğu Anadolu	37,4	52,3	8,1	1,7	0,4
Ortadoğu Anadolu	37,3	51,2	9,5	1,5	0,5
Güneydoğu Anadolu	36,3	52,5	8,7	2,0	0,5
YAŞ					
15-24	24,2	75,8	0,0	0,0	0,0
25-34	14,8	60,0	22,4	2,8	0,0
35-44	25,4	57,5	12,1	3,7	1,4
45-54	26,6	60,2	10,1	2,3	0,9
55-64	35,9	54,1	7,8	1,5	0,8
65+	47,2	45,6	5,1	1,3	0,8
ÖĞRENİM DURUMU					
Bir okul bitirmede	47,5	45,7	4,7	1,5	0,7
İlkokul	30,2	60,0	7,8	1,4	0,6
İlköğretim/ortaokul	23,0	67,9	6,8	1,7	0,6
Lise	5,5	72,0	18,2	3,3	0,9
Üniversite/lisansüstü	0,7	47,1	42,4	8,2	1,6
HANEHALKI TİPİ					
Çekirdek	23,0	59,7	13,8	2,8	0,7
Geniş	35,5	54,8	7,7	1,4	0,6
Dağılmış	40,9	48,4	7,8	1,9	1,0
SOSYOEKONOMİK STATÜ					
En üst grup	4,1	52,2	35,6	6,7	1,4
Üst grup	15,3	56,9	22,7	3,8	1,3
Üst orta grup	26,2	60,6	10,7	2,1	0,5
Alt orta grup	33,5	56,7	7,2	1,9	0,7
En alt grup	39,8	51,2	6,8	1,5	0,7

iken bu oran en alt grupta %40'tır. Öte yandan, 25-29 yaşında evlenen kadınların oranı en alt SES'te %7 iken, bu oran en üst SES'te %36'ya çıkmaktadır (Tablo 25).

3.2. Uygun Görülen Evlenme Yaşı

Araştırmada bireylere kadın ve erkek için uygun gördükleri evlenme yaşı sorulmuştur. Türkiye'deki kadınların %28'i, 18 yaşından önce ilk evliliklerini yapmış olmasına rağmen, Türkiye genelinde kadınlar için uygun evlilik yaşının 18'in altında olduğunu ifade edenlerin oranı %0,4'tür. Türkiye genelinin %54'ü, kadınlar için ideal evlenme yaşını 18-24 arası olduğunu düşünmektedir. %40'lık bir kesim ise kadınların 25-29 yaş aralığında evlenmesini uygun görmektedir. Sadece %5'lik bir kesim kadınlar için ideal evlenme yaşının 30-34 olduğunu dile getirmektedir (Tablo 27).

Kadınlar için uygun görülen/ideal evlenme yaşının; üç büyük il, bölge, yaş, öğrenim durumu, hanehalkı tipi ve SES kırılımları Tablo 27'de verilmiştir. Her üç ilde kadınların ideal evlilik yaşının 18-24 olduğunu düşünenlerin oranı (%0-0,3); Türkiye ortalamasının (%0,4) altındadır. 25-29 yaş aralığını kadınlar için ideal evlilik yaşı olarak görenlerin oranı (%44-48) Türkiye ortalamasının (%40) üzerindedir. Üç il arasında, kadınların 18-24 yaş aralığında evlenmesini uygun görenlerin oranı Ankara'da biraz daha yüksek (%46) olsa da Türkiye ortalamasının (%54) altındadır (Tablo 27).

Kadınlar için uygun evlenme yaşı olarak 18-24 yaş aralığını dile getirenlerin en yüksek olduğu bölgeler, %70 ile Orta Anadolu ve Güneydoğu Anadolu iken en düşük olduğu bölge %44 oranı ile İstanbul'dur (Tablo 27). Cinsiyet açısından bakıldığında; kadınlar için uygun evlenme yaşının 18-24 yaş aralığı olduğunu ifade eden erkeklerin oranı %60 ile Türkiye ortalamasının (%54) üzerindedir. Bu oran kadınlarda %48'a düşmektedir. 25-29 yaş aralığını kadın için uygun evlenme yaşı olarak düşünen kadınların oranı (%45) ise erkeklerden (%35) daha yüksektir (Tablo 27).

Tüm yaş gruplarındaki bireyler kadının 18 yaşından sonra ve ağırlıklı olarak 18-24 yaş aralığında evlenmesi gerektiğini belirtmektedir. 65 yaş ve üzeri olanların büyük kısmı (%67) kadınlar için uygun evlenme yaşının 18-24 arası olduğunu düşünürken, 25-29 yaş aralığını uygun bulanların oranı %29'dur. Kadının 25-29 yaş aralığında evlenmesi gerektiğini destekleyenler 15-24 yaşındaki bireylerde %42, 25-34 yaşındaki bireylerde %48'dir. Bunun yanı sıra, kadının 34 yaşından sonra evlilik yapmasını ideal gördüğünü belirtenlerin oranı tüm yaş gruplarında ve Türkiye genelinde sıfıra yakındır (Tablo 27).

Öğrenim durumu yükseldikçe kadınlar için uygun evlenme yaşının 18-24 yaş aralığı olduğunu düşünenlerin oranı azalmakta, 25-29 ve 30-34 yaş aralığı olduğunu düşünenlerin oranı artmaktadır. Herhangi bir okul bitirmemiş olanların %26'sı kadınların 25-29 yaş aralığında evlenmesini uygun bulurken bu oran üniversite/lisansüstü mezunları arasında %56'ya yükselmektedir. Üniversite/lisansüstü mezunlarının %12'si ise kadınlar için uygun evlenme yaşının 30-34 arası olduğunu belirtmektedir (Tablo 27).

Eşi ölmüş olanlar %61, evliler ise %58 oranında kadın için uygun evlilik yaşını 18-24 aralığında uygun görmektedir. Boşanmış (%51) veya ayrı yaşayan (%53) bireyler ise kadınlar için uygun evlenme yaşının 25-29 yaş aralığı olduğunu belirtmektedir. Bu düşünce evli ve eşi ölmüş bireyler arasında %40'ın altındadır. Boşanmış bireylerin %15'i, hiç evlenmemiş ve ayrı yaşayanların ise %8'i 30-34 yaş aralığının evlilik için daha uygun olduğunu düşünmektedir. Bu figürler yorumlanırken eşin ölmesi ve boşanma durumlarının yaşla ilintisi de göz önüne alınmalıdır. (Tablo 27).

Hanehalkı tipine göre değerlendirildiğinde, geniş ailelere mensup bireylerin %62'si kadınların 18-24 yaş arasında evlenmesini uygun bulmaktadır. Bu oran çekirdek ailelere mensup bireyler arasında %53 ve dağılmış ailelere mensup bireyler arasında ise %41'dir. Kadınların 25-29 yaş aralığında evlenmesini uygun bulanların

Tablo 27. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Kadın İçin Uygun Görülen İlk Evlenme Yaşı

	17 yaş altı	18 - 24	25 - 29	30 - 34	35 - 39	40+
Türkiye	0,4	53,8	40,0	5,4	0,4	0,1
ÜÇ BÜYÜK İL						
İstanbul	0,3	43,7	47,4	7,8	0,8	0,1
Ankara	0,0	46,4	44,3	8,3	0,8	0,1
İzmir	0,1	40,4	48,1	10,4	0,9	0,0
BÖLGE						
İstanbul	0,3	43,7	47,4	7,8	0,8	0,1
Batı Marmara	0,1	49,0	45,3	5,1	0,3	0,0
Doğu Marmara	0,4	52,5	42,8	4,0	0,2	0,0
Ege	0,1	52,1	40,6	6,8	0,4	0,0
Akdeniz	0,4	55,2	38,0	6,0	0,3	0,1
Batı Anadolu	0,2	52,5	40,3	6,4	0,6	0,1
Orta Anadolu	0,7	70,1	26,6	2,5	0,0	0,0
Batı Karadeniz	0,0	55,4	40,0	4,2	0,4	0,0
Doğu Karadeniz	0,1	52,0	43,5	3,9	0,4	0,1
Kuzeydoğu Anadolu	0,7	63,5	32,6	2,8	0,4	0,0
Ortadoğu Anadolu	1,0	62,3	33,8	2,6	0,1	0,0
Güneydoğu Anadolu	0,7	70,1	26,6	2,5	0,0	0,0
CİNSİYET						
Erkek	0,5	59,6	34,9	4,5	0,3	0,1
Kadın	0,2	48,1	44,9	6,4	0,4	0,0
YAŞ						
15-24	0,1	53,5	42,3	3,8	0,2	0,0
25-34	0,2	43,6	47,6	8,0	0,6	0,1
35-44	0,3	52,1	40,3	6,7	0,6	0,0
45-54	0,7	57,5	37,1	4,4	0,2	0,1
55-64	0,6	58,6	35,6	4,7	0,4	0,1
65+	0,5	66,5	29,3	3,5	0,1	0,1
ÖĞRENİM DURUMU						
Bir okul bitirmedi	0,7	71,3	25,7	2,2	0,1	0,0
İlkokul	0,4	62,4	33,5	3,5	0,1	0,0
İlköğretim/ortaokul	0,2	55,4	39,9	4,1	0,4	0,0
Lise	0,4	42,6	49,3	7,3	0,4	0,1
Üniversite/lisansüstü	0,2	31,1	55,5	12,0	1,1	0,2
MEDENİ DURUM						
Hiç evlenmedi	0,1	44,9	46,7	7,6	0,6	0,1
Evli	0,5	58,1	37,0	4,2	0,2	0,1
Ayrı yaşıyor	2,1	35,3	53,4	7,7	1,5	0,0
Eşi öldü	0,2	61,1	34,1	4,3	0,2	0,1
Boşandı	0,3	31,4	50,8	15,1	2,4	0,0
HANEHALKI TİPİ						
Çekirdek	0,3	53,4	40,9	5,1	0,3	0,0
Geniş	0,5	62,1	34,0	3,2	0,2	0,0
Dağılmış	0,4	41,1	46,0	11,3	1,1	0,1
SOSYOEKONOMİK STATÜ						
En üst grup	0,1	19,6	60,3	18,3	1,5	0,2
Üst grup	0,2	34,5	55,2	9,3	0,8	0,1
Üst orta grup	0,3	52,0	42,3	5,1	0,3	0,1
Alt orta grup	0,4	63,8	32,5	3,1	0,2	0,0
En alt grup	0,8	72,7	23,4	2,7	0,3	0,0

oranının en yüksek olduğu hanehalkı tipi ise dağılmış ailelerdir (%46). Bu oran çekirdek ailelerde %41'e, geniş ailelerde de %34'e düşmektedir (Tablo 27).

SES yükseldikçe kadınlar için uygun bulunan evlilik yaşının yükseldiği söylenebilir. En alt SES'teki bireylerin %73'i kadınlar için 18-24 yaş aralığını ideal evlilik yaşı olarak görürken, en üst SES'te bu oran %20'dir. Kadının 25-29 yaş aralığında evlenmesini uygun görenlerin oranı ise en üst SES'ten (%60) en alt SES'e (%23) gidildikçe azalmaktadır (Tablo 27).

Tablo 28'de görüldüğü üzere, erkekler için uygun görülen evlenme yaşının kırılımları incelendiğinde; Türkiye genelinde erkeklerin kadınlardan biraz daha geç evlenmesinin uygun bulunduğu söylenebilir. Türkiye genelinde kadınlar için uygun evlenme yaşının 18-24 olduğunu düşünenlerin oranı %54 iken, erkeklerin 18-24 yaşları arasında evlenmesini uygun sayanların oranı %24'tür. Kadınlar için ideal evlenme yaşının 30-34 olduğunu düşünenler sadece %5'lik bir kesim iken, aynı yaşların erkekler için ideal evlenme yaşı olduğunu düşünenlerin oranı %20'dir. Toplumun yarısından fazlası (%54) erkeklerin 25-29 yaş aralığında evlenmesini uygun görmektedir. Erkeklerin 35 yaşından sonra evlenmesinin uygun olacağını belirtenlerin oranı sadece %3'tür (Tablo 28).

Üç büyük ilde erkek için uygun evlenme yaşının 18-24 yaş aralığı olduğunu belirtenlerin oranı İzmir'de %13; İstanbul'da %16 ve Ankara'da %18 olup Türkiye ortalamasından (%24) düşüktür. Bu oran bölgelere göre incelendiğinde; 18-24 yaşını erkek için uygun evlilik yaşı olarak düşünenlerin oranı İstanbul'da (%16) en düşük; Güneydoğu Anadolu'da %35 ise en yüksek değerine ulaşmaktadır. Bu örüntünün tersine erkek için 30-34 yaş aralığını uygun evlenme yaşı bulanlar İstanbul'da (%26) en yüksek; Orta Anadolu (%8) ve Güneydoğu Anadolu da (%11) ise en düşük değerindedir.

Cinsiyet bağlamında bakıldığında; erkeklerin 25-29 yaş aralığında evlenmesi gerektiğini dile getirenlerin oranı hem kadın %55 hem de erkekler (%53) arasında daha yüksektir. 18-24 yaş aralığını erkekler için uygun evlenme yaşı görenlerin oranı erkeklerde %27 erkekler için uygun evlenme yaşının 30-34 yaş aralığı olduğunu düşünen kadınların oranı %22'dir.

Kuşaklar arasındaki farkı görebilmek adına yaş kırılımlarına bakıldığında, 45 yaş üstü bireylerin %79-%83 oranında erkekler için uygun evlilik yaşını 30 yaş altı olarak gördükleri; 30 yaş altını uygun görme oranının 35-44 yaş arasındaki katılımcılarda %73'e; 28-34 yaş arasındaki grup için ise %68'e indiği görülmektedir.

Eğitim seviyesi kırılımında incelendiğinde; herhangi bir okulu bitirmeyenlerin %40'ı erkekler için ideal evlenme yaşının 18-24 olduğunu düşünürken, bu oran üniversite/lisansüstü mezunlarında %8'e düşmektedir. Diğer yandan üniversite/lisansüstü mezunlarının yarısından fazlası (%51) erkeklerin 25-29 yaş aralığında evlenmesini uygun bulurken bu oran bir okul bitirmeyenlerde %48'dir.

Tüm medeni durum gruplarında, erkekler için ideal evlenme yaşının 25-29 olduğunu düşünenlerin oranı en yüksektir. Hiç evlenmemiş grupta ise bu oran (%58), Türkiye ortalamasının (%54) üzerindedir. Bu durumu yorumlarken hiç evlenmemiş grubun daha genç yaş grubundan oluşma ihtimali de göz önünde bulundurulmalıdır. Boşanmış bireylerin %40'ı erkeklerin 30-34 yaş aralığında evlenmesi gerektiğini düşünmektedir. Bu konuda boşanmış bireyleri, ayrı yaşayan bireyler (%30) takip etmektedir. Erkeklerin 18-24 yaş aralığında evlenmesi gerektiğini düşünenlerin oranı evli (%26) ve eşi ölmüş bireylerde (%33) daha yüksektir.

Geniş aile bireyleri erkek için uygun evlilik yaşının 18-24 olduğunu %33 oranında belirtirken çekirdek aile bireyleri %22, dağılmış aile bireyleri %17 oranında belirtmektedirler. Erkeğin 30-34 gibi daha ileri yaşta evlenmesi gerektiğini

Tablo 28. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Erkek İçin Uygun Görülen İlk Evlenme Yaşı

	17 yaş altı	18 - 24	25 - 29	30 - 34	35 - 39	40+
Türkiye	0,2	23,6	53,9	19,5	2,5	0,3
ÜÇ BÜYÜK İL						
İstanbul	0,2	15,6	53,0	26,2	4,6	0,5
Ankara	0,0	17,5	49,8	28,3	4,0	0,4
İzmir	0,0	13,2	51,9	29,9	4,6	0,4
BÖLGE						
İstanbul	0,2	15,6	53,0	26,2	4,6	0,5
Batı Marmara	0,1	25,6	50,3	21,2	2,2	0,5
Doğu Marmara	0,1	19,5	58,0	20,6	1,5	0,3
Ege	0,0	21,5	54,1	21,4	2,7	0,3
Akdeniz	0,2	25,3	53,6	18,1	2,3	0,4
Batı Anadolu	0,1	22,7	51,3	22,6	3,0	0,3
Orta Anadolu	0,4	30,8	56,2	11,5	1,1	0,0
Batı Karadeniz	0,0	29,6	54,1	14,2	1,8	0,2
Doğu Karadeniz	0,0	21,3	61,2	15,5	1,8	0,1
Kuzeydoğu Anadolu	0,6	29,3	52,9	16,0	0,9	0,3
Ortadoğu Anadolu	0,3	28,2	53,3	16,2	1,7	0,4
Güneydoğu Anadolu	0,3	35,3	53,2	10,2	0,9	0,2
CİNSİYET						
Erkek	0,3	27,2	52,8	17,1	2,2	0,4
Kadın	0,0	20,0	55,1	21,8	2,8	0,3
YAŞ						
15-24	0,0	22,3	65,1	11,6	0,9	0,1
25-34	0,0	15,3	52,4	27,3	4,4	0,5
35-44	0,2	22,1	50,4	23,0	3,6	0,7
45-54	0,3	25,1	54,9	17,6	1,7	0,3
55-64	0,4	29,0	49,3	19,1	2,0	0,2
65+	0,1	36,3	46,4	15,7	1,4	0,1
ÖĞRENİM DURUMU						
Bir okul bitirmede	0,2	40,4	48,3	10,5	0,5	0,1
İlkokul	0,2	29,0	53,2	15,9	1,5	0,2
İlköğretim/ortaokul	0,0	23,7	58,1	16,2	1,8	0,2
Lise	0,1	14,2	57,6	24,3	3,3	0,5
Üniversite/lisansüstü	0,1	7,8	50,9	33,7	6,5	1,0
MEDENİ DURUM						
Hiç evlenmedi	0,0	17,2	58,2	19,7	4,3	0,6
Evli	0,2	26,1	53,3	18,6	1,6	0,2
Ayrı yaşıyor	1,4	17,1	44,9	29,7	6,2	0,7
Eşi öldü	0,1	33,1	47,5	18,0	1,2	0,1
Boşandı	0,0	10,6	40,1	39,6	8,5	1,3
HANEHALKI TİPİ						
Çekirdek	0,1	21,8	56,0	19,6	2,2	0,2
Geniş	0,2	32,5	52,3	13,7	1,1	0,1
Dağılmış	0,1	17,0	45,6	29,4	6,5	1,3
SOSYOEKONOMİK STATÜ						
En üst grup	0,0	3,9	39,1	46,3	9,7	1,0
Üst grup	0,1	10,9	53,5	29,7	4,9	0,9
Üst orta grup	0,1	19,6	58,4	19,5	2,2	0,2
Alt orta grup	0,2	30,8	53,4	14,1	1,3	0,2
En alt grup	0,2	42,4	47,0	9,4	0,7	0,3

düşünenlerin oranı ise %29 ile dağılmış ailelere mensup bireylerinde daha yüksektir. Bu düşünce oranı çekirdek ailelerde %20, geniş ailelerde ise %14'tür.

Erkekler için 30 yaş altında evlenmenin uygun olduğunu düşünenler, SES yükseldikçe azalmaktadır. Örneğin 18-24 yaş aralığını ideal evlenme yaşı olarak görenler en alt SES grubunda %42 oranında iken aynı oran en üst SES'te %4'e gerilemektedir. Buna karşın, 30 yaş üstü evlilikleri uygun bulma oranı SES arttıkça artmaktadır. Örneğin; en üst SES grubundakilerin %46'sı erkeklerin 30-34 yaş aralığında evlenmesi gerektiğini düşünmektedir ve bu %20 olan Türkiye ortalamasının iki katından fazladır. Benzer şekilde, 35-39 yaş aralığını uygun bulanların oranı en üst SES grubunda (%10); Türkiye ortalamasının (%3) ve en alt SES'in belirttiği oranın (%1) oldukça üzerindedir.

3.3. Evlilik Sayısı

Araştırma kapsamında evlilik deneyimi olan kişilere resmi veya dini nikâhla bugüne kadar kaç defa evlendikleri sorulmuştur. Tablo 29'da da görülebileceği üzere, bugüne kadar evlilik deneyimi yaşamış kişilerin büyük çoğunluğunun (%95) bir defa evlendiği görünmektedir. İki defa evlenenlerin oranı Türkiye genelinde %5, üç veya daha fazla evlenenlerin oranı ise %0,4 olarak tespit edilmiştir.

Üç büyük il arasında evlilik sayılarında büyük bir farklılık gözlenmemektedir. Bölgelere göre bakıldığında iki defa evlenme oranının en yüksek olduğu değer %6 ile Akdeniz ve Ege bölgelerinde; en düşük olduğu oran ise %2 ile Kuzeydoğu ve Ortadoğu Anadolu bölgelerindedir. Üç ve daha fazla evlilik oranları çok düşük (%0,4) olduğundan bölge bazında bir ayrışmaya bakmak anlamlı olmayacaktır.

Yaş grupları açısından bakıldığında; 25-34 yaş arasındaki grubun %3'ü ikinci evlilik oranının en yüksek olduğu grup %5 ile ilkokul ve ilköğretim/ortaokul mezunlarıdır. Büyük bir farklılaşma görülmemekle birlikte, sosyoekonomik

Tablo 29. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Evlilik Sayısı

	1	2	3+
Türkiye	94,7	4,9	0,4
ÜÇ BÜYÜK İL			
İstanbul	94,4	5,4	0,2
Ankara	94,7	4,9	0,4
İzmir	93,8	5,7	0,5
BÖLGE			
İstanbul	94,4	5,4	0,2
Batı Marmara	95,9	3,7	0,4
Doğu Marmara	94,8	4,8	0,4
Ege	93,4	6,0	0,6
Akdeniz	93,0	6,3	0,8
Batı Anadolu	95,0	4,7	0,3
Orta Anadolu	95,3	4,4	0,3
Batı Karadeniz	95,2	4,6	0,2
Doğu Karadeniz	95,2	4,3	0,5
Kuzeydoğu Anadolu	98,4	1,5	0,1
Ortadoğu Anadolu	97,5	2,0	0,5
Güneydoğu Anadolu	95,7	4,2	0,1
CİNSİYET			
Erkek	93,5	5,9	0,6
Kadın	95,7	4,0	0,3
YAŞ			
18-24	98,3	1,7	0,0
25-34	97,0	2,9	0,1
35-44	94,2	5,5	0,3
45-54	95,0	4,8	0,3
55-64	94,0	5,4	0,6
65+	92,1	6,9	1,0
ÖĞRENİM DURUMU			
Bir okul bitirmede	95,1	4,5	0,4
İlkokul	94,2	5,4	0,4
İlköğretim/ortaokul	94,4	5,3	0,3
Lise	95,4	4,2	0,4
Üniversite/lisansüstü	95,4	4,4	0,3
HANEHALKI TİPİ			
Çekirdek	94,9	4,8	0,3
Geniş	95,9	3,7	0,4
Dağılmış	90,1	8,8	1,1
SOSYOEKONOMİK STATÜ			
En üst grup	94,3	5,2	0,5
Üst grup	95,3	4,3	0,4
Üst orta grup	95,5	4,2	0,3
Alt orta grup	94,1	5,6	0,4
En alt grup	93,7	5,6	0,7

Tablo 30. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Eş ile Tanışma Şekli

	Aile ve akraba çevresi	Komşu ve mahalle çevresi	Okul, dersane, kurs çevresi	İş çevresi	Arkadaş çevresi	İnternet	Evlilik ajansı	Diğer
Türkiye	49,8	28,2	3,7	7,3	10,3	0,4	0,0	0,3
ÜÇ BÜYÜK İL								
İstanbul	47,5	23,5	3,6	11,1	13,3	0,6	0,0	0,4
Ankara	47,7	27,3	4,9	8,6	10,9	0,3	0,0	0,2
İzmir	38,9	28,3	4,4	13,1	13,8	1,2	0,0	0,3
BÖLGE								
İstanbul	47,5	23,5	3,6	11,1	13,3	0,6	0,0	0,4
Batı Marmara	34,4	36,5	5,4	7,9	15,1	0,3	0,0	0,5
Doğu Marmara	40,0	34,3	4,1	6,3	14,3	0,8	0,0	0,1
Ege	45,2	29,8	4,1	10,0	10,0	0,6	0,0	0,3
Akdeniz	52,3	25,2	3,5	7,4	11,0	0,2	0,0	0,4
Batı Anadolu	49,2	29,5	4,5	6,9	9,4	0,3	0,0	0,2
Orta Anadolu	55,9	29,6	3,5	4,7	6,1	0,1	0,0	0,2
Batı Karadeniz	46,8	33,0	4,0	4,9	11,1	0,1	0,0	0,0
Doğu Karadeniz	47,7	36,4	2,4	4,9	7,8	0,3	0,0	0,5
Kuzeydoğu Anadolu	59,0	29,7	3,3	3,2	4,5	0,0	0,0	0,2
Ortadoğu Anadolu	69,2	19,9	3,1	2,7	4,8	0,0	0,0	0,3
Güneydoğu Anadolu	68,3	22,5	1,5	3,1	4,2	0,2	0,0	0,2
CİNSİYET								
Erkek	47,8	28,8	3,8	8,2	10,7	0,4	0,0	0,3
Kadın	51,5	27,8	3,5	6,6	10,0	0,3	0,0	0,3
YAŞ								
15-24	51,0	19,8	4,8	6,7	13,9	3,0	0,0	0,9
25-34	40,8	18,4	8,3	13,0	18,3	0,8	0,0	0,5
35-44	48,3	25,8	3,9	8,7	12,5	0,4	0,0	0,3
45-54	54,3	31,0	2,0	5,2	7,2	0,1	0,0	0,1
55-64	55,0	31,9	1,9	5,1	5,8	0,0	0,0	0,2
65+	51,9	39,1	1,2	2,7	4,8	0,0	0,0	0,3
ÖĞRENİM DURUMU								
Bir okul bitirmede	63,3	31,5	0,1	1,6	3,3	0,0	0,0	0,2
İlkokul	56,5	33,1	0,5	3,9	5,8	0,1	0,0	0,1
İlköğretim/ortaokul	46,9	28,9	2,0	7,5	13,5	0,9	0,0	0,3
Lise	39,5	23,1	5,3	14,5	16,3	0,7	0,0	0,6
Üniversite/lisansüstü	24,6	13,4	18,0	17,8	24,5	1,0	0,0	0,7
HANEHALKI TİPİ								
Çekirdek	48,2	27,0	4,5	8,1	11,6	0,4	0,0	0,3
Geniş	57,3	29,6	1,6	4,5	6,2	0,5	0,0	0,2
Dağılmış	42,3	33,6	2,9	8,5	12,0	0,2	0,0	0,6
SOSYOEKONOMİK STATÜ								
En üst grup	21,8	13,5	17,2	20,7	25,3	0,6	0,0	1,0
Üst grup	36,2	20,9	9,8	14,1	17,6	0,9	0,0	0,5
Üst orta grup	48,8	29,2	3,1	7,5	10,9	0,3	0,0	0,2
Alt orta grup	56,2	31,3	1,1	4,0	6,8	0,3	0,0	0,2
En alt grup	61,0	30,4	0,4	3,1	4,6	0,1	0,0	0,3

gruplar içinde de en yüksek oran %6 ile alt orta ve en alt SES; en düşük oran ise %4 ile üst grup ve üst orta gruptur. Hanehalkı tipleri içinde dağılmış ailelere mensup bireylerin ikinci kez evlenme oranı(%9) Türkiye ortalamasından (%5) daha yüksektir. Geniş ailelerde ise bu oran daha düşüktür (%4).

3.4. Eş ile Tanışma Şekli

Evlilik deneyimi olan bireylere son evliliklerinde eşleri ile tanışma şekilleri sorulmuştur. Tablo 30'da da belirtildiği üzere, bireylerin yarısı (%50) son eşi ile aile ve akraba çevresinde, %28'i komşu ve mahalle çevresinde, %10'u arkadaş çevresinde tanıştığını belirtmiştir.

Üç büyük il karşılaştırıldığında, Ankara (%48) ve İstanbul'da (%48) eşi ile aile ve akraba çevresinden tanışanların oranı İzmir'den (%39) daha yüksekken, Ankara (%27) ve İzmir'de (%28) komşu ve mahalle çevresinden birisiyle evlilik oranı İstanbul'un (%23) üzerindedir.

Bölgelere bakıldığında, Batı Marmara Bölgesi'nde eşi ile aile ve akraba çevresinde tanışanların oranı (%34) hem Türkiye ortalamasına (%50) hem de diğer bölgelere kıyasla oldukça düşüktür. Aynı oran Güneydoğu ve Ortadoğu Anadolu Bölgesi'nde yaklaşık %69 düzeyindedir. Batı Marmara'da (%15) eşini arkadaş çevresinden bulanların oranı diğer bölgelere kıyasla daha yüksektir.

Cinsiyetlere göre incelendiğinde kadınların ve erkeklerin ilk eşleri ile tanışma şekilleri büyük oranda benzeşiktir. Yaş kırılımında bakıldığında ise tüm yaş gruplarında eşleriyle aile ve akraba çevresinde tanışanların oranı en yüksektir. Okul, dersane, kurs ve arkadaş çevresinde tanışanların oranı yaş ilerledikçe azalmaktadır. 65 yaş üstü için %1; 45-64 yaş arasında %2 civarında olan oran; 25-34 yaş arasında en yüksek seviyesi olan %8'e ulaşmaktadır. 15-24 yaş grubundaki bireylerin %20'si evliliklerini komşu ve mahalle çevresinde tanıştıkları kişi ile yapmıştır. Bu oran 65 yaş ve üstü bireylerde %39'a yükselmektedir. 15-24 yaş grubunun %14'ü, 25-34 yaş grubunun

ise %18'i eşleriyle arkadaş çevresinde tanışmışken, bu oran 65+ için %5'e inmektedir.

Öğrenim durumuna göre bakıldığında, herhangi bir okul bitirmemiş olanlar eşleri ile %63 oranında aile ve akraba çevresinde, %31 oranında komşu ve mahalle çevresinde tanışmıştır. Bu oran üniversite/lisansüstü mezunlarında düşmektedir. Üniversite/lisansüstü mezunlarının %25'i eşleri ile aile ve akraba çevresinde, %13'ü komşu ve mahalle çevresinde tanışmıştır. Üniversite/lisansüstü mezunlarının %18'i okul, dersane ve kurs çevresinde, %18'i iş çevresinde eşleri ile tanışmıştır.

Geniş ailelere mensup bireylerin yarısından fazlası (%57) eşleriyle aile ve akraba çevresinde tanışırken, bu oran çekirdek ailelere mensup bireylerde %48, dağılmış ailelerde %42'dir. En sık bahsedilen ikinci tanışma ortamı olan komşu ve mahalle çevresi, dağılmış ailelerde en yüksek (%34); çekirdek ailelerde en düşük (%27) değerini almaktadır.

SES çerçevesinde eş ile tanışma şekline bakıldığında, en alt sosyoekonomik gruptaki bireylerin eşleri ile tanışma şeklinin %91'ini aile ve akraba çevresi ile komşu ve mahalle çevresi oluşturmaktadır. Bu oran üst orta SES grubunda %78, en üst SES grubunda ise %35 düzeyindedir. En üst SES grubunda eşiyile okul, dersane, kurs (%17) veya iş (%21) çevresinde tanışanların oranı diğer SES seviyelerine kıyasla oldukça yüksektir.

3.5. Evlilik Kararı

Araştırma kapsamında, evlilik deneyimi olan bireylere; eşleriyle nasıl evlendikleri, eş seçimini kimin yaptığı ve evlilik kararının nasıl alındığı sorulmuştur.

Tablo 31'de görüldüğü üzere, ülke genelinde şimdiye kadar gerçekleştirilmiş evliliklerin yarısından fazlası görücü usulü ile gerçekleşmiştir (%60). Görücü usulü içerisinde en yüksek payı "görücü usulüyle, benim kararım" şikkı almış ve tüm evlilik kararlarının yaklaşık yarısını (%48) oluşturmuştur. Evlenecek kişinin kararı

ve ailenin desteği ve onayı (%30) ise ikinci en yaygın evlilik kararı türü olarak karşımıza çıkmaktadır.

Üç büyük il özelinde değerlendirildiğinde, Ankara'da görücü usulü kendi kararıyla (%47) ve görücü usulüyle, kişinin görüşü sorulmadan, aile kararıyla (%13) evlenenlerin oranı İstanbul (%39; %10) ve İzmir'den (%40; %10) daha yüksektir. Bölgeler bazında bakıldığında; eşyle kendi seçimi ve ailesinin onayını alarak evlenenlerin en fazla olduğu bölge, %40 ile İstanbul'dur. İstanbul'u, Batı(%36) ve Doğu Marmara (%37) Bölgeleri izlemektedir. Bu oranın en düşük olduğu bölge %18 ile Kuzeydoğu Anadolu'dur. Kendi görüşü sorulmadan, görücü usulü ile evlenenlerin oranının en yüksek olduğu bölge Kuzeydoğu Anadolu'dur (%23). Araştırma dönemine kadar gerçekleştirilmiş evlilikler içerisinde berdel tarzı evliliğin %1'lik oranla Ortadoğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu ve Batı Karadeniz'de Türkiye ortalamasının (%0,4) üzerine çıktığı görülmektedir. Özellikle kendi görüşü alınmadan görücü usulüyle ve berdel türü evliliklerin oranlarının son yıllarda giderek azaldığı yaş kırımları üzerinden anlaşılabilir.

Yaş gruplarına göre evlilik kararlarına bakıldığında, yaş grubu küçüldükçe bireylerin kendi seçimleri doğrultusunda ve ailelerinin de onayını alarak evlendikleri görülmektedir: 15-24 yaş grubunun %37'si, 25-34 yaş grubunun ise %50'si kendi seçimleri ve ailelerinin onayıyla evlenmiştir. Türkiye ortalamasında, %30 olan bu oran 65 yaş ve üstünde %14'e düşmektedir. Yaş grupları büyüdükçe görücü usulüyle ve kişinin kendi görüşü sorulmadan yapılan evliliklerin oranının arttığı görülmektedir. Görücü usulü ve ailesinin kararıyla evlenenlerin oranı 65 yaş ve üzerinde %25 iken, bu oran küçük yaş gruplarında azalmakta, 15-24 yaş grubunda %4'e kadar düşmektedir. Görücü usulüyle evliliklerde yaşanan azalma, kişisel görüşü alınarak görücü usulüyle evlenenlerde de gözlemlenmektedir: 45 yaş ve üzerindeki bireylerin yarısından fazlası (%53) bu şekilde evlenmişken; gençlerde bu oran düşmektedir (15-24 yaş grubunda %43,

25-34 yaş grubunda ise %36).Cinsiyete göre evli bireylerin eşleriyle nasıl evlendiklerine bakılırsa; kendi seçimi ve ailesinin onayı ile evlenenlerin erkeklerde (%34), kadınlara (%27) kıyasla daha yaygın olduğu görünmektedir.

Öğrenim durumu yükseldikçe kendi seçimi ve ailesinin onayıyla evlenenlerin oranı artmakta, görücü usulüyle evlenenlerin oranı ise azalmaktadır. Üniversite/lisansüstü mezunlarının %67'si, lise mezunlarının %48'i evliliklerinde kendi seçimleriyle, ailelerinin onayıyla hareket etmişlerdir. Buna karşı ilköğretim/ortaokul ve daha düşük öğrenim seviyesindekilerde ailesinin kararı ve görücü usulüyle evlenme oranı daha yüksek çıkmaktadır. Herhangi bir okul bitirmemiş bireyler arasında fikri alınmadan görücü usulü ile evlendirilenlerin oranı %27'dir. Bu oran üniversite/lisansüstü mezunları arasında %3'e düşmektedir. Herhangi bir okul bitirmemiş bireyler arasında fikri alınarak görücü usulüyle evlendirilenlerin oranı ise yarıdan fazladır (%52). Bu oran üniversite/lisansüstü mezunları arasında %25'e düşmektedir. Yine de bu rakamlar yorumlanırken --görücü usulüyle evlilik ve düşük eğitim seviyesi önceki kuşaklarda daha yaygın pratiklerden olduğu için-- eğitim seviyesi ve yaş bağıntısına da bakılması yararlı olacaktır.

Hanehalkı yapıları ve eş seçimi arasındaki ilişki de önemlidir. Eşini kendisi seçen ve ailesinin rızasıyla evlenenlerin oranı %34 ile çekirdek ailelerde, kişinin fikri alınmadan görücü usulü evlenme oranı ise %21 ile dağılmış ailelere mensup bireyler arasında daha yüksektir. Geniş ailelere mensup bireylerin neredeyse yarısından fazlası (%52) görücü usulü ile ancak aynı zamanda kişinin de rızasıyla evlenmiştir.

SES yükseldikçe kişilerin evlenecekleri kişiyi kendilerinin seçme oranı artmaktadır. Örneğin en alt sosyoekonomik gruptaki kişilerin sadece %14'ü kendi seçim/kararları ve ailelerinin de rızasıyla evlenirken bu oran en üst SES grubunda %73'tür. Buna karşılık SES düştükçe görücü usulü evlenme oranı artmaktadır. Örneğin en üst SES'teki bireylerin sadece %20'si kendi fikirleri

Tablo 31. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Evlilik Kararı

	Kendi seçimim, ailemin rızasıyla	Kendi kararım, ailemin rızası dışında	Görücü usulüyle, benim kararımla	Görücü usulüyle, benim görüşüm sorulmadan ailemin kararıyla	Kaçma, kaçırılma	Berdel	Diğer
Türkiye	30,2	2,5	47,8	12,1	7,0	0,4	0,0
ÜÇ BÜYÜK İL							
İstanbul	39,9	3,4	39,1	10,4	6,8	0,4	0,0
Ankara	32,5	3,7	47,1	13,5	2,7	0,4	0,0
İzmir	39,8	1,9	40,2	9,5	8,3	0,4	0,0
BÖLGE							
İstanbul	39,9	3,4	39,1	10,4	6,8	0,4	0,0
Batı Marmara	36,2	2,9	36,1	6,8	17,7	0,2	0,0
Doğu Marmara	36,6	2,8	44,2	8,2	8,2	0,0	0,0
Ege	32,0	1,7	50,0	8,1	8,0	0,2	0,0
Akdeniz	28,6	2,6	50,1	11,5	7,0	0,1	0,1
Batı Anadolu	28,7	2,9	51,7	12,5	3,9	0,3	0,0
Orta Anadolu	18,5	1,6	54,3	18,9	6,6	0,1	0,0
Batı Karadeniz	23,7	2,5	48,3	16,7	7,7	1,0	0,0
Doğu Karadeniz	26,2	2,3	48,7	10,8	12,0	0,0	0,0
Kuzeydoğu Anadolu	18,2	2,2	49,4	22,7	7,3	0,0	0,2
Ortadoğu Anadolu	23,4	2,3	50,4	20,7	1,8	1,4	0,1
Güneydoğu Anadolu	18,5	1,9	60,0	17,2	1,4	1,0	0,0
CİNSİYET							
Erkek	33,8	2,5	47,8	9,0	6,5	0,3	0,0
Kadın	27,1	2,6	47,8	14,8	7,3	0,4	0,0
YAŞ							
15-24	36,8	2,5	43,3	3,7	13,6	0,1	0,0
25-34	49,8	3,2	35,6	4,7	6,4	0,2	0,1
35-44	34,2	2,9	47,9	7,8	7,2	0,2	0,0
45-54	25,4	2,3	53,0	12,8	6,1	0,4	0,0
55-64	20,0	2,3	53,4	17,0	6,6	0,7	0,0
65+	13,9	1,7	51,5	24,8	7,6	0,6	0,0
ÖĞRENİM DURUMU							
Bir okul bitirmede	10,6	1,4	52,1	26,5	7,9	1,4	0,1
İlkokul	19,8	2,0	56,7	13,0	8,2	0,2	0,0
İlköğretim/ortaokul	32,6	2,8	47,7	6,9	10,0	0,0	0,0
Lise	48,2	3,6	38,1	5,1	5,1	0,0	0,0
Üniversite/lisansüstü	67,1	4,3	24,8	2,9	0,9	0,0	0,0
HANEHALKI TİPİ							
Çekirdek	34,0	2,7	47,1	10,0	5,9	0,2	0,0
Geniş	21,5	1,7	51,9	14,6	9,4	0,9	0,1
Dağılmış	24,3	3,8	42,2	21,4	8,3	0,0	0,0
SOSYOEKONOMİK STATÜ							
En üst grup	72,7	4,3	19,9	2,2	0,9	0,0	0,0
Üst grup	49,6	3,5	36,7	6,7	3,5	0,0	0,0
Üst orta grup	31,4	2,6	47,9	11,3	6,5	0,3	0,0
Alt orta grup	21,1	2,1	53,0	14,4	8,9	0,4	0,1
En alt grup	13,6	1,8	56,2	18,3	9,2	0,9	0,0

alınarak görücü usulü ile evlenirken bu oran en alt grupta %56'dır. Aynı şekilde kişinin fikri alınmadan görücü usulü ile evlenme oranı da SES düştükçe yükselmektedir. En üst SES grubundaki bireylerin %2'si bu şekilde evlenirken oran en alt SES grubunda bu %18'e yükselmektedir.

3.6. Nikâh Türü

Araştırmaya katılan bireylerin son evliliklerindeki nikâh türü sorulmuştur. Nikâh türüne ilişkin bulgular değerlendirildiğinde, evli bireylerin büyük çoğunluğunun (%97) hem resmi hem de dini nikâh yaptığı belirlenmiştir. Türkiye genelinde sadece resmi nikâhla evlenenlerin oranı %2, sadece dini nikâhla evlenenlerin oranı da %1'dir.

Tablo 32'de görüldüğü üzere; üç büyük il arasında nikâh türündeki farklılaşma İstanbul ve Ankara'ya kıyasla İzmir'de gözlenmektedir. Sadece resmi nikâh kıyanlar İstanbul ve Ankara'da %3 oranında iken İzmir'de bu oran %6'dır. Hem resmi hem dini nikâh kıyanların oranı İzmir'de (%93), iki şehirden (%96) daha düşüktür. Diğer yandan resmi nikâh yaptırıp dini nikâh yaptırmayanların en fazla olduğu bölgeler Ege ve İstanbul'dur (%3).

Cinsiyet ve yaş grubuna göre ciddi farklılaşma bulunmamaktadır. Ancak 15-24 yaş grubunda sadece dini nikâh yaptırmış olanların oranının (%6) oldukça yüksek olması, örnekleme bu gruba düşen toplam evli sayısının azlığını ve 17 yaş altı evliliğin resmi olmaması sebebiyle dini evlilik gerçekleştirilmiş olma ihtimalini düşündürmektedir.

Öğrenim seviyesi üniversite/lisansüstü düzeyindeki bireyler arasında sadece resmi nikâhla evlenenlerin oranı %6, herhangi bir okul bitirmemiş bireyler arasında da sadece dini nikâhla evlenenlerin oranı %2'dir. Bu oranlar diğer öğrenim düzeyindekilerden daha yüksektir.

Hanehalkı tiplerinde ise dağılmış aileler %4 oranla sadece resmi nikâh oranı ile en yüksek, hem resmi hem dini nikâh yaptıran hanehalkı

Tablo 32. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Nikâh Türü

	Sadece resmi	Sadece dini	Hem resmi hem dini
Türkiye	1,8	1,1	97,1
ÜÇ BÜYÜK İL			
İstanbul	3,0	0,8	96,3
Ankara	2,8	1,0	96,2
İzmir	5,7	1,5	92,9
BÖLGE			
İstanbul	3,0	0,8	96,3
Batı Marmara	2,2	0,6	97,2
Doğu Marmara	0,3	0,7	99,0
Ege	3,2	0,9	95,9
Akdeniz	1,8	1,6	96,6
Batı Anadolu	2,0	1,0	97,0
Orta Anadolu	1,0	1,0	97,9
Batı Karadeniz	1,0	0,6	98,4
Doğu Karadeniz	0,2	0,2	99,6
Kuzeydoğu Anadolu	0,0	2,2	97,8
Ortadoğu Anadolu	0,6	2,0	97,4
Güneydoğu Anadolu	0,3	2,4	97,2
CİNSİYET			
Erkek	2,1	0,9	97,0
Kadın	1,5	1,3	97,3
YAŞ			
15-24	0,7	6,0	93,3
25-34	1,8	0,9	97,3
35-44	1,7	1,1	97,2
45-54	1,5	0,8	97,7
55-64	2,0	0,8	97,2
65+	2,0	1,2	96,8
ÖĞRENİM DURUMU			
Bir okul bitirmedi	0,7	1,9	97,4
İlkokul	0,9	1,1	98,0
İlköğretim/ortaokul	1,4	1,4	97,2
Lise	1,6	0,8	97,6
Üniversite/lisansüstü	6,3	0,1	93,6
MEDENİ DURUM			
Evli	1,5	0,9	97,6
Ayrı yaşıyor	4,1	4,2	91,6
Eşi öldü	1,8	2,2	96,0
Boşandı	6,7	3,4	89,9
HANEHALKI TİPİ			
Çekirdek	1,7	0,7	97,7
Geniş	1,0	2,0	97,0
Dağılmış	4,2	2,2	93,6
SOSYOEKONOMİK STATÜ			
En üst grup	10,2	0,2	89,6
Üst grup	3,2	0,4	93,6
Üst orta grup	1,1	0,7	98,2
Alt orta grup	1,0	1,5	97,5
En alt grup	1,1	2,2	96,8

tiplerinde ise %94 oranı ile en düşük oranı olarak diğerlerinden farklılaşmaktadır.

Benzer durum SES kırılımında da görülmektedir. En üst sosyoekonomik gruptakilerin %10'u sadece resmi nikâh yaptırmışken bu oran en alt SES'te %1; sadece dini nikah yaptıranlar en alt SES'te %2 iken en üst SES'te % 0,2'dir.

3.7. Başlık Parası

TAYA 2016 kapsamında, evlilik deneyimi yaşamış kişilere, son evliliklerinde başlık parası verip vermedikleri sorulmuştur. Şimdiye kadar evlilik deneyimi yaşamış tüm bireylerin son evliliklerinin %15'inde başlık parası verildiği gözlenmiştir (Tablo 33).

Bölgeler bazında bakıldığında; başlık parası verilen evliliklerin en yaygın olduğu bölgelerin %43 oranı ile Ortadoğu Anadolu, %39 oranı ile Kuzeydoğu Anadolu olduğu belirlenmiştir. Başlık parasının en az uygulandığı yer %7 ile Ege Bölgesi'dir. Üç büyük il arasında da İzmir, başlık parasının en düşük görüldüğü yerdir (%10).

Yaş gruplarına göre başlık parası en yoğun olarak 55 yaş ve üzerinde görülmektedir. 55-64 yaş arasındakilerin %23'ü, 65 yaş üstünün ise %28'i evlenirken başlık parası vermiştir. Daha genç gruplarda başlık parası verenlerin oranı düşmektedir. Başlık parası verenlerin oranı 25-34 yaş grubunda %10, 35-44 yaş grubunda %9'dur.

Öğrenim düzeyi ve SES yükseldikçe başlık geleneği görülme olasılığı azalmaktadır. Üniversite/lisansüstü mezunlarının sadece %2'si başlık parasıyla evlenmiştir. Bu oran herhangi bir okul bitirmemiş olanlarda %39'dur. En üst sosyoekonomik grupta başlık parasıyla evlenenlerin oranı %2 iken, bu oran en alt sosyoekonomik grupta %34'e yükselmektedir.

Geniş ailelerde başlık parası uygulaması diğer hanehalkı tiplerine kıyasla daha yaygındır. Geniş ailelere mensup kişilerin %24'ü başlık parasıyla evlenmişken bu oran dağılmış ailelerde %14, çekirdek ailelerde %13'tür.

Tablo 33. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Başlık Parası

	Evet	Hayır
Türkiye	15,4	84,6
ÜÇ BÜYÜK İL		
İstanbul	12,1	87,9
Ankara	12,1	87,9
İzmir	10,0	90,0
BÖLGE		
İstanbul	12,1	87,9
Batı Marmara	12,1	87,9
Doğu Marmara	12,3	87,7
Ege	6,5	93,5
Akdeniz	9,1	90,9
Batı Anadolu	10,2	89,8
Orta Anadolu	17,6	82,4
Batı Karadeniz	24,3	75,7
Doğu Karadeniz	10,7	89,3
Kuzeydoğu Anadolu	39,3	60,7
Ortadoğu Anadolu	42,8	57,2
Güneydoğu Anadolu	34,2	65,8
YAŞ		
15-24	19,4	80,6
25-34	9,6	90,4
35-44	9,0	91,0
45-54	12,7	87,3
55-64	23,5	76,5
65+	28,2	71,8
ÖĞRENİM DURUMU		
Bir okul bitirmedi	39,0	61,0
İlkokul	15,6	84,4
İlköğretim/ortaokul	9,6	90,4
Lise	3,8	96,2
Üniversite/lisansüstü	1,7	98,3
HANEHALKI TİPİ		
Çekirdek	12,7	87,3
Geniş	23,8	76,2
Dağılmış	13,4	86,6
SOSYOEKONOMİK STATÜ		
En üst grup	1,6	98,4
Üst grup	4,9	95,1
Üst orta grup	11,0	89,0
Alt orta grup	19,4	80,6
En alt grup	34,5	65,5

3.8. Akraba Evliliği

Evli bireylere, son eşleriyle aralarında akrabalık olup olmadığı sorulmuştur. Araştırma sonuçları Tablo 34'te üç büyük il, bölge, yaş, cinsiyet, eğitim ve SES kırılımlarına göre özetlenmektedir.

Üç büyük ilde akraba evliliği (Ankara , %22; İstanbul, %20; İzmir, %19) Türkiye ortalamasının (%23) altındadır.

Bölgelere göre ise akraba evliliklerinin en yaygın olduğu yer Güneydoğu Anadolu'dur (%43). Bu oranın en düşük seviyede olduğu bölge ise Batı Marmara'dır (%9) .

Yaş-akraba evliliği ilişkisine bakıldığında; 45+ evli bireylerin arasında son evliliklerinde akraba evliliği yapmış olanların oranının o yaş grubunun dörtte biri civarında olduğu; bu oranın yaş grubu gençleştikçe nispeten düştüğü görülmektedir (35-44 yaş aralığı; %22; 25-34 yaş aralığı; %18). 15-24 yaş arasında bu oranın yükseliyor gibi görünmesinin sebebi; 15-24 yaş aralığındaki evlilik oranlarının düşüklüğü ve bu yaş grubunda evlenmeyi tercih eden bireylere ilişkin diğer sosyo-demografik değişkenler olabilir. Öğrenim durumu ile akraba evliliği arasında ters orantı bulunmakta öğrenim düzeyi yükseldikçe akraba evliliği oranı da düşmektedir: Herhangi bir okul bitirmemiş olanların %35'i, lise mezunlarının %15'i, üniversite/lisansüstü mezunlarının ise %9'u eşi ile akrabalık bağı taşımaktadır. Öğrenim durumunda olduğu gibi SES ile akraba evliliği arasında da ters orantı söz konusudur. En üst SES grubunda akraba evliliği %6 iken bu oran en alt SES grubunda %35'e çıkmaktadır.

Hanehalkı tiplerine göre ise akraba evliliğinin en yüksek olduğu aile tipi geniş aile (%29), en düşük olduğu ise dağılmış aile tipidir (%17).

Akrabalarıyla evlenenlere eşleriyle aralarında nasıl bir akrabalık bağı olduğu sorulmuştur. Tablo 35'te görülebileceği üzere; bu evliliklerin daha çok baba tarafından akrabalarla gerçekleştiği belirlenmiştir (%60). Akraba evliliklerinin %17'si amca oğlu/kızı, %11'i hala oğlu/kızı,

Tablo34. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Akraba Evliliği

	Akraba evliliği yapan	Akraba evliliği yapmayan
Türkiye	23,2	76,8
ÜÇ BÜYÜK İL		
İstanbul	20,4	79,6
Ankara	21,6	78,4
İzmir	18,9	81,1
BÖLGE		
İstanbul	20,4	79,6
Batı Marmara	8,9	91,1
Doğu Marmara	13,4	86,6
Ege	17,5	82,5
Akdeniz	28,1	71,9
Batı Anadolu	23,7	76,3
Orta Anadolu	26,7	73,3
Batı Karadeniz	19,4	80,6
Doğu Karadeniz	28,7	71,3
Kuzeydoğu Anadolu	25,6	74,4
Ortadoğu Anadolu	37,8	62,2
Güneydoğu Anadolu	42,6	57,4
CİNSİYET		
Erkek	22,7	77,3
Kadın	23,7	76,3
YAŞ		
15-24	28,1	71,9
25-34	18,3	81,7
35-44	22,4	77,6
45-54	25,6	74,4
55-64	25,5	74,5
65+	24,4	75,6
ÖĞRENİM DURUMU		
Bir okul bitirmede	35,0	65,0
İlkokul	26,5	73,5
İlköğretim/ortaokul	20,3	79,7
Lise	15,2	84,8
Üniversite/lisansüstü	8,7	91,3
HANEHALKI TİPİ		
Çekirdek	22,0	78,0
Geniş	29,1	70,9
Dağılmış	17,3	82,7
SOSYOEKONOMİK STATÜ		
En üst grup	6,2	93,8
Üst grup	13,9	86,1
Üst orta grup	20,9	79,1
Alt orta grup	27,7	72,3
En alt grup	34,6	65,4

%32'si baba tarafından diğer akrabalar ile yapılmıştır.

Akraba evlilikleri arasında, İzmir'de anne tarafından diğer akrabalar ile evlenenlerin oranı (%19), Ankara ve İstanbul'dan biraz daha düşüktür. Anne tarafından akrabalarla evliliğin en yaygın olduğu bölgeler ise Batı Anadolu (%44) ve Akdeniz'dir (%45). Baba tarafından akrabalarla evliliğin en yüksek olduğu bölge Ortadoğu Anadolu'dur (%68).

Yaş grubuna göre değerlendirildiğinde, tüm yaş gruplarında baba tarafından bir akraba ile evlenmiş olanların oranı, anne tarafından bir akraba ile evlenmiş olanların oranından yüksektir.

Öğrenim durumu düştükçe baba tarafından akraba evliliği yapanların arttığı tespit edilmiştir. Akraba evliliklerinde herhangi bir okul bitirmemiş olanların %65'i baba tarafından akraba ile evliken bu oran üniversite/lisansüstü mezunlarında %49'a inmekte, buna karşılık anne tarafından akraba evliliği yapanların oranı artmaktadır.

Hanehalkı tipine göre ciddi bir farklılaşma bulunmamakla birlikte akraba evliliği yapmış geniş ailelere mensup bireylerde baba tarafından akraba evliliği yapanların oranı (%64) diğer hanehalkı tiplerine kıyasla biraz daha yüksektir.

Akraba evlilikleri arasında sadece en üst SES grubunda anne tarafından akraba evliliği diğer SES gruplarına göre yüksektir (%55). Diğer SES gruplarında ise anne tarafı veya baba tarafından akraba evlilikleri çok büyük farklılık göstermemektedir.

3.9. Akraba Evliliğini Uygun Bulma

Araştırmada bireylere yakın akraba evliliğini uygun bulup bulmadıkları sorulmuştur. Bu soruya %15'i, evet" derken, %85'i uygun bulmadığını belirtmiştir. Araştırma sonuçları Tablo 36'da üç büyük il, bölge, cinsiyet, öğrenim durumu, medeni durum, hanehalkı tipi ve SES'e göre özetlenmektedir.

Üç büyük il açısından incelendiğinde akraba evliliğinin en az uygun bulunduğu ilin İzmir (%8) olduğu görülmektedir. Bu oran İstanbul ve Ankara'da %13'tür.

Bölgeler arasında akraba evliliğinin en olumlu karşılandığı bölge %39 oranıyla Güneydoğu Anadolu'dur. Ortadoğu Anadolu'da da akraba evliliği yüksek oranda uygun bulunmaktadır (%28). Akraba evliliğini uygun bulanların en düşük olduğu bölgeler ise Batı Marmara (%6) ve Doğu Marmara'dır (%8).

Cinsiyete göre bu konuda farklılaşma gözlenmemektedir. Yaş gruplarında incelendiğinde ise akraba evliliğinin uygun bulunma durumunda yaş grupları arasında büyük bir farklılaşma gözlenmemekle birlikte, en yüksek orana 65 yaş ve üzeri yaş grubunda rastlanmaktadır (%18). Akraba evliliğini uygun bulanların oranının en düşük olduğu yaş grubu ise 15-24'tür (%12).

Öğrenim durumu arttıkça akraba evliliğini olumlu karşılayanların oranı düşmektedir. Herhangi bir okul bitirmemiş olanların %30'u akraba evliliğini uygun karşılarken bu oran üniversite/lisansüstü öğrenim seviyesinde %9'dur. Benzer şekilde; SES yükseldikçe akraba evliliğini uygun bulanların oranı azalmaktadır. Örneğin en alt SES grubunun %28'i akraba evliliğini uygun bulurken bu oran en üst SES grubunda %5'tir.

Akraba evliliğini uygun bulanların oranı eşli ölmüş ve ayrı yaşayan bireylerde daha yüksektir(%18); boşanmış bireylerde ise daha düşüktür(%9). Akraba evliliğini uygun bulanların en yüksek olduğu hanehalkı tipi geniş aileler (%21), en düşük olduğu hanehalkı tipi ise dağılmış ailelerdir (%11).

Tablo 35. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Eş İle Akrabalık Derecesi

	Amca Çocuğu	Hala Çocuğu	Dayı Çocuğu	Teyze Çocuğu	Baba tarafından diğer akraba	Anne tarafından diğer akraba
Türkiye	16,9	10,6	10,3	11,6	32,2	18,3
ÜÇ BÜYÜK İL						
İstanbul	14,7	11,2	9,3	12,2	32,5	20,1
Ankara	11,7	11,4	7,8	17,5	31,0	20,6
İzmir	20,0	6,9	5,2	12,7	36,3	18,8
BÖLGE						
İstanbul	14,7	11,2	9,3	12,2	32,5	20,1
Batı Marmara	20,5	11,1	14,3	8,5	21,8	23,6
Doğu Marmara	13,6	12,3	9,8	15,7	31,9	16,7
Ege	15,1	10,2	8,3	12,4	32,9	21,1
Akdeniz	16,0	8,5	9,9	12,8	30,3	22,5
Batı Anadolu	11,3	12,2	10,7	14,4	32,2	19,0
Orta Anadolu	8,4	10,9	10,9	11,8	40,8	16,8
Batı Karadeniz	11,8	13,7	13,8	9,3	33,2	18,2
Doğu Karadeniz	12,2	10,6	9,7	12,3	34,7	20,4
Kuzeydoğu Anadolu	15,4	8,4	9,4	11,6	37,8	17,4
Ortadoğu Anadolu	20,0	10,2	11,8	7,2	37,7	13,1
Güneydoğu Anadolu	31,4	9,7	11,0	8,7	26,9	12,3
CİNSİYET						
Erkek	17,6	9,2	10,5	11,6	33,9	17,2
Kadın	16,4	11,7	10,2	11,7	30,8	19,3
YAŞ						
15-24	19,8	14,3	9,8	9,6	34,2	12,2
25-34	17,4	8,1	9,3	11,3	32,9	20,9
35-44	15,1	10,2	8,2	11,2	33,7	21,5
45-54	19,5	9,4	9,5	12,6	30,9	18,0
55-64	15,5	11,6	12,8	12,3	33,2	14,6
65+	16,3	13,2	13,1	10,8	29,4	17,2
ÖĞRENİM DURUMU						
Bir okul bitirmede	21,0	12,0	12,5	8,9	31,6	14,1
İlkokul	16,6	10,5	9,5	12,9	31,9	18,5
İlköğretim/ortaokul	17,0	10,4	9,1	10,4	33,5	19,5
Lise	11,0	8,1	8,2	12,5	33,7	26,3
Üniversite/lisansüstü	9,6	7,9	13,5	15,2	31,2	22,6
HANEHALKI TİPİ						
Çekirdek	15,7	9,5	10,1	11,5	33,1	20,0
Geniş	20,1	12,0	10,6	11,8	31,7	13,9
Dağılımı	14,8	14,4	10,8	12,1	25,4	22,6
SOSYOEKONOMİK STATÜ						
En üst grup	10,7	7,2	8,4	11,0	26,8	36,0
Üst grup	6,2	10,3	10,0	17,8	35,5	20,4
Üst orta grup	15,3	10,0	9,9	14,4	30,3	20,0
Alt orta grup	18,5	11,2	10,7	9,2	33,1	17,2
En alt grup	21,6	10,3	10,4	9,9	31,8	16,0

Tablo 36. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Akraba Evliliğini Uygun Bulma

	Evlet	Hayır
Türkiye	15,1	84,9
ÜÇ BÜYÜK İL		
İstanbul	13,1	86,9
Ankara	12,7	87,3
İzmir	8,3	91,7
BÖLGE		
İstanbul	13,1	86,9
Batı Marmara	6,4	93,6
Doğu Marmara	7,5	92,5
Ege	9,0	91,0
Akdeniz	16,8	83,2
Batı Anadolu	12,7	87,3
Orta Anadolu	15,2	84,8
Batı Karadeniz	9,1	90,9
Doğu Karadeniz	11,8	88,2
Kuzeydoğu Anadolu	19,4	80,6
Ortadoğu Anadolu	28,5	71,5
Güneydoğu Anadolu	39,1	60,9
CİNSİYET		
Erkek	15,4	84,6
Kadın	14,8	85,2
YAŞ		
15-24	12,5	87,5
25-34	14,0	86,0
35-44	15,7	84,3
45-54	16,4	83,6
55-64	15,7	84,3
65+	18,3	81,7
ÖĞRENİM DURUMU		
Bir okul bitirmede	30,0	70,0
İlkokul	15,7	84,3
İlköğretim/ortaokul	13,4	86,6
Lise	9,9	90,1
Üniversite/lisansüstü	8,6	91,4
MEDENİ DURUM		
Hiç evlenmedi	10,2	89,8
Evli	17,2	82,8
Ayrı yaşıyor	17,6	82,4
Eşi öldü	17,7	82,3
Boşandı	8,7	91,3
HANEHALKI TİPİ		
Çekirdek	14,0	86,0
Geniş	20,7	79,3
Dağılmış	10,9	89,1
SOSYOEKONOMİK STATÜ		
En üst grup	4,8	95,2
Üst grup	7,8	92,2
Üst orta grup	12,8	87,2
Alt orta grup	18,5	81,5
En alt grup	28,3	71,7

Akraba evliliğini uygun bulan kişilere bu görüşlerinin en önemli nedeni sorulmuştur. Tablo 37'de özetlendiği üzere; akraba evliliğini olumlu karşılayanların %49'u gerekçe olarak aile kökeninin bilinmesi ve korunmasını göstermektedir. Akraba çocuklarının daha iyi anlaşacağını gerekçe göstererek akraba evliliğini onaylayanların oranı ise %24'tür. En düşük oran ise akraba evliliğini, mal varlığının bölünmemesi gerekçesiyle olumlu karşılayanların oranıdır (%2).

Tüm yaş, öğrenim, SES düzeylerinde ve hanehalkı tiplerinde akraba evliliğini olumlu bulmanın en önemli nedeni aile köklerinin bilinmesi ve korunmasıdır. Akraba çocuklarının daha iyi anlaşacağına duyulan inanç yine tüm kategorilerin akraba evliliğine sıcak bakmalarının önemli gerekçelerindedir. Bir diğer önemli neden ise; gelenek göreneklerin korunması algısı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Üç büyük ile bakıldığında, çok belirgin değişiklikler olmasa da gelenek ve göreneklerin korunması gerekçesi ile akraba evliliğini uygun bulanların oranında İstanbul (%22) Ankara (%15) ve İzmir'den (%10) farklılaşmaktadır.

Akraba evliliğini uygun bulma sebepleri açısından, bölgeler arasında ise belirgin farklılaşmalar gözlenmektedir. Türkiye ortalaması %2 olan "malın bölünmemesi" sebebi Batı Marmara'da (%7) diğer bölgelere göre daha yüksek oranda; Akdeniz'de ise (%0,6) daha düşük oranda belirtilmiştir. Türkiye genelinde sıklıkla belirtilen "aile kökenlerinin bilinmesi ve korunması" Batı Anadolu'da %56 ile en yüksek seviyesindeyken Batı Marmara'da en düşük oranına (%29) inmektedir. Genelde ikinci önemli neden olarak öne çıkan, akraba çocuklarının daha iyi anlaşması gerekçesi, Batı Karadeniz (%38) ve Doğu Marmara'da (%37) yüksekken Ortadoğu Anadolu (%18) ve Kuzeydoğu Anadolu'da (%19) daha düşüktür. Akraba evliliklerinde aile büyüklerine saygının daha fazla olduğu düşüncesini belirtenlerin oranı, Batı Karadeniz'de %5 iken Doğu Karadeniz ve Kuzeydoğu Anadolu'da %14; Ortadoğu Anadolu'da ise %16'dır. Gelenek ve

Tablo 37. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Akraba Evliliğini Uygun Bulma Nedeni

	Malın bölünmemesi	Soyun bilinmesi	Akraba çocuklarının daha iyi anlaşması	Aile büyüklerine saygı	Gelenek/göreneklerin korunması	Diğer
Türkiye	1,8	48,9	23,9	10,0	12,6	2,8
ÜÇ BÜYÜK İL						
İstanbul	0,8	46,0	19,5	8,0	22,5	3,2
Ankara	2,0	54,8	18,7	7,0	15,2	2,3
İzmir	0,3	53,3	27,2	6,2	10,0	2,9
BÖLGE						
İstanbul	0,8	46,0	19,5	8,0	22,5	3,2
Batı Marmara	7,0	29,2	26,2	6,7	18,3	12,6
Doğu Marmara	0,9	38,1	36,9	6,6	15,4	2,1
Ege	2,4	44,9	29,9	8,3	9,9	4,7
Akdeniz	0,6	50,5	27,6	8,7	8,1	4,6
Batı Anadolu	1,5	55,8	19,9	7,3	13,3	2,2
Orta Anadolu	1,5	39,5	26,9	13,1	11,7	7,3
Batı Karadeniz	2,2	40,0	38,5	5,3	13,1	0,9
Doğu Karadeniz	3,2	40,8	22,1	13,7	14,2	6,0
Kuzeydoğu Anadolu	4,8	54,0	18,9	14,0	5,4	3,0
Ortadoğu Anadolu	1,9	54,4	18,1	15,9	8,5	1,1
Güneydoğu Anadolu	2,4	54,3	21,4	11,9	10,1	0,0
CİNSİYET						
Erkek	1,8	49,3	21,0	9,9	14,4	3,5
Kadın	1,7	48,4	26,8	10,1	10,8	2,2
YAŞ						
15-24	1,7	44,2	26,7	12,3	12,9	2,2
25-34	1,3	48,7	24,6	9,2	12,3	3,9
35-44	1,5	49,2	23,1	9,5	13,0	3,8
45-54	1,4	51,6	20,9	9,9	13,6	2,7
55-64	2,3	49,6	22,4	11,6	11,9	2,2
65+	3,2	50,3	25,9	7,8	11,5	1,4
ÖĞRENİM DURUMU						
Bir okul bitirmedi	3,0	51,4	25,3	9,4	9,3	1,6
İlkokul	1,3	51,3	23,6	10,5	11,6	1,8
İlköğretim/ortaokul	1,9	44,6	25,2	10,2	14,7	3,5
Lise	1,0	45,1	22,6	11,2	15,2	4,9
Üniversite/lisansüstü	0,8	45,7	19,5	8,0	19,2	6,8
MEDENİ DURUM						
Hiç evlenmedi	1,2	45,6	25,6	10,6	13,6	3,5
Evli	1,8	49,5	23,4	10,1	12,6	2,7
Ayrı yaşıyor	0,0	38,4	21,1	13,4	13,9	13,3
Eşi öldü	4,4	53,0	24,5	8,2	8,2	1,7
Boşandı	0,0	46,3	25,7	3,6	20,9	3,4
HANEHALKI TİPİ						
Çekirdek	1,2	49,0	22,9	10,0	14,2	2,7
Geniş	3,1	47,1	26,0	10,7	10,0	3,1
Dağılmış	1,7	53,6	23,4	7,5	10,6	3,2
SOSYOEKONOMİK STATÜ						
En üst grup	2,6	39,5	15,7	6,2	31,1	4,9
Üst grup	1,0	50,5	18,9	6,6	18,8	4,2
Üst orta grup	1,0	47,0	23,0	11,7	13,1	4,2
Alt orta grup	2,4	49,3	24,5	10,1	11,5	2,3
En alt grup	2,1	51,1	26,8	8,8	10,1	1,2

göreneklerinin korunması ile akraba evliliğini ilişkilendirenlerin oranı ise İstanbul'da (%23) en yüksektir.

Cinsiyet ve yaş gruplarına göre belirgin farklılaşmalar gözlenmemiştir. Aile kökenlerinin bilinmesi/korunması, her öğrenim düzeyinde ilk sırada belirtilen nedendir. Akraba çocuklarının daha iyi anlaşması gerekçesi ile akraba evliliğini onaylayanların oranı ilköğretim (%25) ve ilköğretim/ortaokul (%24) mezunlarında daha yüksek, üniversite/lisansüstü mezunlarında (%19) nispeten daha düşüktür. Medeni durumda ise, en belirgin farklılaşma gelenek ve göreneklerin korunması oranlarının eşi ölenlerde (% 8) iken boşanmış bireylerde (%21) olması şeklinde okunabilir.

Hanehalkı tiplerine göre incelemede sebeplerin popülerliğindeki genel sıralama değişmemekle birlikte, aile kökenlerinin bilinmesi/korunması gerekçesi dağılmış aileler için daha önemli bir neden olarak öne çıkmaktadır (%54). Geniş ailelerde ise akraba çocuklarının daha iyi anlaşması (%26) ve akraba evliliklerinde aile büyüklerine daha saygılı olunması (%11) nedenleri diğer hanehalkı tiplerine göre daha yüksek oranda ifade edilmektedir.

SES'e göre değerlendirildiğinde, akraba çocuklarının daha iyi anlaşması sebebinin oranı, SES yükseldikçe azalmaktadır. Türkiye ortalaması %49 olan aile kökenlerinin bilinmesi/korunması en üst SES'te (%40) en düşük değerini alarak diğer SES gruplarından farklılaşmaktadır. Akraba evliliklerinde aile büyüklerine daha saygılı olunması, gerekçesi üst orta (%12) ve alt orta (%10) SES gruplarında daha yüksek orandadır.

3.10. Evlenirken Yapılan Törenler/ Merasimler

Evlilik yapmış tüm bireylere evlenirken hangi törenlerin yapıldığı sorulmuştur. Tablo 38'de özetlendiği üzere Türkiye'de en yaygın görülen törenler %99 ile resmî nikâh merasimi ve %98 ile dini nikâh merasimidir. En düşük orana sahip merasim ise bekârlığa veda partisidir (%3).

Üç büyük il özelinde bakıldığında Ankara'da evlilik merasimleri gerçekleştirme oranlarının tüm merasimlerde genellikle en yüksek değerini aldığı görülmektedir. Bu örüntünün istisnası olarak ise "çeyiz serme" merasimi İzmir'de (% 58) diğer iki ilden (İstanbul: %51; Ankara: %57) daha yüksek oranda görülmektedir. Ayrıca, bölgeler arasındaki en dikkat çekici farklılık da çeyiz serme merasiminde Doğu Marmara (%72) ile Doğu Karadeniz (%31) arasında görülmektedir.

Yaş gruplarında en belirgin farklılaşma bekârlığa veda partisinde görülmektedir. Yaş ilerledikçe bu merasimin görülme oranı da azalmaktadır. 55-64 yaş grubu %2 iken 15-24 yaş grubunda bu oran %8'dir. Genel olarak yaş grubu arttıkça merasim yapma oranı azalma eğilimi göstermektedir.

Herhangi bir okul bitirmemiş olanlarda dini nikâh dışında, tören yaptırılanların oranı nispeten daha düşüktür. Söz kesme, kız isteme, nişan, resmi nikâh merasimi ve bekârlığa veda partisii lise ve üniversite/lisansüstü mezunlarında nispeten daha yüksektir. Burada eğitimin yaş gruplarıyla olası ilişkisini de göz önüne almak yararlı olacaktır.

Çekirdek aileler tüm törenleri, diğer hanehalkı tiplerine kıyasla, daha fazla yapmaktadır. Öte yandan dağılmış ailelerin ise tüm törenleri diğer ailelere kıyasla daha az gerçekleştirdiği belirlenmiştir.

Diğer demografik gruplarda olduğu gibi tüm SES'lerde tören yaptırılanların oranı yüksektir. Öte yandan üst ve üst orta SES'te dini merasim, çeyiz serme ve kına gecesi dışında tören yaptırılanların oranının daha alt SES'e kıyasla daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 38. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Evlenirken Yapılan Törenler

	Söz kesme	Kız isteme	Nişan	Kına gecesi	Düğün	Resmi nikâh merasimi	Dini nikâh merasimi	Çeyiz serme	Bekarlığa veda partisi
Türkiye	85,7	90,3	80,3	85,7	89,2	98,9	98,2	57,8	3,4
ÜÇ BÜYÜK İL									
İstanbul	85,6	88,4	80,8	83,8	86,6	99,2	97,0	51,0	4,2
Ankara	91,8	94,0	85,1	87,2	90,7	99,0	97,2	56,5	8,5
İzmir	81,9	88,3	73,9	82,0	85,0	98,5	94,3	57,6	2,9
BÖLGE									
İstanbul	85,6	88,4	80,8	83,8	86,6	99,2	97,0	51,0	4,2
Batı Marmara	74,7	82,2	72,7	84,3	90,6	99,4	97,8	71,2	2,8
Doğu Marmara	85,3	89,3	78,1	86,7	89,3	99,3	99,7	72,4	2,5
Ege	84,1	89,7	78,7	84,9	89,0	99,1	96,8	60,9	2,2
Akdeniz	83,4	90,3	76,5	84,0	89,7	98,4	98,2	63,4	2,4
Batı Anadolu	91,0	93,7	81,8	87,8	90,8	99,0	98,0	55,3	6,8
Orta Anadolu	88,7	91,0	93,1	87,1	90,7	99,0	99,0	37,7	3,2
Batı Karadeniz	87,5	92,1	81,8	87,8	89,9	99,4	99,0	56,8	2,9
Doğu Karadeniz	78,2	84,7	68,8	70,7	85,4	99,8	99,8	31,4	2,2
Kuzeydoğu Anadolu	89,5	90,4	88,1	90,3	91,7	97,8	100,0	67,4	10,2
Ortadoğu Anadolu	95,4	96,1	93,1	94,8	95,9	98,0	99,4	67,6	3,1
Güneydoğu Anadolu	86,7	94,7	83,5	88,8	87,1	97,6	99,7	51,8	1,7
CİNSİYET									
Erkek	86,6	90,3	82,3	86,1	90,2	99,1	97,9	57,0	3,9
Kadın	84,9	90,2	78,6	85,4	88,3	98,7	98,5	58,6	2,9
YAŞ									
15-24	80,6	85,4	78,7	88,3	90,8	94,0	99,3	57,9	8,0
25-34	88,5	92,2	84,0	90,4	93,1	99,1	98,2	58,8	5,7
35-44	87,3	91,4	81,6	88,3	90,7	98,9	98,3	60,2	3,7
45-54	87,1	91,4	81,8	86,6	89,7	99,2	98,5	61,2	2,4
55-64	84,9	89,2	78,9	82,7	86,6	99,2	98,0	56,4	2,1
65+	79,1	86,5	73,1	76,7	82,9	98,8	98,0	49,4	1,5
ÖĞRENİM DURUMU									
Bir okul bitirmede	80,5	88,0	73,0	80,8	84,7	98,1	99,3	50,6	1,5
İlkokul	85,2	89,9	79,2	85,8	89,5	98,9	99,1	61,6	2,2
İlköğretim/ortaokul	84,1	88,0	80,0	87,4	90,1	98,6	98,6	59,8	4,3
Lise	89,1	91,5	84,8	89,1	90,8	99,2	98,4	61,0	4,9
Üniversite/lisansüstü	91,9	95,2	88,9	86,7	91,3	99,9	93,7	50,2	7,1
HANEHALKI TİPİ									
Çekirdek	87,6	91,5	81,8	87,1	90,0	99,3	98,3	59,0	3,5
Geniş	83,2	89,0	78,9	85,5	89,9	98,0	99,0	57,6	3,4
Dağılmış	77,9	84,7	72,8	75,7	80,7	97,8	95,8	49,9	2,4
SOSYOEKONOMİK STATÜ									
En üst grup	89,3	93,2	88,0	77,5	86,5	99,8	89,8	42,5	9,1
Üst grup	90,3	92,8	86,0	88,3	90,6	99,6	96,8	56,8	4,7
Üst orta grup	87,5	91,6	82,3	88,8	91,7	99,3	98,9	61,8	3,5
Alt orta grup	83,7	88,7	77,3	84,8	88,6	98,5	99,0	58,8	2,6
En alt grup	79,5	86,8	73,6	79,3	82,8	97,8	98,9	50,8	1,6

3.11. Evlenilecek Kişide Aranılan Sosyal Özellikler

Araştırma kapsamında bireylerden evlenecekleri kişide bulmak istedikleri sosyal özellikleri beşli skalada (hiç önemli değil, önemli değil, orta, önemli ve çok önemli) derecelendirmeleri istenmiştir. Bu değerlendirmeye göre, Tablo 39’da görüleceği üzere, erkekler için en önemli (önemli ve çok önemli toplamı) özellik, evlenecekleri kişinin ilk kez evlenecek olmasıdır (%85). Aile yapılarının benzer olması (%83) ve kadının dindar olması (%76) ikinci ve üçüncü sırada gelen önemli sosyal özelliklerdir.

Kadınlar, sorgulanan özelliklerin tamamını erkeklere kıyasla daha fazla önemli bulmaktadır. Aynı soru kadınlara sorulduğunda, en önemli sosyal özellik değişmektedir. Kadınların %92’si için evlenilecek kişide en fazla aranılan sosyal özellik “bir işinin olması”dır. Evlenecekleri kişinin aile yapılarının benzer olması ise %88 oranla ikinci sırada gelmektedir. Üçüncü sırada ise %85 ile ilk kez evlenecek olması yer almaktadır. Kişinin dindar olması da %83 ile yine önemli bir sosyal özellik olarak belirtilmektedir (Tablo 40).

Tablo 39. Türkiye Geneline Erkekler Göre Evlenilecek Kişide Aranılan Sosyal Özellikler

	Hiç önemli değil	Önemli değil	Orta	Önemli	Çok önemli
İyi eğitilmiş olması	2,0	16,9	14,6	53,8	12,7
Yüksek gelir sahibi olması	5,8	47,0	19,2	25,5	2,5
Bir işinin olması	3,9	30,2	12,9	47,0	6,0
Çalışma saatlerinin az olması	3,4	25,9	15,4	50,0	5,3
İlk kez evlenecek olması	1,3	9,1	4,8	59,4	25,4
Aile yapılarının benzer olması	0,9	9,3	7,1	70,5	12,2
Dindar olması	1,9	12,3	9,9	61,8	14,1
Aynı mezhepten olması	3,7	24,0	8,2	55,1	9,0
Aynı memleketten/ hemşeri olması	8,8	50,5	8,7	29,0	3,0
Aynı sosyal çevreden olması	4,1	32,8	12,6	46,9	3,6
Aynı etnik kökenden olması	5,3	33,1	9,9	47,2	4,5
Benzer siyasi görüşe sahip olması	7,7	44,9	10,9	33,3	3,2

Tablo 40. Türkiye Geneline Kadınlara Göre Evlenilecek Kişide Aranılan Sosyal Özellikler

	Hiç önemli değil	Önemli değil	Orta	Önemli	Çok önemli
İyi eğitilmiş olması	0,9	12,0	12,2	58,3	16,6
Yüksek gelir sahibi olması	1,8	26,8	25,7	40,5	5,2
Bir işinin olması	0,2	3,1	4,7	69,4	22,6
Çalışma saatlerinin az olması	1,3	15,3	18,2	57,8	7,5
İlk kez evlenecek olması	1,2	9,4	4,8	64,2	20,4
Aile yapılarının benzer olması	0,4	5,8	6,0	72,8	14,9
Dindar olması	1,1	7,1	8,8	65,7	17,3
Aynı mezhepten olması	2,2	14,9	6,9	63,7	12,3
Aynı memleketten/ hemşeri olması	7,7	42,6	8,5	36,6	4,6
Aynı sosyal çevreden olması	3,4	25,7	12,2	53,3	5,3
Aynı etnik kökenden olması	3,7	24,4	10,2	55,6	6,1
Benzer siyasi görüşe sahip olması	6,1	33,5	11,0	44,6	4,9

Tablo 41’de, Türkiye geneli ve farklı demografik kırılımlarda erkeklerin en önemli buldukları (“önemli” ve “çok önemli” seçeneklerine verdikleri cevaplar) özelliklerin oranları görülmektedir.

Üç büyük il arasında farklılaşmanın en yüksek çıktığı özellikler ise aynı memleketten/hemşeri olması (%12 fark), dindar olması ve çalışma saatlerinin az olmasıdır (%10 fark). Aynı şehirden/hemşeri olmaları gerektiğini düşünen erkeklerin oranı İzmir’de %17 iken, İstanbul’da %29’dur. Evleneceği kadının dindar olmasını bekleyen erkeklerin oranı İzmir’de (%60) İstanbul’dan (%70) daha düşüktür.

Erkeklerin evlenecekleri kadında aradıkları özellikler açısından bölgeler arasında önemli farklılaşmalar mevcuttur. Evlenilecek eşin yüksek gelir sahibi olması, Kuzeydoğu Anadolu’da %46; Doğu Karadeniz’de ise %25 oranı ile farklılaşma oranının en yüksek olduğu konudur. Evlenilecek kadının bir işinin olması önermesinin en düşük (Ortadoğu Anadolu: %41) ve en yüksek (Kuzeydoğu Anadolu: %61) değerleri arasındaki fark ile aynı mezhepten olması (Ortadoğu Anadolu: %57; Doğu Karadeniz: %77) ve aynı memleketten/hemşeri olması (Ortadoğu Anadolu: %26; Güneydoğu Anadolu: %46) önermelerinin bölgeler kırılımındaki maksimum ve minimum değerleri arasındaki fark (%20) ikinci en yüksek farklılaşma oranıdır.

Hanehalkı tipine göre karşılaştırıldığında, çalışmada bahsi geçen önermeleri önemli bulma oranı dağılmış ailelerde diğer hanehalkı tiplerine göre genellikle daha düşüktür. Farklılaşmanın en yüksek çıktığı özellikler ise evlenilecek kadının dindar olması (geniş aile: %83; dağılmış aile: %60), aynı mezhepten olması (geniş aile: %71; dağılmış aile: %52) ve kadının ilk kez evlenecek olmasıdır (geniş aile: %88; dağılmış aile: %70).

SES’e göre karşılaştırıldığında, SES yükseldikçe, kadının iyi eğitilmiş olması ve çalışma saatlerinin az olması gerektiğini düşünen erkeklerin oranı artmaktadır. Buna karşın, alt SES

gruplarında evlenecek kişinin yüksek gelir sahibi olması, ilk kez evlenecek olması, aile yapısının benzer olması, dindar olması, aynı memleketten/hemşeri olması, aynı sosyal çevreden, aynı etnik kökenden olması ve benzer siyasi görüşe sahip olmasını önemli bulanların oranı artmaktadır. SES’e göre farklılaşmanın en yüksek olduğu özellik ise kadının dindar olması konusundadır. Evlenecekleri kadında bu özelliği arayan erkeklerin oranı alt SES grubunda %89 iken bu oran en üst SES grubundaki erkeklerde %48’e düşmektedir.

Tablo 42’de ise, Türkiye geneli ve farklı demografik alt gruplarda kadınların evlenecek kişinin sosyal özellikleriyle ilgili önermelere verdikleri cevaplardaki önemli ve çok önemli seçeneklerinin oranları yer almaktadır.

Üç büyük il arasında farklılaşmanın en yüksek olduğu özellikler ise erkeğin yüksek gelir sahibi olması, dindar olması ve benzer siyasi görüşe sahip olmaktır. Erkeğin yüksek gelir sahibi olmasını isteyen kadınların oranı İstanbul’da %45 iken İzmir’de %33; dindar olmasını isteyenlerin oranı ise İzmir’de %65 iken İstanbul’da %78’dir. Erkek ile benzer siyasi görüşe sahip olmayı önemli bulan kadınların oranı Ankara’da (%42) İzmir (%50) ve İstanbul’dan (%54) daha düşüktür.

Erkeklerde olduğu gibi kadınlarda da evlenecekleri kişide aradıkları özellikler açısından bölgeler arasında önemli farklılaşmalar mevcuttur. Farklılaşmanın en yüksek çıktığı özellikler ise erkeğin kadınlara aynı etnik kökenden olması ve aynı memleketten/hemşeri olmasıdır. Ortadoğu Anadolu’da kadınların %54’ü, Orta Anadolu’da ise %77’si evlenecek kişide “aynı etnik kökenden olması” gerektiğini söylemiştir. Aynı memleketten/hemşeri olması %32’lik oranlarla Batı Anadolu’da en düşük iken Kuzeydoğu Anadolu’da (%55) en yüksektir.

Hanehalkı tipine göre karşılaştırıldığında ise bir işinin olması her üç hanehalkı tipi için de %90’ın üzerindedir. Erkeğin bir işinin olması kadar aile yapısının benzer olması, ilk kez evlenecek

Tablo 41. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Erkekler İçin Evlenilecek Kişide Aranılan Sosyal Özellikler (Çok Önemli & Önemli)

	İyi eğitilmiş olması	Yüksek gelir sahibi olması	Bir işinin olması	Çalışma saatlerinin az olması	İlk kez evlenecek olması	Aile yapısının benzer olması	Dindar olması	Aynı mezhepten olması	Aynı memleketten/hemşeri olması	Aynı sosyal çevreden olması	Aynı etnik kökenden olması	Benzer siyasi görüşe sahip olması
Türkiye	66,5	28,0	53,0	55,3	84,8	82,7	75,9	64,1	32,0	50,5	51,7	36,5
ÜÇ BÜYÜK İL												
İstanbul	60,6	27,1	49,8	56,3	80,7	79,5	70,1	57,8	28,8	46,9	46,1	38,0
Ankara	65,6	26,8	55,3	54,2	81,7	82,0	65,5	54,9	27,2	47,2	45,8	34,5
İzmir	64,8	19,6	57,5	64,8	75,7	78,9	60,1	49,8	16,8	39,6	42,6	32,0
BÖLGE												
İstanbul	60,6	27,1	49,8	56,3	80,7	79,5	70,1	57,8	28,8	46,9	46,1	38,0
Batı Marmara	66,1	25,6	56,5	57,7	81,8	78,1	72,0	63,4	31,5	49,7	52,7	31,0
Doğu Marmara	72,5	24,9	56,6	62,4	88,5	84,2	82,6	72,0	26,4	49,9	56,3	35,9
Ege	64,1	26,6	56,4	55,4	82,4	80,9	70,1	59,2	27,9	47,9	51,3	31,3
Akdeniz	67,5	28,9	52,2	52,9	81,5	83,0	71,8	64,2	37,2	54,0	53,5	32,2
Batı Anadolu	66,9	25,1	51,8	53,6	85,2	85,0	72,9	59,8	28,4	50,2	48,7	36,3
Orta Anadolu	67,3	28,9	49,7	48,7	90,2	87,6	84,2	76,7	32,4	56,6	63,7	39,7
Batı Karadeniz	69,8	29,7	60,2	63,7	88,2	85,6	82,2	73,5	36,6	54,6	57,4	41,2
Doğu Karadeniz	67,1	24,5	57,7	60,8	85,7	81,8	81,4	77,4	35,5	52,5	59,7	32,4
Kuzeydoğu Anadolu	78,0	45,7	61,2	54,8	92,8	84,9	86,0	68,6	42,7	54,6	49,8	43,3
Ortadoğu Anadolu	67,3	26,4	41,3	44,4	91,4	83,2	86,2	57,2	25,5	41,9	44,3	33,6
Güneydoğu Anadolu	70,5	35,8	50,7	49,4	90,4	86,6	86,4	68,5	45,7	56,0	52,2	48,6
HANEHALKI TİPİ												
Çekirdek	67,6	28,2	54,1	56,0	86,2	83,5	76,4	64,3	31,4	50,7	51,6	36,4
Geniş	63,7	30,3	51,5	52,6	88,4	84,5	83,1	70,8	37,3	53,7	57,0	38,6
Dağılım	64,7	23,0	49,4	55,7	70,1	74,6	60,7	51,5	26,1	43,6	43,2	33,5
SOSYOEKONOMİK STATÜ												
En üst grup	84,8	24,4	65,1	65,6	66,0	80,0	47,8	40,0	17,0	45,7	36,9	35,0
Üst grup	71,0	22,9	55,0	60,4	79,4	82,6	63,4	54,9	21,2	45,0	45,3	32,7
Üst orta grup	64,6	25,8	50,8	55,9	86,0	82,3	76,3	63,8	29,3	48,7	50,6	33,3
Alt orta grup	64,4	32,0	52,7	51,9	88,2	83,1	83,4	70,8	38,9	53,9	56,1	40,5
En alt grup	63,7	35,7	52,9	48,4	88,6	84,5	88,6	73,6	48,5	59,1	62,2	44,4

Tablo 42. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Kadınlar İçin Evlenilecek Kişide Aranılan Sosyal Özellikler (Önemli & Çok Önemli)

	İyi eğitilmiş olması	Yüksek gelir sahibi olması	Bir işinin olması	Çalışma saatlerinin az olması	İlk kez evlenecek olması	Aile yapılarının benzer olması	Dindar olması	Aynı mezhepten olması	Aynı memleketten/hemşerisi olması	Aynı sosyal çevreden olması	Aynı etnik kökenden olması	Benzer siyasi görüşe sahip olması
Türkiye	74,9	45,7	92,0	65,2	84,6	87,7	83,0	76,0	41,2	58,7	61,7	49,4
ÜÇ BÜYÜK İL												
İstanbul	70,3	45,2	91,3	69,1	80,4	86,6	77,5	70,2	35,4	59,6	56,4	53,9
Ankara	76,8	44,8	92,1	62,4	81,6	88,0	76,8	68,7	28,6	51,9	53,7	41,9
İzmir	72,2	32,9	97,0	70,5	76,7	86,6	65,4	63,4	27,5	53,4	52,1	50,4
BÖLGE												
İstanbul	70,3	45,2	91,3	69,1	80,4	86,6	77,5	70,2	35,4	59,6	56,4	53,9
Batı Marmara	71,9	38,8	90,3	57,4	80,3	84,2	81,7	79,6	45,9	60,1	63,6	46,4
Doğu Marmara	76,8	42,5	95,0	70,0	84,2	89,0	86,6	82,0	35,4	55,2	61,6	46,7
Ege	71,9	41,8	94,2	62,9	82,1	88,5	75,9	72,8	44,9	62,9	64,3	51,0
Akdeniz	77,3	48,0	91,9	63,2	83,6	87,8	79,8	76,7	44,8	60,0	61,6	41,4
Batı Anadolu	76,1	42,4	93,1	64,1	85,2	89,8	82,5	73,6	32,1	55,8	59,3	45,7
Orta Anadolu	81,0	49,0	93,1	72,4	90,4	92,6	91,4	87,2	49,2	65,2	76,9	54,2
Batı Karadeniz	78,2	43,8	96,4	72,1	87,4	88,9	87,2	86,5	44,2	63,4	72,3	59,8
Doğu Karadeniz	73,5	43,2	90,8	65,6	85,5	85,4	86,5	81,9	46,0	53,6	65,1	44,8
Kuzeydoğu Anadolu	84,7	67,5	92,9	67,4	91,7	89,3	93,8	79,7	54,9	59,3	65,1	52,9
Ortadoğu Anadolu	75,9	45,2	91,0	55,4	92,1	82,6	91,1	66,8	34,0	48,5	54,2	45,3
Güneydoğu Anadolu	75,2	52,7	84,2	59,7	88,6	86,4	89,9	74,5	47,8	55,1	56,5	50,9
HANEHALKI TİPİ												
Çekirdek	75,2	44,4	92,7	66,0	85,4	87,8	81,7	75,0	38,4	58,5	61,0	48,3
Geniş	73,8	47,9	90,9	65,1	87,8	88,8	89,7	81,7	48,9	60,5	65,7	52,9
Dağılımı	75,4	47,7	90,6	61,9	74,8	85,2	76,8	70,1	41,0	56,0	57,5	48,3
SOSYOEKONOMİK STATÜ												
En üst grup	88,7	38,6	94,4	61,5	64,4	90,3	52,3	45,6	18,4	57,8	45,6	47,3
Üst grup	79,3	41,8	95,0	66,7	79,0	88,4	70,1	65,8	28,0	55,8	54,8	45,9
Üst orta grup	74,4	42,9	92,9	68,2	85,9	87,8	82,8	76,9	38,3	56,8	61,3	47,4
Alt orta grup	74,0	48,3	91,8	63,5	87,4	87,9	89,2	81,5	46,6	60,5	65,5	52,1
En alt grup	69,1	53,0	85,4	61,0	86,7	85,4	91,3	80,1	57,5	62,3	65,3	52,3

olması ve erkeğin dindar olması aranan diğer özelliklerdir.

SES arttıkça erkeğin iyi eğitilmiş olması, bir işinin olması ve aile yapısının benzer olması oranları doğrusal olarak artmaktadır. Örneğin erkeğin iyi eğitilmiş olması en alt SES için %70 iken bu oran en üst SES için %89'dur.

3.12. Evlenilecek Kişide Aranan Kişilik Özellikleri

Araştırmanın bu aşamasında, evlenilecek kişinin kişilik özellikleriyle ilgili tercihleri

sorgulanmıştır. Bireylere sorulan soruda, evlenecekleri kişide bulunması istenen kişilik özelliklerini hiç önemli değil, önemli değil, orta, önemli ve çok önemli şeklinde derecelendirmeleri istenmiştir.

Hem kadınlar hem de erkekler evlenecekleri kişinin güzel veya yakışıklı olmasını diğer özelliklere kıyasla daha az önemli saymaktadır. Ancak erkekler fiziki güzelliği (%46) (Tablo 43), kadınlara oranla (%40) daha önemli bulmaktadır (Tablo 44).

Tablo 43. Türkiye Genelinde Erkekler Göre Evlenilecek Kişide Aranan Kişilik Özellikleri

	Hiç önemli değil	Önemli değil	Orta	Önemli	Çok önemli
Size âşık olması	1,6	10,4	13,5	58,1	16,3
Güzel/yakışıklı olması	2,8	28,4	22,8	41,4	4,6
Kendine özen göstermesi (temizliğine dikkat etmesi gibi)	0,3	1,8	5,5	74,7	17,7
Eşine sadık olması	0,2	0,6	1,8	68,4	29,0
Ailesiyle vakit geçirmeyi sevmesi	0,3	0,9	3,5	74,9	20,3
Güvenilir kişi olması, yalan söylememesi	0,2	0,4	1,4	68,5	29,4
Karşı tarafın duygularına önem vermesi	0,2	0,4	2,2	74,2	23,1
Tutumlu olması	0,1	1,1	4,2	75,7	18,8
Cömert olması	0,1	1,7	6,6	74,7	16,8
Sabırlı ve hoşgörülü olması	0,1	0,4	2,2	74,5	22,8
Eşini kendi ailesine ezdirmemesi	0,2	1,1	3,8	75,5	19,5
Toplum içinde nasıl davranılacağını bilmesi	0,1	0,4	1,9	73,6	24,0

Tablo 44. Türkiye Genelinde Kadınlara Göre Evlenilecek Kişide Aranan Kişilik Özellikleri (Önemli & Çok Önemli)

	Hiç önemli değil	Önemli değil	Orta	Önemli	Çok önemli
Size âşık olması	1,7	12,2	13,7	53,3	19,0
Güzel/yakışıklı olması	3,4	33,8	22,4	35,2	5,2
Kendine özen göstermesi (temizliğine dikkat etmesi gibi)	0,3	1,6	4,9	71,7	21,4
Eşine sadık olması	0,2	0,5	1,7	66,4	31,3
Ailesiyle vakit geçirmeyi sevmesi	0,2	0,6	2,9	71,2	25,1
Güvenilir kişi olması, yalan söylememesi	0,2	0,3	1,5	65,3	32,7
Karşı tarafın duygularına önem vermesi	0,1	0,4	1,9	69,2	28,4
Tutumlu olması	0,2	1,1	5,1	72,2	21,5
Cömert olması	0,2	0,8	5,5	72,0	21,5
Sabırlı ve hoşgörülü olması	0,1	0,4	1,7	70,6	27,3
Eşini kendi ailesine ezdirmemesi	0,1	0,5	2,0	68,0	29,4
Toplum içinde nasıl davranılacağını bilmesi	0,2	0,3	1,7	69,1	28,7

Tablo 45'te, Türkiye geneli ve farklı demografik alt gruplarda erkeklerin bu kişilik özellikleri için önemli ve çok önemli seçeneğine verdikleri cevaplar izlenmektedir.

Üç büyük il arasında farklılaşmanın en yüksek olduğu özellik kadının güzel olması ve erkeğe âşık olmasıdır. Evleneceği kadının güzel olmasını önemseyen erkeklerin oranı İstanbul'da %50, oran İzmir'de %35'tir. Kadının kendisine âşık olmasını önemli bulan erkek oranı ise İzmir'de %80, Ankara'da %66'dır.

Bölgeler arasında iki konuda farklılaşma söz konusudur. Kadının kendine âşık olmasını isteyenler, Ege Bölgesi'nde(%81) en yüksek, Orta Anadolu'da (%66) en düşüktür. Kadının güzel olması beklentisi en düşük oranda (%37) Batı Marmara ve Doğu Karadeniz'de iken, en yüksek olduğu oran Güneydoğu Anadolu bölgesindedir (%58).

Erkeklerin kadınlarda aradığı kişilik özellikleri hanehalkı tipine göre ciddi bir farklılaşma göstermemektedir.

SES'e göre bakıldığında, gruplar arası en büyük farklılaşma erkeğe âşık olması ve kadının güzel olmasıdır. SES yükseldikçe bu özellikleri önemli bulan erkek oranı da yükselmektedir. Evleneceği kadının kendisine âşık olmasını isteyen erkeklerin oranı ise en alt SES grubunda %70, en üst SES grubunda ise %81'dir. Evleneceği kadının güzel olmasını önemli bulan erkek oranı en alt SES grubunda %46, en üst SES grubunda %58'dir.

Tablo 46'da ise, Türkiye geneli ve farklı demografik alt gruplarda kadınların bu kişilik özellikleri için önemli ve çok önemli seçeneklerine verdikleri cevaplar yer almaktadır.

Erkeğin yakışıklı olmasını önemli bulan kadınlar üç ilde farklılık göstermektedir. İzmir'de kadınların %31'i, Ankara'da %36'sı erkeğin yakışıklı olmasını önemserken bu oran İstanbul'da %43'tür.

Bölgeler, hanehalkı tipi ve SES'e göre erkeğin kadına âşık olması ve yakışıklı olması diğer kişisel özelliklerden daha az önemli bulunmaktadır.

Tablo 45. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Erkekler İçin Evlenilecek Kişide Aranılan Kişilik Özellikleri (Önemli & Çok Önemli)

	Size aşık olması	Güzel/yakışıklı olması	Kendine özen göstermesi temizliğine dikkat etmesi gibi	Eşine sadık olması	Ailesiyle vakit geçirmeyi sevmesi	Güvenilir kişi olması, yalan söylememesi	Karşı tarafın duygularına önem vermesi	Tutumlu olması	Cömert olması	Sabırlı ve hoşgörülü olması	Eşini kendi ailesine ezdirmemesi	Toplum içinde nasıl davranılacağını bilmesi
Türkiye	74,5	46,0	92,4	97,5	95,3	98,0	97,2	94,6	91,5	97,3	95,0	97,6
ÜÇ BÜYÜK İL												
İstanbul	73,8	49,5	90,9	97,1	94,7	97,5	96,9	94,8	91,0	97,1	93,3	97,3
Ankara	65,7	43,8	90,5	97,4	94,3	97,9	95,0	87,2	81,6	93,1	90,7	95,3
İzmir	79,8	34,8	97,7	99,8	96,8	100,0	99,3	93,3	89,9	99,5	96,0	99,5
BÖLGE												
İstanbul	73,8	49,5	90,9	97,1	94,7	97,5	96,9	94,8	91,0	97,1	93,3	97,3
Batı Marmara	77,6	36,7	90,4	99,6	93,4	97,5	96,8	95,5	89,0	96,8	94,7	96,7
Doğu Marmara	79,5	42,0	96,7	99,6	97,8	99,4	99,4	95,9	94,6	99,2	97,0	99,1
Ege	80,7	43,6	94,8	98,2	96,2	98,6	97,7	94,3	87,0	97,8	95,0	98,1
Akdeniz	77,5	43,2	93,7	98,4	95,6	99,2	98,5	95,6	95,1	98,3	96,6	98,8
Batı Anadolu	68,0	44,5	92,4	98,0	95,4	98,4	96,3	90,4	86,4	95,0	92,8	96,2
Orta Anadolu	66,2	46,4	93,0	98,0	96,8	98,6	98,4	96,9	96,2	98,1	96,7	98,1
Batı Karadeniz	74,4	46,0	94,3	98,9	97,2	99,3	98,6	96,9	96,2	98,6	96,4	98,7
Doğu Karadeniz	70,9	37,1	88,0	94,6	94,1	96,2	94,2	92,1	88,6	94,4	93,8	95,9
Kuzeydoğu Anadolu	71,0	56,4	91,9	94,9	93,1	95,8	95,6	95,2	89,6	95,9	94,1	96,7
Ortadoğu Anadolu	64,9	45,0	87,5	95,5	91,9	94,8	94,2	92,7	91,1	96,9	94,7	96,4
Güneydoğu Anadolu	71,9	57,8	89,0	94,4	93,6	95,8	95,6	94,6	95,1	96,4	96,5	96,8
HANEHALKI TİPİ												
Çekirdek	74,8	46,5	92,7	97,7	95,4	98,1	97,3	94,7	91,7	97,3	95,3	97,8
Geniş	72,5	43,9	91,0	96,6	95,5	97,5	96,9	95,1	91,6	97,1	94,7	97,0
Dağılımş	75,9	46,1	93,4	97,6	94,2	98,2	97,2	92,9	90,0	97,4	94,0	97,4
SOSYOEKONOMİK STATÜ												
En üst grup	80,5	57,9	95,7	98,9	94,2	99,5	99,0	91,6	88,9	98,8	94,5	98,8
Üst grup	77,9	47,2	93,9	98,5	95,2	98,8	97,8	93,1	90,9	97,3	94,4	98,0
Üst orta grup	74,4	44,4	93,1	97,7	95,5	98,0	97,4	94,6	91,2	97,1	94,7	97,5
Alt orta grup	73,0	45,3	91,3	96,9	95,4	97,7	96,8	95,5	92,2	97,4	95,6	97,5
En alt grup	69,4	45,9	88,5	95,7	94,3	96,3	95,5	95,6	92,9	96,7	95,8	97,1

Tablo 46. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Kadınlar İçin Evlenilecek Kişide Aranacak Kişilik Özellikleri (Önemli & Çok Önemli)

	Size âşik olması	Güzel/yakışıklı olması	Kendine özen göstermesi temizliğine dikkat etmesi gibi	Eşine sadık olması	Ailesiyle vakit geçirmeyi sevmesi	Güvenilir kişi olması, yalan söylememesi	Karşı tarafın duygularına önem vermesi	Tutumlu olması	Cömert olması	Sabırlı ve hoşgörülü olması	Eşini kendi ailesine ezdirmemesi	Toplum içinde nasıl davranılacağını bilmesi
Türkiye	72,4	40,4	93,1	97,7	96,3	98,0	97,6	93,7	93,5	97,8	97,5	97,8
ÜÇ BÜYÜK İL												
İstanbul	75,5	43,0	92,9	97,5	96,0	98,0	97,9	92,8	93,7	97,8	98,0	98,0
Ankara	67,0	35,7	91,7	96,8	94,8	97,9	96,8	89,7	89,3	96,1	96,4	96,1
İzmir	79,5	30,7	98,2	99,6	98,4	99,7	99,4	92,9	91,7	99,2	98,6	99,5
BÖLGE												
İstanbul	75,5	43,0	92,9	97,5	96,0	98,0	97,9	92,8	93,7	97,8	93,3	98,0
Batı Marmara	74,7	33,4	91,8	96,1	93,9	96,2	95,5	93,3	89,1	95,8	95,0	95,5
Doğu Marmara	75,8	33,5	96,9	99,6	98,1	99,5	99,2	94,2	95,5	99,5	99,0	99,5
Ege	76,2	37,9	94,2	98,7	97,5	98,8	98,4	93,2	92,8	98,4	97,6	98,6
Akdeniz	72,8	40,8	93,9	98,2	97,2	98,4	98,1	95,1	94,4	98,4	97,4	98,1
Batı Anadolu	67,1	37,2	93,4	97,7	96,1	98,5	97,7	92,0	91,9	97,3	97,4	97,3
Orta Anadolu	66,0	40,6	93,6	98,5	98,0	98,7	98,6	96,4	96,4	98,4	97,5	98,3
Batı Karadeniz	75,3	41,5	95,9	98,9	98,1	99,0	98,6	96,5	95,7	99,3	98,6	98,4
Doğu Karadeniz	66,8	35,2	89,2	95,8	94,5	96,6	95,9	92,9	90,4	94,9	95,0	96,3
Kuzeydoğu Anadolu	70,9	53,9	91,3	96,7	95,2	97,4	97,1	94,5	94,9	97,5	96,3	96,4
Ortadoğu Anadolu	68,0	44,3	89,7	95,7	94,8	97,2	95,7	92,4	93,5	97,6	97,6	97,3
Güneydoğu Anadolu	67,4	47,0	89,2	95,2	93,4	95,9	95,0	92,8	92,5	96,3	96,0	96,4
HANEHALKI TİPİ												
Çekirdek	73,6	39,4	93,5	97,8	96,5	98,2	97,7	93,2	93,3	98,0	97,5	98,0
Geniş	71,1	43,1	93,1	98,0	96,6	98,1	97,7	95,5	94,9	97,9	97,7	97,9
Dağılımı	68,5	40,4	91,1	96,4	94,9	97,2	96,8	92,3	92,3	96,8	96,6	96,7
SOSYOEKONOMİK STATÜ												
En üst grup	79,5	40,0	96,6	98,1	97,2	99,1	99,2	89,0	93,5	98,3	98,0	98,1
Üst grup	76,1	37,4	95,4	98,6	97,0	99,1	99,2	92,1	93,0	98,6	98,1	99,1
Üst orta grup	73,5	39,5	93,9	98,3	96,9	98,6	98,1	93,6	93,4	98,4	94,8	98,3
Alt orta grup	71,2	42,0	92,7	97,5	96,3	97,8	97,2	94,9	94,0	97,6	97,4	97,5
En alt grup	65,5	42,3	88,0	95,0	93,7	95,5	94,8	93,7	93,3	95,9	95,7	95,6

4. BÖLÜM
BOŞANMA

- 4.1. Evliliğin Durumu ●
- 4.2. Boşanma Nedeni ●
- 4.3. Boşanmaya Gerekçe Oluşturabilecek Durumlar ●
- 4.4. Nafaka Alıp/Verme ●

4. BOŞANMA

Çalışmanın “Boşanma” başlığı altında tartışılan bu kısımda evlilik durumu, boşanmanın nedenleri ile neden oluşturabilecek gerekçelere olan tutum ve nafaka konuları ele alınmıştır. Böylece Türkiye’deki evlilik ve boşanma ilişkisinin çeşitli yönleriyle daha yakından betimlenebilmesi amaçlanmıştır.

4.1. Evliliğin Durumu

En az bir kez evlilik yaşamış olan bireylere evliliklerinin durumu sorulmuş, elde edilen veriler Tablo 47’de sunulmuştur. Türkiye genelinde bireylerin %88’nin evliliklerinin devam ettiği, %7’sinin eşinin öldüğü, %4’nün ise boşandığı görülmektedir.

Evlilik durumu bölgelere göre değerlendirildiğinde tüm bölgelerde evliliklerin %85’inden fazlasının devam ettiği; bölgelere göre değişen %5-10 oranlarında ise evliliklerin eşin ölümü ile

Tablo 47. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Evliliğin Durumu

	Evliliği devam ediyor	Eşi öldü	Boşandı/ayrıldı	Ayrı yaşıyor
Türkiye	88,0	7,5	3,7	0,7
ÜÇ BÜYÜK İL				
İstanbul	88,7	5,4	4,9	1,0
Ankara	87,8	6,2	4,9	1,0
İzmir	84,7	7,9	7,0	0,4
BÖLGE				
İstanbul	88,7	5,4	4,9	1,0
Batı Marmara	86,7	8,8	3,7	0,7
Ege	84,7	9,6	5,0	0,7
Doğu Marmara	89,0	7,5	2,8	0,6
Batı Anadolu	88,1	6,4	4,5	0,9
Akdeniz	86,7	7,7	4,6	1,0
Orta Anadolu	88,2	8,3	3,2	0,3
Batı Karadeniz	84,9	10,3	2,5	0,3
Doğu Karadeniz	88,0	10,3	1,5	0,3
Kuzeydoğu Anadolu	89,5	8,7	1,5	0,3
Ortadoğu Anadolu	90,4	7,7	1,6	0,3
Güneydoğu Anadolu	63,2	5,0	1,4	0,4

sonlandığı görülmektedir. Devam eden evliliklerin en yüksek olduğu bölge %93 ile Güneydoğu Anadolu, eşi ölmüş olanların oranının en yüksek olduğu bölgeler ise Batı Karadeniz (%10) ve Doğu Karadeniz (%10) bölgesidir (Tablo 47).

Evliliğin durumu, yaş, öğrenim durumu, hanehalkı tipi ve SES gibi farklı kırılımlarda incelendiğinde yukarıda verilen değerler daha anlamlı hale gelmektedir. Örneğin; yaş grupları temelinde evlilik durumu incelendiğinde, ileri yaşlardaki bireylerde eşi ölmüşlerin oranı yükselmektedir. Örneğin 65 yaş üstü bireylerin %35’nin eşi ölmüştür (Tablo 48).

Tablo 48. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES’e Göre Evliliğin Durumu

	Evli	Eşi öldü	Boşandı	Ayrı yaşıyor
CİNSİYET				
Erkek	92,9	2,7	3,7	0,7
Kadın	83,9	11,6	3,7	0,7
YAŞ GRUBU				
18-24	96,7	0,3	2,6	0,4
25-34	95,6	0,2	3,4	0,8
35-44	94,0	0,6	4,8	0,6
45-54	92,9	2,4	4,0	0,7
55-64	85,7	9,6	3,9	0,8
65+	62,0	35,4	0,2	0,6
ÖĞRENİM DURUMU				
Bir okul bitirmede	73,5	24,1	1,7	0,7
İlkokul	90,2	6,2	2,9	0,7
İlköğretim/ortaokul	92,0	2,1	5,2	0,8
Lise	92,0	1,7	5,3	1,0
Üniversite/lisansüstü	92,5	1,3	5,7	0,5
HANEHALKI TİPİ				
Çekirdek	100,0	0,0	0,0	0,0
Geniş	85,6	9,6	3,9	0,8
Dağılım	6,8	57,3	30,4	5,5
SOSYOEKONOMİK STATÜ				
En Üst Grup	87,4	3,5	8,7	0,4
Üst Grup	89,8	4,7	4,9	0,6
Üst Orta Grup	90,2	5,6	3,5	0,7
Alt Orta Grup	88,0	8,2	3,1	0,7
En Alt Grup	80,2	16,3	2,6	1,0

Öğrenim durumuna göre evlilik durumlarına bakıldığında, ilköğretim mezunu bireylerin %90'nının evlilikleri devam ederken bu öğrenim seviyesinde olanların %6'sının eşi ölmüştür. Evliliği devam eden bireylerin oranı, üniversite/lisansüstü mezunlarında %92'dir (Tablo 48). Öğrenim durumuna göre evlilik durumuna bakıldığında bir okul bitirmemiş olanlardan evliliği devam edenlerin oranının (%74), Türkiye ortalaması (%88) ve diğer bölgelerin oranına göre daha düşük olduğu görülmektedir. Yalnız bu durum, boşanmanın değil eş ölümünün sonucu olarak düşünülebilir. Bir okul bitirmeyenlerden eşi ölmüş olanların oranı (%24), aynı gruptaki boşanmış olanların oranından (%2) oranından fazladır. Öte yandan eğitim durumu yükseldikçe boşanma oranlarının yükseldiği görülmektedir. Yine de bu durumda bir yaş/kuşak faktörünü de göz önüne almakta fayda vardır.

Hanehalkı tiplerine bakıldığında, dağılmış ailelerde boşanma oranının (%30) eşi ölmüş olma (%57) oranına göre daha düşük olduğu görülmektedir (Tablo 48).

SES düştükçe eşi ölmüşlerin oranı artmaktadır. Alt SES grubunda eşi ölmüşlerin oranı diğer

SES gruplarına göre daha yüksektir (%16). Örneğin en üst SES grubunda eşi ölmüş olan bireylerin oranı %3 iken bu oran alt orta SES grubunda %8'e ve en alt SES grubunda ise %16'ya çıkmaktadır (Tablo 48).

4.2. Boşanma Nedeni

Araştırmaya katılan en az bir kez boşanmış bireylere boşanma sebebi olabilecek çeşitli ifadeler okunmuş ve "En son boşanmanızın en önemli sebebi nedir?" şeklinde sorularak "Evet / Hayır" şeklinde cevap verilmesi istenmiştir. Bu soru daha önce gerçekleştirilen TAYA'da 2006 ve 2011 yıllarında "Boşanmanızın en önemli üç nedeni nedir?" şeklinde sorulmuştur.

Bu sorulardan elde edilen sonuçlar Tablo 49'da verilmiştir. Türkiye genelinde, cinsiyet ayrımı yapılmaksızın, boşanmanın en çok görülen üç nedeninin; %51 oranında sorumsuz ve ilgisiz davranma, %30 oranında evin ekonomik olarak geçimini sağlayamama ve %24 oranında eşlerin ailelerine karşı saygısız davranması olduğu görülmektedir.

Türkiye genelinde en az görülen son üç boşanma nedeni ise; eşin tedavisi güç bir hastalığa

Tablo 49. Türkiye Geneli ve Cinsiyete Göre Boşanma Nedeni

	Türkiye	Erkek	Kadın
Sorumsuz ve ilgisiz davranma	50,9	40,2	61,5
Evin ekonomik olarak geçimini sağlayamama	30,2	17,8	42,6
Eşlerin ailelerine karşı saygısız davranması	24,3	24,0	24,6
Eşin ailesinin aile içi ilişkilerine karşı saygısızlığı	22,7	24,5	20,8
Aldatma	20,4	8,7	32,2
Dayak/Kötü muamele	19,5	2,5	36,4
Terk etme/edilme	14,8	12,2	17,4
İçki	13,2	3,5	23,0
Kumar	6,7	0,6	12,9
Ailede çocuklara karşı kötü muamele	5,9	2,6	9,2
Çocuk olmaması	3,4	3,7	3,1
Madde bağımlılığı	2,5	0,7	4,3
Eşin tedavisi güç bir hastalığa yakalanması	2,4	2,4	2,5
Yüz kızartıcı suç (hırsızlık, dolandırıcılık, gasp vb)	2,0	1,1	2,9
Aile içi cinsel taciz	1,5	0,2	2,8
Diğer	14,2	20,2	8,2

yakalanması (%2), yüz kızartıcı suç (hırsızlık, dolandırıcılık, gasp vb.) (%2) ve aile içi cinsel tacizdir (%1).

Cinsiyete göre boşanma sebeplerine bakıldığında en çok görülen boşanma nedeni erkeklerde (%40) ve kadınlarda (%61) sorumsuz ve ilgisiz davranmadır. Bu durumun Türkiye geneli ile paralel olduğu görülmektedir (Tablo 49). Kadınlarda bu oranı %43 ile erkeğin evin ekonomik olarak geçimini sağlayamaması izlemekte ve dayak/kötü muamele %36 ile üçüncü sırada yer almaktadır. Aldatma %32 ile kadınlar için diğer önemli bir boşanma nedenidir. Erkeklerde ikinci ve üçüncü sırada %24 ile eşin/kadının ailesinin aile içi ilişkilere karışması ve eşlerin/karılarının ailelerine karşı saygısız davranması gelmektedir (Tablo 49).

4.3. Boşanmaya Gerekçe Oluşturabilecek Durumlar

Araştırmaya katılan tüm bireylere çeşitli ifadeler okunmuş ve bu ifadelerin onlar için tek başına kesin bir boşanma gerekçesi olup olmadığı sorulmuştur. Kadınlar ve erkekler için hangi gerekçelerin boşanma sebebi sayılacağı sorgulandığı bu bölümde, belli davranışların cinsiyet ayrımı olmaksızın önemli boşanma gerekçeleri olduğu gözlenmiştir. Bunlar; aldatma, içki, kumar ve kötü alışkanlıklar ile evin ekonomik olarak geçiminin sağlanamaması gibi sebeplerdir.

İfadelere verilen cevaplar değerlendirildiğinde, kadının kocasını bir kez bile aldatması bireylerin %94'ü tarafından kesin bir boşanma sebebi olarak belirtilmiştir. Erkeğin karısını bir kez bile aldatması %90 oranında kesin bir boşanma gerekçesi olarak sayılmaktadır. Hem erkeğin hem kadının içki, kumar gibi kötü alışkanlıklarının

Tablo 50. Türkiye Geneline Göre Boşanmaya Gerekçe Oluşturabilecek Durumlar

	Evet	Hayır	Fikrim yok
Kadının kocasını (bir kez bile olsa) aldatması	93,8	5,1	1,2
Erkeğin karısını (bir kez bile olsa) aldatması	90,4	8,3	1,3
Erkeğin hırsızlık, dolandırıcılık, gasp, taciz vb. Suç işlenmesi	90,1	8,1	1,8
Kadının hırsızlık, dolandırıcılık, gasp, taciz vb. Suç işlenmesi	89,6	8,6	1,8
Kadının içki kumar gibi kötü alışkanlıklarının olması	86,2	12,1	1,7
Erkeğin içki kumar gibi kötü alışkanlıklarının olması	85,9	12,5	1,6
Erkeğin karısına kötü muamelede (dayak, hakaret, vb.) bulunması	85,7	13,1	1,3
Kadının kocasına kötü muamelede (dayak, hakaret, vb.) bulunması	84,7	13,6	1,7
Erkeğin eve, eşe ve çocuklara sorumsuz ve ilgisiz davranması	64,7	33,2	2,1
Kadının eve, eşe ve çocuklara sorumsuz ve ilgisiz davranması	64,0	33,7	2,2
Erkeğin evin ekonomik olarak geçimini sağlayamaması	42,4	55,8	1,7
Kadının ailesinin aile içi ilişkilere çok karışması	28,4	68,4	3,2
Erkeğin ailesinin aile içi ilişkilere çok karışması	27,2	69,6	3,2
Kadının, eşinin ailesi ile geçinememesi	16,2	81,4	2,4
Erkeğin, eşinin ailesi ile geçinememesi	15,3	82,3	2,4
Kadının ev işlerini gereğince yapmaması	15,1	83,2	1,7
Kadının çocuğunun olmaması	7,0	91,2	1,8
Erkeğin çocuğunun olmaması	6,5	91,7	1,8
Kadının evin ekonomik olarak geçimini sağlayamaması	5,0	93,6	1,3
Erkeğin ev işlerini gereğince yapmaması	4,6	93,9	1,5
Kadının tedavisi güç bir hastalığa yakalanması	2,0	96,9	1,2
Erkeğin tedavisi güç bir hastalığa yakalanması	1,9	96,9	1,2

Tablo 51. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Boşanmaya Gerekçe Oluşturabilecek Durumlar (İlk 10 Durum)

	Kadının kocasını (bir kez bile olsa) aldatması	Erkeğin karısını (bir kez bile olsa) aldatması	Erkeğin hırsızlık, dolandırıcılık, gasp taciz vb. suç işlemesi	Kadının hırsızlık, dolandırıcılık, gasp taciz vb. suç işlemesi	Kadının içki kumar gibi kötü alışkanlıklarının olması	Erkeğin içki kumar gibi kötü alışkanlıklarının olması	Erkeğin karısına kötü muamelede (Dayak, hakaret, vb.) bulunması	Kadının kocasına kötü muamelede (Dayak, hakaret, vb.) bulunması	Erkeğin eşe ve çocuklara sorumsuz ve ilgisiz davranması	Kadının eşe ve çocuklara sorumsuz ve ilgisiz davranması
Türkiye	93,8	90,4	90,1	89,6	86,2	85,9	85,7	84,7	64,7	64,0
ÜÇ BÜYÜK İL										
İstanbul	94,4	91,7	92,8	92,3	87,7	87,8	90,8	89,6	74,6	74,0
Ankara	93,8	91,1	91,1	90,3	87,8	87,7	87,1	85,9	61,8	61,9
İzmir	95,1	91,7	94,9	94,2	86,5	86,7	92,2	90,8	77,3	76,3
BÖLGE										
İstanbul	94,4	91,7	92,8	92,3	87,7	87,8	90,8	89,6	74,6	74,0
Batı Marmara	94,9	93,3	90,5	90,3	85,4	85,0	87,9	85,2	63,4	61,8
Ege	94,0	92,0	90,5	90,1	86,6	86,6	87,8	86,9	73,4	72,6
Doğu Marmara	95,4	93,1	92,5	92,3	89,1	89,0	91,2	89,7	68,3	67,1
Batı Anadolu	95,0	91,9	91,9	91,3	89,1	86,0	87,4	86,9	61,4	61,2
Akdeniz	92,8	88,4	89,8	89,4	84,9	84,1	84,4	84,1	60,7	60,6
Orta Anadolu	92,5	91,6	86,1	85,4	85,1	85,6	83,7	82,7	61,8	61,4
Batı Karadeniz	92,1	88,6	88,7	88,2	83,6	82,8	83,6	82,1	62,8	61,0
Doğu Karadeniz	93,9	88,5	86,0	84,9	84,0	84,0	84,6	81,0	61,7	61,3
Kuzeydoğu Anadolu	92,6	85,9	85,9	84,7	82,2	80,7	77,3	77,5	57,0	56,5
Ortadoğu Anadolu	90,3	83,6	86,9	86,3	85,1	84,1	72,6	72,9	51,7	52,3
Güneydoğu Anadolu	93,5	87,2	86,5	85,8	82,5	82,2	75,2	75,3	48,1	47,2
CİNSİYET										
Erkek	95,4	92,1	90,2	89,8	85,6	85,1	84,3	83,7	64,5	64,4
Kadın	92,2	88,7	90,1	89,4	86,8	86,7	87,0	85,7	64,9	63,7
YAŞ										
0-17	95,8	94,6	90,7	89,9	87,7	88,2	90,2	89,5	69,6	69,9
18-24	95,3	93,3	90,3	89,8	86,7	87,0	89,3	88,2	70,9	70,5
25-34	94,8	92,2	91,0	90,3	85,9	85,8	89,1	87,9	69,8	68,7
35-44	94,4	90,1	90,4	89,9	87,0	86,7	86,1	85,0	66,0	65,4
45-54	92,9	88,8	90,4	90,0	85,9	85,5	83,2	82,1	61,5	60,7
55-64	91,4	87,1	89,7	89,3	85,8	85,1	83,1	82,1	58,1	57,4
65+	91,3	87,1	87,4	87,2	84,6	83,5	77,5	77,6	53,6	53,1
ÖĞRENİM DURUMU										
Bir okul bitirmedi	90,4	84,3	84,9	84,8	82,9	81,7	74,5	74,4	49,4	49,2
İlkokul	93,2	89,3	89,7	89,2	86,7	86,2	83,2	82,2	60,8	59,8
İlköğretim/ortaokul	94,9	92,6	90,9	90,2	86,7	86,9	87,7	86,6	67,2	67,0
Lise	95,3	92,4	92,3	91,8	87,4	87,6	90,4	89,6	73,0	72,3
Üniversite/lisansüstü	94,9	93,0	92,1	91,5	85,9	86,1	92,8	91,1	73,7	72,8
MEDENİ DURUM										
Evli	93,3	89,4	89,8	89,3	85,8	85,4	90,6	82,8	61,8	61,0
Ayrı yaşıyor	92,8	88,5	86,5	87,4	84,8	86,5	83,8	83,1	71,3	69,8
Boşandı	94,7	92,6	91,1	90,8	87,5	87,8	85,6	90,4	78,9	77,8
Eşi öldü	89,5	85,2	88,3	88,0	85,3	83,5	91,4	79,8	55,3	54,7
Hiç evlenmedi	95,7	93,6	91,3	90,6	87,1	85,9	79,5	89,8	71,9	71,6
HANEHALKI TİPİ										
Çekirdek	94,2	90,9	90,6	90,0	86,3	86,1	86,6	85,5	65,4	64,8
Geniş	93,2	89,3	89,0	88,3	86,2	85,6	81,6	80,8	59,9	59,1
Dağılmış	92,8	89,7	89,8	89,6	85,7	85,4	85,7	87,6	69,5	69,0
SOSYO EKONOMİK STATÜ										
En Üst Grup	93,3	90,2	93,7	93,2	86,2	86,5	95,5	94,4	77,1	76,5
Üst Grup	94,7	92,2	92,5	91,9	87,5	87,4	92,2	90,6	73,6	72,9
Üst Orta Grup	94,6	91,8	91,5	90,9	87,1	87,2	87,8	86,6	67,1	66,2
Alt Orta grup	93,4	89,3	88,6	88,2	85,7	85,1	82,2	81,5	60,2	59,7
En Alt Grup	91,2	86,2	85,0	84,5	82,5	81,4	74,9	74,8	51,1	51,1

olması ise %86 oranında en çok belirtilen boşanma gerekçelerindedir. Erkeğin evinin geçimini sağlayamaması ifadesini kesin bir boşanma sebebi olarak belirtenlerin oranı ise %42'dir (Tablo 50).

Boşanma gerekçesi olarak daha az kabul gören konular ise eşlerden birinin tedavisi güç bir hastalığa yakalanması (%2) ile erkeğin ev işlerini gereğince yapmamasıdır (%5) (Tablo 50).

Tablo 51'de boşanmaya gerekçe oluşturabilecek durumlara "Evet" cevabı verenlerin oranı çeşitli demografik gruplarda gösterilmektedir. Boşanma gerekçesi sayılan sebeplerle ilgili olarak bölge, cinsiyet, eğitim durumu ve SES'e göre ciddi bir farklılaşma bulunmamaktadır. Türkiye genelinde boşanmaya gerekçe olabilecek ifadelerin oranları benzerlik göstermektedir.

Boşanma gerekçesi sayılan sebeplerle ilgili olarak kadınlarla erkekler arasında ciddi bir farklılaşma bulunmamaktadır. Hem kadınlar hem de erkekler, eşin kendisini bir kez bile olsa aldatmasının boşanmaya yol açabileceğini düşünmektedir.

Öğrenim durumu yükseldikçe araştırmada sorgulanan konuları boşanma gerekçesi olarak görenlerin oranı yükselmektedir. Örneğin "erkeğin bir kez bile olsa eşini "aldatması üniversite/lisansüstü mezunu olan bireylerde %95 iken bu oran herhangi bir okul bitirmeyenlerde %90'dır. En büyük farklılaşma ise erkeğin eve, eşe ve çocuklara sorumsuz ve ilgisiz davranması ile kadının eve, eşe ve çocuklara sorumsuz ve ilgisiz davranması ifadelerinde görülmektedir. Bu oran, üniversite/lisansüstü mezunu olan bireylerde %73 iken herhangi bir okul bitirmeyenlerde %49'dur.

Boşanmış bireyler, diğer medeni durum gruplarına kıyasla çoğu konunun boşanma gerekçesi olduğunu daha yüksek oranda düşünmektedir. Kadının kocasına kötü muamelede (dayak, hakaret, vb.) bulunması, ifadesini gerekçe olarak gösteren boşanmış bireyler diğer medeni durum

gruplarındaki bireylere göre daha yüksek orandadır (%94).

SES açıdan bakıldığında, sorgulanan konuların boşanma gerekçesi olduğunu düşünenlerin oranı, pek çok konu için, en alt SES grubunda daha düşüktür. Örneğin, erkeğin hırsızlık, dolandırıcılık, gasp taciz vb. suç işlemesi, en alt SES grubunda %85 oranında boşanma nedeni iken bu oran en üst SES grubunda %94'tür.

4.4. Nafaka Alıp/Verme

Araştırma kapsamında boşanmış bireylere, boşanma sonrasında mahkeme tarafından nafaka kararı (alma veya verme) verilip verilmediği sorulmuştur. Tablo 52'de özetlendiği üzere, Türkiye genelinde boşanmış bireylerin %81'ine mahkeme tarafından nafaka kararı verilmiş, %19'una nafaka alma/verme kararı verilmemiştir.

Tablo 52. Türkiye Geneli ve Cinsiyete Göre Boşanma Sonucu Nafaka Kararı

	Evet	Hayır
Türkiye	18,7	81,3
CİNSİYET		
Erkek	21,2	78,8
Kadın	16,1	83,9

Nafaka kararı cinsiyete göre incelendiğinde boşanmanın sonucunda mahkemenin haklarında nafaka kararı (alma/verme) verdiğini söyleyen erkeklerin oranı %21, kadınların oranı ise %16'dır. Boşanmış kadın ve erkeklerin yaklaşık %80'i ise mahkemenin nafaka kararı vermediğini belirtmiştir.

Mahkeme tarafından nafaka alma ya da verme kararı verilenlere bu kararın uygulanmasındaki düzen (nafakanın düzenli verilip verilmediği) sorusu yöneltilmiştir. Tablo 53'te görüldüğü üzere Türkiye genelinde, haklarında mahkemece nafaka kararı verilen bireylerin %56'sı, nafakalarını düzenli alıp/verdiğini söylerken bireylerin %45'i düzenli alamadığını/veremediğini ifade etmiştir.

Cinsiyet düzeyinde nafakanın uygulandığındaki düzen incelendiğinde kadın ve erkekler arasında ciddi farklılaşma olduğu görülmüştür. Kadınlar %39 ile düzenli aldıklarını/verdiklerini ifade ederken, erkeklerde bu oran %68'dir.

Tablo 53. Türkiye Geneli ve Cinsiyete Göre Boşanma Sonucu Nafakayı Düzenli Alıp Verme

	Evet	Hayır
Türkiye	55,5	44,5
CİNSİYET		
Erkek	67,9	32,1
Kadın	39,1	60,9

5. BÖLÜM
AİLE İÇİ İLİŞKİLER

- 5.1. Hanehalkı Üyelerinin Bir Araya Geldikleri Zamanlar ●
- 5.2. Hanehalkı Üyelerinin Birlikte Yaptıkları Faaliyetler ●
- 5.3. Evdeki İşlerden Sorumlu Kişiler ●
- 5.4. Hanede Çocukların Gündüz Bakımı ●
- 5.5. Hanede Çocukların Anaokuluna Gitme Durumu ●
- 5.6. Hanede Bakıma Muhtaç Engelli Bakımı ●
- 5.7. Hanede Bakıma Muhtaç Hasta Bakımı ●
- 5.8. Hanede Karar Alıcı ●
- 5.9. Eşler Arasında Sorun Yaşanan Konular ●
- 5.10. Eşler Arasında Anlaşmazlık ●
Olduğu Durumlarda Eşlerinin Verdiği Tepkiler
- 5.11. Eşler Arasında Anlaşmazlık Olduğunda Dışarıdan ●
Destek Alınan Kurum veya Kişiler

5. AİLE İÇİ İLİŞKİLER

Türkiye'deki ailelerin yapısını anlamak bakımından önemli ipuçları veren bu bölümde; aile üyelerinin hafta içi ve hafta sonu birlikte vakit geçirme alışkanlıkları, beraber yaptıkları faaliyetler, hanede gündelik yaşamlarını sürdürürken nasıl bir iş bölümü/görev paylaşımı içinde buldukları, bakıma muhtaç aile üyelerinin (çocuk, engelli, hasta) bakımının nasıl yürütüldüğü, ailenin çeşitli konularda nasıl karar verdiği, eşler arasında hangi konularda sorunlar yaşandığı, sorun halinde eşlerin ne tür tepkiler verdiği ve eşler arasında sorun yaşandığında nereden ya da kimden destek aldıkları konuları ele alınmaktadır.

5.1. Hanehalkı Üyelerinin Bir Araya Geldikleri Zamanlar

Araştırma kapsamında hanehalkı üyelerine hafta içi ve hafta sonu sabah kahvaltısı, öğle yemeği ve akşam yemeklerinde ne sıklıkla bir araya geldikleri sorulmuştur. Alınan cevaplar Tablo 54 ve 55'te sunulmaktadır. Tablo 54'e bakıldığında aile üyelerinin hafta içi daha çok akşam yemeklerinde bir araya geldikleri görülmektedir (%78). Hafta içi sabah ve öğle yemeğinde bir araya gelme sıklıklarına bakıldığında ise akşam yemeğine göre belirgin oranda bir düşüş gözlenmektedir. Hafta içi sabah kahvaltısında bir araya gelme sıklığına sıklıkla ve her zaman yanıtı verenlerin toplamı %43, öğle yemeğinde ise bu oran %27'dir.

Bölgelere göre hafta içi sabah kahvaltısında bir araya gelme sıklığına bakıldığında sıklıkla ve her zaman olarak belirtenler içerisinde en yüksek oran %60 ile Batı Karadeniz'dir. Öğle yemeğinde bir araya gelme durumuna sıklıkla ve her zaman diyenler içerisinde de en yüksek Batı Karadeniz (%41), hiçbir zaman ve nadiren diyenler içerisinde de en yüksek oran %80 ile İstanbul'dur. Akşam yemeğinde bir araya gelme durumuna sıklıkla ve her zaman yanıtı verenlerin oranı %80'ler civarında seyretmekte ve bölgeler içerisinde en yüksek oran Kuzeydoğu Anadolu (%85) olarak görülmektedir.

Hanehalkı tiplerine göre bakıldığında ise farklılaşma olmaksızın tüm hanehalkı tiplerinde bir araya gelme örüntülerinin, Türkiye geneli oranlarına paralel olduğu gözlenmektedir; ailelerin daha çok hafta içi akşamları bir araya geldikleri görülmektedir.

SES'e göre sabah kahvaltısında bir araya gelme sıklığını hiçbir zaman ve nadiren olarak belirtenlerin oranı en yüksek üst grupta (%58) görülmekte; sıklıkla ve her zaman diyenlerin oranı ise en alt grupta yoğunlaşmaktadır (%62).

Aile üyelerinin hafta sonu sabah kahvaltısı, öğle yemeği ve akşam yemeğinde bir araya gelme sıklıklarının verildiği Tablo 55'e bakıldığında; sabah kahvaltısında sıklıkla ve her zaman bir araya geldiğini belirtenlerin oranı %72, öğle yemeğinde %57, akşam yemeklerinde %83 olarak görülmektedir. Aile üyelerinin hafta içine oranla hafta sonu sabah kahvaltısı ve akşam yemeklerinde daha sık bir araya geldikleri gözlenmektedir.

Bölgelere göre aile üyelerinin bir araya gelme sıklıklarına bakıldığında, hafta sonu sabah kahvaltısında sıklıkla ve her zaman bir araya gelenlerin oranı %78 ile en yüksek Orta Anadolu'dadır. Hafta sonu sabah kahvaltısında hiçbir zaman bir araya gelmediğini veya nadiren bir araya geldiğini belirtenlerin oranı ise Ege ve Batı Karadeniz'de (%11) en düşüktür. Akşam yemeğinde bir araya gelme sıklığı en yüksek Orta Anadolu bölgesindedir (%89).

Hane halkı tipine göre, Türkiye geneline benzer olarak, çekirdek aile üyeleri (%73) en çok sabah kahvaltısında, geniş aile üyeleri ise (%83) en çok akşam yemeklerinde bir araya geldiklerini belirtmektedirler.

SES gruplarına göre hane halkı üyeleri en üst grupta %80 sabah kahvaltısında sıklıkla ve her zaman bir araya gelmektedir. Akşam yemeği için aynı değerlere bakıldığında en yüksek oranın en üst grupta olduğu gözlenmektedir (%85).

Tablo 54. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Hanehalkı Üyelerinin Hafta İçi Sabah Kahvaltısı, Öğle Yemeği ve Akşam Yemeğinde Bir Araya Gelme Sıklıkları

	Sabah kahvaltısı				Öğle Yemeği				Akşam Yemeği						
	Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman	Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman	Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
Türkiye	24,9	18,8	12,9	19,0	24,4	40,3	20,6	12,3	11,5	15,3	4,4	7,5	9,9	30,0	48,2
ÜÇ BÜYÜK İL															
İstanbul	40,5	22,2	11,8	10,8	14,7	60,3	19,9	7,4	5,4	7,1	4,7	10,1	12,5	27,1	45,6
Batı Marmara	23,4	18,5	10,4	20,7	27,0	40,6	20,9	12,0	10,8	15,6	6,2	7,5	7,0	31,3	47,9
Doğu Marmara	26,0	20,3	13,6	17,1	23,0	45,6	19,7	12,1	9,2	13,4	4,6	6,5	10,8	27,3	50,8
İzmir	44,6	15,4	9,7	6,9	23,4	66,7	11,6	5,2	3,2	13,4	7,2	6,7	8,5	14,7	62,9
BÖLGE															
İstanbul	40,5	22,2	11,8	10,8	14,7	60,3	19,9	7,4	5,4	7,1	4,7	10,1	12,5	27,1	45,6
Batı Anadolu	28,4	21,3	14,5	17,6	18,3	46,0	23,3	11,7	9,9	9,0	3,4	6,4	8,9	35,7	45,6
Orta Anadolu	19,7	16,6	9,6	18,0	36,1	37,5	19,0	10,1	9,5	23,9	3,0	7,2	5,5	25,0	59,4
Batı Karadeniz	12,0	15,5	12,5	24,3	35,8	24,5	20,1	14,6	16,8	24,0	3,1	6,1	9,6	29,8	51,3
Doğu Karadeniz	15,6	17,2	13,7	30,9	22,7	27,3	21,6	14,6	23,4	13,2	5,4	9,3	10,3	47,7	27,3
Kuzeydoğu Anadolu	14,4	14,2	15,2	21,9	34,3	18,3	23,9	18,1	15,7	24,0	2,3	5,1	7,7	29,0	55,9
Ortadoğu Anadolu	11,5	25,4	17,1	25,0	21,0	18,8	33,2	21,8	14,1	12,1	3,0	10,0	11,4	36,8	38,8
Güneydoğu Anadolu	14,1	16,1	15,5	29,7	24,7	21,0	22,1	18,2	20,0	18,6	3,3	6,0	11,2	35,2	44,3
HANEHALKI TİPİ															
Çekirdek	25,5	19,0	12,6	18,3	24,6	41,9	20,5	11,4	10,8	15,3	4,0	6,9	9,7	29,1	50,3
Geniş	21,6	17,8	14,2	23,2	23,3	31,4	21,5	17,9	14,8	14,4	4,8	8,3	10,9	34,1	41,9
Dağılımş	26,7	18,4	13,3	17,0	24,6	44,0	19,5	9,0	11,3	16,2	7,5	10,9	10,0	29,8	41,8
SOSYOEKONOMİK STATÜ															
En üst grup	34,6	22,2	9,7	11,7	21,9	58,5	19,2	6,9	5,5	9,8	4,2	9,0	10,3	24,3	52,2
Üst grup	36,7	21,7	10,5	14,7	16,3	58,8	19,2	7,8	7,6	6,7	5,3	7,8	9,2	29,0	48,7
Üst orta grup	28,5	20,4	12,8	17,3	20,9	46,2	22,6	10,9	8,6	11,6	4,6	8,1	10,4	29,4	47,4
Alt orta grup	19,0	17,2	14,2	21,5	28,1	30,8	20,2	15,3	14,1	19,5	4,2	6,9	10,0	30,7	48,2
En alt grup	11,6	12,6	13,7	25,8	36,3	17,4	17,7	15,9	21,1	27,9	3,1	5,9	9,3	33,7	48,0

Tablo 55. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Hanehalkı Üyelerinin Haftasonu Sabah Kahvaltısı, Öğle Yemeği ve Akşam Yemeğinde Bir Araya Gelme Sıklıkları

	Sabah kahvaltısı				Öğle Yemeği				Akşam Yemeği						
	Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla Her zaman	Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla Her zaman	Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla Her zaman			
Türkiye	5,6	9,4	12,7	29,0	43,2	12,3	14,4	16,0	23,8	33,5	2,8	5,3	8,8	32,1	51,0
ÜÇ BÜYÜK İL															
İstanbul	5,9	9,0	13,1	27,8	44,2	13,1	15,9	16,0	23,3	31,8	2,4	5,4	11,0	30,1	51,1
Ankara	4,5	11,7	13,1	37,1	33,6	9,3	15,9	18,1	29,6	27,1	1,6	4,7	7,3	45,4	41,0
İzmir	8,3	8,1	12,2	17,7	53,7	24,5	10,5	12,1	15,0	37,9	5,2	5,4	7,2	15,0	67,4
BÖLGE															
İstanbul	5,9	9,0	13,1	27,8	44,2	13,1	15,9	16,0	23,3	31,8	2,4	5,4	11,0	30,1	51,1
Batı Marmara	9,4	11,8	10,8	28,3	39,6	17,7	16,8	16,2	20,0	29,2	4,7	5,8	7,6	33,7	48,
Doğu Marmara	5,6	7,5	13,1	26,2	47,6	15,1	13,3	14,9	20,6	36,1	2,6	4,4	9,0	29,9	54,0
Ege	5,1	5,8	12,3	25,9	50,9	14,0	8,7	14,2	22,3	40,8	3,0	3,8	8,1	25,2	60,0
Akdeniz	7,3	14,6	12,6	26,1	39,3	12,2	17,9	14,1	21,8	33,9	4,2	8,5	8,1	32,0	47,2
Batı Anadolu	4,0	9,9	12,9	35,8	37,4	9,6	15,7	17,1	28,6	29,0	1,4	3,9	6,8	39,9	48,0
Orta Anadolu	6,0	7,3	8,8	22,2	55,8	14,5	11,3	11,2	20,3	42,7	2,5	4,0	5,0	24,1	64,5
Batı Karadeniz	3,9	7,6	10,7	30,1	47,8	9,5	12,6	14,6	24,5	38,8	2,9	5,2	8,2	30,3	53,4
Doğu Karadeniz	5,8	11,7	13,8	41,3	27,4	11,4	17,5	17,7	35,4	18,1	3,9	6,9	11,8	48,4	29,0
Kuzeydoğu Anadolu	3,5	10,9	10,3	27,7	47,6	8,8	14,7	17,1	23,8	35,6	1,9	3,9	6,4	29,6	58,2
Ortadoğu Anadolu	4,0	13,3	14,6	30,3	37,9	7,2	21,4	23,5	23,8	24,0	2,4	9,8	9,7	38,8	39,3
Güneydoğu Anadolu	4,4	8,2	16,5	35,4	35,4	9,3	12,3	20,8	27,7	29,9	2,0	3,1	10,7	37,8	46,5
HANEHALKI TİPİ															
Çekirdek	5,2	9,6	12,4	28,1	44,7	11,8	14,2	15,4	23,3	35,2	2,5	5,1	8,3	31,0	53,0
Geniş	5,6	8,7	13,8	33,6	38,3	12,3	14,9	19,1	26,8	26,8	3,3	4,7	9,3	37,4	45,3
Dağılımı	8,9	9,1	13,6	28,5	40,0	17,0	15,6	14,9	21,8	30,6	4,5	7,6	12,0	31,6	44,2
SOSYOEKONOMİK STATÜ															
En üst grup	3,4	7,9	9,0	26,0	53,7	11,9	10,8	13,9	22,7	40,7	1,5	6,5	6,8	27,5	57,7
Üst grup	6,4	8,6	10,8	28,9	45,4	14,1	13,9	14,0	24,0	34,1	3,2	6,3	8,0	30,3	52,2
Üst orta grup	5,7	9,8	14,0	29,1	41,4	14,0	15,6	16,3	22,5	31,6	3,0	4,9	9,6	32,2	50,3
Alt orta grup	5,6	9,9	12,9	29,3	42,4	11,3	14,9	16,7	23,8	33,3	2,6	5,3	8,6	32,7	50,7
En alt grup	5,0	8,6	12,7	29,7	43,9	8,0	11,6	16,6	28,3	35,7	2,5	4,4	9,0	34,5	49,6

5.2. Hanehalkı Üyelerinin Birlikte Yaptıkları Faaliyetler

Araştırma kapsamında katılımcılara, hanehalkı üyelerinin bir takım sosyal kültürel faaliyetleri birlikte yapma sıklıkları sorulmuştur. Sıklık dereceleri Hiçbir zaman, Nadiren, Bazen, Sıklıkla ve Her zaman seçenekleri ile belirtilmiştir.

Sıklıkla ve Her zaman seçeneklerinin toplamı değerlendirildiğinde hane halkının birlikte en fazla TV seyrettiği tespit edilmiştir (%58). İkinci sırada ise %39 akraba ziyareti seçeneği gelmek-

Hanehalkı üyelerinin bir arada yaptığı önemli faaliyetlerden biri de alışverişe gitmektir. Alışverişe gitmek, hanehalkı üyelerinin birlikte sıklıkla ve her zaman yaptıklarını belirttikleri faaliyetlerdendir (%31). Birlikte hiç alışverişe gitmemişlerin oranı ise %21'dir.

Hanehalkı üyelerinin %53'ü hiç birlikte tatil yapmamıştır. Tüm hanehalkı üyeleri ile bazen birlikte tatil yapanların oranı %11'dir. Hanehalkı üyelerinin her zaman birlikte tatil yapma oranı ise düşüktür (%10).

Tablo 56. Türkiye Geneli Hanehalkı Üyelerinin Birlikte Yaptıkları Faaliyetler

	Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
Akraba ziyareti yapmak	7,3	24,0	29,6	25,5	13,6
Komşu ziyareti yapmak	18,2	27,3	26,8	18,4	9,3
Arkadaş ziyareti yapmak	15,8	27,2	28,7	19,1	9,1
Dışarda yemeğe gitmek	39,7	27,7	18,7	8,8	5,1
Pikniğe gitmek	35,3	31,2	19,8	8,3	5,4
Sinemaya gitmek	74,8	13,2	6,7	3,1	2,2
Tiyatroya gitmek	84,5	8,1	3,5	2,1	1,8
Alışverişe gitmek	21,5	22,4	25,0	22,0	9,1
Birlikte TV izlemek	7,2	11,6	22,9	40,2	18,2
Tatile gitmek	52,6	15,2	10,9	11,3	10,0

tedir. Hane halkının birlikte en az yaptıkları faaliyet ise sinema veya tiyatroya gitmektir. Birlikte sinemaya hiç gitmemiş olanların oranı %75, tiyatroya hiç gitmemiş olanların oranı %84'tür. Sinemaya bazen gidenlerin oranı ise %7'dir. Hanehalkı üyelerinin sadece %5'i sıklıkla ve her zaman sinemaya gittiğini ifade etmiştir (Tablo 56).

Cevaplayıcıların %40'ı birlikte hiç dışarıda yemeğe gitmediklerini ifade etmiştir. Bu faaliyeti bazen yapanların oranı ise %19'dur. Sıklıkla ve her zaman yemeğe çıkanların oranı ise %14'tür. Hanehalkı üyelerinin %35'i birlikte hiç pikniğe gitmediklerini ifade etmiştir. Bu faaliyeti nadiren ve bazen yapanların oranı ise %51'dir. Sıklıkla ve her zaman pikniğe gidenlerin oranı ise %14'tür.

Tablo 57'de büyük il karşılaştırıldığında hanehalkı üyelerinin birlikte en çok TV izlediği il Ankara'dır (%67). Bölgelere göre bakıldığında, cevapların birlikte TV izlemek ve akraba ziyareti yapmak seçeneklerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Akraba ziyaretini bazen ve sıklıkla birlikte yaparız diyenlerin oranı en yüksek Güneydoğu Anadolu'dadır (%67). Dışarıda yemeğe gitmek, sinemaya ve tiyatroya gitmek ile birlikte tatile gitmek faaliyetlerindeki oranlara bakıldığında ise İstanbul'un diğer bölgelerden ayrıştığı görülmektedir. İstanbul'da bazen ve sıklıkla dışarıda yemeğe gidenlerin oranı %33, sinemaya gidenlerin oranı %14, tiyatroya gidenlerin oranı %9, birlikte tatile gittiklerini belirtenlerin oranı ise %34'tür. Sinemaya ve tiyatroya gidenlerin oranlarına bölgesel olarak bakıldığında en düşük oranın Kuzeydoğu Anadolu'da (%2) olduğu görülmektedir.

Tablo 57. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Hanehalkı Üyelerinin Birlikte Yaptıkları Faaliyetler (Bazen&Sıklıkla)

	Akraba ziyareti yapmak	Komşu ziyareti yapmak	Arkadaş ziyareti yapmak	Dışarda yemeğe gitmek	Pikniğe gitmek	Sinemaya gitmek	Tiyatroya gitmek	Alışverişe gitmek	Birlikte TV izlemek	Tatile gitmek
Türkiye	55,1	45,2	47,9	27,5	28,1	9,9	5,6	47,0	63,1	22,2
ÜÇ BÜYÜK İL										
İstanbul	52,6	37,2	44,1	33,2	27,7	14,3	9,5	50,4	64,6	34,5
Ankara	58,9	39,4	45,3	32,5	31,7	12,0	7,2	59,8	66,8	29,1
İzmir	37,9	27,2	31,9	23,5	22,6	9,4	5,6	37,6	51,5	17,5
BÖLGE										
İstanbul	52,6	37,2	44,1	33,2	27,7	14,3	9,5	50,4	64,6	34,5
Batı Marmara	46,7	33,7	40,5	24,2	23,2	8,2	2,5	42,2	56,7	21,4
Doğu Marmara	59,5	50,5	53,5	33,8	39,1	13,3	8,3	52,3	64,8	25,5
Ege	50,0	43,5	45,9	24,8	26,4	9,8	5,4	49,2	58,4	17,8
Akdeniz	52,9	46,0	46,9	27,0	27,7	7,6	3,6	42,9	65,9	23,0
Batı Anadolu	58,0	42,5	46,1	30,4	30,5	10,3	6,0	58,7	68,9	26,0
Orta Anadolu	50,2	40,5	40,9	19,3	31,7	6,9	3,3	45,3	61,9	13,2
Batı Karadeniz	58,5	53,3	55,3	23,8	26,9	9,6	4,7	38,6	54,0	16,1
Doğu Karadeniz	56,1	48,2	51,2	26,5	23,8	7,8	5,0	43,5	70,7	15,9
Kuzeydoğu Anadolu	53,7	45,1	44,5	17,4	25,0	2,1	1,6	36,0	60,7	8,1
Ortadoğu Anadolu	60,0	58,3	55,1	24,4	22,6	4,4	2,9	41,7	69,2	8,5
Güneydoğu Anadolu	67,4	58,5	56,5	22,6	22,9	6,8	2,9	37,9	59,1	13,9
HANEHALKI TİPİ										
Çekirdek	56,1	45,7	49,2	29,7	30,4	10,9	6,0	50,3	63,6	25,0
Geniş	57,0	50,2	46,8	16,5	21,9	4,0	2,9	35,2	63,3	11,0
Dağılımı	42,5	31,0	38,3	29,2	19,3	12,0	8,1	40,9	58,1	19,2
SOSYOEKONOMİK STATÜ										
En üst grup	54,4	33,4	54,1	62,5	34,0	35,8	24,0	60,2	60,6	45,0
Üst grup	52,8	39,5	49,1	47,7	38,4	20,2	11,2	57,1	61,3	40,7
Üst orta grup	54,4	44,7	47,3	29,0	33,1	10,5	5,3	50,8	65,0	24,9
Alt orta grup	56,3	47,3	46,7	17,1	23,1	3,2	2,1	42,8	63,5	13,4
En alt grup	57,3	53,6	49,0	11,6	10,7	2,3	1,7	28,3	59,0	5,3

Hanehalkı tipine göre bakıldığında birlikte yapılan faaliyetler içerisinde akraba ziyareti yapanların oranlarının geniş ailelerde en yüksek (%57) dağılmış ailelerde ise en düşük (%42) olduğu görülmektedir. Bazen ve sıklıkla birlikte sinemaya ve tiyatroya gittiklerini belirtenlerin oranı dağılmış ailelerde en yüksek (%12 sinemaya gitme, %8 tiyatroya gitme) görülmektedir. Birlikte dışarda yemeğe gitmek ve birlikte tatile gitmek oranlarına bakıldığında ise bu faaliyetler en çok çekirdek ailelerde görülmektedir. Çekirdek aile üyelerinin %30'u dışarda bazen veya sıklıkla birlikte dışarıda yemeğe gittiklerini, %25'i ise birlikte tatile gittiklerini belirtmişlerdir.

SES'e göre bakıldığında, birlikte TV izlemek, akraba ziyareti ve arkadaş ziyareti dışında tüm faaliyetlerde gruplar arası oranlarda ciddi bir farklılık olduğu görülmektedir. Birlikte dışarı yemeğe gittiklerini belirtenlerin oranı en üst grupta yoğunlaşmaktadır (%62). En alt grupta yer alan aile üyelerinde ise birlikte tatile gitmek (%5), dışarıda yemeğe gitmek (%12), alışverişe gitmek (%28) oranlarındadır. Birlikte TV seyretmek ise tüm sosyoekonomik grupların (%60 ile %65 arasında) benzer oranlarda gerçekleştirdikleri faaliyetlerdendir.

5.3. Evdeki İşlerden Sorumlu Kişiler

Araştırmada evdeki işlerin genellikle kim tarafından yapıldığı sorulmuştur. Tablo 58'de görüldüğü üzere, bakım, tamirat, badana, faturaları ödeme gibi işleri genellikle erkek üstlenmekte, bunun dışındaki bütün işler büyük oranda kadın tarafından yapılmaktadır. Hanenin yemek, ütü, çamaşır, bulaşık, basit dikiş, akşam çay servisi, sofranın kurulup kaldırılması, evin günlük toplanması ve temizlenmesi ve haftalık/aylık temizlik gibi günlük işleri %80-%88 arasında değişen oranlarda kadın tarafından yerine getirilmektedir. Bu işlerin erkek tarafından yapılma oranı ise akşamları çay servisi (%11) ve sofranın kurulup kaldırılması (%10) dışında %7-%9 civarında seyretmektedir.

Günlük alışverişi %52 ile kadınlar gerçekleştirirken hanelerin %45'inde bu görevi erkekler yapmaktadır. Küçük onarım ve bakım, faturaların ödenmesi ve boya/badana gibi işlerin erkeklerce üstlenilme oranı ise kadınlara oranla daha yüksektir. Bu işleri %40 ile %75 arasında değişen oranlarda erkekler yapmaktadır. Bu işler içerisinde boya/badana işlerinin ücretli olarak yaptırılma oranı ise %38 iken küçük bakım onarım tamirat işlerinin ücretli yaptırılma oranı ise %12'dir. Ücretli olarak yaptırılan işler arasında

Tablo 58. Türkiye Geneli Hanedeki İşlerden Sorumlu Kişiler

	Erkek	Kadın	Hanehalkı ferdi olmayan fert	Ücretli olarak yaptırılıyor	Kurum/Kuruluş ücretsiz	Evde yapılmıyor
Yemek yapma	8,6	88,3	1,8	0,5	0,1	0,7
Günlük yiyecek-içecek alışverişi	45,0	51,8	2,9	0,2	0,0	0,1
Aylık faturaların ödenmesi	75,0	20,2	3,7	0,2	0,9	0,1
Küçük bakım onarım tamir	72,2	8,3	7,1	11,3	0,1	0,9
Evin badanası boyası	40,0	9,0	10,3	38,1	0,1	2,4
Ütü	9,4	80,2	3,1	1,0	0,0	6,3
Çamaşır (Çamaşır makinesini kullanmak dahil)	8,6	88,4	2,1	0,6	0,0	0,2
Bulaşık (Bulaşık makinesini kullanmak dahil)	9,1	88,5	1,9	0,2	0,0	0,3
Basit dikiş, düğme dikme	7,3	86,4	2,9	1,7	0,0	1,6
Akşamları çay servisi	10,6	87,2	1,5	0,1	0,0	0,6
Sofranın kurulup kaldırılması	10,0	88,0	1,5	0,1	0,0	0,4
Evin günlük toplanması ve temizlenmesi	8,6	88,5	2,2	0,6	0,0	0,1
Evin haftalık aylık temizliği	7,4	83,5	4,1	4,7	0,1	0,1

üçüncü en yüksek olan iş ise %5 ile evin haftalık aylık temizliğidir.

Tablo 66'da evde yoğun olarak kadınlar tarafından yapılan işler Türkiye geneli ve çeşitli demografik gruplarda verilmektedir.

Hanede kadının sorumlu olduğu işler açısından üç büyük ilde keskin bir farklılaşma yoktur. Oranlar arasındaki farkın en yüksek olduğu iş günlük yiyecek/içecek alışverişinin yapılmasıdır. Ankara'daki hanelerin %55'inde, İstanbul'daki hanelerin %61'inde bu işi kadınlar üstlenmişken bu oran İzmir'de %46'dır.

Bölgelere göre bakıldığında farklılaşma en çok günlük yiyecek alışverişi, aylık faturaların ödenmesi ve evin badana/boya işlerinin yapılmasında görülmektedir. Günlük yiyecek alışverişinden kadının sorumlu olduğu hane oranı Batı Marmara'da %54, İstanbul'da ise %61'dir. Bu oran Orta Anadolu'da %41'e, Kuzeydoğu Anadolu'da %30'a düşmektedir. İstanbul'daki hanelerin %25'inde aylık faturaları kadınlar ödemektedir. Bu oran Kuzeydoğu Anadolu'da %12'dir.

Hemen hemen tüm işlerde kadının sorumluluğu çekirdek ve geniş ailelerde daha yüksektir. Buna karşılık Türkiye genelinde büyük oranda erkekler tarafından yerine getirilen aylık faturaların ödenmesi, küçük bakım onarım ve evin badana boyasının yapılması gibi işleri yapan kadın oranının diğer hanehalkı tiplerine kıyasla, dağılmış ailelerde daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Dağılmış ailelerde faturaların ödemesini gerçekleştiren kadın oranı %40, küçük bakım onarım işlerini yapan kadın oranı %16 ve evin badana boyasını yapan kadın oranı %11'dir.

SES grupları arasında farklılaşmanın diğer işlere nispeten daha çok görüldüğü işler evin haftalık/aylık temizliği, evin badana boyası ve günlük yiyecek içecek alışverişidir. Orta ve alt SES gruplarında büyük oranda (%87 ile %91 arasında değişen oranlar) kadının yaptığı evin günlük temizliği, en üst SES grubundaki hanelerde %72'ye düşmektedir. En alt SES grubundaki kadınların

%50'si günlük yiyecek alışverişini yapmaktan sorumludur. Bu oran en üst SES grubunda %45'tir. Evin badana boyası en alt SES grubundaki hanelerin %15'inde genellikle kadın tarafından yapılırken, bu oran en üst SES grubunda %5'e inmektedir.

5.4. Hanede Çocukların Gündüz Bakımı

0-5 yaş grubunda çocuğu olan hanelere küçük çocuklara gündüzleri kimin baktığı sorulmuştur. Hane içinde 0-5 yaş grubunda bakıma muhtaç küçük çocuk bulunan hanelerin %88'inde bakım işini anne üstlenmektedir. Bu işi anneanne ve babaannelerin üstlendiği hanelerin oranı %6'dır. Bakımın kreşte sağlanma oranı %3, bakıcılarca yerine getirilme oranı ise %1'dir (Tablo 60).

Kuzeydoğu Anadolu, Ortadoğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde çocuk bakımını annenin üstlenmesi oranı %96-97'lere varmaktadır. Bakıcı oranı ise tüm bölgelerde düşük olmakla birlikte en yüksek oran %3 ile Ege bölgesidir.

Dağılmış ailelerde, bakıma muhtaç küçük çocuklara annenin bakma oranı diğer hanehalkı tiplerine kıyasla daha düşüktür (%68). Öte yandan bu tip ailelerde 0-5 yaş arası çocuklar için gündüz bakım seçenekleri; anneanne /babaanne (%16), bakıcı (%3) ve kreş (%3) olarak öne çıkmaktadır.

SES grupları açısından değerlendirildiğinde en alt ve orta SES'te annelerin hanedeki baskın konumu devam etmektedir. En alt SES'te bu oran %99, üst orta SES'te ise %83'tür. En üst SES'teki oranlar anneanne/babaanne %34, bakıcı %19 ve kreş %11 olarak görülmektedir.

Tablo.59. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı tipi ve SES'e Göre Hanede Kadının Sorumlu Olduğu İşler

	Yemek yapma	Çamaşır (Çamaşır makinesini kullanmak dahil)	Bulaşık (Bulaşık makinesini kullanmak dahil)	Basit dikiş, düğme dikme	Evin günlük toplaması ve temizlenmesi	Sofranın kurulup kaldırılması	Evin haftalık aylık temizliği	Akşamları gay servisi	Ütü	Günlük yiyecek-içecek alışverişi	Aylık faturaların ödenmesi	Evin badanası boyası	Küçük bakım onarım tamiri
Türkiye	88,3	88,4	88,5	86,4	88,5	88,0	83,5	87,2	80,2	51,8	20,2	9,0	8,3
ÜÇ BÜYÜK İL													
İstanbul	85,0	85,6	85,3	82,5	85,1	84,5	79,4	83,7	80,7	61,4	25,3	7,4	9,4
Ankara	88,7	88,9	89,0	86,2	89,1	88,5	83,8	87,6	84,7	55,2	26,7	8,0	7,8
İzmir	82,7	84,0	83,8	82,3	83,1	82,3	75,1	81,3	76,5	45,7	22,9	6,3	7,2
BÖLGE													
İstanbul	85,0	85,6	85,3	82,5	85,1	84,5	79,4	83,7	80,7	61,4	25,3	7,4	9,4
Batı Marmara	85,9	86,5	86,2	83,0	85,8	85,8	82,8	84,8	75,2	54,1	20,9	15,5	8,9
Doğu Marmara	91,2	91,0	90,8	89,7	90,6	90,2	86,5	90,1	85,2	60,5	18,6	9,3	8,7
Ege	84,4	84,8	84,7	83,2	84,2	83,7	76,9	82,8	74,6	42,3	19,4	7,0	6,9
Akdeniz	88,7	88,8	89,6	86,3	90,2	89,7	85,1	88,6	77,0	58,4	21,4	6,5	7,7
Batı Anadolu	89,5	89,7	89,9	87,5	90,1	89,2	84,6	88,5	84,0	50,1	22,8	9,6	7,4
Orta Anadolu	92,8	93,0	92,4	92,2	93,2	92,4	90,2	92,4	84,2	41,0	17,5	12,7	9,4
Batı Karadeniz	86,8	87,4	87,1	86,3	87,0	87,3	83,1	85,4	74,7	47,5	19,5	9,1	8,
Doğu Karadeniz	89,8	88,0	88,1	87,3	89,3	89,9	84,2	88,6	80,8	46,7	16,0	5,8	7,3
Kuzeydoğu Anadolu	92,4	93,2	92,4	92,6	93,1	92,9	89,6	91,6	85,2	29,9	12,4	21,1	9,0
Ortadoğu Anadolu	92,2	90,8	91,6	90,3	91,4	90,7	87,7	89,1	86,1	37,8	11,1	8,9	7,0
Güneydoğu Anadolu	94,2	94,0	94,7	92,7	94,5	94,6	92,3	93,6	84,4	48,9	14,9	11,3	10,2
HANEHALKI TİPİ													
Çekirdek	96,5	97,0	97,0	95,1	96,9	96,3	92,5	95,5	89,6	53,7	14,9	7,5	6,2
Geniş	97,8	97,7	97,9	96,0	98,7	97,7	96,4	97,0	90,4	49,5	14,5	12,1	6,9
Dağılım	56,9	56,2	56,4	53,8	56,0	56,5	47,9	55,5	44,9	47,5	39,9	11,5	15,9
SOSYOEKONOMİK STATÜ													
En üst grup	73,5	75,3	75,5	70,9	71,8	72,2	52,1	70,8	67,6	45,2	23,1	4,6	8,1
Üst grup	83,9	86,0	85,5	83,3	85,5	84,4	77,6	83,5	82,4	51,8	22,5	4,5	8,8
Üst orta grup	90,4	90,6	90,7	88,9	91,3	90,2	88,3	89,4	86,9	53,6	18,4	7,0	6,8
Alt orta grup	90,9	90,5	90,5	89,2	90,7	90,6	88,0	89,7	82,2	51,9	19,9	11,6	8,2
En alt grup	88,6	86,7	87,5	84,5	87,4	87,8	81,9	87,3	61,2	50,1	21,3	14,6	12,0

Tablo 60. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Hanedeki Küçük Çocukların Gündüz Bakımı

	Annesi	Babası	Ablası	Abisi	Dedesi	Anneannesi/Babannesi	Yakın akrabası	Bakıcısı	Komşu	Kreş	Diğer
Türkiye	88,4	0,5	0,1	0,1	0,1	6,3	0,4	1,4	0,1	2,7	0,0
ÜÇ BÜYÜK İL											
İstanbul	86,1	0,1	0,1	0,0	0,2	8,1	0,3	1,0	0,0	4,2	0,0
Ankara	80,0	0,2	0,4	1,0	0,0	12,1	1,0	1,3	0,0	4,1	0,0
İzmir	76,5	1,0	0,3	0,0	0,0	11,4	0,4	2,5	0,4	7,5	0,0
BÖLGE											
İstanbul	86,1	0,1	0,1	0,0	0,2	8,1	0,3	1,0	0,0	4,2	0,0
Batı Marmara	81,9	0,0	0,0	0,0	0,0	8,6	0,2	2,4	0,2	6,8	0,0
Doğu Marmara	87,6	0,2	0,0	0,0	0,0	6,2	0,6	2,3	0,1	2,9	0,0
Ege	77,3	0,6	0,1	0,0	0,0	11,6	0,5	3,4	0,4	6,1	0,0
Akdeniz	88,1	0,3	0,3	0,0	0,2	7,4	0,5	0,9	0,0	2,3	0,0
Batı Anadolu	82,7	1,7	0,2	0,7	0,0	9,5	0,7	1,2	0,0	3,2	0,1
Orta Anadolu	93,1	0,7	0,0	0,0	0,3	4,1	0,0	1,1	0,0	0,8	0,0
Batı Karadeniz	88,3	0,0	0,0	0,0	0,5	7,0	0,5	2,0	0,4	1,4	0,0
Doğu Karadeniz	89,0	1,8	0,0	0,0	0,0	7,6	0,5	0,3	0,0	0,9	0,0
Kuzeydoğu Anadolu	95,6	0,3	0,1	0,0	0,0	1,2	0,2	1,6	0,0	1,0	0,0
Ortadoğu Anadolu	95,4	0,1	0,1	0,1	0,0	2,7	0,0	0,9	0,0	0,7	0,0
Güneydoğu Anadolu	97,4	0,8	0,2	0,0	0,0	0,6	0,2	0,4	0,0	0,5	0,0
HANEHALKI TİPİ											
Çekirdek	87,3	0,4	0,2	0,1	0,1	5,9	0,4	1,8	0,1	3,7	0,0
Geniş	91,9	0,6	0,0	0,0	0,1	6,9	0,1	0,1	0,0	0,2	0,0
Dağılmış	68,4	5,9	0,0	0,6	0,0	15,7	3,5	2,7	0,0	3,0	0,0
SOSYOEKONOMİK STATÜ											
En üst grup	31,7	0,0	0,0	0,0	0,0	34,2	2,9	18,6	1,8	10,8	0,0
Üst grup	51,0	0,7	0,1	0,0	0,1	22,2	1,3	8,8	0,0	15,9	0,0
Üst orta grup	82,8	0,8	0,2	0,2	0,1	10,2	0,5	1,2	0,2	3,7	0,0
Alt orta grup	95,3	0,4	0,1	0,0	0,2	3,0	0,2	0,2	0,0	0,6	0,0
En alt grup	98,7	0,4	0,1	0,0	0,0	0,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

5.5. Hanede Çocukların Anaokuluna Gitme Durumu

Çocuğu 3-6 yaş arasında olan hanelere çocuklarının anaokuluna gidip gitmediği sorulmuştur. Tablo 61’de görüldüğü üzere; 3-6 yaş aralığındaki çocukların sadece %11’i anaokuluna devam etmektedir. Üç büyük ilde anaokuluna devam eden çocukların oranı Türkiye ortalamasından daha yüksektir (Ankara: %12; İstanbul-İzmir: %14).

Tablo 61. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES’e Göre Anaokuluna Devam Etme

	Anaokuluna, anasınıfına veya kreşe devam ediyor	Anaokuluna, anasınıfına veya kreşe devam etmiyor
Türkiye	10,7	89,3
ÜÇ BÜYÜK İL		
İstanbul	13,5	86,5
Ankara	12,3	87,7
İzmir	13,9	86,1
BÖLGE		
İstanbul	13,5	86,5
Batı Marmara	14,8	85,2
Doğu Marmara	15,0	85,0
Ege	12,0	88,0
Akdeniz	9,6	90,4
Batı Anadolu	11,0	89,0
Orta Anadolu	10,8	89,2
Batı Karadeniz	10,6	89,4
Doğu Karadeniz	7,1	92,9
Kuzeydoğu Anadolu	5,6	94,4
Ortadoğu Anadolu	7,3	92,7
Güneydoğu Anadolu	6,8	93,2
HANEHALKI TİPİ		
Çekirdek	12,1	87,9
Geniş	6,8	93,2
Dağılmış	12,3	87,7
SOSYOEKONOMİK STATÜ		
En üst grup	23,4	76,6
Üst grup	29,8	70,2
Üst orta grup	13,9	86,1
Alt orta grup	7,0	93,0
En alt grup	5,8	94,2

Bölgelere bakıldığında, doğu bölgelerinden batıya doğru gidildikçe çocukların anaokuluna gönderenlerin oranı artmaktadır. Kuzeydoğu Anadolu’da bu yaş aralığındaki çocukların %6’sı ve Güneydoğu Anadolu’da %7’si anaokuluna giderken, bu oran Orta Anadolu’da %11, Ege’de %12, Batı Marmara’da %15’e çıkmaktadır.

Dağılmış ve çekirdek ailelerde 3-6 yaş grubundaki çocukların anaokuluna devam etme oranı %12’dir. Geniş ailelerde ise bu oran düşmektedir (%7).

SES grupları açısından değerlendirildiğinde alt SES grubundan üst SES grubuna doğru gittikçe çocukların anaokuluna devam etme oranlarında artış görülmektedir. En alt SES ile alt orta SES grubunda bu oran %6-7 iken, üst SES ve en üst SES grubunda %20’leri aşmaktadır.

5.6. Hanede Bakıma Muhtaç Engelli Bakımı

Araştırma kapsamında hanede bakıma muhtaç engelli olup olmadığı varsa bu kişinin bakımının kim/kimler tarafından yapıldığı sorulmuştur.

Türkiye genelinde hanelerin %4’ünde bakıma muhtaç engelli birey vardır. Üç büyük ilde göre dağılımda farklılaşma olmadığı, hanelerin %2-%3’ünde bakıma muhtaç engelli birey bulunduğu görülmektedir. Kuzeydoğu Anadolu ve Orta Doğu Anadolu Bölgelerinde en yüksek oranda(%7), İstanbul’da en düşük oranda(%2) bakıma muhtaç engelli birey bulunmaktadır (Tablo 62).

Bakıma muhtaç engelli birey oranının en yüksek olduğu hanehalkı tipi %10 ile geniş ailelerdir. Bu oran çekirdek ailelerde %3, dağılmış ailelerde %2’dir. En alt SES grubunda %8 olan bakıma muhtaç engelli birey oranı SES yükseldikçe azalmaktadır. Üst orta SES grubunda %3 olan bu oran, üst SES grubunda %1’in altındadır.

Bakıma muhtaç engelli bireylerin bakımları büyük ölçüde aile içinde yerine getirilmektedir. Türkiye genelinde bakıma muhtaç engelli bireylerin bakımı %23 ile eşi, %36 ile annesi, %7 ile

Tablo 62. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi Ve SES'e Göre Bakıma Muhtaç Engelli Bulunan Haneler

	Yok	Var
Türkiye	96,3	3,7
ÜÇ BÜYÜK İL		
İstanbul	97,7	2,3
Ankara	97,1	2,9
İzmir	97,4	2,6
BÖLGE		
İstanbul	97,7	2,3
Batı Marmara	95,9	4,1
Doğu Marmara	97,2	2,8
Ege	96,9	3,1
Akdeniz	95,8	4,2
Batı Anadolu	96,7	3,3
Orta Anadolu	96,6	3,4
Batı Karadeniz	95,7	4,3
Doğu Karadeniz	96,1	3,9
Kuzeydoğu Anadolu	92,8	7,2
Ortadoğu Anadolu	93,0	7,0
Güneydoğu Anadolu	94,3	5,7
HANEHALKITİPİ		
Çekirdek	97,2	2,8
Geniş	90,1	9,9
Dağılmış	97,6	2,4
SOSYOEKONOMİK STATÜ		
En üst grup	99,6	0,4
Üst grup	98,6	1,4
Üst orta grup	97,2	2,8
Alt orta grup	95,6	4,4
En alt grup	91,9	8,1

oğlu, %9 ile kızı tarafından yapılmaktadır (Tablo 63).

Hanehalkı tipine göre değerlendirildiğinde, geniş ailelerde bakıma muhtaç engelli bireye en çok eş (%20), anne (%23) ve gelin(%20) tarafından bakıldığı görülmektedir. Dağılmış ailelerde engelli bireylere annesi (%29), kardeşi (%22) ve kızı (%12) tarafından bakılan hanelerin oranı daha yüksektir.

5.7. Hanede Bakıma Muhtaç Hasta Bakımı

Araştırma kapsamında hanede bakıma muhtaç hasta olup olmadığı sorulmuş, varsa bu kişinin bakımının kim/kimler tarafından yapıldığı irdelenmiştir.

Tablo 64'te görüleceği üzere, Türkiye'deki hanelerin %3'ünde bakıma muhtaç bir hasta vardır. Üç büyük ilde de bakıma muhtaç hasta bireylerin bulunduğu hane oranı %2'dir. Bölgeler açısından bakıldığında bu oran Kuzeydoğu Anadolu'da %5, Güneydoğu Anadolu, Ortadoğu Anadolu ve Doğu Karadeniz'de ise %4'tür. Bakıma muhtaç hasta birey olan hanelerin en düşük olduğu yer İstanbul'dur (%2).

En yüksek bakıma muhtaç hasta oranı geniş ailelerdedir. Geniş ailelerin bulunduğu hanelerin %8'inde bakıma muhtaç hasta varken bu oran dağılmış ailelerin bulunduğu hanelerde %3, çekirdek ailelerde %2'dir. En alt SES grubunda %6 olan bakıma muhtaç hastaların olduğu hane oranı, üst ve en üst SES grubunda %1'e gerilemektedir.

Tablo 63. Türkiye Geneli ve Hanehalkı Tipine Göre Bakıma Muhtaç Engellilerin Bakımı

	Eşi	Annesi	Babası	Oğlu	Kızı	Gelini	Kardeşi	Torunu	Diğer kadın akrabalar	Diğer erkek akrabalar	Dedesi	Komşu	Babaannesi	Bakırsı	Anneannesi	Diğer
Türkiye	23,3	36,3	3,4	7,0	8,8	8,6	7,6	0,7	1,7	0,3	0,3	1,0	0,2	0,4	0,3	0,1
HANEHALKI TİPİ																
Çekirdek	32,4	48,6	2,6	6,0	8,2	0,5	0,8	0,0	0,0	0,0	0,5	0,0	0,0	0,2	0,3	0,0
Geniş	20,2	23,3	4,1	6,1	8,6	20,0	11,4	1,9	2,6	0,5	0,1	0,0	0,4	0,5	0,0	0,1
Dağılmış	0,0	29,0	4,0	12,8	12,0	5,7	21,6	0,0	4,8	0,8	0,0	7,5	0,0	0,9	0,8	0,0

Tablo 64. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Bakıma Muhtaç Hasta Bulunan Haneler

	Yok	Var
Türkiye	97,1	2,9
ÜÇ BÜYÜKİL		
İstanbul	98,0	2,0
Ankara	97,6	2,4
İzmir	97,7	2,3
BÖLGE		
İstanbul	98,0	2,0
Batı Marmara	97,0	3,0
Doğu Marmara	97,5	2,5
Ege	97,5	2,5
Akdeniz	96,9	3,1
Batı Anadolu	97,8	2,2
Orta Anadolu	97,8	2,2
Batı Karadeniz	94,8	5,2
Doğu Karadeniz	95,7	4,3
Kuzeydoğu Anadolu	94,8	5,2
Ortadoğu Anadolu	96,0	4,0
Güneydoğu Anadolu	96,4	3,6
HANE HALKİTİPİ		
Çekirdek	98,3	1,7
Geniş	91,6	8,4
Dağılmış	97,1	2,9
SOSYO EKONOMİK STATÜ		
En üst grup	99,2	0,8
Üst grup	99,1	0,9
Üst orta grup	97,6	2,4
Alt orta grup	96,4	3,6
En alt grup	94,1	5,9

Tablo 65'te görüldüğü üzere Türkiye genelinde, bakıma muhtaç hastası olan hanelerde bakım işi daha çok bireyin eşi (%26), hanedeki gelin (%16) ve kızı ile annesi (%19) tarafından üstlenilmektedir.

Çekirdek ailelerde hanedeki bakıma muhtaç hastalara büyük oranda eşleri bakmaktadır (%53). Geniş ailelerde ise bu görev evdeki gelinlere düşmektedir (%34). Dağılmış ailelerde ise hastaların bakımını kızları (%39) veya oğulları tarafından (%16) üstlenilmektedir.

5.8. Hanede Karar Alıcı

Hanelere ev seçimi, ev düzeni, çocuklar, alışveriş, akrabalarla ilişkiler, komşularla ilişkiler, tatil ve eğlence gibi mevzularda karar vericinin genellikle kim olduğu sorulmuştur. Tablo 66'da görüldüğü üzere ev düzeni, alışveriş, komşularla ilişkiler gibi konularda kadın daha yüksek oranda karar alıcı iken çocuklarla ilgili konular, ev seçimi ve tatil gibi kararların alınmasında ise erkeklerin daha baskın bir rolü olduğu görülmektedir. Tatil ve eğlence konusunda hanelerin %72'sinde erkeğin kararı etkili iken ev

Tablo 66. Türkiye Genelinde Hanede Karar Alıcı

	Erkek	Kadın
Ev seçimi	65,2	34,8
Ev düzeni	22,3	77,7
Çocuklarla ilgili konular	56,5	43,5
Alışveriş	43,0	57,0
Akraba ilişkileri	61,1	38,9
Komşularla ilişkiler	44,9	55,1
Tatil ve eğlence	71,9	28,1

Tablo 65. Türkiye Geneli ve Hanehalkı Tipine Göre Bakıma Muhtaç Hastaların Bakımı

	Eşi	Gelin	Anne	Oğlu	Kızı	Baba	Torun	Kardeş	Diğer kadın akrabalar	Diğer erkek akrabalar	Bakıcı	Babaanne	Komşu	Damat	Dede
Türkiye	25,8	16,1	18,8	9,9	18,8	3,2	2,1	2,5	0,5	0,1	0,9	0,0	1,3	0,0	0,0
HANEHALKI TİPİ															
Çekirdek	52,7	1,6	26,2	6,1	10,4	2,3	0,0	0,2	0,0	0,0	0,1	0,0	0,4	0,0	0,0
Geniş	13,9	34,5	14,5	10,5	15,8	5,6	3,0	1,1	0,4	0,4	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0
Dağılmış	0,5	7,2	13,9	15,7	39,2	0,3	4,0	9,2	1,2	0,0	3,3	0,0	5,4	0,0	0,0

düzeninde %78 oranda kadının kararının baskın olduğu görülmektedir.

Tablo 67’de, hanede erkeğin/babanın karar alıcı olduğu konular hem Türkiye geneli hem de demografik yaş gruplarında gösterilmektedir. Hanede erkeğin karar alıcı olduğu konuların başında %72 ile tatil ve eğlence gelmektedir.

Üç büyük il arasında erkeğin karar alıcı olduğu konular arasında çocuklarla ilgili olanlarda İstanbul ve İzmir oranları çok farklılaşmamakta (%46), Ankara’da bu oran %43’e düşmektedir.

Araştırma kapsamında sorgulanan tüm konularda (çocuklarla ilgili konular hariç), erkeğin/babanın karar verici olduğu hane oranı İzmir’de daha düşüktür. İzmir ile diğer iki il arasında farklılaşmanın en yüksek olduğu konu ise ev düzenidir. Ankara ve İstanbul’da ev düzeni konusunda erkeğin karar alıcı olduğu hane oranı Ankara için %18, İstanbul %25 seviyesindeyken bu oran İzmir’de %10’dur.

Bölgeler bağlamında, Türkiye’nin doğusuna gildikçe erkeğin karar almadaki rolü daha baskın olarak hissedilmektedir. Bölgeler arasında

Tablo 67. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES’e Göre Hanede Erkeğin Karar Alıcı Olduğu Konular

	Ev seçimi	Ev düzeni	Çocuklarla ilgili konular	Alışveriş	Akraba ilişkileri	Komşularla ilişkiler	Tatil ve eğlence
Türkiye	65,2	22,3	56,5	43,0	61,1	44,9	71,9
ÜÇ BÜYÜK İL							
İstanbul	60,6	24,7	46,3	33,1	53,0	38,5	64,3
Ankara	54,9	18,5	43,1	36,2	52,9	28,7	63,0
İzmir	54,5	10,5	46,0	26,2	43,3	25,0	59,3
BÖLGE							
İstanbul	60,6	24,7	46,3	33,1	53,0	38,5	64,3
Batı Marmara	62,3	18,4	50,8	39,1	54,1	30,2	69,4
Doğu Marmara	62,6	20,5	52,3	35,3	53,6	40,0	69,9
Ege	60,5	15,1	51,1	40,9	54,9	38,4	67,7
Akdeniz	61,8	20,2	59,8	40,2	62,6	48,2	68,8
Batı Anadolu	60,6	20,0	51,1	39,5	60,2	37,3	69,4
Orta Anadolu	73,1	21,7	63,9	48,7	63,6	51,1	82,5
Batı Karadeniz	71,2	27,3	64,6	53,1	71,1	57,4	80,9
Doğu Karadeniz	73,5	25,5	63,0	50,9	71,3	54,8	81,7
Kuzeydoğu Anadolu	82,8	22,4	70,4	60,5	74,1	58,1	83,7
Ortadoğu Anadolu	76,4	28,2	66,2	59,2	78,2	64,0	84,7
Güneydoğu Anadolu	77,9	32,4	68,3	63,9	78,6	61,2	84,0
HANE HALKI TİPİ							
Çekirdek	64,5	21,2	55,5	42,9	63,2	45,2	73,9
Geniş	69,1	25,8	66,0	50,1	68,3	52,8	81,5
Dağılmış	63,6	25,0	18,6	29,7	27,9	26,7	35,6
SOSYO EKONOMİK STATÜ							
En üst grup	58,8	16,7	48,5	30,3	43,9	30,1	54,7
Üst grup	62,4	16,9	48,2	32,5	50,8	33,2	61,4
Üst orta grup	63,5	20,4	55,8	38,9	58,8	41,3	71,3
Alt orta grup	66,8	24,7	58,0	47,6	66,5	50,7	76,9
En alt grup	72,7	31,2	62,9	62,0	73,7	61,8	81,1

Ortadoğu Anadolu’da komşularla ilişkiler ile tatil ve eğlence konusunda nihai kararı veren erkek oranı diğer bölgelere kıyasla daha yüksektir.

Hanehalkı tipine göre değerlendirmede ise dağılmış aileler çekirdek ve geniş ailelere göre farklılaşmaktadır. Farklılaşmanın en yüksek olduğu konu ise tatil ve eğlencedir. Çekirdek ailelerin %74’ünde, geniş ailelerin ise %81’inde tatil ve eğlence konusunda karar alıcı kişi erkek iken dağılmış ailelerde bu oran %36’ya düşmektedir.

SES’e göre bakıldığında ise tüm konularda erkeğin karar alıcı olduğu konulardaki oranlar en üst SES grubundan en alt SES grubuna gidildikçe artmaktadır.

5.9. Eşler Arasında Sorun Yaşanan Konular

Araştırma kapsamında evli bireylere farklı konularda eşleri ile sorun yaşayıp yaşamadıkları ve yaşıyorlarsa sıklıkları sorulmuştur.

Tablo 68’de bireylerin eşleri ile ilişkilerinde sorun yaşadıkları konular ve sorun yaşama sıklıkları gösterilmektedir. Buna göre önerilen sorun alanlarında herhangi bir sorun yaşamadıklarını belirtenlerin oranları; önermeye göre %44 ile %94 arasında değişmektedir. Kumar (%63), alkol (%55) ve sigara (%37) alışkanlıkları gibi konuların sorun alanı olarak kendileriyle ilgili olmadığını belirtenlerin oranları da yüksektir. Çeşitli sıklıklarda (nadiren, bazen, sıklıkla ve her zaman) olmak üzere en çok sorun oluşturan konu ev ile ilgili sorumluluklardır (%55). Bu konuda eşleriyle bazen problem yaşadıklarını belirtenlerin oranı %18, sıklıkla sorun yaşadıklarını belirtenlerin oranı %5’tir. En çok sorun oluşturan ikinci konu çocuklar ile ilgili sorumluluklardır

Tablo 68. Türkiye Genelinde Eşler Arasında Sorun Yaşanan Konular

	Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman	İlgili Değil
Ev ile ilgili sorumluluklarda	44,5	31,4	17,9	4,7	1,2	0,4
Çocuklar ile ilgili sorumluluklarda	51,4	22,6	15,2	3,8	0,8	6,3
Ailece birlikte vakit geçirmemek	68,7	15,6	9,9	4,0	1,4	0,5
Harcamalar	67,8	15,0	11,9	3,7	1,1	0,4
Giyim tarzı	85,7	7,7	4,4	1,3	0,3	0,5
Dini görüşlerinizin farklılığı	88,9	3,6	1,6	0,6	0,2	5,1
Eşinizin ailesi ile ilişkiler	84,5	8,3	4,6	1,4	0,6	0,7
Alkol alışkanlığı	40,8	2,2	1,4	0,6	0,3	54,7
Sigara alışkanlığı	44,8	6,2	7,3	3,6	1,6	36,5
Kumar alışkanlığı	35,9	0,6	0,3	0,2	0,2	62,8
İş ile ilgili sorunların eve taşınması	73,9	7,3	4,2	1,0	0,3	13,3
Gelirin yeterli olmaması	65,7	11,5	11,4	3,8	1,4	6,2
Görüşülen kişiler	87,8	6,7	3,5	0,8	0,3	0,9
Kendisine yeterince özen göstermemesi	88,2	6,1	3,6	0,8	0,4	0,8
İnternet	73,7	3,7	2,6	0,9	0,4	18,8
Kıskançlık	77,9	9,4	8,2	2,4	1,0	1,2
Kültürel farklılık	91,1	4,0	2,0	0,5	0,2	2,2
Kişilik farklılıkları	86,0	6,7	4,9	1,0	0,3	1,1
Eğlence alışkanlıkları	85,4	4,1	2,4	0,7	0,3	7,1
Cinsellik	92,1	3,0	1,7	0,6	0,3	2,3
Siyasi görüş	93,6	2,9	1,6	0,5	0,2	1,3

Tablo 69. Türkiye Geneli, Üç büyük il, Bölge, Hanehalkı tipi ,SES Cinsiyet, Yaş ve Öğrenin Durumuna göre Eşler Arasında Sorun Yaşanan Konular (Bazen & Sıklıkla & Her zaman)

	Ev ile ilgili sorumluluklarda	Çocuklar ile ilgili sorumluluklarda	Harcamalar	Gelirin yeterli olmaması	Ailece birlikte vakit geçirmemek	Sigara alışkanlığı	Alkol alışkanlığı	Kumar alışkanlığı	İş ile ilgili sorunların eve taşınması	Giyim tarzı
Türkiye	23,7	19,7	15,2	16,6	15,2	12,5	2,3	0,7	5,5	6,0
ÜÇ BÜYÜK İL										
İstanbul	25,7	19,3	18,8	18,6	18,1	11,9	2,5	1,0	6,1	6,3
Ankara	27,6	24,4	20,8	17,8	17,1	14,7	2,0	0,6	5,8	7,7
İzmir	23,0	20,1	18,3	24,8	17,2	10,3	3,2	0,5	7,2	5,2
BÖLGE										
İstanbul	25,7	19,3	18,8	18,6	18,1	11,9	2,5	1,0	6,1	6,3
Batı Marmara	21,6	14,5	16,3	13,3	14,4	12,2	3,8	0,3	4,5	6,5
Doğu Marmara	22,9	21,5	19,3	20,8	13,9	11,6	3,0	0,6	6,3	5,2
Ege	23,1	19,0	14,3	12,8	13,7	13,0	1,9	0,4	3,5	5,0
Akdeniz	24,6	22,5	17,5	16,1	14,7	14,7	1,7	0,5	5,7	6,1
Batı Anadolu	23,1	19,5	17,8	18,9	15,7	11,5	2,6	0,7	5,8	5,7
Orta Anadolu	18,1	15,6	10,0	8,0	10,2	13,5	1,9	0,9	4,7	6,1
Batı Karadeniz	23,0	17,0	13,3	14,3	12,4	11,8	2,2	0,7	5,4	6,7
Doğu Karadeniz	22,5	17,6	14,3	13,9	12,2	11,1	1,1	0,2	4,4	4,0
Kuzeydoğu Anadolu	22,6	20,0	13,6	14,2	18,1	17,5	2,3	1,4	5,0	8,2
Ortadoğu Anadolu	29,7	25,8	19,8	21,4	21,3	15,3	1,9	0,8	6,3	8,4
Güneydoğu Anadolu	24,7	20,6	16,2	15,3	15,9	11,7	1,7	0,8	5,5	6,5
HANEHALKI TİPİ										
Çekirdek	23,7	19,8	17,0	16,6	15,5	12,3	2,2	0,6	5,8	6,0
Geniş	23,2	18,8	15,3	16,5	13,5	13,0	2,4	0,6	4,0	5,6
Dağılmış	34,2	31,2	27,5	22,1	35,5	15,7	8,4	4,8	11,2	14,4
SOSYO EKONOMİK STATÜ										
En üst grup	21,6	15,1	12,7	5,4	15,9	11,7	1,9	0,2	9,8	6,5
Üst grup	22,7	18,1	14,5	10,2	16,2	10,5	2,5	0,6	6,2	5,6
Üst orta grup	23,5	20,3	15,9	15,4	15,0	11,9	2,1	0,5	5,1	5,9
Alt orta grup	23,7	19,6	17,7	19,7	14,5	13,7	2,6	0,9	5,0	5,7
En alt grup	26,6	22,1	21,1	23,5	16,6	13,5	2,1	1,0	5,5	7,8
CİNSİYET										
Erkek	20,6	16,4	13,8	11,5	13,4	9,3	1,4	0,4	3,9	4,7
Kadın	26,7	22,8	19,5	21,4	17,0	15,5	3,2	0,9	7,0	7,2
YAŞ										
15-17	4,3	0,0	8,5	8,2	8,5	4,4	0,0	0,0	0,0	8,0
18-24	21,0	14,4	15,7	17,8	19,7	17,2	2,2	0,1	5,9	11,1
25-34	26,4	19,8	18,7	17,7	20,4	13,4	2,5	0,6	7,5	9,5
35-44	25,6	23,5	20,4	19,6	18,0	12,9	2,4	0,7	7,0	6,7
45-54	23,6	21,0	17,0	17,2	14,1	13,8	2,7	0,9	5,3	4,8
55-64	22,2	17,3	13,0	13,8	9,7	12,0	2,1	0,6	3,2	3,2
65+	17,3	12,6	9,2	9,4	7,1	6,5	1,2	0,6	1,1	2,2
ÖĞRENİM DURUMU										
Bir okul bitirmedi	25,1	19,9	16,7	19,6	13,8	12,9	1,6	1,0	4,5	5,5
İlkokul	23,2	19,9	17,0	18,4	13,2	12,8	2,7	0,8	4,8	4,7
İlköğretim/ortaokul	22,7	18,8	16,6	18,6	16,7	14,4	2,5	0,5	6,0	8,0
Lise	24,2	20,2	17,9	14,4	18,2	12,2	2,7	0,4	6,1	7,4
Üniversite/lisansüstü	24,5	19,3	15,1	8,5	18,7	9,9	1,5	0,4	7,4	7,0

	Dini görüş farklılığı	Eşinizin ailesi ile ilişkiler	Görüşülen kişiler	Kendisine yeterince özen göstermemesi	İnternet	Kıskançlık	Kültürel Farklılık	Kişilik farklılıkları	Eğlence alışkanlıkları	Cinsellik	Siyasi Görüş
Türkiye	2,4	6,6	4,6	4,8	3,9	11,5	2,7	6,2	3,4	2,6	2,3
ÜÇ BÜYÜK İL											
İstanbul	2,8	6,6	4,8	4,8	4,3	11,3	2,7	5,9	3,6	3,5	2,8
Ankara	2,9	8,1	5,9	6,0	5,5	12,7	4,2	8,6	5,3	4,2	3,1
İzmir	1,2	7,8	5,5	5,9	5,1	13,3	3,7	12,3	5,2	1,9	4,0
BÖLGE											
İstanbul	2,8	6,6	4,8	4,8	4,3	11,3	2,7	5,9	3,6	3,5	2,8
Batı Marmara	2,0	8,1	4,9	5,1	3,8	9,4	2,3	5,5	4,0	3,1	2,0
Doğu Marmara	2,2	6,5	4,5	5,3	3,6	10,4	3,1	9,3	3,8	2,1	2,6
Ege	1,3	5,9	3,8	4,1	3,8	11,8	3,1	8,5	3,3	2,5	2,7
Akdeniz	2,4	7,5	5,0	5,1	5,2	12,4	3,3	8,7	4,3	4,0	2,5
Batı Anadolu	2,0	6,6	5,0	5,3	3,8	12,9	1,9	4,4	3,6	1,7	1,6
Orta Anadolu	2,2	5,1	3,1	3,5	3,5	9,4	3,0	4,1	3,0	1,6	2,0
Batı Karadeniz	1,5	6,0	4,0	4,2	3,5	11,3	2,1	5,1	3,2	2,1	1,4
Doğu Karadeniz	2,0	5,0	4,4	4,1	3,9	7,7	1,6	4,4	3,1	1,3	1,3
Kuzeydoğu Anadolu	3,3	7,5	5,9	5,0	3,5	14,2	2,3	3,5	2,2	2,2	2,6
Ortadoğu Anadolu	3,0	6,3	7,3	6,5	4,4	17,1	3,5	5,4	3,0	3,9	2,1
Güneydoğu Anadolu	4,1	7,1	3,9	4,7	3,1	11,0	2,8	3,4	2,4	1,9	2,2
HANE HALKI TİPİ											
Çekirdek	2,3	6,6	4,7	4,9	4,1	11,4	2,8	6,6	3,6	2,5	2,3
Geniş	2,4	5,4	3,8	4,1	3,2	11,3	2,0	4,5	2,2	2,3	1,7
Dağılmış	7,2	23,6	13,2	14,2	8,0	20,4	10,3	17,7	12,8	10,8	9,7
SOSYO EKONOMİK STATÜ											
En üst grup	2,0	6,5	4,7	3,5	4,9	9,4	4,1	9,4	5,9	2,9	2,7
Üst grup	2,1	7,6	4,8	5,1	5,7	10,8	3,4	8,4	4,5	2,8	3,2
Üst orta grup	2,2	6,6	4,1	4,4	4,4	11,3	2,6	6,9	3,5	2,2	2,5
Alt orta grup	2,4	6,1	4,8	5,0	3,2	12,1	2,3	5,0	2,8	2,8	1,8
	3,5	6,4	5,1	6,0	2,1	12,0	2,6	4,1	2,4	2,7	1,6
CİNSİYET											
Erkek	1,6	4,1	3,3	3,0	2,6	10,5	2,0	4,3	2,6	1,7	1,6
Kadın	3,1	8,9	5,9	6,6	5,1	12,5	3,4	8,1	4,1	3,4	2,9
YAŞ											
15-17	0,0	0,0	8,9	0,0	0,0	27,2	0,0	8,9	0,0	4,8	0,0
18-24	2,9	9,0	8,6	5,9	10,4	30,3	2,9	5,3	4,8	2,9	3,1
25-34	2,6	9,2	7,0	5,5	7,2	19,4	3,8	8,9	4,7	2,6	3,3
35-44	2,5	7,6	4,9	5,4	4,3	12,2	3,0	6,9	4,1	2,6	2,3
45-54	2,6	7,1	4,0	5,1	2,8	7,8	2,3	5,9	3,0	3,1	2,5
55-64	1,9	4,9	2,9	4,0	1,3	5,4	2,3	4,6	2,2	2,2	1,2
65+	1,8	8,3	1,5	2,5	0,4	4,4	0,9	2,5	1,1	2,0	0,9
ÖĞRENİM DURUMU											
Bir okul bitirmede	3,1	5,2	4,3	4,6	1,9	9,0	1,4	3,5	1,5	2,5	1,5
İlkokul	2,2	5,9	3,8	4,8	2,7	9,7	2,3	5,1	2,6	2,9	1,9
İlköğretim/ortaokul	2,7	7,8	6,1	5,7	5,1	16,6	2,6	6,3	4,2	2,6	2,4
Lise	2,1	7,6	5,5	5,6	5,8	14,1	3,9	9,0	5,1	2,1	3,0
Üniversite/lisansüstü	2,1	7,9	4,9	3,6	6,7	12,3	4,0	9,5	5,3	2,3	3,1

(%42). Bu konuda da eşleriyle nadiren sorun yaşayanlar %27 ve bazen sorun yaşayanlar %15 yoğunluktadır. Bu iki sorunu harcamalar (%32), ailece birlikte vakit geçirememek (%30) ve gelirin yeterli olmaması (%28) konuları izlemektedir. Eşleriyle harcamalar konusunda bazen sorun yaşadığını belirten bireylerin oranı %12, sıklıkla sorun yaşadığını belirtenlerin oranı ise %4'tür. En az sorun yaşanan konular ise; dini görüşlerin farklılığı (%6), cinsellik (%6), siyasi görüş (%5) ve kumar alışkanlığı (%1) olarak görülmektedir.

Tablo 69'da eşlerin sorun yaşadığı konularda bazen, sıklıkla ve her zaman seçeneklerinde verilen cevapların toplam oranları; Türkiye geneli, üç büyük il, SES hanehalkı tipi, cinsiyet, yaş ve öğrenim durumuna göre verilmiştir. Tüm gruplandırmalarda ortak olarak en çok yaşanan sorunların başında ev ile ilgili sorumluluklar gelmektedir. Harcamalar konusunda sorun yaşadığını belirten bireylerin oranı en yüksek Ortadoğu Anadolu'dadır (%20). Hanehalkı tipine göre harcamalar konusunda diğer aile tiplerine göre dağılmış ailelerde daha çok sorun yaşandığı anlaşılmaktadır (%27). SES'e göre harcamalar konusunda yaşanan sorunların en alt SES grubundan en üst SES grubuna geldikçe düştüğü görülmektedir.

SES'e göre, çocuklarla ilgili sorumluluklar konusunda sorun yaşadığını belirtenlerin oranının en üst SES grubundan aşağı doğru arttığı görülmektedir. Alt orta SES grubunda %20'si

çocuklarla ilgili konularda sorun yaşadığını belirtirken alt grupta bu oran %22 olarak gözlenmektedir.

Yaş gruplarına bakıldığında kıskançlık konusunda sorun yaşadığını belirten bireylerin oranının 18-24 yaş arasında en yüksek (%30) olduğu görülmektedir.

Eşler arasında en az sorun yaşanan konuların başında kumar alışkanlığı gelmekte ve bunu genel olarak %2-3'lük oranlarla alkol alışkanlığı, dini görüş farklılığı, siyasi görüş ve cinsel uyumsuzluk konuları takip etmektedir. Öte yandan, cinsiyete göre sigara alışkanlığı konusunda sorun yaşadığını belirtenlerin oranı kadınlarda %15, erkeklerde %9'dur.

5.10. Eşler Arasında Anlaşmazlık Olduğu Durumlarda Eşlerinin Verdiği Tepkiler

Araştırmada eşler arasında anlaşmazlık doğduğunda eşlerinin gösterdiği tepkiler sorulmuştur. Tablo 70'te kadınların ifadelerine göre eşlerinin yaşanan anlaşmazlıklarda verdiği tepkiler yer almaktadır.

Kadınların %29'u bir anlaşmazlık halinde eşlerinin bazen sesini yükselttiğini belirtmektedir. Bunu %18 ile azarlaması ve sessiz kalıp içine atması izlemektedir. Sesini yükseltmek/bağırarak (%8) ve sessiz kalmak/içine atmak (%9) eşin sıklıkla verdiği tepkiler içinde de en yüksek

Tablo 70. Türkiye Genelinde Eşler Arasında Anlaşmazlık Olduğunda Kadınlara Göre Eşlerinin Verdiği Tepkiler

	Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
Sesini yükseltir, bağırır	31,5	29,0	29,3	7,8	2,4
Azarlar	53,8	22,4	18,4	4,2	1,3
Küser	64,2	15,3	14,8	4,5	1,3
Hakaret eder	85,8	7,2	4,5	1,7	0,8
Odayı terk eder	79,0	8,6	8,4	3,2	0,9
Evi terk eder	93,3	3,0	2,3	0,9	0,5
Eşya kırar	93,4	3,2	2,1	1,0	0,4
Zor kullanır/ fiziksel şiddet	94,9	2,7	1,5	0,7	0,3
Sessiz kalır/içine atar	56,6	14,2	18,2	8,6	2,5
Yatağını ayırır	93,9	2,9	1,9	0,7	0,6
Harcamaları kısıtlar	93,9	2,9	2,0	0,8	0,3

Tablo 71. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e göre Eşler Arasında Anlaşmazlık Olduğunda Kadınlara Göre Eşlerinin Verdiği Tepkiler (Bazen & sıklıkla & Her zaman)

	Sesini yükseltir, Sesini yükseltir, bağırır	Azarlar	Küser	Hakaret eder	Odayı terk eder	Evi terk eder	Eşya kırar	Zor kullanır fiziksel şiddet	Sessiz kalır/içine atar	Yatağını ayırır	Harcamalarını kısıtlar
Türkiye	39,5	23,8	20,5	7,0	12,5	3,7	3,4	2,4	29,2	3,2	3,1
ÜÇ BÜYÜK İL											
İstanbul	34,4	20,2	17,8	7,1	11,9	3,6	3,2	2,0	28,4	3,7	3,9
Ankara	37,9	25,7	19,4	5,9	11,9	3,7	3,2	1,6	24,9	3,9	3,3
İzmir	39,7	19,1	18,9	6,6	17,2	4,4	2,8	1,4	44,8	3,6	3,7
BÖLGE											
İstanbul	34,4	20,2	17,8	7,1	11,9	3,6	3,2	2,0	28,4	3,7	3,9
Batı Marmara	38,0	23,7	23,3	5,6	17,4	3,4	2,9	1,5	28,0	3,9	2,1
Doğu Marmara	39,6	17,4	20,5	4,6	16,0	2,2	3,2	1,4	26,5	2,0	2,5
Ege	43,2	30,4	18,4	7,2	14,8	4,6	2,3	1,7	38,5	2,8	2,7
Akdeniz	42,1	27,7	24,8	8,8	12,8	3,4	4,3	3,1	30,3	3,3	3,8
Batı Anadolu	40,4	25,7	18,9	5,8	12,2	3,9	3,3	2,1	29,1	3,7	2,9
Orta Anadolu	37,6	21,5	22,9	6,3	10,4	4,3	2,7	2,1	22,2	2,4	2,5
Batı Karadeniz	40,8	25,4	19,3	6,5	7,2	2,0	2,6	2,0	23,7	3,0	2,0
Doğu Karadeniz	35,0	16,2	20,2	5,3	10,1	4,3	2,3	2,4	33,2	4,1	5,2
Kuzeydoğu Anadolu	46,6	30,3	22,7	9,3	11,6	2,8	2,2	2,5	27,2	2,9	1,2
Ortadoğu Anadolu	48,0	25,9	27,8	8,9	12,9	4,0	2,7	2,3	37,0	3,1	3,6
Güneydoğu Anadolu	35,8	21,0	19,2	8,5	9,2	5,5	6,8	5,5	22,5	3,8	3,5
YAŞ											
15-17	24,4	0,0	35,0	0,0	29,3	0,0	0,0	0,0	28,4	0,0	0,0
18-24	37,2	18,9	21,8	5,2	13,2	3,6	2,9	1,8	27,6	3,6	3,3
25-34	36,5	21,6	22,7	7,2	15,4	4,1	3,7	2,4	33,8	2,9	3,6
35-44	40,1	23,3	21,1	7,3	14,1	4,0	4,2	3,0	30,7	3,8	3,4
45-54	42,5	25,7	19,7	7,3	11,3	3,4	3,8	1,9	26,8	3,0	3,4
55-64	42,3	27,8	19,2	7,3	9,8	4,1	2,5	2,3	28,1	3,6	2,2
65+	36,2	23,8	16,2	5,6	5,6	2,0	1,2	2,4	20,3	2,0	1,7
ÖĞRENİM DURUMU											
Bir okul bitirmede	41,3	25,0	19,3	7,5	8,6	3,2	3,0	3,1	24,5	3,0	2,7
İlkokul	41,9	25,5	19,9	7,6	11,2	3,9	3,6	2,4	28,7	3,6	3,2
İlköğretim/ortaokul	40,2	24,3	22,6	7,1	15,2	4,1	4,0	2,4	30,8	2,5	3,9
Lise	36,6	21,5	22,6	5,9	16,9	5,0	4,1	2,3	35,5	3,6	3,6
Üniversite/lisansüstü	29,2	16,6	21,1	4,7	17,6	2,3	2,3	1,2	32,3	2,8	2,2
HANEHALKI TİPİ											
Çekirdek	38,7	23,1	20,3	6,8	13,1	3,4	3,2	2,1	29,6	3,0	3,3
Geniş	42,0	25,5	21,1	6,7	10,1	3,9	3,4	2,6	28,0	3,3	2,0
SOSYOEKONOMİK STATÜ											
En üst grup	29,5	17,3	19,5	3,8	15,5	1,3	2,2	0,5	35,8	2,9	1,5
Üst grup	34,2	18,7	20,2	5,3	14,9	2,7	2,2	1,5	31,1	2,7	2,9
Üst orta grup	40,6	23,4	21,7	6,6	13,1	4,1	3,3	2,0	30,0	3,7	3,3
Alt orta grup	41,7	26,5	19,7	7,6	11,2	3,8	4,0	2,8	28,1	3,1	3,1
En alt grup	39,1	24,7	20,5	9,4	10,7	4,1	3,8	4,2	25,9	2,9	3,5

orana sahiptir. Eşinin kendisine her zaman sesini yükselttiğini/bağırıldığını (%2) ve sessiz kalıp, içine attığını belirten kadınların (%3) oranı ise her zaman verilen tepkiler içerisinde en yüksek orana sahiptir. Kadınlara göre eşleri tarafından daha az oranda verilen tepkiler (sıklıkla) evi terk etmek, yatağını ayırmak ve eşya kırmaktır (%1). Anlaşmazlık olduğunda eşinin sıklıkla zor kullandığını, fiziksel şiddet uyguladığını belirten kadın oranı ise %1'dir.

Tablo 71'de ise kadınlara göre eşlerinin anlaşmazlık durumunda verdikleri tepkilerin çeşitli demografik kırılımlarına bakılmaktadır. Bölgeler bazında, eşya kırar (%7) ve zor kullanır/fiziksel şiddet uygular (%6) gibi ifadelerin belirtilme

oranı Güneydoğu Anadolu'da Türkiye ortalamasının iki katına yakındır.

Bireylere eşleriyle sorun yaşadıklarında ne tepki verdikleri sorulmuştur. Erkeklerin yanıtları Tablo 72'de verilmiştir. Tabloya göre sorun yaşadığımızda bazen sesimi yükseltirim, bağırırım diyen erkeklerin oranı %32, bazen sessiz kalır içime atarım diyenlerin oranı %26, bazen azarlarım diyenlerin oranı ise %17'dir. Tepkilerin sıklıkla verilme oranları bazen verilme oranlarından daha düşüktür. En az verilen tepkiler arasında harcamalarını kısıtlarım, yatağımı ayırırım, eşya kırarım ve fiziksel şiddete başvururum seçenekleri olduğu görülmektedir.

Tablo 72. Eşler Arasında Anlaşmazlık Olduğunda Erkeklerin Verdiği Tepkiler

	Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
Sesimi yükseltirim bağırırım	24,7	37,6	31,9	4,7	1,1
Azarlarım	51,1	29,7	16,7	2,2	0,4
Küserim	61,4	21,4	14,9	2,0	0,3
Hakaret ederim	88,3	8,2	3,0	0,4	0,1
Odayı terk ederim	68,5	14,2	12,8	3,8	0,8
Evi terk ederim	91,6	4,3	2,9	1,0	0,2
Eşya kırarım	93,9	3,7	1,9	0,4	0,1
Zor kullanırım/ fiziksel şiddet	96,4	2,5	1,0	0,1	0,0
Sessiz kalır/içime atarım	44,9	18,0	25,7	9,5	1,9
Yatağımı ayırırım	93,8	3,8	1,9	0,3	0,3
Harcamalarını kısıtlarım	94,0	4,0	1,8	0,1	0,0

Tablo 73. Türkiye Genelinde Eşler Arasında Anlaşmazlık Olduğunda Erkeklerle Göre Eşlerinin Verdiği Tepkiler

	Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
Sesini yükseltir, bağırır	47,0	30,4	19,3	2,8	0,5
Azarlar	73,3	17,4	8,0	1,1	0,2
Küser	57,8	19,4	18,2	4,1	0,5
Hakaret eder	92,4	5,0	2,1	0,4	0,1
Odayı terk eder	79,9	10,3	8,0	1,5	0,2
Evi terk eder	96,4	2,3	1,1	0,2	0,1
Eşya kırar	96,5	2,2	1,0	0,2	0,1
Zor kullanır fiziksel şiddet	97,7	1,4	0,7	0,1	0,0
Sessiz kalır/içine atar	47,9	15,1	23,7	11,0	2,3
Yatağımı ayırır	94,9	3,0	1,6	0,3	0,2
Harcamalarını kısıtlar	95,8	2,7	1,2	0,3	0,1

Tablo 73'te ise anlaşmazlıklarda eşlerinin verdiği tepkilerle ilgili erkeklerin ifadeleri yer almaktadır. Erkeklerin %24'ü bir anlaşmazlık halinde bazen eşlerinin sessiz kaldığını/içine attığını belirtmektedir. Sıklıkla verilen tepkiler içinde en yüksek olan sessiz kalmak/içine atmak (%11). Bir anlaşmazlık olduğunda eşlerinin bazen sesini yükselttiğini, bağırdığını belirten erkeklerin oranı %19, eşinin bu tepkiyi sıklıkla verdiğini belirten erkeklerin oranı ise %3'tür. Erkeklerle göre, eşlerinin yüksek oranda gösterdiği bir diğer tepki küsmektir. Erkeklerin %18'i eşlerinin bazen küstüğünü, %4'ü ise sıklıkla küserek tepki verdiğini belirtmektedir. Erkeklerle göre eşleri tarafından daha az oranda (%1) verilen tepkiler arasında zor kullanmak/şiddet uygulamak, evi terk etmek ve eşya kırmak yer almaktadır.

Tablo 74'te görüldüğü üzere, erkeklerle göre eşlerinin anlaşmazlık olduğunda verdikleri tepkiler çeşitli demografik kırılımlarda verilmektedir. Türkiye genelinde, erkeklerle göre eşlerinin en yüksek oranda verdiği tepkiler olan sessiz kalır/

içine atar (%33) ve sesini yükseltir/bağırır (%31) olarak belirlenmektedir. Üç büyük il kırılımında bakıldığında, sesini yükseltip bağırmanın (%20-25), Türkiye ortalamasının altında olduğu; sessiz kalır/içine atar diyenlerinin oranının ise İzmir'de (%54) diğer iki ilden (%29-30) ve Türkiye ortalamasından yüksek olduğu görülmektedir. "Odayı terk eder" tepkisi ise daha çok üst-en üst SES'te (%12-13) ve lise üstü eğitim düzeyinde (%13-14) görülmektedir.

Araştırma kapsamında bireylere eşinizle bir sorun yaşadığınızda siz ne tepki verirsiniz sorusu yöneltilmiş; kadınların bir anlaşmazlık durumunda verdikleri tepkiler Tablo 75'te sunulmuştur.

Tablo 75'e göre kadınların %29'u eşiyile bir sorun yaşadığında kendisinin bazen sesini yükselttiğini, bağırdığını belirtmiştir. Kadınların %7'si sıklıkla küstüklerini, %5'i sıklıkla odayı terk ettiklerini, %20'si ise sıklıkla sessiz kalıp içine attığını söylemişlerdir.

Tablo 74. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e göre Eşler Arasında Anlaşmazlık Olduğunda Erkekler Göre Eşlerinin Verdiği Tepkiler (Bazen & Sıklıkla & Her zaman)

	Sesini yükseltir, bağırır	Azarlar	Küser	Hakaret eder	Odayı terk eder	Evi terk eder	Eşya kırar	Zor kullanır fiziksel şiddet	Sessiz kalır/içine atar	Yatağını ayırır	Harcamalarını kısıtlar
Türkiye	31,3	16,8	21,7	4,9	11,2	2,6	2,4	1,6	33,0	2,7	2,3
ÜÇ BÜYÜK İL											
İstanbul	21,0	10,1	22,8	3,1	8,8	1,7	1,7	1,2	30,3	2,2	2,2
Ankara	22,7	11,8	25,8	3,2	9,0	2,4	2,3	2,1	28,9	3,0	1,8
İzmir	25,3	9,5	24,0	1,6	12,0	0,3	0,8	0,5	54,0	2,2	4,2
BÖLGE											
İstanbul	21,0	10,1	22,8	3,1	8,8	1,7	1,7	1,2	30,3	2,2	2,2
Batı Marmara	21,4	8,4	20,8	3,0	11,2	0,4	1,1	0,6	31,2	2,6	0,9
Doğu Marmara	28,8	10,3	28,4	1,7	10,6	1,1	0,7	0,2	33,6	0,9	1,2
Ege	31,9	10,0	23,2	1,9	13,2	0,8	0,8	0,5	49,4	2,0	1,9
Akdeniz	21,6	10,7	23,8	3,1	11,4	1,5	1,4	0,5	40,1	3,5	1,2
Batı Anadolu	25,1	10,9	25,5	3,0	8,7	1,9	1,9	1,5	33,9	2,7	1,4
Orta Anadolu	17,5	8,1	22,1	0,5	11,3	0,4	0,7	0,2	40,7	1,7	0,1
Batı Karadeniz	17,3	8,4	18,4	3,1	7,6	0,6	0,4	0,1	33,6	1,2	1,1
Doğu Karadeniz	20,8	5,4	19,6	0,9	5,8	0,7	0,7	0,8	39,8	3,1	1,2
Kuzeydoğu Anadolu	17,7	11,0	23,6	3,2	7,9	3,5	1,4	2,9	34,2	3,3	2,6
Ortadoğu Anadolu	17,6	5,2	25,5	1,1	8,1	0,4	0,3	0,6	41,2	1,5	1,8
Güneydoğu Anadolu	12,7	6,2	15,4	3,6	6,0	2,3	2,5	1,4	35,6	1,2	1,1
YAŞ											
15-17	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
18-24	13,9	4,5	31,4	4,8	8,4	0,0	1,7	1,3	38,6	1,8	7,4
25-34	23,1	9,1	29,6	2,4	12,1	1,2	1,3	0,9	36,3	1,5	2,0
35-44	22,6	8,8	25,0	2,7	12,0	1,4	1,6	0,5	36,7	2,4	1,5
45-54	22,7	9,9	22,4	2,7	9,8	1,4	1,2	1,0	39,8	2,4	1,1
55-64	23,1	9,8	18,0	2,3	7,6	1,5	1,0	1,1	37,8	2,5	1,2
65+	21,6	9,6	15,3	2,3	4,6	1,1	1,0	0,9	32,1	1,6	1,2
ÖĞRENİM DURUMU											
Bir okul bitirmede	18,8	8,5	16,2	3,9	5,4	1,9	1,5	1,5	32,7	2,7	1,7
İlkokul	22,5	9,2	19,7	2,2	7,7	1,2	1,0	0,7	38,7	1,9	1,0
İlköğretim/ortaokul	22,4	10,2	25,2	3,1	9,5	1,5	1,3	0,9	37,4	1,5	2,5
Lise	24,1	9,3	27,7	2,3	12,6	1,7	1,3	1,0	36,8	2,4	2,0
Üniversite/lisansüstü	22,9	9,3	26,4	2,6	13,7	0,9	1,9	0,7	34,2	2,7	1,3
HANEHALKI TİPİ											
Çekirdek	23,0	9,6	23,2	2,3	10,4	1,1	1,3	0,6	36,9	2,0	1,3
Geniş	20,5	7,8	20,5	2,5	6,9	1,2	0,9	1,3	37,4	2,0	1,6
Dağılmış	33,4	23,7	39,9	15,9	20,4	14,0	8,8	6,5	36,9	14,0	7,9
SOSYOEKONOMİK STATÜ											
En üst grup	22,4	7,6	23,0	2,3	12,3	1,2	2,2	0,8	32,9	3,3	1,7
Üst grup	24,4	10,2	26,9	2,4	13,0	1,2	1,4	0,7	36,8	2,0	1,9
Üst orta grup	23,3	10,1	23,8	2,5	10,1	1,3	1,0	0,7	37,4	2,1	1,5
Alt orta grup	21,6	8,7	21,3	2,4	8,4	1,4	1,3	0,9	37,0	2,2	1,4
En alt grup	20,2	8,1	18,3	3,7	6,7	1,4	1,4	1,1	38,2	1,4	1,2

Tablo 75. Eşler arasında anlaşmazlık olduğunda kadınların verdiği tepkiler

	Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
Sesini yükseltirim, bağırırım	33,8	29,1	29,3	6,2	1,6
Azarlarım	63,0	19,1	14,8	2,4	0,6
Küserim	48,7	19,2	22,9	7,4	1,9
Hakaret ederim	90,6	5,5	3,0	0,6	0,3
Odayı terk ederim	69,8	11,3	13,1	4,6	1,2
Evi terk ederim	95,4	2,5	1,4	0,5	0,1
Eşya kırarım	95,3	2,5	1,5	0,5	0,1
Zor kullanırım/ fiziksel şiddet	97,6	1,6	0,6	0,2	0,1
Sessiz kalır/içime atarım	35,8	12,1	24,8	20,0	7,4
Yatağını ayırırım	91,7	3,8	3,0	0,9	0,6
Harcamalarını kısıtlarım	94,0	3,3	2,1	0,4	0,2

5.11. Eşler Arasında Anlaşmazlık Olduğunda Dışarıdan Destek Alınan Kurum veya Kişiler

Araştırmada, sorun yaşandığında eşlerin sorun çözmedeki destek mekanizmalarına ilişkin tutumlarının ne olduğu öğrenilmek istenmiştir. Evli bireylere, eşinizle önemli bir sorun yaşadığınızda öncelikli olarak kimden veya nereden destek almayı düşünürsünüz sorusu yöneltilmiştir. Tablo 76’da görülebileceği üzere; Türkiye genelinde evli bireylerin %51’i, böyle bir durumda kimseden yardım almayı düşünmediğini bildirmektedir. Bu yardımı aile büyüklerinden alacağını belirtenlerin oranı %33’tür. Uzman kurum veya kişilerle görüşeceklerini ifade edenlerin oranı ise sadece %2’dir.

Üç büyük il karşılaştırmasında İzmir’de kimseden yardım almayacaklarını belirtenlerin oranı %60, İstanbul’da %52’dir. Ankara’da ise bu oran %48’e düşmekte ve özellikle aile büyüklerinden destek alma (%33) öne çıkmaktadır. Diğer iki ilden farklı olarak uzman kişi ve kurumlardan destek alma, İzmir’de %4 oranı ile daha yüksektir.

Bölgeler açısından bakıldığında “kimseden yardım almam” seçeneğinin oranı Ege bölgesinde (%62), Orta Anadolu bölgesinde %63’tür. Uzman kişi veya kurumlardan yardım alacağını belirtenlerin oranı en yüksek %3 ile İstanbul ve Doğu Marmara’da iken diğerlerinde de %1-2 civarında oldukça düşüktür.

Cinsiyete göre değerlendirildiğinde kimseden yardım almayacağını söyleyen erkek oranı %54, kadınların oranı ise %48’dir.

15-17 yaş grubundakiler arasında aile büyüklerine başvuracaklarını belirtenlerin oranı %87 seviyesindedir. Yaş ilerledikçe aile büyüklerine danışanların oranı azalmakta, örneğin 35-44 yaş aralığındaki bireylerde %38’e inmektedir. Buna karşılık ilerleyen yaşlarda kimseden destek almama seçeneği yükselmektedir. Kimseden yardım almayacağını belirtenlerin oranı 18-24 yaş aralığında %41 iken bu oran 35-44 yaş aralığında %49’a çıkmaktadır. Ayrıca 45-54 yaş arasındaki bireyler arasında çocuklarından destek alacağını belirtenlerin oranı da %9’dur.

Uzman kişi ve kurumlardan destek alma, öğrenim seviyesi ile doğru orantılı olarak yükselmektedir. Herhangi bir okul bitirmeyenlerde bu seçeneğin oranı %1’in altında iken, üniversite/lisansüstü mezunlarında %6’ya ulaşmaktadır.

Hanehalkı tipi bakımından değerlendirildiğinde, eşleriyle sorun yaşadığında uzman kişilerden destek almayı düşünenlerin oranı, dağılmış ailelere mensup bireylerde daha yüksektir (%5).

En alt SES grubunda da uzman kişi ve kurumlardan destek almayı düşünenlerin oranı çok düşük görünmektedir (%1). Orta ve üst SES grubunda görece bir artış gözlenmekte ve en üst SES’te bu oran %7’ye ulaşmaktadır.

Tablo 76. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES' e Göre Eşler Arasında Anlaşmazlık Olduğunda Destek Alınan Kurum veya Kişiler

	Aile büyüklerim	Akrabalarım	Kardeşlerim	Çocuklarım	Uzman kişi veya kurumlar (Psikolog, aile ve evlilik danışmanı)	Arkadaşlarım	Komşularım	Din adamları	Kimseden destek almam	Diğer
Türkiye	33,0	1,6	3,9	6,6	1,9	1,8	0,1	0,2	50,9	0,0
ÜÇ BÜYÜK İL										
İstanbul	32,6	1,2	4,3	5,5	2,9	2,0	0,1	0,2	51,2	0,0
Ankara	33,3	1,2	4,1	7,4	1,9	3,0	0,2	0,3	48,5	0,1
İzmir	24,4	0,4	3,0	5,8	3,9	2,5	0,1	0,0	59,9	0,0
BÖLGE										
İstanbul	32,6	1,2	4,3	5,5	2,9	2,0	0,1	0,2	51,2	0,0
Batı Marmara	37,5	1,6	5,1	10,8	1,4	2,1	0,6	0,1	40,9	
Doğu Marmara	27,0	1,5	3,4	5,9	2,6	2,5	0,1	0,2	56,8	0,0
Ege	24,6	0,6	2,8	5,6	2,5	2,0	0,1	0,0	61,8	0,0
Akdeniz	33,5	1,8	4,0	6,0	2,0	1,5	0,1	0,1	51,0	0,1
Batı Anadolu	32,5	1,3	3,9	7,8	1,8	2,5	0,2	0,4	49,5	0,1
Orta Anadolu	24,3	2,0	3,5	5,1	0,3	1,4	0,2	0,1	62,9	
Batı Karadeniz	27,6	1,9	3,9	9,2	1,6	1,4	0,0	0,0	54,2	0,0
Doğu Karadeniz	31,3	2,6	4,2	13,5	1,6	2,0	0,2	0,3	44,2	0,0
Kuzeydoğu Anadolu	38,1	2,9	4,2	8,3	0,5	0,7	0,1	0,4	44,9	0,1
Ortadoğu Anadolu	43,4	2,6	3,2	6,6	0,5	1,7	0,1	0,1	41,7	0,0
Güneydoğu Anadolu	54,7	2,7	4,4	4,7	0,5	0,6	0,2	0,2	32,0	0,0
CİNSİYET										
Erkek	34,0	1,6	1,8	5,1	1,9	1,6	0,1	0,2	53,6	0,0
Kadın	32,1	1,7	5,8	8,0	1,9	2,0	0,2	0,1	48,3	0,0
YAŞ										
15-17	86,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	13,2	0,0
18-24	49,7	2,6	4,5	0,0	0,8	1,3	0,2	0,1	40,8	0,0
25-34	44,4	1,5	4,9	0,2	2,3	3,5	0,1	0,2	43,0	0,0
35-44	37,6	1,3	4,5	2,3	2,6	2,1	0,1	0,1	49,4	0,0
45-54	30,1	1,7	3,9	8,8	2,0	1,3	0,2	0,2	51,7	0,1
55-64	21,5	1,7	2,7	13,4	1,1	0,6	0,1	0,1	58,7	0,0
65+	15,6	2,3	1,5	18,1	0,7	0,5	0,3	0,1	60,8	0,0
ÖĞRENİM DURUMU										
Bir okul bitirmeyen	31,4	2,6	3,5	12,5	0,3	0,3	0,3	0,1	48,9	0,0
İlkokul mezunu	31,1	1,8	3,9	7,9	1,0	0,9	0,1	0,1	53,0	0,0
İlköğretim/ortaokul mezunu	38,5	1,5	3,8	4,0	1,5	1,4	0,1	0,2	49,0	0,0
Lise mezunu	36,6	1,0	4,2	3,3	2,6	2,7	0,1	0,1	49,5	0,1
Üniversite/Lisansüstü mezunu	31,5	0,8	3,9	2,6	5,9	5,4	0,1	0,3	49,5	0,0
HANEHALKI TİPİ										
Çekirdek	32,2	1,5	4,0	6,4	2,1	2,1	0,1	0,2	51,3	0,0
Geniş	35,7	2,0	3,4	7,2	0,9	0,9	0,1	0,1	49,6	0,0
Dağılmış	29,9	3,1	4,8	7,8	4,8	1,5	0,9	0,2	46,9	0,3
SOSYOEKONOMİK STATÜ										
En üst grup	21,3	0,6	4,4	4,8	7,2	5,2	0,0	0,0	56,5	0,0
Üst grup	26,6	1,0	3,8	6,8	3,7	4,3	0,1	0,2	53,4	0,1
Üst orta grup	32,9	1,3	4,0	7,0	1,8	1,5	0,1	0,2	51,2	0,0
Alt orta grup	35,4	1,8	3,9	6,5	0,9	0,9	0,1	0,2	50,3	0,0
En alt grup	39,5	3,3	3,2	6,2	0,7	0,8	0,4	0,1	45,8	0,0

6. BÖLÜM
AKRABALIK İLİŞKİLERİ

- 6.1. Akrabalarla Oturma Mesafesi ●
- 6.2. Akrabalar ile Yüz Yüze Görüşme Sıklığı ●

6. AKRABALIK İLİŞKİLERİ

TAYA 2016'nın bu bölümünde, Türkiye'de akrabalık ilişkileri üzerinde durulmuştur. Akrabalar ile oturma mesafesi ve yüzyüze görüşme sıklığı ele alınmıştır.

6.1. Akrabalarla Oturma Mesafesi

Araştırma kapsamında ailelere, yaşayan akrabalarıyla oturma mesafeleri sorulmuştur. Görüşülen hanelerin %74'ünde erkek çocukla, %62'sinde kız çocukla aynı evde yaşanmaktadır. Amca, dayı, teyze, hala, kayınvalide, kayın peder, anneanne, babaanne, anne ve baba tarafından dede, anne ve baba tarafından kuzenler için en çok işaretlenen mesafe seçeneği, başka ildir. Bu akrabalar için ikinci sırada yer alan mesafe seçeneği aynı il ve aynı ilçedir. Abla/kız kardeş ve abi/erkek kardeş için en çok işaretlenen oturma mesafesi aynı il aynı ilçe iken ikinci sırada yer alan mesafe seçeneği başka ildir.

Tablo 77'de görüldüğü üzere; hanelerin %10'unda kayınvalide ile, %8'inde kayın peder

ile aynı evde oturulmaktadır. Kayınvalide ile aynı apartman/avlude yaşayanların oranı %5 iken anneanne, babaanne ve -anne veya baba tarafından- dede ile aynı evde veya aynı apartmanda/avlude yaşama oranı %1 ile %6 arasında değişmektedir. Katılımcıların aile büyükleri ile beraber yaşama durumlarına bakıldığında, aynı ev ve aynı apartman/avlude beraber yaşama oranlarının baba tarafından aile büyükleri için -anne tarafından aile büyüklerine nazaran- daha yüksek olduğu görülmektedir. Aile büyükleri için en çok işaretlenen oturma mesafesi seçeneği "başka il"dir.

Türkiye'de akrabalarla aynı evde oturma durumu çeşitli demografik alt gruplara göre incelenmiştir. Tablo 78'de görüldüğü gibi Türkiye'de hanelerin %74'ü erkek çocuklarıyla, %62'si kız çocuklarıyla, %40'ı annesi ile %42'si babası ile beraber yaşamaktadır. Kayınpeder, dede, babaanne vb. aile büyükleri ile beraber yaşayanların oranı %2 ile %10 arasında değişmektedir.

Tablo 77. Türkiye Genelinde Ailelerin Akrabalarıyla Oturma Mesafesi

	Aynı ev	Aynı apt./avlu	Aynı mahalle/semte/köy	Aynı il, aynı ilçe	Aynı il, başka ilçe	Başka il	Yurt dışı
Anne	39,7	3,1	9,5	15,9	11,0	20,2	0,6
Baba	41,9	2,7	8,5	15,2	10,6	20,2	1,0
Kız çocuk	61,7	1,0	6,0	12,1	8,0	10,2	1,1
Erkek çocuk	74,0	3,0	3,8	6,5	3,9	7,8	0,9
Abla/ kız kardeş	17,3	1,3	11,9	25,1	17,8	24,9	1,7
Abi/erkek kardeş	20,8	2,7	12,1	23,7	15,9	22,8	1,9
Amca	0,5	2,6	14,7	28,0	19,5	32,5	2,1
Dayı	0,3	0,5	10,8	26,9	21,8	37,4	2,3
Teyze	0,3	0,4	10,4	27,9	21,7	37,3	2,0
Hala	0,3	0,5	11,5	27,6	21,8	36,6	1,7
Kayınvalide	9,7	4,5	13,5	25,7	17,7	28,1	0,9
Kayınpeder	8,2	4,1	13,0	26,0	17,9	29,6	1,2
Anneanne	2,7	1,0	12,1	25,0	19,3	38,8	1,2
Babaanne	9,6	5,3	13,3	23,0	15,0	33,2	0,7
Dede (Annenin babası)	2,2	1,1	12,4	27,4	17,4	38,1	1,3
Dede (Babanın babası)	8,2	5,5	13,2	23,7	14,5	33,7	1,2
Kuzen (anne tarafından)	0,2	0,5	11,8	30,7	23,2	32,2	1,4
Kuzen (baba tarafından)	0,2	0,9	13,4	31,0	22,6	30,8	1,1

Tablo 78. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Ailelerin Akrabalarıyla Oturma Mesafesi (Aynı Evde)

	Anne	Baba	Kız çocuk	Erkek çocuk	Abla/kız kardeş	Abi/erkek kardeş	Kayınvalide	Kayınpeder	Anneanne	Babaanne	Dede (Annesinin Babası)	Dede (Babasının Babası)
Türkiye	39,7	41,9	61,7	74,0	17,3	20,8	9,7	8,2	2,7	9,6	2,2	8,2
ÜÇ BÜYÜK İL												
Ankara	38,1	38,7	64,3	75,5	14,9	19,5	7,6	6,2	3,9	5,9	5,0	3,4
İstanbul	38,4	39,6	71,7	82,8	19,4	25,1	5,6	4,6	1,9	5,5	1,1	2,6
İzmir	34,7	39,3	59,0	71,5	13,5	18,7	4,9	4,2	4,4	5,9	4,4	7,4
BÖLGE												
İstanbul	38,4	39,6	71,7	82,8	19,4	25,1	5,6	4,6	1,9	5,5	1,1	2,6
Batı Marmara	36,6	38,6	50,9	63,8	10,7	17,2	9,5	9,5	3,7	8,8	1,6	12,1
Ege	33,8	36,9	53,1	64,3	12,2	16,5	6,2	5,3	3,3	8,4	2,2	6,8
Doğu Marmara	37,5	41,2	57,9	72,3	14,6	18,1	9,7	7,7	3,1	11,1	1,7	11,9
Batı Anadolu	39,3	40,7	62,8	76,0	15,1	19,5	9,2	7,9	3,4	8,5	3,8	6,9
Akdeniz	38,6	41,6	61,5	71,7	18,4	19,5	6,0	4,5	1,4	4,2	2,1	6,6
Orta Anadolu	41,7	43,5	60,0	71,9	16,6	17,6	15,5	12,6	3,0	19,3	5,1	14,4
Batı Karadeniz	39,4	40,7	49,1	66,5	12,8	14,4	18,0	16,6	3,6	21,2	2,6	19,5
Doğu Karadeniz	40,0	45,5	52,8	63,2	14,8	17,1	14,2	12,7	1,4	15,5	2,4	15,4
Kuzeydoğu Anadolu	47,3	47,4	62,4	81,7	18,1	23,1	19,1	16,0	2,4	18,4	0,4	9,5
Ortadoğu Anadolu	50,4	51,4	73,9	84,5	26,4	28,3	18,5	18,4	3,8	7,7	1,0	5,3
Güneydoğu Anadolu	48,7	50,2	72,6	84,4	24,3	26,9	13,9	11,1	3,2	13,0	3,1	10,0
HANEHALKI TİPİ												
Çekirdek	34,7	41,0	67,0	75,4	16,9	19,8	0,4	0,3	0,5	0,6	0,6	1,2
Geniş	56,1	56,8	61,3	85,1	19,7	24,5	41,2	37,4	9,6	38,8	8,5	36,6
Dağılmış	40,1	10,5	25,3	33,9	14,9	19,7	1,2	1,2	4,7	6,9	1,3	2,1
SOSYOEKONOMİK STATÜ												
En üst grup	24,2	27,1	55,3	67,3	10,8	13,2	1,0	0,4	0,3		0,4	
Üst grup	37,3	40,3	69,7	80,1	17,3	21,1	3,7	2,7	2,1	6,7	1,8	5,0
Üst orta grup	44,7	47,3	65,7	81,1	21,1	25,2	9,0	7,4	2,9	9,1	2,9	8,0
Alt orta grup	39,6	41,1	59,7	70,6	16,2	19,3	12,9	11,3	3,4	12,8	1,7	9,7
En alt grup	31,9	32,1	51,6	60,0	10,7	13,2	15,5	12,9	2,0	12,5	3,1	16,4

Kız veya erkek çocuk ile aynı evde oturanların oranının en yüksek olduğu bölgeler İstanbul (%72-%83), Ortadoğu Anadolu (%60- %72), Güneydoğu Anadolu (%73-%85) ve Kuzeydoğu Anadolu Bölgesindedir (%62-82). Tablo 78'den takip edilebileceği üzere, aile büyükleri ile beraber yaşama oranlarının Batı Karadeniz, Orta Anadolu, Ortadoğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde görece arttığı görülmektedir.

Akrabalar ile aynı evde oturma durumuna üç ilde bakıldığında; kayınvalide (%8), kayınpeder (%6) ve anne tarafından dede (%5) ile yaşayan kişilerin oranının en yüksek olduğu il Ankara, anneanne (%4) ve baba tarafından dede (%7) ile yaşama oranının en yüksek olduğu il İzmir'dir. Babaanne (%6) ile beraber yaşama oranları Ankara ve İzmir'de aynı iken bu kişiler dışında kalan akrabalar (abi/erkek kardeş, abla/kız kardeş, erkek çocuk, kız çocuk, anne ve baba) ile aynı evde yaşama durumunun en yüksek olduğu il İstanbul'dur.

Aile tipleri açısından bakıldığında, -tanımlarına uygun olarak- geniş ailelerde aynı evde oturma oranı diğer hançalkı tiplerine göre yüksektir. Kızlarıyla (%25) ve oğullarıyla (%34) aynı evde oturan hanelerin oranı dağılmış ailelerde daha düşüktür.

SES'e göre akrabalar ile aynı evde oturma durumuna bakıldığında; aile büyükleri ile beraber yaşama alt orta SES ve en alt SES'te en yüksek oranlara sahiptir. Kız çocuk (%70) ile birlikte yaşama oranı üst SES'te, erkek çocuk (%81) abla/kız kardeş (%21) ve abi/erkek kardeş (%25) ile birlikte yaşama oranlarının üst orta SES'te en yükseğe ulaştığı görülmektedir. Anne ve baba ile yaşamak ise üst orta SES'te en yüksek orana sahiptir.

Türkiye'de akrabalık ilişkilerinin anlaşılması için yöneltilen sorulara cevaben aynı evde yaşama durumu çeşitli alt gruplamalara göre ele alınmıştır. Araştırmada en yakın ve en uzak yerlerde oturan akrabalar üzerinden değerlendirme

yapılmak istense de akrabaların birbirinden en uzak oturma mesafesi olan yurt dışı seçeneği, istatistiki açıdan değerlendirmeye imkân veremeyecek kadar düşük sayıda olduğu için dikkate alınmamıştır.

Türkiye'de ailelerin; %20'si annesi, %20'si babası ile %10'u kız çocuğu, %8'i erkek çocuğu, %25'i abla/kız kardeşi, %23'ü abi/erkek kardeşi ile farklı ilde yaşamaktadır. Bununla beraber aile büyükleri ile farklı ilde yaşama durumuna bakılacak olursa; %28'inin kayınvalidesi, %30'unun kayınpederi, %39'unun anneannesi, %33'ünün babaannesi, %38'inin anne tarafından dedesi, %34'ünün ise baba tarafından dedesi ile farklı illerde yaşadığı görülmektedir (Tablo 79).

Akrabalar ile farklı ilde yaşama durumuna üç büyük il düzeyinde bakıldığında; anne, baba, kayınvalide, kayınpeder, anneanne, babaanne, anne ve baba tarafından dede ile farklı ilde yaşama durumu, üç büyük il içinde İstanbul'da en yüksektir. Kız/erkek çocukla farklı ilde yaşama durumu İzmir'de yüksektir. Cinsiyet ayrımı gözetmeksizin kardeş ile farklı ilde yaşama durumu Ankara'da yüksektir.

Akrabalar ile farklı ilde oturma durumuna bölgeler düzeyinde bakıldığında; kayınvalide (%43), kayınpeder (%46), anneanne (%46), babaanne(%56) ve anne tarafından dede (67) ve baba tarafından dede (%60) ile İstanbul'a ait oranlar en yüksek seviyededir. Abla/kız kardeş ile farklı ilde oturma oranı (%32) Kuzeydoğu Anadolu ile Batı Karadeniz'de, abi/erkek kardeş ile farklı ilde oturma oranı (%30) Batı Karadeniz'de en yüksektir. Kayınvalide, kayınpeder, anneanne ve anne tarafından dede ile farklı illerde oturma durumu Doğu Marmara'da, baba tarafından dede ile farklı illerde oturma durumu ise Batı Anadolu'da en yüksek ikinci oranlara sahiptir. Baba tarafından dede ve kız çocuk dışındaki bütün akrabalar için farklı ilde oturma oranlarının en düşük olduğu bölge Güneydoğu Anadolu Bölgesidir. Kız çocuk ile farklı ilde oturma oranı (%4) İstanbul bölgesinde en düşük iken baba tarafından

Tablo 79. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Ailelerin Akrabalarıyla Oturma Mesafesi (Başka ilde)

	Anne	Baba	Kız çocuk	Erkek çocuk	Abla/kız kardeş	Abi/erkek kardeş	Kayınvalide	Kayınpeder	Anneanne	Babaanne	Dede (Annesinin Babası)	Dede (Babasının Babası)
Türkiye	20,2	20,2	10,2	7,8	24,9	22,8	28,1	29,6	38,8	33,2	38,1	33,7
ÜÇ BÜYÜK İL												
Ankara	26,6	28,2	6,9	6,3	29,3	26,4	37,9	38,3	38,3	44,1	45,2	1,5
İstanbul	31,2	31,9	4,5	3,8	25,6	22,0	43,0	46,1	46,1	56,0	66,6	2,6
İzmir	22,5	22,5	10,2	6,4	28,8	25,3	31,3	33,9	33,9	40,4	51,2	0,9
BÖLGE												
İstanbul	31,2	31,9	4,5	3,8	25,6	22,0	43,0	46,1	60,4	56,0	66,6	60,2
Batı Marmara	21,5	20,1	12,9	11,4	30,5	29,1	31,1	30,1	41,2	36,1	40,8	25,3
Ege	19,4	19,2	12,7	9,9	26,3	23,1	25,7	27,2	35,8	31,8	36,4	33,4
Doğu Marmara	22,5	21,8	10,8	7,2	28,6	26,6	32,3	34,8	45,2	35,9	46,5	35,4
Batı Anadolu	21,8	22,9	7,2	5,8	25,7	22,8	31,2	32,1	42,9	36,1	38,0	37,7
Akdeniz	15,8	14,4	9,5	7,4	20,5	19,8	21,9	21,9	25,8	21,8	23,4	24,8
Orta Anadolu	17,9	17,5	13,2	10,3	27,4	25,7	24,7	26,4	34,8	27,8	32,8	27,5
Batı Karadeniz	13,9	14,3	20,8	16,4	31,7	30,5	18,6	19,0	22,1	18,6	20,1	16,6
Doğu Karadeniz	12,3	13,3	21,6	17,2	27,1	25,5	15,9	17,4	22,7	16,6	21,1	13,9
Kuzeydoğu Anadolu	16,4	17,1	14,8	9,6	32,1	29,1	23,1	24,8	30,2	20,0	30,4	19,4
Ortadoğu Anadolu	12,8	14,1	7,1	5,3	19,5	18,3	20,9	21,6	25,0	24,7	21,7	22,6
Güneydoğu Anadolu	8,7	9,3	5,9	2,6	16,5	15,5	14,1	15,0	20,4	14,4	19,0	15,2
HANEHALKI TİPİ												
Çekirdek	20,7	19,0	9,5	7,8	25,1	22,5	31,3	32,2	38,8	34,0	38,2	33,7
Geniş	13,2	14,0	9,5	4,5	22,4	21,0	16,9	19,3	29,7	21,2	28,7	20,3
Dağılım	31,5	47,6	17,3	15,9	28,7	27,9	36,2	37,7	56,7	54,9	59,9	61,5
SOSYOEKONOMİK STATÜ												
En üst grup	35,8	37,1	19,0	15,7	40,9	35,3	41,1	43,8	57,1	56,3	58,0	57,6
Üst grup	25,5	25,9	11,6	7,9	30,4	29,5	34,9	37,6	46,6	41,2	50,3	45,1
Üst orta grup	18,8	18,0	9,3	6,0	24,5	22,0	29,2	30,0	39,7	35,1	37,0	32,8
Alt orta grup	17,4	18,1	9,2	7,7	22,3	20,3	24,1	26,3	32,7	25,8	34,5	29,8
En alt grup	15,9	16,0	12,6	10,7	21,7	20,1	20,6	19,8	22,9	18,0	14,9	13,2

dede ile farklı ilde oturma oranı (%14) Doğu Karadeniz’de en düşüktür.

SES’e göre bakıldığında ise anne, abi/erkek kardeş, abla/kız kardeş, kayınvalide, kayınpeder, anneanne, babaanne, anne ve baba tarafından dede ile farklı ilde oturma oranları SES düzeyi yükseldikçe artmaktadır. Bütün akrabalar için en yüksek farklı ilde oturma oranı en üst SES’te görülmektedir. Kız ve erkek çocuklar ile başka ilde oturma durumunda ikinci en yüksek oranlar en alt SES’tedir. Çocuklar dışındaki akrabalar ile farklı ilde oturma oranı en yüksek olan ikinci grup üst SES’tir.

6.2. Akrabalar ile Yüz Yüze Görüşme Sıklığı

Araştırma kapsamında katılımcılara bazı akrabalarıyla yüz yüze görüşme sıklıkları sorulmuş ve cevap olarak hiç görüşmüyoruz, senede birkaç kez, ayda birkaç kez, haftada birkaç kez ve her gün, seçenekleri arasından kendileri için uygun olanı belirtmeleri istenmiştir.

Tablo 80’de görüldüğü üzere; yüzyüze görüşme sıklığı sorulan akrabaların ilki kişinin eşidir.

Katılımcıların %97’si eşi ile hergün, %1’i ayda birkaç kez görüştüğünü belirtmiştir.

Anne ile görüşme sıklığına bakıldığında; katılımcıların %49’u her gün, %18’i haftada birkaç kez, %14’ü ayda birkaç kez, %18’i senede birkaç kez görüştüğünü, %1’i ise annesi ile hiç görüşmediğini söylemiştir. Bireylerin babaları ile görüşme sıklığına bakıldığında %50’sinin her gün, %16’sının haftada birkaç kez, %14’ünün ayda birkaç kez, %18’inin senede birkaç kez görüştüğü, %2’sinin ise hiç görüşmediği görülmektedir. Anne ve baba ile görüşme sıklığının benzer bir dağılım gösterdiğini söylemek mümkündür.

Katılımcılara kardeşlerle görüşme sıklığı kardeşlerin cinsiyetine göre iki soru olarak yönetilmiştir. Katılımcıların %23’ü abla/kız kardeşi ile her gün, %22’si haftada birkaç kez, %25’i ayda birkaç kez, %27’si senede birkaç kez görüştüğünü, %2’si ise hiç görüşmediğini belirtmiştir. Abi/erkek kardeş için yüz yüze görüşme sıklığına bakıldığında ise katılımcıların %29’unun her gün, %20’sinin haftada birkaç kez, %23’ünün ayda birkaç kez, %26’sının senede birkaç kez

Tablo 80. Akrabalar ile Yüzyüze Görüşme Sıklığı

	Hergün	Haftada birkaç kez	Ayda birkaç kez	Senede birkaç kez	Hiç görüşmüyoruz
Eş	96,7	1,1	1,0	0,7	0,6
Anne	49,5	17,9	13,6	17,8	1,1
Baba	49,8	16,5	13,7	18,2	1,9
Kızı	67,6	13,1	9,5	9,1	0,6
Oğlu	80,4	7,3	5,4	6,5	0,5
Abla/kız kardeş	23,3	22,4	24,8	27,2	2,3
Abi/erkek kardeş	28,7	19,6	22,9	26,3	2,5
Amca	7,5	14,1	25,9	45,8	6,7
Dayı	3,3	12,8	28,3	50,1	5,4
Teyze	2,9	13,6	28,3	50,4	4,8
Hala	3,0	12,8	27,7	51,0	5,5
Kayınvalide	21,1	23,3	22,1	29,6	3,9
Kayınpeder	18,7	23,6	22,3	30,5	4,8
Anneanne	7,6	18,4	27,2	42,8	4,0
Babaanne	18,6	15,5	23,7	38,2	3,9
Dede (Annesinin Babası)	6,0	17,4	28,3	43,7	4,5
Dede (Babasının Babası)	17,9	15,8	24,0	37,7	4,6
Diğer akrabalar	1,6	9,8	28,5	56,7	3,5

görüştüğü, %2'sinin ise abi/erkek kardeşi ile hiç görüşmediği görülmektedir.

TAYA 2016 katılımcılarının %68'i kızı ile hergün, %13'ü haftada birkaç kez, %9'u ayda birkaç kez, %9'u senede birkaç kez görüştüğünü belirtirken %1'i hiç görüşmediğini belirtmiştir. Oğul ile görüşme sıklığına bakıldığında ise katılımcıların %80'i hergün, %7'si haftada birkaç kez, %5'i ayda birkaç kez, %6'sı ise yılda birkaç kez görüştüğünü belirtirken, %0,5'i hiç görüşmediğini belirtmiştir.

Amca, dayı, teyze, hala, kayınvalide, kayınpeder, anneanne, babaanne, anne ve baba tarafından dede ile görüşmelerin oranlarının en yüksek olduğu sıklık senede birkaç kezdir. En yüksek ikinci görüşme sıklığı amca, dayı, teyze, hala, anneanne, babaanne, anne ve baba tarafından dede için ayda birkaç kez iken kayınvalide ve kayınpeder için haftada birkaç kezdir. Bununla beraber, hiç görüşülmeyenlerin arasında en fazla amca (%7), dayı (%5), hala (%5), teyze (%5), ve kayınpeder (%5) bulunmaktadır.

Tablo 81'de ise Türkiye'de akrabalarla yüz yüze görüşme pratiğinin anlaşılması üzere görece sık görüşme durumu -haftada birkaç kez veya her gün- çeşitli demografik gruplara göre ele alınmıştır. Bu yolla bireylerin akrabaları ile görüşmelerinin anlaşılması hedeflenmektedir.

Türkiye genelinde en sık görüşülen kişiler bireylerin kız çocukları (%89), erkek çocukları (%88), anneleri (%67), babaları (%66) ve abi/erkek kardeşleridir. (%48). Amca, hala, teyze, dayı gibi ikinci derece akrabalarla sık görüşen birey oranı ise %16 ile %22 arasında değişmektedir. Kayınvalide, kayınpeder, anneanne, babaanne, anne ve baba tarafından dede gibi aile büyüleriyle sık görüşme oranı ise %24 ile %44 arasında değişmektedir.

Üç büyük il düzeyinde bakıldığında, oğlu, kızı ve abi/erkek kardeşi dışında tüm akrabalarla haftada birkaç kez veya her gün görüşenlerin oranının en yüksek olduğu il İzmir'dir. Oğlu, kızı ve

abi/erkek kardeşi ile görüşme oranı ise İstanbul ilinde görülmektedir.

Bölgelere göre akrabalar ile hergün veya haftada birkaç kez görüşenlerin en yüksek olduğu oranlar şöyledir: anne ile (%73) Güneydoğu Anadolu ve Doğu Karadeniz; baba (%73) ve hala (%21) ile Doğu Karadeniz; kız çocuk ile (%88) İstanbul; erkek çocuk (%95) ve abi/erkek kardeş (%53) ile Güneydoğu Anadolu; abla/kız kardeş (%50), dayı (%21), teyze (%22) ile ve diğer akrabalar ile (%18) Akdeniz; amca ile (%32) Orta-doğu Anadolu; kayınvalide ile (%53), kayınpeder (%50) ve baba tarafından dede ile (%50) Küzeydoğu Anadolu, anneanne(%37) ve babaanne ile (%60) Batı Karadeniz; anne tarafından dede ile (%34) Ege bölgelerinin en yüksek değerlere sahip olduğu görülmektedir.

Cinsiyet temelinde akrabalar ile sık görüşme oranlarına bakıldığında, kadınların anne, kız çocuk, erkek çocuk, kayınvalide ve kayınpederle yüz yüze sık görüşme oranlarının erkeklere kıyasla daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu akrabalar dışındaki akrabalar ile sık görüşme oranlarının erkeklerde daha yüksek olduğu görülmektedir.

Yaş grubuna göre değerlendirildiğinde, görüşülen kişilerin yaşı yükseldikçe anne/babasıyla ve kardeşleriyle sık sık görüşenlerin oranının düştüğü gözlenmektedir. 35 yaş sonrasında ise cinsiyet ayrımı gözetmeksizin çocuklarla sık görüşme oranları azalmaktadır.

Öğrenim düzeyine göre akrabalarla sık görüşme oranlarına bakıldığında bütün akrabalar ile görüşmede ilköğretim/ortaokul mezunlarının oranı en yüksektir. Öğrenim durumuna göre en büyük farklılaşma anne baba, erkek kardeş/abi ve kız kardeş/abla ile görüşme sıklığında belirlemektedir.

Hanehalkı tipine göre bakıldığında ise kızı ve kız kardeşi/ablası dışında ki bütün akrabalar için sık görüşme oranları geniş ailelerde daha yüksektir. Dağılmış ailelerde bütün akrabalar için sık görüşme oranı en düşüktür.

Tablo 81. Akrabalar İle Görüşme Sıklığı (Her Gün & Haftada Birkaç Kez)

	Anne	Baba	Kızı	Oğlu	Abla/ kız kardeş	Abi/ erkek kardeş	Amca	Dayı	Teyze
Türkiye	67,4	66,3	88,8	87,6	45,7	48,2	21,6	16,1	16,5
ÜÇ BÜYÜK İL									
Ankara	59,5	57,1	83,5	87,3	34,4	37,5	9,0	7,5	7,5
İstanbul	60,2	58,6	87,7	93,1	45,7	49,3	15,5	10,2	11,0
İzmir	67,1	66,0	80,9	88,7	46,6	47,2	19,9	16,3	18,2
BÖLGELER									
İstanbul	60,2	58,6	87,7	93,1	45,7	49,3	15,5	10,2	11,0
Batı Marmara	68,8	69,0	78,7	84,3	46,5	49,1	24,5	20,2	21,4
Ege	69,7	68,7	78,5	85,2	47,5	48,7	25,5	20,6	21,5
Doğu Marmara	68,3	67,8	80,1	89,2	47,1	47,8	21,1	14,0	16,0
Batı Anadolu	63,8	62,1	82,9	88,0	37,9	41,1	12,6	9,4	9,5
Akdeniz	69,8	69,0	80,7	86,5	49,9	50,2	23,3	21,1	21,9
Orta Anadolu	71,1	70,7	76,8	83,7	44,8	45,0	20,1	15,6	15,2
Batı Karadeniz	68,9	67,1	69,6	78,4	37,8	40,6	22,3	19,1	18,6
Doğu Karadeniz	72,9	72,9	69,7	76,5	42,8	46,4	30,5	20,5	19,7
Kuzeydoğu Anadolu	68,9	66,3	73,1	86,9	41,1	48,1	30,9	19,7	18,6
Ortadoğu Anadolu	71,8	68,9	84,0	90,4	48,2	55,3	32,5	15,9	16,3
Güneydoğu Anadolu	72,9	72,6	86,3	94,8	49,8	52,9	25,7	19,9	18,5
CİNSİYET									
Erkek	10,3	73,2	80,6	87,5	48,4	55,6	26,1	19,6	18,6
Kadın	17,1	59,3	80,9	87,8	43,2	41,5	16,9	12,7	14,4
YAŞ									
15-17	97,5	93,9	15,6	28,9	89,2	92,2	43,6	29,8	31,6
18-24	86,1	82,4	98,0	98,1	75,4	79,3	31,3	23,9	25,3
25-34	63,1	60,0	98,0	97,6	49,7	51,9	17,2	13,1	14,7
35-44	56,6	53,1	93,5	95,0	39,9	42,3	15,9	12,3	12,3
45-54	55,2	53,0	81,8	87,9	35,9	35,3	16,1	12,4	12,0
55-64	54,4	52,3	67,7	81,5	29,8	30,7	14,3	13,6	10,2
65+	47,1	40,2	61,2	75,0	24,2	26,1	11,8	11,1	8,9
ÖĞRENİM DURUMU									
Bir okul bitirmedi	49,3	49,5	70,8	83,7	30,7	31,1	15,9	10,3	10,2
İlkokul	57,6	54,3	81,0	87,8	38,1	40,0	19,3	15,3	14,1
İlköğretim/ortaokul	80,9	78,9	88,6	91,3	63,1	68,0	31,5	23,0	23,1
Lise	75,1	73,1	86,0	90,7	55,9	58,6	21,6	16,2	18,1
Üniversite/lisansüstü	61,6	60,3	86,9	87,3	43,9	44,8	14,2	11,2	13,1
MEDENİ DURUM									
Hiç evlenmedi	91,3	87,5	37,3	46,0	79,9	84,3	15,9	24,4	25,9
Evli	52,5	49,6	83,2	89,1	34,6	35,8	19,3	12,0	11,9
Ayrı yaşıyor	68,4	63,7	70,3	75,1	37,0	35,1	31,5	7,0	10,5
Eşi öldü	71,8	69,8	62,5	67,5	45,9	45,2	21,6	9,8	11,1
Boşandı	49,4	48,3	63,5	80,0	27,7	25,8	14,2	9,5	7,2
HANEHALKI TİPİ									
Çekirdek	66,8	68,2	83,4	88,2	46,3	48,8	21,7	16,2	16,4
Geniş	73,2	71,6	79,9	92,1	46,0	49,2	25,5	17,6	18,6
Dağılmış	59,2	33,9	64,1	71,9	42,2	42,9	12,5	12,8	13,1
SOSYOEKONOMİK STATÜ									
En üst grup	55,6	54,0	75,0	81,2	35,8	37,7	8,2	5,9	9,1
Üst grup	64,9	64,0	84,3	89,4	46,3	45,1	13,4	11,2	12,8
Üst orta grup	70,6	69,9	82,8	90,8	48,7	51,8	21,8	16,7	17,1
Alt orta grup	68,2	66,8	80,8	87,0	45,6	48,5	25,9	19,0	19,0
En alt grup	62,2	59,8	73,5	81,0	39,4	43,0	26,5	17,1	15,5

	Hala	Kayınvalide	Kayınpeder	Anneanne	Babaanne	Dede (Annenin Babası)	Dede (Babanın Babası)	Diğer Akraba
Türkiye	15,8	44,4	42,3	26	34,2	23,5	33,8	11,4
ÜÇ BÜYÜK İL								
Ankara	5,3	31,0	30,5	12,7	17,2	16,5	18,1	4,1
İstanbul	9,0	32,7	30,9	15,9	19,4	9,9	17,8	4,2
İzmir	15,2	49,2	45,1	31,1	33,7	28,4	31,5	12,2
BÖLGELER								
İstanbul	9,0	32,7	30,9	15,9	19,4	9,9	17,8	4,2
Batı Marmara	20,7	47,0	48,0	28,1	33,7	26,9	43,7	14,1
Ege	22,0	51,2	48,6	34,7	40,6	33,6	39,3	15,5
Doğu Marmara	16,0	46,0	44,4	26,6	37,9	21,2	38,3	8,8
Batı Anadolu	8,3	37,6	36,9	17,6	24,2	20,2	25,5	5,5
Akdeniz	20,7	46,9	43,5	32,1	38,2	30,3	37,5	18,2
Orta Anadolu	16,3	48,8	47,7	27,6	41,8	23,3	36,4	11,1
Batı Karadeniz	17,1	51,0	49,3	36,8	59,5	29,2	49,2	11,1
Doğu Karadeniz	20,9	51,8	48,5	29,9	40,7	31,6	43,9	17,0
Kuzeydoğu Anadolu	19,1	53,3	50,4	30,4	51,6	32,5	50,5	17,8
Ortadoğu Anadolu	17,6	49,4	48,6	28,4	38,7	21,6	40,3	18,1
Güneydoğu Anadolu	17,1	47,3	44,6	28,9	34,7	28,3	36,4	12,2
CİNSİYET								
Erkek	18,0	34,3	32,3	27,8	35,6	25,1	35,3	13,4
Kadın	13,6	54,5	53,0	24,1	32,7	21,7	32,0	9,4
YAŞ								
15-17	100	100,0		37,5	51,0	33,7	47,5	17,0
18-24	64,6	64,6	23,8	30,1	38,3	27,5	38,7	13,7
25-34	48,0	48,0	33,4	19,1	22,5	13,9	20,5	9,5
35-44	42,5	42,5	37,1	18,0	20,1	11,9	15,9	9,8
45-54	40,0	40,0	38,6	11,9	17,8	14,1	8,4	11,7
55-64	37,8	37,8	39,0	5,2	3,3	8,3	10,8	11,4
65+	39,1	39,1	41,7	5,3	2,6			11,2
ÖĞRENİM DURUMU								
Bir okul bitirmede	11,0	53,3	50,8	16,1	26,5	19,7	22,8	11,3
İlkokul	14,8	46,6	44,0	20,5	26,8	16,1	28,0	12,2
İlköğretim/ortaokul	21,4	46,2	45,9	32,4	43,4	28,8	42,6	14,0
Lise	17,0	44,1	41,5	26,6	34,5	23,8	33,5	11,2
Üniversite/lisansüstü	10,7	33,8	33,5	19,4	21,3	15,6	20,2	6,6
MEDENİ DURUM								
Hiç evlenmedi	23,3	-	-	32,1	42,3	28,8	40,9	14,2
Evli	11,9	45,5	43,4	15,9	19,4	12,6	16,9	10,6
Ayrı yaşıyor	6,5	13,0	14,7	20,8	16,9	7,6	15,0	6,2
Eşi öldü	9,8	4,6	3,7	23,0	17,5	11,5	25,1	6,4
Boşandı	7,6	36,8	38,5	39,6	12,2	47,2	67,7	9,8
HANEHALKI TİPİ								
Çekirdek	15,5	41,3	40,1%	25,2	31,1	23,6	31,5	11,2
Geniş	19,3	58,2	54,2%	32,2	51,3	26,7	51,3	13,2
Dağılmış	10,2	15,9	15,0%	19,7	16,1	14,9	13,6	8,7
SOSYOEKONOMİK STATÜ								
En üst grup	6,0	33,5	32,4	15,1	13,3	14,3	14,4	4,0
Üst grup	10,0	39,0	38,3	20,6	24,2	17,0	22,8	7,1
Üst orta grup	16,2	43,7	41,8	27,4	35,6	25,3	36,0	10,4
Alt orta grup	19,2	47,6	44,8	30,4	40,7	24,9	37,3	13,9
En alt grup	17,3	50,2	46,9	21,7	35,5	28,4	42,0	16,4

SES'e göre bakıldığında, üst orta SES ve alt orta SES'in akrabalarıyla diğer gruplara göre genellikle daha sık görüştüğü görülmektedir. SES'in amca (%8), dayı (%6), teyze (%6), hala (%9) gibi ikinci dereceden akrabalarıyla sık görüşme oranları düşüktür. Anneanne ve anne tarafından dede dışındaki aile büyükleri ile sık görüşme oranı SES yükseldikçe azalmaktadır. Anne (%71), baba (%70), kız kardeş/abla (%49) ve erkek kardeş/abi (%91) ile sık görüşme oranı üst orta SES grubunda en yüksektir.

7. BÖLÜM

AİLEDE ÇOCUK VE
ÇOCUĞA YAKLAŞIM

- 7.1. Sahip Olunan Çocuk Sayısı ●
- 7.2. İstenen Çocuk Sayısı ●
- 7.3. İstenen Çocuğun Cinsiyeti ●
- 7.4. Evlat Edinilen Çocuk ●
- 7.5. Doğal Yöntemlerle Çocuğu Olmayan
Çiftlerin Çözüme İlişkin Algıları ●
- 7.6. Çocuk İle İlgili Algılar ●
- 7.7. Anne Baba ile Çocuk Arasında
Sorun Yaşanan Konular ●
- 7.8. Çocuğa Verilen Cezalar ●
- 7.9. Çocuğa Ceza Verme Nedenleri ●
- 7.10. Çocuk İle Sorun Yaşandığında Destek Alınan Kişiler ●

7. AİLEDE ÇOCUK VE ÇOCUĞA YAKLAŞIM

Ailelerin çocuk sayısı, çocuk sahibi olma istekleri, çocuklarla ebeveynlerin kurdukları ilişkiler, çocuk ile ilgili düşünceler, çocuk ile sorun yaşanan konular ve anne babaların çocuklarına verdikleri cezalar hakkında veriler yer almaktadır.

7.1. Sahip Olunan Çocuk Sayısı

Tablo 82'de görüldüğü üzere, Türkiye genelinde çocuk sahibi olan bireylerin %34'ü iki çocuk sahibidir. Üç çocuğu olan bireylerin oranı ise %23'tür. Çocuk sahibi olanların yarısından fazlasının iki ve üç çocuklu olduğu anlaşılmaktadır. Dört çocuklu bireylerin oranı %12 ve beş çocuklu bireylerin oranı %6'dır. Bireylerin %15'inin bir çocuğu vardır.

Üç büyük il karşılaştırıldığında, bir çocuk sahibi olanların oranı %16 ile Ankara'da en düşüktür. İki çocuk sahibi olanların oranı İzmir'de (%43) daha yüksektir.

Bölgeler karşılaştırıldığında, doğudan batıya doğru gidildikçe bireylerin sahip oldukları çocuk sayısı azalmaktadır. Altı veya daha çok çocuğu olanlar Türkiye genelinde %9 iken aynı oran Güneydoğu Anadolu bölgesinde %30'dur. Batı Marmara (%20), İstanbul (%21)'den sonra, tek çocuğun en yaygın olduğu bölgedir. İki çocuğu olanların Türkiye genelinde oranı %34, Ege'de %44, Güneydoğu Anadolu'da %13'tür.

İleri yaş gruplarında çocuksuz veya tek çocukluların oranı azalmaktadır. 18-34 yaş grubunda tek çocukluların (%61) oranı diğer yaş gruplarından daha yüksektir. Birbirine yakın olmakla birlikte; 35-44 yaş grubunda ise iki çocuğu olanlar (%39) en yüksektir.

Dağılmış ve geniş ailelerde sahip olunan çocuk sayısı çekirdek aileye göre daha fazladır. Geniş ve dağılmış ailelerde dört veya daha fazla çocuğu olanların oranı %34 ve çekirdek ailelerde %25'tir.

Öğrenim düzeyi arttıkça çocuk sayısı azalmaktadır. Örneğin herhangi bir okulu bitirmeyenler arasında tek çocuğu olanlar %5, dört veya daha fazla çocuğu olanlar %64 oranındadır. Üniversite/lisansüstü mezunlarda ise tek çocukluların oranı %39, dört veya daha fazla çocuğu olanların ise %5'tir.

Benzer bir tablo SES'te de görülmektedir. SES yükseldikçe çocuk sayısı düşmektedir. Örneğin en üst SES grubundaki çocuklu bireylerin %38'inin tek çocuğu varken, aynı oran en alt SES grubunda %8'e gerilemektedir. Dört veya daha fazla çocuklu bireyler en üst SES grubunda %5 iken en alt SES grubunda bu oran %50'ye ulaşmaktadır.

7.2. İstenen Çocuk Sayısı

Araştırmaya katılan bireylere şartları uygun olsa kaç çocuğa sahip olmak istedikleri sorulmuştur. Tablo 83'te görüldüğü üzere; Türkiye genelinde iki çocuk ve üç çocuk isteyenlerin oranı benzerdir. Bireylerin %32'si iki çocuk, %31'i üç çocuk sahibi olmak istediğini belirtmiştir. Tek çocuk sahibi olmak isteyenlerin oranı (%3) oldukça düşüktür. Altı ve üstü çocuk sahibi olmak isteyenlerin oranı ise %7'dir.

Doğudan batıya doğru gidildikçe istenen çocuk sayısının düşme eğiliminde olduğu gözlenmektedir. Güneydoğu Anadolu Bölgesinde iki çocuk sahibi olmak isteyenlerin oranı %16, üç çocuk sahibi olmak isteyenlerin oranı %25, dört çocuk sahibi olmak isteyenlerin oranı %29'dur. Batı Marmara Bölgesi'nde bu durum tam tersidir. Batı Marmara Bölgesi'nde iki çocuk sahibi olmak isteyenlerin oranı %47, üç çocuk sahibi olmak isteyenlerin %31, dört çocuk sahibi olmak isteyenler ise %10'dur. Güneydoğu Anadolu Bölgesi %15 ile altı ve daha fazla çocuk sahibi olmak isteyenlerin en fazla olduğu bölgedir.

Üç büyük ille bakıldığında, İzmir'de iki çocuk isteyenlerin oranı %42 ile diğer iki ilden daha yüksektir. Üç çocuk isteyenlerin oranı İstanbul (%33) ve Ankara'da (%30) İzmir'den (%27) daha yüksektir.

Tablo 82. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Sahip Olunan Çocuk Sayısı

	Yaşayan çocuğu olmayan	1 Çocuk	2 Çocuk	3 Çocuk	4 Çocuk	5 Çocuk	6 Çocuk +
Türkiye	34,0	15,5	33,8	22,7	12,2	6,3	9,4
ÜÇ BÜYÜK İL							
İstanbul	42,2	21,3	36,9	22,1	9,7	4,4	5,7
Ankara	33,9	16,1	41,5	23,7	11,0	4,3	3,4
İzmir	33,7	22,5	43,2	19,4	7,5	3,7	3,7
BÖLGE							
İstanbul	42,2	21,3	36,9	22,1	9,7	4,4	5,7
Batı Marmara	31,0	20,1	43,0	21,1	8,8	2,8	4,2
Doğu Marmara	29,6	17,2	41,2	23,1	9,3	3,8	5,4
Ege	29,8	18,2	44,3	22,1	8,2	3,7	3,5
Akdeniz	32,4	14,6	32,0	23,8	11,9	7,8	9,8
Batı Anadolu	32,9	14,3	37,1	26,1	12,0	5,6	4,9
Orta Anadolu	29,2	11,8	27,1	26,9	14,9	8,9	10,3
Batı Karadeniz	27,2	10,1	33,3	25,6	15,7	6,5	8,8
Doğu Karadeniz	29,2	9,7	28,3	23,5	18,5	9,3	10,7
Kuzeydoğu Anadolu	35,0	7,3	18,1	25,8	18,1	10,6	20,0
Ortadoğu Anadolu	39,3	11,5	17,4	18,1	18,0	11,5	23,5
Güneydoğu Anadolu	38,1	10,2	13,3	15,9	18,7	12,1	29,8
CİNSİYET							
Erkek	39,3	16,0	35,0	22,6	11,5	6,1	8,8
Kadın	28,9	15,1	32,9	22,8	12,7	6,6	9,9
YAŞ							
18-24	90,4	61,3	33,6	3,3	1,5	0,3	0,0
25-34	47,9	39,1	38,7	14,5	5,8	1,3	0,5
35-44	16,5	16,5	39,4	23,8	13,1	4,5	2,7
45-54	5,8	8,3	38,0	27,9	11,6	6,9	7,3
55-64	3,9	5,8	30,1	26,1	14,0	8,6	15,4
65+	3,4	4,6	18,2	20,9	17,2	12,1	27,0
ÖĞRENİM DURUMU							
Bir okul bitirmede	12,8	5,2	12,7	18,4	18,2	14,4	31,1
İlkokul	9,5	7,9	34,7	28,8	14,8	6,6	7,2
İlköğretim/ortaokul	60,7	23,6	43,3	20,2	7,7	3,8	1,5
Lise	50,1	27,3	45,5	18,5	6,3	1,3	1,1
Üniversite/lisansüstü	51,7	39,5	41,3	13,7	3,7	0,9	0,9
HANEHALKI TİPİ							
Çekirdek	32,8	16,4	35,7	23,1	11,9	5,9	7,0
Geniş	28,7	12,8	30,8	22,1	12,0	7,1	15,2
Dağılmış	50,4	16,2	28,0	21,3	14,4	7,7	12,4
SOSYOEKONOMİK STATÜ							
En üst grup	51,0	38,1	45,3	11,5	3,2	0,9	1,0
Üst grup	42,8	24,7	44,3	19,2	7,1	3,0	1,7
Üst orta grup	37,3	15,6	37,2	25,3	10,8	5,4	5,7
Alt orta grup	28,3	12,5	30,0	23,2	14,5	7,4	12,4
En alt grup	19,7	7,8	21,3	20,7	17,1	11,0	22,0

Tablo 83. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre İstenen Çocuk Sayısı

	Çocuk istemeyen	1	2	3	4	5	6+
Türkiye	0,3	3,4	32,0	31,4	18,0	7,9	7,0
ÜÇ BÜYÜK İL							
İstanbul	0,5	4,1	33,9	32,7	16,4	7,0	5,3
Ankara	0,7	3,8	37,1	29,7	17,1	6,9	4,7
İzmir	0,5	6,6	42,1	27,0	13,6	6,6	3,6
BÖLGE							
İstanbul	0,5	4,1	33,9	32,7	16,4	7,0	5,3
Batı Marmara	0,1	4,6	46,9	30,8	10,0	5,2	2,4
Doğu Marmara	0,0	3,9	37,1	34,4	14,0	5,8	4,7
Ege	0,3	5,1	40,5	31,9	12,9	6,1	3,2
Akdeniz	0,3	3,0	28,3	28,8	21,3	8,5	9,8
Batı Anadolu	0,5	3,3	32,7	32,7	17,2	7,9	5,7
Orta Anadolu	0,3	3,1	26,5	31,3	20,7	9,4	8,7
Batı Karadeniz	0,4	3,4	34,7	33,5	17,2	7,0	3,7
Doğu Karadeniz	0,1	1,7	26,8	35,9	20,2	7,8	7,6
Kuzeydoğu Anadolu	0,2	1,5	24,8	32,6	21,4	9,8	9,8
Ortadoğu Anadolu	0,2	1,9	22,2	28,8	22,4	11,5	13,0
Güneydoğu Anadolu	0,3	1,3	15,9	24,8	28,9	13,3	15,4
CİNSİYET							
Erkek	0,3	2,9	30,9	31,7	16,2	9,4	8,7
Kadın	0,4	4,0	33,1	31,1	19,7	6,5	5,3
YAŞ							
15-17	0,5	5,7	50,5	30,0	10,1	2,3	0,9
18-24	0,4	4,9	44,6	33,8	11,5	3,6	1,2
25-34	0,3	4,5	35,8	33,0	17,4	6,0	2,9
35-44	0,2	2,8	27,6	32,1	21,6	8,9	6,9
45-54	0,4	2,7	25,0	30,0	21,6	10,7	9,6
55-64	0,4	2,1	26,0	30,6	19,9	8,9	12,1
65+	0,2	1,9	22,8	27,5	17,9	13,5	16,3
ÖĞRENİM DURUMU							
Bir okul bitirmedi	0,3	1,9	17,2	25,9	23,0	14,7	17,0
İlkokul	0,2	2,1	25,0	33,2	21,8	9,0	8,7
İlköğretim/ortaokul	0,3	4,0	39,5	32,6	14,9	5,3	3,4
Lise	0,3	4,8	40,4	30,9	14,5	5,6	3,5
Üniversite/lisansüstü	0,7	5,2	40,5	31,4	13,5	5,9	3,0
MEDENİ DURUM							
Hiç evlenmedi	0,6	5,8	46,7	31,1	10,9	3,7	1,3
Evli	0,2	2,4	25,9	31,9	21,1	9,5	9,0
Ayrı yaşıyor	1,2	8,3	31,4	26,2	17,5	5,5	9,8
Boşandı	1,2	6,0	44,2	28,2	12,2	5,4	2,9
Eşi öldü	0,3	2,0	23,5	28,4	19,7	12,8	13,3
HANEHALKI TİPİ							
Çekirdek	0,3	3,4	31,7	31,9	18,4	7,9	6,5
Geniş	0,2	2,5	29,2	31,0	19,4	8,5	9,1
Dağılmış	0,7	5,5	38,8	28,9	13,3	7,3	5,4
SOSYOEKONOMİK STATÜ							
En üst grup	0,6	6,7	49,6	26,2	9,8	5,2	1,9
Üst grup	0,5	5,4	39,2	32,2	14,6	5,2	3,1
Üst orta grup	0,3	3,5	34,0	32,1	17,4	7,1	5,5
Alt orta grup	0,2	2,4	27,7	31,9	20,0	9,0	8,7
En alt grup	0,3	2,3	20,0	27,9	22,3	12,6	14,7

Kadınlarda bir veya iki çocuk sahibi olmak isteyenlerin oranı erkeklerden yüksekken erkeklerde beş ve daha fazla çocuk isteyenlerin oranı kadınlardan yüksektir.

Yaş gruplarına göre değerlendirildiğinde, yaş arttıkça sahip olunmak istenen çocuk sayısının arttığı anlaşılmaktadır. 65 yaş ve üstü bireylerin %23'ü iki çocuk sahibi olmak isterken, üçten çok çocuk sahibi olmak isteyenlerin oranı %75'tir. 18–24 yaş arası bireylerin ise %45'i iki çocuk sahibi olmak isterken, üçten çok çocuk sahibi olmak isteyenlerin oranı %50'dir.

Öğrenim düzeyi ile sahip olunmak istenen çocuk sayısı arasında ters orantı gözlenmektedir. Öğrenim düzeyi arttıkça sahip olunmak istenen ikiden fazla çocuk sayısı düşmektedir. Benzer bir şekilde SES yükseldikçe, sahip olunmak istenen ikiden fazla çocuk sayısı azalmaktadır. Üniversite/lisansüstü mezunlarının %40'ı iki çocuk sahibi olmak isterken, bu oran ilkökul mezunlarında %25, herhangi bir okul bitirmeyenlerde %17'dir.

İki çocuk sahibi olmak isteyenler öğrenim düzeyi arttıkça artarken, dört ve üstü çocuk sahibi olmak isteyenler öğrenim düzeyi düştükçe artmaktadır. Dağılmış ailelerde iki ve daha az çocuk isteme oranları diğer hane halkı tiplerine göre daha az, geniş ailelerde dört ve daha fazla çocuk isteme oranları nispeten daha fazladır. Dağılmış ailelere mensup bireylerin %44'ü bir veya iki çocuk isterken çekirdek ailelerin %35'i, geniş ailelerin ise %32'si bu sayıda çocuk sahibi olmayı tercih etmektedir.

SES düştükçe dört ve daha fazla sayıda çocuk isteme oranı artmaktadır. En alt SES grubunun %20'si, üst orta SES grubunun %34'ü, en üst SES grubunun ise %50'si şartları uygun olsa iki çocuk sahibi olmak istediklerini/isteyeceklerini belirtmektedir. Öte yandan dört ve üzeri sayıda çocuk isteyen bireylerin oranı en üst SES grubunda %17, en alt SES grubunda %50'dir.

7.3. İstenen Çocuğun Cinsiyeti

Bireylere tek çocuk sahibi olma durumunda bu çocuğun kız çocuk mu erkek çocuk mu olmasının istenildiği sorulmuştur. Buna göre, Türkiye genelinde bireylerin %17'si erkek çocuk sahibi olmak istediğini belirtirken, kız çocuk sahibi olmak isteyenlerin oranı %18'dir. Bireylerin %65'i ise sahip olunmak istenen çocuğun cinsiyeti ile ilgili “fark etmez” cevabını vermiştir. vermiştir (Tablo 84).

Üç büyük ilde, kız çocuk sahibi olmak isteyen bireylerin oranı İstanbul'da %20, Ankara'da %19'dur. İzmir de ise fark etmez diyenlerin oranı diğer iki ilden daha yüksektir (%70).

Sahip olunmak istenen çocuğun cinsiyeti hakkındaki düşünce, belli bölgelerde farklılaşmaktadır. Güneydoğu Anadolu Bölgesi erkek çocuk sahibi olmak isteyenlerin oranının (%22) en yüksek olduğu bölge olarak dikkat çekmektedir. Bunu %19 oranı ile Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi izlemektedir. Cinsiyetin önemli olmadığını düşünenlerin en yüksek olduğu bölge ise Ege'dir (%76).

Erkek çocuk isteyenlerin oranı erkeklerde (%20), kız çocuk isteyenlerin oranı ise kadınlarda (%23) daha yüksektir. Yaş açısından değerlendirildiğinde 15-17 yaş grubunda cinsiyetin fark etmeyeceğini söyleyenlerin oranı en düşük (%52) iken cinsiyetin fark etmeyeceğini söyleyenlerin en yüksek olduğu grup 65 yaş üstüdür (%72).

Öğrenim seviyesi ile erkek çocuk isteyenler arasında doğrusal bir ilişki yoktur. Herhangi bir okul bitirmemiş olan bireylerden %16'si erkek çocuk sahibi olmak isterken, üniversite/lisansüstü mezunları için bu oran %18'dir. Ancak kız çocuk isteme oranlarındaki farklılık daha belirgindir. Öğrenim seviyesi yükseldikçe kız çocuğuna sahip olmak isteyenlerin artmakta olduğu söylenebilir. Herhangi bir okul bitirmemiş olanlar arasında kız çocuk isteyenlerin oranı %15 iken, üniversite/lisansüstü mezunlarında bu oran %21'e yükselmektedir.

Tablo 84. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre İstenen Çocuğun Cinsiyeti

	Erkek	Kız	Fark etmez
Türkiye	16,9	17,6	65,5
ÜÇ BÜYÜK İL			
İstanbul	18,6	20,4	61,0
Ankara	18,3	18,7	62,9
İzmir	14,0	15,8	70,1
BÖLGELER			
İstanbul	18,6	20,4	61,0
Batı Marmara	17,7	19,3	63,0
Doğu Marmara	15,0	16,4	68,5
Ege	11,9	12,3	75,7
Akdeniz	16,7	21,0	62,3
Batı Anadolu	17,2	18,7	64,1
Orta Anadolu	18,3	18,3	63,4
Batı Karadeniz	16,9	15,5	67,6
Doğu Karadeniz	15,6	16,9	67,5
Kuzeydoğu Anadolu	19,1	20,1	60,8
Ortadoğu Anadolu	16,3	18,7	65,0
Güneydoğu Anadolu	21,9	14,2	63,9
CİNSİYET			
Erkek	20,5	12,1	67,4
Kadın	13,5	23,0	63,5
YAŞ			
0-17	27,5	20,1	52,4
18-24	23,3	20,6	56,1
25-34	15,9	20,8	63,3
35-44	14,8	17,9	67,3
45-54	14,1	15,8	70,1
55-64	13,8	14,4	71,8
65+	15,9	12,1	72,1
ÖĞRENİM DURUMU			
Bir okul bitirmedi	16,2	14,7	69,1
İlkokul	13,3	15,1	71,7
İlköğretim/ortaokul	21,2	18,2	60,6
Lise	18,6	20,8	60,6
Üniversite/lisansüstü	17,8	21,2	61,1
MEDENİ DURUM			
Hiç evlenmedi	23,1	19,0	57,9
Evli	14,7	17,0	68,3
Ayrı yaşıyor	17,1	18,3	64,6
Boşandı	13,6	22,3	64,1
Eşi öldü	13,7	14,9	71,4
HANEHALKI TİPİ			
Çekirdek	16,8	18,2	65,0
Geniş	17,8	15,4	66,8
Dağılmış	16,2	18,4	65,4
SOSYOEKONOMİK STATÜ			
En üst grup	18,2	22,8	58,9
Üst grup	18,0	21,5	60,5
Üst orta grup	17,1	17,6	65,4
Alt orta grup	16,5	15,8	67,6
En alt grup	15,7	15,4	68,9

Medeni duruma bakıldığında, hiç evlenmemiş bireylerde erkek çocuk isteyenlerin oranı (%23) diğer bireylere kıyasla daha yüksektir. Boşanmış bireylerde ise kız çocuk isteyenlerin oranının (%22) diğer bireylere göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Medeni duruma bakıldığında, hiç evlenmemiş bireylerde erkek çocuk isteyenlerin oranı (%23) diğer bireylere kıyasla daha yüksektir. Boşanmış bireylerde ise kız çocuk isteyenlerin oranının (%22) diğer bireylere göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Hanehalkı tipine göre istenilen çocuğun cinsiyetine ilişkin tercihler değişmektedir. Erkek çocuk isteyenlerin oranı geniş ailelerde %18 ve dağılmış ailelerde %16 iken fark etmez diyenlerin oranı geniş ailelerde daha yüksektir (%67).

Erkek çocuk isteyenlerin oranı SES'e göre önemli bir farklılık göstermemektedir. Örneğin en üst SES'tekilerin %18'i erkek çocuk isterken aynı oran en alt SES'te %16'dır. Kız çocuk isteyenlerin oranı ise SES yükseldikçe artmaktadır. En üst SES'tekilerin %23'ü kız çocuk isterken aynı oran en alt SES'te %15'tir.

7.4. Evlat Edinilen Çocuk

Araştırma kapsamında bireylere evlatlık edinip edinmediği, evlatlık edinmeyi isteyip istemedikleri sorulmuştur. Buna göre evlat edinmek Türkiye genelinde yaygın bir olgu değildir. Türkiye genelinde evlat edinen bireylerin sayısı %1'in altındadır (Tablo 85).

Araştırma kapsamında bireylerin evlat edinmeyi istemeleri %13'lük bir orandır (Tablo 86). Türkiye genelinde ailelerin %30'u koruyucu aile olmak istemektedir (Tablo 87).

Tablo 85. Türkiye Geneline Göre Evlat Edinilen Çocuğu Olanlar

	Var	Yok
Total	0,8	99,2

Tablo 86. Türkiye Geneline Göre Evlat Edinmeyi İsteme

	Evet	Hayır
Total	13,2	86,8

Tablo 87. Türkiye Geneline Göre Koruyucu Aile Olma İsteği

	Evet	Hayır	Fikrim Yok
Total	30,4	53,5	16,1

7.5. Doğal Yöntemlerle Çocuğu Olmayan Çiftlerin Çözüme İlişkin Algıları

Araştırma kapsamında bireylere doğal yöntemle çocuk sahibi olunmadığında başvurulabilecek yöntemlerden bahsedilmiş ve bireylerden konuyla ilgili tutumlarını “evet” ve “hayır” şeklinde belirtmeleri istenmiştir. Bireylerin en olumlu baktıkları doğal olmayan çocuk edinme yöntemi (%86) tüp bebek hizmeti almaktır. İkinci sırada (%85) evlat edinme gelmektedir. Koruyucu aile yöntemi (%81) bu iki yöntemi izlemektedir. Yakınlarından birinin çocuğunu nüfusuna geçirme de yüksek oranda “evet” alan (%61) bir diğer yöntemdir. Sperm bankasına veya yumurta bankasına başvurmak gibi seçeneklere katılım daha düşük olmakla birlikte, bireylerin %32’si bu fikre olumlu bakmaktadır. Çocuk sahibi olunmadığında boşanıp başkasıyla evlenilebileceğini düşünenlerin oranı ise %19’dur. Öte yandan

hiçbir şeyi denemek istemeyenlerin oranı en düşüktür (%8) (Tablo 88).

Tablo 89’da verilen ifadelerle; doğal yöntemlerle çocuğu olmayan çiftlerin davranışlarına ilişkin düşünceleri çeşitli demografik kırılımlarda incelenmiştir. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu’ndan evlat edinmeye olumlu bakanların oranı Türkiye genelinde %85 iken bu oranın en düşük olduğu bölge %71 ile Kuzeydoğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu’dur. Bu bölgelerden Kuzeydoğu Anadolu aynı zamanda tüp bebek yöntemine olumlu bakanların (%75) en düşük olduğu ve doğal yollarla çocuk sahibi olamayanların hiçbir şey denememesini düşünenlerin (%13) en fazla olduğu bölgedir.

Yakınlarından birinin çocuğunu nüfusa geçirme yoluna sıcak bakanların oranı Türkiye genelinde %61’dir. Bu konuda Türkiye genelinden en fazla ayrılan bölgeler %71 ile Batı Marmara, Orta ve Ortadoğu Anadolu ve %51 ile Orta Anadolu’dur.

Koruyucu aile yöntemine Türkiye genelinde %81’lik bir kesim olumlu yaklaşmaktadır. Aynı oran Ege’de %88 ve Güneydoğu Anadolu’da %61’dir.

Evlat edinme, koruyucu aile, tüp bebek, boşanıp başkasıyla evlenme, sperm ve yumurta bankası yöntemlerine olumlu yaklaşanlar öğrenim seviyesi yükseldikçe artmaktadır. Yakınlarından birinin çocuğunu nüfusuna geçirmeye sıcak bakanların oranı ise öğrenim seviyesine göre dalgalı bir yapı göstermektedir.

Tablo 88. Türkiye Geneline Göre Doğal Yöntemlerle Çocuğu Olmayan Çiftlerin Çözüme İlişkin Algıları

	Evet	Hayır
Evlat edinebilir (Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu’ndan)	84,6	15,4
Yakınlarından birinin çocuğunu nüfusuna geçirebilir	61,5	38,5
Koruyucu aile olabilir	80,9	19,1
Tüp bebek hizmeti alabilir	86,4	13,6
Hiçbir şey denememelidir (Takdiri ilahi)	8,0	92,0
Boşanıp başkasıyla evlenebilirler	19,1	80,9
Sperm bankasına başvurabilir	15,9	84,1
Yumurta bankasına başvurabilir	16,3	83,7

Tablo 89. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Doğal Yöntemlerle Çocuğu Olmayan Çiftlerin Çözümü İlişkin Algıları (Evet)

	Evlat edinme	Yakınlarından birinin çocuğunu nüfusuna geçirme	Koruyucu aile	Tüp bebek	Hiçbir şey denememeli (Takdiri ilahi)	Boşanıp başkasıyla evlenme	Sperm bankası	Yumurta bankası
Türkiye	84,6	61,5	80,9	86,4	8,0	19,1	15,9	16,3
ÜÇ BÜYÜK İL								
İstanbul	86,4	56,5	84,6	89,0	7,0	22,2	19,2	19,7
Ankara	85,3	59,6	81,9	88,0	13,4	22,7	25,0	25,3
İzmir	94,1	70,7	92,0	91,6	3,2	26,7	22,0	22,7
BÖLGE								
İstanbul	86,4	56,5	84,6	89,0	7,0	22,2	19,2	19,7
Batı Marmara	90,4	70,9	86,3	89,4	7,3	20,8	30,0	30,2
Doğu Marmara	87,3	63,9	87,0	89,1	9,8	21,6	9,3	9,1
Ege	91,3	69,9	87,8	90,1	5,9	21,9	20,6	21,7
Akdeniz	85,8	66,8	82,8	85,8	8,2	16,5	16,8	17,0
Batı Anadolu	85,3	60,7	83,7	88,3	10,4	21,1	19,3	19,4
Orta Anadolu	81,1	51,4	73,8	81,3	11,4	14,4	10,8	10,3
Batı Karadeniz	88,6	66,2	85,0	87,8	6,4	17,8	13,0	13,7
Doğu Karadeniz	80,8	56,8	79,1	85,2	5,1	10,3	10,9	11,9
Kuzeydoğu Anadolu	71,4	54,1	63,2	74,6	13,0	22,6	17,0	16,3
Ortadoğu Anadolu	75,6	51,2	66,5	76,0	7,3	10,9	5,7	7,0
Güneydoğu Anadolu	70,7	56,8	61,2	80,0	7,6	15,8	7,2	7,5
CİNSİYET								
Erkek	84,8	64,6	80,1	83,2	8,7	19,7	16,8	17,1
Kadın	84,4	58,4	81,8	89,5	7,2	18,6	15,0	15,4
YAŞ								
0-17	84,7	50,5	80,3	84,8	6,4	18,1	17,5	18,1
18-24	85,5	52,6	82,0	88,0	7,2	21,3	19,4	20,0
25-34	87,0	57,6	83,9	91,0	7,8	21,3	18,6	19,1
35-44	86,7	64,1	84,6	89,5	7,7	19,6	15,0	15,5
45-54	85,8	68,1	81,7	86,0	8,4	18,7	15,1	15,2
55-64	81,9	69,2	77,8	82,7	8,4	17,2	14,0	14,3
65+	76,3	63,8	70,2	75,6	9,6	14,8	10,2	10,2
ÖĞRENİM DURUMU								
Bir okul bitirmede	72,1	59,7	64,0	75,7	8,9	13,1	7,0	7,5
İlkokul	84,3	67,1	79,8	84,6	8,7	17,6	12,1	12,3
İlköğretim/ortaokul	85,9	57,6	82,3	86,3	7,3	19,4	16,7	17,2
Lise	87,9	58,3	86,8	90,6	7,2	21,7	20,3	20,7
Üniversite/lisansüstü	90,9	60,0	90,0	94,9	7,4	24,4	25,6	25,9
MEDENİ DURUM								
Hiç evlenmedi	86,0	55,1	82,9	88,0	7,2	22,4	20,4	21,2
Evli	84,4	63,7	80,7	86,2	8,1	17,8	14,1	14,3
Ayrı yaşıyor	83,9	69,8	78,3	87,1	10,0	19,8	21,3	19,2
Boşandı	92,1	69,6	87,7	89,9	9,4	26,1	23,0	24,5
Eşi Öldü	76,6	62,9	71,4	78,7	9,0	14,8	10,2	10,2
HANEHALKI TİPİ								
Çekirdek	85,2	60,9	82,5	87,1	7,8	19,5	15,9	16,4
Geniş	82,1	62,1	75,8	84,3	8,3	16,0	13,2	13,1
Dağılmış	85,9	63,5	81,7	86,6	8,1	22,7	20,6	21,3
SOSYOEKONOMİK STATÜ								
En üst grup	91,8	59,6	92,3	96,4	6,3	28,1	35,0	35,5
Üst grup	90,2	61,1	89,6	93,5	6,9	23,4	23,5	23,3
Üst orta grup	86,1	61,0	83,5	88,0	8,2	19,2	16,1	16,3
Alt orta grup	82,8	62,5	77,8	83,5	8,1	17,5	11,8	12,7
En alt grup	72,7	61,3	63,5	75,0	8,6	13,6	8,1	8,3

Evlat edinme (%92) ve boşanıp başkasıyla evlenme (%26) seçeneklerine daha sıcak bakanlar boşanmış bireylerdir. Sperm bankası ve yumurta bankasına başvurabileceğini söyleyenler ise daha yüksek oranda boşanmış bireylerdir.

Doğal yolla çocuğu olmayan çiftlerin davranışlarına ilişkin düşünceler SES'e göre farklılık göstermektedir. Yakınlarından birinin çocuğunu nüfusa geçirme yoluna olumlu yaklaşanlar en alt SES grubunda %61 iken bu oran en üst SES'te %60'lık bir oranla benzerlik göstermektedir. Koruyucu aile ve tüp bebek yollarına sıcak bakanlar SES yükseldikçe artmaktadır. En alt SES'te koruyucu aile kavramına olumlu yaklaşanların oranı %63 iken aynı oran en üst SES grubunda %92'ye yükselmektedir. Benzer yaklaşım tüp bebek konusunda da gözlemlenmektedir. En alt SES grubundakilerin %75'i, en üst SES grubundakilerin ise %96'sı tüp bebeğe sıcak bakmaktadır. Sperm veya yumurta bankası yoluyla çocuk sahibi olmak üst SES grubunda, alt SES grubuna göre daha fazla kabul görmektedir. En üst SES grubunda %35'i bu yollarla çocuk sahibi olmayı uygun görürken aynı oran en alt SES grubunda her iki yol için de %8'e düşmektedir.

7.6. Çocuk ile İlgili Algılar

Araştırma kapsamında bireylerin çocuğa nasıl bir değer atfettiklerini belirlemek amacıyla bazı ifadelerle katılıp katılmadıkları sorulmuştur (Tablo 90). Analizlerde "Katılıyorum" ve "Kesinlikle Katılıyorum" ifadeleri birlikte

değerlendirilmiştir. Bireylerin üzerinde en çok fikir birliğine vardığı ifadenin %84 ile "Çocuk, yaşlılıklarında anne babasına bakmalıdır" olduğu görünmektedir. %70 ve üzerinde hemfikir olunan diğer düşünceler; "Çocuk eşleri birbirine yakınlaştırır." (%79), "Çocuk, büyüdüğüde anne babasına maddi katkı sağlamalıdır." (%70) ve "Her aile, ekonomik durumuna göre çocuk yapmalıdır." (%77) olmuştur. Bireylerin %27'si ise "Erkek çocuk annenin itibarını artırır.", fikrine katılmaktadır. Bireylerin en az hemfikir olduğu çocukla ilgili düşünce, %19'luk oranla, "Çocuk, babanın sosyal/eğitim/iş hayatını olumsuz etkiler." olmuştur.

Tablo 91'de çocukla ilgili algıların bazı sosyal ve demografik kırılımlara göre dağılımı yer almaktadır.

"Neslin devamı sadece erkek çocuk ile sağlanır." ifadesine üç büyük ilden İstanbul'da yaşayanlar diğer iki büyük ile kıyasla daha yüksek oranda (%35) katılmakta ve Türkiye ortalamasına benzer bir eğilim göstermektedirler. Bu fikre en çok katılan bölge Kuzeydoğu Anadolu'dur (%44). En az katılan bölgeler ise Batı Anadolu (%30) ve Ortadoğu Anadolu'dur (%31) Hanehalkı tipleri karşılaştırıldığında geniş ailelere mensup bireylerde neslin devamı sadece erkek çocukla sağlanır fikri diğer hane tiplerine göre daha ağır basmaktadır (%40). SES ve öğrenim durumu düştükçe, çocuklardan beklentiler artmaktadır.

Tablo 90. Türkiye Genelinde Çocuk İle İlgili Algılar

	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
Neslin soyun devamı sadece erkek çocuk ile sağlanır	13,4	41,9	9,5	29,5	5,6
Erkek çocuk annenin itibarını artırır	12,9	51,5	9,2	24,1	2,6
Çocuk eşleri birbirine yakınlaştırır	2,5	9,4	9,2	66,9	12,0
Çocuk, büyüdüğüde anne babasına maddi katkı sağlamalıdır	2,5	14,5	12,8	59,1	11,1
Çocuk, yaşlılıklarında anne babasına bakmalıdır	1,4	6,3	8,6	67,0	16,7
Her aile, ekonomik durumuna göre çocuk yapmalıdır	2,7	11,9	8,3	63,5	13,4
Çocuk, annenin sosyal/eğitim/iş hayatını olumsuz etkiler	6,4	39,1	17,2	34,0	3,4
Çocuk, babanın sosyal/eğitim/iş hayatını olumsuz etkiler	10,6	56,4	13,8	17,9	1,3
Çocuk sahibi olan kadın olmayana göre daha itibarlıdır	12,3	48,5	9,6	27,2	2,4

Tablo 91. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Çocuk ile ilgili Algılar (Katılıyorum & Kesinlikle Katılıyorum)

	Neslin soyun devamı sadece erkek çocuk ile sağlanır	Çocuk sahibi olan kadın olmayana göre daha itibarlıdır.	Erkek çocuk annenin itibarını artırır	Çocuk eşleri birbirine yakımlaştırır	Çocuk, büyüdüğünde anne babasına maddi katkı sağlar	Çocuk, yaşlılıklarında anne babasına bakar	Her aile ekonomik durumuna göre çocuk yapmalıdır	Çocuk, annenin sosyal/egitim/iş hayatını olumsuz etkiler	Çocuk, babanın sosyal/egitim/iş hayatını olumsuz etkiler
Türkiye	35,1	29,6	26,7	78,9	70,2	83,7	76,9	37,4	19,2
ÜÇ BÜYÜK İL									
İstanbul	35,2	25,4	22,5	77,4	68,0	80,3	80,0	41,0	16,3
Ankara	27,9	21,5	18,3	69,1	58,8	73,3	75,7	32,8	16,6
İzmir	32,9	27,2	21,1	76,3	55,1	81,0	84,5	42,8	14,8
BÖLGE									
İstanbul	35,2	25,4	22,5	77,4	68,0	80,3	80,0	41,0	16,3
Batı Marmara	37,1	31,8	27,7	81,6	61,4	84,4	80,2	35,6	18,4
Doğu Marmara	35,1	27,5	23,4	81,2	67,9	87,7	82,8	41,4	19,1
Ege	33,3	28,6	26,1	78,3	65,5	83,4	79,2	35,4	18,3
Akdeniz	36,2	29,3	25,1	80,6	70,4	84,5	78,1	36	20,3
Batı Anadolu	30,0	22,9	20,4	75,1	63,2	78,6	75,6	33,6	15,8
Orta Anadolu	39,1	33,5	27,4	79,7	71,8	82,4	69,5	36,3	21,2
Batı Karadeniz	34,6	39,5	34,8	83,3	76,1	89,2	79,1	36,3	24,7
Doğu Karadeniz	38,0	34,7	31,1	79,1	80,2	89	69,3	35,8	22
Kuzeydoğu Anadolu	44,3	35,7	37,9	81,8	80,5	88,8	74,7	35,4	22,7
Ortadoğu Anadolu	31,1	28,4	28,4	79,4	78,5	86,6	67,8	32,4	18,8
Güneydoğu Anadolu	37,9	38,8	37,6	76,7	78,4	84,3	69,5	39,1	23,7
CİNSİYET									
Erkek	40,6	31,2	28,6	83,0	70,0	84,5	76,6	39,2	20,8
Kadın	29,9	28,2	24,8	75,0	71,4	82,9	77,4	35,6	17,6
YAŞ									
0-17	29,0	26,2	27	80,5	77,5	88,1	76,4	33,5	17,9
18-24	33,1	27,1	24,7	80,3	72,9	86,9	78,8	36,2	20,8
25-34	30,4	26,0	21,5	77,6	62,2	81,5	78,5	39,8	18,6
35-44	33,6	28,1	23,7	78,4	65,2	80,7	76,4	36,7	17,8
45-54	38,6	32,5	28,6	79,1	72,5	83,7	75,6	37,7	18,7
55-64	39,3	34,9	32,6	79,8	73,9	84,2	77,6	38,3	21,2
65+	43,9	34,8	34,8	78,4	79,8	86,3	74,8	36,6	20,4
ÖĞRENİM DURUMU									
Bir okul bitirmede	47,2	40,9	42,0	80,2	85,3	89,5	71,7	37,9	22
İlkokul	39,7	34,3	31,6	81,2	77,7	87,2	76,6	39,7	19,9
İlköğretim/ortaokul	34,6	29,1	30	79,9	73,5	86,0	77,3	38,3	19,7
Lise	29,3	23,2	18,7	77,3	60,1	80,3	79,2	35,3	18
Üniversite/lisansüstü	22,4	17,7	11,5	73,7	48,2	72,0	79,4	32,9	15,8
HANEHALKI TİPİ									
Çekirdek	33,7	28,1	25,0	79,3	67,4	82,4	77,1	37,2	18,4
Geniş	39,7	35,0	32,5	81,5	79,5	88,4	75,8	38,3	21,1
Dağılmış	34,7	28,0	25,2	72,1	68,5	82,3	78,4	36,3	19,9
SOSYOEKONOMİK STATÜ									
En üst grup	19,9	16,0	10,5	65,3	40,3	64,5	82,8	30,6	13,4
Üst grup	29,2	21,6	17,2	74,6	55,2	76,1	80,0	34,8	17,3
Üst orta grup	34,6	27,6	24,1	81,0	69,3	84,7	77,7	38,3	18,2
Alt orta grup	38,0	34,1	31,9	80,4	78,0	87,5	75,5	38,2	20,9
En alt grup	43,6	40,3	40,3	79,4	83,6	88,0	71,9	38,3	22,7
MEDENİ DURUM									
Hiç evlenmedi	32,2	26,4	24,6	79,4	72,9	86,7	79,0	36,0	20,2
Evli	35,8	30,6	26,9	79,7	68,5	82,4	76,2	38,0	18,7
Ayrı yaşıyor	30,0	25,2	23,6	59,7	65,4	73,1	73,3	40,1	26,6
Boşandı	31,1	26,5	20,7	59,4	59,2	76,1	81,8	34,8	16,5
Eşi öldü	44,7	36,6	37,1	78,5	82,6	89,6	74,3	37,3	20,7

“Erkek çocuğun annenin itibarını artıracacağı” ifadesine erkeklerin %29’u, kadınların %25’i katılmaktadır. Daha ileri yaştakiler genç yaş gruplarına göre bu fikre daha çok katılmaktadır. Örneğin 65 yaş ve üzeri kişilerin %35’i bu ifadeye katılırken 25-34 yaş grubunun %21’i katılmaktadır. Bu ifadeye katılanların oranı geniş ailelerde (%32), en alt SES gruplarında (%40) ve daha düşük öğrenim seviyelerinde (bir okul bitirmeyenlerde, %42) daha yüksektir.

“Çocuklar büyüdüğünde anne babasına maddi katkı sağlar” ifadesine katılanların oranı İstanbul’da (%68) ile Ankara ve İzmir’e göre daha yüksektir. 65 yaş üstünde (%80), geniş ailelerde (%79) ‘dur. Daha alt SES gruplarında ve daha düşük öğrenim gruplarında bu ifadeye katılım oranı artmaktadır. Medeni duruma bakıldığında, boşanmış olanların %59’u en düşük oran iken eşi ölenlerin %83’ü çocukların büyüdüğünde anne babasına maddi katkı sağlaması gerektiği fikrine katılmaktadır. Sorgulanan çoğu konuya katılanların oranı öğrenim ve sosyoekonomik grup geriledikçe artmaktadır. Bu durum, özellikle “Çocuk, büyüdüğünde anne babasına maddi katkı sağlar.” konusunda daha dikkat çekicidir. Örneğin en üst SES grubunda katılanların oranı %40 iken en alt SES grubunda %84’ tür. Üniversite/lisansüstü mezunlarının %48’i, herhangi bir okul bitirmeyenlerin ise %85’i bu ifadeye katılmaktadır.

“Çocuk, yaşlılıklarında anne babasına bakmalıdır.” ifadesine katılanların oranı bütün bölgelerde yüksek olmakla birlikte en yüksek oran %89 ile Batı Karadeniz, Doğu Karadeniz ve Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi’ndedir. Erkekler (%85) ve kadınların (%83) bu fikre katılım oranları yakındır. Öğrenim durumuna bakıldığında ise eğitim seviyesi düştükçe bu ifadeye katılanların oranı yükselmektedir (%89).

Bu ifadeye katılım geniş ailede daha yüksek (%88), dağılmış ailelerde görece daha düşüktür (%82). Geniş ailelerde çocuklardan beklentiler, sorgulanan her konuda, diğer aile tiplerine göre daha yüksektir. En üst SES (%64) ve üst SES

gruplarında (%76) bu yönde düşünenlerin oranı, en alt SES (%88) ve alt orta SES grubundakilerden (%87) daha düşüktür.

Çocuğun, yaşlılıklarında anne babasına bakması gerektiğini düşünenlerin oranı üç büyük il içinde İzmir’de daha yüksektir (%81). SES yükseldikçe bu ifadeye katılanların oranı azalmaktadır. Alt SES grubundakilerin %88’i bu ifadeye katılırken, bu oran en üst SES grubunda %64’e düşmektedir. Medeni duruma bakıldığında hiç evlenmemiş olanların %87’si, eşi ölenlerin %90’ı çocuğun, yaşlılıklarında anne babasına bakması gerektiğini düşünmektedir.

“Her aile, ekonomik durumuna göre çocuk yapmalıdır.” ifadesi üç büyük il karşılaştırıldığında İzmir’de (%84) daha yüksektir. Bölgeler karşılaştırıldığında, Doğu Marmara (%83), Batı Marmara ve İstanbul (%80) katılımın en yüksek oranda olduğu bölgelerdir. Daha alt öğrenim düzeyine sahip bireyler arasında bu ifadeye katılanların oranı daha düşüktür. Bir okul bitirmeyenlerde bu oran %72, lise ve üniversite mezunlarında ise %79’dur. Benzer şekilde SES yükseldikçe bu ifadeyi onaylayanların oranı yükselmektedir. En alt SES grubundakilerin %72’si bu ifadeye katılırken bu oran en üst SES grubunda %83’e yükselmektedir.

7.7. Anne Baba ile Çocuk Arasında Sorun Yaşanan Konular

Araştırma kapsamında anne, baba ile çocuk arasında çeşitli konularda sorun yaşanıp yaşanmadığı ele alınmıştır. Bu soru anne babası ile yaşayan 18-25 yaşındaki bireylere ve 18-25 yaşında çocuğu olup çocuklarıyla aynı evde yaşayan anne babalara yöneltilmiştir.

Tablo 92’de görüldüğü üzere, anne baba ile çocukları arasında en çok arkadaş seçimi (%14), harcama ve tüketim alışkanlığı (%13), sigara içme (%13) ve cep telefonu kullanımı (%13), kılık kıyafet tarzı (%13), yemek ve ev düzeni alışkanlığı (%12) ve internet kullanımı/bilgisayar oyunu (%12) gelmektedir. En az sorun yaşanan konu ise alkol ve madde bağımlılığıdır (%2).

Tablo 92. Türkiye Genelinde Anne-Baba ile Çocuk Arasında Sorun Yaşanan Konular (Evet)

	%
Kılık kıyafet tarzı	12,6
Arkadaş seçimi	13,5
Eğlence tarzı	8,8
Okul ve meslek seçimi	9,2
Siyasi görüşler	3,2
Dini tutumlar/davranışlar	6,2
Geleneklere bağlılık	6,1
Evlilik ve aile hayatına bakış	5,7
Yemek ve ev düzeni alışkanlığı	12,3
Harcama ve tüketim alışkanlığı	12,7
Akrabalık ilişkileri	4,6
Aile içi ilişkiler	4,4
İnternet kullanımı/bilgisayar oyunu	11,8
Cep telefonu kullanımı	12,9
Sosyal medya kullanımı	8,6
Karşı cinsten arkadaş edinme	6,3
Sigara içme	12,9
Alkol ve madde bağımlılığı	2,3

Sosyal medya kullanımı ile alkol ve madde bağımlılığı seçenekleri 2016 soru formuna eklenmiş ve önceki çalışmalarda olmayan seçeneklerdir.

Tablo 93'te, çocukla sorun yaşanan konuların oranı Türkiye geneli ve çeşitli demografik kırılımlarda verilmektedir.

Anne, baba ve çocuklar arasında sorun yaşanabilecek 18 konu incelendiğinde üç büyük il arasında Ankara çoğu konuda farklı bir yapı göstermektedir. Ankara'da anne baba ve çocuklar arasında diğer illere kıyasla daha fazla sorun yaşanmaktadır. En belirginin %14'lük oran ile arkadaş seçimi olduğu görünmektedir.

Üç büyük il arasında en fazla farklılaşma eğlence tarzı ve aile içi ilişkiler konusundaki sorunlar olarak görülmektedir. İstanbul'da okul ve meslek seçiminde ebeveyn ve çocuklar arası sorun yaşanma oranı %7 ile Türkiye ortalamasının altındadır.

Bölgeler bazında ebeveyn ve çocuklar arası yaşanan sorunlar incelendiğinde en fazla farklılaşma "yemek ve ev düzeni alışkanlığı" ile "cep telefonu kullanımı" durumlarında görülmektedir. Ege bölgesinde "yemek ve ev düzeni alışkanlığı" sorun yaşandığını belirtenlerin oranı %17 iken Kuzeydoğu Anadolu'da bu oran %6'dır. Cep telefonu kullanımında sorun yaşanmasına bakıldığında ise Ege ve Batı Anadolu'da %16 seviyesinde iken Kuzeydoğu Anadolu'da %8 olarak görülmektedir.

Sorun yaşama cinsiyete göre incelendiğinde kadın/erkek arasında bir fark görülmemekle beraber en büyük fark cep telefonu kullanımı nedeniyle sorun yaşamada görülmektedir.

Aile içinde çocuklarla yaşanan sorunlar aile tipine göre önemli bir farklılık göstermemektedir. Kılık kıyafet tarzı, diğer hanehalkı tiplerine göre dağılmış ailelerde sorun olarak daha az algılanmaktadır (%8). Bireylerin eğitim durumlarına göre sorun alanları incelendiğinde en büyük farklılaşma cep telefonu kullanımında görülmektedir. Nitekin bir okul bitirmeyenlerin sorun yaşandığını belirtme oranı %5 iken lise mezunlarında bu oran %15'tir. Özellikle yemek ve ev düzeni alışkanlığı, harcama ve tüketim alışkanlığı, akrabalık ilişkileri, internet/bilgisayar oyunu ve cep telefonu kullanımı konularında SES yükseldikçe sorun yaşayanların oranının da yükselmesi dikkat çekicidir.

7.8. Çocuğa Verilen Cezalar

Araştırmada anne ve babalara son bir yıl içinde çocuklarına hangi cezaları verdikleri sorusu yöneltmiştir.

Tablo 94'te izlenebileceği gibi, son bir yıl içerisinde çocuklarına verdikleri cezalar bağlamında, annelerin %76'sı çocuklarını azarlamaktadır. Bu oranı %47 ile interneti %40 ile TV izlemesine izin vermedim ve %38 ile oyun oynamasına izin vermedim cevapları takip etmektedir. Annelerin en az verdiği cezaların başında ise %89 ile odaya kapatma gelmektedir. Bu oranı %84 ile

Tablo 94. Türkiye Genelinde Anne ve Babaların Son Bir Yıl İçinde Çocuğuna Verdiği Cezalar

	Baba			Anne		
	Hayır	Evet	İlgili değil	Hayır	Evet	İlgili değil
Odaya kapattım	90,7	8,1	1,2	89,1	9,5	1,4
Oyun oynamasına izin vermedim	59,1	40,2	0,7	60,8	38,1	1,1
Harçlığını kestim	82,9	15,3	1,8	84,4	13,3	2,3
TV izlemesine izin vermedim	57,9	41,2	0,9	58,3	40,5	1,3
Azarladım	31,8	67,8	0,4	23,3	76,2	0,5
Bir süre konuşmadım	82,2	17,4	0,4	72,7	26,4	0,9
Bir süre istediklerini almadım	68,0	31,6	0,5	62,7	36,6	0,7
Arkadaşları ile görüştürmedim	87,3	12,2	0,6	82,9	16,0	1,0
Dövdüm	85,0	14,3	0,7	73,4	25,6	1,0
Tokat attım	73,1	26,2	0,7	61,8	37,5	0,7
İnterneti yasakladım	43,8	50,5	5,7	45,5	47,3	7,2
Cep telefonunu yasakladım	59,8	30,8	9,4	57,9	30,0	12,1
Diğer	96,4	0,5	3,1	95,0	0,2	4,8

harçlığını kesme, %83 ile arkadaşlarıyla görüştürmeme takip etmektedir.

Son bir yıl içerisinde “Çocuğunuza hangi cezaları verdiniz?” sorusu babalara yöneltildiğinde, annelerde olduğu gibi babalarda da en az başvurulan cezalandırma yönteminin odaya kapatma olduğu anlaşılmaktadır (%91). Babaların en sık başvurduğu cezaların başında %68 ile azarlama gelmektedir. Bu oranı %50 ile interneti yasaklama, %41 ile TV izlemesine izin vermeme ve %40 ile oyun oynamasına izin vermeme takip etmektedir.

Tablo 95’te, babaların çocuklarına verdikleri cezaların oranları Türkiye geneli ve demografik kırılımlara göre sunulmaktadır. Üç büyük ilde babaların çocuklarını cezalandırma biçimlerine baktığında, İzmir’de bir süre istediğini almama (%52) ve azarlama (%76) diğer iki büyük ilden daha yaygındır Tokat atmak İstanbul’da (% 17) daha seyrek iken cep telefonunu yasaklamak İzmir’de %42 ile diğer iki ile göre daha yüksektir.

Son bir yıl içinde çocuklarını döven babaların oranı Türkiye genelinde %14 iken bu oran Akdeniz bölgesinde %24’e yükselmektedir. Çocuğunu döven babaların oranının en düşük olduğu

bölge %10 ile Batı Karadeniz ve Batı Marmara’dır. Son bir yıl içinde çocuğuna tokat atarak ceza vermek, Türkiye genelinde babalar arasında %26 oranında rastlanan bir davranıştır. Bu konuda Türkiye genelinden en fazla uzaklaşan bölgeler Akdeniz (%43), Güneydoğu Anadolu (%42) ve Kuzeydoğu Anadolu’dur (%18).

Baba tarafından daha fazla verilen cezalar arasında tokat atmak %28 ve bir süre konuşmamak %20 geniş aile tipinde diğerlerine göre daha fazladır. Çekirdek ailelerdeki babalarda diğer aile tiplerine göre daha sık görülen ceza türleri ise azarlamak (%68), interneti yasaklamak (%52) ve oyun oynamasına izin vermemek (%42) şeklinde belirlenmiştir. Dağılmış ailelerde harçlığını kesmek, dövmek ve tokat atmak diğer ailelere göre daha az verilen ceza türleridir.

Üst SES grubundaki babalarda, alt SES grubundakilere oranla daha sık uygulanan ceza yöntemleri; bir süre istediklerini almamak, interneti yasaklamak, cep telefonunu yasaklamak olarak sayılabilir. Dövme ve tokat, SES yükseldikçe daha az rastlanan ceza yöntemleridir.

Üniversite mezunlarında, çocuğuna döverek veya tokat atarak ceza veren babaların

Tablo 93. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Anne Baba ve Çocuklar Arasında Sorun Yaşanan Konular (Evet)

	Kılık kıyafet tarzı	Arkadaş seçimi	Eğlence tarzı	Okul ve meslek seçimi	Siyasi görüşler	Dini tutumlar/davranışlar	Genelkllere bağlılık	Evlilik ve aile hayatına bakış	Yemek ve ev düzeni alışkanlığı	Harcama ve tüketim alışkanlığı	Akrabalık ilişkileri	Aile içi ilişkiler	İnternet kullanımı/bilgisayar oyunu	Cep telefonu kullanımı	Sosyal medya kullanımı	Karşı cinsten arkadaş edinme	Sigara içme	Alkol ve madde bağımlılığı	
Türkiye	12,6	13,5	8,8	9,2	3,2	6,2	6,1	5,7	12,3	12,7	4,6	4,4	11,8	12,9	8,6	6,3	12,9	2,3	
ÜÇ BÜYÜK İL																			
İstanbul	10,3	9,7	9,2	6,5	2,8	4,3	6,1	6,0	13,5	14,7	3,6	4,1	12,3	11,8	8,7	5,1	10,0	5,1	
Ankara	15,7	19,1	13,7	12,4	5,5	7,9	6,4	8,8	15,2	16,4	7,1	9,6	15,9	14,3	7,7	7,1	15,4	7,1	
İzmir	13,1	10,0	8,1	11,3	2,5	6,4	5,0	5,8	16,5	15,0	6,6	5,3	12,5	13,8	7,2	5,2	16,5	5,2	
BÖLGE																			
İstanbul	10,3	9,7	9,2	6,5	2,8	4,3	6,1	6,0	13,5	14,7	3,6	4,1	12,3	11,8	8,7	5,1	10,0	2,3	
Batı Marmara	11,4	17,9	6,7	5,7	1,1	6,7	3,4	6,5	11,9	13,3	5,4	3,4	10,3	10,2	7,0	4,9	13,4	2,4	
Doğu Marmara	13,5	9,9	9,8	7,9	3,5	6,6	7,3	5,1	17,1	13,2	5,5	2,7	11,2	12,5	8,4	7,0	13,3	1,7	
Ege	12,7	13,4	11,0	13,9	2,2	4,6	6,4	8,5	17,4	14,0	5,4	5,8	13,1	15,8	9,3	4,6	13,6	2,8	
Akdeniz	11,4	14,8	7,6	7,3	2,7	5,6	4,5	4,9	11,5	14,0	5,0	4,5	11,2	12,9	7,1	6,2	12,2	3,7	
Batı Anadolu	14,3	16,8	11,6	11,6	5,1	8,0	6,3	7,4	14,1	15,8	5,9	7,7	16,3	15,9	8,9	7,1	15,9	1,3	
Orta Anadolu	12,7	12,1	8,7	10,7	3,7	5,6	4,4	4,4	7,0	9,6	5,6	4,4	8,4	9,9	6,7	6,6	15,3	2,2	
Batı Karadeniz	12,7	13,6	6,9	11,2	2,5	6,3	5,0	3,9	10,8	11,8	5,0	3,0	13,3	15,5	10,4	9,7	13,3	2,5	
Doğu Karadeniz	13,9	13,9	5,2	12,1	2,2	7,8	3,7	3,9	8,8	13,2	3,6	3,1	13,1	14,2	10,0	7,6	9,5	1,2	
Kuzeydoğu Anadolu	11,2	9,9	7,2	5,9	3,0	4,7	4,3	2,6	6,3	10,7	3,9	2,7	10,3	8,4	6,6	8,6	13,9	3,0	
Ortadoğu Anadolu	16,7	21,3	8,9	13,5	7,8	13,3	12,2	6,5	7,6	9,0	6,0	5,5	11,7	14,0	9,4	10,0	13,1	2,4	
Güneydoğu Anadolu	13,8	15,1	6,3	7,8	2,5	7,1	7,0	4,0	7,9	7,1	2,4	3,1	8,1	10,9	9,1	5,7	14,4	2,2	
CİNSİYET																			
Erkek	10,7	13,4	9,0	9,6	3,5	6,2	5,8	5,0	10,4	12,6	4,6	4,0	10,9	10,4	7,4	4,5	12,5	2,8	
Kadın	14,5	13,5	8,5	8,8	2,9	6,2	6,5	6,4	14,3	12,9	4,7	4,9	12,7	15,4	9,8	8,2	13,2	1,9	
YAŞ																			
18-24	11,3	11,7	10,6	9,2	3,8	5,7	6,5	6,9	11,8	13,9	6,3	5,4	9,7	11,7	7,7	8,1	8,9	2,3	
25-34	4,8	7,2	5,3	5,8	2,6	3,5	1,9	6,39	7,4	8,8	4,3	2,4	3,6	4,8	3,8	4,4	8,1	2,0	

	Kılık kıyafet tarzı	Arkadaş seçimi	Eğlence tarzı	Okul ve meslek seçimi	Siyasi görüşler	Dini tutumlar/ davranışlar	Genelkure bağıllık	Evlilik ve aile hayatına bakış	Yemek ve ev düzeni alışkanlığı	Harcama ve tüketim alışkanlığı	Akrabalık ilişkileri	Aile içi ilişkiler	İnternet kullanımı/ bilgisayar oyunu	Cep telefonu kullanımı	Sosyal medya kullanımı	Karşı cinsten arkadaş edinme	Sigara içme	Alkol ve madde bağımlılığı	
35-44	16,4	18,3	8,8	11,6	2,9	6,4	6,2	5,0	14,8	13,4	4,0	4,7	16,4	17,0	12,4	5,8	15,6	2,0	
45-54	13,2	14,5	7,7	8,8	2,8	6,3	6,0	4,2	12,7	13,0	3,6	3,8	14,0	14,6	9,2	5,2	16,3	3,1	
55-64	12,0	12,1	7,2	7,7	2,5	8,2	6,6	6,2	11,8	10,5	4,0	3,8	9,8	9,9	6,4	4,8	14,4	1,6	
65+	15,4	10,2	8,3	8,6	6,7	11,3	13,8	9,2	12,1	5,4	2,4	4,1	3,6	2,4	3,0	10,4	14,3	0,5	
ÖĞRENİM DURUMU																			
Bir okul bitirmede	15,3	15,0	7,5	9,4	2,6	7,6	7,6	6,0	11,8	8,2	2,9	4,3	5,4	11,0	7,1	8,4	15,1	1,4	
İlkokul	13,6	15,4	8,0	9,3	2,5	6,6	5,5	5,0	11,5	12,7	3,5	4,0	12,5	13,0	8,4	5,1	15,1	2,5	
İlköğretim/ortaokul	12,3	13,3	9,7	9,1	3,3	5,5	6,8	5,2	12,0	13,6	5,1	3,7	10,4	11,9	8,4	7,6	10,6	2,4	
Lise	12,4	13,1	10,5	10,7	4,0	6,3	6,9	7,0	14,1	14,7	6,3	6,1	14,8	15,2	10,3	7,2	13,0	2,6	
Üniversite/lisansüstü	8,1	7,7	7,4	6,1	4,0	5,1	4,3	5,8	12,2	12,1	5,3	3,6	12,2	11,5	7,5	4,3	7,8	2,3	
HANEHALKI TİPİ																			
Çekirdek	13,3	13,7	8,7	9,6	3,6	6,5	6,5	6,0	13,0	13,3	4,9	5,0	12,8	13,9	9,4	6,1	12,6	2,3	
Geniş	11,6	12,9	9,9	8,5	2,2	5,9	5,3	4,9	9,8	10,6	3,7	2,5	9,6	11,1	6,8	7,7	13,9	2,3	
Dağılmış	7,8	11,8	5,9	6,8	2,6	4,7	4,6	5,7	12,9	13,4	4,6	4,3	7,9	7,3	5,0	4,6	12,6	2,6	
SOSYOEKONOMİK STATÜ																			
En üst grup	6,6	6,0	6,9	5,2	2,6	6,2	7,1	4,3	17,5	14,7	5,7	6,2	11,8	11,0	7,7	2,9	10,5	3,2	
Üst grup	12,0	10,6	9,7	9,8	3,1	5,4	5,9	5,3	17,0	14,8	5,9	3,7	14,1	13,9	10,2	6,3	15,2	2,6	
Üst orta grup	12,8	14,4	9,0	9,0	3,5	5,9	6,2	6,7	12,6	13,0	4,9	4,5	13,3	13,7	8,8	5,2	13,3	2,0	
Alt orta grup	13,4	14,8	8,4	9,9	3,0	7,0	6,0	4,8	9,4	11,7	3,8	4,1	9,5	12,0	7,9	8,2	11,6	2,4	
En alt grup	11,8	12,5	6,4	7,9	2,9	7,4	7,3	4,8	7,1	8,2	2,3	5,8	4,6	9,3	5,9	8,0	9,1	3,6	

Tablo 95. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Son Bir Yıl İçinde Babaların Çocuklarına Verdikleri Cezalar (Evet)

	Odaya kapattım	Oyun oynamasına izin vermedim	Harçlığını kestim	TV izlemesine izin vermedim	Azarladım	Bir süre konuşmadım	Bir süre istediklerini almadım	Arkadaşları ile görüştürmedim	Dövdim	Tokat attım	İnterneti yasakladım	Cep telefonunu yasakladım
Türkiye	8,1	40,2	15,3	41,2	67,8	17,4	31,6	12,2	14,3	26,2	50,5	30,8
ÜÇ BÜYÜK İL												
İstanbul	7,8	41,2	13,2	38,2	62,1	17,5	35,6	11,3	8,6	16,8	56,1	33,2
Ankara	11,8	50,2	16,1	44,2	62,3	16,0	24,7	10,1	11,8	24,0	56,5	36,3
İzmir	8,6	47,5	14,4	41,2	75,9	25,7	52,2	9,8	13,1	25,1	69,1	42,0
BÖLGE												
İstanbul	7,8	41,2	13,2	38,2	62,1	17,5	35,6	11,3	8,6	16,8	56,1	33,2
Batı Marmara	2,8	32,7	17,3	40,4	68,5	11,8	32,7	5,7	9,9	20,0	54,6	33,3
Doğu Marmara	8,6	46,2	9,7	41,3	61,1	12,4	32,9	8,9	16,1	20,1	58,3	31,0
Ege	7,7	48,1	13,2	47,9	70,5	19,3	37,6	9,2	11,3	21,5	57,1	34,9
Akdeniz	12,0	41,2	14,6	37,8	73,1	20,4	33,3	19,5	23,8	43,0	46,3	24,3
Batı Anadolu	10,8	45,9	14,8	42,8	68,4	15,4	25,1	9,2	13,0	26,7	54,3	35,7
Orta Anadolu	6,5	34,2	10,5	36,0	57,7	20,1	20,1	8,6	13,6	26,9	51,1	34,4
Batı Karadeniz	1,1	34,1	19,1	47,3	82,6	15,8	31,1	15,0	9,6	22,2	45,6	33,5
Doğu Karadeniz	3,3	26,9	23,4	31,1	72,4	7,2	23,7	11,3	15,8	22,1	43,5	38,7
Kuzeydoğu Anadolu	3,7	19,4	37,0	44,3	60,3	31,6	34,6	12,1	21,6	18,1	59,6	17,1
Ortadoğu Anadolu	8,6	37,3	13,8	46,6	48,0	16,9	26,1	22,6	15,1	26,2	36,6	24,8
Güneydoğu Anadolu	9,3	27,0	24,4	38,7	74,5	22,2	27,3	14,9	20,2	42,5	23,7	17,7
YAŞ												
25-34	10,2	49,2	11,6	45,4	62,6	21,7	38,9	9,5	19,2	32,3	39,6	23,9
35-44	8,6	42,8	15,2	45,3	69,4	15,4	31,4	12,7	15,3	27,5	53,0	31,1
45-54	5,3	29,7	17,2	30,8	68,2	19,6	28,4	11,0	9,2	19,8	51,5	34,4
55-64	9,4	28,0	20,0	22,3	59,3	23,2	27,7	21,7	10,7	21,4	42,0	29,9
65+	0,0	33,1	0,0	0,0	66,9	0,0	0,0	0,0	22,7	0,0	41,3	0,0
ÖĞRENİM DURUMU												
Bir okul bitirmedim	0,0	9,6	6,7	7,2	41,7	4,6	9,4	3,3	14,9	23,5	12,2	24,6
İlkokul	5,4	32,4	18,5	35,2	69,7	16,2	25,7	14,2	15,6	29,6	40,5	23,6
İlköğretim/ortaokul	8,9	34,2	14,5	37,0	71,1	16,8	28,4	12,8	15,7	25,8	46,5	28,6
Lise	8,7	47,2	15,1	46,0	66,4	19,0	33,1	13,5	17,4	27,7	57,2	41,2
Üniversite/lisansüstü	11,3	49,6	11,5	49,2	65,5	18,6	41,8	7,4	8,1	19,6	62,5	32,2
HANEHALKI TİPİ												
Çekirdek	7,9	42,5	15,7	41,3	67,9	16,9	31,7	11,9	14,5	26,1	52,4	32,4
Geniş	8,5	30,1	14,4	40,9	69,8	20,1	28,7	13,6	14,4	28,5	42,2	24,3
Dağılımsız	11,4	32,0	2,1	37,9	41,5	13,8	55,2	7,3	2,1	2,1	45,2	18,5
SOSYOEKONOMİK STATÜ												
En üst grup	5,0	44,0	3,3	37,7	62,9	23,3	40,2	11,1	5,3	9,9	65,0	37,1
Üst grup	9,4	37,4	12,9	44,5	64,5	20,0	35,2	9,2	7,3	20,1	65,2	41,0
Üst orta grup	7,1	43,7	14,5	40,4	66,7	16,1	31,6	12,3	10,5	22,6	60,2	32,2
Alt orta grup	8,1	38,0	17,6	42,3	71,0	17,5	30,9	13,1	20,5	31,8	38,1	27,4
En alt grup	13,0	32,9	19,7	33,9	67,7	16,2	20,4	12,5	26,8	41,8	8,4	11,2

oranı en azdır. Ancak çoğu ceza türleri, öğrenim seviyesi yükseldikçe daha sık uygulanmaktadır.

Tablo 96'da ise annelerin çocuklarına verdikleri cezaların oranları Türkiye geneli ve çeşitli demografik kırılımlarda verilmektedir. Türkiye genelinde anneler tarafından çocuklarına en sık verilen ceza %76 ile azarlamaktır. Son bir yıl içinde çocuklarını döven annelerin oranı Türkiye genelinde %26 iken bu oran Ortadoğu Anadolu'da %58'e ve Kuzeydoğu Anadolu'da %39'a yükselmektedir. Çocuğunu döven annelerin oranının en düşük olduğu bölge %11 ile Ege'dir. Son bir yıl içinde çocuğuna tokat atarak ceza vermek, Türkiye genelinde anneler arasında %37 oranında rastlanan bir davranıştır. Bu konuda Türkiye genelinden en fazla farklılaşan bölgeler %63 ile Ortadoğu Anadolu ve %25 ile Ege'dir.

Üç büyük ilde yaşayan anneler arasında, çocuğunu döverek cezalandıranların oranının en düşük olduğu il İzmir'dir. Çocuğunu bir süre konuşmayarak cezalandırmak ise İzmir'de yaşayan anneler arasında diğer iki büyük ildeki annelere göre daha yüksek orandadır.

Babalarda olduğu gibi annelerde de dövme ve tokat atmanın en az görüldüğü aile tipleri dağılmış ailelerdir. Dağılmış ailelerde TV izlemesine izin vermeme, ceza yöntemi olarak diğer aile tiplerine göre daha az uygulanmaktadır.

Üst SES grubundaki annelerde, alt SES grubundakilere oranla daha sık uygulanan ceza yöntemleri, interneti yasaklama ve cep telefonunu yasaklamadır. Dövme, tokat atma ve odaya kapatma SES yükseldikçe daha az uygulanan ceza yöntemleridir.

Öğrenim seviyesi arttıkça, çocuğuna döverek veya tokat atarak ceza veren annelerin oranı azalmaktadır. Ancak, harçlığını kesmek, arkadaşları ile görüştürmemek, dövmek ve tokat atmak cezaları dışındaki tüm ceza yöntemleri eğitim seviyesi yükseldikçe daha sık uygulanmaktadır.

7.9. Çocuğa Ceza Verme Nedenleri

Çocuğa ceza verme nedenleri incelendiğinde (Tablo 97) ebeveynlerin %66'sının eğitimini ihmal etmesi gerekçesiyle çocuklarını cezalandırdıkları anlaşılmaktadır. Bu oranı %46 ile internette çok fazla oynama, %33 ile kendi bakımını yapma ve odasını toplama gibi görevlerini yerine getirmemesi, %32 ile yalan söylemesi nedenleri izlemektedir. Alkol kullanımı ve madde bağımlılığı gibi sebeplerle ceza verilme oranı ise %1'in altındadır.

Tablo 98'de görüldüğü üzere, çocuklara ceza verme nedenlerinden ilk beşi farklı demografik kırılımlarda incelenmiştir. Sonuçlara üç büyük il bazında bakıldığında; eğitimini ihmal etmesi sebebiyle ceza verilme oranı üç büyük ilde (%69-70) Türkiye ortalamasının üzerindedir. Çocuğa internette çok fazla oyun oynaması yüzünden İzmir'de (%64) diğer iki ille göre daha fazla ceza verilmektedir. Büyüklerine saygısızlık yapması nedeniyle verilen cezaların ise Ankara'da (%23) diğer iki ilden daha az olduğu gözlenmektedir.

Türkiye genelinde çocuklarını yalan söylediği için cezalandıranların oranı %32 iken bu oran Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde %40, Ortadoğu Anadolu ve Akdeniz Bölgelerinde %39'dur. Büyüklerine saygısızlık ettiği için çocuklarına ceza verenlerin oranı Türkiye genelinde %28, Ortadoğu Anadolu Bölgesi'nde %38'dir. Kendi bakımını yapma, odasını toplama vb. görevleri yerine getirmeme sebebiyle çocuklarına ceza verenler, SES ve öğrenim durumu yükseldikçe artmaktadır.

Anneler (kadın cinsiyet kırılımı) çocuklarını, kendi bakımını yapma ve odasını toplama vb. görevlerini yerine getirmemesi (%37) ve büyüklerine saygısızlık yapmaları (%29) nedeniyle babalara göre daha fazla cezalandırmaktadır. Çocuklarını eğitimi ihmal etmesi nedeniyle cezalandıranların oranı 35-64 yaş grubundaki annelerde daha yüksektir (%69-70). Büyüklerine saygısızlık yaptığı gerekçesiyle ceza verenlerin oranı ise daha genç annelerde (18-34 yaş grubunda) daha yüksektir (%36-39).

Tablo 96. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Yaş, Öğrenim Durumu, Han halkı Tipi ve SES'e Göre Son Bir Yıl İçinde Annelerin Çocuklarına Verdikleri Cezalar (Evet)

	Odaya kapattım	Oyun oynamasına izin vermedim	Harçlığını kestim	TV izlemesine izin vermedim	Azarladım	Bir süre konuşmadım	Bir süre istediklerini almadım	Arkadaşları ile görüştürmedim	Dövdim	Tokat attım	İnterneti yasakladım	Cep telefonunu yasakladım
Türkiye	9,5	38,1	13,3	40,5	76,2	26,4	36,6	16,0	25,6	37,5	47,3	30,0
ÜÇ BÜYÜK İL												
İstanbul	12,1	46,0	14,8	42,3	78,1	33,3	45,5	17,5	26,6	36,9	60,9	40,2
Ankara	13,0	47,0	13,0	48,8	73,6	25,4	34,2	17,0	18,7	33,5	51,6	31,5
İzmir	9,0	41,2	6,1	31,3	85,7	35,1	49,2	18,0	8,8	32,5	64,6	38,9
BÖLGE												
İstanbul	12,1	46,0	14,8	42,3	78,1	33,3	45,5	17,5	26,6	36,9	60,9	40,2
Batı Marmara	5,6	35,5	12,8	43,8	73,9	27,8	37,1	12,2	16,5	38,5	49,6	23,5
Doğu Marmara	8,8	44,6	13,3	40,3	70,4	23,3	39,2	18,7	24,5	28,5	55,8	32,8
Ege	9,5	37,7	11,1	32,8	77,7	28,0	42,3	17,1	11,0	25,1	52,2	31,6
Akdeniz	9,0	36,7	15,2	42,2	75,5	26,3	38,9	19,5	34,9	49,0	41,0	23,4
Batı Anadolu	12,0	45,1	12,7	48,5	79,4	23,7	34,4	14,3	22,3	36,7	47,1	30,8
Orta Anadolu	9,2	23,6	4,6	30,4	61,8	19,8	20,6	11,6	17,2	26,2	38,4	22,7
Batı Karadeniz	5,7	24,7	15,2	37,2	84,6	23,6	33,1	11,1	18,0	30,3	45,5	29,9
Doğu Karadeniz	3,4	25,1	5,4	34,2	87,0	22,4	19,8	17,2	27,1	30,3	41,1	31,3
Kuzeydoğu Anadolu	1,8	27,7	10,9	39,7	73,3	23,5	21,7	17,6	39,3	45,9	27,3	18,2
Ortadoğu Anadolu	9,5	39,4	14,7	39,0	76,6	29,2	28,2	13,9	58,4	63,1	25,2	20,2
Güneydoğu Anadolu	11,3	29,3	18,4	41,4	71,3	24,2	28,9	11,1	35,4	56,4	29,3	23,9
YAŞ												
18-24	9,1	34,6	14,1	35,0	70,6	19,7	18,2	10,4	24,0	44,9	19,1	22,3
25-34	16,2	47,9	13,3	50,4	77,1	26,6	42,9	15,6	31,9	45,8	40,1	23,4
35-44	6,6	35,7	13,2	37,6	76,5	27,6	35,0	16,8	23,5	34,5	53,0	32,4
45-54	2,6	21,3	13,5	25,2	74,2	21,3	27,1	14,3	15,8	25,2	49,5	40,2
55-64	3,6	19,2	15,0	27,7	54,1	27,2	31,6	21,9	33,7	35,0	30,7	26,0

	Odaya kapattım	Oyun oynamasına izin vermedim	Harçlığını kestim	TV izlemesine izin vermedim	Azaldım	Bir süre konuşmadım	Bir süre istediklerini almadım	Arkadaşları ile görüşürmedim	Dövdim	Tokat attım	İnterneti yasakladım	Cep telefonunu yasakladım
ÖĞRENİM DURUMU												
Bir okul bitirmedim	8,3	31,2	19,5	38,1	72,1	20,7	28,6	15,3	40,1	56,5	23,3	16,7
İlkokul	8,5	33,6	15,1	36,0	76,7	25,6	32,2	16,5	28,1	40,2	44,3	31,5
İlköğretim/ortaokul	10,4	47,3	14,6	42,9	77,3	25,6	39,1	19,0	28,1	39,9	44,9	29,6
Lise	12,4	46,0	7,9	47,1	76,0	32,5	43,8	17,3	17,8	28,2	57,7	30,1
Üniversite/lisansüstü	9,2	38,0	8,1	46,6	76,0	26,0	45,2	9,8	13,8	23,9	64,6	34,6
HANEHALKI TİPİ												
Çekirdek	10,0	39,6	13,9	40,6	76,7	26,7	37,8	16,4	25,3	37,4	49,1	30,8
Geniş	8,5	33,6	9,8	41,4	74,3	24,1	32,6	14,0	28,7	38,9	40,0	25,2
Dağılımı	5,5	29,2	18,6	32,0	75,5	31,0	30,8	18,6	14,7	32,3	49,6	37,6
SOSYOEKONOMİK STATÜ												
En üst grup	8,0	29,5	4,4	40,8	73,6	23,1	32,2	9,8	5,8	9,9	76,0	39,2
Üst grup	6,9	34,7	10,7	38,9	76,2	23,2	43,0	14,1	15,0	23,0	64,9	40,2
Üst orta grup	8,7	40,1	13,5	41,3	74,2	28,4	39,3	17,7	17,7	28,8	58,4	34,9
Alt orta grup	10,2	37,9	13,2	40,0	78,9	25,4	32,3	15,2	32,8	45,4	36,9	25,2
En alt grup	13,9	37,4	18,6	40,9	73,3	27,0	36,6	16,4	47,0	65,8	15,8	14,9

Büyüklerine saygısızlık yapması nedeniyle çocuğu cezalandırma dağılmış ailelerde (%35) çekirdek ailelere göre (%27) daha fazladır. Diğer konularda oranlar birbirine yakındır.

Eğitimini ihmal etmesi nedeniyle ceza verenlerin oranının en yüksek olduğu öğrenim grubunu ilkökul mezunu ebeveynler oluşturmaktadır (%70). Görevlerini yerine getirmemesi nedeniyle çocuklarını cezalandıranların oranının en yüksek olduğu grubun üniversite/lisansüstü mezunu (%37) ve lise mezunu (%36) ebeveynler olduğu anlaşılmaktadır. Sosyoekonomik açıdan incelendiğinde sadece görevlerini yerine getirmemesi nedeniyle ceza verenlerin oranı üst SES grubunda daha yüksektir. İnternette çok fazla oyun oynaması nedeniyle cezalandırma SES arttıkça artmaktadır. Yalan söylemesi ve büyüklerine saygısızlık yapması konularında cezalandırma da SES arttıkça azalmaktadır.

7.10. Çocuk ile Sorun Yaşadığında Destek Alınan Kişiler

Araştırmada çocuk ile sorun yaşadığınızda kimden destek alırsınız sorusuna, ebeveynlerin %76'sı eşimden yanıtını vermiştir. Bu oranı %13 ile kimseden destek almam, %6 ile aile büyüklerinden, %3 ile uzman kişi veya kurumlardan cevapları takip etmektedir (Tablo 99).

Bölgelere göre değerlendirildiğinde tüm bölgedeki anne babaların çocukları ile yaşadığı sorunda destek aldıkları kişilerin başında eşleri gelmektedir. Bu oran tüm bölgelerde %70'in üzerindedir. Bu oran Doğu Karadeniz'de (%84) Kuzeydoğu Anadolu'da (%82) ve Güneydoğu Anadolu'da (%81) nispeten daha yüksektir. Bölgeler incelendiğinde kimseden destek almayanların oranının en yüksek olduğu bölgenin Ortadoğu Anadolu (%19) olduğu görünmektedir. Bu oranı %15 ile Akdeniz Bölgesi takip etmektedir. Tablo 99'da görülebileceği üzere uzman kişi veya kurumlardan destek alanların oranın en yüksek olduğu bölge Batı ve Doğu Marmara (%4), en düşük olduğu bölgeler Kuzeydoğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu ve Orta Anadolu'dur (%1).

Üç büyük il arasında destek alma davranışları çok farklılaşmamaktadır. Eşlerden destek alma yine ilk sıradadır. İstanbul'da uzmanlardan destek alanların oranı (%6) İzmir'e göre daha yüksektir ancak İzmir ve İstanbul'da uzmanlardan destek alma oranı Türkiye genelinden daha yüksektir.

Anne ve babaların çocuklarıyla yaşadıkları sorunlarda destek aldıkları kişiler farklılaşmamaktadır. Anneler babalara kıyasla uzmanlardan daha yüksek oranda destek görmektedir. Ancak hiç kimseden destek almadığını söyleyenlerin oranı babalarda (%13) daha yüksektir.

Yaş gruplarına göre dağılıma bakıldığında, 65 ve üzeri yaş grubunda çocuğu ile sorun yaşadığında kimseden destek alamayanların oranı diğer yaş gruplarına göre nispeten yüksektir (%22). Bu

Tablo 97. Türkiye Genelinde Çocuğa Ceza Verme Nedeni

Eğitimini ihmal etmesi	65,9
İnternette çok fazla oyun oynaması	46,0
Kendi bakımını yapma ve odasını toplama vb görevlerini yerine getirmemesi	33,3
Yalan söylemesi	32,2
Büyüklerine saygısızlık yapması	27,9
Kardeşlerine ve arkadaşların şiddet uygulaması	21,9
Yanlış arkadaşlar edinmesi	14,0
Ev işlerine yardımcı olmaması	12,2
Eve geç gelmesi	10,5
Ölçüsüz harcama yapması	10,0
Giyim tarzı	9,2
Dini görevlerini yapmaması	8,8
Sigara içmesi	3,6
Karşı cinsle arkadaşlık	3,0
Hırsızlık yapması	2,1
Diğer	0,9
Alkol kullanması	0,5
Madde bağımlılığı	0,4

Tablo 98. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Çocuğa Ceza Verme Nedeni (İlk 5 Neden)

	Eğitimini ihmal etmesi	İnternette çok fazla oyun oynaması	Kendi bakımını yapma ve odasını toplama vb görevlerini yerine getirmemesi	Yalan söylemesi	Büyüklerine saygısızlık yapması
Türkiye	65,9	46,0	33,3	32,2	27,9
ÜÇ BÜYÜK İL					
İstanbul	70,3	49,8	36,4	34,9	28,7
Ankara	69,3	53,5	35,0	27,9	23,4
İzmir	68,7	64,0	39,8	26,8	30,1
BÖLGE					
İstanbul	70,3	49,8	36,4	34,9	28,7
Batı Marmara	62,6	53,3	30,2	26,6	23,1
Doğu Marmara	61,9	47,0	29,4	27,1	25,6
Ege	70,7	49,7	35,0	26,8	24,3
Akdeniz	64,6	45,0	35,2	39,1	36,7
Batı Anadolu	69,7	54,1	37,5	30,1	26,5
Orta Anadolu	65,7	38,2	20,0	25,7	25,2
Batı Karadeniz	62,9	44,7	38,4	30,0	25,6
Doğu Karadeniz	56,5	48,3	39,3	26,5	28,2
Kuzeydoğu Anadolu	63,7	37,7	28,5	37,0	24,8
Ortadoğu Anadolu	64,8	25,7	28,5	39,2	37,7
Güneydoğu Anadolu	56,9	26,5	22,8	40,0	24,0
CİNSİYET					
Erkek	68,4	47,0	27,9	33,3	26,6
Kadın	63,9	45,2	37,4	31,4	28,9
YAŞ					
18-24	10,1	17,7	24,3	26,5	39,4
25-34	58,9	37,6	34,5	36,0	36,0
35-44	68,9	50,3	34,5	31,7	27,0
45-54	68,6	46,9	28,4	27,1	18,4
55-64	70,7	38,4	27,9	42,0	24,9
65+	57,8	41,3	44,2	0,0	0,0
ÖĞRENİM DURUMU					
Bir okul bitirmedi	58,6	25,2	29,9	38,8	30,3
İlkokul	70,4	42,0	31,6	35,1	28,1
İlköğretim/ortaokul	61,2	44,4	31,8	32,5	27,3
Lise	67,0	52,2	35,7	28,5	28,9
Üniversite/lisansüstü	60,0	56,3	36,8	27,3	25,9
HANEHALKI TİPİ					
Çekirdek	67,5	47,7	33,7	32,5	26,9
Geniş	58,7	37,9	30,2	29,9	31,4
Dağılmış	67,1	51,6	43,0	39,6	34,8
SOSYOEKONOMİK STATÜ					
En üst grup	56,9	57,5	40,1	24,8	18,0
Üst grup	67,8	59,2	36,1	23,4	22,4
Üst orta grup	67,6	55,3	36,4	28,0	26,7
Alt orta grup	65,8	36,7	30,7	37,5	30,7
En alt grup	56,2	15,7	23,0	45,5	33,7

oranın daha genç yaş gruplarında düştüğü gözlemlenmektedir.

Bireylerin öğrenim durumlarına göre çocukları ile yaşadıkları sorunlarda destek aldıkları kişilere bakıldığında en yüksek oranda, eşler gelmektedir. Bu oran %75 ile %78 arasında değişmektedir. Herhangi bir okul bitirmemiş olanların çocukları ile yaşadıkları problemlerde uzman kişi veya kurumdan destek almalarının oranı %1 düzeyindedir. Bu oran üniversite/lisansüstü mezunlarında %8'ye yükselmektedir. Anne babaların öğrenim düzeyi arttıkça çocukları ile yaşadıkları problemde uzman kişi veya kurumlardan destek alma oranı artmaktadır.

Bu durum SES'e göre düzenlenen dağılımda da izlenebilmektedir. En alt ve üst orta SES grubundaki ebeveynlerin %3'ü, en üst SES grubundakilerin ise %10'u çocuklarıyla bir sorun yaşadığında uzman kişi veya kurumlardan destek aldığını belirtmektedir.

Hanehalkı tipine göre değerlendirildiğinde ciddi farklılaşmalar çıkmaktadır. Eşinden destek alanların oranı dağılmış ailelere mensup bireylerde çok düşüktür (%22). Buna mukabil, bu tip ailelerde %20 ile aile büyüklerinden ve %11 ile uzman kişi ve kurumlardan destek alanların oranı diğer hanehalkı tiplerine kıyasla daha yüksektir. Benzer farklılaşma kimseden destek almama oranında da ortaya çıkmaktadır. Dağılmış ailelerde kimseden destek almayanların oranı %36 iken bu oran geniş ailelerde %13, çekirdek ailelerde ise %12 seviyesindedir.

Tablo 99. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Çocuk İle Sorun Yaşadığında Destek Alınan Kişiler

	Kimseden destek almam	Eş	Aile Büyükleri	Akrabalar	Kardeşler	Uzman kişi veya kurumlar	Arkadaşlar	Komşular	Din adamları	Diğer
Türkiye	12,8	76,4	5,8	0,3	0,8	3,2	0,4	0,1	0,0	0,1
ÜÇ BÜYÜK İL										
İstanbul	16,2	71,6	5,1	0,2	0,8	5,7	0,2	0,1	---	0,1
Ankara	11,2	74,9	9,2	0,2	0,9	2,9	0,4	0,1	---	0,1
İzmir	11,0	77,0	5,3	0,1	0,8	4,9	0,8	0,0	---	0,1
BÖLGE										
İstanbul	16,2	71,6	5,1	0,2	0,8	5,7	0,2	0,1	0,0	0,1
Batı Marmara	10,4	79,7	4,4	0,3	0,5	3,8	0,6	0,0	0,1	0,1
Doğu Marmara	10,3	77,8	6,0	0,5	0,7	3,7	0,5	0,3	0,0	0,3
Ege	13,3	76,7	4,7	0,4	0,6	3,4	0,8	0,0	0,0	0,0
Akdeniz	14,8	74,2	5,6	0,6	1,2	3,1	0,4	0,0	0,0	0,1
Batı Anadolu	10,3	76,1	8,0	0,2	1,6	3,5	0,3	0,1	0,0	0,1
Orta Anadolu	19,1	73,9	4,9	0,2	0,5	0,8	0,4	0,0	0,0	0,0
Batı Karadeniz	10,4	76,1	8,1	0,3	0,8	3,3	0,8	0,1	0,0	0,0
Doğu Karadeniz	7,2	83,7	5,7	0,2	1,0	1,6	0,2	0,0	0,2	0,0
Kuzeydoğu Anadolu	12,8	82,1	3,1	0,7	0,3	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ortadoğu Anadolu	12,4	79,7	5,4	0,3	0,5	1,4	0,0	0,0	0,2	0,1
Güneydoğu Anadolu	9,0	81,3	7,2	0,4	0,6	1,0	0,3	0,0	0,0	0,2
CİNSİYET										
Erkek	13,4	76,7	5,8	0,2	0,4	3,0	0,3	0,0	0,0	0,1
Kadın	12,1	76,2	5,8	0,4	1,2	3,4	0,5	0,1	0,0	0,1
YAŞ										
0-17	0,0	0,0	100	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
18-24	8,7	77,6	12,2	0,0	0,0	1,4	0,0	0,0	0,0	0,0
25-34	10,1	78,8	6,6	0,2	1,0	2,9	0,3	0,0	0,0	0,0
35-44	12,2	76,6	5,7	0,3	0,6	3,9	0,5	0,1	0,0	0,1
45-54	15,6	74,6	5,1	0,5	1,0	2,5	0,3	0,2	0,0	0,2
55-64	17,7	72,2	6,7	0,6	1,8	0,6	0,1	0,0	0,0	0,1
65+	22,0	71,5	0,6	5,0	0,0	0,8	0,0	0,0	0,0	0,0
ÖĞRENİM DURUMU										
Bir okul bitirmede	13,7	76,9	6,4	0,9	0,8	0,8	0,0	0,1	0,1	0,3
İlkokul	14,1	76,4	5,9	0,3	0,9	1,9	0,3	0,1	0,0	0,1
İlköğretim/ortaokul	12,4	74,9	7,4	0,5	0,7	3,3	0,6	0,1	0,0	0,1
Lise	11,3	77,7	5,3	0,1	0,6	4,6	0,3	0,1	0,0	0,0
Üniversite/lisansüstü	9,3	76,3	4,0	0,1	0,8	8,3	0,9	0,1	0,0	0,2
HANEHALKI TİPİ										
Çekirdek	11,6	79,7	4,1	0,3	0,5	3,3	0,5	0,1	0,0	0,1
Geniş	13,1	74,0	9,7	0,2	1,0	1,6	0,2	0,0	0,0	0,1
Dağılmış	35,9	22,2	20,0	3,2	5,2	11,4	0,9	0,4	0,0	0,9
SOSYOEKONOMİK STATÜ										
En üst grup	12,2	66,9	7,4	0,0	0,4	10,5	2,1	0,0	0,0	0,7
Üst grup	13,9	74,4	3,7	0,1	1,2	5,9	0,5	0,1	0,0	0,1
Üst orta grup	12,2	77,3	5,5	0,2	1,0	3,2	0,4	0,1	0,0	0,1
Alt orta grup	13,0	77,0	6,1	0,5	0,6	2,2	0,3	0,0	0,1	0,1
En alt grup	12,8	75,8	7,4	0,4	0,5	2,7	0,3	0,1	0,0	0,0

8. BÖLÜM

AİLE VE TOPLUM
HAYATINA İLİŞKİN
ALGILAR

- 8.1. Evlilik, Nikâhsız Birlikte Yaşama ve Evlilik Dışı Çocuk Sahibi Olmaya Bakış
- 8.2. Kadınların Çalışmasına Yaklaşım
- 8.3. Bireylerin Aileleri ve Kendileri ile İlgili Mutluluk Algısı
- 8.4. Dini Bilgilere İlişkin Bilgi Kaynakları ve Dini İnancın Gündelik Yaşamdaki Belirleyiciliği

8. AİLE VE TOPLUM HAYATINA İLİŞKİN ALGILAR

Aile ve toplumla ilgili değer yargılarının anlaşılması amacıyla bireylere nikâhsız birlikte yaşama, evlilik dışı çocuk sahibi olma, kadının işgücüne katılımı, kendileri ve aileleri ile ilgili mutluluk algısı ve dinin hayatlarındaki yeri hakkında sorular yöneltilmiştir.

8.1. Evlilik, Nikâhsız Birlikte Yaşama ve Evlilik Dışı Çocuk Sahibi Olmaya Bakış

Bireylere evlilik, nikâhsız birlikte yaşama ve evlilik dışı çocuk sahibi olma konularında fikirlerini; “kesinlikle katılmıyorum, katılmıyorum, kısmen katılıyorum, katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum” şeklinde belirtmeleri istenmiştir katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum seçenekleri birleştirilmiştir (Tablo 100).

Tablo 100’de görüleceği gibi en fazla hemfikir olunan konular, “Evlilik için mezhep farklılığı önemli değildir.” (%37) ile “Erkek farklı din ve milliyetten biri ile evlenebilir.” (%33) seçenekleridir. Bu yargılara katılım düzeyleri Batı bölgelerinde özellikle Ege’de; üç büyük il arasında İzmir ve İstanbul’da; erkeklerde; üst gelir grubunda; hiç evlenmemiş ve boşanmış bireylerde; öğrenim düzeyi yüksek olanlarda ve daha genç yaş gruplarında daha yüksektir. Örneğin, erkek farklı din ve milliyetten biri ile evlenebilir, fikrine katılanların oranı Ege’de %38; Ortadoğu Anadolu’da %24; en üst SES grubunda %62; en alt SES grubunda %19’dur (Tablo 101).

“Kadın farklı din ve milliyetten biri ile evlenebilir” ifadesine katılanların oranı %27’dir. Bu düşünceye katılanlar Ege’de; İzmir ve İstanbul’da; erkeklerde, genç yaş gruplarında, üst öğrenim gruplarında, hiç evlenmemiş ve boşanmış bireylerde, dağılmış ve çekirdek ailelerde, üst SES grubunda daha yüksektir.

Elde edilen verilere göre kişilerin en az katıldığı konular “Çiftler evlilik dışı çocuk sahibi olabilir. (%4) ve “Çiftler nikâhsız (resmi veya dini) olarak birlikte yaşayabilir.” (%7) yargılarıdır. Çiftler evlilik dışı çocuk sahibi olabilir yargısına katılım düzeyi oldukça düşüktür. Bu ifadeye katılım oranının nispeten daha yüksek olduğu bölgeler Ege, Batı Marmara ve Akdeniz (%5); en düşük olduğu bölgeler ise Doğu Karadeniz ve Orta Anadolu’dur (%2). Üst SES grubunda (%14), üniversite/lisansüstü mezunlarında (%8) ve boşanmışlarda (%9) bu ifadeye katılım diğer bireylerden daha yüksektir.

Nikâhsız (resmi veya dini) olarak birlikte yaşama düşüncesine katılım Türkiye genelinde düşüktür. Ege ve Akdeniz %8 ile bu düşünceye katılımın en yüksek olduğu bölgeler iken Doğu Karadeniz ve Orta Anadolu %3 ile katılımın en düşük olduğu bölgelerdir. Üç büyük ilde bu düşünceye katılım düzeyleri birbirine yakın olmakla beraber İzmir’deki bireyler (%13) Ankara’dakilere (%8) göre nikâhsız birlikte yaşamaya daha olumlu bakmaktadır. Bu konuda erkekler (%8) ile 25-34 yaş grubuna (%9) ait oranlar daha yüksektir. Farklılaşmaların en belirgin olduğu kırılımlar ise medeni durum, hanehalkı tipi, SES ve öğrenim seviyesidir. Bu yargıya katılım boşanmış bireylerde %19 ve hiç evlenmemişlerde %10 iken eşi

Tablo 100. Evlilik, Nikâhsız Birlikte Yaşama ve Evlilik Dışı Çocuk Sahibi Olmaya Bakış

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Çiftler nikahsız (resmi veya dini) olarak birlikte yaşayabilir	45,8	44,4	2,8	5,3	1,7
Erkek farklı din ve milliyetten biri ile evlenebilir	20,3	36,6	9,9	31,3	1,9
Kadın farklı din ve milliyetten biri ile evlenebilir	22,9	41,4	8,5	25,5	1,6
Çiftler evlilik dışı çocuk sahibi olabilir	46,6	47,4	1,6	3,2	1,1
İnternette tanışılan birisiyle evlilik yapılabilir	29,9	49,1	10,1	9,9	1,0
Farklı mezhepten kişiler birbiriyle evlenebilir	14,4	34,4	14,6	34,6	2,0

Tablo 101. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Yaş, Cinsiyet, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Evlilik, Nikahsız Birlikte Yaşama ve Evlilik Dışı Çocuk Sahibi Olmaya Bakış (Katılıyorum & Kesinlikle Katılıyorum)

	Çiftler nikahsız (resmi veya dini olarak birlikte yaşayabilir	Erkek farklı din ve milliyetten biri ile evlenebilir	Kadın farklı din ve milliyetten biri ile evlenebilir	Çiftler evlilik dışı çocuk sahibi olabilir	İnternette tanışılan birisiyle evlilik yapılabilir	Farklı mezhepten kişiler birbiriyle evlenebilir
Türkiye	7,0	33,2	27,1	4,3	10,9	36,6
ÜÇ BÜYÜK İL						
İstanbul	11,1	43,5	33,2	6,8	13,5	45,0
Ankara	8,2	31	27,9	4,8	10,3	34,4
İzmir	13,1	53,4	47,7	7,0	16,4	53,5
BÖLGE						
İstanbul	11,1	43,5	33,2	6,8	13,5	45,0
Batı Marmara	7,3	36,2	32,9	5,0	11,2	36,5
Doğu Marmara	4,2	31,4	24,2	2,5	13,9	33,2
Ege	8,5	38,1	34,0	5,0	11,9	40,5
Akdeniz	7,8	36,8	32,3	5,1	9,8	38,1
Batı Anadolu	6,7	29,9	24,7	4,0	9,8	35,3
Orta Anadolu	3,5	18,6	15,0	2,5	6,5	20,3
Batı Karadeniz	5,2	26,5	23,3	3,4	10,9	26,9
Doğu Karadeniz	3,3	24,8	18,6	1,6	6,6	22,2
Kuzeydoğu Anadolu	5,7	24,7	18,1	4,2	10,0	34,7
Ortadoğu Anadolu	5,2	23,8	16,9	2,9	9,6	43,2
Güneydoğu Anadolu	3,7	23,5	18,2	2,9	6,9	32,5
CİNSİYET						
Erkek	8,5	39,4	32,3	5,4	13,1	42,7
Kadın	5,5	27,0	22,1	3,5	8,6	30,7
YAŞ						
15-17	7,0	36,2	31,6	3,8	13,3	42,4
18-24	8,4	38,9	32,1	5,1	15,5	43,2
25-34	8,7	40,8	34,0	5,3	15,2	44,9
35-44	7,4	34,6	27,2	4,7	10,6	36,7
45-54	5,9	29,9	23,2	3,6	7,2	31,3
55-64	5,6	27,8	22,9	4,0	6,7	30,7
65+	4,5	17,5	15,4	3,1	5,3	22,5
ÖĞRENİM DURUMU						
Bir okul bitirmede	3,4	14,2	10,7	2,7	5,9	22,5
İlkokul	3,6	24,0	18,9	2,8	7,1	27,0
İlköğretim/ortaokul	6,3	35,1	29,3	4,2	12,1	39,9
Lise	9,6	44,5	36,8	5,5	14,0	45,9
Üniversite/lisansüstü	2,4	53,5	44,8	8,3	17,9	54,1
MEDENİ DURUM						
Hiç evlenmedi	10,0	42,2	35,7	5,8	16,7	45,8
Evli	5,5	30,1	24,0	3,7	8,8	33,7
Ayrı yaşıyor	10,7	31,4	27,2	7,2	10,1	37,3
Eşi öldü	3,9	16,4	13,7	2,9	5,0	19,5
Boşandı	18,6	47,7	42,0	9,0	14,6	47,2
HANEHALKI TİPİ						
Çekirdek	6,7	34,5	28,0	4,1	10,7	37,6
Geniş	4,2	25,1	20,0	3,2	8,8	30,7
Dağılmış	13,8	40,4	35,4	8,0	14,8	41,9
SOSYOEKONOMİK STATÜ						
En üst grup	26,2	62,0	55,4	13,7	19,9	59,6
Üst grup	11,6	47,3	40,3	6,2	15,0	47,6
Üst orta grup	5,9	34,1	27,3	3,8	10,9	36,5
Alt orta grup	4,3	26,0	20,9	3,2	8,5	31,4
En alt grup	3,7	18,6	13,8	3,2	7,4	26,6

ölmüş bireylerde %4'tür. Dağılmış hanelerde %14'e yükselen oran, geniş ailelerde %4'e düşmektedir. Bu fikre katılım oranları en üst SES grubunda %26, üst SES grubunda %12, en alt SES grubunda ise sadece %4'tür. Lise mezunlarında %10 olan bu oran üniversite mezunlarında %2 düzeylerine düşmektedir. En alt öğrenim düzeyine sahip bireylerde ise %4'tür.

“İnternette tanışılan birisiyle evlilik yapılabilir”, ifadesine katılım oranı Türkiye genelinde %11'dir. Üç büyük ilde en yüksek oran (%16) İzmir'dedir. Bölgeler arasında katılım oranı Marmara'da %11 ile %14 arasında, Orta Anadolu'da %6'dır. Erkekler (%13) bu konuya kadınlardan (%9) daha olumlu bakmaktadır. Yaş seviyesi, öğrenim düzeyi ve SES arttıkça ifadeye katılım oranları da artmaktadır. Medeni durum ve hanehalkı tipi incelendiğinde, internette tanışılan birisiyle evlenilebileceğini düşünenler hiç evlenmemiş (%17), boşanmış (%15) ve dağılmış ailelerde (%15) daha fazladır (Tablo 101).

8.2. Kadınların Çalışmasına Yaklaşım

Araştırma kapsamında 15 yaş ve üstü katılımcılara, “Kadının çalışmasını uygun buluyor musunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Tablo 102'ye göre Türkiye genelinde kadınların çalışmasını olumlu karşılayanların oranı %85'tir.

Ankara ve İzmir'deki bireyler kadının çalışmasını uygun bulma oranları görece daha yüksek iken İstanbul'da bu oran en düşüktür (%14).

Bölgeler arası farklılaşmalara bakıldığında, kadının çalışmasını uygun bulanlar arasında ilk sırayı %91 ile Ege, %89 ile Batı Marmara ve %87 ile Doğu Marmara bölgeleri almaktadır. %71 oranıyla Güneydoğu Anadolu ve %77 oranıyla Kuzeydoğu Anadolu ise en düşük oranlara sahip bölgelerdir.

Cinsiyete göre değerlendirildiğinde, kadınların (%91) konuya erkeklerden (%78) daha olumlu baktığı görülmektedir. Yaş grupları arasında belirgin bir eğilim olmamakla birlikte 65 yaş üstü bireylerde (%18) kadının çalışmasını uygun

Tablo 102. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Kadının Çalışmasına Yaklaşım

	Evet	Hayır
Türkiye	84,9	15,1
ÜÇ BÜYÜK İL		
İstanbul	86,1	13,9
Ankara	90,5	9,5
İzmir	91,7	8,3
BÖLGE		
İstanbul	86,1	13,9
Batı Marmara	89,0	11,0
Doğu Marmara	86,8	13,2
Ege	90,6	9,4
Akdeniz	85,2	14,8
Batı Anadolu	86,9	13,1
Orta Anadolu	83,5	16,5
Batı Karadeniz	85,8	14,2
Doğu Karadeniz	85,4	14,6
Kuzeydoğu Anadolu	76,8	23,2
Ortadoğu Anadolu	79,6	20,4
Güneydoğu Anadolu	71,5	28,5
CİNSİYET		
Erkek	78,1	21,9
Kadın	91,5	8,5
YAŞ		
15-17	85,4	14,6
18-24	86,4	13,6
25-34	85,9	14,1
35-44	84,3	15,7
45-54	84,2	15,8
55-64	85,2	14,8
65+	82,4	17,6
ÖĞRENİM DURUMU		
Bir okul bitirmedi	78,2	21,8
İlkokul	83,0	17,0
İlköğretim/ortaokul	82,8	17,2
Lise	88,5	11,5
Üniversite/lisansüstü	93,2	6,8
MEDENİ DURUM		
Hiç evlenmedi	87,4	12,6
Evli	83,4	16,6
Ayrı yaşıyor	88,1	11,9
Eşi öldü	86,7	13,3
Boşandı	89,6	10,4
HANEHALKI TİPİ		
Çekirdek	85,1	14,9
Geniş	81,4	18,6
Dağılmış	89,7	10,3
SOSYOEKONOMİK STATÜ		
En üst grup	96,0	4,0
Üst grup	93,1	6,9
Üst orta grup	86,4	13,6
Alt orta grup	81,3	18,7
En alt grup	73,5	26,5

bulmama oranı daha yüksektir. Öteki yaş gruplarında katılım oranları birbirlerine yakındır (%84-%86).

Öğrenim düzeylerine göre bireylerin konuya yaklaşımı farklılaşmaktadır. Kadınların çalışmasına en az destek verenler herhangi bir okul bitirmemiş olanlardır (%78). Lise ve üstü öğrenim düzeyinde olan katılımcıların konuya olan desteği diğer öğrenim düzeyindeki katılımcılardan daha fazladır. Lise mezunlarının %88'i, üniversite/lisansüstü mezunu kişilerin %93'ü kadının çalışmasını uygun bulmaktadır.

Boşanmış bireyler kadının çalışmasını (%90), evlilere göre (%83) daha yüksek oranda uygun bulmaktadır.

Kadının ücretli bir işte çalışmasını uygun bulanların oranının en yüksek olduğu hanehalkı tipi %90 ile dağılmış ailelerdir. Çekirdek ailelerin %85'i, geniş ailelerin ise %81'i kadının çalışmasını uygun bulmaktadır.

SES'e göre, kadınlara ücretli işlerde çalışma konusunda en fazla uygun bulma oranı en üst SES grubundaki katılımcılarda (%96), en az uygun bulma oranı ise en alt SES grubundadır (%73).

Araştırma kapsamında kadınların çalışmasını uygun bulmayanlara (Türkiye genelinin %15'ine) bu düşüncelerinin nedeni sorulmuştur. Tablo 103'te görüldüğü üzere Türkiye genelinde kadının çalışmasını uygun bulmayan bireylerin %81'i, kadınların asli görevinin çocuk bakımı ve ev işleri olduğu gerekçesiyle çalışmamaları gerektiğini belirtmiştir. Çalışan kadınların çocuklarını mağdur ettiğini düşünenler %63 oranındadır. Çalışma ortamının kadınlar için tehlikeli olduğunu düşünenler %55, kadının çalışmasını gelenek ve göreneklere aykırı bulanlar %50, bir işte çalışmanın kadını yıpratıldığını düşünenler %45'tir.

Kadının çalışmasına, kadınların asli görevinin çocuk bakma ve ev işleri olduğu düşüncesiyle karşı çıkanlar bütün bölgelerde yüksek orandadır.

Bu oranın en yüksek çıktığı bölge %88 ile Akdeniz'dir. En düşük oran ise Doğu Karadeniz'dedir (%63). Çalışan kadınların çocuklarının mağdur olduğu düşüncesinin en yüksek çıktığı bölge Ortadoğu Anadolu (%76) iken en düşük çıktığı bölge Kuzeydoğu Anadolu'dur (%54). Çalışma ortamının kadınlar için güvenli olmadığını düşünenlerin oranı Ortadoğu Anadolu'da (%62) en yüksektir. Bu düşünceye en az katılan bölge ise %46 oranıyla Doğu Karadeniz'dir.

Üç büyük ilde kadının çalışmasına uygun bulmayanlar arasında, kadınların asli görevlerinin çocuk bakımı ve ev işleri olduğu düşüncesi en yüksek orandadır. Ancak Ankara'da bu gerekçe %79 ile diğer iki büyük ilden daha düşüktür. "Çalışan kadınların çocukları mağdur olur" görüşü ikinci sırada belirtilmiş olup oranlar İstanbul ve Ankara'da (%63) İzmir'e (%77) göre daha düşüktür.

Cinsiyete göre değerlendirildiğinde, kadının asli görevinin çocuk bakımı ve ev işleri olduğu gerekçesi hem kadın hem de erkeklerde en fazla kabul görmüş düşüncedir. Kadının çalışmasını uygun bulmayan kadınların %79'u, erkeklerin ise %82'si bu görüşe katılmıştır. Her iki cinsiyetin hemfikir olduğu düşünce kadının çalışmasının gelenek göreneklere aykırı olması (erkek: %50 ve kadın: %49) iken her iki cinsiyetin en az katıldığı düşünce ise bir işte çalışmanın kadını yıpratıldığıdır.

Kadının asli görevinin çocuk bakımı ve ev işleri olduğu ifadesi kadının çalışmasını uygun bulmayanlar içerisinde tüm yaş gruplarında en yüksek oranda (%80'nin üzerinde) dile getirilmiştir. 18-24 yaş grubunda bu düşünceye katılım %75'tir. "Çalışan kadınların çocukları mağdur olur" düşüncesi yine tüm yaş gruplarında ikinci sıradadır. Bu düşünce 45-54 ve 55-64 yaş gruplarında daha yüksek orandadır. Kadının ücretli işlerde çalışmasını gelenek ve göreneklere aykırı bulma 65 yaş üstü bireylerde diğer yaş gruplarına göre en yüksek orana sahiptir (%62).

Tüm öğrenim seviyelerinde, kadının asli görevinin çocuk bakımı ve ev işleri olduğu ifadesi ilk

Tablo 103. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Kadınların Çalışmasını Uygun Bulmama Nedenleri

	Kadının asli görevinin çocuk bakımı ve ev işleri olması	Çalışma ortamının kadınlar için güvenli olmaması	Gelenek görenek lerimize aykırı olması	Çalışan kadınların çocuklarının mağdur olması	Bir işte çalışmanın kadını yıpratması	Diğer
Türkiye	81,3	55,2	49,8	63,2	44,7	2,1
ÜÇ BÜYÜK İL						
İstanbul	81,8	59,9	50,3	63,3	48,6	1,5
Ankara	78,8	61,9	52,0	62,6	45,0	2,7
İzmir	85,3	55,4	33,3	77,1	56,6	0,9
BÖLGE						
İstanbul	81,8	59,9	50,3	63,3	48,6	1,5
Batı Marmara	79,5	47,7	39,5	62,8	36,0	1,9
Doğu Marmara	76,5	62,4	42,4	60,4	45,2	1,3
Ege	84,4	51,8	31,4	57,0	41,2	1,2
Akdeniz	88,2	51,3	51,8	71,4	45,8	0,3
Batı Anadolu	81,8	62,3	48,3	65,8	46,6	2,7
Orta Anadolu	80,1	52,2	43,7	58,8	48,3	4,5
Batı Karadeniz	80,8	55,0	40,1	61,7	37,9	0,5
Doğu Karadeniz	62,9	46,2	36,0	54,8	38,8	4,5
Kuzeydoğu Anadolu	79,5	61,3	61,8	53,6	50,2	0,9
Ortadoğu Anadolu	87,0	62,5	64,5	75,7	51,3	1,1
Güneydoğu Anadolu	79,2	47,4	63,4	61,6	40,8	4,5
CİNSİYET						
Erkek	82,4	58,6	50,3	63,9	44,2	1,8
Kadın	78,7	46,4	48,8	61,4	46,0	2,7
YAŞ						
15-17	80,8	66,5	40,7	56,5	44,8	0,7
18-24	75,0	58,5	47,9	61,8	47,2	2,8
25-34	81,5	54,9	48,5	64,6	43,7	2,2
35-44	81,1	53,3	47,4	61,4	43,2	3,3
45-54	82,6	56,3	47,2	65,8	46,3	1,5
55-64	84,3	48,1	54,5	67,6	47,4	1,5
65+	83,6	54,6	61,6	61,5	42,1	1,1
ÖĞRENİM DURUMU						
Bir okul bitirmedi	82,2	50,7	61,8	63,2	41,6	2,1
İlkokul	83,1	56,2	50,7	63,8	45,5	1,6
İlköğretim/ortaokul	79,7	59,6	45,8	60,5	44,7	2,0
Lise	80,4	56,0	42,9	65,5	45,3	1,9
Üniversite/lisansüstü	76,5	46,1	37,8	64,6	48,8	4,6
MEDENİ DURUM						
Hiç evlenmedi	75,7	60,6	46,0	60,5	47,8	2,6
Evli	82,9	53,9	50,8	64,6	43,7	2,0
Ayrı yaşıyor	87,7	47,8	36,3	29,6	59,6	5,6
Eşi öldü	83,3	49,3	61,4	59,6	42,3	0,6
Boşandı	84,1	51,4	33,2	61,8	47,6	1,0
HANEHALKI TİPİ						
Çekirdek	81,1	55,9	49,1	64,7	45,7	1,9
Geniş	84,0	54,8	52,9	62,1	41,9	2,5
Dağılmış	74,8	50,3	45,7	55,3	46,5	2,1
SOSYOEKONOMİK STATÜ						
En üst grup	71,3	50,7	52,4	65,6	61,2	1,4
Üst grup	78,9	50,6	37,8	61,4	47,7	1,4
Üst orta grup	81,5	54,3	43,7	65,5	45,8	2,3
Alt orta grup	81,5	58,0	52,7	62,2	44,5	1,8
En alt grup	83,0	52,2	59,6	62,5	41,2	2,2

sırada yer almaktadır. En düşük oran üniversite/lisansüstü mezunları arasındadır (%76). Kadının çalışmasını uygun bulmayan üniversite/lisansüstü mezunlarının %65'i, çalışan kadınların çocuklarını mağdur ettiğini belirtmiştir. Herhangi bir okul bitirmemiş kişilerin %62'si kadının çalışmasının gelenek ve göreneklere aykırı olduğu düşüncesindedir.

Tüm medeni durumlar incelendiğinde, en yüksek katılım gösterilen konu kadının asli görevinin çocuk bakımı ve ev işleri olduğudur. Çalışan kadının çocuğunun mağdur olacağını düşünenler arasında en düşük oran (%30) evli olup ayrı yaşayanlarda gözlenirken evlilerde bu ifadeye katılım (%65) en yüksek orandadır.

Üç hanehalkı tipinde de kadının asli görevinin çocuk bakımı ve ev işleri olduğu düşüncesine katılım ilk sıradadır. İkinci sırada, çalışan kadının çocuğunun mağdur olduğu gelmekte olup bu ifadeye katılımın en yüksek olduğu grup çekirdek ailelerdir (%65).

Kadının asli görevinin çocuk bakımı ve ev işleri olduğu düşüncesi SES arttıkça azalmaktadır. Bir işte çalışmanın kadını yıpratmışlığı görüşü SES arttıkça artmaktadır.

8.3. Bireylerin Aileleri ve Kendileri ile İlgili Mutluluk Algısı

Araştırmada bireylere ailelerini ne kadar mutlu gördükleri sorusu yöneltildiğinde %13'ü çok mutlu, %62'si mutlu yanıtını vermiştir. Ailelerinin mutsuz ve çok mutsuz olduğunu belirtenlerin oranı sadece %6'dır (Tablo 104).

Üç büyük ilde bu algı çok farklılaşmamakla birlikte, İstanbul'da ailesinin çok mutlu veya mutlu olduğunu belirtenlerin oranı %75 ile diğer iki ilde daha yüksektir.

Veriler bölgelere göre incelendiğinde, ailelerinin mutlu veya çok mutlu olduğunu düşünenlerin oranı %65 ile Güneydoğu Anadolu Bölgesinde en düşüktür.

Cinsiyet ve yaş dağılımı bakımından ailelerini mutlu veya mutsuz görme düzeylerinde çok ciddi bir farklılaşma bulunmamaktadır.

Bireylerin öğrenim durumları aileleri ile ilgili mutluluk algılarını etkilemekte, çok mutlu cevabını verenlerin oranı öğrenim seviyesi yükseldikçe artmaktadır. Herhangi bir okul bitirmemiş olanların %8'i çok mutlu olduğunu ifade ederken bu oran üniversite/lisansüstü mezunlarda %17'dir.

Hiç evlenmemiş (%72) ve evlilerde (%77) ailelerinin çok mutlu veya mutlu olduklarını belirtenlerin oranı daha yüksektir. Çekirdek (%77) ve geniş (%74) ailelerdeki bireyler ailelerinin daha mutlu olduğunu düşünürken, dağılmış ailelerdeki bireylerde (%59) bu oran daha düşüktür.

SES'e göre çok mutlu yanıtını verenler en alt SES grubunda %8, en üst SES grubunda ise %19'dur.

Araştırmaya katılan 15 yaş ve üstü tüm bireylere kendilerini ne kadar mutlu gördükleri sorulmuştur. Bunların %14'ü çok mutlu, %59'u mutlu, %22'si orta düzeyde mutlu olduğunu söylemiştir. Kendini mutsuz ve çok mutsuz olarak tanımlayanların oranı ise %4'tür (Tablo 105).

Kendisini mutlu ve çok mutlu görenlerin en yüksek olduğu bölgeler %80 ile Doğu Marmara ile Orta Anadolu'dur. Bu oranın en düşük olduğu yer ise Batı Marmara ve Güneydoğu Anadolu Bölgesidir (%68).

Bireylerin kendileri ile ilgili mutluluk algısı Ankara (%69) ve İzmir'de (%68) birbirine yakınken İstanbul'da (%73) biraz daha yüksektir.

Kadın ve erkeklerin mutluluk düzeyleri benzerdir; ancak kadınlar arasında kendini mutlu hissedenenlerin oranı nispeten daha yüksektir.

Yaş gruplarına göre bakıldığında da bireylerin mutluluk algılar çok farklılaşmamaktadır. Örneğin mutlu ve çok mutlu olduğunu hissedenlerin

Tablo 104. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Aileleri ile İlgili Mutluluk Algısı

	Çok mutlu	Mutlu	Orta	Mutsuz	Çok mutsuz
Türkiye	12,7	61,6	20,0	4,5	1,1
ÜÇ BÜYÜK İL					
İstanbul	12,3	62,5	21,0	3,3	1,0
Ankara	15,0	55,9	22,1	5,7	1,3
İzmir	18,0	53,6	23,7	3,9	0,7
BÖLGE					
İstanbul	12,3	62,5	21,0	3,3	1,0
Batı Marmara	16,1	55,2	24,6	2,6	1,4
Doğu Marmara	15,4	65,6	14,6	3,7	0,7
Ege	13,6	59,6	20,8	5,2	0,9
Akdeniz	11,8	60,6	21,1	5,8	0,7
Batı Anadolu	14,4	60,5	19,6	4,4	1,2
Orta Anadolu	8,4	72,7	13,5	4,6	0,9
Batı Karadeniz	15,7	62,7	17,1	3,2	1,3
Doğu Karadeniz	11,8	63,7	19,2	4,5	0,8
Kuzeydoğu Anadolu	12,1	62,8	19,9	4,4	0,8
Ortadoğu Anadolu	22,4	52,7	20,1	3,8	1,1
Güneydoğu Anadolu	3,6	61,3	24,5	7,8	2,8
CİNSİYET					
Erkek	12,6	61,0	20,5	4,7	1,2
Kadın	12,9	62,2	19,5	4,3	1,0
YAŞ					
15-17	15,2	64,8	15,2	3,9	0,9
18-24	14,8	60,7	19,0	4,5	1,1
25-34	16,1	59,5	19,1	4,1	1,1
35-44	13,0	60,0	21,3	4,6	1,1
45-54	11,0	62,5	20,7	4,5	1,4
55-64	9,3	63,7	20,4	5,5	1,1
65+	7,8	64,6	21,6	4,8	1,3
ÖĞRENİM DURUMU					
Bir okul bitirmedi	7,7	62,9	22,5	5,4	1,4
İlkokul	10,8	61,3	21,5	5,1	1,2
İlköğretim/ortaokul	13,8	62,7	18,2	4,0	1,2
Lise	14,8	60,4	19,9	4,1	0,8
Üniversite/lisansüstü	17,4	61,1	16,8	3,6	1,1
MEDENİ DURUM					
Hiç evlenmedi	12,4	59,7	21,6	5,1	1,3
Evli	13,7	63,5	18,0	3,8	1,0
Ayrı yaşıyor	5,5	35,8	41,2	14,8	2,7
Eşi öldü	5,7	59,7	26,3	6,8	1,6
Boşandı	7,8	45,4	33,9	10,4	2,5
HANEHALKI TİPİ					
Çekirdek	14,5	62,8	17,8	3,8	1,1
Geniş	10,8	63,2	20,8	4,3	0,9
Dağılmış	6,5	52,6	30,3	8,7	2,0
SOSYOEKONOMİK STATÜ					
En üst grup	19,2	63,8	13,5	2,6	0,9
Üst grup	16,2	64,0	16,4	3,0	0,5
Üst orta grup	13,7	62,1	18,8	4,1	1,2
Alt orta grup	10,6	60,6	22,5	5,1	1,3
En alt grup	8,1	59,0	24,0	7,5	1,4

Tablo 105. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Kendileri ile İlgili Mutluluk Algısı

	Çok mutlu	Mutlu	Orta	Mutsuz	Çok mutsuz
Türkiye	14,1	59,1	22,3	3,6	0,8
ÜÇ BÜYÜK İL					
İstanbul	13,7	59,0	23,6	3,1	0,5
Ankara	15,4	54,0	25,6	4,3	0,8
İzmir	17,5	50,4	27,4	3,9	0,8
BÖLGE					
İstanbul	13,7	59,0	23,6	3,1	0,5
Batı Marmara	17,8	50,1	28,0	2,9	1,2
Doğu Marmara	17,9	62,3	16,5	3,0	0,3
Ege	13,8	59,4	22,7	3,4	0,7
Akdeniz	12,5	59,6	21,8	4,9	1,1
Batı Anadolu	15,9	55,6	23,9	3,8	0,7
Orta Anadolu	11,3	68,5	16,1	3,4	0,7
Batı Karadeniz	15,9	58,9	21,3	2,5	1,3
Doğu Karadeniz	12,6	62,3	21,3	3,2	0,7
Kuzeydoğu Anadolu	13,6	63,0	19,1	3,5	0,8
Ortadoğu Anadolu	23,7	47,4	24,4	3,3	1,2
Güneydoğu Anadolu	6,4	62,0	25,6	5,0	1,1
CİNSİYET					
Erkek	13,8	58,8	22,7	4,0	0,8
Kadın	14,5	59,5	22,0	3,2	0,8
YAŞ					
15-17	17,5	62,2	17,2	2,5	0,6
18-24	16,7	58,7	20,6	3,3	0,7
25-34	17,2	56,1	22,1	3,8	0,8
35-44	14,4	56,2	24,8	3,7	0,9
45-54	12,4	60,1	23,1	3,5	0,8
55-64	11,0	61,2	23,2	3,8	0,7
65+	8,4	65,3	21,6	4,0	0,7
ÖĞRENİM DURUMU					
Bir okul bitirmede	8,3	63,4	22,7	4,6	0,9
İlkokul	12,5	59,3	23,8	3,6	0,8
İlköğretim/ortaokul	15,8	58,6	21,7	3,0	0,9
Lise	16,4	56,5	22,9	3,6	0,7
Üniversite/lisansüstü	17,9	58,6	19,2	3,6	0,6
MEDENİ DURUM					
Hiç evlenmedi	13,4	56,4	24,5	4,6	1,1
Evli	15,4	61,5	20,3	2,4	0,5
Ayrı yaşıyor	8,0	30,6	38,3	19,0	4,0
Eşi öldü	6,6	58,0	27,4	6,7	1,3
Boşandı	9,2	38,9	35,2	13,7	2,9
HANEHALKI TİPİ					
Çekirdek	16,1	60,0	20,6	2,7	0,6
Geniş	12,4	62,0	21,8	3,4	0,5
Dağılmış	6,7	49,3	32,8	8,9	2,3
SOSYOEKONOMİK STATÜ					
En üst grup	20,2	62,3	15,0	2,2	0,2
Üst grup	18,1	58,7	20,3	2,5	0,3
Üst orta grup	15,5	59,0	21,8	2,9	0,8
Alt orta grup	11,6	59,1	24,0	4,2	1,0
En alt grup	8,7	58,8	25,3	6,1	1,0

oranları %71 ile %75 arasında değişkenlik gösterirken, çok mutsuz veya mutsuz olduğunu dile getirenlerin oranları %4 civarında değişmektedir.

Öğrenim düzeyi yükseldikçe bireylerin kendilerini çok mutlu görme oranı artmaktadır. Herhangi bir okul bitirmemiş bireylerin %8'i çok mutlu olduğunu ifade ederken, bu oran üniversite/lisansüstü mezunu bireylerde %18'dir.

Medeni duruma göre, çok mutlu ve mutlu olduğunu ifade edenler arasında evliler %77 ile en yüksek orana sahipken evli olup ayrı yaşayanlarda en düşüktür (%39).

Mutlu ve çok mutlu olduğunu ifade eden bireylerin oranının en yüksek olduğu hanehalkı tipi çekirdek aileler (%76), en düşük olduğu hanehalkı tipi ise dağılmış ailelerdir(%56).

SES yükseldikçe bireyler kendini daha mutlu görürken mutsuz ve çok mutsuz hissetme oranları ise üst SES grubundan alt SES grubuna doğru gittikçe artmaktadır. Bu oran en alt SES grubunda %7, en üst SES grubunda ise %2 düzeyindedir.

8.4. Dini Bilgilere İlişkin Bilgi Kaynakları ve Dini İnançın Gündelik Yaşamdaki Belirleyiciliği

Tablo 106'da görüldüğü gibi bireylerin dini bilgileri en çok aile ve akrabalarından edindikleri (%57) gözlemlenmiştir. Dini bilgilerin ikinci kaynağı ise %13 ile din görevlileridir. Üçüncü bilgi kaynağı ise %12 oranla Kuran kurslarıdır. Dini bilgileri okuldan alanların oranı %9, dini kitaplardan edinenlerin oranı %6'dır. Din bilgilerini gazete, radyo veya televizyon gibi kitle iletişim araçlarından edindiğini bildirenlerin toplam oranı ile internetten edindiğini bildirenlerin oranı %1'in altında kalmaktadır.

Bölgeler açısından incelendiğinde, aile ve akrabalarından bilgi edinme oranının en yüksek olduğu bölge Güneydoğu Anadolu'dur (%73). Okuldan bilgi edinenlerin en yüksek olduğu bölgeler ise sırasıyla Batı Marmara ve Batı Karadeniz'dir

(%12). Karadeniz Kuran kurslarından dini bilgi edinenlerin en yüksek olduğu bölgedir (%19).

Üç büyük il karşılaştırıldığında aile ve akrabalarından dini bilgilerini edinenlerin oranı Ankara'da %67, İzmir'de %65 ve İstanbul'da %61'dir. Din görevlilerini bilgi kaynağı olarak gösterenlerin oranı Ankara'da diğer iki ile nispeten daha yüksekken Kuran kurslarını bilgi kaynağı olarak gösterenlerin oranı ise daha düşüktür.

Kadın ve erkeklerde bilgi kaynağı olarak ilk sırada aile ve akrabalar gelmektedir. Dini bilgileri aile ve akrabalar (%61) ile Kuran kurslarından (%13) edinenlerin oranı kadınlarda daha yüksektir. Diğer taraftan din görevlileri (%16), okullar (%12) ve din kitaplarını (%7) bilgi kaynağı olarak gösterenler ise daha çok erkeklerdir.

Yaş gruplarında dini bilgileri aile ve akrabalarından edindiğini söyleyenler arasında belirgin bir eğilim ve farklılaşma görülmemektedir. Okulu kaynak olarak gösterenler 25-34 ile 35-44 yaş gruplarında %11'dir. Bu oran yaş seviyesi düştükçe artmaktadır. Yaş seviyesi arttıkça dini bilgi kaynağı olarak din görevlilerini belirtme oranı da artmakta olup 65 yaş üstü bireylerde %20'ye ulaşmaktadır.

Öğrenim düzeyi düştükçe din görevlileri ve Kuran Kursları dini bilgilerin öğrenildiği kaynaklar olarak ifade edilirken, öğrenim düzeyi yükseldikçe okullar ve din kitapları daha yüksek oranda belirtilmektedir. İnterneti bilgi kaynağı olarak gösterenlerin oranı lise mezunlarında nispeten daha yüksektir (%1).

Eşi ölmüş bireylerin aile ve akrabalar (%65) ile din görevlilerinden bilgi edinme (%17) oranları diğer bireylere göre daha yüksektir. Evli bireyler ile evli olup ayrı yaşayanların da din görevlilerinden bilgi edinme oranları (%15) yüksektir.

Hanehalkı tiplerine göre ciddi bir farklılaşma bulunmasa da geniş ailelerde okuldan (%7) ve dini kitaplardan (%4); dağılmış ailelerde din görevlileri (%11) ve Kuran kursundan (%9) bilgi edinenlerin oranı nispeten daha düşüktür.

Tablo 106. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Dini Bilgilere İlişkin Bilgi Kaynakları

	Dini bilginim yok	Aile, akraba	Okul	Din görevlileri	Televizyon/gazete/radyo	Arkadaş çevresi	Dini kitaplar	Kuran kursu	Tarikat, cemaat	İnternet	Diğer
Türkiye	0,5	57,2	9,4	13,3	0,6	0,7	5,9	11,6	0,4	0,4	0,1
ÜÇ BÜYÜK İL											
İstanbul	0,6	60,9	10,2	7,2	0,6	0,8	6,6	11,7	0,7	0,7	0,0
Ankara	0,4	67,0	9,1	8,5	0,4	0,5	6,0	7,2	0,6	0,4	0,1
İzmir	0,5	64,8	10,6	5,8	0,5	0,7	7,5	8,4	0,3	0,9	0,0
BÖLGE											
İstanbul	0,6	60,9	10,2	7,2	0,6	0,8	6,6	11,7	0,7	0,7	0,0
Batı Marmara	1,4	49,1	11,7	13,4	0,8	1,0	6,0	15,8	0,3	0,4	0,1
Doğu Marmara	0,1	54,4	7,9	16,1	0,5	0,6	5,3	14,3	0,3	0,2	0,1
Ege	0,5	58,0	10,5	13,0	0,5	0,7	6,5	9,5	0,3	0,5	0,0
Akdeniz	0,4	56,6	8,3	16,2	0,4	0,4	6,7	9,6	0,5	0,7	0,0
Batı Anadolu	0,3	54,4	8,7	14,8	0,4	0,6	5,5	14,3	0,5	0,3	0,1
Orta Anadolu	0,6	50,3	11,4	13,6	0,4	0,3	6,4	16,4	0,3	0,2	0,0
Batı Karadeniz	0,8	37,9	12,0	24,7	0,4	0,5	4,0	19,1	0,2	0,4	0,0
Doğu Karadeniz	0,2	37,4	8,8	28,3	0,1	0,5	4,9	19,1	0,4	0,2	0,2
Kuzeydoğu Anadolu	0,1	68,7	9,9	8,5	1,4	0,5	3,5	7,2	0,1	0,1	0,1
Ortadoğu Anadolu	0,3	68,7	7,0	9,8	0,8	1,1	5,6	5,8	0,5	0,3	0,0
Güneydoğu Anadolu	0,3	72,8	6,7	8,9	0,9	0,9	5,5	3,6	0,2	0,1	0,1
CİNSİYET											
Erkek	0,4	52,8	12,1	15,7	0,4	0,7	6,8	9,9	0,5	0,7	0,1
Kadın	0,5	61,5	6,7	11,0	0,7	0,7	5,0	13,3	0,3	0,2	0,0
YAŞ											
15-17	0,2	61,1	15,5	6,9	0,2	0,2	2,2	13,1	0,3	0,3	0,0
18-24	0,2	61,1	11,7	8,1	0,3	0,3	4,0	13,0	0,3	1,0	0,0
25-34	0,6	58,4	10,7	9,5	0,4	0,8	6,5	11,8	0,6	0,6	0,1
35-44	0,4	52,2	10,7	13,0	0,6	0,8	7,2	14,0	0,5	0,5	0,1
45-54	0,5	54,7	7,2	18,0	0,8	0,6	6,3	11,1	0,5	0,2	0,0
55-64	0,5	55,7	7,1	17,7	0,9	1,0	6,9	9,9	0,3	0,0	0,0
65+	0,7	61,8	3,4	20,1	0,7	0,7	5,2	7,1	0,2	0,1	0,0
ÖĞRENİM DURUMU											
Bir okul bitirmedim	1,0	71,4	0,9	15,2	1,0	0,8	1,9	7,3	0,4	0,0	0,0
İlkokul	0,4	53,6	4,8	19,4	0,6	0,9	5,2	14,5	0,4	0,1	0,0
İlköğretim/ortaokul	0,3	56,8	12,2	10,8	0,5	0,5	4,3	13,8	0,4	0,2	0,0
Lise	0,4	55,6	15,1	9,4	0,5	0,5	6,2	10,5	0,4	1,1	0,0
Üniversite/lisansüstü	0,4	54,0	16,0	6,9	0,1	0,5	12,4	8,0	0,5	1,0	0,2
MEDENİ DURUM											
Hiç evlenmedi	0,4	60,0	13,3	7,9	0,3	0,4	5,0	11,2	0,3	0,9	0,1
Evli	0,4	55,4	8,2	15,4	0,7	0,7	6,3	12,1	0,5	0,3	0,1
Ayrı yaşıyor	1,6	49,3	7,1	14,8	0,3	0,5	7,6	16,3	2,4	0,0	0,0
Eşi öldü	0,6	65,3	2,6	17,5	0,6	1,3	3,3	8,5	0,2	0,0	0,0
Boşandı	1,2	54,1	10,1	10,5	0,9	1,3	10,2	10,5	0,4	0,8	0,0
HANEHALKI TİPİ											
Çekirdek	0,4	56,2	10,2	12,9	0,6	0,7	6,1	12,1	0,4	0,4	0,1
Geniş	0,5	59,3	7,0	15,8	0,4	0,5	4,2	11,6	0,5	0,2	0,0
Dağılmış	0,8	58,5	8,9	11,4	0,8	1,1	7,9	9,4	0,5	0,7	0,1
SOSYOEKONOMİK STATÜ											
En üst grup	1,1	58,5	14,0	5,9	0,2	0,9	12,4	5,2	0,1	1,4	0,3
Üst grup	0,4	56,7	13,2	8,3	0,5	0,5	8,6	10,3	0,4	0,8	0,1
Üst orta grup	0,3	55,3	10,3	12,9	0,5	0,6	6,0	13,2	0,5	0,4	0,0
Alt orta grup	0,4	56,5	7,6	16,3	0,7	0,7	4,7	12,6	0,4	0,2	0,0
En alt grup	0,9	66,6	3,8	16,3	0,8	0,9	2,7	7,6	0,3	0,0	0,1

SES'e göre incelendiğinde orta SES ve en alt SES grubunda din görevlilerinden, en üst ve üst SES grubunda ise okul ve din kitaplarından bilgi edinenlerin oranı daha yüksektir. İnterneti bilgi kaynağı olarak kullanma oranı SES arttıkça artmaktadır. En üst SES grubunda okulu bilgi kaynağı olarak belirtenler (%1,4), televizyon (%0,2) ve arkadaş çevresini (%0,9) bilgi kaynağı olarak belirtenlere göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 107'de ele alınan konu başlıklarında, dini inancın gündelik yaşamda en belirleyici olduğu konu eş seçimidir. Bireylerin %52'si dinin eş seçimlerinde belirleyici olduğunu belirtirken %24'ü çok belirleyici olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca dini inancın gündelik yaşamda en çok belirleyici olduğu konular arasında yiyecek içecek seçimi (%75), çocuk eğitimi (%72) ve kılık kıyafet seçimi (%66) yer almaktadır.

Dini inancın gündelik yaşamda en az belirleyici olduğu alan oy vermedir. Dinin oy vermede belirleyici veya çok belirleyici olduğunu belirtenlerin toplam oranı %48'dir. Dinin oy vermede hiç belirleyici olmadığını söyleyen katılımcıların oranı ise %8'dir.

Tablo 108'de üç büyük ile bakıldığında, İstanbul'da dinin eş seçimindeki belirleyicilik düzeyi en yüksekken (%70) İzmir'de, Ankara ve İstanbul'dan daha düşüktür (%58).

Bölgeler dikkate alındığında, dini inancın çocuk eğitimi üzerinde etkili olduğunu düşünenlerin

oranı Ortadoğu Anadolu'da %88 iken Ege'de %63'tür.

Cinsiyet bakımından, kadınlar için dinin erkeklerle göre gündelik yaşamda daha belirleyici olduğunu söylemek mümkündür. Tüm konularda bu durum söz konusudur.

Dini inancın gündelik yaşamda belirleyiciliği bütün konular için öğrenim düzeyi düştükçe artmaktadır. Herhangi bir okul bitirmemiş bireylerin %89'u, ilköğretim mezunlarının %83'ü eş seçiminde dini inancın etkili olduğunu belirtirken üniversite/lisansüstü mezunlarında bu oran %60'tır.

Yaş gruplarına göre bakıldığında, ileri yaştaki bireylerde dinin gündelik hayattaki belirleyici rolü daha yüksek çıkmaktadır. Örneğin yaşanacak çevrede 18-24 yaş grubu için dinin belirleyici olduğunu söyleyenlerin oranı %55 iken 55-64 yaş grubunda bu oran %63, 65 yaş üstünde %68'dir.

Bütün konularda dini inancı belirleyici olarak görenlerin oranı eşi ölmüş bireylerde, hiç evlenmemiş ve boşanmış bireylere kıyasla daha yüksektir. Eşi ölmüş bireyleri bu konuda evli bireyler takip etmektedir.

Geniş ailelerde dinin gündelik hayattaki belirleyici etkisi diğer hanehalkı tiplerine göre daha fazladır.

Tablo 107. Dini İnancın Gündelik Yaşamdaki Belirleyiciliği

	Hiç belirleyici değil	Belirleyici değil	Ne belirleyici, ne belirleyici değil	Belirleyici	Çok belirleyici	Cevaplamak istemiyor
Eş seçimi	2,6	11,7	9,3	52,0	24,0	0,4
Arkadaş seçimi	4,3	25,5	11,6	43,9	14,3	0,4
Komşuluk ilişkileri	3,6	26,1	12,1	45,5	12,2	0,4
İş seçimi	5,3	32,5	12,0	38,8	10,9	0,6
Oy verme	8,0	32,8	10,2	37,9	9,9	1,2
Kılık/ kıyafet seçimi	2,9	19,4	11,3	51,1	14,9	0,4
Yiyecek/içecek seçimi	2,3	13,8	8,2	55,5	19,8	0,4
Yaşanacak çevre	3,9	25,0	12,2	46,4	12,2	0,4
Çocuk eğitimi	2,6	15,9	9,4	53,4	18,2	0,5

Tablo 108. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Dini İnancın Gündelik Yaşamdaki Belirleyiciliği (Belirleyici & Çok Belirleyici)

	Eş seçimi	Arkadaş seçimi	Komşuluk ilişkileri	İş seçimi	Oy ver me	Kılık kıyafet seçimi	Yiyecek içecek seçimi	Yaşanacak çevre	Çocuk eğitimi
Türkiye	76,0	58,2	57,7	49,7	47,8	66,0	75,3	58,6	71,6
ÜÇ BÜYÜK İL									
İstanbul	70,1	48,2	47,5	41,2	47,2	57,6	74,1	49,3	65,8
Ankara	65,1	45,0	40,8	36,1	35,6	51,6	59,9	43,7	59,3
İzmir	58,3	39,4	39,5	31,1	35,2	47,0	66,4	41,5	57,1
BÖLGE									
İstanbul	70,1	48,2	47,5	41,2	47,2	57,6	74,1	33,9	65,8
Batı Marmara	69,7	52,2	51,8	45,3	39,4	61,3	70,9	53,2	65,4
Doğu Marmara	83,1	60,9	61,4	48,7	48,5	72,2	80,2	62,7	78,6
Ege	68,9	50,9	50,0	42,7	39,4	57,2	69,5	50,8	63,3
Akdeniz	72,3	51,5	52,5	42,9	41,3	62,0	69,7	52,8	65,9
Batı Anadolu	72,7	55,0	51,3	47,0	44,5	62,2	70,3	54,5	68,7
Orta Anadolu	83,4	69,6	72,6	60,4	57,0	77,4	82,9	70,9	82,1
Batı Karadeniz	81,6	69,7	68,4	60,2	57,3	74,7	79,8	69,6	78,3
Doğu Karadeniz	84,5	67,3	67,3	61,0	48,5	75,0	83,0	67,3	79,4
Kuzeydoğu Anadolu	88,0	76,6	78,3	69,0	54,5	81,3	83,5	78,1	85,1
Ortadoğu Anadolu	89,8	74,6	76,6	65,9	62,1	81,5	87,1	77,6	88,2
Güneydoğu Anadolu	83,9	74,8	72,8	65,1	59,4	77,2	79,8	70,3	79,6
CİNSİYET									
Erkek	71,5	54,4	54,8	45,1	44,1	61,9	72,8	54,7	68,7
Kadın	80,5	62,0	60,7	54,1	51,6	70,1	77,8	62,3	74,6
YAŞ									
15-17	75,5	58,6	58,2	51,1	44,0	63,0	72,0	59,2	71,3
18-24	72,4	53,1	53,1	46,1	44,1	62,1	72,3	54,7	69,0
25-34	72,9	50,8	53,3	44,6	45,2	63,0	73,7	53,7	69,6
35-44	76,1	57,1	56,0	47,7	47,9	66,2	76,2	57,5	71,6
45-54	77,4	60,6	59,1	50,4	50,1	67,0	76,1	59,7	72,3
55-64	77,6	63,7	62,1	53,9	50,0	68,0	76,6	62,6	73,1
65+	82,8	70,9	68,7	60,9	54,3	74,5	79,9	68,2	76,7
ÖĞRENİM DURUMU									
Bir okul bitirmede	89,2	79,6	76,8	70,7	65,0	83,2	85,2	76,7	84,1
İlkokul	82,6	67,7	65,7	57,1	53,5	73,3	79,9	65,7	77,9
İlköğretim/ortaokul	75,7	57,9	57,8	49,3	46,2	64,7	74,7	57,8	72,0
Lise	68,2	47,6	48,0	39,6	40,6	57,6	70,1	49,7	64,8
Üniversite/lisansüstü	60,0	31,9	35,4	27,7	31,4	47,0	63,7	38,8	54,8
MEDENİ DURUM									
Hiç evlenmedi	69,2	49,5	50,2	43,0	41,9	58,0	69,4	51,5	65,9
Evli	78,8	61,3	60,6	51,9	50,2	69,0	77,7	61,2	74,1
Ayrı yaşıyor	66,3	56,2	53,1	47,4	44,5	65,5	71,0	55,7	66,9
Eşi öldü	85,4	73,4	70,2	63,2	55,0	77,0	81,7	70,3	78,0
Boşandı	62,4	41,8	42,5	37,8	38,8	52,3	65,6	46,0	60,6
HANEHALKI TİPİ									
Çekirdek	75,5	56,4	56,0	47,3	46,7	64,7	74,8	57,3	70,9
Geniş	82,6	68,7	67,9	60,7	55,4	74,5	80,4	67,1	78,1
Dağılmış	66,6	49,0	48,8	42,4	40,8	58,0	69,0	50,4	64,1
SOSYOEKONOMİK STATÜ									
En üst grup	45,6	20,8	23,2	18,7	22,2	34,7	52,5	28,8	43,6
Üst grup	63,8	39,3	40,3	32,6	36,2	49,4	65,3	43,4	58,1
Üst orta grup	76,0	56,8	56,1	47,5	46,5	65,2	75,7	56,8	71,3
Alt orta grup	82,6	68,0	66,9	58,5	54,4	74,2	79,8	67,1	78,5
En alt grup	87,5	77,2	76,0	68,4	60,6	81,8	85,0	73,9	83,8

SES yükseldikçe dini inancın gündelik hayatta belirleyici olma düzeyi düşmektedir. Örneğin, en üst SES grubunda bireylerin %21'i arkadaş seçiminde dini inancın etkili olduğunu belirtirken, en alt SES grubunda bu oran %77'ye yükselmektedir.

9. BÖLÜM

SOSYAL VE KÜLTÜREL FAALİYETLER

- 9.1. Akraba, Arkadaş veya Yakınları Ziyarete Gitme
- 9.2. Aile Üyelerine ve Yakınlarına Hediye Verme
- 9.3. Kitap Okuma
- 9.4. Gazete Okuma
- 9.5. Sinema ve Tiyatroya Gitme
- 9.6. Restoran, Lokanta, Pastane, Kafe vb. Yerlere Gitme
- 9.7. Lokal, Kulüp, Dernek vb. Yerlere Gitme
- 9.8. Bar, Gece Kulübü vb. Yerlere Gitme
- 9.9. Kiraathane/ Kahvehaneye Gitme
- 9.10. Spor Yapma
- 9.11. Dikiş, Marangozluk, Tamirat vb. El İşleri Yapma
- 9.12. TV/VCD/DVD Seyretme
- 9.13. Spor Müsabakalarını İzleme
- 9.14. Evde Kağıt, Okey, Tavla, Bilgisayar Oyunu vb. Oyunlar Oynama
- 9.15. Sigara Kullanımı
- 9.16. Alkol Kullanımı
- 9.17. İnternet Kullanımı
- 9.18. Televizyon İzleme
- 9.19. Tatile Çıkma

9. SOSYAL VE KÜLTÜREL FAALİYETLER

Araştırmanın bu bölümünde aile bireylerinin ziyaretleşme, hediyeleşme, kitap ve gazete okuma, televizyon izleme, sinema ve tiyatroya gitme, restorana gitme, lokal, kulüp, bar, gece kulübü, kahvehaneye gitme, tatile çıkma, sigara, alkol, internet kullanımı gibi sosyal kültürel faaliyetleri ve alışkanlıkları incelenmiştir.

9.1. Akraba, Arkadaş veya Yakınları Ziyarete Gitme

Araştırmaya katılan tüm bireylere dini bayramlar, düğün davetleri, ev alanları ve bebeği olanları ziyaret, asker uğurlama, hasta ziyareti, hacı uğurlama/karşılama, başsağlığı, kabir ziyareti, cenaze töreni gibi durumlarda arkadaş ve yakınlarını ziyaret edip etmedikleri sorulmuştur. Soruya “her zaman” cevabı en yüksek oranda dini bayramlarda bayramlaşma, en düşük oran “ev alan yakınları ev görmeye gitme” ziyareti olarak belirtilmiştir. Hac’dan dönenleri görme ve askere gidenleri uğurlayıp karşılama amacıyla yakınlarını ziyaret edenlerin oranları da nisbeten daha düşüktür (Tablo 109).

Hane bireylerinin en yüksek oranda her zaman gerçekleştirdiği ziyaret %25 oranında “dini bayramlarda bayramlaşma” olurken bunu ikinci olarak %18 ile başsağlığı ziyareti, üçüncü olarak %17 ile düğün nikâh törenlerine katılmak izlenmektedir. Bireylerin en az yaptığı ziyaretler

ise %12 ile Hac ve Umre’den dönenleri ziyaret, askere gidenleri uğurlama-karşılama ile ev alan yakınlarının evini görmeye gitmek şeklindeki ziyaretlerdir.

Hane bireylerinin %9’u Hac ve Umre’den dönen akrabaların hiçbir zaman ziyaret etmezken %7’si ise yeni ev alanları ve askere uğurlama-karşılama amaçlı ziyaretlere hiçbir zaman gitmemektedir.

Türkiye genelinde ziyaretler en çok %65 ile dini bayramlarda, %62 ile başsağlığı için, %59 ile düğün-nikâh törenleri nedeniyle yapılmaktadır. En düşük oran %46 oranında ev alan yakınları yapılan ziyarettir. Tablo 110’da görüleceği üzere Türkiye genelinde farklı demografik gruplarda bu oranlar farklılaşmaktadır.

Üç büyük il arasında İzmir bayramlaşma (%74), başsağlığı (%67), hasta ziyareti (%59) ve düğün-nikâh törenlerine katılmada (%61) diğerlerinden dikkate değer düzeyde öndedir. Bebeği olanları ziyaret etme eğiliminde (%47) Ankara (%48) ve İstanbul (%47) ile yakındır.

Üç büyük il arasında Ankara kabir/mezarlık ziyaretinde (%49), bebeği olanları ziyarette (%48), Hac ve Umreden dönenleri ziyarette (%46), askere gidenleri uğurlama/karşılama (%47) ve ev alanları görmeye gitmede (%45) ön sırada yer almaktadır. İstanbul üç büyük il içinde dini bayram ziyaretlerine (%57), baş sağlığı (%58)

Tablo 109. Türkiye Genelinde Akraba, Arkadaş veya Yakınları Ziyarete Gitme

	Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
Dini bayramlarda bayramlaşmaya	3,3	13,7	17,7	40,6	24,8
Düğün nikâh vb. törenlerine	3,0	13,5	24,2	42,5	16,8
Ev alan yakınlarınıza ev görmeye	7,1	18,1	28,8	34,1	11,8
Bebeği olan yakınlarınıza bebek görmeye	6,3	16,8	27,4	36,7	12,8
Askere gidenleri uğurlamaya veya karşılama	7,3	18,0	27,7	34,7	12,2
Hasta ziyareti	3,1	13,5	26,7	42,1	14,6
Hac veya umre ziyaretlerinde	9,4	17,7	26,1	34,4	12,4
Başsağlığı için	3,3	12,3	22,8	43,4	18,3
Kabir/mezarlık ziyareti	4,7	19,3	28,6	34,8	12,7

Tablo 110. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Akraba, Arkadaş veya Yakınları Ziyarete Gitme (Sıklıkla & Her zaman)

	Dini bayramlarda bayramlaşma	Baş sağlığı	Hasta ziyareti	Düğün nikah vb. törenleri	Kabir/ mezarlık ziyareti	Bebekçi olan yakınlarımızı bebegörmeye	Haccadönelere	Askere gideneri ırlamaveya karşılama	Ev alan yakınlarımızı ev görme
Türkiye	65,3	61,6	56,7	59,3	47,5	49,5	46,8	46,9	45,9
ÜÇ BÜYÜK İL									
İstanbul	57,2	58,3	53,1	52,7	45,3	46,7	42,0	41,7	42,6
Ankara	61,4	60,9	54,9	59,4	49,1	47,6	46,0	46,8	44,6
İzmir	73,6	67,1	58,8	61,4	43,6	47,5	37,2	43,4	41,5
BÖLGE									
İstanbul	57,2	58,3	53,1	52,7	45,3	46,7	42,0	41,7	42,6
Batı Marmara	69,1	60,1	55,8	62,7	46,2	48,8	46,2	48,8	46,2
Doğu Marmara	72,9	66,5	62,8	66,96	50,6	55,5	52,7	53,5	53,1
Ege	71,5	67,9	61,1	64,1	49,4	53,9	47,4	49,6	48,2
Akdeniz	63,6	55,1	50,0	52,6	40,5	45,0	40,6	44,5	40,8
Batı Anadolu	66,3	62,3	57,0	63,1	47,7	50,9	49,7	50,0	47,0
Orta Anadolu	72,3	65,6	62,4	64,5	46,4	54,2	55,2	54,5	54,2
Batı Karadeniz	65,6	63,4	59,6	59,3	54,0	52,8	49,2	49,2	47,5
Doğu Karadeniz	68,5	65,9	59,5	61,4	61,4	46,0	49,8	42,0	42,7
Kuzeydoğu Anadolu	53,2	54,4	46,7	48,7	48,7	38,8	41,7	37,3	36,0
Ortadoğu Anadolu	63,9	59,0	55,1	59,5	40,1	43,5	45,3	41,7	41,2
Güneydoğu Anadolu	64,2	61,9	58,3	60,7	50,8	50,1	50,8	47,3	48,5
CİNSİYET									
Erkek	66,1	61,9	56,1	59,6	48,7	45,3	45,2	48,5	42,9
Kadın	64,6	61,3	57,3	58,9	46,2	53,6	48,3	45,3	48,9
YAŞ									
15-17	67,4	44,9	40,4	54,8	36,9	34,2	30,9	36,1	32,7
18-24	65,3	52,5	49,7	55,6	42,1	41,6	36,8	41,4	37,6
25-34	67,3	62,9	57,8	61,0	45,0	51,6	45,0	46,8	46,5
35-44	67,9	66,1	60,9	62,3	48,5	54,8	51,0	50,5	50,5
45-54	69,7	70,5	65,6	66,5	55,1	57,3	55,9	54,9	54,1
55-64	67,0	68,4	63,2	62,7	55,7	54,0	55,7	52,1	52,0
65+	47,9	52,4	45,6	43,7	43,3	38,5	41,6	36,7	36,4
ÖĞRENİM DURUMU									
Bir okul bitirmedi	52,6	52,8	47,5	46,5	42,9	41,4	42,6	37,6	38,8
İlkokul	68,1	67,5	62,2	63,0	52,8	54,4	54,7	52,1	50,7
İlköğretim/ortaokul	66,7	56,7	52,1	58,6	43,6	44,3	42,0	45,6	41,7
Lise	67,4	61,6	57,3	61,0	46,1	49,9	43,6	47,5	45,7
Üniversite/İlansüstü	66,9	63,6	58,6	61,8	47,0	52,8	43,9	45,3	48,1
MEDENİ DURUM									
Hiç evlenmedi	63,4	51,0	46,6	54,2	40,7	38,2	34,4	39,4	35,2
Evli	68,6	67,8	62,7	63,9	51,1	56,2	53,5	51,9	52,2
Ayrı yaşıyor	55,3	55,2	52,9	47,9	46,6	40,9	38,7	37,4	36,2
Eşi öldü	54,2	50,6	48,0	46,5	39,3	37,1	33,4	36,1	34,4
Boşandı	42,9	49,0	41,3	38,3	43,5	34,9	38,1	32,2	33,1
HANEHALKI TİPİ									
Çekirdek	68,4	63,9	59,0	62,4	48,3	52,3	48,4	49,2	48,4
Geniş	64,2	61,1	56,5	58,7	47,8	48,8	49,0	47,2	46,1
Dağılımı	50,8	50,3	44,5	43,3	42,6	35,5	33,7	33,6	31,8
SOSYOEKONOMİK STATÜ									
En üst grup	66,4	63,6	58,2	61,3	45,6	53,5	38,6	41,2	47,5
Üst grup	67,5	64,9	59,9	62,1	48,7	53,5	46,0	49,0	49,8
Üst orta grup	68,4	64,6	59,5	63,0	49,3	52,1	49,1	50,3	49,0
Alt orta grup	64,2	59,7	55,0	57,5	46,7	47,5	47,7	46,3	43,9
En alt grup	54,4	51,9	46,7	46,4	42,6	38,8	40,8	36,5	35,2

ve hasta ziyaretine(%53), askere gidenleri uğurlama/karşılama (%42) en az katılan ildir.

Bölgeler açısından dini bayram ziyaretlerinde en yüksek oranlar Doğu Marmara (%73), Ege (%73) ve Orta Anadolu (%72)'da iken Kuzey Doğu Anadolu (%53) dini bayram ziyaretlerinin nispeten en az yapıldığı bölge olarak kendini göstermektedir. Baş sağlığı ziyaretlerinde Ege (%68), Doğu Marmara Doğu Karadeniz ve Orta Anadolu (%66) ile en yüksek oranlarda iken Akdeniz (%55) ve Kuzeydoğu Anadolu (%54) nispeten en az baş sağlığı ziyareti yapılan bölgeler olmuştur. Hasta ziyaretlerinde en yüksek oranlar Doğu Marmara (%63) ve Orta Anadolu (%62)'da, en düşük oran ise Kuzeydoğu Anadolu (%47)'da karşımıza çıkmaktadır. Düğün-nikâh ve benzeri törenlere katılma Doğu Marmara'da%67 oranındayken, en yüksek oranı göstermekte, Kuzeydoğu Anadolu'da (%49) nispeten daha azdır. Ortadoğu Anadolu (%40) ve Akdeniz (%40) nispeten daha az kabir/mezarlık ziyareti yapılan bölgeleri oluşturmakta, Doğu Karadeniz (%61) ise en yüksek oranı vermektedir. Bebeği olanları ziyaret en sık Doğu Marmara'da (%55) görülmekte, en düşük bebek ziyareti oranı ise Kuzeydoğu Anadolu'dadır (%39). Hac ve Umre'den dönenleri ziyarette en yüksek oran Orta Anadolu (%55)'da en düşük oran ise Akdeniz (%41) ve Kuzeydoğu Anadolu (%42)'da görülmektedir. Askere gidenleri uğurlama/karşılama en fazla Orta Anadolu (%54) ve Doğu Marmara (%53)'da bir ziyaret sebebi oluştururken bu oran, Kuzeydoğu Anadolu'da (%37) nispeten daha azdır. Orta Anadolu (%54) ve Doğu Marmara (%53)'da ev alanlara ev görmeye oranı en yüksek, Kuzeydoğu Anadolu'da (%36) ise en düşüktür.

Cinsiyet açısından bakıldığında, Türkiye genelinde, akraba, arkadaş veya yakınları ziyarete gitmede, kadınlar ile erkekler arasında farklılıklar bebeği olanları ziyarette ve ev alanlara ev görmeye gitmede kendini göstermekte, diğer ziyaretlerde büyük farklar görülmemektedir. Bebeği olanları kadınlar %54 oranında ziyaret ederken erkelerin ziyaret oranı %45 olmuştur.

Aile bireylerinden ev alanlara ev görmeye kadınlar %49 oranında giderken erkekler bu ziyareti %43 oranında gerçekleştirmişlerdir.

Farklı yaş grupları açısından bakılırsa 65 yaş ve üzeri olanlar, 25 yaş üstündeki diğer yaş gruplarına oranla daha az ziyarete gitmektedir. Bayramlaşma ziyaretine en çok 45-54 yaş grubu (%70) en az ise 65 üzeri yaş grubu (%48) gitmektedir. Diğer yaş grupları birbirinden çok farklılık göstermemektedir. Başsağlığı ziyaretlerinde 45-54 (%70) ve 55-64 (%68) yaş grupları öndedir. Bu yaş grupları hasta ziyaretlerine de daha fazla oranda gitmektedir. Düğün-nikâh törenlerine en fazla katılanlar 45-54 (%66) yaş grubu olurken kabir/mezarlık ziyaretlerine en fazla 55-64 (%56) yaş grubu gitmektedir. Hac ve Umreden dönenleri 45-54 (%56) ve 55-64 (%56) grubundakiler daha yüksek oranda ziyaret etmektedir. Ev alanları ziyaret etmede ve asker uğurlama-karşılama gidenlerde de bu yaş grupları diğerlerine oranla daha yüksektir.

Hemen her durumda yakınlarını ziyaret edenlerin oranı herhangi bir okul bitirmemiş olanlarda daha düşük, ilkökul mezunlarında daha yüksektir. Bayram ziyarete gitme, öğrenim durumu ne olursa olsun, aile bireylerin diğer ziyaretlere oranla en fazla yaptıkları ziyarettir. Lise mezunları en çok başsağlığı (%62) ve düğün-nikâh törenlerine katılmakta (%61), üniversite/ lisansüstü eğitim görenlerin en çok itibar ettikleri ziyaret türü bayramlaşmadan sonra başsağlığı (%64) ve düğün-nikâh törenleridir (%62).

Medeni durum bakımından, her durumda yakınlarını ziyaret edenlerin oranı evliler arasında daha yüksektir. Boşanmış olanlar, mezarlık/kabir ziyareti ve Hacdan dönenlerin ziyaret edilmesi hariç, diğer ziyaretlerini en az düzeyde gerçekleştirmektedirler.

Hanehalkı tipine göre değerlendirildiğinde, Hac ve Umreden dönenleri ziyaret dışında tüm diğer ziyaret durumunda yakınlarını en çok çekirdek ailelere mensup bireyler yapmaktadır. Dağılmış ailelere mensup bireyler tüm ziyaretleri çekirdek

ve geniş ailelere mensup bireylerden daha az gerçekleştirilmektedir. En çok görülen ziyaret çeşirdek ailelere mensup bireylerin yaptığı bayram ziyaretleri olurken (%68), en az gerçekleştirilen ziyaret ise dağılmış aile bireylerinin yaptığı ev alan yakınların evini görmeye gitmeleridir (%32). Dağılmış aile üyeleri en yüksek oranda bayram ziyareti gerçekleştirirken ev alan yakınların evini görmeye gitme en az orana sahiptir.

SES'e göre bakıldığında, hemen her durumda yakınlarını en çok ziyaret edenler üst ve üst orta SES grubunda bulunan aile bireyleridir. En çok gerçekleştirilen ziyaret üst orta SES grubundaki aile üyelerinin dini bayram ziyaretleri (%68) olurken, en az gerçekleştirilen ziyaretler ise en alt SES aile üyelerinin ev alan yakınlarına ev görmeye gitmedir (%35).

9.2. Aile Üyelerine ve Yakınlarına Hediye Verme

Araştırma kapsamında tüm bireylere, çeşitli durumlarda aile üyeleri ve yakınlarına hediye alıp almadıkları sorulmuştur. Cevaplardan sıra ile hasta ziyaretinde, bebek görmeye gittiklerinde, evlendiklerinde, ev aldıklarında, askere gidecekleri zaman yakınlarına hediye verenlerin oranının daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Yılbaşında hediye verenlerin oranı düşüktür. Sevgililer gününde hediye almak ise yılbaşı hediyesinden fazla olmakla birlikte diğerlerine göre daha düşük orandadır.

Aile bireylerin %81'i hasta ziyaretine giderken hediye götürmektedir. Bireylerin %79'u bebek görmeye giderken, %75'i evlenenlere, %73'ü ev alanlara ve %71 askere gidenlere hediye götürdüklerini belirtmişlerdir. Hediye vermenin en düşük olduğu durum %20 ile yılbaşdır. Sevgililer gününde bu oran %30, evlilik yıldönümünde ise %32'dir (Tablo 111).

Araştırmada görüşmecilere 14 başlıkta hediyeleşme durumları sorulmuş ve sonuçlar Tablo 112'de özetlenmiştir. Üç büyük il arasında hediye verenlerin oranına bakıldığında en yüksek farklılaşmalar Hac/Umre ziyaretlerinde ve

Tablo 111. Türkiye Genelinde Aile Üyelerine ve Yakınlara Hediye Verme

	Hayır	Evet
Bayramlarda	46,9	53,1
Doğum günlerinde	44,3	55,7
Yılbaşında	80,3	19,7
Evlendiklerinde	24,8	75,2
Ev aldıklarında	27,2	72,8
Askere gidecekleri zamanda	28,6	71,4
Bebek görmeye giderken	20,7	79,3
Hasta ziyaretine giderken	18,7	81,3
Kandillerde	65,0	35,0
Evlilik yıldönümünde	68,1	31,9
Anneler gününde	45,1	54,9
Babalar gününde	54,2	45,8
Sevgililer gününde	69,5	30,5
Hac veya Umre Ziyaretinde	52,3	47,7

yılbaşı ziyaretlerinde karşımıza çıkmakta; İzmir'de %42 olan Hac Umre ziyareti oranı Ankara'da %58; İstanbul'da %26 olan Yılbaşı ziyareti ise İzmir'de %35 olarak karşımıza çıkmaktadır. Hasta ziyareti (%81) Türkiye genelinde en fazla hediye verilen durumdur. Bu konuda İstanbul, Türkiye ortalamasında olsa da Ankara (%83) ve İzmir'den (%85) sonra yer almaktadır.

Hediye verme durumlarına göre bölgeler arası farklılaşmaların en yoğun olduğu durumlar şöyledir: Evlenenlere en çok hediye verenler Doğu Marmara (%82), en az hediye verenler Güneydoğu bölgesidir (%65). Anneler gününde Batı Anadolu (%62) en çok, Güneydoğu Anadolu (%39) en az hediye veren bölgedir. Babalar gününde Batı Anadolu (%54) en çok, Ortadoğu ve Kuzeydoğu Anadolu (%30) en az hediye veren bölgedir. Hacca gidenlere hediye vermede Batı ve Orta Anadolu ön sırada yer alırken (%61) Doğu Karadeniz (%24) en az hediye vermektedir. Yılbaşı hediyesinde Ege Bölgesi (%25) önde olurken Güneydoğu Anadolu (%8) en az hediye veren bölgedir. Batı Marmara ve Batı Anadolu bölgeleri, tüm durumlarda hediye vermede ön plana çıkan bölgelerdir. Hediye vermede hasta ziyareti, bebek görme ve evlilik nedeniyle verilen hediyeler Türkiye genelinde ailelerin önem

Tablo 112. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Aile Üyelerine ve Yakınlara Hediye Verme (Evet)

	Hasta ziyareti	Bebek görmeye giderken	Evlendiklerinde	Ev aldıklarında	Askere giden yakınlarınıza	Bayramlar	Anneler günü	Doğum günleri	Babalar günü	Kandiller	Sevgililer günü	Evlilik yıl dönümü	Hac veya Umre Ziyaretinde	Yılbaşı
Türkiye	81,3	79,3	75,2	72,8	71,4	53,1	54,9	55,7	45,8	35,0	30,5	31,9	47,7	19,7
ÜÇ BÜYÜK İL														
İstanbul	81,3	81,6	76,8	75,4	69,3	60,0	64,2	64,1	55,6	43,8	37,3	40,4	48,9	26,4
Ankara	83,0	79,6	78,6	74,7	75,7	55,7	66,8	68,8	59,3	40,8	39,1	40,5	58,0	30,8
İzmir	84,9	80,3	79,3	74,2	73,1	60,3	68,2	73,2	57,7	38,3	42,9	37,2	41,8	35,3
BÖLGE														
İstanbul	81,3	81,6	76,8	75,4	69,3	60,0	64,2	64,1	55,6	43,8	37,3	40,4	48,9	26,4
Batı Marmara	86,6	78,0	79,0	73,0	79,6	65,8	55,3	61,8	45,9	50,3	34,7	33,4	56,2	24,1
Doğu Marmara	83,9	80,5	82,0	76,8	74,4	64,6	54,7	63,9	44,5	46,2	30,9	33,8	55,4	17,3
Ege	84,2	80,6	74,3	72,9	73,4	53,4	52,7	58,5	45,6	31,7	33,3	31,3	43,7	25,2
Akdeniz	78,7	78,7	73,5	69,4	68,9	49,3	59,7	55,4	50,3	29,2	33,5	33,5	38,8	22,7
Batı Anadolu	83,7	81,0	79,7	76,1	77,8	54,5	61,8	63,0	53,8	35,5	32,6	35,3	60,9	23,5
Orta Anadolu	79,5	76,0	71,2	71,4	74,9	51,9	50,8	52,3	42,9	30,5	27,3	28,2	60,8	11,3
Batı Karadeniz	86,5	84,9	80,7	77,9	77,0	56,8	52,2	54,9	42,0	26,2	25,3	29,1	47,6	13,9
Doğu Karadeniz	76,5	75,1	71,2	65,7	65,0	56,1	42,2	45,1	34,3	19,2	21,5	19,6	24,4	10,9
Kuzeydoğu Anadolu	78,3	77,2	67,4	66,6	70,9	33,8	44,2	34,6	30,0	19,1	21,7	22,6	55,3	9,7
Ortadoğu Anadolu	77,8	73,0	71,9	67,9	66,6	43,8	45,9	41,7	29,7	40,8	19,8	19,3	44,8	8,8
Güneydoğu Anadolu	74,2	74,2	64,8	68,0	61,2	29,3	39,4	31,8	31,1	23,8	18,5	21,6	37,3	8,1
CİNSİYET														
Erkek	79,6	74,4	73,6	68,6	73,7	54,4	52,9	52,4	43,0	34,3	35,3	33,1	42,9	17,5
Kadın	82,9	84,2	76,8	76,9	69,1	51,8	56,9	58,9	48,6	35,7	25,8	30,6	52,4	21,9
YAŞ														
15-17	41,7	35,9	34,0	31,9	30,7	31,4	72,0	63,9	63,4	18,8	27,6	13,3	18,8	19,1
18-24	65,1	60,2	58,9	54,0	50,5	39,2	72,8	63,2	63,6	27,4	41,6	24,1	31,8	19,1
25-34	86,9	86,3	82,5	79,7	74,6	56,0	72,9	65,9	62,5	36,9	46,5	44,1	47,7	24,7
35-44	88,4	88,4	83,0	81,3	79,3	59,0	60,4	58,3	49,0	38,2	33,4	40,5	53,3	20,0
45-54	91,0	89,6	84,8	84,1	84,2	60,2	47,0	51,9	36,0	40,6	22,9	32,9	57,1	18,4
55-64	89,1	86,9	82,8	80,8	82,8	58,9	32,4	46,7	25,0	40,1	17,0	28,0	56,5	18,5
65+	78,8	76,1	69,8	67,0	70,2	50,7	13,7	32,0	11,2	31,2	8,2	15,8	51,6	14,2
ÖĞRENİM DURUMU														
Bir okul bitirmede	76,4	75,9	67,0	65,2	64,2	42,2	23,2	28,4	17,9	28,4	10,1	14,9	46,3	7,5
İlkokul	88,2	86,5	80,8	79,4	81,5	57,6	41,8	46,8	33,0	39,4	21,4	28,4	55,9	13,9
İlköğretim/ortaokul	69,8	66,0	62,9	59,9	60,6	47,6	65,7	60,5	55,2	32,4	34,3	29,5	38,1	19,7
Lise	80,6	77,8	75,9	72,6	70,0	54,1	70,6	70,2	60,5	35,5	42,6	40,4	45,6	26,3
Üniversite/lisansüstü	87,0	86,3	85,9	82,9	72,4	59,6	78,5	75,6	68,3	34,7	48,9	47,4	46,7	35,2
MEDENİ DURUM														
Hiç evlenmedi	61,7	55,5	56,1	50,4	49,0	39,2	70,8	62,3	60,2	26,0	35,8	18,2	29,4	21,4
Evlili	90,4	90,2	84,2	83,5	81,8	59,4	51,5	54,6	42,8	39,3	30,9	39,7	55,7	19,0
Ayrı yaşıyor	83,6	80,3	70,9	68,6	67,6	58,9	51,9	55,8	41,7	36,7	22,8	29,3	48,2	20,7
Boşandı	79,3	77,0	76,4	68,0	67,7	55,3	54,7	60,1	41,7	35,4	21,0	22,9	41,4	32,8
Eşi öldü	73,8	71,9	65,0	62,6	63,8	47,2	15,9	32,9	12,3	30,2	5,2	12,5	48,3	13,7
HANEHALKI TİPİ														
Çekirdek	82,9	81,1	77,2	75,4	73,3	55,2	59,6	59,6	51,4	36,3	33,8	36,2	49,1	20,7
Geniş	79,5	78,1	72,0	69,9	70,4	49,0	45,5	46,1	36,8	32,9	24,2	25,9	47,9	14,1
Dağılmış	75,9	71,7	70,1	64,0	63,0	49,5	46,6	51,8	31,7	31,9	24,3	18,9	39,7	24,5
SOSYOEKONOMİK STATÜ														
En üst grup	85,2	87,5	86,8	84,9	69,7	60,2	79,1	82,2	70,2	35,8	50,7	51,7	42,9	51,4
Üst grup	85,6	83,5	82,9	80,7	74,3	61,0	72,9	74,7	63,7	38,5	43,6	45,4	50,6	32,9
Üst orta grup	82,6	80,1	77,5	75,1	74,5	55,6	60,9	62,1	51,4	37,5	34,2	34,3	51,4	19,9
Alt orta grup	80,3	78,3	72,0	69,8	70,9	50,7	45,5	45,7	36,0	33,9	23,0	25,2	46,7	13,3
En alt grup	71,9	70,6	60,9	57,3	58,5	35,8	26,2	24,4	20,1	24,4	13,2	15,5	35,7	6,1

verdikleri bir gelenek olarak kendini gösterirken, sevgililer günü ve yılbaşı hediyeleri son sıralarda yer almaktadır.

Kadınlar hasta ziyareti, bebek görme, evliliklerde, ev alınması durumunda, anneler gününde, doğum günlerinde, babalar gününde, kandillerde, Hac ve Umreye gidenlere ve yılbaşında erkeklere göre daha çok hediye almakta, erkekler ise askere gidenlere, bayramlarda, sevgililer gününde ve evlilik yıldönümlerinde kadınlara göre daha çok hediye almaktadır (Tablo 112).

Yaş grupları arasında hasta ziyareti, bebek görme, evlenmeler, ev alanlara ziyaret nedeniyle hediye alanlar 35 yaş üstü gruplarında yoğunlaşarak önemli bir farklılaşma göstermektedir. 35'ten daha genç yaş grubundaki aile üyeleri anneler günü, babalar günü ve doğum günü nedeniyle daha çok hediye almakta diğer yaş gruplarından farklılaşmaktadır. Askere gidenlere hediye vermek davranışında ise 15-17 ve 18-24 yaş grubundakiler diğer yaş gruplarından çok daha düşük bir oran sergilerken, bu yaş grupları dışındakiler birbirine yakın oranlarda (%70-84) askere gidenlere hediye verme davranışı göstermektedir. Sevgililer günü hediyesi ise 18-24 ve 25-34 yaş grubunda artsa bile genel eğilim diğer hediye verme durumlarına göre azdır.

Öğrenim durumlarına bakıldığında, hasta ziyareti, bebek görmeye, evlenenlere, ev alanlara, askere gidenlere ve bayramlarda ilkökul mezunları ve üniversite mezunlarının hediye alma oranları en yüksek iken bu iki grubun belirgin şekilde farklılaştıkları durumlar anneler günü, babalar günü, sevgililer günü, evlilik yıldönümü ve yılbaşı nedeniyle hediye almalarıdır. Lise mezunları tüm hediye verme durumlarında genellikle ikinci ve üçüncü sırada olmuşlardır.

Hiç evlenmemiş bireyler anneler günü (%71), doğum günü (%62), babalar günü (%60), sevgililer günü (%36) hediye almada birinci, yılbaşında hediye almada (%21) oranla ikinci sırada yer almaktadır. Diğer hanehalkı tiplerine kıyasla dağılmış ailelerde hediye verenler, genellikle

düşük oranda olsalar da yılbaşında (%24) en çok hediye veren grup olmaktadır. Çekirdek aileler yılbaşı hediyesi verme dışında diğer tüm hediye verme durumlarında en yüksek oranlara sahiptir. En az hediye geniş ailelerde yılbaşında (%14), dağılmış ailelerde evlilik yıldönümlerinde (%19) verilmektedir.

SES'e göre bakıldığında, her durumda hediye verenlerin oranının en düşük olduğu grup en alt SES'tir. Tüm SES gruplarında hasta ziyareti, bebek görmede, evlenenlere gitmede ve ev alanlara gitmede hediye verme durumları diğer hediye verme durumlarına oranla en yaygın olanıdır. SES gruplarında farklılaşmanın en yüksek olduğu durum anneler günü, babalar günü, doğum günleri ve yılbaşında en üst SES grubunun hediye verme oranlarında görülmektedir. En alt SES grubunun sadece %24'ü doğum günlerinde yakınlarına hediye aldığını belirtirken, bu oran en üst SES grubunda %82'ye kadar çıkmaktadır. Anneler gününde hediye verenlerin oranı ise en alt SES grubunda %26, en üst SES grubunda ise %79'dur. Türkiye genelinde yılbaşında hediye verme oranı en üst SES grubunda %51, üst SES grubunda %33, en alt SES grubunda ise %6'dır.

9.3. Kitap Okuma

Tablo. 113'te görüleceği üzere, araştırma kapsamında bireylere hangi sıklıkta kitap okudukları sorulmuş ve "hiçbir zaman", "nadiren", "bazen" "sıklıkla" ve "her zaman" seçeneklerinden birini belirtmeleri istenmiştir, Türkiye genelinde hiç kitap okumayanlar %40 nadiren okuyanlar ise %25 oranına sahiptir. Bazen kitap okuduğunu söyleyenler %19, sıklıkla kitap okuyanlar %11, her zaman kitap okuyanların oranı ise %4'tür.

Üç büyük ilden İzmir'de hiç kitap okumayanlar (%38) ile her zaman kitap okuyanların (%8) oranı diğer iki ile göre yüksektir. Hiç kitap okumayanların oranı, İstanbul'da (%31) ve Ankara'da (%29) dur. Sıklıkla kitap okuduğunu söyleyenlerin oranı Ankara'da (%16), İzmir (%12) ve İstanbul'dan (%15) fazladır.

Tablo 113. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Kitap Okuma

	Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
Türkiye	40,4	25,1	18,9	11,3	4,2
ÜÇ BÜYÜK İL					
İstanbul	30,7	28,3	20,5	15,4	5,2
Ankara	29,0	29,2	19,7	16,3	5,8
İzmir	37,9	21,6	19,6	12,5	8,5
BÖLGE					
İstanbul	30,7	28,3	20,5	15,4	5,2
Batı Marmara	44,1	26,7	15,6	9,9	3,6
Doğu Marmara	37,9	24,3	21,0	13,2	3,6
Ege	46,3	21,1	17,5	9,7	5,5
Akdeniz	42,3	25,6	18,7	10,1	3,4
Batı Anadolu	33,7	28,7	18,7	13,6	5,4
Orta Anadolu	41,0	23,8	21,6	10,6	3,0
Batı Karadeniz	40,8	27,3	18,4	8,4	5,1
Doğu Karadeniz	44,6	28,3	16,4	8,9	1,9
Kuzeydoğu Anadolu	46,2	23,3	16,4	9,3	4,7
Ortadoğu Anadolu	44,5	22,3	19,9	9,6	3,8
Güneydoğu Anadolu	53,0	19,6	17,4	7,6	2,4
CİNSİYET					
Erkek	39,0	28,8	19,1	9,7	3,5
Kadın	41,9	21,5	18,7	13,0	4,9
YAŞ					
15-17	16,5	25,6	31,8	19,9	6,3
18-24	24,8	27,4	25,4	16,8	5,5
25-34	31,0	28,6	21,4	13,9	5,0
35-44	39,0	28,8	18,7	9,9	3,5
45-54	48,9	25,0	14,8	8,1	3,1
55-64	54,3	20,5	13,9	7,3	4,0
65+	67,6	13,2	10,0	6,1	3,1
ÖĞRENİM DURUMU					
Bir okul bitirmedi	86,7	7,1	4,2	1,6	0,3
İlkokul	51,0	26,5	15,5	5,4	1,7
İlköğretim/ortaokul	30,0	31,2	23,8	11,5	3,5
Lise	24,5	30,1	23,6	15,7	6,0
Üniversite/lisansüstü	9,0	24,6	27,3	27,2	11,9
HANEHALKI TİPİ					
Çekirdek	36,8	26,8	19,8	12,2	4,4
Geniş	51,8	23,0	16,4	6,4	2,4
Dağılmış	39,8	19,6	18,3	15,4	6,9
SOSYOEKONOMİK STATÜ					
En üst grup	9,2	20,3	26,2	28,7	15,6
Üst grup	21,7	26,1	23,7	20,8	7,6
Üst orta grup	35,2	28,1	20,8	11,8	4,1
Alt orta grup	49,9	24,9	16,4	6,5	2,3
En alt grup	71,1	15,4	9,5	3,2	0,8

Hiç kitap okumayanlar ile nadiren okuyanların oranlarının tüm bölgelerde yüksek olduğu görülmektedir. Hiç kitap okumayanların oranı Güneydoğu Anadolu'da %53 ile en yüksek düzeyde iken her zaman kitap okuyanların oranı ise Ege'de (%6) en yüksek Doğu Karadeniz ve Güneydoğu Anadolu'da (%2) en düşüktür.

Kitap okumaya cinsiyet üzerinden bakıldığında kadınların %42'si hiçbir zaman kitap okumazken, erkeklerde bu oran %39'dur. Kadınlar arasında her zaman kitap okuduğunu belirtenlerin oranı %5 iken bu oran erkekler için %3'tür.

Yaş grubu yükseldikçe hiç kitap okumayanların oranı artmakta, sıklıkla kitap okuyanların oranı azalmaktadır. Her zaman kitap okuyanların oranı 15--34 (%5-6) yaş gruplarında nispeten daha yüksekken diğer yaş gruplarında oran azalmaktadır.

Öğrenim durumu yükseldikçe hiç kitap okumayanların oranı azalmakta, her zaman kitap okuyanların oranı ise artmaktadır. Aynı durum sıklıkla kitap okuyanlar için de geçerlidir. Üniversite/lisansüstü mezunları arasında bazen ve sıklıkla kitap okuma oranları diğer seçeneklere göre daha yüksektir.

Geniş ailelere mensup bireylerin yarısından fazlası (%52) hiç kitap okumamaktadır. Her zaman kitap okuma oranı dağılmış ailelerde (%7) diğerlerinden fazla iken geniş ailelerde (%2) en düşüktür.

En alt SES grubunda hiç kitap okumayanların oranı %71 iken bu oran en üst SES grubunda %9'dur. Her zaman, sıklıkla ve bazen kitap okuyanlar ise SES düzeyi düştükçe azalmaktadır.

9.4. Gazete Okuma

Araştırma kapsamında bireylere elektronik gazete dâhil hangi sıklıkla gazete okudukları sorulmuş ve "hiçbir zaman", "nadiren", "bazen" "sıklıkla" ve "her zaman" seçeneklerinden birine verdikleri cevaplar Tablo 114'te özetlenmiştir. Türkiye genelinde bireylerin %37'si hiç gazete

okumazken sıklıkla okuyanlar %16, her zaman gazete okuduğunu belirtenlerin oranı %10'dur.

Üç büyük il dikkate alındığında hiç gazete okumayanlar sıralamasında Ankara %28, İstanbul %25, İzmir %23 ile kendini gösterirken bazen gazete okuyanların oranı birbirine yakındır. Her zaman gazete okuyanlar İzmir'de %24, İstanbul'da %13, Ankara'da %10 dur.

Bölgeler açısından bakıldığında; hiç gazete okumayanların oranı Güneydoğu Anadolu'da %59, ile en yüksek, İstanbul'da (%25) ise en düşüktür. Her zaman gazete okuyanların oranı ise Ege'de %16 ile en yüksek, %3 ile Güneydoğu Anadolu'da en düşüktür.

Kadınlar ile erkeklerin gazete okuma alışkanlığı karşılaştırıldığında kadınların erkeklere oranla çok daha az gazete okuduğu anlaşılmaktadır. Kadınların %50'si hiç gazete okumazken bu oran erkeklerde %23'tür. Erkeklerin %14'ü, kadınların %6'sı ise her zaman gazete okuduğunu belirtmiştir. Nadiren gazete okuyan kadınlar ile erkeklerin oranı birbirine yakındır.

Yaş grubu yükseldikçe hiç gazete okumayanların oranı artmakta, 65 yaşın üstündekilerde ise %63 olarak karşımıza çıkmaktadır. Her zaman gazete okuduğunu söyleyenlerin oranları ise 25-34 ve 55-64 yaş grubunda %12, 35-54 yaş arasındakilerde ise %10 olarak karşımıza çıkmaktadır.

Hiç gazete okumayanların oranının en yüksek (%49), her zaman gazete okuyanların oranının en düşük (%5) olduğu hanehalkı tipi geniş ailelerdir. Dağılmış ailelerde her zaman gazete okuyanların oranı (%13) diğer hane tiplerine göre en yüksektir. Bazen gazete okuyan bireylerin her aile tipinde birbirine yakın oranlara sahip olduğu görülmektedir.

SES gruplarına bakıldığında, SES düzeyi yükseldikçe her zaman gazete okuyanların oranı yükselmekte, hiç okumayanların oranı düşmektedir.

9.5. Sinema ve Tiyatroya Gitme

Tablo 115'te görüleceği üzere araştırma kapsamında bireylere hangi sıklıkta sinema ve tiyatroya gittikleri sorulmuştur. Türkiye genelinde bireylerin %62'si hiç sinema ve tiyatroya gitmediğini, %1'i her zaman gittiğini söylemiştir. Nadiren gidenlerin oranı ise %18'dir. Üç büyük il karşılaştırıldığında İzmir ve Ankara'da hiçbir zaman sinemaya/tiyatroya gitmeyenlerin oranı %51'dir. Bu oran İstanbul'da %45'tir. İzmir sinemaya/tiyatroya her zaman gidenlerin (%2) oranının en yüksek olduğu ildir.

Sinema ve tiyatroya hiçbir zaman gitmeyenlerin oranları Kuzeydoğu Anadolu (%79) ve Güneydoğu Anadolu'da (%78) en yüksekken Batı Marmara, Doğu Marmara, Ege, Akdeniz bölgelerinde birbirine yakındır. Sıklıkla sinema ve tiyatroya gittiklerini söyleyenlerin oranı İstanbul'da %10 ile en yüksekken Güney Doğu Anadolu'da bu oran %1'dir.

Cinsiyete göre bakıldığında, Türkiye genelinde hiçbir zaman tiyatroya veya sinemaya gitmeyen kadınlar (%67) erkeklerden (%57) fazladır. Nadiren sinemaya ve tiyatroya gittiğini söyleyen erkeklerin oranı (%21) kadınlardan (%16) fazladır.

Yaş grubu düştükçe, öğrenim durumu yükseldikçe, SES yükseldikçe sinema ve tiyatroya gidenlerin oranının artmaktadır.

Yaş grubu açısından incelendiğinde 65 yaş ve üstü grubun %93'nün, 55-64 yaş grubunun %85'nin sinema ve tiyatroya hiç gitmediği anlaşılmaktadır. Bu oran 15--24 yaş aralığında %35'tir. Sıklıkla gidenlerde artış yaş küçüldükçe dikkate değerdir. Nadiren gidenlerin oranı 15-34 yaş aralığında diğer yaş gruplarına oranla yüksektir.

Öğrenim durumu yükseldikçe sinema ve tiyatroya sık sık gidenlerin oranı yükselmekte, hiç gitmeyenlerin oranı ise düşmektedir. Herhangi bir okul bitirmemiş olanların %97'si, ilköğretim mezunlarının %87'si sinema ve tiyatroya

Tablo 114. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Gazete Okuma

	Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
Türkiye	36,8	19,5	18,4	15,6	9,6
ÜÇ BÜYÜK İL					
İstanbul	25,3	20,3	20,7	20,5	13,1
Ankara	28,0	26,1	19,4	16,8	9,7
İzmir	22,7	16,4	20,2	16,6	24,1
BÖLGE					
İstanbul	25,3	20,3	20,7	20,5	13,1
Batı Marmara	30,2	16,9	18,4	20,3	14,2
Doğu Marmara	29,9	16,1	22,5	21,6	9,9
Ege	31,4	17,4	19,7	15,8	15,7
Akdeniz	39,1	19,9	18,4	15,1	7,6
Batı Anadolu	34,7	24,4	18,4	14,1	8,3
Orta Anadolu	49,3	18,7	16,6	10,1	5,3
Batı Karadeniz	39,8	23,4	15,7	12,1	9,0
Doğu Karadeniz	40,7	21,9	14,6	18,0	4,7
Kuzeydoğu Anadolu	49,5	22,8	17,2	6,0	4,4
Ortadoğu Anadolu	54,4	17,6	14,8	8,8	4,4
Güneydoğu Anadolu	58,7	16,9	13,6	8,3	2,6
CİNSİYET					
Erkek	23,2	20,5	21,6	20,9	13,7
Kadın	50,2	18,5	15,4	10,4	5,6
YAŞ					
15-17	42,1	22,8	21,4	11,0	2,7
18-24	29,1	22,0	22,6	18,1	8,2
25-34	27,1	20,8	19,7	20,4	12,0
35-44	31,9	21,3	20,1	16,3	10,4
45-54	36,8	19,3	18,4	15,9	9,6
55-64	44,0	16,3	15,4	12,5	11,7
65+	63,3	12,2	9,3	7,8	7,3
ÖĞRENİM DURUMU					
Bir okul bitirmede	88,8	6,1	3,8	1,0	0,4
İlkokul	41,1	24,0	19,1	10,3	5,4
İlköğretim/ortaokul	32,1	24,2	22,8	14,1	6,8
Lise	18,7	21,2	22,0	23,2	14,9
Üniversite/lisansüstü	8,7	14,1	20,5	32,7	24,0
HANEHALKI TİPİ					
Çekirdek	32,9	20,3	19,6	16,8	10,4
Geniş	48,8	20,0	16,0	10,2	5,1
Dağılmış	36,8	14,4	16,7	18,7	13,4
SOSYOEKONOMİK STATÜ					
En üst grup	7,3	9,3	16,8	34,8	31,8
Üst grup	14,8	17,6	21,3	27,5	18,8
Üst orta grup	30,1	22,2	20,9	17,0	9,8
Alt orta grup	47,5	20,8	17,3	9,7	4,6
En alt grup	73,3	12,8	9,6	3,3	1,1

Tablo 115. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Sinema ve Tiyatroya Gitme

	Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
Türkiye	62,2	18,2	13,4	5,5	0,8
ÜÇ BÜYÜK İL					
İstanbul	45,3	24,7	19,0	9,8	1,1
Ankara	50,7	25,4	16,2	6,7	0,9
İzmir	50,9	22,3	16,7	8,2	1,9
BÖLGE					
İstanbul	45,3	24,7	19,0	9,8	1,1
Batı Marmara	64,4	18,2	12,5	4,1	0,7
Doğu Marmara	61,4	16,7	15,0	6,2	0,7
Ege	62,8	18,0	12,7	5,4	1,1
Akdeniz	65,0	16,4	12,8	5,1	0,7
Batı Anadolu	56,8	22,4	14,4	5,6	0,8
Orta Anadolu	70,3	16,2	9,7	3,6	0,2
Batı Karadeniz	69,2	14,5	11,3	4,0	1,0
Doğu Karadeniz	69,9	16,0	10,3	3,4	0,4
Kuzeydoğu Anadolu	79,2	9,7	8,5	2,2	0,3
Ortadoğu Anadolu	74,1	14,9	9,0	1,8	0,2
Güneydoğu Anadolu	78,0	11,8	8,4	1,4	0,4
CİNSİYET					
Erkek	57,4	20,8	15,0	6,1	0,8
Kadın	66,9	15,6	11,9	4,9	0,7
YAŞ					
15-17	34,8	26,4	27,5	10,1	1,3
18-24	34,9	26,2	25,0	12,4	1,6
25-34	45,5	25,5	19,2	8,6	1,2
35-44	64,7	19,2	12,0	3,5	0,6
45-54	77,7	13,2	6,6	2,1	0,4
55-64	85,0	8,9	4,4	1,4	0,3
65+	92,7	4,6	1,7	0,9	0,1
ÖĞRENİM DURUMU					
Bir okul bitirmeyen	96,7	2,0	1,0	0,3	0,0
İlkokul mezunu	86,6	9,1	3,6	0,6	0,1
İlköğretim/ortaokul mezunu	51,4	24,1	17,6	6,2	0,7
Lise mezunu	39,7	28,2	21,9	8,9	1,2
Üniversite/lisansüstü mezunu	20,3	32,2	29,7	15,3	2,4
HANEHALKI TİPİ					
Çekirdek	58,7	20,2	14,7	5,7	0,7
Geniş	75,7	12,7	8,6	2,5	0,5
Dağılmış	56,4	17,4	15,1	9,5	1,5
SOSYOEKONOMİK STATÜ					
En üst grup	13,5	28,6	32,6	21,7	3,5
Üst grup	32,6	28,7	24,5	12,6	1,5
Üst orta grup	56,7	21,8	15,5	5,4	0,7
Alt orta grup	78,6	12,4	7,0	1,6	0,3
En alt grup	94,5	3,7	1,4	0,3	0,2

gitmediğini belirtmiştir. Bu oran üniversite/lisansüstü mezunlarda %20'dir. Her zaman sinema ve tiyatroya gittiğini belirtenlerin oranı üniversite/lisansüstü mezunlarında da %2, sıklıkla gidenlerin oranı %15 ile ortalamanın oldukça üstündedir.

Tiyatro ve sinemaya gitmeyenlerin oranının en yüksek olduğu hanehalkı tipi %76 ile geniş ailelerdir. Sıklıkla ve bazen sinema ve tiyatroya gitme davranışı dağılmış ailelere mensup ailelerde yüksektir.

SES yükseldikçe sinema ve tiyatroya her zaman, sıklıkla ve bazen gidenlerin oranı yükselmektedir. Hiçbir zaman gitmeyenlerin oranı da SES düzeyi düştükçe yükselmektedir. Bu oran en alt SES grubunda %94, en üst SES grubunda %13'tür. En üst SES grubunda her zaman gidenler (%4) diğer gruplardan çok farklılaşmamakla beraber sıklıkla sinema ve tiyatroya gitme (%22) davranışıyla farklılaşmaktadır.

9.6. Restoran, Lokanta, Pastane, Kafe vb. Yerlere Gitme

Türkiye genelinde aile bireylerinin restoran, lokanta, pastane, kafe vb. yerlere gitme sıklıkları Tablo 116'da gösterilmiştir. Türkiye genelinde bireylerin %37'si hiçbir zaman restoran, lokanta, pastane kafe gibi yerlere gitmediğini söylerken bu tür yerlere nadiren gidenler %25, bazen gidenler %24, sıklıkla gidenler %12, her zaman gidenler %2'dir.

Üç büyük il karşılaştırmasında restoran, lokanta, pastane kafe gibi yerlere hiç gitmeyenlerin veya sıklıkla gidenlerin oranları kendi içlerinde birbirine yakındır. Her zaman gidenlerin oranı İzmir'de diğer iki büyük ilden fazladır. Nadiren restoran, lokanta, pastane kafe gibi yerlere gidenler Ankara'da daha fazladır.

Bölgelere bakıldığında, bu mekânlara hiç gitmediğini söyleyenlerin oranı Güneydoğu Anadolu'da %59'dur. Her zaman gidenlerin oranı ise Batı Karadeniz, Batı Marmara ve Ege (%3) Bölgelerinde Türkiye ortalamasının üzerindedir.

Orta Anadolu, Ortadoğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu dışarda tutulursa, diğer bölgelerde bazen restoran, lokanta, pastane kafe gibi yerlere gidenlerin birbirine yakın oranda oldukları görülmektedir.

Restoran, lokanta, pastane, kafe gibi yerlere hiç gitmediğini söyleyenlerin oranı kadınlarda %45, erkeklerde %30'dur. Her zaman gidenlerin oranı her iki cinsten düşük olsa da erkekler (%2) kadınlardan (%1) fazladır.

Bu mekânlara hiçbir zaman gitmediğini söyleyenlerin oranı yaş grubu yükseldikçe artmakta, öğrenim durumu ve SES yükseldikçe azalmaktadır. 15-17 yaş grubunun sıralamadaki yeri değişse de restoran, lokanta, pastane, kafe gibi yerlere her zaman ve sıklıkla gidenlerin oranı yaş düştükçe artmaktadır. 15-34 yaş aralığında olanların bazen ve sıklıkla bu mekânlara gitme sıklıkları diğer yaş gruplarından yüksektir.

Öğrenim düzeyi yükseldikçe restoran, lokanta, pastane, kafe gibi yerlere gidenlerin oranı artmaktadır. Üniversite/lisansüstü (%5) ve lise mezunlarında (%4) her zaman gidenlerin oranı en yüksektir.

Hanehalkı tipine göre değerlendirildiğinde, bu tür yerlere hiçbir zaman gitmeyenlerin oranının geniş ailelerde (%50) en yüksek orana çıkarken, her zaman ve sıklıkla gidenler daha çok dağılmış ailelerdir. Nadiren ve bazen restoran, lokanta, pastane, kafe gibi yerlere giden aile üyeleri daha çok çekirdek ailelerdendir.

SES yükseldikçe restoran, lokanta, pastane, kafe gibi yerlere her zaman ve sıklıkla gidenlerin oranının belirgin şekilde yükseldiği görülmektedir. En alt SES grubunda bu tür yerlere hiçbir zaman gitmeyenlerin oranı %73'tür. En üst ve üst SES grubunda bazen restoran, lokanta, pastane, kafe gibi yerlere gidenlerinin oranı artmakta ve benzerlik göstermektedir.

Tablo 116. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Restoran, Lokanta, Pastane, Kafe gibi Yerlere Gitme

	Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
Türkiye	37,2	24,7	24,2	11,9	2,0
ÜÇ BÜYÜK İL					
İstanbul	26,7	28,4	26,8	15,9	2,1
Ankara	23,7	33,6	24,3	16,3	2,0
İzmir	26,1	24,7	29,0	16,0	4,2
BÖLGE					
İstanbul	26,7	28,4	26,8	15,9	2,1
Batı Marmara	37,4	23,1	24,5	12,1	2,8
Doğu Marmara	37,3	18,2	26,9	16,0	1,5
Ege	36,9	24,3	24,9	11,2	2,7
Akdeniz	37,9	25,1	24,3	10,8	1,9
Batı Anadolu	29,0	31,2	23,9	14,2	1,8
Orta Anadolu	51,6	19,8	17,9	8,8	1,8
Batı Karadeniz	37,2	24,5	24,4	10,7	3,2
Doğu Karadeniz	34,1	26,4	25,4	12,6	1,5
Kuzeydoğu Anadolu	54,8	17,0	21,1	5,1	2,1
Ortadoğu Anadolu	33,9	25,9	30,3	7,9	1,9
Güneydoğu Anadolu	59,0	21,1	15,3	3,8	0,7
CİNSİYET					
Erkek	29,6	27,0	27,1	13,9	2,5
Kadın	44,7	22,5	21,5	9,8	1,5
YAŞ					
15-17	27,9	23,2	30,4	15,3	3,2
18-24	22,5	22,4	28,5	22,8	3,8
25-34	24,2	24,4	30,0	18,4	3,0
35-44	35,4	28,1	24,8	9,9	1,9
45-54	41,9	28,0	22,4	6,7	0,9
55-64	51,1	25,1	18,4	4,9	0,6
65+	67,7	17,6	11,9	2,3	0,5
ÖĞRENİM DURUMU					
Bir okul bitirmede	75,1	15,6	8,4	0,7	0,2
İlkokul	50,1	27,6	18,2	3,6	0,5
İlköğretim/ortaokul	28,8	28,1	29,1	12,0	2,0
Lise	18,8	26,3	31,3	19,8	3,8
Üniversite/lisansüstü	8,7	20,4	36,6	29,6	4,7
HANEHALKI TİPİ					
Çekirdek	32,7	26,3	26,3	12,7	2,0
Geniş	50,3	23,2	19,2	6,0	1,3
Dağılmış	37,9	18,8	22,3	17,8	3,2
SOSYOEKONOMİK STATÜ					
En üst grup	5,0	14,5	32,8	40,4	7,2
Üst grup	12,9	23,7	34,3	25,0	4,2
Üst orta grup	29,9	27,5	28,2	12,4	2,0
Alt orta grup	49,8	25,8	18,9	4,6	0,8
En alt grup	73,5	16,7	8,6	1,0	0,2

9.7. Lokal, Kulüp, Dernek vb. Yerlere Gitme

Tablo 117’de görüldüğü üzere, Türkiye genelinde bireylerin %88’i lokal, kulüp ve dernek gibi yerlere hiç gitmediğini, %6’sı nadiren, %4’ü bazen, %2’si sıklıkla gittiğini belirtmiştir.

Üç büyük il arasında bu mekânlara hiçbir zaman gitmeyenlerin (%86) oranı İzmir’de, nadiren (%9) ve bazen (%6) gidenlerin oranı İstanbul’da daha yüksektir.

Bölgeler arasında Kuzeydoğu Anadolu (%95) ile Güneydoğu Anadolu ve Orta Anadolu (%93) bölgelerinde bu mekânlara hiç gitmediğini söyleyenlerin oranı daha yüksektir.

Bu oran kadınlar arasında %94, erkekler arasında %82’dir. Nadiren giden erkekler %9 iken kadınlarda %3’tür.

Bu mekânlara nadiren gidenlerin oranı tüm yaş gruplarında diğer durumlara göre biraz daha fazla olmakla birlikte hiç gitmeyenlerin oranı yaş grubu yükseldikçe artmaktadır.

Üniversite/lisansüstü mezunları nadiren %13, bazen %8, sıklıkla %4 ve her zaman %1 oranında lokal, kulüp ve dernek gibi yerlere giderek diğerlerine göre öne çıkmaktadır.

Hanehalkı tipine göre değerlendirildiğinde, bu tür yerlere hiç gitmeyenlerin oranı geniş ailelerde %93’tür. Dağılmış aileler her durumda lokal, kulüp ve dernek gibi yerlere diğer hanehalkı tiplerine göre daha çok gitmektedir.

SES yükseldikçe lokal, kulüp ve dernek gibi yerlere sıklıkla ve her zaman gidenlerin oranı yükselmektedir. SES düştükçe hemen her durumda oranlar bunun tersidir. En alt SES grubunun %98’i hiçbir zaman bu gibi yerlerde bulunmamıştır.

9.8. Bar, Gece Kulübü vb. Yerlere Gitme

Tablo 118’de bireylerin bar, gece kulübü vb. yerlere ne sıklıkta gittikleri özetlenmiştir. Ülke genelinde bireylerin %93’ü bar ve gece kulübü gibi

yerlere hiçbir zaman gitmediğini belirtmektedir. Bu tür yerlere bazen gidenlerin oranı %2 olurken sıklıkla ve her zaman gidenlerin oranı %1’i bile bulmamaktadır.

Üç büyük ilde bar, gece kulübü gibi yerlere hiçbir zaman gitmeyenlerin oranı Ankara (%90), İstanbul (%89) ve İzmir’de (%86) birbirine yakındır. Bu durum nadiren gidenler için de benzerdir.

Bar ve gece kulübü gibi yerlere hiçbir zaman gitmeyenlerin oranı Ortadoğu Anadolu’da %98, Kuzeydoğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu’da ise %97 oranındadır. Nadiren gidenlerin oranı ise İstanbul (%7) ve Ege’de (%6) diğer bölgelere göre daha yüksektir.

Cinsiyet açısından bakıldığında kadınların %96’sı, erkeklerin %90’ı hiçbir zaman bar ve gece kulübü gibi yerlere gitmemiştir. Nadiren giden kadın %3, erkek oranı %6’dır.

Yaş grubu yükseldikçe bara, gece kulübüne hiçbir zaman gitmeyenlerin oranı artmaktadır. 15-17 yaş grubu dikkate alınmazsa, yaş grubu düştükçe nadiren ve bazen gidenlerin oranı artmaktadır. Sıklıkla bar ve gece kulübü gibi yerlere gidenlerin oranı 18-35 yaş grubunda %1 iken diğer yaş gruplarında bundan azdır.

Öğrenim durumu dikkate alınırsa bireylerin öğrenim durumu yükseldikçe, hiçbir zaman bar ve gece kulübü gibi yerlere gitmeyenlerin oranı düşmektedir. Lise mezunlarının %7’si, üniversite/lisansüstü mezunlarının ise %13’ü bar, gece kulübü gibi yerlere nadiren gittiklerini, yine lise mezunlarının %4’ü ve üniversite/lisansüstü mezunlarının %5’i bazen bar ve gece kulübü gibi yerlere gittiklerini belirtmiştir.

Bar ve gece kulübü gibi yerlere hiçbir zaman gitmeyenler daha çok geniş ailelerdendir (%97). Dağılmış aile bireylerinden nadiren (%8) ve bazen (%5) bar ve gece kulübü gibi yerlere gidenlerin oranı diğer hanehalkı tiplerindeki oranlardan daha yüksektir.

Tablo 117. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Lokal, Kulüp ve Dernek gibi Yerlere Gıtme

	Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
Türkiye	88,2	5,7	3,8	1,8	0,5
ÜÇ BÜYÜK İL					
İstanbul	81,1	8,8	6,3	3,0	0,8
Ankara	84,3	8,5	4,6	2,1	0,6
İzmir	85,8	5,3	5,1	2,5	1,3
BÖLGE					
İstanbul	81,1	8,8	6,3	3,0	0,8
Batı Marmara	86,4	7,0	4,3	2,2	0,2
Doğu Marmara	87,6	4,4	4,6	2,8	0,6
Ege	89,1	5,0	3,6	1,5	0,8
Akdeniz	92,3	4,2	2,2	1,0	0,2
Batı Anadolu	87,3	6,7	3,6	1,9	0,5
Orta Anadolu	92,9	3,3	2,1	1,4	0,4
Batı Karadeniz	88,3	5,3	4,0	1,6	0,8
Doğu Karadeniz	87,5	6,9	3,8	1,5	0,3
Kuzeydoğu Anadolu	94,7	2,5	2,2	0,2	0,3
Ortadoğu Anadolu	92,3	4,7	2,5	0,4	0,0
Güneydoğu Anadolu	93,0	3,9	2,3	0,7	0,1
CİNSİYET					
Erkek	82,2	8,5	5,8	2,8	0,8
Kadın	94,1	2,9	1,9	0,8	0,2
YAŞ					
15-17	88,7	5,7	3,1	2,2	0,3
18-24	82,9	8,5	6,5	1,6	0,6
25-34	85,1	7,8	4,7	2,0	0,4
35-44	88,7	5,5	3,7	1,6	0,4
45-54	89,1	4,8	3,2	2,2	0,7
55-64	91,2	3,3	2,8	1,9	0,7
65+	94,9	2,2	1,6	0,9	0,4
ÖĞRENİM DURUMU					
Bir okul bitirmedi	98,4	0,9	0,4	0,2	0,1
İlkokul	94,2	2,7	1,9	0,9	0,3
İlköğretim/ortaokul	88,2	5,7	4,0	1,7	0,5
Lise	82,2	8,4	6,1	2,5	0,8
Üniversite/lisansüstü	73,5	13,1	7,9	4,3	1,2
HANEHALKI TİPİ					
Çekirdek	87,4	6,2	4,0	1,8	0,5
Geniş	93,2	3,0	2,3	1,1	0,4
Dağılmış	83,5	7,4	5,6	2,8	0,7
SOSYOEKONOMİK STATÜ					
En üst grup	68,9	12,2	10,9	6,4	1,7
Üst grup	78,7	9,7	7,0	3,7	0,9
Üst orta grup	87,5	6,2	4,1	1,6	0,6
Alt orta grup	93,0	3,8	2,1	0,9	0,2
En alt grup	98,0	1,0	0,5	0,4	0,1

Tablo 118. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Bar, Gece Kulübü vb. Yerlere Götme

	Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
Türkiye	92,9	4,4	2,1	0,5	0,2
ÜÇ BÜYÜK İL					
İstanbul	89,0	7,0	2,8	1,0	0,2
Ankara	90,0	6,3	2,9	0,6	0,2
İzmir	85,6	8,1	4,9	1,0	0,4
BÖLGE					
İstanbul	89,0	7,0	2,8	1,0	0,2
Batı Marmara	90,7	4,7	3,8	0,7	0,1
Doğu Marmara	95,3	2,6	1,7	0,5	0,0
Ege	90,4	5,6	3,1	0,6	0,3
Akdeniz	92,4	4,6	2,4	0,4	0,2
Batı Anadolu	92,2	5,1	2,2	0,4	0,1
Orta Anadolu	96,9	2,1	0,7	0,3	0,0
Batı Karadeniz	94,2	3,6	1,9	0,2	0,1
Doğu Karadeniz	96,6	3,0	0,3	0,1	0,1
Kuzeydoğu Anadolu	97,3	2,0	0,4	0,0	0,3
Ortadoğu Anadolu	97,8	1,6	0,3	0,2	0,0
Güneydoğu Anadolu	97,1	1,6	1,0	0,2	0,1
CİNSİYET					
Erkek	89,9	6,1	3,0	0,7	0,2
Kadın	95,7	2,6	1,3	0,3	0,1
YAŞ					
15-17	95,3	3,1	1,0	0,5	0,1
18-24	86,5	7,4	5,0	0,9	0,3
25-34	87,2	8,0	3,6	1,0	0,3
35-44	93,3	4,2	2,0	0,4	0,1
45-54	96,4	2,5	0,9	0,2	0,0
55-64	97,8	1,5	0,4	0,2	0,1
65+	99,1	0,6	0,1	0,2	0,0
ÖĞRENİM DURUMU					
Bir okul bitirmedir	99,4	0,4	0,1	0,1	0,0
İlkokul	98,4	1,1	0,4	0,0	0,1
İlköğretim/ortaokul	94,3	3,4	1,8	0,4	0,2
Lise	87,5	7,1	4,2	0,9	0,3
Üniversite/lisansüstü	80,0	12,7	5,4	1,6	0,3
HANEHALKI TİPİ					
Çekirdek	93,0	4,4	2,0	0,5	0,1
Geniş	96,6	2,1	1,1	0,1	0,1
Dağılırılmış	85,4	8,3	4,8	1,2	0,3
SOSYOEKONOMİK STATÜ					
En üst grup	71,8	16,1	8,5	3,3	0,3
Üst grup	85,3	9,1	4,3	1,2	0,2
Üst orta grup	93,1	4,2	2,2	0,3	0,2
Alt orta grup	97,1	1,9	0,7	0,2	0,1
En alt grup	99,1	0,5	0,2	0,1	0,1

SES yükseldikçe bar, gece kulübü gibi yerlere gidenlerin oranı her durumda yükselmektedir. Nadiren bu gibi yerlere gidenlerin oranı en üst SES grubunda (%16) ve üst SES grubunda (%9)'a yükselmektedir.

9.9. Kiraathane/ Kahvehaneye Gitme

Tablo 119'da görüldüğü üzere, araştırma kapsamında Türkiye geneli bireylerin %80'i kiraathane ve kahvehane gibi yerlere hiç gitmediğini belirtmektedir. Nadiren ve bazen (%7) gidenlerin oranı her zaman gidenlerden yüksektir.

Üç büyük il arasında kiraathane/kahvehane gibi yerlere hiçbir zaman gitmeyenlerin oranının en yüksek olduğu il Ankara'dır (%87). İzmir bazen, sıklıkla ve her zaman kiraathane/kahvehane gibi yerlere gidenlerin oranının en yüksek olduğu ildir.

Bölgeler açısından bakıldığında her zaman kiraathane/kahvehaneye gidenlerin oranı tüm bölgelerde az olmakla beraber, Batı Marmara %9 oranla öne çıkmaktadır. Sıklıkla gidenler içinde Batı Marmara (%11), Ege ve Doğu Karadeniz (%7) ilk üç sırada yer almaktadır. Hiçbir zaman kiraathane/kahvehaneye gitmeyenlerin oranı genellikle yüksek olurken Batı Anadolu (%87) ve Akdeniz (%86)'de en yüksek, Batı Marmara'da (%62) en düşüktür. Kiraathane/kahvehaneye bazen gidenlerin oranı Ortadoğu Anadolu (%10) ve Kuzeydoğu Anadolu (%10)'da en yüksek, Batı Anadolu'da (%4) en düşüktür.

Türkiye genelinde kadınların %99'u, erkeklerin %60'ı hiç kiraathane/kahvehane gibi yerlere gitmemektedir. Erkeklerin %4'ü sıklıkla, %8'i her zaman %14'ü bazen bu mekânlara gitmektedir.

Kiraathane ve kahvehane gibi yerlere hiç gitmediğini belirtenlerin oranı yaş grupları dikkate alındığında %75 ile %86 arasında değişmektedir. 45 yaş üstü gruplarda bu mekânlara sıklıkla gittiğini belirtenlerin oranı %5-6 seviyesinde iken her zaman gittiğini belirtenlerin oranı ise %3'tür.

Öğrenim durumuna göre incelendiğinde, bir okul bitirmeyenler hariç, eğitim seviyesi arttıkça hiçbir zaman ve nadiren kiraathane/kahvehaneye gitme oranları artmakta; sıklıkla ve her zaman gitme oranları azalmaktadır.

Hanehalkı tipleri karşılaştırıldığında sık sık kiraathane/kahvehaneye gitme oranlarının farklılaşmadığı ancak nadiren gidenlerin oranı çekirdek ailelerde (%8), bazen gidenlerin oranı da geniş ailelerde (%8) daha fazladır. Her zaman kiraathane/kahvehaneye gidenlerin oranı dağılmış ailelerde (%3) nispeten yüksektir.

SES'e göre ele alındığında kiraathane/kahvehaneye hiçbir zaman gitmeyenler en üst SES grubundan (%86) alt orta SES grubuna (%77) doğru azalmakta, en alt SES grubunda (%84) yeniden yükselmektedir. Bu tür yerlere her zaman, sıklıkla ve bazen gidenlerin oranı alt orta SES ve üst orta SES gruplarında nispeten daha yüksektir.

9.10. Spor Yapma

Tablo 120'de görüldüğü üzere, Türkiye genelinde bireylerin %67'si hiç spor yapmadığını belirtmiştir. Nadiren spor yapanların oranı (%11), bazen spor yapanların oranı (%12) ve sıklıkla ve her zaman spor yapanların oranı ise (%10)'dur.

Ankara, üç büyük il arasında %60 ile hiçbir zaman spor yapmayanların oranının en yüksek olduğu ildir. Nadiren ve bazen spor yapanların oranı üç ilde de birbirine yakın oranlardadır. Her zaman spor yapanların oranı İzmir'de en yüksektir (%5).

Spor yapanlar arasında en yüksek oranlar "her zaman" seçeneğinde %4 ile Ege ve Batı Karadeniz, "sıklıkla" seçeneğinde %8 ile Ege ve Batı Anadolu, "hiçbir zaman" seçeneği için ise %79 ile Kuzeydoğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu karşımıza çıkmaktadır.

Cinsiyet açısından incelendiğinde kadınların %78'i, erkeklerin %57'si hiçbir zaman spor yapmamaktadır. Her zaman (%4) ve sıklıkla (%10)

Tablo 119. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Kiraathane/Kahvehane vb. Yerlere Gitme

	Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
Türkiye	79,6	7,5	7,1	4,0	1,8
ÜÇ BÜYÜK İL					
İstanbul	83,6	8,4	5,3	2,1	0,6
Ankara	87,4	7,0	3,9	1,1	0,5
İzmir	76,9	7,9	8,4	3,7	3,2
BÖLGE					
İstanbul	83,6	8,4	5,3	2,1	0,6
Batı Marmara	62,0	8,5	9,0	11,1	9,4
Doğu Marmara	75,7	6,7	9,3	5,6	2,7
Ege	72,4	7,9	9,2	7,5	3,0
Akdeniz	86,1	5,3	4,8	2,5	1,3
Batı Anadolu	86,8	6,6	4,4	1,5	0,8
Orta Anadolu	84,0	5,8	5,5	3,7	0,9
Batı Karadeniz	77,1	9,8	7,8	3,5	1,9
Doğu Karadeniz	73,5	9,6	9,1	7,2	0,5
Kuzeydoğu Anadolu	76,3	6,4	10,1	4,9	2,4
Ortadoğu Anadolu	77,0	8,2	10,2	3,2	1,3
Güneydoğu Anadolu	81,5	8,1	8,3	1,5	0,6
CİNSİYET					
Erkek	59,8	14,6	14,1	7,9	3,6
Kadın	98,9	0,6	0,3	0,1	0,1
YAŞ					
15-17	86,4	6,7	5,0	1,5	0,5
18-24	78,6	8,9	7,9	3,7	1,0
25-34	82,1	8,0	6,0	2,7	1,2
35-44	80,6	7,7	7,0	3,4	1,4
45-54	75,6	7,9	8,5	5,3	2,7
55-64	74,5	7,3	8,6	6,4	3,2
65+	81,4	4,6	6,2	5,0	2,8
ÖĞRENİM DURUMU					
Bir okul bitirmedi	91,6	2,6	3,1	1,9	0,8
İlkokul	75,9	7,6	8,2	5,5	2,8
İlköğretim/ortaokul	78,7	8,0	7,7	4,0	1,6
Lise	76,5	9,3	8,5	3,9	1,8
Üniversite/lisansüstü	81,4	8,8	6,1	2,7	1,0
HANEHALKI TİPİ					
Çekirdek	79,3	7,9	7,1	3,9	1,7
Geniş	79,5	6,9	7,8	4,1	1,7
Dağılmış	81,2	6,2	5,8	4,1	2,8
SOSYOEKONOMİK STATÜ					
En üst grup	86,4	6,0	4,6	1,9	1,1
Üst grup	82,7	8,0	5,6	2,8	1,0
Üst orta grup	78,7	7,9	7,4	4,1	1,9
Alt orta grup	77,0	7,7	8,2	4,8	2,4
En alt grup	83,6	5,3	6,0	3,7	1,4

Tablo 120. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Spor Yapma

	Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
Türkiye	67,5	11,2	11,7	7,1	2,5
ÜÇ BÜYÜK İL					
İstanbul	57,3	15,8	15,0	9,6	2,3
Ankara	59,9	15,0	13,2	9,1	2,9
İzmir	55,5	13,1	14,9	11,1	5,4
BÖLGE					
İstanbul	57,3	15,8	15,0	9,6	2,3
Batı Marmara	67,3	11,2	12,5	6,2	2,8
Doğu Marmara	68,4	8,6	13,2	7,4	2,4
Ege	66,4	10,9	10,9	8,1	3,6
Akdeniz	69,5	8,7	11,3	7,5	2,9
Batı Anadolu	64,1	13,6	11,9	7,7	2,7
Orta Anadolu	73,0	7,2	10,9	6,4	2,5
Batı Karadeniz	68,5	11,9	10,3	5,7	3,6
Doğu Karadeniz	75,7	10,1	7,0	5,8	1,3
Kuzeydoğu Anadolu	79,1	8,9	7,1	3,1	1,7
Ortadoğu Anadolu	74,0	8,5	12,1	4,5	0,9
Güneydoğu Anadolu	79,0	8,9	8,2	3,1	0,8
CİNSİYET					
Erkek	56,6	14,5	15,0	10,2	3,7
Kadın	78,2	7,9	8,5	4,1	1,3
YAŞ					
15-17	48,3	14,2	17,7	13,9	5,8
18-24	52,1	15,3	17,3	11,1	4,3
25-34	58,0	14,5	15,5	9,6	2,5
35-44	69,4	12,3	11,0	5,3	2,0
45-54	75,7	9,4	8,5	5,1	1,3
55-64	78,7	6,4	8,4	4,6	1,9
65+	89,3	3,3	3,8	2,2	1,4
ÖĞRENİM DURUMU					
Bir okul bitirmede	94,8	2,1	2,0	1,0	0,1
İlkokul	83,1	7,2	6,6	2,3	0,9
İlköğretim/ortaokul	60,5	13,3	14,0	8,8	3,3
Lise	52,0	14,8	17,7	11,2	4,3
Üniversite/lisansüstü	37,8	20,4	21,3	15,7	4,8
HANEHALKI TİPİ					
Çekirdek	64,6	12,3	13,0	7,6	2,6
Geniş	78,9	8,0	7,6	3,9	1,5
Dağılmış	62,8	10,6	12,2	10,5	3,9
SOSYOEKONOMİK STATÜ					
En üst grup	30,9	16,8	23,5	21,7	7,1
Üst grup	46,9	16,3	18,7	13,3	4,9
Üst orta grup	64,1	12,7	13,1	7,3	2,8
Alt orta grup	78,8	8,5	7,9	3,8	1,1
En alt grup	90,9	3,6	3,7	1,3	0,4

spor yapanların oranı erkeklerde yüksektir. Kadınlarda nadiren ve bazen spor yapanların oranı %8'dir.

Yaş grubu yükseldikçe hiçbir zaman spor yapmayanların oranı artarak 65 yaş ve üstü grupta %89'a ulaşmaktadır. Her zaman spor yapanların durumu bunun tersidir. Her zaman ve sıklıkla spor yapanların oranı 15-24 yaş aralığında en yüksek orana (%15-%20) ulaşmaktadır. 65 yaş ve üzeri grubun %4'ü bazen spor yapmaktadır.

Öğrenim durumu yükseldikçe hiçbir zaman spor yapmayanların oranı düşmektedir. Bir okul bitirmeyenlerin %95'i, üniversite/lisansüstü mezunlarının %38'i hiçbir zaman spor yapmamaktadır. Diğer spor yapma durumları dikkate alındığında eğitim düzeyi yükseldikçe spor yapanların oranı da yükselmektedir.

Spor yapma sıklığı açısından çekirdek ve dağılmış aileler birbirine benzer oranlara sahiptir. Geniş ailelere mensup bireylerin sporla ilişkisi bu iki hanehalkı tipinden farklılaşmaktadır. Geniş ailelerin %79'u hiç spor yapmadığını belirtirken bu oran çekirdek ailelerde %65, dağılmış ailelerde %63'tür. Sıklıkla ve her zaman spor yaptığını belirtenler dağılmış ailelerde daha fazladır.

SES yükseldikçe hiç spor yapmadığını söyleyenlerin oranı düşmekte, her durumda spor yaptığını söyleyenlerin oranı artmaktadır. En üst SES grubundakilerin %31'i, en alt SES grubundakilerin %91'i hiçbir zaman spor yapmamaktadır. En üst SES grubundakilerin %7'si her zaman, %22'si sıklıkla spor yaptığını ifade etmektedir. Bu oranlar Türkiye ortalamasının üzerindedir.

9.11. Dikiş, Marangozluk, Tamirat vb. El İşleri Yapma

Araştırma kapsamında bireylere dikiş/marangozluk/tamirat vb. el işlerini ne sıklıkta yaptıkları sorulmuştur. Tablo 121'de özetlendiği üzere, Türkiye genelinde bireylerin %60'ı bu işi hiçbir zaman yapmadıklarını söylemişlerdir. Her zaman yapanların oranı %2, nadiren yapanların oranı %16 sıklıkla yapanların oranı ise %7'dir.

Üç büyük il arasında bu tür işleri hiçbir zaman yapmadığını belirtenlerin oranı İstanbul'da (%64) en yüksek, sıklıkla (%6) ve her zaman (%2) yaparım diyenlerin oranı ise en düşüktür. Dikiş, marangozluk, tamirat ve el işi gibi işleri yaptığını belirtenlerin oranı her seçenekte İzmir'de en yüksek orandadır.

Dikiş, marangozluk, tamirat gibi el işlerini hiç yapmadığını söyleyenlerin en yüksek olduğu bölge (%69) Güneydoğu Anadolu Bölgesi'dir. Doğu Karadeniz'de bu işleri sıklıkla (%10) ve nadiren (%23) yaptığını söyleyenlerin oranları diğer bölgelere nispeten daha yüksektir.

Dikiş, marangozluk, tamirat gibi işleri sıklıkla kadınlar (%9), erkekler (%4) oranında yapmaktadır. Nadiren bu işleri yapan erkek ve kadınlar arasında çok fark yoktur.

Yaş grupları arasında hiçbir zaman dikiş, marangozluk, tamirat gibi el işleri yapmayanlarda en düşük oran %52 ile 45-54 yaş grubundadır. 35-54 yaş grubu hem nadiren hem de sıklıkla bu işleri yapanların başında gelmektedir. Her zaman bu işleri yapanların oranında yaş grupları açısından büyük farklılıklar görülmemektedir. 65 ve üstü yaş grubunda bu işleri nadiren yapanların oranı %13 iken her zaman yapanların oranı %2'dir.

İlkokul mezunları dikiş, marangozluk, tamirat gibi el işlerini bazen, sıklıkla ve her zaman diğer gruplardan daha yüksek oranda yapmaktadır.

Hiç dikiş, marangozluk, tamirat gibi el işleri yapmadığını belirtenlerin en yüksek oranda olduğu hanehalkı tipi %65 ile dağılmış ailelerdir. Bu işleri sıklıkla ve her zaman yaptığını söyleyenler aile tiplerine göre büyük farklılıklar göstermektedir. Çekirdek aileler bu işleri nadiren yapanlar içinde öndedir (%17).

SES'e göre bakıldığında, dikiş, marangozluk, tamirat gibi işleri sıklıkla ve her zaman yapanların oranı her SES grubunda diğer seçeneklerden daha azdır. Nadiren ve bazen bu işleri yapanlar

Tablo 121. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Dikiş, Marangozluk, Tamirat gibi El İşleri Yapma

	Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
Türkiye	60,1	16,2	14,7	6,8	2,3
ÜÇ BÜYÜK İL					
İstanbul	63,6	17,5	11,5	5,6	1,8
Ankara	54,8	16,8	17,6	8,1	2,7
İzmir	45,7	20,3	19,6	10,7	3,8
BÖLGE					
İstanbul	63,6	17,5	11,5	5,6	1,8
Batı Marmara	55,3	16,4	15,6	9,4	3,3
Doğu Marmara	63,1	12,2	15,6	7,5	1,6
Ege	51,3	20,6	18,3	7,4	2,5
Akdeniz	65,9	13,1	12,0	6,7	2,3
Batı Anadolu	58,1	15,8	15,8	7,6	2,7
Orta Anadolu	59,4	12,5	18,6	7,2	2,3
Batı Karadeniz	53,0	17,8	18,0	7,6	3,6
Doğu Karadeniz	52,7	23,3	13,0	9,6	1,4
Kuzeydoğu Anadolu	59,6	15,5	15,1	7,1	2,7
Ortadoğu Anadolu	55,3	17,4	18,6	5,3	3,4
Güneydoğu Anadolu	68,8	13,8	11,4	4,4	1,6
CİNSİYET					
Erkek	66,8	15,9	11,6	4,4	1,3
Kadın	53,5	16,5	17,7	9,1	3,3
YAŞ					
15-17	77,4	9,1	8,8	3,1	1,5
18-24	66,2	15,1	11,9	5,2	1,7
25-34	57,7	17,8	15,7	6,7	2,1
35-44	52,9	18,0	17,7	8,9	2,6
45-54	51,8	17,9	18,3	8,7	3,3
55-64	58,8	16,2	15,2	7,4	2,4
65+	73,2	13,0	8,4	3,7	1,7
ÖĞRENİM DURUMU					
Bir okul bitirmede	66,7	13,0	13,0	5,0	2,4
İlkokul	54,7	17,0	17,0	8,5	2,7
İlköğretim/ortaokul	63,7	14,8	13,4	6,0	2,1
Lise	60,4	16,8	14,2	6,5	2,1
Üniversite/lisansüstü	60,2	18,5	13,5	6,2	1,7
HANEHALKI TİPİ					
Çekirdek	58,6	17,0	14,9	7,2	2,3
Geniş	61,6	14,7	15,2	6,0	2,4
Dağılmış	65,3	14,5	12,4	5,8	2,0
SOSYOEKONOMİK STATÜ					
En üst grup	57,1	16,8	16,7	7,1	2,3
Üst grup	58,0	17,2	14,1	7,7	3,0
Üst orta grup	58,1	17,0	15,3	7,2	2,4
Alt orta grup	61,2	15,6	14,7	6,5	2,0
En alt grup	68,0	13,4	12,1	4,6	1,9

her SES grubunda birbirlerine yakın oranda olup bu oranlar diğer durumlardan nispeten fazladır. En alt SES grubunda dikiş, marangozluk, tamirat gibi işleri hiç yapmayanların oranı diğer SES gruplarına oranla daha fazladır.

9.12. TV/VCD/DVD Seyretme

Araştırma kapsamında bireylere ne sıklıkta TV/VCD/DVD izledikleri sorulmuştur. Tablo 122'de görüleceği üzere, Türkiye genelinde bireylerin %23'ü hiçbir zaman seyretmediklerini belirtirken sıklıkla seyredenlerin oranı %29'dur. Her zaman seyredenler ise %11'dir.

Üç büyük il arasında, hiçbir zaman TV/VCD/DVD seyretmediğini söyleyenlerin oranı İstanbul'da (%17) en yüksek, İzmir'de (%10) en düşüktür. İzmir birinci sırada sıklıkla (%35) ve her zaman (%21) TV/VCD/DVD seyrettiğini belirtmektedir. Bazen seyredenlerin oranı ise İstanbul'da %28 iken Ankara (%22) ve İzmir'de (%23) birbirine daha yakındır.

Hiçbir zaman TV/VCD/DVD seyretmediğini belirtenler en yüksek Güneydoğu Anadolu (%40) ve Kuzeydoğu Anadolu (%36) bölgeleridir. Her zaman seyrettiğini söyleyen Ege (%19), Batı Marmara (%17), Batı Karadeniz (%16) bölgesi ilk üç sıradadır. Sıklıkla TV/VCD/DVD seyrettiğini söyleyen Doğu Karadeniz (%35), Batı Marmara (%35) ve Ege ile Doğu Marmara (%34) bölgesi ilk üç sıradadır.

Hiç TV/VCD/DVD seyretmeyenler ile her zaman seyredenler kadın ve erkekler için birbirine yakın orandadır.

Yaş grubu bakımından incelendiğinde hiçbir zaman TV/VCD/DVD seyretmediğini belirtenlerin oranı 65 ve üstü grupta (%34) en yüksektir. Sıklıkla seyredenlerin oranı 15-17 (%35), 18-24 (%33), 25-34 (%31) yaş guruplarında nispeten yüksektir. Nadiren, bazen TV/VCD/DVD seyrettiğini belirtenlerin oranları hemen hemen bütün yaş guruplarında birbirine yakındır.

Öğrenim durumu yükseldikçe hiçbir zaman TV/VCD/DVD seyretmeyenlerin oranı düşmektedir. Bu oran üniversite/lisansüstü mezunlarında %12 iken, herhangi bir okul bitirmemişlerde %36'dır. Bir okul bitirmeyenlerin %9'u her zaman, %20'si sıklıkla seyrettiğini belirtmiştir. Nadiren ve bazen TV/VCD/DVD seyredenlerin oranları her eğitim düzeyinde birbirine yakındır.

Hiçbir zaman TV/VCD/DVD seyretmediğini belirtenlerin oranı geniş hanehalkı tipinde (%27) nispeten yüksektir. Sıklıkla seyredenlerin nispeten az olduğu hane tipi ise %26 ile geniş ailelerdir. Diğer TV/VCD/DVD seyretme durumlarında hane yapıları arasında büyük farklılık görülmemektedir.

SES yükseldikçe hiçbir zaman TV/VCD/DVD seyretmeyenlerin oranı düşmektedir. Sıklıkla seyrettiğini söyleyenlerin oranı en alt SES grubunda %20 iken en üst SES grubunda %39 olmaktadır. Her zaman, nadiren ve bazen TV/VCD/DVD seyredenlerin oranı tüm SES gruplarında genellikle birbirine yakın oranlardadır.

9.13. Spor Müsabakalarını İzleme

Tablo 123'le görüldüğü üzere, Türkiye genelinde bireylerin %76'sı hiçbir zaman spor müsabakası izlemeye gitmediğini, %2'si her zaman, %5'i sıklıkla gittiğini belirtmektedir. %9'u nadiren, %8'i ise bazen spor müsabakası izlemektedir.

Üç büyük ilde her zaman müsabaka izlemeye gidenlerin oranı %2'dir. Nadiren müsabaka izlemeye gidenler Ankara'da %16 ve İstanbul'da %13'tür.

Bölgeler içinde hiçbir zaman spor müsabakası izlemeyenlerin en yüksek oranlar Güneydoğu Anadolu (%84), Orta Anadolu (%83) ve Kuzeydoğu Anadolu (%81), sıklıkla izleyenlerde ise Batı Marmara (%9) olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 122. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre TV/VCD/DVD Seyretme

	Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
Türkiye	22,7	13,8	23,9	28,8	10,8
ÜÇ BÜYÜK İL					
İstanbul	17,4	18,3	27,9	28,6	7,8
Ankara	14,6	15,7	22,1	37,9	9,7
İzmir	9,6	11,0	23,5	34,7	21,3
BÖLGE					
İstanbul	17,4	18,3	27,9	28,6	7,8
Batı Marmara	15,7	10,7	21,2	35,1	17,4
Doğu Marmara	23,9	9,7	23,0	33,8	9,7
Ege	12,8	11,8	22,1	34,4	18,9
Akdeniz	27,8	12,2	23,6	27,7	8,7
Batı Anadolu	21,5	15,7	23,0	30,9	8,9
Orta Anadolu	24,1	13,3	25,3	27,9	9,3
Batı Karadeniz	24,9	13,5	22,2	23,8	15,6
Doğu Karadeniz	16,3	19,3	24,5	35,5	4,3
Kuzeydoğu Anadolu	35,8	10,1	20,9	20,5	12,8
Ortadoğu Anadolu	26,4	14,2	27,0	22,7	9,8
Güneydoğu Anadolu	39,9	12,7	20,8	18,3	8,2
CİNSİYET					
Erkek	21,6	14,7	23,3	30,2	10,2
Kadın	23,7	13,0	24,4	27,5	11,4
YAŞ					
15-17	16,4	12,2	24,5	35,4	11,5
18-24	15,4	13,8	25,5	32,8	12,5
25-34	18,0	15,0	25,3	31,2	10,6
35-44	22,9	16,0	24,9	26,2	10,1
45-54	24,3	13,8	24,3	27,2	10,4
55-64	29,5	11,6	20,3	27,3	11,3
65+	34,2	10,9	20,1	24,4	10,4
ÖĞRENİM DURUMU					
Bir okul bitirmede	36,2	12,4	22,0	20,5	9,0
İlkokul	27,5	12,2	22,9	26,6	10,8
İlköğretim/ortaokul	20,1	13,8	24,2	30,4	11,4
Lise	15,6	14,9	25,1	32,3	12,1
Üniversite/lisansüstü	11,9	17,2	25,7	34,9	10,3
HANEHALKI TİPİ					
Çekirdek	21,2	14,2	24,0	29,9	10,7
Geniş	27,3	13,0	23,9	25,6	10,3
Dağılmış	22,2	13,2	23,3	29,2	12,1
SOSYOEKONOMİK STATÜ					
En üst grup	9,5	15,0	24,4	39,5	11,6
Üst grup	14,1	14,8	25,3	33,7	12,0
Üst orta grup	20,4	14,1	24,5	30,0	11,0
Alt orta grup	26,7	13,3	23,3	26,5	10,2
En alt grup	36,3	12,4	21,2	20,3	9,9

Tablo 123. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Spor Müsabakalarını İzleme

	Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
Türkiye	75,6	9,3	8,2	5,2	1,6
ÜÇ BÜYÜK İL					
İstanbul	68,8	13,5	10,2	5,8	1,7
Ankara	66,0	15,9	9,5	6,9	1,7
İzmir	74,6	9,6	9,4	4,5	1,8
BÖLGE					
İstanbul	68,8	13,5	10,2	5,8	1,7
Batı Marmara	68,9	8,7	11,0	9,2	2,2
Doğu Marmara	74,2	6,6	9,4	7,8	1,9
Ege	79,5	8,0	7,6	3,5	1,4
Akdeniz	78,3	7,2	7,1	5,6	1,8
Batı Anadolu	71,3	13,1	8,2	5,9	1,5
Orta Anadolu	83,4	6,6	5,1	4,2	0,8
Batı Karadeniz	76,6	8,1	8,2	4,3	2,8
Doğu Karadeniz	73,6	11,2	9,2	4,6	1,4
Kuzeydoğu Anadolu	80,8	5,9	6,6	4,4	2,3
Ortadoğu Anadolu	79,0	8,7	7,6	3,2	1,5
Güneydoğu Anadolu	83,8	7,3	6,0	2,3	0,5
CİNSİYET					
Erkek	60,1	14,4	13,5	9,1	2,9
Kadın	90,8	4,4	3,1	1,4	0,4
YAŞ					
15-17	60,8	13,8	14,1	9,0	2,3
18-24	62,9	13,3	11,9	8,9	2,9
25-34	68,5	11,6	10,6	7,2	2,1
35-44	77,2	9,6	7,8	4,1	1,3
45-54	80,6	8,0	6,8	3,5	1,2
55-64	84,9	5,8	5,3	2,9	1,1
65+	94,0	2,5	1,8	1,2	0,4
ÖĞRENİM DURUMU					
Bir okul bitirmedi	96,9	1,4	0,9	0,6	0,2
İlkokul	87,4	5,4	4,7	1,9	0,6
İlköğretim/ortaokul	68,7	11,3	10,9	6,9	2,1
Lise	63,7	12,8	12,2	8,6	2,7
Üniversite/lisansüstü	54,9	18,0	14,3	9,9	2,9
HANEHALKI TİPİ					
Çekirdek	73,6	10,1	9,2	5,3	1,8
Geniş	83,7	6,5	5,6	3,4	0,9
Dağılmış	72,1	10,4	7,9	7,7	2,0
SOSYOEKONOMİK STATÜ					
En üst grup	51,5	18,8	13,3	12,5	3,9
Üst grup	60,6	14,0	13,9	8,9	2,6
Üst orta grup	73,3	10,1	9,1	5,7	1,7
Alt orta grup	83,2	6,9	5,7	3,1	1,1
En alt grup	92,9	3,0	2,7	1,1	0,3

Cinsiyet açısından bakıldığında, hiç spor müsabakası izlemeye gitmediğini söyleyen erkeklerin oranı %60, kadınların oran %91'dir (Tablo 123).

Yaş azaldıkça hiçbir zaman spor müsabakası izlemeye gitmeyenlerin oranı da azalmaktadır. Sıklıkla spor müsabakası izlediğini belirtenler 15-34 yaş aralığında daha yüksek oranlara sahiptir. Her zaman müsabaka izleyenlerin oranı en yüksek 18-24 yaş grubundadır (%3).

Öğrenim düzeyi yükseldikçe hiçbir zaman spor müsabakası izlemeye gitmediğini söyleyenlerin oranı düşmektedir. Herhangi bir okul bitirmemiş olanların %97'si hiçbir zaman spor müsabakası izlemezken her zaman ve sıklıkla müsabaka izlemeye gidenlerin toplamı %1'i bulmamaktadır. Üniversite/lisansüstü mezunlarından spor müsabakası izlemeye gidenleri oranı daha yüksektir.

Hanehalkı tipleri pek farklılaşmasa da geniş ailelerde müsabaka izlemeye gidenlerin oranı bütün seçeneklerde daha azdır.

SES yükseldikçe hiç spor müsabakası izlemeye gitmediğini söyleyenlerin oranı düşmektedir. En üst SES grubunda nadiren ve sıklıkla ve her zaman müsabaka izlemeye gidenlerin oranı diğerlerine nispeten daha yüksektir.

9.14. Evde Kağıt, Okey, Tavla, Bilgisayar Oyunu vb. Oyunlar Oynama

Araştırmaya katılan tüm bireylerin evde kâğıt, okey, tavla, bilgisayar oyunu vb. oyunlar oynayıp oynamadığına ilişkin sonuçlar Tablo 124'te özetlenmiştir. Türkiye genelinde bireylerin %79'u evde hiç kâğıt, okey, tavla, bilgisayar oyunu gibi oyunlar oynamadığını belirtmektedir. Bu oyunları nadiren (%7) ve bazen (%8) oynayanların oranı sıklıkla ve her zaman oynayanlardan fazladır.

Üç büyük il açısından bakılırsa, evde kâğıt, okey, tavla, bilgisayar oyunu gibi oyunlar oynamayanlar İzmir'de %67, İstanbul'da %75'tir. Bazen oynayanlar İzmir'de (%13) nispeten yüksektir.

Evde kâğıt, okey, tavla, bilgisayar oyunu gibi oyunları hiç oynamayanlar daha çok Güneydoğu Anadolu, Kuzeydoğu Anadolu ve Ortadoğu Anadolu (%87)'dur. Her zaman oynayanlar Ege, Batı Karadeniz ve Akdeniz (%2) Bölgelerindedir. Bazen oynayanlar en yüksek oranda Ege'de (%10) görülmektedir.

Kadınların %86'sı, erkeklerin %73'ü evde hiç kâğıt, okey, tavla, bilgisayar oyunu gibi oyunlar oynamadığını söylemektedir. Nadiren, bazen, sıklıkla ve her zaman oynayanlarda en yüksek oranlar erkeklerdedir.

Yaş grubu yükseldikçe bu oyunları hiç oynamayanların oranı yükselmekte, 65 yaş ve üstünde %96'ya çıkmaktadır. Evde nadiren ve bazen kâğıt, okey, tavla, bilgisayar oyunu gibi oyunları oynayanların oranı genç yaş gruplarında fazladır.

Öğrenim durumu yükseldikçe evde kâğıt, okey, tavla, bilgisayar oyunu gibi oyunlar oynayanların oranı artmaktadır. Herhangi bir okul bitirmemiş olanların %1'i nadiren evde bu tür oyunları oynamadığını belirtirken bu oran üniversite/lisansüstü mezunlarda %15'tir. İlköğretim/ortaokul, lise ve üniversite/lisansüstü mezunlarının sıklıkla evde oyun oynayanları birbirine yakın oranlardadır.

Evde kâğıt, okey, tavla, bilgisayar oyunu gibi oyunların sıklıkla ve her zaman en yüksek oranda oynadığı hanehalkı tipi %7 ile dağılmış ailelerdir. En düşük olduğu hane halkı tipi ise %3 ile geniş ailelerdir.

SES yükseldikçe bu tür oyunları evde oynayanların oranı yükselmektedir. Evde kâğıt, okey, tavla, bilgisayar oyunu gibi oyunları hiçbir zaman oynamayanlar en üst SES grubunda %57, en alt SES grubunda ise %96'dır.

9.15. Sigara Kullanımı

Tablo 125'te özetlendiği üzere, araştırma kapsamında cevaplayıcılara sigara kullanıyor musunuz sorusu yöneltilmiş ve "evet, her gün", "evet, ara sıra", "hayır, içiyordum bıraktım" ve "hayır, hiç kullanmadım." seçeneklerinden birini

Tablo 124. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Evde Kâğıt, Okey, Tavla, Bilgisayar Oyunu vb. Oyunlar Oynama

	Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
Türkiye	79,5	7,3	8,0	4,0	1,2
ÜÇ BÜYÜK İL					
İstanbul	75,4	10,1	9,6	3,9	1,0
Ankara	71,6	11,3	9,8	6,3	1,1
İzmir	67,5	10,6	13,0	6,2	2,7
BÖLGE					
İstanbul	75,4	10,1	9,6	3,9	1,0
Batı Marmara	80,0	5,6	7,8	5,1	1,5
Doğu Marmara	81,4	4,7	8,1	4,5	1,3
Ege	76,7	7,4	9,6	4,4	1,9
Akdeniz	77,9	6,5	9,2	4,7	1,6
Batı Anadolu	75,0	9,7	8,4	5,7	1,2
Orta Anadolu	85,0	5,0	5,7	3,2	1,1
Batı Karadeniz	80,7	7,2	6,8	3,6	1,8
Doğu Karadeniz	82,7	7,3	5,4	4,0	0,6
Kuzeydoğu Anadolu	87,5	5,2	4,7	1,9	0,6
Ortadoğu Anadolu	86,6	5,6	5,6	2,0	0,2
Güneydoğu Anadolu	87,5	5,9	4,7	1,6	0,2
CİNSİYET					
Erkek	72,7	9,8	10,1	5,5	1,8
Kadın	86,2	4,8	5,9	2,5	0,6
YAŞ					
15-17	60,1	8,8	14,6	11,9	4,6
18-24	66,8	10,0	12,5	8,1	2,5
25-34	73,2	10,1	10,9	4,7	1,1
35-44	81,4	7,9	7,4	2,6	0,7
45-54	85,9	6,1	5,7	1,8	0,4
55-64	89,5	4,0	4,1	1,9	0,5
65+	95,7	1,8	1,4	0,8	0,3
ÖĞRENİM DURUMU					
Bir okul bitirmede	97,4	1,2	0,9	0,4	0,1
İlkokul	90,4	4,1	4,1	1,1	0,3
İlköğretim/ortaokul	72,5	8,4	10,0	6,6	2,4
Lise	68,9	10,1	12,5	6,5	2,0
Üniversite/lisansüstü	62,4	14,7	14,5	6,9	1,5
HANEHALKI TİPİ					
Çekirdek	77,5	7,9	9,0	4,4	1,2
Geniş	87,3	5,2	4,5	2,0	1,0
Dağılmış	76,4	7,8	8,9	5,2	1,7
SOSYOEKONOMİK STATÜ					
En üst grup	56,9	15,1	17,2	8,8	2,0
Üst grup	65,7	11,3	13,2	7,7	2,1
Üst orta grup	76,9	8,1	9,1	4,6	1,4
Alt orta grup	87,0	5,1	5,0	2,0	0,8
En alt grup	95,6	2,0	1,7	0,5	0,2

seçmeleri istenmiştir. Türkiye genelinde sigara kullanım oranları şöyledir: Soruya bireylerin %26'sı evet, her gün,%4'ü evet, ara sıra, %14'ü hayır, içiyordum bıraktım ve %56'sı ise hayır, hiç kullanmadım cevabını vermiştir.

Üç büyük il arasında her gün sigara içenlerin oranı birbirine yakındır. Bu durum ara sıra içenler için de geçerlidir. Ancak daha önce sigara içip bırakmış olanların oranı İzmir'de (%19), Ankara ve İstanbul'dan (%14) daha yüksektir. Hiç kullanmayanların oranı Ankara ve İstanbul'da aynı (%50) iken İzmir'de nispeten daha azdır (%46).

Her gün sigara içenlerin oranı Batı Marmara (%31) ve Doğu Marmara'da (%30) yüksektir. Hiç sigara kullanmayanlar Güneydoğu Anadolu (%67), Ortadoğu Anadolu (%65) ve Doğu Karadeniz'de (%61) daha yüksek orana sahiptir. Sigara içmeyi bırakmış olanların oranı Batı Marmara (%18), Doğu Karadeniz (%16) ve Batı Karadeniz (%16) Bölgelerinde daha yüksektir.

Cinsiyete göre bakıldığında; kadınların %76'sı, erkeklerin %35'i hiç sigara içmemiştir. Erkeklerin %20'si, kadınların %7'si sigarayı bırakmıştır. Her gün sigara içen erkeklerin oranı (%40), kadınların oranından (%13) yüksektir.

Her gün sigara içenlerin oranı 18-44 yaş aralıklarında (%24-35%) daha yüksektir. Sigara içmeyi bırakanların oranı yaş ilerledikçe artmaktadır. Ara sıra sigara içenlerin oranı 25-44 (%6) yaş aralığında diğer yaş gruplarına nispeten daha yüksektir.

Öğrenim durumunun yükseldikçe, üniversite/lisansüstü mezunlar hariç, her gün sigara içenlerin oranı artmaktadır. Üniversite/lisansüstü mezunlar arasında sigarayı bırakanlar %15'tir. Hiç kullanmayanların oranı herhangi bir okul bitirmeyenlerde (%76) en yüksektir. Sigara kullanımı ile eğitim düzeyi arasında her koşulda genel bir ilişki kurmak mümkün değildir.

Hanehalkı tipi bazında çok keskin bir farklılaşma yoktur. Hiç sigara içmeyenlerin (%60) oranı geniş aile bireylerinde daha yüksektir.

SES yükseldikçe hiç kullanmamış olanlar hariç diğer oran yükselmektedir. En alt SES grubunun %20'si her gün sigara içerken bu SES grubunun %64'ü hiç sigara kullanmamıştır. Ara sıra sigara içenlerin oranı SES yükseldikçe artmaktadır.

9.16. Alkol Kullanımı

Tablo 126'da özetlendiği üzere, Türkiye genelinde bireylerin alkol kullanımına ilişkin bulgular şöyledir: Bireylerin %74'ü hiç alkol kullanmadığını belirtmektedir. Sadece özel günlerde alkol kullandığını belirtenlerin oranı %13, ayda birkaç kez alkol kullandığını söyleyenlerin oranı %3'tür. Her gün alkol kullananların oranı %1'den azdır. Alkolü bırakanların oranı %8'dir.

Üç büyük il arasında alkol kullanım oranının en yüksek olduğu il İzmir'dir. Hiç kullanmayanlar Ankara'da %73, İstanbul'da %70 ve İzmir'de %51'dir. Alkol kullanmayı bırakanların oranı İzmir'de (%11) diğer illere göre daha yüksektir.

Hiç alkol kullanmadığını söyleyenlerin oranı Ortadoğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu'da (%90) en yüksektir. Batı Marmara ve Doğu Marmara'da (%12) alkolü bırakanların oranı en yüksektir. Ayda birkaç kez alkol kullananların oranı Batı Marmara'da %6, Ege'de %4'tür.

Hiç alkol kullanmadığını söyleyen kadınların oranı %87'yi bulurken erkeklerin oranı %60'tır. Özel günlerde ve ayda birkaç kez alkol içenlerin oranı erkeklerde kadınlardan yüksektir. Alkolü bırakan erkeler %14, kadınlar %2'dir.

Hiç alkol kullanmayanların oranı 15-17 yaş grubunda (%87) en yüksektir. Alkol kullanıp da bırakanların oranı 45 yaş üstü grupta %10'u geçmektedir. Haftada 1-2 gün kullananların oranı da en fazla %2'dir.

Hiç alkol kullanmayanların oranı eğitim düzeyi yükseldikçe azalmaktadır. Alkol kullanıp da

Tablo 125. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Sigara Kullanımı

	Evet, her gün	Evet, ara sıra	Hayır, içiyordum bıraktım	Hayır, hiç kullanmadım
Türkiye	26,3	4,5	13,7	55,6
ÜÇ BÜYÜK İL				
İstanbul	30,7	5,6	13,9	49,8
Ankara	28,0	5,6	13,9	49,8
İzmir	29,4	6,0	18,5	46,1
BÖLGE				
İstanbul	30,7	5,6	13,9	49,8
Batı Marmara	31,1	5,0	18,2	45,7
Doğu Marmara	30,2	4,2	15,4	50,2
Ege	26,8	4,7	15,7	52,7
Akdeniz	24,0	4,6	11,7	59,8
Batı Anadolu	26,9	3,9	13,7	55,5
Orta Anadolu	26,1	3,5	14,0	56,4
Batı Karadeniz	20,5	3,6	16,1	59,8
Doğu Karadeniz	18,1	4,6	16,4	60,9
Kuzeydoğu Anadolu	23,0	5,0	11,6	60,3
Ortadoğu Anadolu	21,7	3,7	9,6	65,0
Güneydoğu Anadolu	21,4	3,5	8,5	66,6
CİNSİYET				
Erkek	40,2	5,1	20,1	34,7
Kadın	12,7	3,9	7,4	76,0
YAŞ				
15-17	7,8	2,9	2,7	86,6
18-24	23,6	4,6	4,2	67,7
25-34	32,3	5,7	8,3	53,7
35-44	35,5	5,9	12,7	45,8
45-54	31,6	4,5	18,0	45,8
55-64	21,9	3,5	24,2	50,3
65+	9,1	1,5	26,4	63,0
ÖĞRENİM DURUMU				
Bir okul bitirmedi	11,0	2,6	10,8	75,7
İlkokul	27,7	4,2	17,9	50,2
İlköğretim/ortaokul	27,3	4,6	9,1	59,0
Lise	34,5	5,3	12,1	48,1
Üniversite/lisansüstü	26,2	5,7	15,1	52,9
HANEHALKI TİPİ				
Çekirdek	26,0	4,7	14,2	55,1
Geniş	23,8	4,3	12,2	59,7
Dağılmış	32,5	3,7	13,4	50,4
SOSYOEKONOMİK STATÜ				
En üst grup	30,0	5,5	17,2	47,3
Üst grup	28,4	5,3	15,5	50,9
Üst orta grup	27,3	4,5	14,0	54,3
Alt orta grup	25,5	4,3	12,6	57,6
En alt grup	19,8	3,6	12,0	64,5

Tablo 126. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Alkol Kullanımı

	Hayır,Hiç kullanmam	Kullanıyordum, bıraktım	Evet,Sadece özel günlerde	Evet,Ayda birkaç kez	Evet, haftada 1-2 gün	Evet,her gün
Türkiye	73,7	8,0	13,3	2,8	1,6	0,6
ÜÇ BÜYÜK İL						
İstanbul	70,1	6,8	16,6	3,9	1,9	0,7
Ankara	72,7	8,3	14,3	2,8	1,5	0,5
İzmir	50,7	10,5	26,8	6,3	4,7	1,0
BÖLGE						
İstanbul	70,1	6,8	16,6	3,9	1,9	0,7
Batı Marmara	58,9	12,3	18,5	5,6	3,7	1,0
Doğu Marmara	71,6	12,4	11,7	2,2	1,5	0,6
Ege	63,1	10,8	18,0	4,4	2,7	0,9
Akdeniz	70,3	7,3	17,2	2,9	1,5	0,9
Batı Anadolu	76,5	8,1	11,8	2,2	1,5	0,6
Orta Anadolu	83,2	7,6	6,9	1,6	0,4	0,3
Batı Karadeniz	74,4	10,2	10,5	2,9	1,8	0,2
Doğu Karadeniz	82,6	7,8	7,2	1,6	0,5	0,2
Kuzeydoğu Anadolu	85,3	3,2	9,9	0,7	0,6	0,3
Ortadoğu Anadolu	90,1	1,9	6,7	0,4	0,6	0,3
Güneydoğu Anadolu	89,9	2,9	5,2	0,5	0,9	0,7
CİNSİYET						
Erkek	60,5	14,4	16,3	4,8	2,8	1,1
Kadın	86,6	1,7	10,3	0,8	0,4	0,2
YAŞ						
15-17	87,5	1,1	10,5	0,6	0,4	0,0
18-24	77,8	3,0	13,9	3,3	1,4	0,6
25-34	71,3	6,0	16,3	3,9	1,8	0,6
35-44	70,6	8,2	15,0	3,3	2,2	0,6
45-54	72,4	10,2	11,7	2,9	2,1	0,8
55-64	70,7	13,1	11,8	2,2	1,3	0,8
65+	76,0	12,7	9,1	1,1	0,7	0,5
ÖĞRENİM DURUMU						
Bir okul bitirmede	88,9	3,3	6,8	0,4	0,3	0,2
İlkokul	76,0	10,6	9,6	1,9	1,2	0,7
İlköğretim/ortaokul	77,4	6,0	12,4	2,4	1,2	0,7
Lise	65,9	8,5	18,1	4,6	2,5	0,5
Üniversite/lisansüstü	59,7	8,5	22,2	5,4	3,4	0,9
HANEHALKI TİPİ						
Çekirdek	73,0	8,3	14,0	2,6	1,5	0,5
Geniş	81,0	6,6	9,4	1,5	0,9	0,6
Dağılmış	64,2	8,6	16,2	6,4	3,3	1,2
SOSYOEKONOMİK STATÜ						
En üst grup	44,0	8,9	31,1	8,8	5,5	1,6
Üst grup	62,7	8,7	20,1	4,9	2,9	0,6
Üst orta grup	73,5	8,4	13,3	2,9	1,4	0,6
Alt orta grup	79,6	7,9	9,4	1,5	1,0	0,6
En alt grup	86,0	4,8	7,2	1,0	0,5	0,5

Tablo 127. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre İnternet Bağlantısı Bulunan Haneler

	Evet	Hayır
Türkiye	50,8	49,2
ÜÇ BÜYÜK İL		
İstanbul	70,1	29,9
Ankara	65,3	34,7
İzmir	55,0	45,0
BÖLGE		
İstanbul	70,1	29,9
Batı Marmara	48,3	51,7
Doğu Marmara	52,1	47,9
Ege	51,4	48,6
Akdeniz	41,1	58,9
Batı Anadolu	63,3	36,7
Orta Anadolu	53,4	46,6
Batı Karadeniz	46,5	53,5
Doğu Karadeniz	40,2	59,8
Kuzeydoğu Anadolu	37,4	62,6
Ortadoğu Anadolu	29,2	70,8
Güneydoğu Anadolu	28,3	71,7
HANEHALKI TİPİ		
Çekirdek	54,2	45,8
Geniş	44,7	55,3
Dağılmış	44,6	55,4
SOSYOEKONOMİK STATÜ		
En üst grup	92,3	7,7
Üst grup	83,0	17,0
Üst orta grup	64,6	35,4
Alt orta grup	32,9	67,1
En alt grup	8,0	92,0

bırakanların oranı ilkokul mezunlarında %11, lise ve üniversite/lisansüstü mezunlarda %8'dir. Lise mezunlarının %18'i ve üniversite/lisansüstü mezunların %22'si sadece özel günlerde alkol içmektedir. Eğitim gruplarında her gün alkol kullananların oranı %1'i bulmazken, haftada 1-2 gün alkol kullananların oranı nispeten artmaktadır.

Dağılmış ailelerde çeşitli sıklıklarda alkol kullananların ve kullanıp bırakanların oranı diğer hane tiplerine göre nispeten yüksektir.

Hiç alkol kullanmayanlar en alt SES grubunda en yüksek, en üst SES grubunda en düşük orandadır. Her gün (%2) ve haftada 1-2 gün alkol içenlerin oranı en üst SES grubunda diğer gruplarına nispeten yüksektir. Sadece özel günlerde alkol içenlerin oranı diğer koşullarda alkol içenlerden fazladır.

9.17. İnternet Kullanımı

Araştırma kapsamında hanelere evde internet bağlantısı olup olmadığı sorulmuştur. Tablo 127'de görüleceği üzere, Türkiye'deki hanelerin %49'unda internet bağlantısı yokken %51'inde vardır.

Evlerinde internet bağlantısı olanların üç büyük ildeki oranları şöyledir: İstanbul (%70), Ankara (%65) ve İzmir (%55).

Evde internet bağlantısının bulunma oranı %63 ile Batı Anadolu'da en yüksek, %28 ile Güneydoğu Anadolu'da en düşüktür.

İnternet bağlantısına en çok çekirdek aileler (%54) sahiptir. Bu oran geniş ve dağılmış ailelerde %45'tir. En alt SES hanelerinde sadece %8'inde internet bağlantısı vardır. Bu oran en üst SES grubuna (%92) doğru gittikçe artmaktadır.

9.18. Televizyon İzleme

Tablo 128'de özetlendiği üzere, Türkiye geneli %5'i televizyon izlemezken %95'i izlemektedir. Üç büyük ilde televizyon seyredenlerin oranı %94 ile birbirine çok yakındır. Bölgeler açısından bakıldığında Orta Anadolu (%7), Doğu Karadeniz ve Doğu Marmara (%6) en az TV izleyen bölgeler olurken Batı Marmara ve Batı Karadeniz (%96) en çok TV izleyen bölgelerdir. Kadınlar erkeklerden daha az TV izlemektedir.

TV izleyenler en çok 35-64 yaş aralığındadır (%96-97). Eğitim durumu açısından bakıldığında bu oran tüm gruplarda %92-%97 aralığındadır.

Tablo 128. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Televizyon İzleme

	Hayır	Evet
Türkiye	5,2	94,8
ÜÇ BÜYÜK İL		
İstanbul	6,1	93,9
Ankara	5,7	93,9
İzmir	5,9	94,1
BÖLGE		
İstanbul	6,1	93,9
Batı Marmara	4,0	96,0
Doğu Marmara	5,6	94,4
Ege	4,5	95,5
Akdeniz	4,8	95,2
Batı Anadolu	5,8	94,2
Orta Anadolu	7,0	93,0
Batı Karadeniz	4,0	96,0
Doğu Karadeniz	5,7	94,3
Kuzeydoğu Anadolu	5,5	94,5
Ortadoğu Anadolu	4,7	95,3
Güneydoğu Anadolu	4,8	95,2
CİNSİYET		
Erkek	4,6	95,4
Kadın	5,9	94,1
YAŞ		
15-17	5,4	94,6
18-24	8,2	91,8
25-34	6,4	93,6
35-44	4,1	95,9
45-54	2,9	97,1
55-64	3,3	96,7
65+	6,8	93,2
ÖĞRENİM DURUMU		
Bir okul bitirmedi	7,4	92,6
İlkokul	3,0	97,0
İlköğretim/ortaokul	4,6	95,4
Lise	5,8	94,2
Üniversite/lisansüstü	8,2	91,8
MEDENİ DURUM		
Hiç evlenmedi	8,1	91,9
Evli	3,6	96,4
Ayrı yaşıyor	9,6	90,4
Eşi öldü	9,2	90,8
Boşandı	6,8	93,2
HANEHALKI TİPİ		
Çekirdek	4,5	95,5
Geniş	5,0	95,0
Dağılmış	9,6	90,4
SOSYOEKONOMİK STATÜ		
En üst grup	7,0	93,0
Üst grup	6,7	93,3
Üst orta grup	4,8	95,2
Alt orta grup	4,3	95,7
En alt grup	7,1	92,9

Medeni durum açısından bakıldığında; evliler (%96), boşanmışlar (%93) ve hiç evlenmemişler (%92) en çok TV izleyenlerdir. Hanehalkı açısından bakılırsa dağılmış aileler (%10) en az TV seyreden aile tipidir. Çekirdek ve geniş aileler en çok TV izleyen ailelerdir. Alt orta SES en çok TV izleyen grup (%96) iken en üst SES ve en alt SES de %7 oranla en az TV izleyenlerdir.

Türkiye genelinde TV izleme süreleri dikkate alındığında; günde 2-3 saat TV izleyenlerin oranı (%52) en yüksek orandır. %24 ile 4-6 saat arası TV izleyenler (%24) ikinci, 1 saat TV izleyenler (%21) üçüncü sırada yer almaktadır (Tablo 129).

Üç il arasında İzmir bir saat TV izleyenlerin başında gelirken, İstanbul 2-3 saat, Ankara 4-6 saat arası TV izleyenlerin başında gelmektedir.

Bölgeler içinde 7 saat TV izleyen Ege (%5), Güneydoğu Anadolu (%4) ve Akdeniz (%4) bölgesi ilk sıralarda yer alırken, Orta ve Ortadoğu Anadolu bir saat TV izleyenlerin en yüksek olduğu bölgelerdir. Orta Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi 2-3 saat TV izleyenler içinde ilk sıradadır.

Günde 2-3 saat TV izleyen erkekler kadınlardan fazladır, ancak diğer zaman sürelerinde kadınlar erkeklerden daha çok televizyon izlemektedir. 7 saat üstü televizyon izlemede erkekler %3, kadınlar %4 oranındadır.

Yaş grupları değerlendirildiğinde, günde bir saat TV izleyenlerin içinde 25-34, 2-3 saat izleyenlerin içinde 35-44 yaş grubu öndedir. 65 ve üzeri yaş grubu 4-6 saat ve 7 saatten fazla TV izleyenlerin içinde en yüksek orandadır.

Öğrenim durumu yükseldikçe günde 7 saatten fazla ve 4-6 saat arası TV izleyenlerin oranı azalmaktadır. Üniversite/lisansüstü mezunlar arasında 1 saat ve 2-3 saat arası TV izleyenlerin oranı yüksektir.

Hane tipi dikkate alınır, geniş ailelerde 1 saat TV (%23) izleyenlerin, çekirdek ailelerde 2-3

Tablo 129. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Günlük Televizyon İzleme Süresi

	1 saat	2 – 3 saat	4 – 6 saat	7+saat
Türkiye	20,7	52,0	23,8	3,4
ÜÇ BÜYÜK İL				
İstanbul	19,7	53,1	23,6	3,5
Ankara	15,8	51,9	29,7	2,6
İzmir	24,7	49,0	23,7	2,6
BÖLGE				
İstanbul	19,7	53,1	23,6	3,5
Batı Marmara	21,4	51,2	24,3	3,0
Doğu Marmara	22,2	52,7	22,6	2,5
Ege	20,7	48,5	25,6	5,2
Akdeniz	21,8	50,3	24,3	3,6
Batı Anadolu	19,1	51,9	26,3	2,7
Orta Anadolu	25,5	54,5	17,5	2,4
Batı Karadeniz	21,5	53,9	21,6	3,1
Doğu Karadeniz	24,5	50,5	22,1	2,8
Kuzeydoğu Anadolu	23,6	53,8	20,2	2,4
Ortadoğu Anadolu	25,3	51,3	21,2	2,2
Güneydoğu Anadolu	13,9	55,3	27,0	3,8
CİNSİYET				
Erkek	20,4	54,6	22,3	2,6
Kadın	21,0	49,5	25,3	4,2
YAŞ				
15-17	18,8	50,1	27,8	3,3
18-24	22,3	51,0	23,0	3,7
25-34	24,4	52,6	20,5	2,5
35-44	20,7	55,8	20,8	2,7
45-54	18,8	53,5	24,7	3,0
55-64	18,0	49,9	27,5	4,7
65+	18,9	46,4	29,3	5,4
ÖĞRENİM DURUMU				
Bir okul bitirmedi	23,2	48,4	23,9	4,6
İlkokul	18,4	52,8	25,1	3,7
İlköğretim/ortaokul	19,2	50,9	26,2	3,8
Lise	20,7	53,0	23,4	2,9
Üniversite/lisansüstü	25,8	54,0	18,4	1,7
HANEHALKI TİPİ				
Çekirdek	19,8	53,0	23,9	3,2
Geniş	22,6	51,6	22,7	3,2
Dağılmış	22,3	47,6	25,4	4,8
SOSYOEKONOMİK STATÜ				
En üst grup	25,2	54,4	19,1	1,4
Üst grup	22,6	52,0	22,7	2,7
Üst orta grup	20,2	51,8	24,7	3,3
Alt orta grup	19,5	52,3	24,2	3,9
En alt grup	21,7	50,9	23,2	4,2

saat arası TV izleyenlerin (%53), parçalanmış ailelerde ise 4-6 (%25) ve 7 saat üstü (%5) TV izleyenlerin oranı yüksektir.

SES grubunda genel olarak denebilir ki 4-6 saat ve 7 saat üstü TV izleyen bireylerin oranı SES düştükçe artmaktadır. 1 saat ve 2-3 saat süreyle TV seyredenlerin oranı da SES düştükçe azalmaktadır.

Bireylere televizyonu daha çok yalnız mı yoksa diğer hane bireyleriyle mi izledikleri sorulmuştur. Tablo 130'da verildiği üzere, Türkiye genelinde bireylerin %21'i tek başına, %79'u ise diğer hane bireyleri ile birlikte izlemektedir.

İstanbul ve Ankara'da tek başına TV izleyenlerin oranı İzmir'den (%29) azdır. Hane bireyleriyle TV izleyenlerin oranı İstanbul'da (%77) diğer iki ilden fazladır.

Tek başına TV izleyenlerin oranı Orta, Ortadoğu ve Güneydoğu Anadolu'da (%13-14) nispeten düşüktür. Batı Marmara bölgesinde hane bireyleriyle TV seyredenlerin oranı en düşüktür.

Cinsiyet ayrımında tek başına ve diğer hane bireyleriyle TV izleyenler arasında belirgin bir farklılaşma yoktur.

Yaş grupları açısından bakıldığında; 55-64 (%25) ve 65 üstü (%33) yaş grubundaki aile üyeleri diğer yaş gruplarına göre daha fazla tek başına TV izlemektedir. 65 yaş üstü bireyler hariç, tüm yaş gruplarının %75'inden fazlası hane bireyleriyle birlikte TV seyretmektedir.

Öğrenim durumuna göre ciddi oranda farklılaşma olmasa da yalnız TV seyredenler lise ve üniversite/lisansüstü mezunlarda fazladır.

Diğer medeni durumlara göre evliler ve hiç evlenmemiş olanlar daha fazla oranda diğer hane bireyleriyle TV izlemektedir. Geniş (%87) ve çekirdek (%83) ailelerde yaşayan bireylerde bu oran dağılmış ailelerdekine göre (%40) belirgin şekilde farklılaşmaktadır.

Tablo 130. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Bireylerin Televizyon İzleme Tercihi

	Tek başıma	Diğer hane bireyleriyle
Türkiye	21,4	78,6
ÜÇ BÜYÜK İL		
İstanbul	22,9	77,1
Ankara	23,6	76,4
İzmir	28,5	71,5
BÖLGE		
İstanbul	22,9	77,1
Batı Marmara	28,3	71,7
Doğu Marmara	23,5	76,5
Ege	25,9	74,1
Akdeniz	20,7	79,3
Batı Anadolu	20,7	79,3
Orta Anadolu	14,8	85,2
Batı Karadeniz	23,4	76,6
Doğu Karadeniz	23,1	76,9
Kuzeydoğu Anadolu	16,0	84,0
Ortadoğu Anadolu	13,4	86,6
Güneydoğu Anadolu	14,0	86,0
CİNSİYET		
Erkek	20,7	79,3
Kadın	22,1	77,9
YAŞ		
15-17	17,7	82,3
18-24	21,5	78,5
25-34	20,1	79,9
35-44	17,5	82,5
45-54	18,9	81,1
55-64	25,2	74,8
65+	32,8	67,2
ÖĞRENİM DURUMU		
Bir okul bitirmedi	21,3	78,7
İlkokul	19,7	80,3
İlköğretim/ortaokul	20,1	79,9
Lise	23,6	76,4
Üniversite/lisansüstü	24,4	75,6
MEDENİ DURUM		
Hiç evlenmedi	25,4	74,6
Evli	15,5	84,5
Ayrı yaşıyor	56,8	43,2
Eşi öldü	54,9	45,1
Boşandı	53,5	46,5
HANEHALKI TİPİ		
Çekirdek	17,3	82,7
Geniş	13,4	86,6
Dağılmış	59,9	40,1
SOSYOEKONOMİK STATÜ		
En üst grup	31,5	68,5
Üst grup	25,6	74,4
Üst orta grup	20,4	79,6
Alt orta grup	19,2	80,8
En alt grup	21,0	79,0

SES yükseldikçe genel olarak tek başına TV izleyenlerin oranı artmakta, yine genel olarak SES düzeyi düştükçe diğer hane üyeleriyle birlikte TV seyredenlerin oranı artmaktadır.

Bu bölümde “Televizyon yayınları hakkında hiç resmi kurumlara şikâyetle buldunuz mu?” sorusuna bireylerden alınan “evet” ve “hayır” cevap oranları Tablo 131’de gösterilmiştir. Türkiye genelinde şikâyetle bulunduğunu belirtenlerin oranı sadece %2’dir. Bu soruya verilen cevaplarda üç büyük il, bölge, hanehalkı tipine göre büyük bir farklılaşma yoktur. Şikâyetle bulunanların oranı az olsa da Ortadoğu Anadolu ve Kuzeydoğu Anadolu bölgelerinde erkeklerde ve 25-34 yaş grubunda %3 ile diğerlerinden nispeten fazladır.

Üniversite/lisansüstü mezunlar (%5) ve lise mezunları (%4) TV programlarını daha yüksek oranda şikâyet etmektedir. Medeni durum açısından bakılırsa, eşi ölmüş olanların şikâyet eğilimi diğerlerine oranla düşüktür. En üst (%5) ve üst (%4) SES gruplarındaki bireyler TV programlarını şikâyet etmede daha duyarlı görülmektedir.

Tablo 131. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Televizyon Yayınları İle İlgili Resmi Kuruma Şikâyet Etme Durumu

	Evet	Hayır
Türkiye	2,2	97,8
ÜÇ BÜYÜK İL		
İstanbul	2,8	97,2
Ankara	2,1	97,9
İzmir	1,4	98,6
BÖLGE		
İstanbul	2,8	97,2
Batı Marmara	1,3	98,7
Doğu Marmara	2,4	97,6
Ege	1,9	98,1
Akdeniz	2,0	98,0
Batı Anadolu	2,2	97,8
Orta Anadolu	2,5	97,5
Batı Karadeniz	1,7	98,3
Doğu Karadeniz	2,1	97,9
Kuzeydoğu Anadolu	2,9	97,1
Ortadoğu Anadolu	3,2	96,8
Güneydoğu Anadolu	1,1	98,9
CİNSİYET		
Erkek	2,8	97,2
Kadın	1,6	98,4
YAŞ		
15-17	1,3	98,7
18-24	2,2	97,8
25-34	3,5	96,5
35-44	2,6	97,4
45-54	1,7	98,3
55-64	1,4	98,6
65+	0,7	99,3
ÖĞRENİM DURUMU		
Bir okul bitirmede	0,5	99,5
İlkokul	1,1	98,9
İlköğretim/ortaokul	1,4	98,6
Lise	3,7	96,3
Üniversite/lisansüstü	5,3	94,7
MEDENİ DURUM		
Hiç evlenmedi	2,5	97,5
Evli	2,1	97,9
Ayrı yaşıyor	2,9	97,1
Eşi öldü	0,6	99,4
Boşandı	2,3	97,7
HANEHALKI TİPİ		
Çekirdek	2,4	97,6
Geniş	1,4	98,6
Dağılmış	2,2	97,8
SOSYOEKONOMİK STATÜ		
En üst grup	5,2	94,8
Üst grup	3,8	96,2
Üst orta grup	2,2	97,8
Alt orta grup	1,4	98,6
En alt grup	0,7	99,3

9.19. Tatile Çıkma

Araştırmada aile bireylerinin tatillerini nasıl geçirdikleri ele alınmış ve bireylere bir haftadan uzun tatilinizi nerede geçirirsiniz sorusu yöneltilmiştir. Tablo 132'de özetlenen verilere göre; Türkiye genelinde kişiler (%32) çoğunlukla tatillerini buldukları yerde dinlenerek geçirmektedir. İkinci seçenekte (%26) tatillerini memlekete veya köye giderek geçirdiklerini belirtmiştir. "Böyle bir zamanım olmuyor" diyenler (%17) üçüncü sıradadır. Otel, pansiyon, tatil köyü gibi yerlere gidenlerin oranı ise %14'tür.

Üç büyük il dikkate alındığında, belirgin olarak İzmir'dekiler (%21) tatil yapmaya zamanlarının olmadığını belirtmişlerdir. İstanbul'da bulunduğu yerde tatil yapanların oranı (%19) diğer iki ilde daha düşükken, memleket/köye giderim diyenlerin oranı (%44) daha yüksektir. Otel, pansiyon, tatil köyüne gidenlerin oranı Ankara'da daha fazladır. Yazlığa gidenler İzmir'de (%10) İstanbul ve Ankara'dan fazladır. Yurtdışı tatil tercihlerinde sıra ile İstanbul (%4), İzmir (%2) ve Ankara (%1) gelmektedir.

Bölgeler arasında tatile zaman bulamayanların oranı Güneydoğu Anadolu (%37), ve Kuzeydoğu Anadolu (%36) bölgesinde fazladır. Bulduğu yerde dinlenenlerin oranı Orta ve Ortadoğu Anadolu'da (%40) en yüksektir. Memlekete/köye gidenlerin oranının en düşük olduğu bölge %21 ile Akdeniz'dir. Yayıla gidenlerin oranı Doğu Karadeniz (%12) ve Akdeniz (%8) bölgelerinde belirgin olarak yüksektir. Yazlığa gidenler İstanbul (%8), Ege (%6), Batı Anadolu ve Batı Marmara (%5) bölgelerinde daha fazladır.

Cinsiyete göre bakıldığında, erkek ve kadınların tatil konusunda benzer eğilimlere sahip olduğu görülmektedir.

Yaş arttıkça tatile zamanım olmuyor diyenlerin oranı artmaktadır. Bulduğu yerde dinlenenlerin oranı 65 ve üstü (%51) ve 15-17 (%40) yaş gruplarında yüksektir. 25-34 yaş grubunda tatil için memlekete veya köye gitme eğilimi (%32) ile otel, pansiyon, tatil köyü gibi yerlere gitme

eğilimi (%20) daha yüksektir. Yazlığa gidenlerin oranı birbirine yakındır. Yaylaya gidenler 55 yaş üstü yaş gruplarında yurt dışını tercih edenler 25-34 yaş grubunda daha yüksektir.

Öğrenim durumu dikkate alındığında, eğitim düzeyi yükseldikçe tatile zamanı olmayanların ve bulunduğu yerde dinlenenlerin oranı azalmaktadır. İlkokul ve ilköğretim/ortaöğretim mezunları memlekete köye gitmeyi daha çok tercih etmektedir. Tatilde otel/pansiyon/tatil köyünü, yazlık ve yurtdışı tatilini tercih edenlerin sayısı eğitim düzeyi arttıkça yükselmektedir.

Medeni duruma göre değerlendirildiğinde; tatile zamanı olmadığını belirtenlerin (%20) ve bulunduğu yerde tatilini geçirenlerin (%53) oranı eşi ölmüş bireylerde daha yüksektir. Eşi ölmüş bireylere ait oranlar tatil seçeneklerinde dikkate değer şekilde azalmaktadır. Otel pansiyon/tatil köyü tercihlerinde boşanmış bireylerin oranı (%21) daha yüksektir. Yurtdışı tatil seçeneği boşanmışlar ve hiç evlenmemişler arasında daha çok tercih edilmektedir.

Geniş aile üyelerinin zaman yokluğu nedeniyle tatile çıkmama oranı (%23) ve bulunduğu yerde tatili geçirme oranı (%40) diğerlerinden daha yüksektir. Tatilde memlekete köye gidenler ile otel pansiyon/tatil köyü tercihi oranları çekirdek ailelerde daha yüksektir. Yazlık ve yaylada tatil geçirme konusunda aile tipleri arasında büyük farklılıklar yoktur. Yurt dışı tatilini daha çok dağılmış aileler tercih ederken bağa gitmek ve diğer seçeneklerde ailelerin büyük bir farklılık göstermedikleri anlaşılmaktadır.

SES yükseldikçe tatile çıkmaya vakit bulamayanların oranı ve tatillerini yaşadıkları yerde geçirenlerin oranı azalmaktadır. Tatilde memlekete köye gitme oranı ile SES düzeyi arasında doğrusal bir ilişki olmamakla birlikte üst orta SES grubu (%32) daha çok tercih etmektedir. SES yükseldikçe tatilde otel, pansiyon ve tatil köyü ile yazlığa gidenlerin oranı artmaktadır. Tatil için yaylayı ve bağ evini tercih edenler daha az oranlara sahiptir. Yurt dışında tatili tercih edenler arasında en üst SES grubu (%12) en yüksektir.

Tablo 132. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Tatile Çıkma

	Böyle bir zamanım olmuyor	Bulduğum yerde dinlenirim	Memlekete köye giderim	Otel/pansiyon/tatil köyüne giderim	Yazlığa giderim	Yaylaya giderim	Yurtdışına seyahate giderim	Bağ evine giderim	Diğer
Türkiye	16,6	32,4	26,5	14,3	4,3	2,2	1,9	0,5	1,2
ÜÇ BÜYÜK İL									
İstanbul	5,8	18,8	43,7	18,6	7,6	0,6	4,1	0,3	0,3
Ankara	4,5	24,4	38,1	23,4	5,9	0,6	1,3	0,4	1,5
İzmir	21,0	25,3	23,7	14,9	10,3	0,8	2,3	0,7	0,9
BÖLGE									
İstanbul	5,8	18,8	43,7	18,6	7,6	0,6	4,1	0,3	0,3
Batı Marmara	15,4	38,4	22,4	13,8	5,1	0,7	1,5	0,7	2,1
Doğu Marmara	13,7	32,6	28,7	17,4	3,7	1,3	1,6	0,4	0,6
Ege	16,3	39,3	21,9	12,8	5,6	0,8	1,9	0,6	0,9
Akdeniz	17,3	36,0	21,0	11,1	3,5	8,2	0,8	0,6	1,5
Batı Anadolu	5,8	30,0	31,8	22,5	4,8	1,5	1,4	0,5	1,8
Orta Anadolu	26,5	40,2	22,0	6,7	0,8	0,5	1,4	0,4	1,6
Batı Karadeniz	25,6	32,4	22,0	12,6	2,3	0,7	1,7	0,7	1,9
Doğu Karadeniz	26,3	29,8	19,1	5,9	2,7	11,8	0,9	0,3	3,3
Kuzeydoğu Anadolu	36,2	34,5	15,0	7,8	1,4	1,1	0,8	0,5	2,7
Ortadoğu Anadolu	26,5	40,2	22,0	6,7	0,8	0,5	1,4	0,4	1,6
Güneydoğu Anadolu	37,1	37,2	13,3	7,9	0,8	0,8	1,2	0,6	1,1
CİNSİYET									
Erkek	15,8	31,1	26,4	16,0	4,4	2,4	2,2	0,6	1,1
Kadın	17,5	33,7	26,6	12,6	4,1	2,1	1,6	0,5	1,4
YAŞ									
15-17	13,3	39,7	24,6	12,5	4,5	1,6	2,1	0,4	1,3
18-24	14,9	31,1	25,9	17,0	4,7	2,2	2,2	0,6	1,3
25-34	14,4	23,8	31,8	20,4	4,0	1,7	3,0	0,5	0,5
35-44	17,5	26,6	30,6	16,2	3,3	2,3	1,9	0,7	0,8
45-54	18,7	32,4	27,8	11,6	4,2	2,4	1,3	0,6	1,1
55-64	17,4	37,6	22,6	10,0	5,1	3,0	1,6	0,5	2,2
65+	19,7	50,8	12,9	5,5	5,0	2,6	0,8	0,1	2,6
ÖĞRENİM DURUMU									
Bir okul bitirmedim	26,9	47,3	19,6	1,7	0,8	1,4	0,4	0,1	1,8
İlkokul	19,8	37,1	28,5	7,4	2,3	2,4	0,7	0,6	1,3
İlköğretim/ortaokul	15,6	33,4	27,9	13,8	4,2	2,0	1,6	0,5	1,1
Lise	12,4	25,4	26,2	22,4	6,8	2,6	2,3	0,7	1,2
Üniversite/lisansüstü	7,1	16,1	27,0	31,3	8,6	2,5	6,0	0,6	0,8
MEDENİ DURUM									
Hiç evlenmedi	14,0	32,8	23,3	17,8	5,2	2,0	3,2	0,6	1,1
Evlili	17,5	30,5	29,2	13,4	3,9	2,3	1,4	0,5	1,2
Ayrı yaşıyor	17,3	40,1	17,4	16,0	1,1	4,0	2,2	0,8	1,1
Eşi öldü	19,7	53,0	14,6	4,2	3,5	1,7	0,6	0,2	2,5
Boşandı	16,7	29,3	19,1	20,9	6,4	3,1	3,3	0,3	0,8
HANEHALKI TİPİ									
Çekirdek	14,9	29,3	28,5	16,4	4,8	2,4	1,9	0,6	1,2
Geniş	22,7	39,6	23,0	7,9	2,3	1,8	1,0	0,4	1,3
Dağılmış	15,1	36,1	21,9	14,6	4,7	1,8	3,7	0,5	1,5
SOSYOEKONOMİK STATÜ									
En üst grup	4,8	7,9	17,2	40,3	15,2	1,1	12,1	0,6	0,6
Üst grup	6,2	18,5	27,2	30,0	10,1	2,7	3,6	0,9	0,9
Üst orta grup	12,9	30,6	31,8	15,2	3,8	2,4	1,4	0,6	1,4
Alt orta grup	22,5	39,6	25,2	6,3	1,7	2,3	0,9	0,4	1,3
En alt grup	32,2	47,5	14,9	1,9	0,4	1,0	0,3	0,2	1,5

10. BÖLÜM
YAŞLILIK

- 10.1. Sürekli Bakıma Muhtaç Yaşlı Bulunan Haneler ●
- 10.2. Yaşlı Bireylerin İstihdam Durumu ●
- 10.3. Yaşlı Bireylerin Sıklıkla/Her Zaman Yaptığı Ev İçi ve Ev Dışı Faaliyetler ●
- 10.4. Yaşlılık Dönemiyle İlgili Yaşam Tercihleri ●
- 10.5. Huzurevini Tercih Nedenleri ●
- 10.6. Yaşlıların Çocuklarıyla Aynı Evde Yaşama Nedeni ●
- 10.7. Yaşlıların Çocuklarıyla Ayrı Evde Yaşama
Nedeni ve Ziyaret Edilme Durumları ●

10. YAŞLILIK

Bu bölümde; hanelerde bakıma muhtaç yaşlı bireylerin olup olmadığı ve yaşlıların bakımını hanelerde en fazla kimin yaptığına ilişkin bulguların verilmesinin yanında, yaşlı bireylerin istihdam durumu, sıklıkla/her zaman yaptığı ev içi ve ev dışı faaliyetler, yaşlılık döneminde yaşam tercihlerinin neler olduğu, yaşlı bireylerin çocukları ile aynı veya ayrı evde yaşamalarının nedenleri, yaşlı bireylerin kimler tarafından ziyaret edildiğine ilişkin bulgulara da yer verilmiştir.

10.1. Sürekli Bakıma Muhtaç Yaşlı Bulunan Haneler

Tablo 133'te, Türkiye'de bakıma muhtaç yaşlı bireylerin bulunduğu ailelerin oranları gösterilmektedir. Araştırma verilerine göre Türkiye'de tüm hanelerin %14'ünde bakıma muhtaç bir yaşlı bulunmaktadır.

Üç büyük il kırılımında değerlendirme yapıldığında bu oran İstanbul'da %13, Ankara'da %12 ve İzmir'de %7'dir.

Bölgeler açısından bakıldığında, sırasıyla Ortadoğu Anadolu (%22), Güneydoğu Anadolu (%18), Doğu Karadeniz (%17), Kuzeydoğu Anadolu (%17), Orta Anadolu (%15) ve Akdeniz (%15) bölgelerinde bakıma muhtaç yaşlıların bulunduğu yüksek hane oranları dikkat çekmektedir. En düşük oranlar ise sırasıyla Doğu Marmara (%11), Batı Anadolu (%11), İstanbul (%13), Batı Marmara (%14), Ege (%14) ve Batı Karadeniz (%14) bölgelerinde görünmektedir (Tablo 133).

Bakıma muhtaç yaşlı olan haneler en yüksek %26 oranı ile geniş hanehalkı tipinde görülmektedir. Bu oranı %13 ile dağılmış aileler, %6 ile çekirdek aileler takip etmektedir (Tablo 133).

SES'e göre değerlendirme yapıldığında ise en alt SES grubuna doğru gidildikçe bakıma muhtaç yaşlı olan hane oranında bir artış görülmektedir. En üst SES grubunda bu oran %2 iken en alt SES grubunda %19'dur (Tablo 133).

Tablo 133. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Bakıma Muhtaç Yaşlı Bulunan Haneler

	Yok	Var
Türkiye	85,7	14,3
ÜÇ BÜYÜK İL		
İstanbul	87,2	12,8
Ankara	87,7	12,3
İzmir	92,5	7,5
BÖLGE		
İstanbul	87,2	12,8
Batı Marmara	86,3	13,7
Doğu Marmara	88,9	11,1
Ege	86,2	13,8
Akdeniz	85,1	14,9
Batı Anadolu	88,8	11,2
Orta Anadolu	84,7	15,3
Batı Karadeniz	85,7	14,3
Doğu Karadeniz	83,1	16,9
Kuzeydoğu Anadolu	83,4	16,6
Ortadoğu Anadolu	78,0	22,0
Güneydoğu Anadolu	81,5	18,5
HANEHALKI TİPİ		
Çekirdek	93,5	6,5
Geniş	73,9	26,1
Dağılmış	87,4	12,6
SOSYOEKONOMİK STATÜ		
En üst grup	97,6	2,4
Üst grup	91,1	8,9
Üst orta grup	87,9	12,1
Alt orta grup	83,8	16,2
En alt grup	81,3	18,7

Araştırmada ayrıca bakıma muhtaç yaşlı bulunan hanelerde bu yaşlılara en fazla kimin baktığı sorulmuştur. Araştırma verilerine göre hane bakıma muhtaç yaşlıların bakım işi öncelikle gelinler (%28) tarafından sağlanmaktadır. Bu bakımın eş tarafından üstlenildiği hanelerin oranı %18'dir. Bakımın erkek çocuk tarafından üstlenildiği hanelerin oranı %14, kız çocuk tarafından üstlenildiği hanelerin oranı ise %23'tür. Ücretli bakıcı bulunan hanelerin oranı ise sadece %2'dir (Tablo 134).

Hanede bakıma muhtaç yaşlıların bakım işini yüksek oranda üstlendiği görülen gelinlerin oranı üç büyük il kırılımında değerlendirildiğinde İstanbul %28 ile öne çıkmaktadır. Bu bakımın kız çocuk tarafından üstlenildiği hanelerin oranı düşünüldüğünde %45 ile İzmir; bakımın eş tarafından üstlenildiği hanelerin oranı düşünüldüğünde ise %26 ile Ankara göze çarpmaktadır. Türkiye genelinde düşük bir orana sahip ücretli bakıcı bulunduran haneler ele alındığında da yaşlı bakımını en fazla İstanbul ilinde (%6) ücretli bakıcılar üstlenmektedir (Tablo 134).

Hanehalkı tipleri ele alındığında geniş ailelerde gelinlerin %44'lük bir oran ile bakıma muhtaç yaşlıların bakımını öncelikli üstlendiği; dağılmış ailelerde de hanedeki yaşlıların bakımını daha çok kız çocukların (%41) yaptığı görülmektedir. Çekirdek ailelerde ise hanedeki yaşlıların bakımı çoğunlukla eşleri (%73) tarafından yapılmaktadır. Ücretli bakıcı seçeneği genellikle dağılmış ailelerde (%5) tercih edilmektedir (Tablo 135).

SES gruplarına göre bir değerlendirme yapıldığında bakıma muhtaç yaşlıların bakımını kimin yaptığı konusundaki en belirgin farklılaşma ücretli bakıcı seçeneğinde görülmektedir. En üst SES grubunda ücretli bakıcı tercihi %52 ile öne çıkmaktadır.

10.2. Yaşlı Bireylerin İstihdam Durumu

Araştırmada 15 yaş ve üstü herkese, "Son bir hafta içinde (nakdi veya ayni) gelir elde etmek amacıyla fiilen bir işte çalıştınız mı?" sorusu sorulmuştur. Ancak bu bölümde 55-64, 65 ve üstü yaştaki bireylerin son bir hafta içerisinde gelir elde etmek amacıyla bir işte çalışıp çalışmadıkları tüm durumlarda değerlendirilmiştir.

Bu sonuçlara göre, Türkiye genelinde 55 yaş ve üstü bireylerin %82'si son bir hafta içinde gelir elde etmek amacıyla bir işte çalışmadığını, %18'i çalıştığını ifade etmiştir (Tablo 136).

Üç büyük il bazında bir değerlendirme yapıldığında ise belirgin farklar görülmemektedir. Gelir elde etmek amacıyla bir işte çalıştığını

söyleyenler sırasıyla İzmir'de %18, İstanbul'da %17 ve Ankara'da %13'tür (Tablo 4).

55 yaş ve üstü bireylerin istihdam durumu bölgelere göre incelendiğinde; çalışma oranının %20'nin üzerinde ve en yüksek olduğu bölgeler sırasıyla Batı Karadeniz (%22), Doğu Karadeniz (%21), Kuzeydoğu Anadolu (%21) ve Batı Marmara (%20)'dir. Bu oranın en düşük olduğu bölge ise Güneydoğu Anadolu (%15) olarak öne çıkmaktadır (Tablo 136).

Cinsiyete göre 55 yaş ve üstü bireylerin istihdam durumu incelendiğinde yüksek oranda farklılaşma görülmektedir. Erkekler (%29) daha yüksek oranda son bir hafta içerisinde gelir elde etmek amacıyla çalıştıklarını ifade ederken kadınlarda bu oran (%9) belirgin bir şekilde düşmektedir (Tablo 137).

Yaş grupları açısından bakıldığında da belirgin farklılaşmalar ön plana çıkmaktadır. 55-64 yaş grubundaki bireyler arasında gelir elde etmek amacıyla çalışma yönelimi (%26) daha yüksek orandadır. Bu oran 65 yaş ve üstü bireylerde %9'a gerilemektedir (Tablo 137).

Öğrenim seviyesi yükseldikçe, çalıştığını söyleyenlerin oranı da yükselmektedir. Çalıştığını söyleyip herhangi bir okul bitirmemiş olanlarda bu oran %10 iken üniversite/lisansüstü mezunlarında ise %30'a yükselmektedir (Tablo 136).

55 yaş ve üstünde olup çalıştığını söyleyenlerin oranı evli bireylerde (%22) daha yüksek, eşi ölmüş bireylerde (%4) ise daha düşüktür. Boşanmış (%21) ve hiç evlenmemiş bireyler (%20) arasında da son bir hafta içerisinde gelir elde etmek amacıyla çalıştığını söyleyenlerin oranları yüksektir (Tablo 137).

Dağılmış ailelere mensup 55 yaş ve üstü bireylerin istihdam durumu çekirdek ve geniş ailelere mensup bireylerden farklıdır. Örneğin çekirdek (%22) ve geniş ailelere (%17) mensup bireyler son bir hafta içerisinde gelir elde etmek amacıyla bir işte çalıştıklarını daha yüksek oranlarda belirtirken dağılmış ailelere (%9) mensup bireyler

Tablo 134. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl, Bölgeye Göre Bakıma Muhtaç Yaşlıların Bakımını En Fazla Yapan Kişiler

	Eşi	Annesi	Babası	Kızı	Oğlu	Kardeşi	Gelini
Türkiye	17,9	5,7	2,0	23,1	13,7	1,2	27,8
ÜÇ BÜYÜK İL							
İstanbul	18,1	0,0	3,8	31,2	6,6	4,5	28,0
Ankara	25,6	12,2	0,0	18,7	22,7	0,0	10,2
İzmir	12,2	6,8	2,6	44,6	16,8	0,0	10,4
BÖLGE							
İstanbul	18,1	0,0	3,8	31,2	6,6	4,5	28,0
Batı Marmara	25,4	8,9	0,0	21,3	18,9	2,1	20,0
Doğu Marmara	13,2	0,0	0,0	17,8	4,5	3,8	45,3
Ege	14,4	5,9	0,5	30,3	19,3	0,0	20,4
Akdeniz	23,8	0,8	1,7	28,9	12,2	0,0	22,7
Batı Anadolu	22,2	12,1	0,0	22,4	18,9	0,0	14,9
Orta Anadolu	20,1	6,3	0,0	20,5	9,2	0,0	37,9
Batı Karadeniz	14,7	4,5	5,7	15,9	25,6	2,2	21,3
Doğu Karadeniz	23,8	4,0	2,8	12,1	16,5	1,4	31,6
Kuzeydoğu Anadolu	23,4	8,9	3,9	18,5	11,1	0,0	30,0
Ortadoğu Anadolu	15,3	13,6	0,0	14,2	6,6	0,0	42,5
Güneydoğu Anadolu	9,4	13,6	4,5	18,9	12,3	0,0	35,3

Tablo 135. Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Bakıma Muhtaç Yaşlıların Bakımını En Fazla Yapan Kişiler

	Eşi	Annesi	Babası	Kızı	Oğlu	Kardeşi	Gelini
HANEHALKI TİPİ							
Çekirdek	73,0	2,2	1,3	11,0	6,4	0,8	3,3
Geniş	9,0	7,2	2,8	18,1	12,3	0,8	44,2
Dağılmış	0,0	4,8	0,6	41,3	21,2	2,2	10,6
SOSYOEKONOMİK STATÜ							
En üst grup	16,2	12,1	0,0	11,8	7,9	0,0	0,0
Üst grup	9,4	14,8	0,0	33,1	4,4	4,4	22,4
Üst orta grup	15,1	5,0	1,5	26,2	13,8	1,9	30,7
Alt orta grup	17,9	6,3	2,5	22,0	13,2	0,5	30,0
En alt grup	22,6	2,8	2,0	19,7	16,7	0,9	24,0

	Damadı	Torunu	Diğer Kadın Akrabası	Diğer Erkek Akrabası	Ücretli Bakıcısı	Komşusu	Diğer
Türkiye	0,2	2,7	1,2	0,1	1,7	2,1	0,5
ÜÇ BÜYÜK İL							
İstanbul	1,2	0,0	0,6	0,0	6,1	0,0	0,0
Ankara	0,0	0,0	1,6	0,7	2,5	2,4	3,5
İzmir	0,0	0,0	3,0	0,0	3,6	0,0	0,0
BÖLGE							
İstanbul	1,2	0,0	0,6	0,0	6,1	0,0	0,0
Batı Marmara	0,0	1,7	0,0	1,6	0,0	0,0	0,0
Doğu Marmara	0,0	11,7	1,3	0,0	0,8	1,7	0,0
Ege	0,0	4,2	0,6	0,0	2,4	1,9	0,0
Akdeniz	0,2	0,0	3,5	0,0	0,0	4,8	1,4
Batı Anadolu	0,0	0,0	1,9	0,5	1,8	2,8	2,5
Orta Anadolu	0,0	3,8	0,0	0,0	0,0	1,5	0,7
Batı Karadeniz	0,0	4,9	1,2	0,0	2,4	1,7	0,0
Doğu Karadeniz	0,0	0,0	1,7	0,0	0,5	3,4	2,3
Kuzeydoğu Anadolu	0,0	4,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ortadoğu Anadolu	1,0	1,6	2,4	0,0	1,4	1,4	0,0
Güneydoğu Anadolu	0,0	1,6	0,0	0,0	1,0	3,4	0,0

	Damadı	Torunu	Diğer Kadın Akrabası	Diğer Erkek Akrabası	Ücretli Bakıcısı	Komşusu	Diğer
HANEHALKI TİPİ							
Çekirdek	0,0	0,0	0,0	0,0	0,5	1,3	0,0
Geniş	0,4	3,3	0,9	0,1	0,3	0,0	0,6
Dağılmış	0,0	3,2	2,7	0,3	5,4	6,9	0,7
SOSYOEKONOMİK STATÜ							
En üst grup	0,0	0,0	0,0	0,0	52,0	0,0	0,0
Üst grup	0,0	6,9	2,7	0,0	1,9	0,0	0,0
Üst orta grup	0,2	1,8	0,0	0,0	3,1	0,6	0,0
Alt orta grup	0,3	2,9	1,2	0,1	1,1	1,1	0,8
En alt grup	0,1	2,1	1,9	0,3	0,4	5,7	0,7

Tablo 136. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Yaşlı Bireylerin İstihdam Durumu

	Çalıştı	Çalışmadı fakat işi ile ilgisi devam ediyor	Çalışmadı
Türkiye	18,1	0,3	81,6
ÜÇ BÜYÜK İL			
İstanbul	16,8	0,7	82,5
Ankara	13,2	0,3	86,5
İzmir	17,9	0,8	81,4
BÖLGE			
İstanbul	16,8	0,7	82,5
Batı Marmara	19,7	0,1	80,2
Doğu Marmara	16,5	0,1	83,4
Ege	19,5	0,4	80,1
Akdeniz	17,4	0,0	82,6
Batı Anadolu	15,6	0,2	84,2
Orta Anadolu	18,1	0,0	81,9
Batı Karadeniz	22,4	0,8	76,9
Doğu Karadeniz	21,5	0,3	78,2
Kuzeydoğu Anadolu	20,7	0,4	78,9
Ortadoğu Anadolu	19,5	0,3	80,2
Güneydoğu Anadolu	15,1	0,5	84,4

daha düşük oranda çalıştıklarını ifade etmişlerdir (Tablo 137).

Farklı SES gruplarına göre 55 yaş ve üstü bireylerin istihdam durumu değerlendirildiğinde, çalıştığını söyleyenlerin oranı en üst SES grubuna doğru gidildikçe artış göstermektedir. En alt SES grubunda çalıştığını söyleyenlerin oranı %10 iken en üst SES grubunda bu oran %36'ya çıkmaktadır (Tablo 137).

10.3. Yaşlı Bireylerin Sıklıkla/Her Zaman Yaptığı Ev İçi ve Ev Dışı Faaliyetler

Araştırmada 15 yaş ve üzeri herkese Tablo 138'de bahsi geçen faaliyetleri ne sıklıkta yaptıkları sorulmuştur. Bu bölümde araştırmaya katılan bireylerin; hiçbir zaman, nadiren, bazen, sıklıkla ve her zaman seçeneklerini göz önünde bulundurarak cevaplandığı bahsi geçen ev içi ve ev dışı faaliyetleri yapma sıklığı sorusu değerlendirilmiştir. Değerlendirmede sıklıkla ve her zaman cevaplarının oranları birleştirilerek Tablo 138 ve 139 oluşturulmuştur. Ayrıca, 55 yaş

Tablo 137. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Yaşlı Bireylerin İstihdam Durumu

	Çalıştı	Çalışmadı fakat işi ile ilgisi devam ediyor	Çalışmadı
CİNSİYET			
Erkek	28,8	0,6	70,7
Kadın	8,8	0,1	91,1
YAŞ			
55-64	26,5	0,4	73,1
65+	9,2	0,2	90,6
ÖĞRENİM DURUMU			
Bir okul bitirmede	9,7	0,2	90,1
İlkokul	22,0	0,3	77,8
İlköğretim/ortaokul	19,2	0,1	80,7
Lise	22,5	0,3	77,2
Üniversite/lisansüstü	29,9	1,6	68,5
MEDENİ DURUM			
Hiç evlenmedi	20,2	0,0	79,8
Evli	22,0	0,4	77,6
Ayrı yaşıyor	9,4	2,7	87,9
Boşandı	21,5	0,5	78,0
Eşi öldü	4,5	0,1	95,4
HANEHALKI TİPİ			
Çekirdek	22,1	0,4	77,5
Geniş	17,0	0,2	82,8
Dağılmış	8,9	0,2	90,8
SOSYOEKONOMİK STATÜ			
En üst grup	36,0	1,9	62,1
Üst grup	22,1	0,2	77,7
Üst orta grup	17,7	0,2	82,1
Alt orta grup	18,5	0,3	81,2
En alt grup	10,1	0,2	89,7

ve üstü bireylerin sıklıkla/her zaman yaptığı ev içi ve ev dışı faaliyetler tüm kırımlarda değerlendirilmiştir

55 yaş ve üstü bireyler Türkiye genelinde ele alındığında %37'si "TV/VCD/DVD seyretmek/ İnternette film/dizi izlemek" seçeneğine yönelmiştir. "Gazete okumak (Dijital gazete dâhil)" seçeneği %20 ile 55 yaş ve üstü bireylerin en sık yaptığı diğer bir faaliyet olarak öne çıkmaktadır. "Kıraathaneye/kahveye gitmek" ise %9 ile

sıklıkla/her zaman 55 yaş ve üstü bireylerin ev dışı yaptığı faaliyetlere örnek olmaktadır. Sinemaya/Tiyatro giden 55 yaş üstü bireylere bakıldığında ise oldukça düşük bir oran (%1) göze çarpmaktadır (Tablo 138).

Üç büyük ile göre bir değerlendirme yapıldığında kiraathaneye/kahveye gidenlerin oranları %17 ile Ankara ve İzmir illerinde İstanbul'a (%4) göre belirgin bir şekilde öne çıkmaktadır. Ankara'da kitap okuduğunu (%19) belirten yaşlı bireylerin oranı İstanbul (%16) ve İzmir'e (%17) kıyasla biraz daha yüksektir. Dikiş, marangozluk, tamirat vb. el işleri ile uğraştığını söyleyen yaşlı bireylerin oranı ise İzmir'de (%15), Ankara (%9) ve İstanbul'a (%7) kıyasla daha fazladır (Tablo 138).

Bölgeler bazında yaşlı bireylerin sıklıkla/her zaman yaptığı ev içi ve ev dışı faaliyetler ele alındığında kitap okuma, gazete okuma, el işleri yapma ve kiraathaneye/kahveye gitme

faaliyetlerinde belirgin farklılaşmalar göze çarpmaktadır. Örneğin kitap okuma faaliyeti İstanbul ve Batı Anadolu'da %16 ile Güneydoğu Anadolu'da aynı faaliyet %2 ile karşımıza çıkmaktadır. Bunun yanında Orta Anadolu ve Doğu Anadolu bölgeleri hariç bütün bölgelerde gazete okuma faaliyeti %10'un üzerinde bir oranla yer almaktadır. El işleri ile uğraşan yaşlı bireyler çoğunlukla %11 ile Batı Marmara, en az oranda %3 ile Güneydoğu Anadolu bölgesinde yer almaktadır. Kiraathaneye/kahveye gitme faaliyeti ise Batı (%26), Doğu Marmara (%11) ve Ege (%15) bölgelerinde ön plana çıkmaktadır (Tablo 138).

Yaşlı bireylerin sıklıkla/her zaman yaptığı ev içi ve dışı faaliyetler cinsiyet bazında değerlendirildiğinde el işleri yapma faaliyeti dışında tüm ev içi ve dışı faaliyetlerde erkekler kadınlara kıyasla daha yüksek oranlara sahiptir. Kadınların %10'u el işleri ile uğraşırken erkeklerin %5'i el işleri ile uğraşmaktadır. Cinsiyete göre belirgin farklılaşmaların görüldüğü diğer faaliyetler ise gazete

Tablo 138. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Yaşlı Bireylerin Sıklıkla/Her Zaman Yaptığı Ev İçi ve Dışı Faaliyetler

	Sinemaya/ Tiyatroya gitmek	Lokal, kulüp ve dernek gibi yerlere gitmek	Bar, gece kulübü vb. yerlere gitmek	Kiraathaneye/ kahveye gitmek	Spor müsabakalarını izlemeye gitmek	Restaurant, lokanta, pastahane, kafe gibi yerlere yemeğe gitmek
Türkiye	1,4	2,0	0,3	8,7	2,9	4,2
ÜÇ BÜYÜK İL						
İstanbul	4,3	4,8	1,0	4,1	2,6	5,5
Ankara	2,7	3,0	0,0	16,8	0,9	9,1
İzmir	2,1	3,9	0,2	17,1	0,2	7,5
BÖLGE						
İstanbul	4,3	4,8	1,0	4,1	2,6	5,5
Batı Marmara	0,0	1,3	0,0	25,7	5,1	2,0
Doğu Marmara	0,7	2,1	0,0	11,5	4,3	5,6
Ege	1,5	2,2	0,4	15,3	1,9	4,7
Akdeniz	0,4	1,0	0,1	6,0	2,2	3,1
Batı Anadolu	1,9	2,5	0,0	4,1	3,7	6,9
Orta Anadolu	0,4	0,6	0,1	7,0	2,1	1,2
Batı Karadeniz	0,6	1,3	0,0	5,5	3,2	4,5
Doğu Karadeniz	0,4	1,1	0,1	9,9	2,8	4,6
Kuzeydoğu Anadolu	0,0	0,0	0,0	4,4	3,7	1,4
Ortadoğu Anadolu	0,1	0,0	0,0	5,5	2,6	3,0
Güneydoğu Anadolu	0,7	1,0	0,7	3,2	2,1	1,4

Tablo 139. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Yaşlı Bireylerin Sıklıkla/Her Zaman Yaptığı Ev İçi ve Dışı Faaliyetler

	Kitap okumak	Gazete okumak (Dijital gazete dahil)	TV/VCD/DVD seyretmek/ İnternette film/ dizi izlemek	Evde kağıt, okey, tavlâ, bilgisayar oyunu vb. oynamak	Hobi amaçlı faaliyetlerle uğraşmak	El işleri yapmak (dikiş, marangozluk, tamirat vb.)	Spor yapmak
CİNSİYET							
Erkek	11,5	30,9	37,0	2,3	4,4	4,7	7,4
Kadın	9,1	10,1	36,4	1,3	3,4	10,2	3,1
YAŞ							
55-64	11,3	24,2	38,6	2,4	5,2	9,8	6,5
65+	9,2	15,1	34,8	1,1	2,4	5,4	3,6
ÖĞRENİM DURUMU							
Bir okul bitirmedi	1,2	1,1	29,7	0,4	0,8	4,6	0,9
İlkokul	8,7	19,4	39,3	1,3	2,7	8,4	3,8
İlköğretim/ortaokul	14,9	36,1	39,0	3,8	8,6	10,5	9,7
Lise	23,7	51,7	42,2	5,3	10,9	12,7	14,3
Üniversite/lisansüstü	46,4	67,4	47,4	6,5	14,9	10,2	20,6
HANEHALKI TİPİ							
Çekirdek	11,7	24,9	37,9	2,1	4,6	8,3	6,4
Geniş	5,4	11,7	32,4	1,1	1,6	6,3	2,3
Dağılmış	12,7	16,6	39,2	1,8	4,7	7,7	5,2
SOSYOEKONOMİK STATÜ							
En üst grup	44,3	69,9	48,0	7,3	17,7	11,3	20,2
Üst grup	24,6	46,1	43,4	4,9	9,7	12,9	13,7
Üst orta grup	10,0	22,3	39,6	1,7	3,9	9,3	4,8
Alt orta grup	5,3	10,6	35,0	0,7	1,7	6,1	2,3
En alt grup	1,5	2,0	27,1	0,6	0,5	3,4	1,3

okuma ve kıraathaneye/kahveye gitme seçenekleridir. Erkeklerin %31'i, kadınların ise %10'u gazete okuduğunu belirtmiştir (Tablo 139).

Öğrenim seviyesi yükseldikçe hemen hemen bütün faaliyetlerin yaşlı bireyler tarafından sıklıkla/her zaman yapılma oranı artmaktadır. Örneğin kitap ve gazete okuma faaliyetlerinde öğrenim seviyesi artıkça herhangi bir okul bitirmemiş yaşlı bireyler ile üniversite/lisansüstü mezunu yaşlı bireyler arasındaki oranlarda belirgin farklar göze çarpmaktadır (Tablo 139).

Hanehalkı tiplerine göre değerlendirme yapıldığında ise geniş ailelere mensup yaşlı bireyler çekirdek ve dağılmış ailelere mensup yaşlı bireylere göre bazı ev içi ve dışı faaliyetleri yapma

noktasında farklılıklar ortaya koymaktadır. Örneğin kitap okuma, gazete okuma, TV seyretme, hobi amaçlı faaliyetlerle uğraşma, spor yapma ve restoran, lokanta vb. yerlere yemeğe gitme gibi çeşitli ev içi ve dışı faaliyetleri geniş ailelere mensup yaşlı bireyler çekirdek ve dağılmış ailelere mensup yaşlı bireylere göre düşük oranda gerçekleştirmektedir (Tablo 139).

SES'e göre yaşlı bireylerin sıklıkla/her zaman yaptığı ev içi ve dışı faaliyetler değerlendirmeye alındığında "kıraathaneye/kahveye gitmek" faaliyeti alt SES gruplarında yer alan yaşlı bireyler tarafında çoğunlukla tercih edilmektedir. Buna karşın diğer tüm faaliyetler düşünüldüğünde üst SES gruplarına doğru gidildikçe yaşlı bireylerin

	Sinemaya/ Tiyatroya gitmek	Lokal, kulüp ve dernek gibi yerlere gitmek	Bar, gece kulübü vb. yerlere gitmek	Kıraathane/ kahveye gitmek	Spor müsabakalarını izlemeye gitmek	Restaurant, lokanta, pastahane, kafe gibi yerlere yemeğe gitmek
CİNSİYET						
Erkek	1,4	3,3	0,3	18,4	5,5	5,5
Kadın	1,3	0,8	0,2	0,3	0,6	3,1
YAŞ						
55-64	1,7	2,6	0,3	9,6	4,0	5,5
65+	1,0	1,3	0,2	7,8	1,6	2,8
ÖĞRENİM DURUMU						
Bir okul bitirmede	0,2	0,3	0,1	3,3	0,5	0,5
İlkokul	0,4	1,4	0,1	12,8	2,4	3,3
İlköğretim/ortaokul	1,3	2,4	0,1	13,0	6,4	6,5
Lise	3,4	5,0	0,4	7,6	6,8	10,1
Üniversite/lisansüstü	10,7	9,6	1,7	7,4	9,8	19,7
HANEHALKI TİPİ						
Çekirdek	1,5	2,4	0,2	10,0	3,6	4,6
Geniş	0,5	1,2	0,2	7,7	1,7	1,9
Dağılmış	2,1	1,9	0,3	6,5	2,5	6,2
SOSYOEKONOMİK STATÜ						
En üst grup	10,8	11,9	3,3	2,7	6,2	26,1
Üst grup	4,6	5,4	0,0	6,1	5,7	10,4
Üst orta grup	0,6	1,6	0,2	9,0	3,4	4,0
Alt orta grup	0,0	0,6	0,0	10,8	1,7	1,2
En alt grup	0,4	0,5	0,4	7,0	0,8	0,7

faaliyetleri sıklıkla/her zaman yapma oranı artış göstermektedir (Tablo 139).

10.4. Yaşlılık Dönemiyle İlgili Yaşam Tercihleri

Araştırmada 15 yaş ve üstü herkese kendilerine bakamayacak kadar yaşlandıklarında nasıl yaşamayı düşündükleri sorulmuştur. Bu sonuçlara göre, Türkiye genelinde 15 yaş ve üstü katılımcıların yaklaşık beşte biri (%22) bu soru karşısında bir fikri olmadığını ifade etmiştir. Soruyu çeşitli şekillerde cevaplayan bireylerin büyük kısmı ise yaşlandıklarında çocuklarının yanında yaşamak istediklerini belirtmektedir. Bireylerin %28'i oğlu ile kalabileceğini ifade ederken, kız evlatlarıyla kalabileceklerini söyleyenlerin oranı %9'dur. Yaşlı bakım hizmetlerinde bireyin

mümkün olduğu kadar evinde kendi başına yetecek şekilde yaşamasına destek olmak amacıyla evde bakım hizmetlerine ağırlık verilmesi ve bunun sonucunda yaşlı bireylerin evde bakım hizmetlerine doğru yönelimlerinin artması yaşlandığında evinde bakım hizmeti almak isteyen bireylerin oranını (%29) da etkilemiştir. Huzurevinde yaşamak istediğini söyleyenlerin oranı %11'dir (Tablo 140).

Üç büyük ilde bir değerlendirme yapıldığında ise İstanbul'da, huzurevine giderim, diyenlerin oranı (%12) Türkiye geneli ile paralellik gösterirken Ankara (%17) ve İzmir'de (%17) yaşayanların huzurevine gitme eğilimi çok daha yüksektir. İzmir'de yaşlandıklarında çocuklarının yanında yaşamak istediklerini belirten bireylerin

Tablo 140. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Yaşlılık Dönemleriyle İlgili Yaşam Tercihleri

	Oğlumun yanında kalırım	Evinde bakım hizmeti alırım	Kızımın yanında kalırım	Huzurevine giderim	Diğer	Fikrim yok
Türkiye	28,4	29,4	9,1	11,0	0,4	21,6
ÜÇ BÜYÜK İL						
İstanbul	25,5	34,2	9,1	12,1	0,2	18,9
Ankara	22,8	34,1	9,3	16,8	0,9	16,1
İzmir	14,1	28,1	7,3	17,1	0,2	33,2
BÖLGE						
İstanbul	25,5	34,2	9,1	12,1	0,2	18,9
Batı Marmara	25,8	22,3	12,5	13,3	0,5	25,5
Doğu Marmara	29,7	28,9	11,6	11,0	0,4	18,3
Ege	21,2	33,1	9,9	13,7	0,1	22,0
Akdeniz	20,8	33,5	12,9	11,6	0,5	20,7
Batı Anadolu	28,3	33,1	8,6	15,4	0,7	13,8
Orta Anadolu	31,0	25,6	5,7	12,2	0,5	25,0
Batı Karadeniz	28,6	20,6	6,8	9,5	0,4	34,2
Doğu Karadeniz	33,5	18,8	9,6	7,0	0,2	31,0
Kuzeydoğu Anadolu	46,2	21,5	5,2	6,7	0,2	20,1
Ortadoğu Anadolu	40,5	14,0	5,3	6,0	5,5	33,4
Güneydoğu Anadolu	37,2	16,5	3,7	3,5	3,7	30,8

oranı İstanbul ve Ankara'ya göre daha düşüktür. İstanbul'da yaşayanların %25'i yaşlılıklarını oğullarının yanında geçirmek istediklerini belirtmektedir. Bu durum diğer iki ilden daha yüksek oranda belirtilmektedir (Tablo 140).

Yaşlılık dönemi ile ilgili yaşam tercihleri bölgelere göre incelendiğinde, huzurevine giderim, diyenlerin oranının en yüksek olduğu bölgeler sırasıyla Batı Anadolu (%15), Ege (%14) ve Batı Marmara'dır (%13). Güneydoğu Anadolu'da ise bu oran %3'e gerilemektedir. Doğu Marmara Doğu Karadeniz, Kuzeydoğu Anadolu, Orta Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu'da yaşlılıklarında çocukları ile kalmak isteyenlerin oranları %40 ve üzerindedir. Bu bölgelerdeki bireyler yaşlılıklarını özellikle erkek çocuklarının yanında geçirmek istediklerini belirtmiştir. Kuzeydoğu Anadolu'da erkek çocuğun yanında kalabileceğini söyleyenlerin oranı %46'dır (Tablo 140).

Evinde bakım hizmeti almak isteyenler en yüksek oranda sırasıyla İstanbul (%34), Akdeniz

(%33), Ege (%33) ve Batı Anadolu (%33) Bölgelerindedir. Bu konudaki en düşük oran ise %14 ile Ortadoğu Anadolu Bölgesindedir (Tablo 140).

Cinsiyete göre bireylerin yaşlılık dönemi ile ilgili yaşam tercihleri incelendiğinde yüksek oranda farklılaşma görülmemekle birlikte kadınlar daha yüksek oranda kızının yanında kalacağını (%11), veya evde bakım hizmeti (%31) alacağını ifade etmiştir (Tablo 141).

Yaş grupları açısından bakıldığında ise yaşlandığında huzurevine gitmeyi düşünenlerin oranları çok farklılaşmamaktadır. Genç, orta ve ileri yaş seviyeleri birbirlerine yakın oranlarda huzurevi tercihini belirtmiştir. Özellikle genç yaş gruplarında (15-17, 18-24 ve 25-34 yaş grupları) bu soru ile ilgili bir fikri olmadığını söyleyenlerin oranları dikkat çekmektedir. Yaş ilerledikçe bu soru karşısında verilen cevap öncelikle çocuklarının yanında kalmak olarak şekillenmektedir. 65 yaş ve üzeri bireyler ele alındığında oğlumun

Tablo 141. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Yaşlılık Dönemleriyle İlgili Yaşam Tercihleri

	Oğlumun yanında kalırım	Evimde bakım hizmeti alırım	Kızımın yanında kalırım	Huzurevine giderim	Diğer	Fikrim yok
CİNSİYET						
Erkek	30,2	27,4	7,4	10,9	0,4	23,6
Kadın	26,7	31,4	10,8	11,2	0,4	19,6
YAŞ						
15-17	22,4	24,4	9,1	10,8	0,3	33,0
18-24	23,4	26,8	7,9	11,7	0,3	29,9
25-34	23,3	29,2	9,8	11,7	0,4	25,5
35-44	27,5	31,4	9,1	11,4	0,3	20,2
45-54	31,5	32,1	8,6	10,7	0,3	16,8
55-64	33,3	30,3	8,1	12,3	0,4	15,6
65+	40,2	27,5	11,1	7,7	0,6	12,9
ÖĞRENİM DURUMU						
Bir okul bitirmedim	47,8	21,4	10,3	3,9	0,5	16,1
İlkokul	34,0	29,7	9,8	8,3	0,4	17,9
İlköğretim/ortaokul	24,8	27,7	8,8	10,6	0,2	27,8
Lise	19,6	32,2	8,4	14,4	0,4	25,0
Üniversite/lisansüstü	14,5	35,0	8,0	19,9	0,5	22,2
MEDENİ DURUM						
Hiç evlenmedi	19,7	27,8	7,0	13,1	0,5	31,8
Evli	31,4	30,8	9,6	9,8	0,3	18,1
Evli, ayrı yaşıyor	21,8	23,8	12,2	18,5	1,2	22,5
Boşandı	13,1	28,5	9,1	27,7	0,6	21,1
Eşi öldü	45,3	22,2	13,2	6,9	0,8	11,6
HANEHALKI TİPİ						
Çekirdek	25,6	31,5	9,4	11,3	0,2	21,9
Geniş	41,7	22,4	8,3	7,1	0,5	20,0
Dağılmış	19,6	30,9	8,9	16,8	1,1	22,7
SOSYOEKONOMİK STATÜ						
En üst grup	8,7	41,1	6,2	26,0	0,2	17,9
Üst grup	17,6	35,7	7,9	17,3	0,6	20,8
Üst orta grup	27,0	30,7	9,2	11,0	0,3	21,8
Alt orta grup	34,1	26,0	9,6	7,8	0,4	22,2
En alt grup	40,7	21,2	10,4	5,3	0,7	21,7

yanında kalırım diyenler %40, kızımın yanında kalırım diyenler %11'dir (Tablo 141).

Öğrenim seviyesi yükseldikçe, yaşlandığında huzurevine gideceğini söyleyenlerin ve evinde bakım hizmeti almak istediğini söyleyenlerin oranı da yükselmektedir. Bireylerin yaşlılık dönemleriyle ilgili yaşam tercihleri değerlendirildiğinde,

huzurevine giderim, yerine evimde bakım hizmeti alırım, seçeneğine yönelim daha fazla görmektedir. Huzurevine gideceğini söyleyip herhangi bir okul bitirmemiş olanlarda bu oran %4 iken üniversite/lisansüstü mezunlarında ise %20'ye yükselmektedir. Bunun yanında evinde bakım hizmeti alacağını söyleyen üniversite/lisansüstü mezunlarında %35'e ulaşan bu oran

lise mezunlarında %32'dir. Herhangi bir okul bitirmemiş olanlarda ise %21'e gerilemektedir. Çocuklarının yanında yaşamayı tercih eden bireyler ele alındığında en yüksek oran herhangi bir okul bitirmemiş olanlarda, en düşük oran da üniversite/lisansüstü mezunlarında göze çarpmaktadır. Herhangi bir okul bitirmemiş bireyler arasında oğlunun yanında kalmayı tercih edenlerin oranı %48, kızlarının yanında kalmayı tercih edenlerin oranı da %10'dur. Üniversite/lisansüstü mezunları arasında ise "oğlumun yanında kalırım" tercihi %15, "kızımın yanında kalırım" tercihi %8'dir (Tablo 141).

Yaşlılıklarında çocuklarının yanında yaşamayı düşünenlerin oranı eşi ölmüş bireylerde daha yüksek, boşanmış bireylerde ise daha düşüktür. Buna karşılık huzurevinde kalacağını belirtenlerin oranı boşanmış olanlar arasında daha yüksektir (%28). Huzurevi seçeneğini en düşük oranda tercih edenlerin oranı ise eşi ölmüş olanlardır (%7) (Tablo 141).

Dağılmış ailelere mensup bireylerin yaşlılık dönemiyle ilgili yaşam tercihleri çekirdek ve geniş ailelere mensup bireylerden farklıdır. Örneğin çekirdek ve geniş aileler yaşlılıklarında çocuklarıyla yaşamayı dağılmış ailelere kıyasla daha yüksek oranda tercih etmektedirler. Buna karşılık yaşlılığı huzurevinde geçirmek isteyenlerin oranı dağılmış ailelerde daha yüksektir (%17). Bu oran çekirdek ailelerde %11, geniş ailelerde %7'dir (Tablo 141).

Farklı SES gruplarında yaşlılık dönemiyle ilgili yaşam tercihlerine bakıldığında en alt SES grubunda huzurevi tercihinin düşük olduğu görülmektedir (%5). En üst SES grubunda ise bu oran %26'ya çıkmaktadır. Sosyoekonomik statü yükseldikçe çocuklarının yanında yaşamayı tercih edenlerin oranı düşmekte, evinde bakım hizmeti almayı tercih edenlerin oranı yükselmektedir. Örneğin en alt SES grubunda oğlunun yanında kalmayı tercih edenler %41, kızının yanında kalmayı tercih edenler %10'dur; en üst SES grubunda ise oğlunun yanında kalmayı tercih edenler %9'a, kızının yanında kalmayı tercih

edenlerin oranı da %6'ya gerilemektedir. Evinde bakım hizmeti almayı tercih edenlerin oranı ise en alt SES grubunda %21 iken bu oran en üst SES grubunda %41'e kadar çıkmaktadır (Tablo 141).

10.5. Huzurevini Tercih Nedenleri

Araştırma kapsamında yaşlılık dönemi yaşam tercihleri içerisinde, huzurevine giderim diyen kişilere bunun sebebi sorulmuştur. Bireylerin huzurevi tercih nedenlerine ilişkin Tablo 142 incelendiğinde en önemli neden olarak %54 ile çocuklarıma yük olmak istemem, seçeneği öne çıkmaktadır. Tablo 142 ve 14e'e bakıldığında tüm durumlarda en yüksek oranda belirtilen sebep budur. Bireylerin huzurevi tercih nedenlerine bakıldığında öne çıkan diğer seçenekler; "Huzurevlerindeki imkânlar daha rahat" (%14), "Çocuklarım benimle birlikte yaşamak istemeyebilir" (%12) ve "Tek başıma yaşamaktansa kendi yaşitlarımla birlikte olmak isterim" (%11)'dir. Bireylerin huzurevini tercih edecek olmalarında en düşük oran "gelinim damadım benimle birlikte yaşamak istemeyebilir" (%2) seçeneğinde yer almaktadır. (Tablo 142).

Üç büyük ile göre değerlendirme yapıldığında, çocuklarına yük olmak istemeyen bireyler İzmir'de %66, İstanbul'da %57 ve Ankara'da %54 ile en yüksek orana sahiptir. Bu seçenekten sonra bireylerin huzurevini tercih etmelerindeki en yüksek oranlı ikinci nedenler değerlendirildiğinde, İstanbul'da %17 ile "Tek başıma yaşamaktansa kendi yaşitlarımla birlikte olmak isterim", diyenler öne çıkarken Ankara'da (%16) ve İzmir'de (%11) "Huzurevlerindeki imkânlar daha rahat", diyenler öne çıkmaktadır (Tablo 142).

Çocuklarına yük olmak istemediği için huzurevini tercih edenlerin oranı %63 ile Batı Marmara'da en yüksek, %39 ile Güneydoğu Anadolu'da en düşüktür. Çocuklarım benimle birlikte yaşamak istemeyebilir diyenler (%30) ve bakacak kimsesi olmayacağı için huzurevine gideceğini belirtenler (%35) en yüksek oranda Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde çıkmaktadır (Tablo 142).

Tablo 142. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Huzurevi Tercih Nedeni

	Çocuklarıma yük olmak istemem	Bakacak kimsem olmayacağını düşünüyorum	Tek başıma yaşamaktansa kendi yaşitlarımla birlikte olmak isterim	Çocuklarım benimle birlikte yaşamak istemeyebilir	Huzurevlerindeki imkânlar daha rahat	Gelinim damadım benimle birlikte yaşamak istemeyebilir	Diğer
Türkiye	54,0	7,4	10,6	11,6	14,0	2,3	0,2
ÜÇ BÜYÜK İL							
İstanbul	56,8	5,5	17,3	7,5	11,0	1,8	0,1
Ankara	54,4	7,3	10,1	8,5	16,4	1,2	3,3
İzmir	65,9	7,4	9,8	5,0	11,1	1,4	0,9
BÖLGE							
İstanbul	56,8	5,5	17,3	7,5	11,0	1,8	0,1
Batı Marmara	63,2	8,3	6,3	10,6	11,2	0,7	0,2
Doğu Marmara	50,3	13,1	9,3	13,2	18,6	1,8	0,2
Ege	58,6	11,5	9,6	8,0	8,0	0,9	0,0
Akdeniz	53,2	17,4	7,9	12,6	11,6	1,6	0,3
Batı Anadolu	52,0	11,3	10,7	7,8	18,0	3,4	0,2
Orta Anadolu	50,3	10,9	9,9	19,2	10,8	4,1	0,7
Batı Karadeniz	55,5	8,8	8,9	15,2	11,6	2,7	0,0
Doğu Karadeniz	50,0	20,7	5,4	24,9	16,8	0,0	0,0
Kuzeydoğu Anadolu	39,8	22,9	7,6	26,7	7,0	11,0	0,0
Ortadoğu Anadolu	42,5	10,0	8,8	20,5	12,1	5,8	0,0
Güneydoğu Anadolu	39,2	34,6	1,6	29,6	14,6	6,0	0,8

Çocuklarıma yük olmak istemem cevabı kadınlar tarafından daha yüksek oranda dile getirilmektedir (%55); yine erkeklerde de bu oran oldukça yüksektir (%53). Cinsiyet bazında değerlendirme yapıldığında en belirgin farklılaşma, huzurevlerindeki imkânlar daha rahat, cevabını veren erkekler (%17) ve kadınların (%11) oranları arasında görülmektedir (Tablo 143).

Tüm yaş gruplarında huzurevinde kalacağını söyleyenlerin ilk gerekçesi çocuklarına yük olmak istememe olarak gözükmektedir. Özellikle 65 yaş ve üzeri bireyler arasında huzurevindeki imkânların daha rahat olacağı gerekçesi (%20) diğer yaş gruplarına kıyasla öne çıkmaktadır. 15-17 yaş grubundaki bireyler de %17 ile huzurevindeki imkânların daha olacağını düşündükleri için yaşlandıklarında huzurevini tercih edeceklerini belirtmişlerdir. 25-34 yaş grubunda da tek başıma yaşamaktansa kendi yaşitlarımla birlikte olmak isterim, cevabı daha yüksek oranda belirtilmiştir (%13) (Tablo 143).

Tüm öğrenim gruplarında çocuklarına yük olmama gerekçesi öne çıkmaktadır. Bireylerin öğrenim seviyesi yükseldikçe, “Tek başıma yaşamaktansa kendi yaşitlarımla olmak isterim”, seçeneğine yönelimindeki oranların artışı dikkat çekmektedir (Tablo 143).

Çocuklarına yük olmak istemedikleri için huzurevini tercih edebileceklerini belirtenlerin oranı evli olanlarda (%59) ve boşanmış olanlarda (%58) daha yüksektir. Çocuklarım benimle birlikte yaşamak istemeyebilir gerekçesi ise eşi ölmüş (%17), hiç evlenmemiş (%12) ve evli bireyler (%11) tarafından daha yüksek oranda dile getirilmiştir. Huzurevlerindeki imkânların daha rahat olduğunu belirtenler ise hiç evlenmemiş (%17) ve boşanmış bireyler (%14) arasında daha yüksektir (Tablo 143).

Hanehalkı tiplerine göre değerlendirme yapıldığında; dağılmış ailelere mensup kişilerde çekirdek ve geniş ailelere kıyasla çocuklarına

yük olmak istemediğini (%43) ve çocuklarının onunla birlikte yaşamak istemeyebileceğini söyleyenlerin (%9) oranı daha düşük, bakacak kimsesinin olmayacağını düşünenler (%14) ve kendi

yaşlarıyla yaşamak isteyeceğini belirtenlerin (%15) oranı daha yüksektir (Tablo 143).

Tablo 143. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Huzurevi Tercih Nedeni

	Çocuklarımı yük olmak istemem	Bakacak kimsem olmayacağını düşünüyorum	Tek başıma yaşamaktansa kendi yaşlarla birlikte olmak isterim	Çocuklarım benimle birlikte yaşamak istemeyebilir	Huzurevlerindeki imkânlar daha rahat	Gelinim damadım benimle birlikte yaşamak istemeyebilir	Diğer
CİNSİYET							
Erkek	52,7	7,2	10,0	11,2	17,2	1,3	0,2
Kadın	55,3	7,5	11,1	11,9	10,8	3,2	0,1
YAŞ							
15-17	52,8	4,5	9,7	14,0	17,2	1,8	0,0
18-24	50,5	4,6	12,2	15,0	15,0	2,4	0,4
25-34	51,2	6,5	13,0	14,0	11,9	3,3	0,1
35-44	54,6	9,5	11,3	10,2	12,7	1,4	0,2
45-54	59,1	6,7	11,3	8,5	12,5	1,7	0,1
55-64	59,3	9,5	5,6	8,6	14,8	1,8	0,3
65+	48,9	9,5	6,5	11,2	20,1	3,8	0,0
ÖĞRENİM DURUMU							
Bir okul bitirmede	38,6	15,7	4,0	17,9	18,2	5,6	0,0
İlkokul	53,0	10,0	6,3	13,6	13,8	3,1	0,3
İlköğretim/ortaokul	54,8	6,8	7,8	15,2	13,6	1,7	0,1
Lise	57,3	6,9	12,0	9,6	11,8	2,3	0,1
Üniversite/lisansüstü	54,3	4,5	16,2	8,0	15,4	1,3	0,3
MEDENİ DURUM							
Hiç evlenmedi	45,3	9,1	15,0	12,0	16,6	1,8	0,2
Evli	59,4	5,6	8,1	11,4	12,7	2,5	0,2
Ayrı yaşıyor	45,4	29,3	12,2	8,5	4,6	0,0	0,0
Boşandı	57,9	7,9	11,1	8,5	13,8	0,8	0,0
Eşi öldü	41,8	14,6	8,2	17,4	12,1	6,0	0,0
HANEHALKI TİPİ							
Çekirdek	56,9	5,6	10,2	11,6	13,2	2,3	0,2
Geniş	54,1	8,0	6,8	14,1	14,2	2,4	0,3
Dağılımış	43,5	13,6	15,0	9,5	16,5	1,9	0,0
SOSYOEKONOMİK STATÜ							
En üst grup	56,0	3,8	19,4	5,3	14,2	0,7	0,6
Üst grup	58,4	5,2	13,4	7,7	14,5	0,7	0,1
Üst orta grup	55,7	7,0	9,6	12,1	13,0	2,7	0,0
Alt orta grup	48,4	10,6	6,8	15,5	15,1	3,3	0,3
En alt grup	42,5	13,1	2,6	22,9	13,2	5,7	0,0

SES'ler arasındaki en büyük farklılaşma, tek başına yaşamaktansa yaşlılarıyla birlikte olmak isteyenler ve çocuklarının birlikte yaşamak istemeyebileceğini düşünenlerin oranlarıyla ilgilidir. Bu sebeplerle huzurevini tercih edeceğini belirtenlerin oranlarına bakıldığında; kendi yaşlılarıyla birlikte olmak isteyenlerin oranı en üst SES grubunda %19 iken bu oran en alt SES grubunda sadece %3'tür. Bunun yanında çocuklarının onlarla birlikte yaşamak istemeyebileceğini belirtenlerin oranı en üst SES grubunda %5 iken en alt SES grubunda bu oran %23'e çıkmaktadır (Tablo 143).

10.6. Yaşlıların Çocuklarıyla Aynı Evde Yaşama Nedeni

Araştırmada 60 yaş ve üstü olup çocukları ve/veya gelini/damadı ile aynı evde yaşayan yaşlılara bunun sebebi sorulmuş ve neden çocuklarınızla aynı evde yaşıyorsunuz sorusuna verilen cevaplar aşağıda gösterilmiştir. Buna göre Tablo 144 incelendiğinde; en yüksek oranlar

çocuklarıyla birlikte yaşamaktan mutluyum (%40), çocuklarım yalnız yaşamamı istemiyor (%16) ve çocuklarımı birbirimize maddi destek oluyoruz (%15) cevaplarında yoğunlaşmaktadır.

Üç büyük ilde ise İstanbul'da yaşayanların Ankara ve İzmir'de yaşayanlardan farklı sebepler belirttiği anlaşılmaktadır. Ankara ve İzmir'de "Çocuklarımla birbirimize maddi destek olmak için" ve "Gelenek ve göreneklerimiz böyle gerektirdiği için" diyenler öne çıkarken, İstanbul'da bu oranların daha düşük olduğu gözlenmekte ve "Çocuklarımla birlikte yaşamaktan mutlu olduğum için" seçeneği öne çıkmaktadır. Çocuklarına maddi destek olmak için onlarla yaşayan yaşlıların oranı İzmir'de %29, Ankara'da %10 iken bu oran İstanbul'da %9'dur. Gelenek ve görenekler böyle gerektirdiği için çocuklarıyla yaşayanların oranı Ankara'da %21, İzmir'de %14 iken İstanbul'da bu oran %10'dur. Çocuklarıyla birlikte yaşamaktan mutlu olduğunu belirtenlerin oranı ise %47 ile İstanbul'da öne

Tablo 144. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Yaşlıların Çocuklarıyla Aynı Evde Yaşama Nedeni

	Çocuklarımla birlikte yaşamaktan mutluyum	Çocuklarımla birbirimize maddi destek oluyoruz	Gelenek ve göreneklerimiz böyle gerektiriyor	Bakıma ihtiyacım var	Başka bir şansım yok	Çocuklarım yalnız yaşamamı istemiyor	Huzurevinde kalacak imkanım yok	Diğer
Türkiye	40,3	14,9	11,6	7,0	6,4	16,3	0,1	3,5
ÜÇ BÜYÜK İL								
İstanbul	47,5	8,7	10,4	5,9	5,2	11,6	0,0	1,3
Ankara	36,3	10,5	20,8	4,3	4,6	17,0	0,7	5,8
İzmir	35,9	29,0	13,8	2,2	3,6	13,2	0,4	1,9
BÖLGELER								
İstanbul	47,5	8,7	10,4	5,9	5,2	11,6	0,0	1,3
Batı Marmara	30,4	15,9	7,5	13,9	5,2	12,2	0,0	15,8
Doğu Marmara	50,9	28,6	7,9	5,8	4,5	12,0	0,0	0,0
Ege	39,9	27,3	11,9	7,1	6,4	16,7	0,2	2,5
Akdeniz	36,4	36,2	10,2	7,6	13,5	8,8	0,0	6,4
Batı Anadolu	40,4	30,4	16,1	4,5	5,6	14,0	0,4	5,8
Orta Anadolu	29,8	21,3	6,3	2,8	9,9	32,0	0,0	4,0
Batı Karadeniz	34,3	23,7	9,6	12,0	3,1	21,1	0,0	1,5
Doğu Karadeniz	43,0	15,5	7,1	7,1	5,0	18,4	0,0	1,1
Kuzeydoğu Anadolu	37,3	10,2	8,9	13,6	4,9	25,3	0,0	1,9
Ortadoğu Anadolu	29,3	18,4	14,6	11,0	2,9	33,1	0,0	3,2
Güneydoğu Anadolu	42,5	15,2	21,5	3,8	6,0	17,3	0,0	2,8

çıkarken, İzmir ve Ankara’da %36’ya düşmektedir (Tablo 144).

Bölgesel farklılaşmalara bakıldığında, “Çocuklarımla birlikte yaşamaktan mutlu olduğum için” diyenlerin oranı %51 ile Doğu Marmara’da, “Çocuklarımızla birbirimize maddi destek olmak için” diyenlerin oranı %36 ile Akdeniz Bölgesi’nde, “Gelenek ve göreneklerimiz böyle gerektiriyor” diyenlerin oranı %21 ile Güneydoğu Anadolu’da “Bakıma ihtiyacım olduğu için” diyenlerin oranı %14 ile Batı Marmara ve Kuzeydoğu Anadolu’da başka bir şansı olmadığını belirtenlerin oranı %13 ile Akdeniz’de ve “Çocuklarım yalnız yaşamamı istemiyor” diyenlerin oranı %33 ile Ortadoğu Anadolu’da daha yüksektir (Tablo 144).

Yaşlıların çocuklarıyla aynı evde yaşama nedenleri cinsiyet gruplarında ele alındığında, “Çocuklarımla birlikte yaşamaktan mutluyum” ve “Çocuklarım yalnız yaşamamı istemiyor”, diyenlerin oranlarında keskin farklılaşmalar bulunmaktadır. “Çocuklarımla birlikte yaşamaktan mutluyum.” diyen erkekler %46 iken kadınların oranı %36’dır. “Çocuklarım yalnız yaşamamı istemiyor” diyenlerde ise tersi bir durum göze çarpmakta olup kadınların oranı %21 erkeklerin ise %11’dir (Tablo 145).

55 yaş ve üzeri bireylerin çocuklarıyla aynı evde yaşama sebebi olarak diğer seçeneklere kıyasla yüksek bir oranda çocuklarımla birlikte yaşamaktan mutlu olduğum için şeklinde belirtmeleri önem arz etmektedir (Tablo 145).

Öğrenim seviyesindeki farklılaşmalara göre herhangi bir okul bitirmemiş olanların %11’i bakıma ihtiyacı olduğu için çocuklarıyla birlikte yaşadığını ifade etmektedir. Bu oran diğer öğrenim seviyelerinde %5 ve altındadır. Üniversite/lisansüstü mezunları nezdinde ise %43 ile “Çocuklarımla birlikte yaşamaktan mutluyum.” diyenlerin yanında %19 ile “Çocuklarımızla birbirimize maddi destek oluyoruz” diyenlerin oranı diğer öğrenim seviyelerine kıyasla yüksektir (Tablo 145).

Medeni duruma göre değerlendirmede, “Çocuklarımla birlikte yaşamaktan mutlu olduğum için” diyenlerin (%46) ve “Gelenek ve göreneklerimiz böyle gerektiriyor” diyenlerin oranı (%14) evli olanlarda, “Çocuklarımızla birbirimize maddi destek olmak için” diyenlerin (%24) ve başka bir şansı olmadığını belirtenlerin oranı (%12) evli olup ayrı yaşayanlar arasında, bakıma ihtiyacım var diyenlerin oranı (%15) ise eşi ölmüşler arasında daha yüksektir (Tablo 145).

Çekirdek ailelere mensup bireyler arasında çocuklarımla birlikte yaşamaktan mutluyum (%50) ve gelenek ve göreneklerimiz böyle gerektiriyor (%18) diyenler, geniş ailelere mensup bireyler arasında bakıma ihtiyacım var (%10) diyenler, dağılmış ailelere mensup bireyler arasında ise başka bir şansım yok (%10) ve çocuklarım yalnız yaşamamı istemiyor (%22) diyenlerin oranı diğer hanehalkı tiplerinden yüksektir. Geniş ve dağılmış aileler, çocuklarımızla birbirimize maddi destek oluyoruz, seçeneğine eşit oranda yönelim göstermektedirler (%16) (Tablo 145).

Üst SES grubundaki kişilerin neredeyse yarısı (%51) çocuklarıyla birlikte yaşamaktan mutlu oldukları için onlarla yaşadığını belirtmektedir. Gelir seviyesi düştükçe bu cevabı verenlerin oranı azalmaktadır; en alt SES grubunda %29’dur. Gelenek ve göreneklerimiz böyle gerektiriyor (%17), bakıma ihtiyacım var (%11), başka bir şansım yok (%8) ve çocuklarım yalnız yaşamamı istemiyor (%19) diyenlerin oranları en alt SES grubuna gelindikçe artış göstermektedir (Tablo 145).

Tablo 145. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Yaşlıların Çocuklarıyla Aynı Evde Yaşama Nedeni

	Çocuklarımla birlikte yaşamaktan mutluym	Çocuklarımızla birbirimize maddi destek oluyoruz	Gelenek ve göreneklerimiz böyle gerektiriyor	Bakıma ihtiyacım var	Başka bir şansım yok	Çocuklarım yalnız yaşamamı istemiyor	Huzurevinde kalacak imkanım yok	Diğer
CİNSİYET								
Erkek	45,7	16,6	13,3	4,4	5,3	10,9	0,0	3,7
Kadın	35,9	13,4	10,2	9,2	7,3	20,8	0,1	3,2
YAŞ								
55-64	47,0	15,9	13,5	2,3	6,4	10,7	0,1	4,1
65+	36,4	14,3	10,5	9,8	6,3	19,6	0,1	3,0
ÖĞRENİM DURUMU								
Bir okul bitirmede	34,4	12,3	12,0	10,9	6,9	21,1	0,1	2,3
İlkokul	44,0	15,8	12,4	4,5	5,7	13,7	0,0	3,8
İlköğretim/ortaokul	50,3	23,6	5,2	2,0	3,8	10,8	0,4	3,9
Lise	53,3	17,6	5,7	2,0	7,8	9,7	0,0	3,9
Üniversite/lisansüstü	43,4	19,3	13,6	1,3	7,3	6,3	0,0	8,9
MEDENİ DURUM								
Hiç evlenmedi	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0
Evli	46,2	16,6	14,5	3,4	5,3	9,5	0,0	4,4
Ayrı yaşıyor	34,0	23,7	0,0	13,5	12,5	5,7	0,0	10,6
Boşandı	22,7	15,1	5,1	8,0	6,9	37,2	3,6	1,3
Eşi öldü	27,8	10,8	5,4	15,2	8,6	31,1	0,0	1,1
HANEHALKI TİPİ								
Çekirdek	50,2	11,9	17,6	1,3	6,3	7,1	0,0	5,5
Geniş	35,4	16,4	9,2	10,5	5,3	20,7	0,1	2,3
Dağılmış	34,7	16,4	5,7	7,9	10,3	22,2	0,1	2,8
SOSYOEKONOMİK STATÜ								
En üst grup	51,5	14,7	11,0	0,4	7,0	13,7	0,0	0,3
Üst grup	48,0	24,7	11,1	3,5	5,2	11,6	0,0	3,8
Üst orta grup	42,9	20,0	10,1	6,6	5,3	15,2	0,1	3,8
Alt orta grup	37,0	23,0	11,7	8,4	7,1	18,8	0,1	3,0
En alt grup	29,2	20,5	16,8	10,8	8,5	19,0	0,0	4,6

10.7. Yaşlıların Çocuklarıyla Ayrı Evde Yaşama Nedeni ve Ziyaret Edilme Durumları

Çocukları ile ayrı yaşayan 60 yaş ve üzeri bireylere neden çocuklarıyla birlikte yaşamadıkları sorulmuştur. “Eşim ve ben kendimize yetebiliyoruz (%59), ben çocuklarımla kalmak istemiyorum (%17) ve yaşadığımız çevreyi değiştirmek istemiyoruz, onlar da buraya gelmek istemiyor” (%12) cevapları en çok belirtilen cevaplardır (Tablo 146).

Üç büyük ilde eşimle birbirimize yetiyoruz cevabı, çocukları ile birlikte yaşamama nedeni olarak en sık öne sürülen gerekçedir. Bu sebep %64 oranında İzmir’de, %59 oranında İstanbul’da ve %50 oranında Ankara’da yaşayanlar tarafından belirtilmektedir. Yaşadığım çevreyi değiştirmek istemiyorum, onlar da buraya gelmek istemiyor cevabı ise %15 ile en yüksek Ankara’da yaşayanlar tarafından dile getirilmektedir. Üç büyük il düşünüldüğünde çocuklarımla kalmak

Tablo 146. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Yaşlıların Çocuklarıyla Ayrı Evde Yaşama Nedeni

	Eşim ve ben kendimize yetebiliyoruz.	Yaşadığım çevreyi değiştirmek istemiyorum, onlar da buraya gelmek istemiyor	Ben çocuklarımla kalmak istemiyorum	Çocuklarımla maddi imkanlar zayıf	Çocuklarımla evi uygun değil	Çocuklarımla beni istemiyor	Gelinim damadım torunlarımla beni istemiyor	Evleri küçük ve benim için yer yok	Çocuklarımla evimde benim bakımı yapabilecek kimse yok	Diğer
Türkiye	59,5	11,6	17,0	2,6	2,6	1,8	0,8	1,5	1,0	1,63
ÜÇ BÜYÜK İL										
İstanbul	59,4	4,3	23,9	1,3	4,2	0,8	0,7	1,4	1,5	2,6
Ankara	50,2	15,2	20,4	2,2	3,5	2,0	0,4	2,0	2,1	2,0
İzmir	63,7	1,5	23,8	1,7	3,4	2,0	0,5	2,2	0,6	0,4
BÖLGE										
İstanbul	59,4	4,3	23,9	1,3	4,2	0,8	0,7	1,4	1,5	2,6
Batı Marmara	70,1	14,5	7,0	2,9	0,9	0,9	0,9	0,4	0,3	1,8
Doğu Marmara	81,3	4,8	7,5	0,8	1,5	1,0	0,9	0,9	0,0	1,3
Ege	59,8	10,0	20,3	1,4	2,5	1,4	0,5	2,3	0,8	1,03
Akdeniz	57,9	4,8	25,6	4,1	2,8	1,5	0,0	0,1	1,9	1,3
Batı Anadolu	55,2	12,5	18,0	2,0	3,1	2,3	1,0	1,5	1,4	3,04
Orta Anadolu	66,9	6,4	14,1	1,5	3,6	2,7	0,3	1,6	0,7	2,1
Batı Karadeniz	50,9	26,9	9,0	2,5	4,3	1,6	2,3	0,7	1,0	0,7
Doğu Karadeniz	53,9	30,4	8,4	0,9	0,5	3,1	0,0	0,6	0,0	2,2
Kuzeydoğu Anadolu	40,8	26,6	11,9	3,6	0,8	7,2	2,4	1,7	0,0	4,9
Ortadoğu Anadolu	45,6	14,6	20,7	3,8	4,4	3,1	1,3	6,4	0,0	0,0
Güneydoğu Anadolu	25,4	17,1	24,2	15,5	1,2	5,1	2,6	5,6	2,4	0,9

istemiyorum diyenler cevap verenlerin yaklaşık beşte birine denk gelmektedir (Tablo 146).

Bölge ayrımı bakımından büyük oranda gerekçeler benzerdir. Eşim ve ben kendimize yetebiliyoruz diyenler üç bölge hariç (Kuzeydoğu, Ortadoğu ve Güneydoğu Anadolu) %50'nin üzerinde oranlara sahiptir. Ancak Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde %15 ile çocuklarımla maddi imkânları zayıf, Ortadoğu Anadolu Bölgesi'nde %6 ile evleri küçük ve benim için yer yok ve Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'nde %7 ile çocuklarımla beni istemiyor seçeneklerinin oranları diğer bölgelerden yüksektir. En önemli sebeplerden ikincisi olarak gözüken yaşadığım çevreyi değiştirmek istemiyorum, onlar da buraya gelmek istemiyor diyenlerin oranının yüksek olduğu bölge %30 ile Doğu Karadeniz'dir. (Tablo 147).

Cinsiyete göre ele alındığında, eşim ve ben kendimize yetebiliyoruz, diyenlerin oranının %50'nin üzerinde olduğu gözükmektedir. Kadınlarda %58 olan bu oran %61 ile erkeklerde daha yüksektir. Buna karşılık, çocuklarıyla birlikte yaşamama gerekçesi olarak onlarla kalmak istemediğini belirten kadınların oranı (%18) erkeklerden (%16) fazladır (Tablo 146).

55 yaş ve üzeri bireylerin çocuklarıyla birlikte yaşamama gerekçelerine bakıldığında cinsiyete göre ele alınan ayrımlara benzer oranlar göze çarpmaktadır.

Öğrenim durumu göz önünde bulundurulduğunda, üniversite/lisansüstü mezunları arasında özellikle eşim ve ben kendimize yetebiliyoruz seçeneğinin oranı yükselmektedir (%67). İlköğretim/ortaokul mezunu olanlarda ben çocuklarımla kalmak istemiyorum cevabını verenlerin

Tablo 147. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Yaşlıların Çocuklarıyla Ayrı Evde Yaşama Nedeni

	Eşim ve ben kendimize yetebiliyoruz.	Yaşadığım çevreyi değiştirmek istemiyorum, onlar da buraya gelmek istemiyor	Ben çocuklarımla kalmak istemiyorum	Çocuklarımla maddi imkanları zayıf	Çocuklarımla evi uygun değil	Çocuklarımla beni istemiyor	Gelinim damadım torunlarımız beni istemiyor	Evleri küçük ve benim için yer yok	Çocuklarımla evimde benim bakımı yapabilecek kimse yok	Diğer
CİNSİYET										
Erkek	60,9	12,3	16,2	2,4	2,1	1,9	0,6	1,6	0,7	1,4
Kadın	58,4	11,0	17,7	2,7	3,1	1,7	1,0	1,4	1,2	1,7
YAŞ										
55-64	63,4	11,3	17,1	2,2	2,1	0,9	0,4	0,9	0,3	1,3
65+	57,9	11,7	17,0	2,7	2,8	2,2	1,0	1,7	1,2	1,7
ÖĞRENİM DURUMU										
Bir okul bitirmede	52,0	13,3	17,6	4,5	3,4	2,6	1,4	2,2	1,3	1,7
İlkokul	63,9	10,1	16,4	1,6	2,5	1,4	0,6	1,1	0,9	1,5
İlköğretim/ortaokul	63,7	9,5	19,9	2,8	0,7	0,3	0,0	1,7	0,8	0,7
Lise	62,1	13,3	17,6	0,0	1,0	2,5	0,0	1,4	0,0	2,1
Üniversite/lisansüstü	67,4	11,8	15,2	0,2	2,1	0,7	0,0	0,0	0,4	2,2
MEDENİ DURUM										
Evli	63,9	12,2	15,7	2,1	2,0	0,8	0,4	1,2	0,5	1,2
Ayrı yaşıyor	38,4	2,7	17,5	13,2	2,0	11,9	6,2	0,0	4,7	3,3
Boşandı	50,6	13,8	17,2	5,0	5,3	5,2	0,0	0,6	0,0	2,3
Eşi öldü	49,8	10,0	20,4	3,3	4,0	3,7	1,7	2,6	2,2	2,4
HANEHALKI TİPİ										
Çekirdek	64,0	12,2	15,8	2,0	2,0	0,8	0,5	1,0	0,5	1,2
Geniş	59,8	14,4	11,0	3,0	1,8	3,4	0,8	3,9	0,8	1,2
Dağılmış	50,0	9,9	20,6	3,7	4,0	3,6	1,6	2,2	1,9	2,4
SOSYOEKONOMİK STATÜ										
En üst grup	62,0	8,6	19,8	0,0	4,4	0,5	0,0	1,2	0,7	2,8
Üst grup	63,4	14,2	17,6	0,2	0,9	1,4	0,4	0,3	0,4	1,2
Üst orta grup	65,0	8,4	20,6	0,6	2,0	0,8	0,2	0,7	0,7	1,1
Alt orta grup	63,7	10,8	15,3	2,0	2,1	1,4	0,5	1,4	1,0	1,7
En alt grup	48,1	14,8	16,6	5,9	3,8	3,5	2,0	2,5	1,2	1,7

oranı (%20) daha yüksek çıkmaktadır (Tablo 147).

Medeni duruma göre bakıldığında, evlilerin yarısından fazlası (%64) “Eşim ve ben kendimize yetebiliyoruz” cevabını vermektedir. Yaşadığım çevreyi değiştirmek istemiyorum, onlar da buraya gelmek istemiyor diyenlerin %14 ile boşanmış bireylerde, ben çocuklarımla kalmak istemiyorum diyenlerin ise eşi ölmüş (%20) bireylerde

daha yüksek oranda belirtildiği tespit edilmiştir. Evli ama eşinden ayrı yaşayanlar ise diğer medeni durumdakilere kıyasla “Çocuklarımla beni istemiyor (%12) ve çocuklarımla maddi imkanları zayıf” (%13) cevaplarını daha yüksek oranda vermektedir (Tablo 147).

“Yaşadığım çevreyi değiştirmek istemiyorum, onlar da buraya gelmek istemiyor.” cevabı %14 ile geniş ailelerde, “Ben çocuklarımla kalmak

istemiyorum” cevabı %21 ile dağılmış ailelerde öne çıkmaktadır. “Eşim ve ben kendimize yetebiliyoruz.” cevabı ise sırasıyla %64 oranında çekirdek ailelerde, %60 oranında geniş ailelerde ve %50 oranında dağılmış ailelerde öne çıkan gerekçelerdir (Tablo 147).

SES’ler açısından; yaşlıların çocuklarından ayrı evde yaşama gerekçeleri değerlendirildiğinde; eşim ve ben kendimize yetebiliyoruz, yaşadığım çevreyi değiştirmek istemiyorum, onlar da buraya gelmek istemiyor ve çocuklarımla kalmak istemiyorum cevapları öne çıkmaktadır. Örneğin, üst SES grubunun büyük çoğunluğu eşim ve ben kendimize yetebiliyoruz seçeneğini belirtmektedir. Benzer şekilde çocuklarımla kalmak istemiyorum cevabını verenlerin oranı da üst SES grubunda yoğunlaşmaktadır. Yaşadığım çevreyi değiştirmek istemiyorum, onlar da buraya gelmek istemiyor diyenlerin oranına (%15) bakıldığında da en alt SES grubunda daha yüksek olduğu görülmektedir (Tablo 147).

Yaşlılara çocukları dışında kendilerini en çok kimlerin ziyaret ettiği sorulmuştur. Buna göre,

yaşlılar öncelikle komşuları (%30), daha sonra ise akrabaları (%29) ve torunları (%24) tarafından ziyaret edilmektedir (Tablo 148).

Üç büyük il değerlendirildiğinde, İzmir ve Ankara illerinde çocuklar dışında komşuları tarafından ziyaret edilenlerin oranı diğer akraba ve yakınlarla göre daha yüksektir. Ancak İstanbul’da diğer akrabaları (%30) ve torunları (%28) tarafından ziyaret edilenlerin oranı komşulara (%18) göre daha yüksektir (Tablo 148).

Bölgelere göre değerlendirme yapıldığında farklılaşmalar göze çarpmaktadır. Batı Marmara (%46), Ege (%40), Akdeniz (%33), Batı Anadolu (%30), Batı Karadeniz (%36) ve Doğu Karadeniz (%36) Bölgeleri’nde komşuları tarafından ziyaret edilen yaşlı bireylerin oranı diğer bölgelere kıyasla daha yüksektir. Bunun yanında diğer akrabalar cevabı da yaşlılar tarafından sıklıkla dile getirilmiştir. Bu cevaba göre İstanbul (%30), Doğu Marmara (%34), Orta Anadolu (%41), Ortadoğu Anadolu (%34), Batı Karadeniz (%33) ve Güneydoğu Anadolu (%42) Bölgeleri öne çıkmaktadır. Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi’nde

Tablo 148. Türkiye Geneli, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Yaşlıları Çocuklarının Dışında En Çok Ziyaret Edenler

	Komşularım	Diğer akrabalarım	Torun larım	Kardeşlerim	Arkadaşlarım	Diğer
Türkiye	30,4	29,4	24,5	11,4	4,3	0,1
ÜÇ BÜYÜK İL						
İstanbul	17,6	30,4	27,9	16,4	7,7	0,0
Ankara	30,1	24,5	22,9	15,7	6,8	0,0
İzmir	38,6	21,5	21,0	11,3	7,6	0,0
BÖLGE						
İstanbul	17,6	30,4	27,9	16,4	7,7	0,0
Batı Marmara	45,8	19,9	24,3	5,7	4,3	0,0
Doğu Marmara	27,0	34,1	23,6	10,4	4,9	0,0
Ege	39,9	23,2	22,4	8,7	5,7	0,0
Akdeniz	32,6	27,5	23,5	11,1	5,1	0,2
Batı Anadolu	29,8	25,9	24,6	15,3	4,4	0,1
Orta Anadolu	30,3	40,6	13,5	13,1	2,4	0,0
Batı Karadeniz	35,8	32,7	22,0	8,6	1,0	0,0
Doğu Karadeniz	36,1	22,3	30,5	9,1	2,0	0,0
Kuzeydoğu Anadolu	25,6	29,3	32,5	12,3	0,3	0,0
Ortadoğu Anadolu	15,1	34,0	28,1	20,0	2,1	0,6
Güneydoğu Anadolu	16,0	42,4	30,6	9,7	1,3	0,0

Tablo 149. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Yaşlıları Çocuklarının Dışında En Çok Ziyaret Edenler

	Komşularım	Diğer akrabalarım	Torunlarım	Kardeşlerim	Arkadaşlarım	Diğer
CİNSİYET						
Erkek	25,3	32,4	23,4	12,9	6,0	0,1
Kadın	34,6	26,9	25,4	10,2	2,9	0,0
YAŞ						
55-64	28,1	33,5	16,3	17,0	5,1	0,0
65+	31,6	27,3	28,5	8,6	3,9	0,1
ÖĞRENİM DURUMU						
Bir okul bitirmede	32,5	30,0	27,8	8,4	1,3	0,0
İlkokul	30,1	29,4	23,9	12,6	3,9	0,1
İlköğretim/ortaokul	33,0	26,3	21,4	9,9	9,5	0,0
Lise	20,8	29,6	17,8	18,5	12,9	0,5
Üniversite/lisansüstü	23,6	27,6	14,6	18,4	15,7	0,0
MEDENİ DURUM						
Evli	28,9	31,1	24,0	11,9	4,0	0,0
Ayrı yaşıyor	13,9	17,2	49,0	16,6	3,3	0,0
Boşandı	31,3	21,9	12,7	15,9	16,9	1,3
Eşi öldü	34,3	25,8	26,1	9,7	4,2	0,0
HANEHALKI TİPİ						
Çekirdek	30,5	27,9	24,0	12,8	4,8	0,0
Geniş	24,7	37,3	26,5	9,5	1,9	0,1
Dağılmış	37,7	22,1	22,8	10,8	6,5	0,1
SOSYOEKONOMİK STATÜ						
En üst grup	15,6	29,7	18,7	15,4	20,6	0,0
Üst grup	23,0	35,5	16,6	15,7	8,9	0,3
Üst orta grup	27,8	32,5	21,1	13,2	5,4	0,0
Alt orta grup	32,2	26,8	28,1	10,4	2,4	0,1
En alt grup	37,4	26,7	27,2	7,7	1,0	0,0

(%32) ise diğer bölgelere kıyasla en yüksek oranda torunlarım tarafından ziyaret edilirim cevabı belirtilmiştir (Tablo 148).

Yaşlıları, çocukları dışında en çok ziyaret edenler cinsiyete göre ele alındığında diğer akrabaları (%32), kardeşleri (%13) ve arkadaşları (%6) tarafından ziyaret edilen erkeklerin oranı kadınlardan daha yüksektir. Buna karşılık kadınlardan komşuları (%35) ve torunları (%25) tarafından daha yüksek oranda ziyaret edilmektedir (Tablo 149). 55 yaş ve üstü bireylerin büyük oranlarda komşuları, diğer akrabaları ve torunları tarafından ziyaret edildiği görülmektedir.

Alt öğrenim seviyesindeki yaşlıların komşuları tarafından ziyaret edilme oranları diğer öğrenim seviyelerine göre daha yüksektir. Herhangi bir okul bitirmemiş olanların %32'si, ilkokul mezunu yaşlıların %30'u ve ilköğretim/ortaokul mezunu yaşlıların ise %33'ü komşuları tarafından ziyaret edilmektedir. Öğrenim durumu yükseldikçe arkadaşları tarafından ziyaret edilen yaşlıların oranı da yükselmektedir. Üniversite/lisansüstü mezunlarının %16'sı arkadaşları tarafından ziyaret edilirken, bu oran herhangi bir okul bitirmemiş olanlarda %1'e kadar düşmektedir (Tablo 149).

Medeni duruma göre değerlendirme yapıldığında, evli olup da ayrı yaşayan yaşlıların neredeyse yarısı (%49) torunları tarafından ziyaret edildiklerini belirtmişlerdir. Eşi ölmüş yaşlı bireyler %34 ile komşuları, evli bireyler ise %31 ile diğer akrabaları tarafından ziyaret edildiklerini söylemektedirler. Bir diğer göze çarpan oran ise %17 ile boşanmış bireylerin arkadaşları tarafından ziyaret edildiklerini belirtmeleridir (Tablo 149).

Hanehalkı tiplerine göre ciddi bir farklılaşma bulunmamakla birlikte, geniş ailelere mensup yaşlıların akrabaları tarafından ziyaret edilme oranı (%37) diğer hanehalkı tiplerine kıyasla daha yüksektir. Bu oran çekirdek ailelere mensup yaşlılarda %28, dağılmış ailelere mensup yaşlılarda ise %22'dir. Torunları tarafından ziyaret edilenlerin oranının da yine geniş ailelere mensup yaşlılar arasında daha yüksek olduğu göze çarpmaktadır (%26). Dağılmış ailelere mensup yaşlılarda %38 ile komşuları tarafından ziyaret edilme oranı, çekirdek (%30) ve geniş aile (%25) tiplerine kıyasla daha yüksektir (Tablo 149).

Gelir seviyesi yükseldikçe görülmektedir ki yaşlıların komşuları tarafından ziyaret edilme oranı düşmektedir. En alt SES grubunda bu oran %37 iken en üst SES grubunda %16'ya düşmektedir. Buna karşın, en üst SES grubundaki yaşlıların ise arkadaşları tarafından ziyaret edilme oranı (%21) diğer SES gruplarına kıyasla yüksektir (Tablo 149).

11. BÖLÜM
SONUÇ

11. SONUÇ

Türkiye Cumhuriyeti'nin aileye yönelik politikalarının bilimsel verilere dayanması gerektiği için Türk ailesine ilişkin bilginin de en modern yöntem ve tekniklerle toplanıp değerlendirilmesi, yorumlanması ve çözümlenmesi çağın bilimsel yönelimlerine uygun olacaktır. Türkiye Aile Yapısı Araştırmaları geleneğinde bu nedenle toplumsal ve beşeri konuların daha iyi betimlenip daha iyi analiz edilmesi için nicel verileri ön koşunda tutan bir yol izlenmiştir. Bu nedenle ilk başta sadece akademik gibi görülen bilimsel araştırma yaklaşımları, dolaylı olarak, devlet politikalarına sağlıklı veri ve analiz imkanı sağlayarak daha kapsamlı bir nitelik kazanmaktadır.

ATHGM'nin nicel araştırmalara yer vermesi aile konusunda yapılan tarihi ve kültürel çalışmaları tamamlayıcı bir yaklaşımdır. Kaldı ki büyük ölçekli saha araştırmalarında nicelik ve niteliğe yönelik modern bilimsel tekniklerin kullanılması konuların niteliğine göre şekillenmektedir. ATHGM'de yürütülen nicel-nitel araştırmalar, tarihi ve kültürel yaklaşımlarla ele alınmaktadır. Bu doğrultuda, aile kurumunun varlığı ve sorunlarıyla ilgili güncel verilerin toplanması ve değerlendirilmesi maksadıyla Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına ait TAYA 2006, TAYA 2011 çalışmalarının devamı niteliğinde olan bu araştırmada; aile yapısını, bireylerin aile ortamındaki yaşam biçimlerini ve aile hayatına ilişkin algılarını tespit etmek amaçlanmıştır.

Bu hedef doğrultusunda Türkiye'deki tüm haneleri temsil etme kabiliyetine haiz 17.239 hanede 15 ve üzeri yaştaki 35.475 bireye anket uygulanmıştır. Bireylerin diğer hane halkı üyelerinden etkilenmemesi için iki kişiden oluşan anketör grupları haneleri ziyaret etmiştir. Her bir anketör, fertlerin birbirinin yanıtlarını duyamayacağı biçimde görüşme yapmıştır. Bu bölümde söz konusu anket çalışmasının bulguları özetlenecektir. Bu veriler ışığında, Türkiye'de ortalama hane büyüklüğü 3,5 kişidir. Bölgeler arasında Güneydoğu Anadolu Bölgesi (4,9 kişi) en yüksek hane büyüklüğüne sahiptir. En düşük hane büyüklüğü

ise Ege Bölgesi'nde 2,9 kişi olarak görülmektedir.

Hanede yaşayan kişi sayısına bakıldığında; ülke genelinde hanelerin %14'ünde 1 kişi, %20'sinde 2 kişi, %20'sinde 3 kişi, %21'inde 4 kişi yaşadığı görülmektedir. 7 ve daha fazla bireyden oluşan hanelerin oranı yaklaşık %5'tir. Hanelerin yarıdan fazlası (%54), 3 ve daha az sayıda kişiden oluşmaktadır.

Türkiye'deki en yaygın hanehalkı tipi çekirdek ailedir (%65). Ülkemizde geniş aile yapısı varlığını sürdürmekle birlikte düşük bir orana sahiptir (%14). Dağılmış ailelerin oranı ise %21'dir. Çekirdek ailelerin en yaygın görüldüğü bölgeler Güneydoğu Anadolu (%70), Akdeniz (%67), Batı Anadolu (%66); geniş ailelerin en yaygın görüldüğü bölgeler Orta Anadolu (%24), Kuzeydoğu Anadolu (%23) ve Batı Karadeniz'dir (%23). Dağılmış aileler en çok Ege Bölgesi'nde gözlemlenmektedir (%27).

En alt SES grubunun %54'ü çekirdek ailelerden oluşurken bu oran en üst SES grubunda %62'ye çıkmaktadır.

Türkiye'de hanelerin yarıdan fazlası (%60) apartman dairesinde ve %27'si müstakil konutta ikamet etmektedir. Hanelerin yaklaşık %3'ü ikiz ya da sıralı evlerde yaşamaktadır. Çekirdek aileler (%64) ve dağılmış aileler (%59) apartman dairesinde yaşarken geniş ailelerin en yüksek oranda yaşadığı konut tipi müstakil konuttur (%52).

Oturulan konut tipine bölgeler düzeyinde bakıldığında; apartman dairesinde ikamet eden hanelerin oranının en yüksek olduğu bölge İstanbul (%91), müstakil konutta oturanların en yüksek olduğu bölge Akdeniz (%55), ikiz ya da sıralı evde oturanların en yüksek oranda olduğu bölge Güneydoğu Anadolu Bölgesi'dir.

Türkiye'deki konutların %60'ı hanehalkı fertlerinden birine aittir. Diğer taraftan kiracı olanların oranı %26'dır. Bölgeler arasında, kiracı olan

hanelerin oranının en yüksek olduğu yer İstanbul'dur (%38). İkamet ettiği evin sahibi olmayan ancak kira da ödemeyen hanelerin oranı Batı Marmara'da en yüksek (%18), Ortadoğu Anadolu'da ise en düşüktür (%7).

Türkiye genelindeki hanelerin %53'ünde 17 yaşından küçük çocukların ayrı bir odası vardır. Bölgeler açısından sonuçlar incelendiğinde ise çocuklar için ayrı bir odaya sahip olan hanelerin Doğu Karadeniz'de %68, Doğu Marmara'da %60 ve Ege'de %58 ile daha yüksek olduğu görülmektedir. Kuzeydoğu Anadolu (%40) ve Güneydoğu Anadolu'da (%30) ise çocuklara ait bir oda bulunan hane oranı daha düşüktür. SES yükseldikçe çocuklar için ayrı oda bulunan hane oranı yükselmektedir. En üst SES grubundaki hanelerin %95'inde, en alt SES grubunda ise hanelerin sadece %22'sinde çocuklar için ayrı bir oda vardır.

Türkiye genelinde hanelerin %55'inde hane reisi olmayan yaşlılar için ayrı bir oda bulunmaktadır. Bölgelere bakıldığında, yaşlılar için ayrı bir oda bulunan hane oranı Batı Karadeniz (%77), Doğu Karadeniz (%71) ve Batı Anadolu'da (%69) daha yüksektir. Yaşlılar için ayrı bir oda bulunan hane oranının en düşük olduğu bölge Güneydoğu Anadolu'dur (%28).

Hanehalkının son bir yıl içerisinde hanenin geçimine katkı niteliği taşıyan aynî ya da nakdi herhangi bir yardım alıp almadığı sorulmuştur. Türkiye genelinde son bir yıl içerisinde hanenin geçimine katkı niteliği taşıyan aynî ya da nakdi herhangi bir yardım almış hanelerin oranı %11'dir. Bu oranın en yüksek olduğu bölge Ortadoğu Anadolu (%26), en düşük olduğu bölge ise Doğu Karadeniz'dir (%7).

Son bir yıl içerisinde yardım almış olanlara, yardım aldıkları kurum veya kişilerin hangileri olduğu sorulmuştur. Türkiye genelinde en çok devlet kurumlarından (%39) (Valilik, Kaymakamlık, SYDV, Müftülük vb.) yardım alınmaktadır. Yardım alınan kurumlar bölgelere göre incelendiğinde devletten yardım alanların en yüksek

olduğu bölge Kuzeydoğu Anadolu'dur (%85). Belediyeden yardım alanların en yüksek olduğu bölge Batı Anadolu'dur (%46)'dur. Anne/baba/evlat kardeşten yardım alanların oranı Orta Anadolu'da (%56) en yüksek düzeydedir.

Hanelere son bir yıl içerisinde borç veya kredi alıp almadıkları sorulmuştur. Türkiye genelinde son bir yıl içinde borç veya kredi alanların oranı %33'tür.

Dağılmış ailelerde borç/kredi alma oranı (%23) diğer hanehalkı tiplerine kıyasla daha düşüktür. SES açısından bakıldığında en alt SES grubunda borç veya kredi aldığını ifade edenlerin oranı %16 iken en yüksek borç/kredi alma oranı %43 ile üst SES grubundaki hanelerde dir.

Türkiye genelinde tasarruf yapılan hanelerin oranı %12'dir. Hanede tasarruf yapılma oranı bölgeler bakımından ele alındığında Batı Anadolu (%16), Ege (%15) ve İstanbul (%14) bölgeleri ilk üç sırada yer almaktadır. Hanede tasarruf yapılma oranı en düşük olan bölge ise Güneydoğu Anadolu'dur (%8). Öğrenim durumuna göre bakıldığında beklendiği üzere öğrenim düzeyi arttıkça hanede tasarruf oranı da artmaktadır.

Araştırmada katılımcılara kadın ve erkek için uygun gördükleri evlenme yaşı sorulmuştur. Türkiye genelinde kadınlar için uygun evlilik yaşınının 18'in altında olduğunu ifade edenlerin oranı %0,4'tür. Türkiye'nin %54'ü, kadınlar için ideal evlenme yaşınının 18-24 arası olduğunu düşünmektedir. %40'lık bir kesim ise kadınların 25-29 yaş aralığında evlenmesini uygun görmektedir. Sadece %5'lik bir kesim kadınlar için ideal evlenme yaşınının 30-34 olduğunu dile getirmektedir. Öğrenim durumu yükseldikçe kadınlar için uygun evlenme yaşınının 18-24 yaş aralığı olduğunu düşünenlerin oranı azalmakta, 25-29 ve 30-34 yaş aralığı olduğunu düşünenlerin oranı artmaktadır. SES yükseldikçe kadınlar için uygun bulunan evlilik yaşınının yükseldiği söylenebilir.

Türkiye genelinde kadınlar için uygun evlenme yaşının 18-24 olduğunu düşünenlerin oranı %54 iken erkeklerin 18-24 yaşları arasında evlenmesini uygun bunların oranı %24'tür. Kadınlar için ideal evlenme yaşının 30-34 olduğunu düşünenlerin oranı %5 iken erkekler için ideal evlenme yaşının 30-34 olduğunu düşünenlerin oranı %20'dir. Toplumun %54'ü erkeklerin 25-29 yaş aralığında evlenmesini uygun görmektedir. Erkeklerin 35 yaşından sonra evlenmesinin uygun olacağını belirtenlerin oranı %3'tür.

Araştırma kapsamında evlilik deneyimi olan kişilere resmi veya dini nikâhla bugüne kadar kaç defa evlendikleri sorulmuştur. Bireylerin evlilik sayısı ile ilgili sonuçlarına bakıldığında büyük çoğunluğunun (%95) bir defa evlendiği görülmektedir. İki defa evlenenlerin oranı Türkiye genelinde %5, üç veya daha fazla evlenenlerin oranı ise %4 olarak tespit edilmiştir.

Araştırma kapsamında bireylere evlenecekleri kişide aradıkları sosyal özelliklere dair seçenekler sunulmuş önem derecesini belirtmeleri istenmiştir. Bu değerlendirmeye göre erkeklerin evlenecek kişide aradıkları en önemli özellik, kadının ilk kez evlenecek olmasıdır (%85). Aile yapılarının benzer olması (%83) ve kadının dindar olması (%76) erkeklerin aradıkları önemli sosyal özelliklerdir. Kadınların evlenecekleri kişide en fazla aradıkları özellik ise "erkeğin bir işinin olmasıdır" (%92). Kadınlar için aile yapılarının benzer olması ise (%88) ikinci sırada gelmektedir. Kadınların %85'i erkeğin ilk kez evlenecek olmasını önemli sayarken, erkeğin dindar olması ise kadınların %83'ü tarafından yine beklenen önemli bir sosyal özellik olarak belirtilmektedir.

Farklılaşmanın en yüksek olduğu özellikler ise kadının erkekle aynı mezhepten olması ve aynı etnik kökenden olması konularındadır. Doğu Karadeniz Bölgesi'nde kadının aynı mezhepten olması önemli bulunurken (%77), Ortadoğu Anadolu Bölgesinde bu oranı en düşüktür (%57). Buna karşılık SES yükseldikçe, kadının iyi eğitilmiş olması ve çalışma saatlerinin az olması gerektiğini düşünen erkeklerin oranı artmaktadır.

En az bir kez evlenmiş bireylerin %88'nin evliliklerinin devam ettiği, %7'sinin eşinin öldüğü, %4'nün ise boşandığı görülmektedir.

Türkiye genelinde boşanmanın en çok görülen üç nedeninin; %51 oranında sorumsuz ve ilgisiz davranma, %30 oranında evin ekonomik olarak geçimini sağlayamama ve %24 oranında eşlerin ailelerine karşı saygısız davranması olarak beyan edilmiştir. Buna göre Türkiye genelinde boşanmış bireylerin %81'ine mahkeme tarafından nafaka alma/verme kararı verilmiştir.

Araştırma kapsamında hanehalkı üyelerine hafta içi ve hafta sonu sabah kahvaltısı, öğle yemeği ve akşam yemeklerinde ne sıklıkla bir araya geldikleri sorulmuştur. Buna göre aile üyelerinin hafta içi daha çok akşam yemeklerinde bir araya geldikleri görülmektedir (%78). Hafta içi sabah ve öğle yemeğinde bir araya gelme sıklıklarına bakıldığında ise akşam yemeğine göre belirgin oranda bir düşüş gözlenmektedir. SES göre bir araya gelme sıklıklarını sabah kahvaltısında hiçbir zaman ve nadiren olarak belirtenlerin oranı en yüksek olarak üst grupta %58 olarak görülmekte; sıklıkla ve her zaman diyenlerin oranı ise en yüksek en alt grupta yoğunlaşmaktadır (%62).

Türkiye'de hanehalkı üyelerinin birlikte sıklıkla yaptıklarını belirttikleri faaliyet TV seyretmektir (%40). İkinci sırada ise %25 akraba ziyareti seçeneği gelmektedir. Aile bireylerinin birlikte en az yaptıkları faaliyet ise sinema veya tiyatroya gitmektir. Ailece sinemaya hiç gitmemiş olanların oranı %75, tiyatroya hiç gitmemiş olanların oranı %84'tür. Sinemaya bazen giden ailelerin oranı ise %7'dir. Ailelerin sadece %5'i sıklıkla ve her zaman aile bireyleriyle sinemaya gittiğini ifade etmiştir.

Araştırma bulgularına göre ev işlerinin teknik bilgi ve beceri gerektiren türlerini (bakım, tamirat, badana gibi işleri) genellikle erkekler üstlenmektedir. Hanenin yemek, ütü, çamaşır, bulaşık, basit dikiş, akşam çay servisi, sofranın kurulup kaldırılması, evin günlük toplanması ve temizlenmesi ile haftalık/aylık temizlik gibi işleri

%80-%88 arasında değişen oranlarda kadınlar tarafından yerine getirilmektedir. Bu işlerin erkek tarafından yapılma oranı ise akşamları çay servisi (%11) ve sofranın kurulup kaldırılması (%10) dışında %7-%10 aralığındadır.

Kadınların %52'si günlük alışverişi gerçekleştirirken, hanelerin %45'inde bu görev erkekler tarafından yapılmaktadır.

Aile içinde 0-5 yaş grubunda küçük çocuk bulunan hanelerin %88'inde gündüz bakım işini anne üstlenmektedir. Bu işi anneanne ve babaannelerin üstlendiği hanelerin oranı %6'dır. Bakımın kreşte sağlanma oranı %3, bakıcılarca yerine getirilme oranı ise %1'dir. Dağılmış ailelerde, 0-5 yaş arası çocuklar için gündüz bakım seçenekleri; anne (%68), anneanne /babaanne (%16), bakıcı (%3) ve kreştir (%3).

Araştırma kapsamında hanede bakıma muhtaç engelli olup olmadığı sorulmuş, varsa bu kişinin bakımının kim/kimler tarafından yapıldığı öğrenilmiştir. Bakıma muhtaç engelli birey oranının en yüksek olduğu hanehalkı tipi %10 ile geniş ailelerdir. Bu oran çekirdek ailelerde %3, dağılmış ailelerde %2'dir.

Araştırma kapsamında hanede bakıma muhtaç hasta olup olmadığı sorulmuş, varsa bu kişinin bakımının kim/kimler tarafından yapıldığı irdelenmiştir. Türkiye genelinde, bakıma muhtaç hastası olan hanelerde bakım işi daha çok bireyin eşi (%26), hanedeki gelin (%16) ve kızı ile annesi (%19) tarafından üstlenilmektedir.

Araştırma kapsamında ailelere, yaşayan akrabalarıyla oturma mesafeleri sorulmuştur. Görüşülen hanelerin %74'ünde erkek çocukla, %62'sinde kız çocukla aynı evde yaşamaktadır. Amca, dayı, teyze, hala, kayınvalide, kayın peder, anneanne, babaanne, anne ve baba tarafından dede, anne ve baba tarafından kuzenler için en çok işaretilenen mesafe seçeneği, başka ildir (%28-%37 aralığında). Abla/kız kardeş (%25) ve abi/erkek kardeş (%23) için en çok işaretilenen oturma mesafesi aynı il/ilçedir.

Türkiye genelinde en sık görüşülen kişiler kız çocuklar (%89), erkek çocuklar (%88), anne (%67), baba (%66) ve abi/erkek kardeştir (%48). Amca, hala, teyze, dayı gibi ikinci derece akrabalarla sık görüşen birey oranı %16 ile %22 arasında değişmektedir. Kayınvalide, kayınpeder, anneanne, babaanne, anne ve baba tarafından dede gibi aile büyükleriyle sık görüşme oranı ise %24 ile %44 aralığındadır.

Türkiye genelinde çocuk sahibi bireylerin %34'ü iki, %23'ü üç çocuk sahibidir. Dört çocuğu olan bireylerin oranı %12 ve beş çocuğu olan bireylerin oranı ise %6'dır. Bireylerin %15'inin bir çocuğu vardır. Altı veya daha çok çocuğu olanların oranı Türkiye genelinde %9 iken Güneydoğu Anadolu bölgesinde bu oran %30'dur. Batı Marmara, tek çocuğun en yaygın olduğu bölgedir (%20). SES yükseldikçe çocuk sayısı düşmektedir. En üst SES grubundaki bireylerin %38'inin tek çocuğu varken aynı oran en alt SES grubunda %8'e gerilemektedir. Dört veya daha fazla çocuklu bireylerin oranı en üst SES grubunda %5 iken en alt SES grubunda bu oran %50'e ulaşmaktadır.

Araştırmaya katılan bireylere şartları uygun olsa kaç çocuğa sahip olmak istedikleri sorulmuştur. Bireylerin %32'si iki çocuk, %31'i üç çocuk sahibi olmak istediğini belirtmiştir. Tek çocuk sahibi olmak isteyenlerin oranı (%3) oldukça düşüktür. Altı ve üstü çocuk sahibi olmak isteyenlerin oranı ise %7'dir. Doğudan batıya doğru gidildikçe istenen çocuk sayısının düşme eğiliminde olduğu gözlenmektedir. Öğrenim düzeyi ve sosyo-ekonomik statü artıkça sahip olunmak istenen çocuk sayısı düşmektedir.

Araştırma kapsamında bireylere evlatlık edinip edinmediği, evlatlık edinmeyi isteyip istemedikleri sorulmuştur. Türkiye genelinde bireylerin sadece %0,8'i kısmı evlatlık edinmiş, %13'ü ise evlat edinmeyi istemektedir. Türkiye genelinde ailelerin %47'si koruyucu aile olmayı istemektedir.

Araştırma kapsamında anne baba ile çocuk arasında çeşitli konularda sorun yaşanıp yaşanmadığı ele alınmıştır. Bu soru 13-25 yaş aralığındaki çocuklarıyla yaşayan anne babalara ve 15-25 yaş aralığındaki çocuklarına yöneltilmiştir. Buna göre anne-baba ile çocukları arasında en çok arkadaş seçimi (%14), harcama ve tüketim alışkanlıkları (%13), sigara içme (%13) ve cep telefonu kullanımı (%13), yemek ve ev düzeni alışkanlığı (%13), kılık kıyafet tarzı (%13) ve internet kullanımı/bilgisayar oyunu (%12) konularında sorun yaşanmaktadır. Anne babalar ile çocukları arasında en az sorun yaşanan konu ise, alkol ve madde bağımlılığıdır (%2).

Araştırma kapsamında 15 yaş ve üstü katılımcılara, “Kadının çalışmasını uygun buluyor musunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Türkiye genelinde kadınların çalışmasını olumlu karşılayanların oranı %85’tir. Cinsiyete göre değerlendirildiğinde kadınlar, kadınların çalışmasını erkeklere (%78) kıyasla daha yüksek oranda (%91) uygun bulmaktadır. Kadının çalışmasını uygun bulma durumu yaş gruplarına göre karşılaştırıldığında 65 yaş ve üstü bireylerin (%18) daha az onayladıkları görülmektedir. Öğrenim düzeylerine göre karşılaştırıldığında herhangi bir okul bitirmemiş olanların %78’i kadınların çalışmasını uygun bulmadığını ifade etmiştir.

Türkiye genelinde kadının çalışmasını uygun bulmayan bireylerin %81’i, kadınların asli görevinin çocuk bakımı ve ev işleri olduğunu belirtmiştir. Çalışan kadınların çocuklarını mağdur ettiğini düşünenlerin oranı Türkiye genelinde kadının çalışmasını uygun bulmayan bireylerin %63’üdür. Türkiye genelinde kadının çalışmasını uygun bulmayan bireylerin %55’i çalışma ortamının kadınlar için tehlikeli olduğunu düşünürken, %50’si kadının çalışmasını gelenek ve göreneklere aykırı bulmakta, %45’i ise bir işte çalışmanın kadını yıpratıldığını düşünmektedir.

Araştırmada bireylerin %13’ü ailelerini çok mutlu, %62’si mutlu olarak tanımlamaktadır. Ailelerinin mutsuz ve çok mutsuz olduğunu belirtenlerin oranı %6’dır. Bireylerin öğrenim durumları

aileleri ile ilgili mutluluk algılarını etkilemekte, çok mutlu cevabını verenlerin oranı öğrenim seviyesi yükseldikçe artmaktadır. Herhangi bir okul bitirmemiş olanların %8’i ailelerinin çok mutlu olduğunu ifade ederken bu oran üniversite/lisansüstü mezunlarında %17’dir.

Araştırmaya katılan 15 yaş ve üstü tüm bireylerin %14’ü kendilerini çok mutlu, %59’u mutlu, %22’si orta düzeyde mutlu olarak değerlendirmektedir. Kendini mutsuz ve çok mutsuz olarak değerlendirenlerin oranı ise %4’tür. Çok mutlu ve mutlu olduğunu ifade edenler medeni duruma göre karşılaştırıldığında en yüksek oran evlilerde (%77), en düşük oran evli olup ayrı yaşayanlarda (%39) görülmektedir.

Bireylerin dini bilgileri edinme kaynaklarına bakıldığında bireylerin bu bilgileri en çok aile ve akrabalarından edindikleri (%57) görülmektedir. Dini bilgilerin ikinci kaynağı ise %13 ile din görevlileridir. Üçüncü bilgi kaynağı ise %12 oranla Kuran kurslarıdır. Dini bilgileri okuldan alanların oranı %9, dini kitaplardan edinenlerin oranı %6’dır. Din bilgilerini gazete, radyo veya televizyon gibi kitle iletişim araçlarından edindiğini bildirenlerin toplam oranı ile internetten edindiğini bildirenlerin oranı %1’in altında kalmaktadır. Dini bilgilerin alındığı kaynak bölgeler açısından incelendiğinde, aile ve akrabalarından bilgi edinme oranının en yüksek olduğu bölge Güneydoğu Anadolu’dur (%73). Okuldan bilgi edinenlerin en yüksek olduğu bölgeler ise sırasıyla Batı Marmara ve Batı Karadeniz’dir (%12). Doğu Karadeniz Kuran kurslarından dini bilgi edinenlerin en yüksek olduğu bölgedir (%19).

TAYA 2016’da katılımcılara çeşitli konular için dinin belirleyiciliği sorulmuştur. Buna göre dinin en belirleyici olduğu konu eş seçimidir. Bireylerin %52’si dinin eş seçimlerinde belirleyici olduğunu belirtirken %24’ü çok belirleyici olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca dinin en çok belirleyici olduğu konular arasında yiyecek içecek seçimi (%75), çocuk eğitimi (%72) ve kılık kıyafet seçimi (%66) yer almaktadır. Dinin en az belirleyici olduğu alan oy vermedir. Dinin oy

vermede belirleyici veya çok belirleyici olduğunu belirtenlerin toplam oranı %48'dir. Dinin oy vermede hiç belirleyici olmadığını söyleyen katılımcıların oranı ise %8'dir.

Araştırma kapsamında ele alınan konulardan bir diğeri sigara ve alkol kullanımınıdır. Türkiye genelinde sigara kullanım oranları şöyledir: Bireylerin %26'sı her gün, %4,5'i ara sıra, %14'ü içiyordum bıraktım ve %56'sı ise, hiç kullanmadım cevabını vermiştir. Her gün sigara içenlerin oranı Batı Marmara (%31) ve Doğu Marmara'da (%30) yüksek iken hiç sigara kullanmayanlar Güneydoğu Anadolu (%67), Ortadoğu Anadolu (%65) ve Doğu Karadeniz'de (%61)'en yüksek oranlara ulaşmaktadır. Cinsiyete göre bakıldığında; kadınların %76'sı, erkeklerin %35'i hiç sigara içmemiştir. Erkeklerin %20'si, kadınların %7'si sigarayı bırakmıştır. Her gün sigara içen kadınlar (%13) erkekler (%40) kıyasla daha düşük orana sahiptirler.

Türkiye genelinde bireylerin alkol kullanımına ilişkin bulgular şöyledir: Bireylerin %74'ü hiç alkol kullanmadığını belirtmektedir. Sadece özel günlerde alkol kullandığını belirtenlerin oranı %13, ayda birkaç kez alkol kullandığını söyleyenlerin oranı %3'tür. Her gün alkol kullananların oranı %1'den azdır. Alkolü bırakanların oranı ise %8'dir. Hiç alkol kullanmadığını söyleyenlerin oranı Ortadoğu Anadolu'da (%90) ve Güneydoğu Anadolu'da (%90) ilk iki sıradadır. Batı Marmara (%12), Doğu Marmara (%12) ve Ege'de (%11) alkolü bırakanların oranı yüksektir. Her gün alkol kullananların oranı Batı Marmara, Ege, Akdeniz ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde (%1) oranına yakındır.

Araştırma kapsamında hanelere evde internet bağlantısı olup olmadığı sorulmuştur. Türkiye'deki hanelerin %49'unda internet bağlantısı yokken %51'inde internet bağlantısı vardır. Evde internet bağlantısının en yüksek oranda olduğu bölge Batı Anadolu (%63), en düşük oranda olduğu bölge ise Güneydoğu Anadolu Bölgesi'dir. (%28). İnternet bağlantısına en çok çekirdek aileler (%54) sahiptir. Bu oran geniş ve

dağılmış ailelerde %45'tir. En alt SES hanelerinin %8'inde internet bağlantısı bulunmaktayken bu oran en üst SES'e (%92) doğru gittikçe artmaktadır.

Araştırmada aile bireylerinin tatillerini nasıl geçirdikleri ele alınmış ve bireylere bir haftadan uzun tatilinizi nerede geçirirsiniz sorusu yöneltilmiştir. Elde edilen verilere göre; Türkiye genelinde kişiler (%32) çoğunlukla tatillerini buldukları yerde dinlenerek geçirmektedir. İkinci seçenekte (%26) tatillerini memlekete veya köye giderek geçirdiklerini belirtmiştir. Böyle bir zamanım olmuyor diyenler (%17) üçüncü sıradadır. Otel, pansiyon, tatil köyü gibi yerlere gidenlerin oranı ise %14'tür.

TAYA katılımcılarına hanede yaşayan yaşlılar ile ilgili çeşitli sorular yöneltilmiştir. Araştırma verilerine göre Türkiye'de tüm hanelerin %14'ünde bakıma muhtaç bir yaşlı bulunmaktadır. SES göre değerlendirme yapıldığında ise en alt SES grubuna doğru gidildikçe bakıma muhtaç yaşlı olan hane oranında bir artış görülmektedir. En üst SES grubunda bu oran %2 iken en alt SES grubunda %19'dur.

Araştırma verilerine göre hanede bakıma muhtaç yaşlıların bakım işi öncelikle gelinler (%28) tarafından sağlanmaktadır. Bu bakımın eş tarafından üstlenildiği hanelerin oranı %18'dir. Bakımın erkek çocuk tarafından üstlenildiği hanelerin oranı %14, kız çocuk tarafından üstlenildiği hanelerin oranı ise %23'tür. Ücretli bakıcı bulunan hanelerin oranı ise %2'dir.

Türkiye genelinde 15 yaş ve üstü katılımcıların yaklaşık beşte biri (%22) kendilerine bakamayacak kadar yaşlandıklarında nasıl yaşamayı düşündüklerine dair bir fikri olmadığını ifade etmiştir. Soruyu çeşitli şekillerde cevaplayan bireylerin büyük kısmı ise yaşlandıklarında çocuklarının yanında yaşamak istediklerini belirtmektedir. Bireylerin %28'i oğlu ile kalabileceğini ifade ederken, kız evlatlarıyla kalabileceklerini söyleyenlerin oranı %9'dur. Evinde bakım hizmeti almak isteyen bireylerin oranı %29,

huzurevinde yaşamak istediğini söyleyenlerin oranı ise %11'dir.

Toplumsal değişim sürecinin hızlanması ile birlikte ailelerin yapısal dönüşümünü ve sorunlarını tespit etmek amacıyla gerçekleştirdiğimiz bu çalışma, sosyal politikalara kaynak olma özelliğine sahiptir. Bu amaçla, yapılan araştırmaların sonraki çalışmalara öncülük yapması, ileri analizlerinin çıktısıyla da doğrudan politika önerileri oluşturması beklenmektedir. Dolayısıyla, çalışmamız sadece Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı için değil, diğer kamu ve özel kurum ve kuruluşlar için de önemli bir veri kaynağı olarak değerlendirilebilir.

KAYNAKÇA

- Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü. (2014). *Türkiye Aile Yapısı Araştırması 2006* (TAYA2006). Ankara: Araştırma ve Sosyal Politika Serisi 01 İkinci Basım.
- DPT. (1992). *Türkiye Aile Yapısı Araştırması*. Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı.
- HÜNEE. (1973). *Türkiye Nüfus Yapısı ve Nüfus Sorunları Araştırması* (TNNNSA). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- HÜNEE. (1978). *Türkiye Doğurganlık Araştırması* (TDA). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü.
- HÜNEE (1983). *Türkiye Doğurganlık ve Aile Sağlığı Araştırması* (TDASA). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- HÜNEE. (1988). *Türkiye Doğurganlık ve Sağlık Araştırması* (TDSA). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- HÜNEE. (1993). *Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması* (TNSA). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- HÜNEE. (1998). *Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması* (TNSA). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- HÜNEE. (2003). *Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması* (TNSA). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- Kalaycıoğlu, S., Çelik, K., Çelen, Ü., Türkyılmaz, S. (2010). Temsili Bir Örnekleme Sosyoekonomik Statü (SES) Ölçüm Aracı Geliştirilmesi: Ankara Kent Merkezi Örneği. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, c.13 (1) ss.182-220.
- Kıray, M. (1964). *Ereğli: Ağır Sanayiden Önce Bir Sahil Kasabası*. Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi Yayınları.
- Kongar, E. (1972). *İzmir Aile Araştırması*. Ankara: Türk Sosyal Bilimler Derneği Yayınları.
- Office for National Statistics (2002). *Family Resources Survey* (TFS). London: Office For National Statistics.
- Peterson, C., Goldman, N., & Pebley, A. (1997). *The 1995 Guatemalan Survey Of Family Health (EGSF): Overview And Codebook*. RAND Corporation.
- RAND Corporation. (1994). *Indonesia Family Life Survey* (IFLS). Santa Monica: RAND Corporation.
- RAND Corporation. (1978). *The Malaysian FamilyLife Survey* (MFLS). Santa Monica: RAND Corporation.
- RAND Corporation. (1993). *The Malaysian FamilyLife Survey* (MFLS). Santa Monica: RAND Corporation.
- RAND Corporation (1997). *The Guatemalan FamilyLife Survey* (EGSF). Santa Monica: RAND Corporation.
- Timur, S. (1972). *Türkiye'de Aile Yapısı Ve Nüfus Sorunları Araştırması*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- TÜİK. (2006). *Hanehalkı Bütçe Araştırması*. Ankara: Türkiye İstatistik Kurumu Matbaası.
- Vikat, A., Spéder, Z., Beets, G., Billari, F. C., Bühler, C., Désesquelles, A., ve Solaz, A. (2008). Generations and Gender Survey (GGS): Towards A Better Understanding Of Relationships And Processes In The Life Course. *Demographic Research*, 17, 389-440.
- Yasa, İ. (1966). *Ankara'da Gecekondu Mahalleleri*. Ankara: Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı.